CHRISTOPHER ISHERWOOD • Gelip Geçerken

YKY

Christopher Isherwood

Gelip Geçerken

ROMAN

Çeviren: Yeşim Seber

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI

GELİP GEÇERKEN

Christopher William Bradshaw-Isherwood (26 Ağustos 1904 – 4 Ocak 1986) Cheshire'da (İngiltere) doğdu. On yaşında babasını kaybetti. Küçük yaşlardan itibaren yazma denemeleri yapmaya başladı. 1929-1933 yıllarını, genç yaşta keşfettiği eşcinselliğini daha özgürce yaşayabilmek için o dönem eşcinsel alt kültürüyle ünlü Berlin'de geçirdi. Bu yıllarda yaşadıklarını *Hoşça Kal Berlin* ve *Mr. Norris Aktarma Yapıyor* adlı eserlerinde romanlaştırdı. 1938'de W. H. Auden'la Çin'e seyahat etti. Daha sonra kısa sürelerle Hollanda, Danimarka, İspanya ve Portekiz'de bulunan Isherwood, 1939'da, hayatının sonuna dek yaşayacağı ABD'ye yerleşti. Burada Hollywood için dönem dönem senaryo yazarlığı yaptı. ABD'deyken Hinduizm'le yakından ilgilendi ve bazı önemli Hindu metinlerinin İngilizceye çevrilmesi üzerinde çalıştı. 1986'da Kaliforniya'da öldü.

Isherwood'un en ünlü romanlarından *Hoşça Kal Berlin*, *I am a Camera* adıyla 1951'de tiyatroya, 1955'te sinemaya uyarlandı. Oyundan uyarlanan 1966 tarihli Broadway müzikali *Cabaret* büyük bir başarı sağladı, 1972'de aynı isimli bir sinema uyarlaması çekildi. Yazarın bir diğer ünlü romanı *Tek Başına Bir Adam* ise 2009'da sinemaya uyarlandı.

Isherwood'un romanları, hayat hikâyesiyle ayrılmaz bir bütün oluşturur. Romanlarının hemen hepsi yazarla aynı adı taşıyan ya da onunla birçok yönden benzerlikler taşıyan bir anlatıcı aracılığıyla aktarılır. Kısa "sahne"lerden oluşan, hızlı tempolu, olayların kenarında duran bir "göz"ün bakışının egemen olduğu sinematografik üslup, Isherwood'un romancılığının en önemli teknik özelliğidir.

Başlıca yapıtları

Roman: *Mr. Norris Changes Trains*, 1935 (*Mr. Norris Aktarma Yapıyor*; YKY, 2014) *Goodbye to Berlin*, 1939 (*Hoşça Kal Berlin*; İletişim, 1999; YKY, 2012); *Prater Violet*, 1945 (*Prater'in Menekşesi*; YKY, 2016); *Down There On A Visit*, 1962 (*Gelip Geçerken*; YKY, 2017); *A Single Man*, 1964 (*Tek Başına Bir Adam*; Metis, 1987; YKY, 2012).

Oyun: *The Dog Beneath the Skin*, 1935 (W. H. Auden'la birlikte); *The Ascent of F6*, 1936 (W. H. Auden'la birlikte).

Gezi: *Journey to a War*, 1939 (W. H. Auden'la birlikte).

Otobiyografi: *Christopher and His Kind*, 1976.

Yeşim Seber 1970'te İstanbul'da doğdu. Kadıköy Kız Lisesi'ni ve İstanbul Üniversitesi İngilizce İşletme Fakültesi'ni bitirdi. Gazetecilikle başladığı kariyerini 1995'ten beri çevirmen olarak sürdürüyor. Çevirisini yaptığı roman, biyografi ve inceleme-araştırma türündeki eserler arasında *Frankenstein* (Mary Shelley), *Slyvia Plath: Deli Kızın Aşk Şarkısı* (Andrew Wilson), *Stone Arabia* (Dana Spiotta), *Aşkın Tarihi* (Simon May), *İmkânsız Sürgün: Stefan Zweig Dünyanın Sonunda* (George Prochnik), *Wapshot Kayıtları* (John Cheever), *Bahçıvan* (Amanda Coplin), *Zaman Boşluğu* (Jeanette Winterson) ve *Lila* (Marilynne Robinson) bulunmaktadır.

Christopher Isherwood'un
YKY'deki kitapları

Hoşça Kal Berlin *(2012)*
Tek Başına Bir Adam *(2012)*
Mr. Norris Aktarma Yapıyor *(2014)*
Prater'in Menekşesi *(2016)*
Gelip Geçerken *(2017)*

CHRISTOPHER ISHERWOOD

Gelip Geçerken

Roman

Çeviren
Yeşim Seber

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 4950
Edebiyat - 1422

Gelip Geçerken / Christopher Isherwood
Özgün adı: Down There On A Visit
Çeviren: Yeşim Seber

Kitap editörü: Darmin Hadzibegoviç
Düzelti: Alper Zorlu

Kapak tasarımı: Nahide Dikel
Sayfa tasarımı: Mehmet Ulusel
Grafik uygulama: Akgül Yıldız

Baskı: Bilnet Matbaacılık ve Yayıncılık A.Ş.
Dudullu Organize San. Bölgesi 1. Cad. No: 16 Ümraniye-İstanbul
Tel: 444 44 03 • Fax: (0216) 365 99 07-08 • www.bilnet.net.tr
Sertifika No: 31345

Çeviriye temel alınan baskı: Vintage, Londra, 2012
1. baskı: İstanbul, Eylül 2017
ISBN 978-975-08-4076-0

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2015
Sertifika No: 12334
Copyright © 1959, 1961, Christopher Isherwood
Copyright renewed 1987, 1989, Don Bachardy

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 34433 Beyoğlu / İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

Don Bachardy'ye

Mr. Lancaster

Artık nihayet, Mr. Lancaster hakkında yazmaya hazırım. Yıllardır buna niyet edip durmuştum, fakat niyetim gönülsüz bir tasarı olduğuyla kalmıştı, zira Mr. Lancaster'ın hakkını asla tam olarak veremeyeceğimi hissediyordum. Şimdi, nerede hata yaptığımı anlıyorum: Ben onu hep münferit bir karakter olarak addetme eğilimindeydim. Mr. Lancaster, tek başına ele alındığında, olduğundan daha azına karşılık gelir. Onu bütünlüğüyle sunabilmek için, karşılaşmamızın benim hayatımdaki yeni bir bölümün –daha doğrusu, bir bölümler dizisinin– başlangıcına nasıl denk geldiğini açıklamak zorunda olduğumu fark etmiş bulunuyorum. Ve o bölümlerde yer alan karakterlerden bazılarını anlatmam da şart oldu. Onların hepsi de, tek bir istisna haricinde, Mr. Lancaster'ın yabancısı. (Adamcağız sonraki yıllarda Waldemar'ın ne hale geleceğini bilebilmiş olsaydı, onu acenteden dehşet içinde kovması işten değildi.) Hele ki, bir kez olsun Ambrose ya da Geoffrey veya Maria ya da Paul ile karşılaşmış olsaydı – fakat hayır, hayalgücüm bunun için yetersiz kalıyor! Hal böyleyken, bu insanların tamamı –düşüncesi bile her birinin içinde ziyadesiyle nefret hissi doğuracak olsa da– benim üzerimden birbirleriyle bağlantı halindeler. Ve sonuç olarak, bu kitapta bir diğerinin varlığıyla yaratılan hoşnutsuzluğu hep birlikte paylaşmak durumunda kalacaklar.

1928 ilkbaharında, ben yirmi üç yaşımdayken, Mr. Lancaster bir iş gezisi kapsamında Londra'ya geldi ve anneme, bizi ziyaret etmek istediğini belirten bir not gönderdi. Annem yahut ben hayatımızda onunla karşılaşmış değildik. Kendisi hakkında bildiğim tek şey, Britanya menşeli bir deniz nakliyat şirketinin Almanya'nın kuzeyindeki bir liman kentinde bulunan acentesinin başında olduğuydu. Ve bir de, kendisi anneannemin kayınbiraderinin üvey oğlu olurdu; belki de bunu ifade etmenin daha basit bir yolu vardır. Akrabalık durumlarından büyük keyif alan annem bile, doğrusunu

söylemek gerekirse, onun bizimle bir akrabalık bağı bulunmadığını itiraf etmeye mecbur kalmıştı. Fakat sırf kendini evindeymiş gibi hissetsin diye, ona "Kuzen Alexander" diye hitap etmemizin iyi olacağına hükmetmişti.

Misafirimize nasıl hitap ettiğimiz ya da onun bu hitap şekline dair hisleri hiç umurumda olmasa da, annemle hemfikirdim. Bana kalırsa, kırk yaşın üzerindeki her insan –yalnızca bir avuç saygın istisna haricinde– tanım itibariyle düşman, fakat pratikte korkutucu olmaktan ziyade gülünç olan yabancı bir kabileye mensuptu. Benim gözümde bunların büyük çoğunluğu, kale alınmaması gereken, sapına kadar ucube ahlakçılar ve moruklardı. Bana bir ayağı çukurda yaşayanlardan daha iyi vaziyetteymiş gibi görünenler sadece kendi yaşıtlarımdı. Teorik olarak öngörebildiğim ama asla tam olarak inanamadığım bir durum olan yaşlılık başladığında çabucak ve acısız şekilde ölmekten başka bir umudum olamayacağını söylemeyi alışkanlık edinmiştim.

Mr. Lancaster da, varlığının her bir zerresine kadar, tahmin ettiğim derecede ucube bir kişilik olduğunu ortaya koydu. Bununla birlikte, ne kadar uğraşırsam uğraşayım, ona karşı kayıtsız kalamadım; zira adam geldiği andan itibaren beni çileden çıkarmayı ve küçük düşürmeyi başardı. (Şimdi, bunun fazlasıyla istemeyerek yapılmış bir şey olduğunu açık bir şekilde görebiliyorum; Mr. Lancaster fena halde çekingen biri olmalıydı.) Dalga geçen ve üstten bakan bir havayla, bana sanki hâlâ bir okul çocuğuymuşum gibi muamele etti. En ağır suçuysa, adımın iyiden iyiye bir alay ve aşağılama tınısı edinmesine neden olan yapmacıklı ve klasik bir telaffuz katılmış haliyle bana "Christophilos" diye hitap etmesi oldu.

"Pek şahane Christophilos, hayatında bir yük gemisinin içini görmediğin konusunda seninle bahse girmeyi çok isterim. Hayır mı? O halde, ölümsüz ruhunun kurtuluşu adına sana bir tavsiyede bulunayım: Ömründe bir kez olsun hanım annenin eteğinden çık da şirketin gemilerinden birinde bizi ziyaret et. Bunun üstesinden gelebileceğini göster bize. Seni, poyraz fırtınasının ortasında domuz yağı yerken ve deniz kurtları yüzüne güldüğü esnada küpeşteye zor yetişirken görelim bakalım. Böylelikle bir erkeğe dönüşecek olman kuvvetle muhtemeldir."

Bilip bildiğim en kayıtsız halimi takınarak, "Gelmekten memnuniyet duyarım" dedim.

Bunu söyledim, çünkü o anda Mr. Lancaster'dan nefret ediyordum ve dolayısıyla, önüme koyduğu güç denemesini geri çevirmem ihtimal dışıydı. Bunu söyledim, çünkü hayatımın o döneminde herkesle her yere gidebilirdim; gidilip görülmemiş dünyanın tamamına karşı duyduğum şiddetli arzudan aklımı kaçırmak üzereydim. Bunu söyledim, çünkü bir yandan da Mr. Lancaster'ın blöf yaptığını düşünüyordum.

Yanılmışım. Takriben üç hafta sonra, Mr. Lancaster'ın çalıştığı şirketin Londra ofisinden adıma yazılmış bir mektup aldım. Mektup, çoktan icabına bakılmış bir konu olarak, şu şu şu günde şirketin yük gemisi *Coriolanus*'a binerek denize açılacağım konusunda beni bilgilendirmekteydi. Öğleyin West India Dock Road'daki dok girişine gelmem halinde, beni gemiye kadar götürecek olan bir personel yollayacaklardı.

Sadece kısacık bir an, zihnim allak bullak oldu. Fakat sonra hayalgücüm duruma el koydu. Conrad ile Kipling'den ve Browning'in "Neler Gelmiş Waring'in Başına?" şiirinden serbest şekilde uyarlanmış bir epik dramın başrolünde oynamaya başladım. Bir genç kız telefon edip haftaya çarşamba günü yapılacak kokteyl partiye gelip gelemeyeceğimi sorduğunda üstü kapalı bir kasvet içeren özlü bir cevap verdim: "Korkarım gelemem. Burada olmayacağım."

"Ah, sahi mi? Nerede olacaksın peki?"

"Tam olarak bilmiyorum. Kuzey Denizi'nin ortasında bir yerlerde. Bir yük gemisinde."

Genç kızın nefesi kesildi.

Mr. Lancaster ve çalıştığı gemi nakliyat şirketi kafamdaki epik kavramına tam olarak oturmuyordu. Gide gide Almanya'nın kuzey sahillerine gideceğim gerçeğini itiraf etmek de basbayağı utanç vericiydi. Beni iyi tanımayan insanlarla konuşurken, buranın muazzam ve gizemli bir seyahatte uğranacak ilk liman olduğunu ileri süren bir hikâye uydurmuştum.

Ve şimdi, bu genç adamı "Ben" diye adlandırma âdetine kendimi bir kez daha kaptırmadan önce, onu doklara giden bir taksinin içinde bu maceraya atılan ayrı bir varlık, neredeyse bir yabancı olarak düşüneceğim. Zira, elbette kendisi benim gözümde neredeyse bir *yabancı*. Onun kanaatlerini gözden geçirip düzeltmiş, aksanını ve

kendine has tuhaflıklarını değiştirmiş, önyargılarını ve alışkanlıklarını kırmış ya da abartmış bulunmaktayım. Kendisiyle hâlâ aynı iskeleti paylaşıyoruz, fakat iskeletin dış kaplaması öylesine büyük bir değişimden geçti ki, sokakta karşılaşmamız halinde genç adamın beni tanıyabileceğinden kuşkuluyum. Onunla ortak noktamız, kimliğimizi belirten adımız ve bilinçteki devamlılık; benim ben olduğumu ifade eden günlük beyanların sürekliliğinde hiçbir kesinti yaşanmadı. Ancak ben dediğim şey, bu zamana değin geçen günler ve yıllar boyunca kendini tekrar tekrar biçimlendirdi; öyle ki, sabit kalan neredeyse yegâne şey, bilinçli olmanın katıksız farkındalığı. Ve bu farkındalık da herkese ait, belirli bir kişinin değil.

O takside oturan Christopher fiilen öldü; kendisinden geriye, yalnızca biz onu tanıyanların silinmeye yüz tutmuş hatıralarına yansımış hali kaldı. Ben şu anda onu diriltemem. Sadece anımsanan eylemlerinden ve sözcüklerinden ve bizlere bıraktığı yazılardan yola çıkarak onu yeniden inşa edebilirim. Çok kereler beni utandırdığı olur ve onu küçük görme arzusuyla yanıp tutuşurum, fakat bunu yapmamaya gayret edeceğim. Bir de, onun adına özür dilememeye gayret edeceğim. Nihayetinde kendisine bir saygı borcum var. Ne de olsa bir anlamda babam, başka bir anlamdaysa oğlum sayılır.

Nasıl da yalnız görünüyor! Kimsesiz değil, çünkü bir sürü arkadaşı var ve onların yanındayken hayat dolu birine dönüşebiliyor ve onları güldürebiliyor. Hatta dostlarının arasında bir nevi lider konumunda. İnsanlar onu, bir sonraki aşamada ne düşüneceklerini, nelere hayran kalmaları ve nelerden nefret etmeleri gerektiğini bilen biri olarak görme eğilimindeler. Onların gözünde girişken ve iddialı biri. Gelgelelim, dost meclisinin ortasında, kendine güvensizliği, geleceğe yönelik endişeleri ve korkularıyla tecrit edilmiş gibi de. Hayatı, o âna kadar, dar sınırlar dahilinde yaşanmış ve deneyim türlerinin çoğu konusunda bir hayli tecrübesiz; bu durum hem onu korkutuyor hem de içini çılgınca bir hevesle dolduruyor. Kendi kendine güven aşılamak için, olayı, meydana gelir gelmez bir epik söylenceye dönüştürüyor. Her daim rol yapıyor.

Gelecekten daha bile çok geçmişten –geçmişin prestijinden, geleneklerinden ve bunların barındırdığı örtük meydan okumalardan ve kınamalardan– korkuyor. Muhtemelen, onu harekete geçiren en kuvvetli negatif motivasyon ata nefreti. Atalarını hayal kırıklığına uğratmaya, şereflerini beş paralık etmeye ve onları reddetmeye ant

içmiş. Şayet ona dudak bükecek olsaydım, bu durumun onların beklentilerini asla karşılayamama korkusundan kaynaklandığını ileri sürerdim, fakat bu da yarım yamalak bir hakikatten daha azına karşılık gelirdi. O, azgın öfkesinde samimi. Gerçek anlamda bir asi. Günün birinde bir şeyler öğrenecek ve kendini geliştirecekse eğer, bunun sadece ve sadece başkaldırı yoluyla gerçekleşebileceğini içgüdüsel olarak biliyor.

Bu yolculuğa çıkarken tılsımı andıran bir sırrı da beraberinde götürüyor. Hiç kimseyle paylaşmadığı müddetçe bu sır ona kuvvet verecek. Dün ilk romanı yayımlandı ve tanışmak üzere olduğu bütün insanlar içinde bunu bilen tek bir kişi yok! Elbette *Coriolanus*'un kaptanı ve mürettebatının bundan haberi yok; koca Almanya'da bundan haberi olan hiç kimsenin olmaması da kuvvetle muhtemel. Mr. Lancaster'a gelince, kendisi bu haberi almaya katiyen layık biri olmadığını çoktan kanıtlamış bulunuyor. Bilmiyor ve hiçbir zaman da bilmeyecek. Tabii ki, roman büyük bir başarı kazanır da adam eninde sonunda bunun haberini bir gazetede okumazsa eğer... Fakat Christopher bu düşünceyi batıl bir telaşla sansürlüyor. Hayır, hayır, nasıl olsa eli mahkûm, başarısız olacak. Edebiyat eleştirmenlerinin tamamı yozlaşmış ve düşmanın emrinde çalışan insanlar... Durum böyleyken ve epik söylence dünyası asla şaşmaz bir teselli ve güvence sunarken, insan neden bu gibi hain umutlara bel bağlasın ki?

O ilkbahar, dönemin anlayışı kıt ve kibirli edipleri tarafından topyekûn görmezden gelinmiş ve onuncu yıldönümünden geriye dönüp baktığımızda hepimizin hemfikir olacağı üzere, bildiğimiz haliyle modern romanın başlangıcını işaret eden bir olay yaşandı: All the Conspirators *yayımlandı. Ertesi gün, Isherwood'un artık Londra'da bulunmadığı ortaya çıktı. Kendisi ardında ne bir iz ne de bir kelime bırakarak sırra kadem basmıştı. Yakın dostları şaşkın ve endişeliydi. Hatta intihar etmiş olabileceğine dair korkular mevcuttu. Fakat ilerleyen zamanlarda –aradan aylar geçtikten sonra– salonlarda, o sabah Isle of Dogs'taki bir doktan yük gemisine binen ve giysilerine güzelce sarılıp sarmalanmış bir şahsiyetin görüldüğüne dair tuhaf dedikodular dönmeye başladı...*

Hayır, ona katiyen dudak bükmeyeceğim. Katiyen onun adına özür dilemeyeceğim. Onun babası ve oğlu olmaktan dolayı gururluyum. Onu düşünüyorum ve hayretler içinde kalıyorum, fakat onu romantikleştirmekten sakınmam gerekiyor. Dışarıdan cesaret gibi görünen şeyin büyük ölçüde yabanıl cehaletten başka bir şey olmadığını aklımdan çıkarmamam gerekiyor. Onun kendi geleceğine hayvanların en kalın kafalısı kadar kör olduğunu unutup duruyorum. Tıpkı benim de kendi geleceğime kör olduğum gibi. Onunki çoğu bakımdan olağanüstü bir gelecek: Daha mutlu, daha şanslı ve çoğu insanınkinden daha ilginç. Gelgelelim, onun yerinde ben olsaydım ve önümü görebilseydim, bana muhtemelen baş edebileceğimden çok daha fazlasının bahşedildiği gerekçesiyle dehşet içinde haykıracağımdan eminim.

Kendisi mevcut şartlarda beş dakika sonrasını güç bela görebilecek durumda. Meydana gelmek üzere olan her şey onun gözünde acayip ve dolayısıyla öngörülemez. Şimdi, taksi yolculuğu sona ererken, kendi ileri görüşlülüğümü devre dışı bırakıyorum ve dünyaya onun gözlerinden bakmayı deniyorum.

Hicks adındaki, yaşça benden fazla büyük olmayan ve kâtip pozisyonunda çalışan şirket personeli önceden kararlaştırıldığı üzere benimle dokların girişinde buluştu. Kendisi, Fenchurch Sokağı'nın kurumla kaplı havasından ve sisinden lekelenmiş cildi ve soluk benizli haliyle epik anlatım için seçebileceğim bir karakter olmaktan uzaktı. Üstelik adam, epik karakterlerin asla yönelmediği huysuz bir telaş içindeydi. Göz ucuyla saatine bakıp "Vay canına," diye bağırdı, "çabuk olsak iyi ederiz!" Bavulumu tutamacından yakaladığı gibi tempolu bir yürüyüş tutturdu. Bavulu elimden bırakamayacağımdan ve adamı bavulu yalnız başına taşımaya mecbur edemeyeceğimden ben de hızlı hızlı yürümeye başladım. Oyunun birinci perdesine girişim tarz bakımından eksik kalmıştı.

"İşte orada" dedi Hicks. "Ta kendisi!"

Coriolanus beklediğimden bile küçük ve kirli göründü gözüme. Siyah olmayan kısımları sarımsı kahverengiydi. İçimden, tıpkı kusmuk rengi, diye bir düşünce geçiverdi. Gerçi bunun sadece bir çağrışım olması da mümkündü. İki vince yüklenmiş kasalar dok işçileriyle dolup taşan güvertenin üzerinde sallanmaktaydı. Adamlar

yük vinçlerinin takırtısını ve tepelerindeki martıların ciyaklamasını bastırmak için avazları çıktığı kadar bağırarak konuşuyordu.

Hicks'e sitem edercesine, "Acele etmeye hiç lüzum yokmuş!" deyiverdim. O ise kayıtsız bir tavırla, Kaptan Dobson'ın yolcuların vakit sıkışıklığı yaşamadan gemiye binmesini arzu ettiği cevabını verdi. Hicks bana olan ilgisini kaybedeli çok olmuştu. Hoşça kal lafını ağzının içinde geveledikten sonra, beni sürme iskelenin başında, tıpkı teslim ettiği ve başka hiçbir sorumluluk hissetmediği bir paket misali bırakıp gitti.

Dirseklerimle kendime yol açıp gemiye çıkmayı başardıysam da, başkalarının ittirmesi yüzünden gemi ambarına uçmama ramak kalmıştı. Kaptan Dobson beni kaptan köşkünden gördü ve karşılamak için aşağı indi. Havanın etkisiyle kıpkırmızı olmuş bir surata ve komedyenlere özgü torbalı ve şişkin gözlere sahip, ufak tefek, şişmanca bir adamdı.

"Miden bulanacak, biliyorsundur elbet" dedi adam. "Burada gayet esaslı adamlar ağırladık, fakat hepsi de fos çıktı." Adamın sözlerine uygun düşecek biçimde endişeli görünmeye çalıştım.

Ambarda Çinli bir aşçı, Galli bir miço ve jokey tipli bir kamarotla karşılaştım. Kamarot, bana söylediğine göre, on iki yıl Cunard Line'da çalışmıştı, fakat burası daha çok hoşuna gitmişti. "Burada karışanın görüşenin yok" dedi. Beni kamarama götürdü. Burası bir gardırop kadar daracık ve epeyce havasız bir yerdi. Üstelik lomboz vidasını yerinden oynatmak da imkânsızdı. Gemi salonuna gittim, fakat buradaki uzun masa, kargo listelerine çılgınlar gibi yazıp çizen yarım düzine kâtibin işgali altındaydı. Yukarı çıkarak tekrar güverteye yollandım ve geminin baş tarafında, kendimi küçücük hale getirerek herkesin ayağının altından çekilebileceğim bir yer buldum.

Bir saat sonra denize açıldık. Kanal kapaklarından geçmek zorunda olduğumuzdan, doktan ırmağa girmemiz epey zaman aldı. Kabına sığmayan kenar mahalle çocukları kapaklara asılmış bizi seyrediyorlardı. Kargo kâtiplerinden biri yaklaştı ve küpeştenin karşısına geçip yanımda durdu.

"Çırpıntılı bir yolculuk olacak" dedi. "Gemi hakiki bir dans üstadıdır." Ve başka bir laf etmeden atletik hareketlerle küpeştenin üzerinden çoktan geride bıraktığımız rıhtıma atlayıverdi. Kısacık bir süre bana el salladı ve gitti.

Ardından salonda ikindi kahvaltısı ettik. İkinci kaptanla ve iki mühendisle ahbap oldum. Salamura uskumru yedik ve büyük bardaklardan çay içtik. Çay pirinç renginde ve demliydi. Güverteye döndüğümde beni sessiz ve bulutlu bir akşam karşıladı. Şehri ardımızda bırakıyorduk. Doklar ve ambarlar yerlerini soğuk, gri tarlalara ve bataklıklara bırakmıştı. Birkaç tane fener gemisinin yanından geçtik. Sonuncusunun adı Barrow Deep'ti. Kaptan Dobson yanımdan geçti ve "Gözüpek yolculuğumuzun ilk aşaması bu" dedi. Kaptan da kendince epik bir atmosfer yaratma gayretindeydi. Pekâlâ, gösterdiği çabadan dolayı benden iyi not almayı başarmıştı.

Artık bir şeyin görülemeyeceği kadar yoğun bir karanlık bastırmış olduğundan kamarama geri yollandım. Kamarot uğradı. Bana, yolculuk boyunca tüketeceğim gıda için kendisine bir sterlin ödemem ve karşılığında canımın istediği kadar yemek yemem teklifinde bulunmaya gelmişti. Halinden tavrından teklifin pazarlığa açık olmadığını çıkarmıştım, zira deniz tutması yaşayacağıma kesin gözüyle bakıyordu. Büyük bir iştahla, "Birkaç ay önce yanımızda başka bir beyefendi vardı" diye anlattı. "Kendisi çok fena sarsıldı. Geceleyin bir şey isterseniz duvara vurun beyefendi, olur mu?"

Kamarot çıktıktan sonra kendi kendime gülümsedim, çünkü öbür sırrım kadar dikkatle korumaya niyetlendiğim ikinci bir sırrım daha vardı. Bu denizci milleti gerçekten de sevimliliğe varacak derecede saf, diye düşündüm. Tıp bilimindeki ilerlemelerden kesinlikle bihabermiş gibi bir halleri vardı. Ben, doğal olarak kendi önlemimi almıştım. Cebimde, içi yaldızlı kâğıda sarılmış kapsüllerle dolu küçük bir karton kutu vardı. Kapsüllerin içeriğiyse pembe yahut gri tozlardan oluşmaktaydı. Denize açılmadan önce tek bir kere ve ondan sonra günde iki kere olmak üzere, her birinden birer tane almak gerekiyordu.

Ertesi sabah uyandığımda gemi kuvvetle yalpalamaktaydı. Yalpalamaların arasında, baş tarafını dik bir açıyla havaya savuruyor, hafifçe tökezler gibi oluyor, derken kamaradaki her şeyi zangır zangır titreten bir çatırtıyla ileri doğru düşüyordu. Kapsüllerimi henüz yutmuştum ki, kapı çalındı ve kamarot başını içeri uzattı. Yüzündeki hayal kırıklığından, görmeyi umduğu şeyin ne olduğunu anlamıştım.

Sitem edercesine, "Efendim, ben iyi değilsinizdir diye düşündüydüm" dedi. "Yarım saat önce sizi yokladım, baktım oracıkta yatıyordunuz. Hem tek kelime etmediniz."

"Uyuyordum" dedim. "Kütük gibi uyumuşum." Ve bu akbabaya ışıl ışıl bir tebessüm göndermekle yetindim.

İkinci mühendis kahvaltıya kolunda bir askıyla geldi. Gece makine dairesindeki bir boru patlamış, adamın eli kaynar suda haşlanmıştı. Galli miço Teddy, yiyebilsin diye adamın domuz pastırmasını küçük parçalara ayırdı. Bu işi yaparken Teddy'nin acemiliği üzerindeydi ve ikinci mühendis, çocuğu azarlayarak elini çabuk tutmasını söyledi. İkinci mühendis bu yüzden birinci mühendis tarafından paylandı: "Yaşlandığında kesin lanet ve huysuz ihtiyarın teki olup çıkacaksın – Tanrım, hem de nasıl!"

İkinci mühendisin yarı kahramanca yaralanmasına rağmen, bu yolculuğun epik nitelikleriyle ilgili olarak içimde büyüttüğüm duyguyu kaybetmeye başlamıştım. Bu gemide bulunan mürettebatın apayrı bir varlık –sadece deniz için yaşayan erkekler ırkına mensup bir varlık– olduğunu keşfedeceğim beklentisindeydim. Gelgelelim, doğrusunu söylemek gerekirse, hiçbiri kafamdaki denizci kavramına tam olarak oturmuyordu. İkinci kaptan haddinden fazla yakışıklıydı, daha ziyade bir aktörü andırıyordu. Mühendisler bir fabrikada çalışıyor da olabilirlerdi, dümdüz mühendistiler. Kamarot, başka türden herhangi bir profesyonel hizmetkârdan farksızdı. Kaptan Dobson bir pub sahibi olarak da hiç aykırı bir görüntü vermezdi. Şiirsellikten uzak hakikati göğüslemek zorundaydım: Denize çıkanların arasında envai çeşit insan bulunuyordu.

Aslında hepsinin aklı tamamıyla karada kalmış gibiydi. Görmüş oldukları filmler hakkında konuşurlardı. Yakın zamanda yaşanmış, skandal yaratan bir boşanma vakasını, "Kadın tam kibar fahişe denen tiplerden" sözleriyle kendi aralarında tartışmışlardı. Bilmeceler sorarak beni eğlendirirlerdi: "On dört yaşındaki bir kızda olmayan, on altısındaki kızın kendisinde olmasını beklediği ve Prenses Mary'de hiçbir zaman olamayacak şey nedir?" Cevap: "Sigorta kartı." Ben de rahip, sarhoş ve yersiz yurtsuzun hikâyesini anlattım. "Eğer sen de pantolonunu yakalığınla aynı yönde giymiş olsaydın..." diye giden sonuç cümlesine geldiğimde, Doğu Londra aksanını taklit etmenin yakışık alıp almayacağından bir türlü emin olamadığımdan duraksadım, çünkü her iki mühendis

de bu aksana sahipti. Ne var ki, hikâye oldukça iyi tepkiler aldı. Hepsi de fazlasıyla dost canlısı insanlardı. Fakat bir genç adamın zihninde sürekli tekrarlanan, "Acaba benim hakkımda gerçekte ne düşünüyorlardır?" sorusunun yanıtı, her zamanki gibi, "Senin hakkında hiçbir şey düşünen yok" şeklinde özetlenebilir gibiydi. Hatta gemi bir tahterevalli misali inip çıkarken tabağıma ikinci kez domuz pastırması almama şaşıracak kadar bir ilgiyi dahi benden esirgemişlerdi.

Gün boyu dalgalı sularda kâh sallanarak, kâh yan yatarak ilerledik. Güvertede denizin ışıltısı o denli parlaktı ki, ışıltı yüzünden hafifçe sersemledim. Artık her şey tahtalarla kapatılmış ve yerini bulmuş olduğundan, gemi özgün boyutlarının iki katına çıkmış gibiydi. Bomboş güvertede ödül hindisi gibi yürüyüp durdum. Kaptan köşkünde, ağzında tüten funda kökünden piposu ve başındaki fötr şapkanın tamamladığı müşfik bir tavırla dikilmiş duran Kaptan Dobson, geçen gemileri arada bir bana işaret ediyordu. O bunu her yaptığında, küpeşteye koşturmaya ve gemileri profesyonel bir dikkatle incelemeye mecburmuşum gibi hissediyordum. Kaptan daha sonra, bir şezlong getirerek ve bunu da kendi elleriyle kurarak beni mahcup etti. "Artık babasını öldürmüş bir oğlan çocuğu kadar mesut olabilirsin" dedi. Ve kapağında seksi bir resim bulunan karton kapaklı bir kitabı elime tutuştururken ekledi: "Buna dair fikirlerini öğrenmek isterim." Kitap *Yabaninin Gelini* adını taşıyordu ve içinde bol miktarda "Adam yanıp tutuşan elleriyle kadının olgun memelerini avuçladı, sonra da kadın zevk ve arzu çığlıkları atana dek onları vahşice birbirine tokuşturdu" tarzında sahneler vardı. Şayet Londra'da dostlarımın arasında olsaydım, hepimiz bu kitapla inceden inceye dalgamızı geçmeyi vazife addederdik. İnsanın normal şartlarda saçma sapan bulup bir kenara atacağı kitaplar kategorisindeydi. Fakat burada –kendi kendime itiraf edebileceğim üzere– olanca saçmalığına rağmen beni tahrik edip kızıştırmayı başarmıştı. Kaptan Dobson kitabı bir saatte okuyup bitirmemi bir iltifat olarak kabul etti. Bunlar olurken, Teddy bana kocaman marmelatlı pufların yanında bardak bardak çay ikram etti.

Gecenin bir yarısı, sanki biri beni dürtmüş gibi uyanıverdim. Ranzamda diz çöktüm ve lombozdan dışarıyı görmeye çalıştım.

Almanya'nın ilk ışıkları simsiyah suların her yanına mavi, yeşil ve kırmızı ışıltılar saçarak karşımda duruyordu.

Ertesi sabah buhar kuvvetiyle ırmak yukarı yol aldık. Kaptan Dobson, harita odasında Alman pilotla birlikte içmeye oturdu ve neşesi fazlasıyla yerine geldi. Eski fötr şapkasının yerine, onu her zamankinden daha çok komedi müzikholünde sahneye çıkan bir deniz kurduna benzeten şık bir beyaz kasket takmıştı. Pencerelerindeki neşeli perdeler ve saksı saksı çiçekleriyle, kullanışlılık bakımından evlerden bir eksiği yokmuş gibi görünen büyük mavnaların yanından geçtik. Kaptan Dobson sahil boyunca görülmeye değer muhtelif yerleri bana gösterdi. Parmağıyla bir fabrika binasını işaret ederek, "Orada yün temizleyen yüzlerce kız var. İçerisi o kadar sıcak ki, bellerine kadar çıplak çalışırlar" dedi. Göz kırptı. Ben de kibarlığı elden bırakmadan sırıttım.

Limana girdiğimizde *Coriolanus* onca büyük geminin arasından kendi demirleme yerine doğru mütevazı bir şekilde ilerlerken bir kez daha ufacık kaldı. Gemilerin yanından geçtiğimiz sırada Kaptan Dobson onları bağıra çağıra selamladı ve selamına karşılık aldı. Adamda dünya çapında popülerlik yakalamış birinin hali vardı.

Gemimiz rıhtıma bağlandığında güverte, dok seviyesinin o kadar çok aşağısında kaldı ki sürme iskeleyi neredeyse dikey pozisyonda kurmak gerekti. Pasaportumu kontrol etmeye gelen nazik bir polis memuru sürme iskeleden inmek konusunda tereddüt etti. Kaptan Dobson memuru alaya aldı: "Git işine, Tirpitz! Git işine!" Dobson, pilota ve selamlamış olduğu gemilerdeki tüm kaptanlara "Tirpitz" diye hitap ediyordu. Polis memuru hem gülerek hem de sıkı tutunarak dikkatle geri geri güverteye indi.

Pasaportum damgalandıktan sonra, yerine getirilecek başka bir formalite kalmamıştı. Kamarotla (adam hafiften surat asmıştı; fena halde ezik bir tipti) el sıkıştım, Teddy'ye bahşiş verdim ve Kaptan Dobson'a el sallayarak veda ettim. Kaptan köşkünden "Kızlara sevgilerimi ilet!" diye bağırdı. Polis memuru yardımcı olmak niyetiyle dok girişine kadar benimle beraber geldi ve beni Mr. Lancaster'ın çalıştığı acentenin önünde duracak bir tramvaya bindirdi.

Burası zemin kata konuşlanmış, içerisinde dönen kapılar bulunan etkileyici bir mekândı ve beklediğimden daha büyük çıkmıştı. İçinde yarım düzine genç kız ve sayıca onların iki katı kadar erkek çalışmaktaydı. On altısında bir genç önüme düşüp beni Mr. Lancaster'ın özel odasına götürdü.

Mr. Lancaster aklımda uzun boylu kalmıştı, fakat onun nasıl da aşırı derecede uzun olduğunu unutmuştum. Daha doğrusu, nasıl uzun ve ince olduğunu... Her karşılaşmada devreye giren bilinçaltının güçlü fiziksel tepkisine itaat ederek, adamın kemikli elini sıktığım sırada kendimi savunma kabilinden boyumu bir milimetrenin azıcığı kadar kısalttım, bedenimi daha bir genişlettim ve sağlamlaştırdım.

"Evet Kuzen Alexander, geldim işte!"

Boğuk ve dermansız sesiyle "Christopher" dedi. Bu bir hayret ifadesi değil, beyanattı. Açılımını yapınca şu anlamı elde ettim: İşte buradasın ve bu durum bana zerre kadar hayret vermiyor.

Başı ona neredeyse kadınsı bir görüntü verecek kadar küçüktü. Büyük kulakları, geniş ve ıslak bir bıyığı ve hırçın bir ağzı vardı. Huysuz, duygusuz ve sindirim güçlüğü çeken bir adama benziyordu. Ucunda eser miktarda nem toplanmış uzun ve kırmızı bir burnu vardı. Ve boynunun iyice yukarılarına çıkan kaskatı bir yakalık takmış ve ayağına hantal siyah botlar giymişti. Hayır, onda hiçbir güzellik bulamamıştım. Ona dair önceki izlenimlerimin hepsi doğru çıkmıştı. Dostum Hugh Weston'a ait özlü sözlerden birinin aklıma gelmesiyle benden onay alması bir oldu: "Bütün çirkinler kötüdür."

"Hazır olmam tamı tamına..." Mr. Lancaster kol saatine baktı ve hızlı fakat karmaşık bir hesaplama yapıyormuş gibi göründü, on sekiz dakikamı alır." Masasına geri döndü.

Köşedeki sert koltuğa oturdum ve içimin tepeden tırnağa öfkeli bir karamsarlıkla dolmaya başladığını hissettim. Yaşadığım, şiddetli bir hayal kırıklığıydı. Neden? Beklediğim neydi sanki? Sıcak bir karşılama, deniz yolculuğuna dair sorular, deniz tutmasından bağışık kalmama duyulan bir hayranlık mıydı? Yani, evet. *Beklediklerim* bunlardı. Ve aptallık etmiştim; kendi kendime öyle söyledim. Aslında bu beklentiye hiç girmemem gerekirdi. Şimdi, bu ruhsuz ve ahmak ihtiyarla bir haftalığına kapana kısılmıştım.

Mr. Lancaster bir şey yazmaya oturmuştu. Başını kaldırmadan çalışma masasından bir gazete aldı ve bana doğru fırlattı. Üç gün öncesinin *London Times* gazetesiydi bu.

Cüret edebildiğim en kindar halimle, "Teşekkür ederim, *efendim*" dedim. Bu benim savaş ilanımdı. Mr. Lancaster tepki vermedi.

Derken telefon etmeye başladı. İngilizce, Fransızca, Almanca ve İspanyolca dillerinde telefonlar etti. Bu dillerin hepsini de tamı

tamına aynı ses tonuyla ve aynı tonlamalarla konuşuyordu. Arada bir esip gürlediği oluyordu ve farkına vardığım üzere, o sırada kendi sesini dinliyor ve sesinin kulağa geliş tarzından keyif alıyordu. Sesi belirgin şekilde kilise vaizlerini çağrıştırmaktaydı ve devlet bakanlarının sesinden de bir şeyler almıştı. Gel gör ki, bu seste işadamından eser yoktu. Sesi birkaç kez buyurgan bir hal aldı. Tek bir kez neredeyse cana yakın oldu. Elleri kısacık bir an kıpırdamadan duramıyordu ve en ufak sorun bile onu çileden çıkarmaya ve heyecanlandırmaya yetiyordu.

Mr. Lancaster hazır olana kadar yarım saati aşkın zaman geçti. Derken, hiçbir uyarıda bulunmadan ayağa kalkıp "Hepsi bu kadar" dedi ve odadan dışarı çıkarak beni de arkasından gitmeye mecbur bıraktı. Yetişkin çalışanların tamamı –muhtemelen öğle yemeklerini yemek üzere– dış taraftaki ofisten ayrılmışlardı. Genç adam görevinin başındaydı. Mr. Lancaster ona Almanca, içlerinden sadece delikanlının adının Waldemar olduğunu anlayabildiğim bir şeyler söyledi. Dışarı çıkacağımız sırada, onu da içgüdüsel olarak Mr. Lancaster'a karşı gizli bir ittifaka dahil etmek niyetiyle, delikanlıya kocaman bir tebessüm gönderdim. Fakat yüzündeki boş ifadede hiçbir değişiklik olmadı ve oğlan öne eğilerek bana hafif tertip ve zoraki bir Alman usulü selam vermekle yetindi. Yeniyetme bir oğlanın bu şekilde eğilerek selam vermesi bana hakiki bir şok yaşatmıştı. Mr. Lancaster onları gençken ehlileştiriyor olmalıydı. Yoksa, oğlan beni de Mr. Lancaster'la aynı toplumsal mevkiye yerleştirmiş –ne korkunç bir düşünce!– ve bu sebepten dolayı, bana da aynı alaycı ve küçümseyici saygı gösterisinde bulunmuş olabilir miydi? Böyle olmadığını düşündüm. Büyük olasılıkla, Waldemar her bakımdan işvereni kadar resmi bir insandı ve beyefendilere yaraşır hal ve tavrın modeli olarak onu taklit etmekteydi.

Mr. Lancaster'ın evine dönmek üzere tramvaya bindik. Sıcak ve nemli bir ilkbahar günüydü. Elimdeki bavul ve taşımamak için üzerime giydiğim palto beni terletmişti, fakat hava bana keyif vermiş, kışkırtmış ve heyecanla doldurmuştu. Tramvayın kalabalık olmasından da memnundum; memnuniyetim sadece, bu şekilde Mr. Lancaster'dan ayrı düşmemden ve kendisiyle sohbet etmek zorunda kalmamamdan değil, aynı zamanda benimle yaşıt genç Almanların, oğlan ve kız bedenlerinin bu kadar yakınında bulunmamdan da kaynaklanıyordu ve bir o yana bir bu yana savrulan

tramvay arabası bizleri sallayarak sımsıkı paketlenmiş bir yığın haline getirdikçe onlarla benim aramdaki milliyet engeli ortadan kalkmış gibi hissediyordum. Dışarıda, bisikletlerin üzerinde daha da çok sayıda genç insan vardı. Okul çocukları parlak güneşlikleri olan kasketler takmış ve üzerlerine canlı renklerde, boyun tarafı açık bırakılmış ve düğme yerine bağcıklarla tasarlanmış gömlekler giymişlerdi. Neşeli renklere boyanmış tramvay, sık aralıklarla dikilmiş leylaklarla kaplı bahçelerin içinde bulunan ve kabartmalı ön cephe sıvaları büyük sarmaşık yapraklarının gölgesinde kalan sıra sıra beyaz evin bulunduğu uzun caddelerde çanını çalarak ve tangırdayarak hızla ilerlemekteydi. Yılanlardan kurtulma mücadelesi veren Laocoön ve oğullarını betimleyen heykel grubuyla süslenmiş bir çeşmenin yanından geçtik. İnsan güneşin altında onlara imrenmekten kendini alamıyordu, çünkü yılanlar oradaki erkeklerin sıcak ve çıplak bedenlerine ağızlarından çıkan soğuk suyu püskürtüyor ve yaptıkları ölümüne güreş müsabakası uzaktan bakıldığında ağırkanlı ve şehvetli görünüyordu.

Mr. Lancaster kuzeye bakan büyük bir evin zemin kat dairesinde oturuyordu. Dairenin odaları yüksek tavanlı, çirkin ve havadardı. İçeride, tek bir dokunuşunuzla ve tekinsiz bir ivmeyle açılıverdikleri sırada bütün binada yankılanan bir gümbürtü çıkaran kocaman beyaz sürme kapılar vardı. Mekân Cermen *art nouveau* tarzında döşenmişti. Sandalyeler, masalar, dolaplar ve kitaplıklar, konfora duyulan bir nefretin ve katı bir bağnazlığın dışavurumuymuş gibi duran suratsız ve köşeli biçimlerde tasarlanmıştı. Bunlara eşdeğer suratsızlıktaki yapraksız dallardan oluşan bir duvar kâğıdı oturma odasının duvarlarını boydan boya kaplamaktaydı, tavanın ortasından sarkan lamba, misket limonu yeşili camdan yapılmış gösterişsiz bir nilüfer goncası biçimindeydi. Kış aylarında mekânın kasvetini anlatmak için kelimeler yetersiz kalıyor olmalıydı, fakat şimdi hiç değilse serin olmak gibi bir avantajı vardı. Mr. Lancaster'ın dekora yaptığı biricik gözle görülebilir katkı, birkaç okul ve ordu birliği fotoğrafından ibaretti.

Mr. Lancaster'ın astığı fotoğrafların içinde en dikkat çekici olanı, muhtemelen yetmiş beşinde, güçlü kuvvetli ve sakallı bir yaşlı adamın bulunduğu fotoğraftı. Ama ne sakaldı o! Artık kimselerde bulunmayan, saf gümüşten yapılmış hakiki bir parçaydı: Sahici Victoria Dönemi aile reisi sakalı. Sakal, adamın güzel bir kemere

sahip burun deliklerinden ve kocaman memeli kulaklarından gürül gürül bir sağanak halinde inmekte, yanaklarında köpüren ve çenesinin altında hiçbir teknenin sağ çıkamayacağı coşkun bir ırmak oluşturacak şekilde kafa kafaya gelen iki dev dalga oluşturmaktaydı. Kendini şımartan kaprisli bir havada, sırf başkaları hayran kalabilsinler diye başını yukarı kaldırışıyla nasıl da sakalının bilincine varmış bir ihtiyar güzeliydi bu!

Mr. Lancaster anma törenlerine özgü ses tonuyla Sakal'ın artık Tanrı'nın yanında olduğunu açıkça belli ederek, "Aziz ihtiyar babam" dedi. "Daha on altısına gelmeden Boynuz Burnu'nun etrafından dolaşmış ve Aleut Adaları'nın kuzeyine gidip buzların kenarına kadar gelmişti. Senin yaşındayken, Christopher..." –burada belli belirsiz bir suçlama sezinleniyordu– "... Çin Denizi seferinde Singapur'dan denize açılan bir geminin ikinci kaptanıydı. Tayfunlar esnasında Ksenofon'dan tercümeler yaparmış. Bildiğim her şeyi o öğretti bana."

Öğle yemeğinde soğuk yiyecekler vardı: Siyah ekmek, sarı renkli sert Hollanda peyniri ve envai çeşit sosis: Ahlaksız çağrışımlar yapabilecek pembelikteki sosis, av eti kokusu saçan sosis, içi topak topak kıkırdakla dolu sosis, kesiti bir kilisedeki çok eskiden kalma vitray camı andıran sosis.

Ağzımıza daha tek bir lokma yemek koymamışken, Mr. Lancaster yemekten sonra şekerleme yapılmasını tasvip etmediği konusunda beni bilgilendirdi. "Ben şirketin Valparaiso şubesinin başındayken, muavinim oradaki herkes gibi siesta yapmamı salık verip dururdu. Ben de ona 'Beyaz adamın Güney insanından erken davranıp bir adım öne geçtiği vakit bu vakittir' derdim."

Bu, sonradan keşfedeceğim üzere, Mr. Lancaster'a has, küstahlıkla karışık gerici konuşma tarzının karakteristik bir örneğiydi. Konu ben olduğumda, dengelenmesi gereken romantik ve liberal görüşlerim olabileceğine kesin gözüyle baktığından, bu özelliğini eğitsel sebeplerle kullandığı şüphe götürmezdi. Bu konuda hem haklı hem de haksız sayılırdı. Muğlak ve iyice düşünülüp taşınılmamış süreçlerin ürünü olan liberal görüşlerim olduğu doğruydu, fakat kendisi tamamıyla zıt kanaatler ortaya koyarak beni ürkütebileceğini sanarak büyük bir hataya düşmüştü. Beni ürkütebilmesinin tek yolu fikirlerime katılması olabilirdi; mevcut durumda, önyargılarını hiçbir meraka kapılmaksızın ve tamamıyla karakterine uygun bularak normal kabul etmiştim.

Aslında, Mr. Lancaster'ın kendini solu ya da sağı aşmış biri olarak addettiği düşüncesindeyim. Kendi safını, deneyimlerinin şaşmazlığının ve görülmeye değer her şeyi görmüş olduğuna dair bıkkın bilgisinin yanı olarak belirlemişti. Üstelik edebiyatı da aşmış bir insandı. Akşamlarını dairenin arka tarafındaki küçük bir atölyede marangozluk yaparak geçirdiğini anlattı: "Sırf kendimi okumaktan uzak tutabilmek için."

"Kitaplara, kitaplar olarak katiyen ihtiyaç duymam" diye açıkladı. "Kitaplardan ihtiyacım olan şeyi aldığımda onları çöpe atarım... Birisi bana gelip de yeni keşfedilmiş bir felsefe, dünyayı değiştirecek bir fikir hakkında bir şeyler anlattığında klasiklere başvururum ve hangi Yunan'ın bunu en güzel şekilde ifade ettiğine bakarım... Bir şeyler karalamak, son zamanların sinir hastalığından başka bir şey değil. Ve her yere sirayet etmiş durumda. Hiç kuşkum yok, yavrucuğum Christophilos, senin de kendine ait bir roman yazmaya kalkışacak kadar alçalmayı göze alman fazla uzun sürmeyecektir!"

"Bir romanım yayımlanalı çok az zaman oldu."

Konuştuğum anda dehşete düşmüş ve utancımdan yerin dibine geçmiştim. Kelimeler ağzımdan çıkana kadar neler söyleyeceğimden benim de haberim yoktu. Mr. Lancaster ceza avukatı olsaydı beni bundan daha ustalıklı şekilde kışkırtıp ağzımdan itiraf alması imkânsızdı.

İtirafımın en küçük düşürücü tarafıysa, Mr. Lancaster'ın buna bir nebze dahi şaşırmamış ya da bunda ilgisini çekecek bir şey bulamamış gibi davranmasıydı. Mülayim bir tavırla, "Bir ara bana da kitabın bir nüshasını gönderiver" dedi. "Kitabı, içindeki bütün gramer yanlışları altları kırmızı kalemle, bütün mantık hataları ise altları mavi kalemle çizilmiş olarak ilk postayla sana geri gönderirim." Omzuma hafifçe vurdu, tiksintiyle irkildim. "Ah, bu arada," diye ilave etti, "ufak çapta bir ziyafet verilecek..." Bu cümleyi özel ve havai bir ses tonuyla, benim saygıdeğer dikkatimi, karşımızda oyunbaz bir ruh halindeki Kutsal Kuğu'dan yapılmış bir alıntı olduğu gerçeğine çekmek istercesine söylemişti. "Yerel deniz nakliyat şirketlerinin ileri gelen şahsiyetleri, konsoloslar vesaire tam kadro orada bulunacak. Senin de gelmen için gereken ayarlamaları yaptım."

"Hayır" dedim. Bunu söylerken de samimiydim. Artık canıma tak etmişti. Kıymetli hayatımdan bu cahil, nobran ve kendinden hoşnut aptala harcamayı göze alabileceğim vaktin de bir sınırı vardı.

Bir an evvel, hatta tam olarak bu öğleden sonra onu olduğu gibi terk edecektim. Azıcık param vardı. Bir seyahat acentesine gidecek ve sıradan ve medeni ulaşım araçlarıyla üçüncü mevkide İngiltere'ye geri dönmenin ne kadar tuttuğunu öğrenecektim. Paramın yetmemesi durumunda bir otelde oda tutacak ve anneme telgraf çekip biraz para isteyecektim. Son derece kolaydı. Mr. Lancaster dünyanın diktatörü değildi ve beni yolumdan alıkoymak için yapabileceği hiçbir şey yoktu. O da bunu benim kadar iyi biliyordu. Çocuk değildim. Hal böyleyken...

Hal böyleyken, saçma, akıl dışı, çıldırtıcı ve küçük düşürücü bir sebepten dolayı adamdan korkuyordum ben! İnanması güçtü, fakat doğruydu. O kadar korkuyordum ki, ona kafa tutmuş olmak zangır zangır titrememe ve sesimin işitilmez olmasına yol açmıştı. Mr. Lancaster'ın da beni duymuş gibi bir hali yoktu.

Sert ve eski peynirini kıtır kıtır yerken, "Senin için de tecrübe olur" dedi.

"Yapamam." Bu sefer de, eksiğimi fazlasıyla telafi etme çabası yüzünden gereğinden fazla yüksek sesle konuşmuştum.

"Neyi yapamazsın?"

"Gelemem."

"Nedenmiş o?" Hali tavrı fazlasıyla müsamahakârdı. Bir okul çocuğunun bahanelerini dinleyen bir yetişkinden farksızdı.

"Ben... benim smokinim yok." Bir kez daha, kendi kendimi dehşete düşürmüştüm. Bu ifşaat da diğeri kadar istem dışı yapılmıştı; konuştuğum âna kadar ona oradan ayrılmak üzere olduğumu söyleyeceğimi sanmıştım.

Hiç istifini bozmadan, "Yanında smokin getirmeni beklemiyordum zaten" dedi Mr. Lancaster. "Ben çoktan muavinimden sana kendi smokinini vermesini rica ettim bile. Beden ölçüleri seninkine yakındır ve bu gece evde kalmak zorunda. Karısı bir bebek daha bekliyor. Kadın beşinciyi doğuracak. Haşarat gibi ürüyorlar. Gelecekte bizi bekleyen en hakiki tehlike budur, Christopher. Savaş değil. Salgın hastalık değil. Açlık. Durmaksızın doğurarak kendilerini öldürecekler. Ben onları ta 1921'de uyarmıştım. *The Times*'a uzun bir mektup yazıp doğum oranı eğrisine yönelik tahminlerde bulunmuştum. Öngörülerimde çoktan haklı çıktım. Ama onlar korktular. Gerçekler fazlasıyla korkunçtu. Sadece ilk paragrafı yayımladılar..." Birden ayağa kalktı. "Sen çık, kentte biraz dolaş. Saat tam altıda

buraya dönmüş ol. Yok... beş elli beş dersek daha iyi olacak. Şimdi çalışmam lazım." Ve bunu söyleyerek beni yalnız bıraktı.

Ziyafet şehrin tam orta yerindeki büyük bir restoranın üstündeki özel odalarda veriliyordu.

Oraya vardığımız andan itibaren Mr. Lancaster'ın tavırları, zihni meşgul birinin halini yansıtır oldu. Gözlerini benden uzaklaştırarak süratle her yöne bakışlar atmaya başladı ve konuklar gruplar halinde geldikçe yanlarına gitmek ve onlarla konuşmak için yanımdan ayrılıp durdu. Üzerinde, 1914 öncesinin kesiminde, yeşilimsi siyah bir smokin vardı ve kolalı manşetinin içine beyaz bir ipek mendil koymuştu. Ödünç alınmış smokinimin bana fazlasıyla büyük olduğu şüphe götürmezdi; kendimi amatör bir hokkabaz gibi hissediyordum. Ne var ki, bu hokkabazın kocaman ceplerinden çıkarabileceği tavşanları yoktu.

Mr. Lancaster'ın sinirleri bozuktu! Kendisini nelerin endişelendirdiğini bana anlatma ihtiyacı hissettiği her halinden belliydi, fakat bunu yapamıyordu. Tutarlı bir şey söyleyebilecek durumda değildi. Gözleri odanın her yanında gezinirken ağzının içinde kopuk kopuk cümleler gevelemekteydi.

"Anlıyorsun ya... yıllık bir toplantı bu. Çoğu zaman bir formalitedir. Fakat bu yıl... birtakım etkiler... kesin kararlılık... onların da tehlike altındaki şeyleri açık seçik görmesini sağladı. Çünkü bunun alternatifi. Aynı şey bugün her yerde. Onunla savaşmak gerek. Bildiğinden hiç şaşmadan. Pozisyonum belli... kesin olarak. Bakacağız artık. Hiç sanmam ki buna cesaret edebilsinler..."

Anlaşılan, bu toplantı –ya da ismi her neyse o– bir an evvel yapılacaktı. Çünkü konuklar çoktan odanın öbür ucundaki bir kapıya doğru yürümeye başlamıştı. Mr. Lancaster bana kendisini beklememi dahi söylemeden onların peşine takıldı. Olduğum yerde kalıp, duvardaki kocaman bir aynaya bakan bir kanepenin en uç noktasında oturmaktan başka bir seçeneğim yoktu.

Hayatınızın akışı içerisindeki çok çok ender hallerde (nasıl ya da neden olduğunu Tanrı bilir) bir aynanın görüntünüzü yakaladığı ve fotoğraf makinesi misali muhafaza ettiği hissine kapılırsınız. Yıllar sonra, kendinizi tam da onun içinde yansıyan halinizle görebilmek için sadece o aynayı aklınızdan geçirmeniz yeterlidir. Hatta ona

bakarken içinizden geçen hisleri dahi hatırlamanız mümkündür. Sözgelimi, dokuz yaşımdayken okuldaki bir futbol maçında fazlasıyla şans eseri bir gol atmıştım. Sahadan çıktığımda, içimde bu ihtimal dışı atletik başarının bir şekilde görünüşümde bir değişiklik yaratmış olabileceği duygusuyla soyunma odasındaki aynaya bakmıştım. Değişiklik yoktu, fakat ben o sırada nasıl göründüğümü ve neler hissettiğimi hâlâ anımsıyorum. Restorandaki o aynaya boş gözlerle bakarken de nasıl göründüğümü ve neler hissettiğimi anımsıyorum.

Diğerlerinin aksi yöne doğru tel tel fırlamış bir tutam sarı saç kümesinin altından bana kocaman ve sitemkâr gözlerle bakan, yirmi üç yaşındaki yüzümü görüyorum. İncecik ve gergin bir yüz bu; insanın içine öylesine dokunan bir güzelliği var ki, fotoğrafı çekilse ve dünya gençliği adına taleplerin dile getirildiği şöyle bir poster için büyütülse yeridir: "Haddinden fazla sevimli olduğumuz için yaşlılar bizden nefret ediyor. Yardımcı olmaz mısınız?"

Ve o yüzün tecrübe ettiği şeyi –gençlerin mütemadiyen kapıldığı terk edilmişlik hissini– şimdi ben de tecrübe ediyorum. Tanrıları gün boyunca pek çok kere terk eder onları; çilelerinin yarattığı bir çaresizlik içinde hallerinden sürekli şikâyet edip dururlar. Mesele, beni bir başıma bıraktığı için Mr. Lancaster'a öfkelenmiş olmam değil; hatta onu neredeyse hiçbir şekilde suçlamış değilim. Zira kendisi bana, o anda, dünyanın gençlere ihanetinin belirli bir kimseyle sınırlandırılamayacak bir ifadesi gibi görünüyor.

Restoran müdürü ya da ziyafetin başlamasını beklerken odada amaçsızca gezinen çeşit çeşit garsondan biri tarafından sorgulanmak beni ölümüne korkutuyor. Ya tutup burada ne aradığımı soracak olurlarsa ne yaparım? Mademki oraya iyi niyetlerle gelmiş bir akşam yemeği konuğuyum, o halde neden toplantıya katılan diğerlerinin yanında değilim?

Bu durumda bütün irademi, arzu ettiğim şekilde hiç kimsenin yanıma gelmemesi üzerinde yoğunlaştırıyorum. Gözlerimi aynadaki yansımamın üzerinde sabitleyerek bu adamları bilincimden tamamıyla dışlamaya ve aramızdaki olası telepatik bağa dair her bir izin kökünü kazımaya uğraşıyorum. Muazzam bir gerginlik bu. Tepeden tırnağa titriyorum ve midemde bir bulantı hissediyorum. Terler şakaklarımdan aşağı iniyor.

Toplantı neredeyse bir buçuk saat sürdü.

Konuklar toplantıdan çoğunlukla ikili üçlü gruplar halinde odaya döndüler, fakat Mr. Lancaster tek başınaydı. Doğruca yanıma geldi.

Sanki ben bir itirazda bulunmuşum gibi, asabi bir sabırsızlık havası içinde, "Artık yemeğe oturmamız gerekiyor" dedi. "Seni ihtiyar Machado'nun yanına oturtmalarını sağladım. Adam sana Peru'ya dair her şeyi anlatır. Kendisi onların buradaki konsolos vekili. Fransızca bildiğini farz ediyorum."

"Tek kelime bilmiyorum." Bu söylediğim bütünüyle gerçekdışıydı. Fakat Mr. Lancaster'ın keyfini kaçırmak ve beni yalnız bıraktığı için suçluluk hissetmesine yol açıp onu biraz olsun cezalandırmak istiyordum.

Ne var ki, beni dinlemiyordu bile. "İyi. Senin için tecrübe olur." Ve bir kez daha beni yalnız bırakıp gitti. Ben de artık yemek odasına girmek üzere harekete geçmiş olan kalabalığın arasına karıştım.

Burası çok büyük bir mekân ve gerçek anlamda bir ziyafet salonuydu. İçinde dört tane uzun masa vardı. Her halinden şeref konuklarının masası olduğu anlaşılan masa uzaktaki duvarın kenarına ve çok sayıda ülke bayrağından yapılmış bir düzenlemenin altına konmuştu. Mr. Lancaster'ı bu masaya otururken gördüm. Kapının hemen yanındaki en önemsiz masayı tespit etmek de eşit derecede kolaydı. Ve beklenebileceği üzere, masadaki isim kartlarından birinde benim adım yazılıydı. Sağımda Emilio Machado'nun adını okudum ve bir saniye sonra Senyör Machado'nun kendisi yanımdaki yerini aldı. Yetmişlerinde, ufak tefek bir adamdı. Ağ biçimini almış, teninden daha açık bir kahverengi tonundaki kırışıklıklarla kaplı, sarkık beyaz bir bıyıkla süslenmiş maun kahverengisi yüzü sevecendi. Masanın her yanında yüksek sesle çene çalan konuklardan bazılarının yüz ifadelerini seyrederken dudakları enikonu acınası ve alık bir tebessüm oluşturacak şekilde hareket ediyordu, ama birilerinin kendisiyle konuşmasını istediği izlenimini edinmedim.

Akşam yemeği, beni hayretler içinde bırakacak kadar mükemmel çıktı. (Bu şehirdeki her şeyi o denli istisnasız biçimde Mr. Lancaster'la özdeşleştirmiştim ki, onun yemek servisiyle herhangi bir ilgisi olması ihtimalinin bulunmadığını akıl edememiştim.) Çorba servisi sona erer ermez, konuklar çifter çifter birbirlerine kadeh kaldırmaya başladılar. Bunu yapmak için konuğun biri elinde bardağıyla yerinden yarım yamalak kalkıyor ve istediği gözleri yaka-

layana kadar bekliyordu. Öbür konuk da ona yakalandığında ayağa kalkıyordu; kadehler kaldırılıyor, başlar eğilerek karşılıklı selamlar veriliyordu. Bunun mühim bir mesele olduğu ortadaydı. Şerefe kaldırılan hiçbir kadehin unutulmadığından ve kişinin bunlardan bir tanesini atlamasının ilerleyen zamanlardaki iş anlaşmalarında vahim sonuçlar doğuracağından kesinlikle emindim.

Bütün bu şerefe kadeh kaldırma olayını seyretmek, önümde içecek bir şey olmadığının farkına varmamı sağlamıştı. Görüldüğü kadarıyla, içkiler akşam yemeğinin yanında getirilmiyor, ayrıca sipariş etmek gerekiyordu. Kıyafetimi değiştirme telaşı içinde paramı unutmuştum; faturayı ödenmek üzere Mr. Lancaster'a göndermek zorunda kalacaktım. Fakat bu durum bana rahatsızlık vermiyordu. İhmalkârlığına karşılık olarak hak ettiğini bulsun, diye düşündüm. Senyör Machado'yla konuşmayı ve kendisinden bir şişe şarabı benimle paylaşmasını rica etmeyi kafama koydum. Onun da içkisi yoktu. Derin bir nefes aldım: "*Si vous voulez, Monsieur, j'aimerais bien boite quelque chose...*"*

Beni duymadı. Utançtan yüzümü sıcak bastığını hissettim. Fakat şimdi öbür kulağımda bir ses duymuştum: "Siz Mr. Lancaster'ın yeğeni oluyorsunuz, evet mi?"

Suçluluk hissiyle irkildim. Zira kendimi Machado'yla iletişim kurma problemine öyle bir kaptırmıştım ki, öbür komşum tamamıyla dikkatimden kaçmıştı. Mütebessim ve açgözlü suratlı bir adamdı bu; gözlerinde bir ışıltı vardı ve çenesinin yerinde yeller esiyordu. Seyrek ve incecik gri saçları alnından geriye doğru kusursuz biçimde taranmıştı. Kullanılmayan bir monokl, gömleğinin önündeki kocaman ipek bir kurdeleye asılı halde durmaktaydı. Köşelerinden aşağı çekilmiş gibi duran ağzı adamla bir köpekbalığı arasında küçük bir benzerlik kurulmasına imkân veriyordu, ama yine de çok tehlikeli bir köpekbalığı olamazdı, insan eti yiyen cinsten olmadığı da muhakkaktı. Gözlerimi kısıp adamın isim kartına baktığımda, muhtemelen bir Macar vatandaşından başka hiç kimsenin telaffuz edemeyeceği Macarca bir isim okudum.

"Ben onun yeğeni değilim" dedim. "Doğrusunu isterseniz, kendisiyle hiçbir akrabalığım yok."

"Demek değilsiniz?" Köpekbalığı'nı eğlendirmişti bu. "Yani sadece arkadaşsınız?"

---

* (Fr.) "Efendim, şayet siz de arzu ederseniz içecek bir şey almak isterdim..." (ç. n.)

"Sanırım öyle."

"Bir arrkadaş demek?" Adam r'leri tadına vara vara ağzında yuvarlıyordu: "Mr. Lancaster'ın genç bir arrkadaşı varmış!"

Adama sırıttım. Daha şimdiden Köpekbalığı'nı gayet iyi tanıdığım hissine kapılmıştım.

"Fakat sizi yalnız bırakıyor, değil mi? Pek arkadaşça bir davranış değil."

"İyi ya işte, artık siz varsınız. Bana kol kanat gerebilirsiniz."

Verdiğim cevap Köpekbalığı'nın kendini cırtlak bir kahkaha seline kaptırmasına yol açtı. (İyice düşünüp taşınıldığında, adamda aynı zamanda bir miktar papağanlık olduğu da görülüyordu.)

"Sana kol kanat gereyim, tamam?" dedi Papağan-Köpekbalığı: "Ah, çok güzel! Sana iyi bakacağım. Sakın bundan korkma, lütfen. Bunu yapacağım." Bir garsona el etti. "Bir büyük şişe enfes şarabı içmeme yardım edeceksin, tamam? Benim için çok fena, yani her zaman tamamını tek başıma içip bitirmek zorunda kalmak."

"Çok fena."

"Ve şimdi, anlat lütfen, ne zamandan beri Mr. Lancaster'ın arkadaşısın?"

"Bu sabahtan beri."

"Hem de bu sabah!" Bu durum, dışarı verdiği görüntü itibariyle Papağan-Köpekbalığı'nı gerçekten hayretler içinde bırakmamış olabilirdi, fakat adamın samimi bir kafa karışıklığı yaşadığı ortadaydı. "Ve daha şimdiden seni yalnız mı bıraktı?"

"Ah, buna alışkınım ben!"

Şimdiyse, adam muhtemelen pek alışıldık olmayan ve hatta azıcık da esrarengiz bir vakaya çattığının farkına varmış olarak bana çok daha fazla sorgulayan gözlerle bakmaktaydı. Oltasının ucunda nasıl da fazlasıyla acayip genç bir balığın durduğunu görebilmiş olsaydı şayet, çığlık ata ata odadan kaçması işten bile değildi. Gelgelelim, tam o sırada şarabımız geldi ve çok geçmeden adamın merakı unutulup gitti.

Ondan sonra akşam yemeği iyice zahmetsiz bir hal aldı. Özellikle de birinci şişeyi bitirip başka bir şişe daha sipariş ettikten sonra, Papağan-Köpekbalığı'nı sürekli eğlenir vaziyette tutmak yeterince kolaydı. Yemeğin sonunda ışıklar söndürüldü ve garsonlar içlerinde renkli lambalar bulunan parfeleri getirmeye koyuldu. Ardından konuşmalar başladı. Şişman ve kel bir adam meşhur birinin ken-

dine güveniyle ayağa kalktı. Papağan-Köpekbalığı bana bu kişinin belediye başkanı olduğunu fısıldadı. Belediye başkanı hikâyeler anlatıyordu. Vaktiyle birisi bana Alman hikâye anlatma tekniğini izah etmişti: Mümkünse, hikâyenin ana fikrini bir kenara ayırır ve son cümlenin bitimindeki kapanış fiiline sığıştırıverirdiniz. Bu cümleye geldiğinizde, önce dramatik bir edayla duraksar, ardından ağır, hantal ve çok heceli fiili bir zar atıcının kesinliğiyle masaya fırlatıverirdiniz.

Her öykünün sonunda dinleyiciler kahkahalarla güldüler ve terleyen yüzlerini mendilleriyle sildiler. Fakat konuşma sırası Mr. Lancaster'a gelene kadar yorgun düşmüş ve memnun edilmenin kolay olmadığı bir aşamaya geçmişlerdi. Yaptığı konuşmayı, zorlama bir kibarlıktan öteye geçemeyen bir alkış izledi.

Papağan-Köpekbalığı bariz bir sinsi memnuniyet havasıyla, "Mr. Lancaster'ın bu gece pek keyfi yok" dedi bana.

"Neden keyfi yokmuş?"

"Şimdi, bizim, bu şehirde işi olan yabancıların gittiği bir kulübümüz var. Mr. Lancaster üç yıldan beri kulübümüzün başkanlığını yapıyor. Daha önce hep, hiçbir muhalefetle karşılaşmadan seçilmişti, çünkü pek nüfuzlu bir gemi nakliyat şirketinin temsilcisidir..."

"Bu yıl başka birini mi seçtiniz?"

"Ah, hayır. Onu seçtik. Fakat bol miktarda tartışmanın ardından yapabildik bunu. Onu seçtik, çünkü kendisinden korkuyoruz."

"Ha ha! Çok komikmiş!"

"Ama doğru! Hepimiz Mr. Lancaster'dan korkarız. O bizim okul müdürümüzdür. Hayır, sakın bunları ona anlatayım deme lütfen! Sadece şaka yaptım."

"Benim ondan korkum yok" diyerek böbürlendim.

"Ah, senin için durum farklı! Sen de İngiliz'sin. Kanaatimce, Mr. Lancaster'ın yaşına geldiğinde insanlar *senden de* korkacak." Gelgelelim, Papağan-Köpekbalığı bunu söylerken ciddi değildi ve bu söylediğine kendisi bile tek bir saniye inanmamıştı. Elime hafifçe vurdu. "Her defasında seni azıcık dalgaya almak hoşuma gidiyor, değil mi?" Bu karşılıklı anlaşmanın üzerine birbirimizin sağlığına kadeh kaldırdık ve üçüncü şişeyi de bitirdik.

Akşamın geri kalanını hayal meyal hatırlayabiliyorum. Konuşmalardan sonra bütün davetliler ayağa kalktı. Tahminimce, içlerinden bazıları evlerine gitti. Çoğunluğu dış odadaki sandalyeleri

kaptı ve tekrar içki sipariş etti. Bir yerlerden içkilerin konulabileceği küçük masalar ortaya çıkarıldı. Oturacak yeri olmayanlar, boş bir sandalye yakalamak için tetikte bekleyerek etrafta dolanıp duruyordu. Işıklar gözüme aşırı derecede parlak gelmeye başlamıştı. Sohbetin yarattığı muazzam uğultu ses düzeyini düşürerek kulağımın içinde derin ve uyku veren bir mırıltı halini almıştı. Bir girintinin içindeki bir masada oturuyordum. Papağan-Köpekbalığı hâlâ bana kol kanat germeye devam ediyordu; yanına birkaç arkadaşı da gelmişti. Hepsinin Macar olduğunu sanmıyorum –aslında bir tanesinin Fransız, başka birinin de İskandinav olduğu gün gibi ortadaydı– fakat üzerlerinde birbirlerine bağlı insanların havası vardı. Sanki toplu halde gizli bir cemiyetin üyeleri gibiydiler ve konuşmaları şifreli sözcüklerle ve gülümseyerek tasdik edilen gizli işaretlerle doluydu. Hepsinin Mr. Lancaster'ın yeniden seçilmesine karşı duran muhalif hareketin içinde olduğunu sezinledim. Pek tuttuğunu koparan bir halleri yoktu; Mr. Lancaster'ın onları alt etmiş olmasına şaşmamak gerekirdi. Fakat göründüklerinden daha tehlikeli ve daha kararlıydılar. Kovalandığında çabucak çil yavrusu gibi dağılacak, ama dönmesine kesin gözüyle bakılabilecek güler yüzlü düşmanlar, pusuya yatmış nişancılar ve ayak kaydıran tiplerdi onlar.

Machado ortadan kaybolalı epey olmuştu. Fakat Mr. Lancaster'ın arada bir gözüme iliştiği oluyordu. Onun da benim kadar sarhoş olduğunu fark etmekten dolayı şaşkındım. İnancına ya da ihtiyatlı tavrına bağlanabilecek sebeplerle ağzına hiç içki koymuyor olabileceğini ya da ne olursa olsun, kafasının fazlasıyla sağlam kalacağını farz etmiştim. O sırada brendi likörü içiyorduk ve başım masaya düşmeye başlamıştı. Papağan-Köpekbalığı, "Uykun mu geldi?" diye sordu. "Seni bir toparlayalım, ha?" Garsonu çağırdı ve Almanca konuşarak ayrıntılı bir sipariş verdi; siparişi verirken bir yandan da arkadaşlarına göz kırptı. Herkes kahkahalarla güldü. Ben de güldüm. Cidden ve hakikaten, bana ne yaptıkları hiç umurumda değildi.

Garson içkiyi getirdi. Burnumun ucuna getirip kokladım. "Nedir bu?" diye sordum.

"Küçücük özel bir ilaç, tamam?" Papağan-Köpekbalığı ve suç ortakları şimdi bana fazlasıyla yaklaşmış bulunuyorlardı. Çevremde, içerisine hipnoz yoluyla kapatıldığımı hissettiğim bir daire oluşturmuşlardı. Gözleri her hareketimi, beni memnun eden ve gururumu okşayan bir dikkatle izliyordu. Böylesine odaklanmış

bir ilginin tutuşma noktasında bulunuyor olmak kesinlikle farklı bir şeydi. İçkiyi tekrar kokladım. Bir tür kokteyl olmalıydı; ben sadece, muhtemelen karanfil tanelerinden kaynaklanan, misk gibi bir kokuyu ayırt edebilmiştim.

Fakat o sırada bir şey başımı çevirmeme sebep oldu. Ve karşımda Mr. Lancaster'ı buldum. Mesafe duygum biraz yanıltıcı bir hal almıştı; Mr. Lancaster bana sanki yirmi metre uzakta duruyormuş ve üç buçuk metre boyundaymış gibi gelmişti. Gerçekte, sandalyemin tam arkasında dikiliyor olmalıydı. Sert bir sesle dedi ki, "O şeyi içme, Christopher. Bu bir kumpas..." (ya da "Pas geç" demiş de olabilirdi, emin olamıyorum).

Tahminimce alık alık sırıttığım uzunca bir duraksama yaşandı. Papağan-Köpekbalığı gülümseyerek, "Herr Lancaster'ın dediğini duydun mu? Bunu içmeyecekmişsin" dedi.

"Hayır," dedim, "kesinlikle içmeyeceğim. En sevdiğim kuzenimi gücendirecek değilim." Bu sözcüklerle birlikte, bardağı dudağıma götürdüm ve içkiyi tek dikişte bitiriverdim. Bir havaifişeği yutmaktan farksızdı. Yaşadığım şok yüzünden kısacık bir an basbayağı ayılmış gibi oldum. Ağzımdan "Çok ilginç" sözünün çıktığını duydum; "tamamıyla refleks eseri bir eylem. Demek istediğim... bakın şimdi... eğer onu içmememi söylemiş olsaydı... yani, içmemem gerekirdi..."

Sesim yavaş yavaş gitti ve daha fazlasını sözcüklere dökecek mecalim kalmadı. Başımı kaldırdığımda, Mr. Lancaster'ın artık orada olmadığını gördüm ve hayrete düştüm. Aradan birkaç dakika geçmiş olması muhtemeldi.

Papağan-Köpekbalığı'na damdan düşercesine, "Adam senden haz etmiyor" dedim.

Papağan-Köpekbalığı sırıttı. "Yoksa seni ondan çalmamdan mı korkuyor, doğru mu?"

Saldırganlıkla, "Peki daha ne bekliyorsun?" diye sordum. "Beni çalmak *istemiyor* musun?"

Papağan-Köpekbalığı "Seni çalacağız" dedi, ama yeniden orta mesafede belirmiş olan Mr. Lancaster'ın bulunduğu yere doğru korkulu gözlerle bakıp duruyordu. Kulağıma fısıldayarak, "Bir bar var," dedi, "aşağıda, limanın orada. Çok eğlenceli bir yer."

"Ne demek şimdi bu – eğlenceli?"

"Görürsün."

Ettiği laf büyüyü bozdu. Birdenbire felaket derecede sıkıldığımı hissettim. Ah, evet, kendimce sadist bir tarz tutturup Papağan-Köpekbalığı'yla flört edip durmuştum: İrademi alt etsin, beni şaşırtsın, bana efendilik taslasın ve beni zorla alıp götürsün diye adama meydan okumuştum. Oysa zavallı, çekingen mahluk bir fareyi bile kaçırmaktan acizdi! Adamın kendi arzularına inancı yoktu. Edepsizlik bakımından telafisi imkânsız eksikleri vardı. Kendini tam bir baştan çıkarıcı olarak görüyor olsa gerekti. Gel gör ki, adamın baştan çıkarma yönteminin modası 1890'larda kalmıştı. Artık olay, hiçbir şekilde okumamam gerektiğini anladığım, bitmek bilmez ve çok kötü yazılmış bir kitaptan farksız bir hal almıştı.

"Eğlenceli ha?" dedim. "*Eğlenceli?*"

Bunu söyler söylemez, sarhoşluğumun olanca gururuyla ayağa kalktım ve ağır ağır karşı tarafa, Mr. Lancaster'ın oturduğu yere doğru yürüdüm. Buyurgan bir ses tonuyla, "Beni eve götürün" dedim. Sesim gerçekten buyurgan çıkmış olmalıydı ki, adamcağız derhal kendisine söyleneni yaptı!

Ertesi sabah kahvaltıda Mr. Lancaster'ın fazlasıyla keyifsiz bir hali vardı. Zavallı burnu her zamankinden daha kırmızıydı ve yüzü grimsi bir renk almıştı. Masanın karşısında bitkin vaziyette oturuyordu; mutfaktan yiyecek getirmeme izin verdi. Bunu yaparken kendi kendime alçak perdeden şarkılar mırıldandım. İçimde olağandışı bir sevinç hissediyordum. Mr. Lancaster'ın beni gözetlediğinin farkındaydım.

"Umarım banyonu soğuk suyla yapıyorsundur, Christopher."

"Daha bu sabah soğuk suyla yıkandım."

"Aferin oğlum! Bir insan hakkında hüküm vermek için başvurabileceğin alışkanlıklardan biridir bu."

İçimden yüksek sesle kahkaha atmak geldi, çünkü sarhoş olmamışsam soğuk suyla banyo yaptığım görülmüş şey değildi ve gerçekten de, başka herhangi bir sebepten dolayı soğuk suyla yıkanmayı yüz kızartıcı ve gerici bir tutum olarak görürdüm. Bir kereye mahsus olmak üzere Mr. Lancaster'la hemfikirdim: Soğuk suyla banyo yapmak bir insan hakkında hüküm vermek için başvurabileceğiniz alışkanlıklardan biriydi, o halde kendisi düşman saflarına mensup biri olarak mimlenebilirdi. Bununla birlikte, benliğime

ait bir parçanın –spanyel köpeklerine has ve hiç hoşlanmadığım bir tarafımın– Mr. Lancaster'dan aldığı hak edilmemiş övgüyü hevesle yalayıp yuttuğunu itiraf etmek zorundayım!

Hepsi bir yana, ilişkimizde belirgin bir iyileşme olduğu hissine kapılmıştım – hiç olmazsa benim açımdan durum böyleydi. Ona karşı kesin bir üstünlük kazandığım ve bu durumda cömert davranmayı göze alabileceğim hissiyatındayım. Evvelki gece o içkiyi içmek konusunda kendisine meydan okumuş ve bu olayı kazasız belasız atlatmıştım. İş hayatında yaşadıklarının perde arkasını bir an için görür gibi olmuş ve göründüğü kadar dayanıklı olmadığının farkına varmıştım. Hiç değilse, ufak çapta hırsa eğilimli olduğu anlaşılmıştı. En güzeli de, bu sabah onun akşamdan kalma olması ve bendeyse doğrusu böyle bir halin pek bulunmamasıydı.

"Korkarım, dün akşam zihnim biraz fazla doluydu" dedi. "Seni bir kenara çekmem ve meseleleri usulca anlatmam gerekirdi. Fazlasıyla hassas bir durum söz konusuydu. Çabuk davranmak mecburiyetindeydim..." Mr. Lancaster'ın aslında kulübe ya da kendisinin yeniden seçilme mücadelesine dair bir şeyler anlatmak istemediğini fark etmiştim, zira anlatacakları kulağıma yeterince önemli gelmeyebilirdi. Böyle olunca, çareyi heybetli genellemelere sığınmakta buldu: "Dünyada bizim dışımızdaki öbür ülkelerde nice kötülük mevcut. Rusya'da bulundum ve biliyorum. Satanistleri gördüğüm anda tanırım ben. Ve her geçen yıl daha cüretkâr oluyorlar. Artık su oluklarında süründükleri yok. Nüfuzlu mevkilere yerleşmiş durumdalar. Bir kehanette bulunmak istiyorum, beni iyi dinle. Bunu aklından hiç çıkarmamanı istiyorum: Bundan on yıl sonra, bu şehir anneni yahut karını ya da başka bir iffetli kadını gezmeye getiremeyeceğin bir yer haline gelecek. Burası da kötülük bakımından Berlin kadar kötü bir yere dönüşecek! Oradan daha kötü olur demiyorum, çünkü o zaten imkânsız."

Fazla ilgili görünmemeye çalışarak, "Berlin o kadar mı kötü?" diye sordum.

"Christopher, *Binbir Gece Masalları*'nın tamamında, Tantralar'daki en rezil ritüellerde, Kara Pagoda'da bulunan oyma işlerinde, Japon genelev resimlerinde, Doğulu zihninin en iğrenç sapkınlıklarında bile orada her gün gayet açık biçimde cereyan edenlerden daha mide bulandırıcı bir şey bulman imkânsızdır. O şehir lanetlenmiş; lanetlenmişlikte Sodom'u bile geride bırakacağı muhakkak. O insanlar ne kadar alçaldıklarının farkında bile değiller. Kötülük bile orada

kendini tanıyamıyor. Bütün ifritlerin içinde en tehlikelisi hüküm sürüyor orada – yüzü olmayan ifrittir bu. Sen korunaklı bir hayat yaşamışsın, Christopher. Bunun için Tanrı'ya şükürler olsun. Böyle şeyleri aklın hayalin almaz."

Süklüm püklüm, "Hayır, tabii ki almaz" deyiverdim. Ve hemen oracıkta bir karar verdim; hayatımın geri kalanında çok önemli etkiler yaratacak bir karardı. Ne olursa olsun, gidebileceğim en erken tarihte Berlin'e gitmeye ve orada uzun ya da çok uzun bir zaman kalmaya karar vermiştim.

Mr. Lancaster o öğleden sonra bana şehrin görülecek yerlerini gezdirsin diye Waldemar'ı ayarladı. Rathaus'taki tablolara baktık ve katedrali ziyaret ettik. Kaptan Dobson, bunun altında bulunan ve insan ve hayvan cesetlerinin bulunduğu Bleikeller'i, yani kurşun mahzenini görmek konusunda merakımı kamçılamıştı. Bana erkek kardeşiyle birlikte o cesetleri görme deneyimlerini anlatmıştı: "Bir tanesi de kadınmış, anladın mı? Üzerinde siyah bir paçalı don vardı. Ben de acaba aşağılarda işler nasıl halledilmiş olabilir diye düşündüm. Nöbet tutan bir bekçi vardı, fakat adamın arkası bize dönüktü. Erkek kardeşime dedim ki, sen bu ihtiyar Tirpitz'ten gözünü ayırma. Sonra da külodu kaldırıverdim. Ve biliyor musun, hiçbir şey yoktu; hem de hiçbir şey! Herhalde kadının üzerinden sıçanlar geçmişti."

Etler kemiklerin üzerinde kurumuş olduğundan cesetler iskeletten halliceydi; siyah kauçuğu andırıyorlardı. Bu seferinde de bir bekçi vardı, fakat adam arkasını dönmedi, ben de Kaptan Dobson'ın hikâyesini sınama fırsatı bulamadım. Düşüncesi bile beni güldürmeye yetmişti; Waldemar'a anlatabilmeyi istedim. Bizimle birlikte aşağıdaki mahzende bulunan bir Amerikalı hanımefendi bana cesetlerin nasıl muhafaza edildiğini sordu. Bir bilgim olmadığını söylediğimde, Waldemar'a sormamı önerdi. Bunu yapamayacağımı kendisine izah etmek zorunda kaldım. Bunun üzerine yanındaki ahbabına bağırarak şunları söyledi: "Bak şimdi, sevimli bir şey değil mi? Bu genç adam tek kelime Almanca bilmiyor, arkadaşı da hiç İngilizce bilmiyor!"

Bense bunu hiçbir şekilde sevimli bulmuyordum. Waldemar'la birlikte olmak beni utandırıyordu. Muhtemelen iyi bir çocuktu. Hoş bir tipi olduğu da muhakkaktı; doğrusunu söylemek gerekirse, çıkık elmacık kemikleriyle ve kendine has Gotik tarzıyla enikonu

güzel bir oğlandı. Katedraldeki taşa oyulmuş meleklerden biri gibi duruyordu. On ikinci yüzyıl heykeltıraşının model olarak böyle bir oğlanı –belki de Waldemar'ın doğrudan bir atasını– kullandığı şüphe götürmezdi. Gelgelelim, bir melek, hele ki dilinizi konuşamıyorsa, pek de heyecan verici bir ahbap değildir; Waldemar'ın da fazlasıyla edilgen bir hali vardı. Herhangi bir inisiyatif almadan peşimde dolaşmaktan başka bir şey yaptığı yoktu. Tahminimce beni de gezilip görülecek yerler kadar usandırıcı bulmuştu ve tek tesellisi, ofiste bıraktığı ortamın bundan daha da sıkıcı olabileceğini düşünmekti.

Mr. Lancaster'la birlikte geçirdiğim dört gün bana artık beraber tüketilmiş bir ömür gibi geliyordu. Kendisini dört ayda ya da dört yılda bundan daha iyi tanıyabileceğim konusunda kuşkularım vardı.

Tabii ki sıkılmıştım, fakat bu durum beni özellikle rahatsız etmiyordu. (Gençlerin büyük çoğunluğu –içlerinde bir nebze ruh varsa eğer– çoğu zaman can sıkıntısından mustariptir. Başka bir deyişle, hayatın, hislerinin onlara dikte ettiği kadar mükemmel olmaması karşısında çileden çıkarlar ve bunda da yerden göğe kadar haklıdırlar.)

Fakat ben Mr. Lancaster'ı en iyi şekilde değerlendirmeye karar vermiştim. Adama o ilk gün gösterdiğim yeniyetme tepkilerinden utanç duyuyordum. Ben bir romancı değil miydim? Üniversitedeyken, dostum Allen Chalmers ve ben, kendi aramızda "Bunca acı!" düsturunu kullanmaktan keyif alırdık. Bu, Matthew Arnolds'ın Shakespeare'i anlatan sonesindeki "Ölümsüz ruhunun katlanmak zorunda olduğu bunca acı" dizesinin kısaltılmış hali oluyordu. Bir yazarın nezdinde her şeyin potansiyel malzeme yerine geçtiğini ve yazarın geçim kaynağıyla didişmek gibi bir hakkının bulunmadığını birbirimize hatırlatmak için kullanırdık bu lafı. Mr. Lancaster da, halihazırda kendime anımsattığım üzere, "bunca acı"nın parçası durumundaydı, ben de onu olduğu gibi kabul etmeye ve bilimsellik çerçevesinde incelemeye karar verdim.

Böylece, kendimi Mr. Lancaster'ın dairesinde yalnız bulduğum ilk seferde birtakım ipuçları bulabilmek için daireyi dikkatle araştırdım. Bunu yapıyor olmak bana neredeyse gülünç kaçabilecek bir suçluluk hissi yaşattı. Yerlerde serili tek bir halı yoktu ve adımlarımın sesi kulağıma o kadar yüksek geldi ki, ayakkabılarımı

çıkarmaya niyetlendim. Oturma odasının bir köşesinde bir çift kayak duruyordu. Artık nasıl oluyorsa, Mr. Lancaster'a o kadar çok benziyorlardı ki, beni göz hapsinde tutmak için kullandığı cinler olmaları bile mümkündü. Karşılarına geçip yüzümü gözümü tuhaf şekillere sokma alışkanlığı edinmiştim. Her durumda, Sakal fotoğrafı tarafından gözetlenmekteydim. Bu adam, sırf kar fırtınasında Boynuz Burnu'nu geçerken gemi direğine tırmanma emrini verebilmek için beni gemisine almayı nasıl da canıgönülden isterdi! Adamın suratına baktığınızda ve daha sonra, kurbanı ve öğrencisi Mr. Lancaster'ı aklınızdan geçirdiğinizde, ihtiyar canavarın ne kadar çok şeyden sorumlu olduğunu anlayabilirdiniz.

Araştırmam genel itibariyle umutlarımı boşa çıkaracak nitelikteydi. Neredeyse hiçbir şey bulamamıştım. İçerisinde birtakım sırlar barındırıyor olması muhtemel, kilitli bir yazı masası vardı; içine bakmak için fırsat kollayacaktım. Bunun haricindeki bütün çekmeceler ve dolaplar açıktı. Dikkate değer tek keşfim, Mr. Lancaster'ın gardırobundaki diğer giysilerin yanında Britanya Ordusu'na mensup bir yüzbaşı üniforması tutuyor olmasıydı. Demek ki o da savaş tecrübelerini tapınma vesilesine dönüştüren o acınası yaratıklardan biriydi! Neyse, bunu anlamış olmam gerekirdi. Hiç değilse, elime başlangıç yaparken kullanabileceğim bir şey geçmişti.

O gece akşam yemeğinde (yenebilir tek öğünümüz buydu, çünkü eve gelen bir kadın pişiriyordu) Mr. Lancaster'ı bu konuya getirmeyi başardım. Hiç de zor olmamıştı. Daha savaş kelimesi ağzımdan henüz çıkmıştı ki, monoton bir sesle saymaya başladı:

"Loos, Armentières, Ypres, St. Quentin, Compiègne, Abbeville, Épernay, Amiens, Bethune, St. Omer, Arras..." Sesi vaizlere özgü o tekdüze tonu almıştı, susabileceği bir ânın gelip gelmeyeceğini merak etmeye başladım. Fakat birdenbire durdu. Sonra çok daha alçak perdeden bir sesle "La Cateau" dedi ve birkaç saniye hiç ses çıkarmadı. Bu adı, sesinin en özel ve kutsal tonunda telaffuz etmişti. Şimdi de açıklama yapıyordu: "Savaş üzerine yazılmış çok az sayıdaki büyük dizeden biri olduğunu esefle söyleyebileceğim şeyi oradayken kaleme almıştım." Sesi tekrar yükseldi ve dini bir şarkı halini aldı: "Yalnızca silahların canavarca öfkesi."*

* "Only the monstrous anger of the guns": Birinci Dünya Savaşı'nda yazdığı şiirlerle tanınan İngiliz şair Wilfred Owen'ın "Anthem for Doomed Youth" şiirinden bir dize. (ed. n.)

İstemeyerek de olsa ağzımdan, "Fakat tabii ki," lafı çıktı, "bunu yazan?.." Derken, bu keşfin eksiksiz güzelliğini fark etmemle kendimi çabucak toplamam bir oldu. Mr. Lancaster'da en hakikisinden megalomani vardı!

"Yazar olabilirdim" diye devam etti. "Bende sadece büyük yazarlarda bulunan o kabiliyet vardı: İnsani deneyimin tamamına mutlak bir nesnellikle yukarıdan bakabilme kabiliyeti." Bunu öylesine kesin bir inançla söylemişti ki, sözlerinde tekinsizliğe varan bir şey vardı. Aklıma Dante'deki ölülerin kendilerinden bahsetme biçimini getirmişti.

Hülyalara dalmış bir halde, "Tolstoy'da vardı bu," dedi Mr. Lancaster, "fakat Tolstoy'un aklı fikri müstehcenlikteydi. Biliyorum, çünkü ben tam altı ülkede yaşadım. Tolstoy bir köylü kıza baktığında elbisesinin altındaki memeleri düşünmeden duramazdı." Bu etkili konuşmanın şokunu atlatabileyim diye bir müddet duraksadı. Şu anda, hayatı korku yahut arzu hissetmeksizin, gördüğü şekliyle ele alıp basit ve acımasız sözler sarf eden büyük romancı rolündeydi. "Günün birinde, Christopher, senin de oralara gitmen ve kendi gözlerinle görmen lazım. Ufuk çizgisinin binlerce kilometre ötesine kadar uzanan o stepler ve onca sefalet ve umutsuzluk. Miskinlikten kaynaklanan bütün o feci çürüme. Had safhada karaktersizlik. Rusya'nın neden bugün bir ateist Yahudi taifesi tarafından idare edildiğini ancak o zaman anlayabilirsin... Bizler İngiltere'de Keats'ten daha büyük bir şahsiyeti hiçbir zaman çıkaramadık. Keats temiz kalpli bir oğlancağızdı, fakat açık ve net görebilmekten acizdi. Çok hastaydı. Biliyorsun, sağlam kafa sağlam vücutta bulunur. Ah, siz genç Freudyenlerin bu gibi şeylere burun kıvırdığınızın farkındayım, ancak tarih sizi haksız çıkaracak. Sizin kuşak hiç durmadan bedel ödeyecek de ödeyecek. Güneş çoktan ufuk çizgisiyle temas etti. Artık vakit çok geç. Barbarların gecesi bastırmak üzere. Bunların hepsini yazabilirdim. Onları uyarabilirdim. Fakat ben esasında bir eylem adamıyım...

"Bak sana ne diyeceğim, pek şahane Christophilos; sana bir armağan hazırlayacağım. Sana yazar olarak adını duyurmanı sağlayacak bir öykü kitabı için fikir vereceğim. Bu, daha evvel hiç yapılmamış bir şey. Cüret eden hiç kimse çıkmadı. Hepsinin kafası şu dışavurumculuk denen şeyle doluydu. Akılları sıra öznel yaklaşıyorlardı olaya. Püf! Takatleri yetmezdi buna. Zihinleri kabızdı

bunların. Ürete ürete sadece koyun pisliği kadar kupkuru şeyler ürettiler...

"Bak şimdi, bu aptallar gerçekçiliğin kendi duygularını yazmaktan ibaret olduğu hayaliyle yaşarlar. Şeyleri o Freudyenlerin icat ettiği deyişlerle adlandırdıkları için kendilerini pek cüretkâr sanırlar. Fakat bu, ters yüz edilmiş püritenlikten başka bir şey değil. Püritenler adların kullanımını yasaklamıştır; oysa şimdi de Freudyenler çıkmış adların kullanımını emrediyor. Hepsi bu. Birbirlerinden tek farkları bu. Aralarında seçim yapmaya kalksan seçecek bir şey bulamazsın. Freudyenler, kendi minicik kirli yüreklerinde, adlara karşı püritenler kadar büyük bir korku besliyor, zira hâlâ bu Ortaçağ Yahudiliğine özgü içler acısı ruh çağırma meselesiyle kafayı bozmuş haldeler – Haham Loew, falan filan... Fakat hiç kimselerin kalkışma cüretini göstermediği cinsinden hakiki gerçekçiliğin adlara ihtiyacı olmaz. Hakiki gerçekçilik adların ötesine geçer...

"Bu durumda, benim yapacağım..."

Bu noktada Mr. Lancaster etkileyici bir es verdi, ayağa kalktı, odanın öbür tarafına geçti, bir çekmeceyi açtı, bir pipo çıkardı, pipoyu doldurdu, yaktı, çekmeceyi kapattı ve sandalyesine geri döndü. İşlem takriben beş dakika sürmüştü. Bu süre zarfında, hiçbir duyguyu yansıtmayan suratında değişiklik olmamıştı. Ama beni merakta bırakmaktan basbayağı keyif aldığını hissedebiliyordum ve kendime rağmen gerçekten de merak içindeydim.

Nihayet, "Benim yapacağım," diye devam etti sözlerine, "bir duyguyu tasvir etmeyen, fakat onu yaratan bir dizi öykü yazmak olacaktı. Bir düşün Christopher: 'Korku' sözcüğünün hiç geçmediği ve korku duygusunun hiç anlatılmadığı, fakat okurun içinde korku hissini *uyandıran* bir öykü. O korkunun ne kadar feci olacağını hayal edebiliyor musun?

"Açlık ve susuzluk hissi uyandıran bir öykü olacaktı. Ve bir de öfkeyi teşvik eden bir öykü. Ve sonra başka bir öykü daha olacaktı, hepsinin içinde en feci olanı. Hatta neredeyse yazılamayacak kadar feci..."

(Uyku hissini tetikleyen bir öykü mü? Bunu söylememiş, fakat aklımdan geçirmiştim, hem de çok yüksek bir sesle.)

Artık etkiyi en üst seviyeye çıkarmak için çok ağır konuşan Mr. Lancaster, "Öykü," dedi, "üreme içgüdüsünü teşvik edecekti."

Mr. Lancaster'ı bilimsel bakış açısıyla ele alma çabalarımın yalnızca sanatın yararını gözettiği söylenemezdi. Artık şimdi, adamın benim karakterim üzerinde gerçek anlamda şoke edici bir etki yaratma gücüne sahip olduğunu fark etmiş bulunuyordum. Onu grotesk bir karakter olarak görmeyi bırakmak ve insan olarak değerlendirmeye başlamak benim açımdan son derece tehlikeliydi, çünkü o zaman bana yaptığı zorbalık yüzünden ondan nefret etmem gerekecekti. Ondan nefret etmeyi sürdürmem ve bana zorbaca davranmasına izin vermem halinde ise, habis ve soysuz bir kalleşliğin –kölelere has iktidarsız kalleşliğin– pençesine düşmem işten bile değildi. Reenkarnasyon diye bir şey varsa eğer (ve neden olmasındı?), klasik Roma döneminde Mr. Lancaster'ın köle sekreteri olarak yaşamış olmam mümkündü. Muhtemelen, Appian Yolu'nun yanlış tarafındaki yıkık dökük bir villada yaşıyor olurduk. Ben de, hayallerinde kendini şair ve filozof olarak gören, fakat sahibinin zırvalarını kopya ederek ve adamın doğanın gizemlerine dair yeri göğü inletecek derecede önemsiz fikirlerine katlanarak vaktini boşa harcamaya mahkûm edilmiş türden bir köle olacaktım. Sahibim elbette yoksul ve üstüne üstlük pinti olacaktı. Suyla yiyecek alıp getirmek ve belki de yemek pişirmek suretiyle görevlerimi iki misline çıkarmak zorunda kalacaktım. Fakat öbür villalarda çalışan kölelerin yanındayken havalara girecek ve kölelere yakışan işlere asla elimi sürmezmişim gibi davranacaktım. Geceleyin yatağımda gözlerimi kapatmadan uzanıp onu öldürme planları yapacaktım. Gelgelelim, yakalanıp çarmıha gerilme korkusu yüzünden bu işi tamamına erdirme cesaretini kendimde katiyen bulamayacaktım.

Hayır. Mr. Lancaster ya bilimsel olarak ele alınmalı ya da hiç ele alınmamalıydı. Onu bir ders gibi çalışmak zorundaydınız. Aslında sofradaki konuşmalarından kelimesi kelimesine notlar almıştım:

"Şu anda yaptığım bu işin en kötü yanı, gerçekte beynimin yüzde birinden fazlasını kullanmıyor olmam. Zihinsel anlamda kabızlık çekiyorum. Savaşta, bulunduğum bataryadaki binbaşı önüme top kullanma teknikleri konusunda problemler koyardı. Bunları gün içinde çözerdim. Her birine, işe matematiği katmadan üç alternatif çözüm üretirdim...

"*İdrak etmen* gereken tek bir şey var, Christopher. Bu dünyada bir pozitif kötülük gücüne inanmak şarttır. Ve hayatın neşesi –ha-

yatın *bütün* bir neşesi– o kötülükle savaşmak suretiyle bulunabilir. Şayet bunu gözümüzden kaçıracak olursak, hayatın anlamını da yitiririz. Glykon'un yaşadığı tüyler ürpertici umarsızlığın içinde buluveririz kendimizi:

> Panta gelōs, kī panta konis, kī panta to māden,
> panta gar ex alōgon esti ta ginomena...
>
> *Her şey kahkahadan, tozdan ve hiçlikten ibarettir;*
> *Anlamsızlıktan doğar her şey...*

"İşte burası Paganların sona erdiği yerdir, sahili bulunmayan denizin kenarı. Bildikleri sadece bundan ibaretti. Fakat onların arkasından gitmek için hiçbir mazeretimiz yok. Zira, artık onların olumsuzlamasının karşısına Gareth'ın muazzam olumlamasını, onu evde oturmaya ve gayesiz bir hayatın meşgaleleriyle kendini eğlendirmeye teşvik eden annesine verdiği cevabı koyabiliriz:

> *Ah işte büyüdüm, büyüklere yakışır davranmalı.*
> *Geyiği izlemek mi? İsa'yı izle, Kralı,*
> *Yaşamın saf, sözün duru olsun, yanlışı doğru kıl, izle Kralı:*
> *Yoksa başka ne için yaşamalı?**

Bunu hiçbir zaman unutma, Christopher. Her sabah uykudan uyandığında kendi kendine tekrar et. Yoksa başka ne için yaşamalı? Asla, 'Biz kazanabilir miyiz acaba?' diye sorma. Mücadele et, mücadele et!

> *Bir kez daha saldır öyleyse, sessiz kal sonra!*
> *Aptallık kaleleri düşüp de*
> *Muzafferler gelince,*
> *Bulsunlar cesedini duvarın dibinde.***

Senin o akıl küpü modern adamlarından hiçbirinde Arnold'ın sesi yoktur. Meredith'te vardı. William Watson'da vardı – o en sonuncusuydu. Derken, akıllı mı akıllı modernler sahneye doluştu ve mesajı kaybettik.

"Ben bu mesajı onlara yeniden verebilirdim. Ona tekrar hayat verebilirdim. Fakat kulağıma başka bir çağrı geldi. Yaz başlarında bir sabahtı. Mont Blanc'ın tam altındaki Mer de Glace'ın kenarın-

---

* Tennyson'ın "Idylls of the King" şiirinden. Çeviren: Barış Özel.
Matthew Arnold'ın "Last Word" şiirinden. Çeviren: Barış Özel.

da duruyordum. Oracıkta dikilmiş, ayağımın altında alabildiğine uzanan göz kamaştırıcı buz denizini seyrediyordum ve bir ses bana sordu: Hangisi olacaksın? Seçimini yap. Ve dedim ki: Seçim yapmama yardım et. Ve ses sordu: Aşk ister misin? Ve dedim ki: Hizmetten vazgeçmek pahasına istemem. Ve ses sordu: Servet ister misin? Ve dedim ki: Aşktan vazgeçmek pahasına istemem. Ve ses sordu: Şan şöhret ister misin? Ve dedim ki: Hakikatten vazgeçmek pahasına istemem. Ve sonra uzun bir sessizlik oldu. Ve ben, onun yeniden söz alacağını bilerek bekledim. Ve nihayet ses dedi ki: İyi o zaman, oğlum. Artık sana ne vereceğimi biliyorum...

"Her şey senin önünde uzanıyor, Christopher. Aşk sana henüz gelmiş değil. Fakat mutlaka gelecektir. Hepimize gelir. Ve sadece bir kez gelir. Sakın ola ki bu konuda yanılayım deme. Aşk gelir ve gider. Bir erkek kendini ona hazırlamalıdır ki geldiğini anlasın. Kimisi aşka layık değildir. Şerefini beş paralık eder ve aşkı alımlama yeteneği yoktur. Kimisi de onu almaktan imtina eder – sen buna ister gurur de, ister korku. İnsanın güzel bahtından duyduğu korkudur bu, fakat hükmü kim verebilir? Âna kendini hazırla, Christopher. Hazır ol..."

Bir sabah, Mr. Lancaster ofise gitmek üzere yola çıktığında her zaman kilitli vaziyette tuttuğu yazı masasının açık durduğunu gördüm. Deliğine girmiş olan anahtarı, takılı bulunduğu anahtar destesiyle birlikte orada bıraktığından, çok geçmeden hatasını fark edeceği ve geri döneceği tahminini yürüttüm. Bu durumda araştırmalarımı çabuk yapmam gerekiyordu.

Bulduğum ilk şey askerlik hizmeti zamanından kalma, Mr. Lancaster'ın duygusal savaş yadigârlarından biri olduğu her halinden anlaşılan bir tabancaydı. Bunun kadar az ilgimi çekecek şey zor bulunurdu; çalışma masasının içinde daha kıymetli gizemler bulunduğuna kesin gözüyle bakıyordum. Ödenmiş eski faturaları ve artık kullanılmayan tren tarifelerini karıştırdım; tel parçalarını, kararmış ampulleri, kırık resim çerçevelerini, küçük bir motorun paslanmış parçalarını, çürümüş paket lastiklerini elime aldım. Sanki Mr. Lancaster karakterinin bütün dağınık taraflarını hiç acımadan bir bohçaya atmış ve burada gözlerden uzak bir yerde saklamış gibiydi.

Gelgelelim, en çok göz önünde bulunan ve en olmayacak yer diye düşünmem sebebiyle en son baktığım üst çekmecede par-

lak siyah bir kapağı olan kalın bir defter buldum. Defterin Mr. Lancaster'ın el yazısıyla kaleme alınmış şiirlerle dolu olduğunu görmek beni heyecanlandırmıştı. Görünüşe bakılırsa, tek bir uzun anlatı şiir vardı. Üstünkörü okumaktan başka çarem yoktu: Elbette, ziyadesiyle doğa... dağlar, denizler, yıldızlar, çocukluktaki avare gezintiler ve Wordsworth'vari derin düşünceler... ve Tanrı –bol bol Tanrı– ve seyahatler ve savaş –evet, tabii, savaş– ve daha çok seyahat vardı. Hımm, hımm, hımm, ah: Bu da neydi böyle? Artık nihayet bir ilerleme kaydedebilecektik!

Ve Biri vardı:
Çok, çok önceleri, Tanrım, çok eskilerde
Leylakların soluksuzca çiçeğe durup soluk aldığı,
Tomurcuklarının sırrını korumaya çalışıp da
Mecbur oldukları gibi akşam ortaya saldığı
Vakit, o kadın da oradaydı, varlığını
Adam daha görmeden anlardı, bunu bekliyordu.
Adımlarının alacakaranlığa yüklediği anlamı bilemezdi kadın
Alacakaranlığın adama verdiği boşluğu.
Sonra, hayat onu başka yerlere sürükleyip de gelmez olunca,
Hiç bilemezdi kendi hayatını yaşarken, farkında olmadan
Neler ettiğini; hangi kalbe
*Güzelliği getirip sonra da derin bir acı bıraktığını.**

O sırada dizelerin üzerimde nasıl bir etki yarattığını anımsayamıyorum, çünkü onlara sadece ve sadece bir keşif olarak bakmıştım. Hazine avım başarıyla sonuçlanmıştı. Zafer kazanmıştım. Kurşunkalemle kâğıdı kaptığım gibi, aklımdan sadece Londra'ya geri döndüğümde bunları arkadaşlarıma nasıl yüksek sesle okuyacağımı geçirerek dizeleri çalakalem yazmaya koyuldum.

Mr. Lancaster'ın tekrar daire kapısından girdiğini fark ettiğimde kopyalama işini yeni bitirmiştim. Her zamankinden çok daha az ses çıkarmıştı. Araştırmamın izlerini saklayacak vaktim yoktu. Tek yapabildiğim –ve bunun da büyük bir serinkanlılık göstergesi olduğu düşüncesindeyim– defteri çekmeceye atmak ve tabancayı çıkarmak olmuştu. Hiç değilse, bir tabancayı incelerken yakalanmak, bir otobiyografik şiire bakarken yakalanmaktan daha az utanç vericidir, diye düşünmüştüm.

---

* Çeviren: Barış Özel.

Mr. Lancaster'ın ağzından boğuk bir sesle, "Onu masaya bırak!" emri çıkıverdi.

Daha önce benimle hiç bu ses tonuyla konuşmamıştı. Sesi beni ürküttü ve öfkelendirdi. "Dolu değil" dedim. "Hem zaten ben de çocuk değilim." Tabancayı çekmecedeki yerine koydum ve başka bir tarafa bakmadan yürüyüp odadan çıktım.

(Şimdi geriye dönüp baktığımda, Mr. Lancaster'ın davranışını yeniden yorumlayabiliyorum. Sohbetlerinin nasıl benim kendisine olan ilgimi uyandırmaya yönelik girişimlerle dolup taştığını görebiliyorum. Sözgelimi, Mont Blanc buzulundayken işittiği o sesin nihayetinde ona verdiği şeyin ne olduğunu kendisine sormamı beklememiş miydi sanki? Hatta bana aşk hayatını anlatsın diye kendisine yalvaracağım umudunu beslememiş olabilir miydi? Ve anahtarın çalışma masasında bırakılması, yazdığı şiiri bana okutmak için tasarlanmış –bilinçaltı marifetiyle olsa bile– kasıtlı bir girişim değil miydi? Yanılmıyorsam eğer –ve yanıldığımı sanmıyorum– Mr. Lancaster'a yaptığım gaddarlığın merak eksikliğimden kaynaklandığı kanaatindeyim. Adamı sözde bilimsel bir şekilde inceleme iddiam bütünüyle bilimsellikten uzaktı, çünkü hiçbir bilim insanının yapmayacağı şekilde daha en başından ne bulacağımdan emin davranmıştım. Adamın can sıkıcı bir tip olduğundan emindim.

Dolayısıyla, Mr. Lancaster içeri girdiğinde ve beni defter yerine tabancaya bakar vaziyette bulduğunda, sebebini kendisine açıklayamasa da acı bir hayal kırıklığı yaşamış olmalıydı. Öfke patlamasının nedeni buydu.

Tabancaya gelince, belki de onun varlığını bile neredeyse unutmuştu. Ve belki de, tabancanın bunca zaman en alt çekmecede, fantezi dünyasının orta yerindeki çirkin bir metalik gerçeklik olarak durduğunu ona hatırlatan da aslında ben olmuştum.)

İngiltere'ye dönmem gereken tarihten iki gün önce Mr. Lancaster beni bir yelkenli yolculuğuna çıkardı. Bunu yapmak isteyip istemediğimi bana sormamıştı. Sadece planını bildirmekle yetinmişti ve ben de kabul etmiştim. Artık ne olup bittiği gerçekten umurumda değildi. Tabanca olayından beri aramıza bir soğukluk girmişti. Doğrusu, ben oradan ayrılana kadar geçmesi gereken saatleri saymaktan başka bir şey yaptığım da yoktu.

O akşam ofis kapandıktan sonra, Mr. Lancaster'ın teknesini tuttuğu ırmak köyüne gitmek üzere onun arabasıyla yola çıktık. Yolumuzun üzerindeki bir yerden Senyör Machado'yu aldık. Adamın bizimle birlikte gelmesine sevinmiştim, çünkü Mr. Lancaster'la baş başa daha fazla zaman geçirmek istemiyordum. Çok sonraları, Machado'nun büyük ihtimalle Mr. Lancaster'ın tanıdıklarından geriye kalmış olan ve onunla bu türden bir geziye çıkmayı kabul edecek tek kimse olabileceği aklıma geldi. Çoğu tanıdığının bir defaya mahsus olmak üzere bunu denediğine hiç kuşku yoktu.

Takma motor arka koltukta, muşamba örtüsünün altında ve dimdik bir konumda otururken, üçümüz Mr. Lancaster'ın küçücük arabasının ön koltuğuna sığıştık. Çok kısa bir süre sonra yolumuzu kaybettik. Alacakaranlıkta daracık kumluk yolda sarsıla sarsıla ilerleyip bir bataklığın etrafından dolaştığımız sırada, yanında harita getirmeyi unutmuş olan Mr. Lancaster gitgide daha asabi bir hal aldı. Sulak çayırların ortasındaki eski çiftlik evleri yarı yarıya suya batmış durumdaydı. Bir turna set duvarında dimdik yürüdü, sonra bereketli, ıslak doğa parçasının üzerinde kanat çırparak uzaklaştı. Benliğimin her yanını hülyalı ve romantik bir hoşnutluğun sarıp sarmaladığını hissettim. Nerede olduğumuzun ne önemi vardı? Belirli bir yerde olmak şart mıydı? Fakat Mr. Lancaster aklını oynatmak üzereydi.

Tam hava gerçekten kararmaya başladığı sırada, bataklığın üzerindeki düz bir kayıkta giden iki insan silueti belirdi. Mr. Lancaster arabayı durdurdu, koşarak setin üzerine çıktı ve onlara seslendi. Bunlar küçücük, sırma saçlı çocuklardı; biri kız, biri oğlandı. Düz kayığı bir şekilde idare edebilmeleri neredeyse inanılmaz bir şeydi ve bu durum onları fena halde aptal çocuklardan ziyade, fazlasıyla zeki hayvanlara benzetmekteydi. Düz kayıkta el ele ayakta durmuş, kocaman, boş gözlerle yukarıdaki Mr. Lancaster'a bakıyorlardı ve ağızları, sanki onları beslemesini bekliyorlarmışçasına açılmıştı. Mr. Lancaster çocuklara –sonradan bana söylediği üzere– hem Yüksek Almancayla hem de Kuzey lehçesiyle hitap etmişti. Onlarla insanın geri zekâlılarla konuştuğu tarzda ve öylesine ağır tempoda, o denli incelikli bir pandomim yaparak konuşmuştu ki, ben bile ne dediğini anlamıştım. Gel gör ki, çocuklar anlamadı. Boş gözlerle baktılar da baktılar. Mr. Lancaster bağırıp çağırmaya ve elini kolunu sallamaya başladı, ama çocuklar kıllarını bile kıpırdatmadı.

Ondan korkmaları gerektiğini anlayamayacak kadar aptaldılar. En sonunda Mr. Lancaster umutsuzlukla pes etti, arabayı geri çevirdi, geldiğimiz yoldan geri döndük.

Nihayet, gecenin çok geç bir vaktinde hedefimize vardık. Etraf tatilcilerle doluydu ve handa sadece tek bir oda boştu. Yine de, içeride bir açılır kapanır kanepenin yanı sıra, bir yükseltinin üzerine kondurulmuş gösterişli bir yatağın bulunduğu düşünülürse burası en iyi odalardan biri olmalıydı. Başlıca dekorasyon unsuru, "sanatsal" bir poz vermiş, neredeyse çıplak bir kadının yer aldığı bir foto gravürdü ve bu da, etrafına kanaviçe benzeri kabartmalı bir kumaş parçası sarılmış bir şövalenin üzerinde durmaktaydı. Mr. Lancaster kendisinin kanepede, Senyör Machado'nun ise yatakta uyuması yönünde karar verdi. Ben de Mr. Lancaster'ın teknesindeki kamaraya dönecektim. Onun söylemesine kalmadan iğneleyici bir tonla "Benim için tecrübe olur" deyiverdim. Fakat Mr. Lancaster'ın kulağı iğneleyici laflara tıkalıydı.

Vakit erken olmasına rağmen çoktan aydınlanmış bir sabaha gözlerimi açtım ve kendimi, içinde bulunduğum durumu romantikleştirmem mi, yoksa suratımı asmam mı gerektiği konusunda kararsız buldum. Durumum romantikti, bunu kabul etmem gerekiyordu. Burada, bu yabancı diyarlarda yapayalnızdım ve bir yelkenli teknenin biricik sakini durumundaydım! Bu insanların beni gözetledikleri ve hakkımda meraka kapıldıkları konusunda hiç kuşku yoktu. Saat daha tam altı bile olmadığı halde, tatilcilerin çoğunluğu yataklarından kalkmışa benziyordu.

Köydeki –suyun kenarına kadar inen bira bahçelerini de içine alan– yerleşimler ırmak boyunca sıralanmıştı. Tekneler direklerinin tepesine kondurulmuş kavak dallarıyla süslenmişti ve okul çocukları bu dalları bisikletlerinin gidonuna bağlamışlardı. Teknelerin güvertesinde gramofonlar vardı ve insanlar konçertolar çalıp şarkılar söylüyordu. Biralar içiliyor, sosisler çiğneniyor ve insanın burnuna açık havada pişirilmiş kahvenin leziz kokusu geliyordu. Genç kızlar dolgun ama güzeldi; erkeklerin kısacık kesilmiş saçları sarı, tenleri domuz yavrusu pembeliğindeydi. Tıraş olurken ya da saçlarını tararken şarkılar söylüyorlardı ve sesleri sadece ırmakta dişlerini fırçalarken, geçici bir süreliğine kesiliyordu.

Bütün bunlar içimi sevinçle doldurmuştu. Gelgelelim, kamaradaki minicik ranzaya kıvrılıp yatmaktan kaynaklanan tutulmaya

ilaveten ortaya çıkan baş ağrısı da günün zarar hanesine yazılabilirdi. Ve aniden ortaya çıkarak, kamarayı derleyip toplamadığım ya da üstümü başımı tam olarak giyinmediğim için bana bozuk atan Mr. Lancaster da karşımdaydı. Gerçek şu ki, ben o sırada güvertede güneşin altında sere serpe uzanmış yatıyordum. Handa kahvaltı ettiğimiz ve –yabancıladığım tuvaletleri kullanmak mecburiyetinde kaldığım ve bana acele etmem tembihlendiği zamanlardaki olağan tepkiyi vererek– kabız olduğumu anladığım sıralarda artık suratım asılmıştı.

Sonra motor tekneye takıldı, fakat çalışmadı. Garajdan tamirci çağrılması gerekti. Adam çalışırken etrafında epeyce büyük bir kalabalık toplandı. Mr. Lancaster'ın telaştan ve dırdırdan başka bir katkısı olmadı. Bununla birlikte, olayı, geçmişi yad eden vaazlarından birine dönüştürme fırsatı olarak değerlendirdi: "Bu, bana savaşı hatırlatıyor. Almanların hava aydınlanır aydınlanmaz bombardımana başlayacağını bildiğimizden, şafağın sökmesine çok az zaman kala Loos yakınlarındaki bir köyden çıkışımız aklıma geldi. Bu gerilime nasıl dayanacağımı merak ediyordum, çünkü bizim albayın sinirleri tepesine çıkmıştı. Ben de nabzımı ölçtüm. *Kesinlikle* normaldi. Beynimin, bir yandan başçavuşuma emir verirken, bir yandan birkaç gün önce *The Times*'ta okuduğum bir satranç problemini gözümün önünde canlandırabilecek kadar iyi çalıştığını fark ettim. Oynama sırası siyah taşlardaydı ve üç hamle yaparak mat etmek mümkündü ve ben çözümü gördüm, Christopher. Uzun uzadıya düşünmeye bile gerek kalmadan. Sadece bakmam yeterli olmuştu; hani insan bir şehrin haritasına bakar ve kendi kendine, 'Evet, açıkça görüldüğü üzere, pazar meydanına çıkmanın en kestirme yolu *budur*' der ya... Hiçbir şüpheye yer bırakmadan... O anda, en azından yarım düzine oyunu eşzamanlı oynayabileceğim ve bunların hepsini kazanabileceğim konusunda en ufak kuşkum kalmamıştı. Sofokles'in yazgıyla karşı karşıya bulunduğu sırada zihni en üst düzeye çıkabilen insanın büyüklüğüne dair söylediği şey neydi acaba?.." Ve bir kez daha, uzun ve dağınık bir Yunanca dizenin içinde kayboldu. Hugh Weston, Yunancanın bütün diller içinde en iğrenci olduğunu söylerken ne kadar da haklıymış!

Sonunda yola çıktık ve denize açıldık. Olta takımının bir kısmını yere düşürmem üzerine Mr. Lancaster beni azarladı. Ona kaşlarımı çatarak karşılık verdim. O da bana haddimi bildirmek ve ait olduğum yeri göstermek niyetiyle, bütün ilgisini Machado'da

yoğunlaştırdı ve adamla İspanyolca konuşmaya başladı. Bu, benim açımdan sadece büyük bir rahatlama anlamına geliyordu, fakat durumumuz, almış olduğu kibar Latin terbiyesi benimle iletişime geçmesini şart koşan Machado'yu kaygılandırmaktaydı, zira kendisi artık benim varlığımın farkındaydı. (O akşam yemeğinde yan yana oturduğumuzu hiç hatırlamadığından eminim.) Hal böyle olunca, arada bir benimle Fransızca konuştu, fakat ürkek aksanı yüzünden söylediklerini anlamakta büyük güçlük çektim. Machado'nun yorumlarının en kötü tarafı, sadece zor anlaşılmakla kalmayıp, sohbete dönüştürülmek bakımından çok daha büyük zorluklara açık olmalarıydı. Sözgelimi, bana "*Je suppose que le sujet le plus intéressant pour un écrivain, c'est la prostitution*"* demişti. Büyük bir hevesle sadece şu cevabı verebilmiştim: "*Monsieur, vouz avez parfaitement raison.*"** Sonra tıkanıp kalmıştık.

Artık ırmak ağzına gelmiş bulunuyorduk; ırmak şimdiden çok genişlemişti. Mr. Lancaster, kendisi olta kamışlarını işe hazır hale getirirken benim teknenin dümenine geçmemi emretti. "İlk andan itibaren tetikte olman lazım" dedi. "Bu ırmak bir sürü kum setiyle doludur. Dikkat. Dikkat! DİKKAT! İlerideki suyun rengine baksana! Oradan geçerken tamamıyla ağırdan alman gerekir. Viya, şimdi! Viya! Viya! Viya! *Şimdi* – hızlan bakalım! HIZLAN! Çabuk, be adam! İskeleye döndür! İskeleye doğru, SERT! Bizi batırmak mı istiyorsun?" (Irmak ağzından çıkmış olduğumuzdan suda çok hafif dalga vardı; insan devinimdeki değişikliği belli belirsiz hissediyordu.) "Şimdi uzaklaş. Dosdoğru ileri! Noktanın iki derece güneybatısında tut onu. Kendi güzergâhında tut. TUT! Dikkat, be adam! İyi. *İyi*! Ah, aferin sana! Çok güzel! Dümeni pek güzel kullandınız, efendim! Büyük korkum odur ki, Christopher, ne yaparsan yap senden bir denizci yaratmayı başaracağız!"

Teknemizi bir ot yığını büyüklüğündeki bir dubaya bindirmemiş olmak haricinde övülecek bir şey yapmamıştım. Mr. Lancaster'ın coşkusu da endişesi kadar deliceydi. Fakat bir kez daha, tıpkı soğuk banyo meselesindeki gibi, tam bir aptal gibi gururum okşanmıştı. Ah, benim nasıl da kolay yönetilebilir olduğumu, nasıl en kaba iltifata bile anında karşılık verdiğimi anlayabilmiş olsaydı! Hayır,

---

* (Fr.) "Kanaatime göre, bir yazar için en ilginç konu fahişelik olmalıdır." (ç. n.)
(Fr.) "Çok haklısınız efendim." (ç. n.)

anlayabilmiş olsaydı bile, bu durum bana muamele etme biçiminde bir fark yaratmayacaktı. Pohpohlama, Mr. Lancaster'ın bana asla bahşetmeyeceği bir şeydi, zira kendisinin görüşü bunun ruhuma iyi gelmeyeceği yönünde olurdu.

Oysa Mr. Lancaster'ın, Machado'nun ruhuna karşı hiçbir sorumluluk hissetmediği düşüncesindeyim, çünkü o sırada kendisi, benim de nasiplenmem için Fransızca konuşmakta ve tamamıyla utanç verici bir tavırla adama yağ çekmekteydi. Machado'yu İngilizce sözcükler kullanarak "kafa dengi" olarak adlandırmış, sonra bunun Fransızca karşılığını anlatmaya girişmiş ve nihayet Machado kendisine söyleneni anlayıp sevinçle ellerini çırpmıştı: "Kara dengi! Ben – kara dengi? Ah, evet!"

Mr. Lancaster müşfik bir edayla, "Nasıl da tatlı bir ihtiyarcık, değil mi?" dedi bana. "Biliyorsundur, adam dörtte üç Peru yerlisi. Muhtemelen babası koka çiğnerdi ve ayağına hiç ayakkabı giymezdi. Al sana, en hasından, bozulmamış Güney insanı. Hangi yaşta olduğu hiç önemli değil, her daim çocuk kalacak."

Artık düz ve sığ denizde epeyce açığa gelmiş bulunuyorduk. Kum tepeciklerinin altında kalmış olan sahil çoktan suyun ışıltısıyla gökyüzünün parlaklığı arasındaki silik soluk bir çizgi halini almıştı. Beyaz yelkenler eğilip bükülerek deniz manzarasının her yanını kaplıyordu. Kendinden fazlasıyla hoşnut olduğu her halinden anlaşılan Mr. Lancaster baş omuzlukta dikilmiş, monoton bir sesle okumaktaydı:

Pervixi: neque enim fortuna malignior unquam
*erepiet nobis quod prior hora dedit.**

Bunun üzerine, ani ve yoğun bir şiddetle, *Odysseia*'daki deniz yolculuklarıyla *Pequod*'un deniz yolculuğunun nasıl da korkunç geçmiş olacağı ve ikisi de fena halde sıkıcı deniz yaratıkları olan Ulysses'e yahut Ahab'a kulak vermektense er geç kendimi güverteden atacağım gerçeğine vakıf oldum.

Az sonra, Mr. Lancaster balık tutma vaktinin geldiğini bildirdi. Machado ile benim elime birer olta kamışı tutuşturdu. İkimiz de

* Petronius'a ait bir şiirin bir dizesi. Yaklaşık olarak "Zira kötü talih, çoktan geçip gitmiş zamanlarda bize bahşedilmiş olanı asla elimizden alamaz" şeklinde çevrilebilir. (ç. n.)

olta iplerimizi suyun içinde acemice gezdirmeye başladık. Şayet Tanrı benim tembelliğimi en yorucu cinsinden bir mucize gerçekleştirmek suretiyle cezalandırmasaydı, bayağı huzurlu bir deneyim olabilirdi. Mucize de bir balık akınıydı: Bir uskumru sürüsüne denk gelmiştik!

Mr. Lancaster aklını tamamıyla kaybetmiş gibiydi. "Dikkat! DİKKAT ET, BE ADAM! Yavaş, yavaş, yavaş! Oltayı gevşek bırakayım deme! Elinden kaçıracaksın! Oynat şu balığı, be adam! Oynatmaya devam et! Savaş onunla! Ne oyunbaz bir şeytandır o! Ne yaparsan yap seni oyuna getirir! Bana bakma, yahu! Onu seyret! SEYRET ONU! Panik yapma! Sakin ol! ŞİMDİ!"

Bütün bunların lüzumsuzluğunu anlatmak için kelimeler yetersiz kalabilirdi, çünkü olta kamışlarımızı bir kenara atmak ve teknenin alt kısmında yan gelip yatmak haricinde, o zavallı balıkları tutmamak adına yapabileceğimiz hiçbir şey –kesinlikle hiçbir şey– yoktu. Machado artık Fransızca ve hatta İspanyolca bile konuşamayacak haldeydi. Adamcağız, kabilelerin avlanma seslerini çağrıştıran ve bir ihtimal And Dağları'ndaki bir yerli lehçesinde bulunan birtakım sesler çıkarmaktaydı. İlk başta onların heyecanı bana da bulaştı ve balıkları mümkün olan en hızlı şekilde çekmeyi becerdim. Derken, yorulmaya başladım. Derken, bayağı bir tiksinti hissettim. Yaptığımız şey yakışıksızlık derecesinde kolaydı. Faaliyetimiz sona erdiğinde, tahminlerime göre teknede en az otuz balığımız olmuştu.

Balıkları tuttuktan sonra Mr. Lancaster yiyeceğimiz balıkların bir miktarını temizlemeye oturduğundan Machado'ya pek fazla ilgi göstermedi. Ben de dümene geçtim. Yaşlı adamın bulunduğu tarafa göz ucuyla bakacağım tuttu ve Machado'nun yan taraftan aşağı sarktığını gördüm. Sırtı gergindi ve bacakları birbirlerinden ayrılıp kaskatı kesilmişlerdi. İlk düşüncem felç geçirdiği oldu. Ama hayır, adam canını dişine takmış, sudaki bir şeyi yukarı çekmeye çalışıyordu. Denizin dibini kazıyıp yukarı çekmeye çalışır gibi bir hali vardı. Harcadığı çaba yüzünden boğulmasına ramak kalmış gibi, başını bana doğru çevirdi. Gurultuyu andıran bir sesle "*Poisson!*"* dedi, fakat bana daha çok "keseli sıçan"** diyormuş gibi geldi.

---

* (Fr.) Balık. (ç. n.)

Keseli sıçanın İngilizcedeki karşılığı "possum" ile "poisson" arasındaki ses benzerliğinden yararlanan bir kelime oyunu. (ç. n.)

Doğal olarak, ona yardım etmek niyetiyle ayağa fırladım. Beni asıl şaşırtan ve sonrasında da hiddetlendiren şey, Mr. Lancaster'ın elinin tersiyle göğsüme indirdiği sert darbe oldu! Vurduğu gibi beni arkaya devirmiş ve ben de çok sert bir şekilde yere oturmuştum. Sanırım, üzerimde bıçak taşıyor olsaydım bıçağı çeker ve hemen oracıkta işini bitirirdim. Mevcut şartlarda, içimden avaz avaz bağırmakla kaldım: "Seni ihtiyar keçi, bana bir daha dokunacak olursan boğazını sıkarım!" Bu arada, Mr. Lancaster yüzüme karşı bağırmaya başladı: "Adamı kendi haline bırak, seni küçük aptal!" Gözlerime oturan öfke parıltısını görmüş olmalı ki, bir nebze hafiflemiş bir isteriyle, "Asla tuttuğu bir balığı çıkarmaya çalışan bir adama yardım etme! ASLA! *Bunu* da mı bilmezsin?" diye eklemek durumunda kaldı.

Ardından, oltasını zar zor tutmakta olan Machado'yla ilgilenmek için yanımdan ayrıldı. Mr. Lancaster, yanında diz çöküp derin nefesler almasını, gevşemesini, baskıyı devam ettirmesini, nazik ve yavaş davranmasını sağlamak üzere onunla Fransızca konuşarak adamı teskin etmeye, cesaretlendirmeye, ricalar etmeye ve yalvarmaya koyuldu. "*Ça va mieux, n'est-ce pas? Ça marche? Mais naturellement...*"* Saçma sapan bir şekilde, doğum yapmakta olan bir kadını yüreklendiren bir ebeye benziyordu. Ve beklendiği üzere, Machado ağır ağır ve sonsuz acılarla, muazzam bir balık dünyaya getirdi. Mr. Lancaster'ın dediğine göre bir orkinostu bu. Onun ucu kancalı sırıkla yukarı çektiği balığı bayatlamasın diye teknenin arkasına bağlayıp suda sürüklenmeye bıraktık.

Ardından, Mr. Lancaster uskumruları bir ispirto ocağında pişirdi. İradesi güçlü bir insan olmayı ve yemeği geri çevirmeyi isterdim. Fakat açlıktan gözüm dönmüştü. Ve Mr. Lancaster olağan beceriksizliğiyle balığı fena halde yakmış olsa da yemeğin hem kokusu hem de tadı lezizdi. Üstelik idaresi güç bir durumla karşı karşıyaydım, çünkü mutlak bir zafer hali yaşayan ve tekrar tekrar tebrik edilmesi gereken Machado'ya kötü davranmam imkânsızdı. Bunun, adamın hayatında gerçekten mutlu hissettiği son gün olması kuvvetle muhtemeldi. Mr. Lancaster'ı yok sayarak orta yolu bulmaya çalıştım. Kendisi bu yaptığımı fark etmemiş gibiydi.

Bu ruh haliyle eve dönüş yoluna çıktık. Mr. Lancaster gönül rahatlığıyla ileri görüşlülüğüne dair yorumlarda bulunmayı sür-

* (Fr.) "Daha iyi, değil mi? İşe yarıyor mu? E tabii..." (ç. n.)

dürdü. Hareket saatimizi, rüzgârı iki taraftan da alabileceğimiz şekilde hesaplamıştı. Fakat uzun ve motorun pat patlarıyla seyreden yolculuk bu haliyle bile yeterince sıkıcıydı. Irmak ağzına girdiğimizde ben yeniden dümene geçtim ve Mr. Lancaster başımın etini yemeyi sürdürdü. Rotamızdan çıkmış olmalıydık, fakat ben bunu nereden bilecektim? Mr. Lancaster'ın uydurma denizcilik yönergelerine kulak vermenin faydası yoktu. Göz kararı ilerlemeye devam ettim.

Ansızın Mr. Lancaster çığlık attı: "KUM! ÖNÜNDE KUM VAR! YÖNÜNÜ DEĞİŞTİR! SERT! SERTÇE ÇEVİR!"

Bundan sonra olanlar tamamıyla plansız gelişti. En azından, yapacaklarıma dair kafamda bilinçli bir veri yoktu. Yine de, yaptım işte. Dümen yekesinin elimde bıraktığı hissi çoktan çözmüştüm ve daha ne kadar baskıya dayanacağını büyük ölçüde sezinleyebilecek durumdaydım. Tek yaptığım, Mr. Lancaster'ın emrini en ince ayrıntısına kadar ve fazla enerjik bir şekilde yerine getirmekten ibaretti. Dümen yekesini sert, ama çok sert bir şekilde öbür tarafa çevirdim. Ve takma motorun bağlandığı parça, olanca kusursuzluğuyla insanı hem tatmin eden hem de içini parçalayan bir çatırtı çıkararak kopuverdi ve motor suya düştü.

Başımı kaldırıp Mr. Lancaster'a baktım ve sırıtmaktan kendimi alamadım.

Kısacık bir an, gırtlağındaki âdemelmasını yutacak sandım. "Seni aptal!" diye bağırdı. "Seni aptal! Seni şaşkın küçük salak!" Üzerime çullanmasıyla teknenin sallanması bir oldu. Fakat şimdi içimde zerre kadar korku yoktu. Bana vurmayacağını –vuramayacağını– biliyordum. Vurmadı da.

Doğrusu, su fazlasıyla sığ olduğundan motoru çekip yukarı çıkarmak konusunda pek bir zorluk yaşamadık. Fakat elbette tekrar çalıştırmamız söz konusu olamazdı; ilk önce adamakıllı temizlenmesi gerekiyordu. Böylece köye dönerken yelkenleri kullanmaktan başka çaremiz kalmamıştı.

Yelkenle yolculuk günün geri kalanı boyunca devam etti. Rüzgâr çok azdı ve Mr. Lancaster da rüzgârdan olabilecek en kötü şekilde yararlanmaktaydı, çünkü neredeyse ırmak üzerindeki her tekne bizi geride bırakmıştı. Mr. Lancaster dümenin başındaydı ve yüzünden düşen bin parçaydı. Machado, çektiği meşakkatin ardından huzurlu bir uykuya dalmıştı. En sonunda, bir gezinti vapurunun yedeğinde

çekilerek gitmek zorunda kaldık. Hava kararmaya başladığından Mr. Lancaster bu nazik davranışı kabul etmeye mecbur kalmıştı, fakat bu durumun gururunu nasıl da ayaklar altına aldığını açıkça görebiliyordum. Bir adam ve bir kadın –ikisi de narinlikten nasibini almamış ve gençliği geride bırakmış tiplerdi– vapurun kıç tarafında, öbür yolcuların göremeyeceği, ancak bizim tam karşımıza düşen bir noktaya oturmuştu. Yolculuk boyunca alabildiğine özgürce seviştiler. Mr. Lancaster nezdinde bu da bir tür aşağılanma sayılırdı, çünkü âşıklar belli ki onun vereceği tepkilerin dert etmeye değer olmayacağı kanaatindeydi. Âşıkların tarafında olduğumu hissettim ve onlara tasdik edercesine gülümsedim, fakat benim tepkilerimi de kale almıyorlardı.

Bana gelince, harika bir ruh halinde olduğum ortadaydı. Takma motorun yarı kasıtlı biçimde suya düşürülmesi, muazzam bir orgazm misali, üzerimdeki tüm saldırganlığı alıp götürmüştü. Artık Mr. Lancaster'a karşı en ufak bir kızgınlık hissetmiyordum. Aslında onun hakkında düşünmeyi de bırakmıştım. Düşüncelerim hayatımın ve bu yelkenli teknede bulunan şahsımın önüne geçmiş at koşturmaktaydı; Mr. Lancaster'ı ve Almanya'yı çok geride bırakmışlardı. Londra'ya dönmüş, odamdaki ve çalışma masamdaki yerlerini almışlardı. Gelgelelim, ben oraya fiziksel anlamda dönmek adına yersiz bir sabırsızlık içerisinde bile değildim, zira bu müddet zarfında üzerine düşünmem gereken bir sürü konu vardı. Sonuç itibariyle, bu saçma sapan gün Mr. Lancaster'a rağmen ömrüm boyunca hatırımdan çıkmayacaktı. Çünkü o günün tam ortasında –belki de o motorun cup sesiyle suya düşmesinin saniyesinde– iyi saatte olsunlar ziyaretime gelmişti. Gaipten bir ses demişti ki: "İki kadın; yaşayanların hayaletleri ve ölülerin hayaletleri; Savaş Anıtı." Ve kaşla göz arasında, parçaların yerli yerine oturmasıyla her şeyi görmüştüm; bütün yapı aniden karşımda belirivermişti. Hayal meyal, fakat yoğun bir heyecanla, yeni bir roman taslağının ayırdına varmıştım.

İngiltere'ye döneceğim gün gelip çatmıştı. *Coriolanus* akşamleyin denize açılacaktı.

O sabah, Mr. Lancaster her zamanki kayıtsızlığıyla, Waldemar'ın beni sanat galerisine götüreceğini bildirdi. Mr. Lancaster'ın bir iş

randevusu olduğundan Waldemar ve ben birlikte öğle yemeği yiyecektik ve saatler tam dördü çeyrek geçeyi gösterdiğinde daireye dönmüş olacaktım. Hiçbir yorumda bulunmadım.

Fakat Waldemar'la galeri basamaklarında yalnız kalır kalmaz ve Mr. Lancaster da köşeyi dönüp gözden kaybolur kaybolmaz delikanlıya döndüm ve kararlı bir şekilde başımı iki yana salladım. "*Nein*"* dedim.

Waldemar şaşırmış gibi göründü. Galeri girişini işaret ederek sordu: "*Nein*?"

Gülümseyerek, "*Nein*" diye tekrar ettim. Sonra el kol hareketleriyle kurbağalama yüzer gibi yaptım.

Bir anda Waldemar'ın yüzü aydınlandı. "*Ach – schwimmen! Sie wollen, dass wir schwimmen gehen*?"**

"*Ja*"*** diyerek başımı salladım. "*Swimmen.*"

Waldemar gözlerinin içi gülerek bana baktı. Onu daha önce hiç böyle tebessüm ederken görmemiştim. Gülümsemesi bütün çehresini değiştirmişti. O meleksi halinden eser kalmamıştı.

Beni belediyeye ait büyük bir açık hava havuzuna götürdü. Buranın önünden defalarca geçmiş, fakat olağanüstü kıt Almancamla hiçbir zaman içeri yalnız girecek cesareti kendimde bulamamıştım. Waldemar'ın artık hiç edilgen bir hali yoktu. Biletlerimizi satın aldı, havlumla sabunumu getirdi, bir sürü arkadaşına selam verdi, beni soyunma odasına götürdü, duşa soktu ve kiraladığı üçgen biçimindeki kırmızı mayolardan bir tanesini nasıl bağlayacağımı gösterdi. Üzerindeki giysileri çıkardığında ofis kişiliğini de tamamıyla geride bırakmış gibiydi. Fiziksel anlamda olgunlaşmış, hayvani bir rahatlığı yansıtan esmer bedenini o iki dirhem bir çekirdek ofis takım elbisesinin altında gizlemeyi nasıl başardığı hayrete şayandı. Bana artık kırk yaşındaymışım ve Mr. Lancaster'la işbirliği halindeymişim muamelesi de yapmıyordu. Birbirimize çekingen tebessümler gönderdik; derken güreşe tutuştuk, birbirimize su sıçrattık ve birbirimizi suya batırdık, yüzme yarışı yaptık. Her ne kadar küçük çocuklar gibi oynadıysak da, Waldemar'ın çoktan genç bir adam olduğu gerçeğinin büyük ölçüde farkına varmış bulunuyordum.

---

* (Alm.) "Hayır." (ç. n.)

(Alm.) "Ah, yüzme! Yüzmeye gitmemizi mi istiyorsunuz?" (ç. n.)

*** (Alm.) "Evet." (ç. n.)

Az sonra aramıza Waldemar'ın bir arkadaşı katıldı. Waldemar yaşlarında, Oskar adını taşıyan bir oğlandı bu. Oskar, maymun suratlı, arsız, esmer ve sırıtıp duran bir tipti. Epey akıcı bir İngilizcesi vardı. Bana söylediğine göre, büyük otellerden birinde komi olarak çalışıyordu. Ondaki komi zihniyetinin ben de farkındaydım; görmüş geçirmiş bir tipti, işini biliyordu ve bana, bir bahşiş karşılığında yerine getirebileceği özel istekleri olabilecek otel müşterilerinden biriymişim gibi meraklı meraklı bakıyordu. Waldemar'la alçak sesle kıkırdayarak konuşuyorlardı ve hakkımda konuştuklarını biliyordum, ama hiç dert etmedim çünkü kendimi gruptan biri gibi hissetmem için Oskar bayağı zahmete girmişti.

Yüzmeden sonra öğle yemeği için bir restorana gittik. İki oğlan da sigara tüttürdü ve bira içti. Waldemar'ın arkadaşı kadar dünyayı görmüş biri olduğu görüntüsünü vermek adına endişelendiği izlenimini edindim. Bu sırada birbirimize artık Oskar ve Christoph şeklinde hitap eder olmuştuk.

Waldemar, Oskar'a bir şey söyledi ve ikisi de kahkahalarla güldü.

"Espri nedir?" diye sordum.

Oskar, "Walli der ki, onun gelin seni severmiş" dedi bana.

"İyi... güzel. Kız buraya mı geliyor?"

"Biz onu görmeye gideceğiz. Birazdan. Tamam mı?"

"Tamamdır."

"Tamamdır!" Waldemar büyük bir içtenlikle güldü. Hafiften sarhoş olmuştu. Masanın üstünden bana uzandı ve elimi kuvvetle sıktı. Oskar açıkladı: "Walli'nin gelini yaşlıca beylerden de hoşlanır. Yani, o kadar da yaşlı olmayanlardan. Sen gayet iyisin! Güzel oğlan!"

Kıpkırmızı oldum. En keyifli ve yavaş bir biçimde, bir şeyleri idrak etmeye başlamıştım..

"Beş markın var mı?"

"Evet." Paraları çıkardım.

Bu yaptığım oğlanları eğlendirmişti. "Yok, yok – sonra lazım olacak."

"Ama Oskar..." –bir yanlış anlamanın söz konusu olabileceği hissine kapılmıştım– "eğer o Walli'nin geliniyse... fakat ne olursa olsun, bir gelin almak için fazla genç bir yaşta değil mi?"

"Daha on iki yaşımdayken bir gelinim vardı benim. Walli'nin de vardı."

"Peki ama... kıskanmayacak mı, yani eğer ben..."

Yine kahkaha attılar. Oskar bana dedi ki: "Seni kızla yalnız bırakmayız." Gitgide daha çok şaşkına dönmüş bir görüntü çiziyor olmalıydım, zira delikanlı bana güven telkin edercesine elime hafifçe vurdu: "Çekingenliğe hiç gerek yok, Christoph. Sen önce bizi seyret. Sonra ne kadar kolay olduğunu anlarsın." Yaptığı espriyi Waldemar'a tercüme etti ve ikisi de gözlerinden yaşlar gelene kadar kahkahalarla güldü.

Almanca sözlükte *braut* gelin ya da nişanlı anlamına gelir. Ancak Oskar ve Waldemar gibi genç oğlanlar bu sözcüğü o an birlikte oldukları herhangi bir kıza atıfta bulunmak için kullanıyorlardı. O unutulmaz, mutlu ve edepsiz öğleden sonra dil konusunda aldığım ilk ders bu oldu; kapalı panjurlar ardında gramofon müziğinin ve çıplaklığa özgü kaygan seslerin işitildiği, Türk sigarası, minder tozu, adi parfüm ve sağlıklı ter kokusunun hissedildiği ve aniden patlayan kahkahalarla hışırdayan kanepe yaylarının seslerinin duyulduğu bir öğleden sonradan söz ediyorum.

Mr. Lancaster'ın dairesine dönene kadar saat neredeyse altıyı bulmuştu. Beni azarlasa dahi bunu umursamayacak kadar zevkten dört köşe olmuştum, fakat bunu yapmadı. Doğrusu, oraya geldiğim gün beni kabul ettiğinde içinde bulunduğu ruh haline dönüş yapmış gibi bir hali vardı. Üzerinde, benim varlığım onu pek ilgilendirmiyormuş gibi bir hal vardı. Ayrıldığımız sırada tek söylediği, "Annene hürmetlerimi ilet" oldu. Soğukluğu yüzünden kalbim kırılmıştı. Ne kadar az umursuyor olsam da, kayıtsızlığım aynen karşılık bulduğunda hâlâ içtenlikle şaşırabiliyordum.

Londra'ya döndüğümde romanımın tam bir fiyasko olduğunu gördüm. Eleştiriler beklediğimden daha da kötüydü. Dostlarım, bir sanat eserinin daha vasatlığa çalışan eşkıyalar tarafından katledildiği açıklamasını yaparak kitabı savunmaya kalktılar ve vefa duygusuyla dünyaya karşı safları sıklaştırdılar. Fakat hiç umurumda değildi. Kafam yeni romanımla ve tıp öğrencisi olmak gibi yeni ve çılgınca bir planla doluydu. Bir de, her daim arka planda hissedilen Berlin vardı. Her gece beni çağırıyordu ve sesi de, Waldemar'ın "gelini"nin yatak ve oturma odasında dinlediğim gramofon plaklarından çıkan kulak tırmalayıcı seksi sesin ta kendisiydi. Er ya da geç oraya gidecektim. Emindim bundan. Daha şimdiden, üç ayda dil öğrenme yöntemlerinden birini uygulayarak kendi kendime Almanca öğrenmeye başlamıştım. Otobüste giderken ezberimden

düzensiz fiilleri okuyup duruyordum. Benim gözümde, *Binbir Gece Masalları*'ndaki, kişiyi bir haz cennetinin efendisi haline getiren büyülü sözlerden farksızdılar.

Tabii ki, *All the Conspirators*'ın bir nüshasını Mr. Lancaster'a göndermedim. Fakat kendisine bir teşekkür mektubu yazdım. Hani şu, çocukluğumdan beri yazmak konusunda eğitilmiş olduğum, içinde teşekkür barındırmayan kalpsiz belgelerden biriydi mektubum. Mr. Lancaster cevap vermedi.

Onu arkadaşlarıma tasvir etmeye çalıştığımda, kendisinden mühim ya da gülünç bir karakter olarak pek az bir şey çıkarabileceğimi fark ettim. Görünüşe bakılırsa, onu çözmemi sağlayacak anahtar bilgiye vakıf değildim. Ve kaleme aldığı şiiri, elimdeki kopyadan dostum Allen Chalmers'a okuduğumda ikimiz de bayağı mahcup olduk. Şiir olması gerektiği şekilde berbat değildi. Chalmers kibarlık etmeye ve şiir gerçekte olduğundan daha komikmiş gibi davranmaya mecbur kalmıştı.

Derken, annemle sohbet ederken Mr. Lancaster'ın aşk hayatı konusunu açacak oldum. Annem belli belirsiz tebessüm etti ve alçak bir sesle, "Ah, meselenin *bu* olduğunu pek sanmıyorum" dedi. Bunun üzerine, daha önce bana anlatmaya dahi değer bulmadığı şeyi, yani Mr. Lancaster'ın savaştan sonra gerçekten de birkaç ay boyunca evli kaldığını, ancak karısının onu terk ettiğini ve hukuken ayrıldıklarını öğrenebildim. Annem kuru bir sesle, "Çünkü," dedi, "Kuzen Alexander, şey, buradan şunu anlıyoruz ki, koca olarak tam anlamıyla yeterli değilmiş." Mr. Lancaster'ın iktidarsızlığına dair bu ifşaat beni tamamıyla şoke etmişti. Yaşadığım şok adamdan kaynaklanmıyordu, çünkü söyledikleri büyük ölçüde benim de tahmin edebileceğim şeylerdi; yaşadığım şok annemden kaynaklanıyordu. En hanım hanımcık kadınların bile doğanın gerçekleriyle samimi ve ayağı yere basan bir içli dışlılık halinde yaşama kabiliyeti karşısında şoke olmadığım hiç görülmemiştir. Annem verdiğim tepki karşısında şaşırdı ve bayağı memnun oldu. Bunu nasıl yaptığını tam olarak anlayamasa da, sadece bir defaya mahsus olmak üzere "modern" bir laf edebilmeyi becerdiğinin farkındaydı.

Adamcağız, mümkün olan en dramatik biçimde yeniden ilgimi kazanmış olmasaydı, zaman içinde Mr. Lancaster'ı tamamıyla unutup gitmiş olurdum diye düşünüyorum. Mr. Lancaster aynı yılın Kasım ayının sonlarında kendini vurarak hayatına son verdi.

Haberler Mr. Lancaster'ın emrinde çalışan müdür yardımcısının –ziyafet için bana smokinini ödünç veren "muavin"in– yazdığı bir mektupla geldi. Daha sonra adamla kısa süreliğine ofiste buluşmuş ve teşekkür etmiştim. Muavin, koyu bir aksanı olan ve hem işinin ehli, hem de halim selim tavırlar sergileyen sağlıklı ve ufak tefek bir Yorkshire'lı olarak hatırımda kalmıştı.

Mektup, derli toplu ve iş hayatına özgü bir üslupla bizi çıplak gerçeklerden haberdar etmekteydi. Mr. Lancaster bir akşam dairesinde kendini vurmuş, fakat cenazesi ertesi güne kadar fark edilmemişti. İntihar notu yahut "şahsi nitelikte" bir belge bulunamamıştı. (Defteri, şiiriyle birlikte yakmış olabileceği tahmininde bulundum.) Olayın gerçekleştiği dönemde herhangi bir rahatsızlığı bulunmuyordu. Hiçbir maddi sıkıntısı yoktu ve şirket işleri bağlamında kaygılanmasını gerektirecek bir durum da söz konusu değildi. Müdür yardımcısı, mektubu "büyük kaybımız"a dair resmi bir baş sağlığı satırıyla sona erdirmişti. Adamın bizi akraba zannettiğine ya da ortalıkta bu işe uygun düşen başka birilerini bulamadığından bir şekilde aileyi temsil ettiğimize inandığına hiç kuşku yoktu.

Mr. Lancaster'ın gerçekleştirdiği eylem beni fazlasıyla etkilemişti. Prensipte tutkulu bir intihar savunucusuydum, çünkü bunun topluma karşı bir protesto yerine geçtiğini düşünürdüm. Mr. Lancaster'ın yaptığı protestonun etrafında bir efsane yaratmak isterdim. Onu romantik bir şahsiyete dönüştürmek isterdim. Fakat yapamadım. Nasıl yapacağımı bilmiyordum.

Ertesi yıl, tıp kariyerimi daha doğru dürüst başlamadan bırakmış olarak nihayet Berlin'e gitmeyi başardım. Ve oradayken, bir müddet sonra Waldemar'a rast geldim. Delikanlı doğup büyüdüğü şehirden fena halde sıkılmış ve kısmetini bulmak niyetiyle Berlin'e gelmişti.

Waldemar, doğal olarak, Mr. Lancaster'ın ölümüne dair pek az şey biliyordu. Fakat beni hayrete düşüren bir şey söyledi ve Mr. Lancaster'ın, gidişimden sonra ofistekilere sık sık benden bahsettiğini anlattı. Waldemar onun, benim bir kitap yazdığımı anlattığına

kulak misafiri olmuştu; eleştirmenlerin topu aptal olduğu için kitap İngiltere'de başarı kazanamamıştı, fakat kendisi, günün birinde çağımın en önemli yazarlarından biri olarak tanınacağıma kesin gözüyle bakıyordu. Üstelik benden sürekli yeğeni diye söz etmişti.

Waldemar duygusallıkla, "Sanırım seni gerçekten seviyordu" dedi. "Kendi oğlu yoktu, değil mi? Kim bilir Christoph, orada kalıp adama göz kulak olsaydın belki de bugün hayatta olurdu!"

Keşke olaylar bu kadar çetrefilsiz olabilseydi!

Artık, Mr. Lancaster'ın bana yaptığı daveti onun dış dünyayla yeniden ilişki tesis etmek adına gerçekleştirdiği son bir girişim olarak görüyorum. Fakat tabii ki çok geç kalınmıştı. Şayet ziyaretimin Mr. Lancaster üzerinde belirleyici bir etkisi olmuşsa, bu etki ona herhangi bir insanla yakın temas kurmasının önünde hangi engelin bulunduğunu göstermekten ibaret olmalıydı. Mr. Lancaster, benliğinden çıkan yankıları ve kendi epik şarkısını dinleyerek çok uzun bir süre kendi ses kutusunun içinde yaşamıştı. Bana ihtiyacı yoktu. Herhangi türden bir insana ihtiyacı yoktu; tek ihtiyaç duyduğu, kendi epik anlatısında ikinci dereceden bir rol üstlenecek hayali bir çömez-yeğendi. Ziyaretimin ardından onu yaratmıştı.

Sonra, benim kanaatime göre birdenbire, kendi epik anlatısına artık inanmaz olmuştu. Umarsızlık insanın içine korku salacak derecede yalındır. Ve Mr. Lancaster her ne kadar umarsızlık lafları etmekten büyük keyif alsa da, muhtemelen umarsızlığın aklına gelmiş hiçbir şeye benzemediğini fark etmiş olmalıydı. Gelgelelim, onun bulunduğu durumda, umudum ve inancım odur ki, bu çaresizlik kısa ömürlü olmuştur. Pek azımızın bu türden büyük acılara katlanması ve bilinçlilik halini sürdürmesi mümkün olabilir. Tanrı'ya şükürler olsun ki, çoğu zaman tıpkı hayvanlar gibi pek akılsızca ve hiç düşünmeden acı çekeriz.

Ambrose

Aradan beş yıl geçti; tarihler 1933 Mayısı'nı gösteriyor ve ben başka bir yolculuğa çıkıyorum. Berlin'den güneye ve Çekoslovakya sınırına doğru yol alan bir trendeyim. Karşımda Waldemar oturuyor.

Burada ne yapıyorum? Bu adam da kim?

Sanırım buna, "Nazilerden kaçıyor" cevabını verebilirdim. Waldemar melodram yüklü açıklamaları sevdiğinden bu cevabımı destekleyebilirdi. Günün birinde, buradan uzaklarda ve etki altında kalabilecek kadar eksik bilgilendirilmiş insanların arasındayken, muhtemelen bu yolculuğu bir kaçışmış ve tehlike içeriyormuş gibi anlatacağım. Gelgelelim, bu sabah itibariyle, böylesi bir fiyakanın kalpsiz ve çocukça kaçacağının fazlasıyla bilincindeyim. Son derece güvenli koşullarda bulunduğumuz yetmezmiş gibi, etrafımız bu durumda olmayan insanlarla kuşatılmış vaziyette. Zira, Britanya pasaportumun koruması altında ikimizin de büyük bir kolaylıkla geçebileceği bu sınır çoktan bir tutukevi duvarına dönüşmüş bulunuyor. Bu trenin ta kendisi bile en azından hayatları tehlike altında olan, sahte belgelerle yolculuk eden ve yakalanıp toplama kampına gönderilme ya da en basitinden derhal öldürülme korkusuyla yaşayan birkaç insanı barındırıyor olmalı. Böyle bir durumun bir gazete veya romanda değil, burada, hayatımı sürdürdüğüm yerde fiilen var olduğu gerçeğini yalnızca son birkaç haftada tam anlamıyla idrak etmiş durumdayım. Dışarıdan bakıldığında feci görünüyor olabilir, fakat o kadar da akıl almayacak bir şey değil; olup bitenler çoktan bir hayat tarzı halini almış durumda. Yaşatılan dehşet hâlâ bir parça amatörce ve dağınık olabilir, fakat çok geçmeden yetkililer bunun da pürüzsüz ve bürokrasiye uygun işlemesini sağlayacaktır. Resmi cinayet, Almanya'da resmi olan diğer her şey gibi, bol miktarda bürokratik işlemin yapılmasını şart koşacaktır.

Ah evet, yine de kaçmamı destekleyecek kuvvetli deliller ortaya koyabilirim. Şayet Berlin'de kalsaydım, er ya da geç benden kenti terk etmemin istenmiş olacağı doğrudur. Oturma iznimin bir daha yenilenmeyeceğinden de eminim. Ülkeden dışarı çıkarıp gazetesine

ulaştırdığı ve S.A. işkencelerini anlatan öyküler sebebiyle Naziler nezdinde özellikle sevilmeyen birine dönüşmüş olan bir Britanyalı gazeteciyle civar kafelerde görülmüşlüğüm vardı. Yahudi arkadaşlarımın bazıları tutuklanmış ya da yurtdışına kaçmıştı; bu iki olasılıktan hangisinin geçerli olduğunu hâlâ bilmiyorum. Ve polisler gerçekten de yanında kaldığım pansiyoncu kadını sorgulamak üzere bir ziyaret gerçekleştirmişti. Olanca kayıtsızlıklarıyla, yabancıların hepsine rutin bir denetim yaptıklarını söylemişlerdi. Yine de neler olacağını bilmek imkânsızdı.

Gelgelelim –bütün bunlar doğru bile olsa– benim bu özel yolculuğa çıkmamın ve yanımda Waldemar'ı da götürüyor olmamın Nazilerle doğrudan hiçbir bağlantısı yok. Benimkiler oldukça sudan sebepler. Ve düşüncem o ki, Mr. Lancaster'ı ziyaret ettiğim günlerden bu yana bazı bakımlardan ne kadar az değişmiş olduğumu da gözler önüne serecek nitelikteler.

Berlin'deki karşılaşmamızdan beri, Waldemar'la aramızda hayatımdaki o dönem için karakteristik sayılabilecek, samimi fakat keyfi bir ilişki kurulmuştu. Hayatımda neredeyse aynı şekilde bir tanışıklığımın olduğu en az yarım düzine genç adam vardı. Kimi zaman birbirimizi haftalar ya da aylar boyu görmezdik. Derken, telefon çalardı: "Christoph, bana on mark borç verir misin?" "Christoph, bu gece sende kalabilir miyim? Ev sahibem bir tuhaf davranıyor." ("Bir tuhaf davranıyor", ev sahibesinin kirayı istemekten bıkıp usandığı anlamına gelirdi.) Olay, Waldemar'la diğerlerinin sırf otlakçı tipler olmasından kaynaklanmıyordu. Onlar dostların birbirine yardım etmesi gerektiğine içtenlikle inanırdı; söz konusu alışverişin mevcut şartlarda az çok tek taraflı olması –onların bakış açısına göre– tamamıyla ekonomik bir talihsizlikti. Waldemar şahane bir konuktu; ev sahibini eğlendirmeyi görev addeden ve ev sahibinden aynısını beklemeyen türden bir konuk. Elinde avucunda olanları da cömertçe paylaşırdı. Para kazandığı dönemlerde beni sinemaya davet ettiği ya da Spree'nin kenarındaki bira bahçelerinin birinde birkaç kızla dans etmeye çağırdığı olmuştu. Art arda bir sürü önemsiz işe girip çıkmıştı; inanıyorum ki, iyi ve dürüst bir çalışandı. Tek kusuru, bir yerde birkaç haftadan uzun süre çalışmak gibi bir derdinin olmamasıydı. Çoğu zaman barda müşterilerle ilgilenir ya da fırınlarda veya

kasap dükkânlarında yardımcılık yapar, yahut bovling salonunda lobutları düzeltirdi. Masa başı işlerine karşı, Mr. Lancaster'ın ofisinde çalıştığı eski günlerden kalma bir antipati geliştirmiş gibiydi. Dediğine göre, o işler çok sıkıcı ve *spiessig* idi. Proleter, açık sözlü, seksi ve maceraperestin karşıtını içerecek şekilde, burjuva, eski kafalı, tutuk ve saygıdeğer anlamında kullandığı bir sözcüktü bu.

Waldemar bana sık sık Hans Schmidt adındaki bir arkadaşından söz ederdi. Waldemar, Berlin'e geldikten kısa bir müddet sonra Hans'ın barmenlik yaptığı bir barda iş bulmuştu. Hans bunun öncesinde *Reichswehr*'de* beden eğitmeni olarak hizmet vermişti. Waldemar'a barmenliğin yanı sıra biraz boks ve güreş öğretmişti. Waldemar, Hans'ın kaslarını huşuyla karışık bir hayranlıkla anlatır, adamın cinsel tercihlerinden ise hoşgörülü bir neşe içinde söz ederdi. Anlaşılan, Hans orduda bulunduğu günlerde beden dersine katılan yakışıklı askerlerden bazılarına mesai saatlerinden sonra tek kişilik eğitimler vermişti. Askerler beceriksizlik yapmışsa eğer, Hans onları binici kırbacıyla dövmüş, fakat çok sert vurmamış ve bunu da yalnızca suçluların cezayı hak ettiklerini kabullenmeleri ve hatta kırbaç için yalvarmaları üzerine yapmıştı. Waldemar'a göre Hans, kırbaçlanacak oğlanları bulmak konusunda hiçbir sıkıntı yaşamamıştı; görünüşe bakılırsa kırbaçlanmak kolaylıkla edinilebilen bir alışkanlıktı. Waldemar, "Böyle bir şeyi aklın alıyor mu, Christoph?" diye bağırırdı. "Amma da sapık bir domuzmuş!" Fakat bunu söylerken gülmemek için kendini zor tutardı ve gözünde, Hans'ın binici kırbacını bir kez olsun onun da tecrübe ettiğinden kuşkulanmama yol açan bir ışıltı peyda olurdu. Ne olursa olsun, ben tüm bu anlatılanlardan, Hans'ın hem geçmişte hem de halen Waldemar'ın gözünde tam bir kahraman olduğu izlenimini edinmiştim.

Gelgelelim, Hans bir süredir Almanya'dan uzaktaydı. Belki de bir skandal yüzünden Berlin'i aniden terk etmişti. Waldemar arada bir ondan kartpostal almıştı. Hans ilk olarak İtalya'dan, sonra Fas'tan ve Mısır'dan yazmıştı. Kartpostallar sadece bir adres ve birkaç sözcükten ibaret olmuş, fakat hiçbir zaman oralarda ne yaptığına ve hayatını nasıl idame ettirdiğine dair tek bir açıklama yer almamıştı. Waldemar ise bu kartpostallara, büyük bir vazifeşinaslıkla mektup

* Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Versailles Antlaşması uyarınca Almanya'nın elinde bulundurmasına izin verilen 100.000 kişilik ordu. (ç. n.)

yazarak cevap vermişti. Bunların hayatı boyunca kaleme aldığı yegâne mektuplar olduğu düşüncesindeyim; zira Hans gerçekten de aile anlamında sahip olduğu tek varlıktı.

Ne var ki, birkaç hafta önce Hans'tan eksiksiz ve uzun bir mektup gelmişti. Aylardır kendisinden alınan ilk haberdi bu. Hans mektubu Atina'dan yazmıştı ve bütün bu süre zarfında –Hans'ın argo ifadesini kelimesi kelimesine çevirmek gerekirse– "taş gibi zengin" ve "çatlak bir İngiliz" ile oraya buraya seyahat ettiğini anlatıyordu. "Ben onun korumasıyım" diye devam ediyordu Hans. "Kim bilir beni tanımadan önce ne yapıyordu? Şimdiye dek yüz kereden fazla boğazlanmış olmalıydı. İyi ve tatlı bir adam, fakat su katılmamış bir deli. Bir de içerken göreceksin! Şimdi de buranın yakınlarında bir ada satın almak istiyor. En çılgın fikirler onun kafasından çıkıyor. Birdenbire ev inşa edeceği tuttu: Bildiğin saray, mermer zeminli! Çok yakında, ev yapıldığı sırada yaşayacağımız kampı kurmak üzere bu adaya gideceğiz. Ona diyorum ki, 'Ambrose, bu ada hakkında ne biliyorsun? Korkmuyor musun? Ada yılan doluysa ne yapacaksın?' Ne cevap verse beğenirsin? 'Yılan tarafından ısırılmışsan, kolayı var: Tek başına bir şişe konyağı içeceksin. Ama tam bir şişe olacak ve hiç durmadan içeceksin.' Anlayacağın, adam tam bir antika. Biz de bu adada ahtapot yiyip, bunların tadı dezenfektan gibi olan şarabından içerek vahşi Kızılderililer gibi yaşayacağız. Almanya'da olsaydı bu şarabı helayı temizlemek için kullanırlardı. Gerçi susadığında iyi gidiyor ve yüksek ateşin varsa düşürüyor. Neyse, sonunda onu şehirden uzaklaştırabileceğim için mutluyum. Şehirde olduğumuzda başı beladan kurtulmuyor."

En sonunda, Hans mektubunun yazılış amacına geliyordu. "Biliyor musun, Walli? Buraya bizim yanımıza gelmen hiç de fena bir fikir olmaz. Bu deliler adasında ben aşçılık yapmak zorunda olacağım ve bana yardım etsin diye senin gibi doğru dürüst bir Alman oğlan işime yarar. Ambrose'un etrafındaki o çocuklar işe yaramaz, hatta öteki işe bile yaramazlar. Neyse, anladın sen onu. Kuzgunlar gibi hırsızlık yapıyorlar ve hiç temiz değiller. Ambrose'a senden bahsettim bile, sana iyi bir ücret vereceğini, yatacak yer ve yemek de sağlayacağını söyledi. Arada bir para konusunda tuhaf davranabiliyor, fakat sözünün eri. Diyeceğim, bir şekilde bizim buraya, yani Atina'ya ulaşmanın bir çaresini bulursan herhalde bu yaptığına pişman olmazsın. Memlekette kalmak, senin gibi maceraperest bir

oğlana –hakiki bir göçmen kuşa– göre bir hayat değil. Ve kalacak olursan, kim bilir belki de Hitler seni asker yapar ve üniforma giyip talim yapman gerekebilir. Sol! Sağ! Hazır ol! Orduda yaşadıklarım benim canıma yetti. Hiç sana göre değil. Bunu bir düşün derim."

Daha Hans'ın teklifini okumadan, Waldemar'ın mektubu elime tutuştururkenki halinden, oğlanın kafasında benim yardımlarıma bağlı bir plan olduğunu anlamıştım. O da benim anladığımı anlamıştı. Mektubu okuduğum sırada yüzümü yakından inceliyordu. Ben mektubu bitirir bitirmez hevesle sordu: "Evet Christoph, ne düşünüyorsun?"

Onu hafiften alaya almak için temkinli ağabey tavrı takınarak, "Onca yolu gitmeye değecek bir iş gibi gelmiyor bana" dedim. "Böyle bir yolculuğa çıkmadan önce iki kere düşünmen gerek. En az üç gün sürer..."

Waldemar aceleyle, "Yetmiş bir saat yirmi dakika" dedi. "Geceyi Viyana'da geçirmek lazım. Fakat insan tren istasyonundaki bir bankta da uyuyabilir, yani hiç masraf çıkmaz."

"Yemeği nasıl halledeceksin?"

"Ah, yanına azıcık peynir ekmek alırsın. Hem, karnın biraz aç olmuş, ne fark eder? İnsanlar bazen haftalarca oruç tutuyor. Lafı bile olmaz."

"Biletin de hiç lafı olmaz."

"Sadece yetmiş üç mark, yetmiş fenik. Üçüncü mevki."

Kahkahalarıma engel olamadım. "Demek ki sen ciddi ciddi bunun bir yolunu bulmaya çalışmışsın, öyle değil mi?"

Waldemar sırıttı. "Geçerken seyahat acentesine uğradım ve onlara sordum."

"Anlıyorum."

"Sırf meraktan. Sormaktan hiçbir zarar gelmez, yoksa gelir mi?"

"Hayır, tabii ki gelmez."

Bir duraksama oldu. Sessizliğe gömülmüş halde birbirimize sırıttık. Waldemar gibi tiplerle muhatap olmak gerçekten çok keyiflidir. Daha en başından, ne yaparsam yapayım ya da yapmayayım, bana katiyen kin tutmayacağını bilirdim. Elbette, ona herhangi bir şey *verecek olmam* durumunda bana karşı özel bir şükran duygusu beslemeyeceği de doğruydu. Onu ilgilendirdiği kadarıyla, bu durum, sadece yoluna birdenbire çıkmış koca bir taşı andıran bir soruna karşılık gelmekteydi. Mevcut koşullarda kendisi oracıkta durmuş,

gözlerini ayırmadan taşa bakmaktaydı. Oradan uzaklaştırılabilir miydi acaba? Başka biri taşı onun yerine uzaklaştırabilir miydi? Bilmiyordu. Bekliyordu. Bütün meseleye dair neredeyse kaderci bir yaklaşım içindeydi.

En sonunda, "Ne kadar paran var?" diye sordum.

Hızlı bir hesabın ardından, "On bir mark" diye cevap verdi. Yaptığı keşif canını sıkmak şöyle dursun, onu bayağı neşelendirmiş gibiydi. "Gördün mü," diye ekledi, "sadece altmış iki marka ihtiyacım var."

"Ve yetmiş feniğe."

Waldemar, böyle önemsiz bir meblağı göz ardı edebilecek durumdaymış gibi ve bunu ağzıma dahi almaktan çekinmediğim için benim azıcık küçük düşünen biri olduğum kanaatine varmışçasına tebessüm etti. Oyunumuzun havasına girerek, soyut ve ahlaki bir mesele hakkında akıl danışan birinin ses tonuyla, "Peki, sence bu parayı sana gerçekten vermeli miyim?" diye sordum.

Waldemar, tam da beklediğim üzere, cidden dehşete kapılmış gibiydi. "Ama hayır, Christoph! Hiç senden bana bir şey vermeni istedim mi? İstedim mi? Gözlerimin içine bak ve söyle. İstedim mi? Yoksa beni hiç mi tanımadın? Sen benim ne olduğumu sanıyorsun?" Bana kendimden utanmama yetecek uzunlukta bir süre tanımak istercesine duraksadı. Derken, incinmiş duygularını anında unutarak, tatlı dille ilave etti: "Tabii ki sadece ödünç alınmış bir para olacak bu. Hans'ın mektupta ne dediğini görmedin mi? İngiliz bana ödeme yapacak. Ben de kazancımla sana olan borcumu ödeyebilirim. Evet, tamam işte..." Waldemar taşın çoktan yerinden kımıldamaya başladığını görmekten dolayı heyecana kapılmıştı: "Oldu işte, Christoph! İngiliz ücretimi her hafta sana ödesin! Borç kapanana kadar bütün kazandığımı sen alırsın. Ya da belki adam sana bütün miktarı peşin verir. Madem o kadar zenginmiş..."

"Sen şimdi, adam onca parayı başka bir ülkede yaşayan, hiç tanımadığı... hayatında bir kez bile görmediği... bir yabancıya göndersin mi diyorsun?"

"Ama Christoph, o vakit geldiğinde sen yabancı olmayacaksın ki artık. Hem başka bir ülkede de bulunmayacaksın, *orada* benim yanımda olacaksın! Seni almadan gideceğimi düşünmedin herhalde, değil mi? Tek başıma bütün o uzun yolculuğa kalkışacağımı mı sandın? Bir kere, öylesi hiç eğlenceli olmazdı."

"Bunu enine boyuna düşünmem gerekiyor" dedim ona. "Yarın konuşuruz. Ve dinle beni – sakın şimdiden bavul toplamaya başlama. Sana söz vermiş değilim, anlatabildim mi? Acaba yapabilir miyim bilmiyorum, pek çok kuşkum var..."

"Christoph!" Waldemar sevinçten bana sarıldı, sonra büyük bir ağırbaşlılıkla iki elimi de ellerinin arasına aldı. "Dostum olduğunu biliyordum. Her zaman bildim. Hiç sana geldiğim ve istediğim bir şeyi reddettiğin oldu mu acaba? Asla! Ama şimdi Christoph, dinle beni: Bunu hep hatırlayacaksın, çünkü sana yemin ediyorum: Bugün benim için yaptıklarına, ömrün boyunca asla pişman olmayacaksın. Hiç unutmayacaksın, Waldemar yemin etmişti dersin..."

"Ama daha bir şey yapmadım. Sana söz vermedim. Dinle, lütfen yanlış bir fikre kapılma..."

Waldemar gülümsemekle yetindi. Beni dinlemiyordu. Dinlemesine gerek yoktu. Dediklerimi gayet güzel anlamıştı. Bir dakika sonra, ikna etme yönünde başka bir çaba göstermeden yanımdan ayrıldı. Artık her şeyin yoluna gireceği konusunda içi tamamıyla rahattı.

Haklıydı da. Waldemar'ın planı beni gafil avlamış olabilirdi, fakat hiçbir şekilde rahatımı kaçırmamıştı. Hatta, o anda içinde bulunduğum ruh haline gayet uygun düştüğü söylenebilirdi. O gece yatağımda uzanırken, kendi kendime, bunun bir ihtimal bana atacağım bir sonraki adımı gösteren kaderin parmağı olabileceğini düşündüm. Şimdiye kadar ayırdına bir türlü varamadığım hakikat, aslında İngiltere'ye geri dönme ve orada yerleşik bir hayata geçme arzusunu taşımadığımdan ibaretti. Her durumda, en azından şimdilik böyle bir isteğim yoktu. Daha fazla hareketi, daha fazla sahne değişimini arzuladığım gergin ve heyecanlı bir ruh halindeydim. O bakımdan Berlin bende, sona erdiğinde eve dönmek istemediğim bir partinin yaratabileceği etkiyi yaratmıştı. Londra ani bir düşüş anlamına gelecekti. Almanya'da kalamayacak olmam durumunda, derhal ve tamamıyla başka türlü bir ortama gitmeyi tercih ederdim. O halde, niçin Yunanistan'a gitmeyecektim? Orada hayatın ucuz olduğunu anlatıyorlardı; bütün yaz Yunanistan'da kalabilir ve yeni romanım üzerinde çalışabilirdim. Ve neden Waldemar'ı da yanımda götürmeyecektim? Yakın zamanda amcasından bir armağan ve yayıncısından avans almış bir kimse olarak kendimi o sıralarda pek zengin hissetmekteydim. Elbette gizemli İngiliz'in vereceği ve be-

nim kuşkuyla baktığım iş gerçeğe dönüşecek olsa bile Waldemar'ın parayı geri ödemesini beklemiyordum. Ne var ki, Waldemar sırf bir yol arkadaşı olarak masrafına fazlasıyla değecekti. Zira, Berlin'den ve orada tanıdığım bütün insanlardan ayrı düştüğümde kendimi yalnız hissedeceğimi biliyordum.

İşte buradayız ve çoktan yola çıkmış bulunuyoruz. Önümüzdeki üç günü peynir ekmeğe talim ederek geçirmeyeceğimizi ya da bütün yol boyunca üçüncü mevkide gitmeyeceğimizi söylememe gerek yok. Geceyi istasyondaki bir bankta değil, konforlu bir otelde geçireceğimiz Viyana'dan sonrası için ikimize yataklı vagonda yer ayırttım. Waldemar'a bu hazırlıklardan söz ettiğimde, yolculuğumuzu daha az macera dolu hale getirdiğim itirazında bulunacak olduysa da, itirazını pek güçlü şekilde dillendirmemişti.

Waldemar trenin penceresinden dışarıyı seyrederek oturuyor. Doğa manzaraları hâlâ yeterince Alman ve dış görünüm itibariyle tanıdık olsalar da, ben tüm bunların Waldemar'ın gözüne daha şimdiden egzotik göründüğü düşüncesindeyim. Burada sihri yaratan, varış noktası. Bilmesi gereken yegâne şey, *wo die Zitronen bluehen** ve kızların koyu renk gözlere sahip olduğu diyarlara doğru gitmekte olduğu. Waldemar'ın Alman ruhunda var olan hiçbir unsur, geleneksel Kuzey Avrupa insanına has seyahat tutkusunun yarattığı çekimi karşılıksız bırakmıyor. Kuzeyli bir Alman açısından güneye inmek tek hakiki macera demek. Ardımızda bıraktığımız şehirde olup bitenler –Hitler'in iktidara gelmesi, Reichstag'ın yanması ve dehşetin baş göstermesi– söz konusu olduğunda, Waldemar bunların tamamını kanıksamış görünüyor. Hatta daha bu sabah bana, "İyi ki uzaklara gidiyoruz, Christoph. Burada yapacak hiçbir şey kalmadı" diye söylendi.

Waldemar ateşli bir Nazi karşıtı; fakat belki de bunun esas sebebi, kanaatlerine saygı duyduğu insanların bu şekilde düşünüyor olmasıdır. Şayet hayatının herhangi bir anında canayakın ve büyük ağabey tipli bir Nazi gençlik liderinin etkisine maruz kalmış olsaydı, doğacak sonuçlara kefil olmayı hiç istemezdim. Waldemar kendi adına, her Berlinli gibi kahverengi üniformaları, büyük mitingleri,

* (Alm.) Limonların çiçek açtığı. (ç. n.)

polis baskınlarını, sokak kavgalarını ve dayakları kanıksamış durumda. Waldemar'ın gözünde bunlar, hayattaki işlerin halledilme biçimi anlamına gelen "politika" başlığı altında karşımıza çıkan şeyler. Kendisi iyi huylu, vurdumduymaz ve yumuşakbaşlı bir oğlan ve ciddi anlamda zalimlik yapabilecek biri olduğunu sanmıyorum, fakat başkaları eliyle gerçekleştirilen gaddarlıkların onu özellikle dehşete düşürmediği de ortada. Waldemar tarzındaki oğlanlarda bu bir hayli tekinsiz ve içgüdüsel sadizm kabulünü tekrar tekrar gözlemlemişliğim var. Krafft-Ebing'den* tek bir sayfa okumuş olmasalar veya bu sözcüğün ne anlâma geldiğini bilmeseler de olur. Waldemar'ın, Kaufhaus des Westens'in önünde mesleklerini icra eden çizmeli "zalim" hanımefendilerle, şimdilerde ortalıkta Yahudileri itip kakan Nazi üniformalı genç kabadayılar arasındaki ilişkiyi içgüdüsel olarak hissettiğinden eminim. Çizmeli hanımefendilerden biri umut vaat eden bir müşteriyi fark ettiğinde adamı kolundan tuttuğu gibi bir taksiye atar ve kırbaçlamaya götürürdü. S.A. oğlanlarının *kendi* müşterilerine yaptığı da –kırbaçlamanın ölümüne bir kararlılık içinde yapılması haricinde– bunun tıpatıp aynısı değil miydi? Bunlardan bir tanesi, diğerinin bir nevi psikolojik kostümlü provası değil miydi sanki?

Ben, Waldemar'ın aksine, bakışlarımı ileriye ve yolculuğumuzun sonundaki güney kentine değil, kısa bir müddet evvel ayrılmış olduğumuz kuzey kentine ve geriye doğru çevirmiş durumdayım. Çok yakın bir zamana kadar Berlin'den ayrılacağım hiç aklıma gelmezdi, çünkü Nazilerin iktidara gelebileceğine asla ciddi ciddi inanmamıştım. Zaman zaman bir *Reichswehr putsch*** ya da Komünist devrim ihtimali hakkında boş boş konuşurdum, fakat nihai bir şey olacağını hiç düşünmemiştim. Sanırım, kendimi çoktan bir yabancı gibi hissettiğim İngiltere'yi arada bir ziyaret etmekle yetinerek hayatımın geri kalanını Berlin'de geçirmeye hazırlıklıydım.

Berlin'de geçirdiğim bu yıllar içerisinde kendimi Alman siyasetiyle derinlemesine ilgilenen biri olarak düşünegelmiştim. İngiltere'ye gönderdiğim mektuplar çoğu zaman savaşın ortasında kalmış savaş muhabirinin özlü ve züppelik taslayan "şimdi beni rahatsız etmeyin" üslubuyla yazılmış olurdu. Londra'ya yaptığım

---

* Richard von Krafft-Ebing (1840-1902): Sadizm ve mazoşizm kelimelerini ilk kez kullanmış olan Alman psikiyatr. (ç. n.)

** (Alm.) Reichswehr darbesi. (ç. n.)

ziyaretlerde bana Almanya'nın durumu hakkında otorite gözüyle bakmalarına ve sorular sormalarına meydan vermiş ve "Yani, tabii ki, buradaki insanların anlamak zorunda olduğu ilk şey..." diye başlayan türden cevaplar üretmiştim.

Fakat artık Naziler iktidarda. Ve şimdi, hiçbir zaman ciddi biçimde olaylara dahil olmadığımı ve hiçbir zaman gerçek bir partizan olmadığımı kendime itiraf etmek mecburiyetindeyim. Ben sadece heyecanlı bir seyirci durumundaydım. Berlin'e ilk geldiğimde, gelişim bütünüyle sorumluluktan azadeydi ve sırf heyecan yaşamak uğruna oradaydım. O öğle sonrasında, Waldemar'ın *Braut*'unun dairesinde keyfine bakmış ve daha fazlasını isteyen yaramaz bir oğlandım. Ne var ki, Berlin gece hayatını enine boyuna inceledikten ve ondan bıkmaya başladıktan sonra gitgide bağnaz birine dönüşmüştüm. Zevk ve sefa peşinde Berlin'e gelmiş olan ahlakı bozuk yabancıları ağır şekilde eleştiriyordum. Bu insanların, açlıktan ölen Alman işçi sınıfını istismar ettiklerini ve onları fahişelere dönüştürdüklerini söylerdim. Hiddetimde son derece samimiydim ve üstelik haklı çıkmıştım: Berlin'in gece hayatı, yaşananların perde arkasını görebilenler açısından yeterince iç parçalayıcıydı. Fakat içten içe ve gerçek anlamda değişmiş olabilir miydim? Bunun gibi bir durumdan kaçarak her zamanki sorumsuzluğumu sergilemiyor muydum? Bu da bir nevi ihanet sayılmaz mıydı?

Bilmiyorum. Bilmiyorum. Bunları düşünmek içimden gelmiyor, en azından şimdilik. Kendimi suçlu hissetmekten sıkıldım. Ve suçlu hissetmeyi tercih etmiyorsam eğer, niçin öyle hissedecekmişim? Suçluluğuma benim dışımda kim karar verecek? Almanya'ya karşı sorumluluk hissetmemi söyleyen kim? Kimin buna hakkı var? Hayır, bu meseleyi tartışamayacağım. Kafam fazlasıyla karışık. Kendimi, içindeki bütün giysilerin karman çorman vaziyette durduğu bir gardırop gibi hissediyorum. Her şeyin yere atılması ve tasnif edilmesi gerekiyor. Artık neler düşünmem yahut nasıl hissetmem gerektiğine kafa yormaktan vazgeçmeliyim. Bir tür sahici duygu zemini keşfetmem ve ne kadar küçük olursa olsun, işe buradan başlamam gerek.

Peki, gerçekten neyi *umursuyor* olabilirim? Kanımca, içinde bulunduğumuz an itibariyle sevdiğim bir şey varsa eğer, bu, Waldemar'dan başkası olamaz. Sevdiğim, Waldemar'ın kendisi değil, temsil ettikleri. Şu anda kendimi onunla o kadar ileri boyutta

özdeşleştirmiş durumdayım ki, bu yolculuğu sadece onun gözlerinden tecrübe ediyorum. Waldemar'da sevdiğim şey, yaşantısındaki içtenlik ve masumiyet; serüven uğruna olanca masumiyetiyle kendini ortaya atışı. Bir de onun bencilliğini ve içinde suçluluk hissi olmayışını seviyorum. Onu tavır almaya ve fikirler benimsemeye zorlayan bir vicdanı yok. Alabildiğine özgür, korumasız ve bir başına. Onu seviyorum, fakat birazcık kişinin bir hayvanı sevmesine benzer şekilde. Genç, korkusuz ve aklı bir karış havada kalması dışında ondan hiçbir şey istediğim yok. Aslında imkânsızı istiyorum.

Elbe vadisinden geçiyoruz. Yükseklerde, ırmağa yukarıdan bakan sarp bir kayalığın erişilemez gibi görünen yüzüne kırmızı boyayla acemice çizilmiş, devasa ölçülerde bir orak ve çekiç duruyor.

Şen şakrak bir tebessümle bana doğru dönen Waldemar, "Oğlum," diyor, "bunu oradan kazıyalım derken Nazilerin canına okunacak!"

Almanya'ya dair son hatıram bu.

Hans Schmidt, Atina'ya vardığımızda bizi karşılamak için tren istasyonuna gelmişti. Ve İngiliz'ini de yanında getirmişti. Onları teşhis etmek için Waldemar'a ihtiyaç duymam söz konusu olamazdı. Yalnızca farklı olmaları sebebiyle kalabalıktan ayrılıyorlardı; el kol hareketleri bile hepten farklı bir ritimdeydi.

Hans, Waldemar'ı kucakladı ve poposuna arkadaşça bir şaplak attı. Bana, Waldemar'ın mektubunda ona benim hakkımda tam olarak neler anlattığını merak ettirecek şekilde sırıtarak, "*Servus*"* dedi.

"Nasılsınız?" dedi İngiliz. "Gevşek tokalaşma" tabirinden nefret ederim. Bana, izci liderlerinin yaptığı cinsten ahlaki yargıları çağrıştırıyormuş gibi gelir. Dolayısıyla yaşananları şöyle ifade edeceğim: Ambrose kısa bir müddet elini benim avucumun içine koydu ve bileğinden tuttuğu şey cansız bir nesneymiş gibi, kendi elini hemen geri çekti.

Bir bahçe eğlencesine gelmiş konuğunu buyur eden ev sahibesinin havasıyla, "Gelmenize çok memnun oldum" dedi. Birdenbire onun yanında kendimi rahat hissettim.

---

* Orta ve Doğu Avrupa dillerinde bulunan, kişilerin karşılaştığında ya da ayrıldığında kullandığı bir selamlaşma kelimesi. (ç. n.)

Tahminimce, Ambrose yaklaşık olarak benim yaşlarımdaydı; hem daha yaşlı hem de daha genç gösteriyordu. Vücut yapısı ince ve dimdikti ve seri hareketlerinde çocuksu bir hal vardı. Fakat esmerleşmiş yüzü –hayat pençelerini geçirmiş ve bırakmamış gibi– hayret verecek kadar çok sayıda çizgiyle kaplıydı. Saçları insanın gözünü okşayan bir güzellikle, çoktan aralarda gri tellerin çıktığı dalgalı siyah bukleler halinde yüzüne düşmekteydi. Koyu kahverengi gözlerinin ifadesinde sevecen bir şaşkınlık vardı. Hiçbir belirti vermeksizin bir anda sinirden deliye dönebilirdi, bunu anlamıştım; duyarlı burun delikleri ve narin elmacık kemikleriyle anında yıldırım hızıyla fırlayabilecek bir atın görüntüsüne sahipti. Böyle olduğu halde, varlığının orta yerinde bir tür kendi içine bakan sükûn mevcuttu. Bu da ona dokunaklı bir güzellik katıyordu. Rahatlıkla bir aziz portresi için poz verebilirdi.

Üzerinde çok eski, ama pahalı olduğu her halinden anlaşılan bir tüvit ceket, neredeyse havı dökülmüş bir pantolon ve ayağında lekeli ve deforme olmuş süet ayakkabılar vardı. Hiçbir giysisi temiz değildi ve kendisinin de temiz olduğu izlenimini edinmedim, fakat bu hali insana hiç de iğrenç gelmiyordu. Burnum eskiden –ve bugün bile– kokuya olağanüstü derecede hassas olmasına karşın, ondan hiçbir koku almamıştım.

Ambrose ve Hans bizi bir taksiyle kendilerinin kaldığı ve bize de bir oda ayarladıkları otele götürdüler. Sonra da, otelin önünde bulunan ve bir meydana bakan kafenin dışında oturduk. Ambrose reçine şarabını denememiz için bize ısrar etti. "Alışsan iyi olur" dedi bana. "Çoğu zaman adada içebildiğimiz tek şey bu olacak."

Kısa süreli bir ziyaret için bile olsa onun adasına geliyor olmamı bu denli rahatlıkla sorgusuz sualsiz kabullenmesi beni biraz şaşırtmıştı. Muğlak duygularla, oraya gidebileceğim varsayımında bulunmuştum bulunmasına, fakat yine de bir davet gelmesini ve aramızda benim rahatsızlık vereceğimi söyleyerek itiraz ettiğim, onun ise böyle olmayacağını belirterek içimi rahatlattığı nazik bir tartışmanın geçmesini beklemiştim. Bana asıl rahatsız edici gelense, Ambrose'un şahsıma karşı pek az merak sergilemiş olmasıydı. Hatta öyle ki, yolculuğumuz ya da Berlin'de neler olup bittiği hakkında tek bir soru sormamıştı. Onun kendi dünyasında tamamıyla kendine yeten biri olduğu hissine kapılmıştım. Şayet o dünyaya girmek gibi bir niyetiniz varsa, eh, o da sizin bileceğiniz işti.

Anlatmış olduğum gibi, hem asabi hem de rahat bir hali vardı. Vücudu aldığı pozisyonlarda rahattı, fakat ince parmaklarında ve konuşma tarzında umarsız bir asabiyet gözlemleniyordu. Elleri her daim titriyordu. Altın mühür yüzüğü gevşemişti ve sürekli kayıp parmağından düşecekmiş gibi duruyordu. Konuşurken elini cebine daldırıp, ucunda siyah bir püskül olan ve kehribar tanelerden oluşan bir tespih çıkardı ve bununla oynamaya başladı. Sarhoş olabileceğini hiç düşünmemiştim, fakat öte yandan, sonraları keşfedeceğim üzere Ambrose'un ne zaman sarhoş olduğunu ya da olmadığını anlamak hiç kolay değildi.

Kır evi sahibesi ses tonuyla, "Umarım çadırda uyumaktan rahatsız olmazsın" dedi. "Evin çok daha önce inşa edilmesini istemiştim, fakat neredeyse yeni başladılar sayılır. Neyse, artık sürekli olay mahallinde olacağım. Başlarında durman ve bağırıp çağırman gerekiyor. Yoksa durum umutsuz... Bir bakayım; senin çadırı bu öğleden sonra alsak iyi olacak. Birkaç da battaniye. Bunları Hırsız Pazarı'ndan temin edebiliriz... Daha önce hiç Atina'ya gelmedin, değil mi? Bu durumda, Akropolis'i görmek *zorunda olduğunu* tahmin ediyorum. *Bu işi* mümkün olduğunca erken bir vakitte atlatmanın iyi bir şey olduğunu düşünürüm her zaman..."

"Sen orayı sevmez misin?"

"Korkarım benim için artık *çok* geç." Ambrose cilveli, hafif bir irkilme hareketi yaptı. Bu onun, rağbet görmeyen bir fikri yüzünden özür dileme yöntemiydi. "Gerçek şu ki, Minos Medeniyeti'nden ve On Sekizinci Hanedanlık'tan sonra gelen hiçbir şeye karşı heves duyamıyorum." Sonra, neredeyse hiç ara vermeden, dalgın dalgın konuşmayı sürdürdü. "Senin yiyecek masrafının ne kadar tutacağını tam olarak bilmiyorum, bunun için bir hesap yapmam gerekiyor, ama ne kadar ucuz olduğunu görünce şaşıracaksın. Ve benzine ortak olacaksın. Gerçi arabayı fazla kullanacak değiliz. İçkiler bedava, yani Halkis'in içine alışverişe gittiğimiz zamanlar haricinde."

Ambrose'un bu kadar ani biçimde ev sahibesinden pansiyoncu kadına dönüştüğünü görmekten dolayı afallamış halde, "Tabii ki sana fazladan masraf çıkarmak istemem" dedim epey alıngan bir sesle. İlerleyen zamanlarda, onun bu tarz dönüşümlerine bayağı bir alışacaktım.

Bu arada, Waldemar da Hans Schmidt'le Almanca konuşmaktaydı. Birkaç dakika sonra, ayağa kalktığımız ve alışverişe ve kent

turuna çıkmak için hazırlandığımız sırada Waldemar beni bir kenara çekti ve dehşete düşmüş birinin ses tonuyla, "Neredeyse onu hiç tanıyamayacaktım!" diye fısıldadı.

"Hans'ı mı?"

"Oğlum! Berbat görünüyor! Hem koluna ne olmuş öyle?"

"Koluna mı?"

"Sol koluna. Yani hiçbir şey fark etmedin mi?"

"Hayır."

"Ama Christoph, kör olman lazım! Kol tamamıyla *kaput*! Ve bunun nasıl olduğunu söylemiyor bana. Daha sonra adada yalnız kaldığımızda anlatacağını söylüyor. Biliyor musun Christoph, iddiasına varım, burada birtakım pis işler dönüyor. Belki Ambrose'un onu öldürmeye çalışan düşmanları vardır. Hans bana mektupta adamın koruması olarak çalıştığını söylememiş miydi? Sence o yüzden yaralanmış olabilir mi?"

"Hayır, sanmıyorum."

Fakat Waldemar romantik duygularla en kötü ihtimale inanmaya kararlıydı. Keyifli bir beklentiyle ağzı kulaklarına varıyordu. "Bu ada var ya, burası harbiden tehlike dolu, Christoph. Bakir doğada yaşayacağız. Gerçek bir macera olacak. Belki de içimizden, Berlin'deki güvenli hayatımızı bırakmamış olmayı dileyeceğiz."

Hans o öğleden sonra bizimle gelmedi ve akşam yemeğine kadar koluna etraflıca bakma fırsatı bulamadım. Ondan sonra da, ilk karşılaşmamızda yara berelerini nasıl fark etmediğime bir türlü aklım ermedi. Ön kol tamamıyla kaskatıydı, eli ise şeker pembesi rengine dönmüş ve şişmişti. Arka tarafında birkaç derin yara izi göze çarpıyordu. Anlaşılan, Hans durumunun mümkün olduğunca göze batmamasını sağlamak için bir teknik geliştirmişti, fakat şimdi Waldemar'ın akşam yemeğinde etini onun yerine parçalara ayırmasına izin vermek mecburiyetinde kalmıştı.

Hans'ın sakatlığıyla pek neşeli bir şekilde baş ediyormuş gibi bir hali var, diye düşündüm. Görüntü itibariyle, resimli kitaplarda görebileceğiniz Prusyalı'lardandı; neredeyse beyaza çalan, açık renk, kısacık kesilmiş saçları olan, iri yarı, soluk benizli ve kaslı bir adamdı. İnsan onun sarkmış göbeğinin ve içki içmekten şişmiş

sağlıksız etinin altında kısa bir an için bir savaşçının çevik, geniş omuzlu ve yumuşak tenli bedenini görür gibi olurdu. Basık ve kalkık burnuyla bir domuzu andıran, fakat canayakın bir çehresi vardı. Kan çanağına dönmüş gözleri çok soluk, sulu mavi renkteydi. Uykulu tebessümünü ve kocaman, şişman ve kuvvetli bedenini taşırken başvurduğu tembel devinimlerini sevmiştim. Bir kez onu seyrettiğimin farkına vardı, gerindi ve durup dururken bana göz kırptı: "*Ja, ja*" dedi. "*So ist die Sache.*" Suya sabuna dokunmayan, ancak bir şekilde duruma uygun düşen bir yorumdu bu. Yaklaşık anlamı şöyleydi: Böyle işte.

Bu arada, Ambrose, "Ev yapılır yapılmaz," diye anlatıyordu bana, "bir çift tavuskuşu almaya karar verdim. Ve düşündüm de, insanın bir devesi olabilir. Deve bir mekâna fiyakalı bir hava katar, sence de öyle değil mi?"

Belki sigarasıyla yaptığı belli belirsiz bir el hareketindendi; belki, güçlü bir ışığın göz kamaştırıcı parıltısından kurtulmak istercesine gülümseyerek gözkapaklarını indirmesiyle ve başka bir yana bakmasıyla belirginleşen o tuhaf alışkanlığındandı. (Birkaç saniye sonra Ambrose doğrudan bana baktığında, onun böyle bir şeyi daha önce –en azından ben ona baktığım sırada– hiç yapmadığını fark ettim.) Neyse, bilinçaltından bulup çıkardığım ipucu her ne olursa olsun, onu tanıdığım bilgisi kaşla göz arasında kafama dank etmişti.

"Yahu, Ambrose" diye bağırdım. "*Ben seni tanıyorum!*"

Ambrose hiçbir şey söylemedi. Gözleri başka tarafa bakmaya devam ederken tebessümü yerli yerinde duruyordu.

"Demek istediğim," diye sözlerime devam ettim, "seninle daha önce bir yerlerde karşılaşmıştık. Yıllar önce. Evet, evet, tabii! İkimiz de hâlâ Cambridge'deyken. Bir konferansta karşılaşmıştık. Galiba King's College'ın salonundaydı."

İşte o zaman Ambrose gözlerini doğrudan bana dikiverdi. "King's değil, Trinity. Konferans da Machu Picchu harabeleri hakkındaydı. Oraya, yazmak istediğin bir öyküde kullanabileceğin fikirler edinebilmek için geldiğini söylemiştin."

"Korkarım o öyküyü hiç yazmadım."

"Sana İnka kostümleri üzerine bir kitap ödünç vermiştim. Kostümlerin çoğu hayal ürünüydü. Gerçi çizimler bayağı güzeldi."

"Umarım geri vermişimdir?"

"Hayır, aslında geri vermedin."

"Ne diyeyim, yaptığım korkunç bir şeymiş! Sana başka bir nüshasını getirsem olur mu?"

"Hayır, tabii ki olmaz. Artık hiçbir önemi yok. Doğrusu, İnkalar'ın benim tarzıma uygun olmadığına karar vereli çok zaman oldu. Delicesine heteroseksüeller."

"Söylesene Ambrose: Sen *beni* tanıdığını ne zaman fark ettin?"

"Seni tren istasyonunda gördüğüm anda."

"Peki, tanıdığını ne diye söylemedin?

"Ah, bilmem ki, hatırlatılmasını isteyip istemediğinden emin olamadım..."

"Ama çok saçma! Neden istemeyecekmişim? Sadece ben seni tanıyamadım işte. Fena halde aptallık ettim..."

"Ah, senin yerinde olsaydım öyle demezdim..." Ambrose sigarasını sönmeye bırakmıştı. El yordamıyla hızlı hızlı kibrit bulmaya çalıştı –ellerinin nasıl da şiddetle titrediğini görmek gerçekten hayret vericiydi–, ardından gözlerini tekrar bana dikti ve insanın içine dokunan bir tatlılıkla gülümsedi. "Nihayetinde, canım, ben öldüm ve sen hayattasın."

Ömrüm boyunca başka insanların bu türden tuhaf esprilerine karşı direnç göstermişimdir. Dolayısıyla, tam da o anda yeni bir kişi –Ambrose'un takdimine göre Aleko adında, takriben yirmi üç yaşlarında genç bir adam– arzı endam etmeseydi bile, bu söylenenleri yorumsuz geçiştirmem muhtemeldi. Aleko'nun çok parlak, koyu renk ve biraz pörtlek gözleri, yağlı siyah bukleleri ve birkaç tane altın kaplama dişi vardı. Süslü püslü, çizgili bir gömlekle bir tamirci tulumu giymişti ve ayağında zarafetiyle dikkat çeken sivri burunlu ayakkabılar vardı. Sol kulağının arkasına bir çiçek sıkıştırılmıştı. Sol elinin serçe parmağındaki tırnak neredeyse bir buçuk santimetreyi bulacak şekilde uzatılmıştı. Ambrose "Şimdilerde Atina'da moda" diye açıkladı bana. Gözleri şefkatle onaylarcasına Aleko'nun hareketlerini takip ediyordu.

Waldemar ve ben de onu seyrediyorduk. Aleko, bizim açımızdan Yunanistan'la kurduğumuz ilk insani temas anlamına geliyordu ve haliyle hayranlığımızı kazanmıştı. Kendisi de bunun farkına varmış olmalıydı, çünkü bizi pek fark etmemiş gibi davransa da tavırlarında kendi durumunu idrak etmiş bir kasıntılık vardı. Bizi nazikçe fakat

kayıtsızca selamladıktan sonra oturdu ve Ambrose ve Hans ile Yunanca konuşmaya başladı. Arsızca fakat pohpohlayarak ve gözlerini yaramazca devirerek ikisiyle de sırayla konuştu. Konuşurken yeri geldi Ambrose'un gömlek kolunu çekiştirdi, yeri geldi Hans'ın suratına parmak salladı. Hans'ın, Aleko'nun söylediklerinin tamamını olmasa da büyük kısmını anladığı ortadaydı, fakat sadece birkaç Yunanca ya da Almanca kelimeyle cevap veriyordu ve Aleko'ya karşı tavırları fark edilecek derecede kaba ve sertti. Ambrose'un da bu durumun ayırdında olduğunu ve üçünün arasında belirgin bir gerilim yaşandığını hissettim. Ambrose Yunancayı akıcı şekilde fakat asabi bir telaşla konuşuyor, arada bir ağzını büzüştürüyor ve zor sözcüklerde kekeliyordu. Sık sık alçak sesle Almanca ve İngilizce açıklamalar yapmak suretiyle bizi sohbete dahil etme inceliğini gösterdi. Bu dilden dile geçiş yapma çabası ona muazzam bir sinirsel gerilim yüklüyor gibiydi. Kendini rahatlatmak için, konuşurken kullandığı tespihini çıkardı ve şakırdatmaya başladı. Anında Aleko da cebinden bunun tıpatıp aynısı bir tespih çıkardı ve aynı tarzda şakırdatmaya koyuldu. Öylesine sadakatle yapılmış bir taklitti ki, bana ne hikmetse tekinsiz gelmişti. Gördüğüm şey, aklıma fevkalade zeki bir evcil maymunu ya da bir sihirbazın büyülü hayvanını getirmişti. Aleko cüretkâr bir ifadeyle Ambrose'un yüzüne bakıyor, onu aynı anda hem hayvani hem de potansiyel anlamda tehlikeli olabilecek sevecen bir kurnazlıkla seyrediyordu.

Bir müddet sonra üçü arasında bir tartışma çıktı. Aleko'nun ortaya ne attığını anlayamamıştım, fakat Hans buna karşı çıkıyor gibiydi. Almanca konuşarak Ambrose'a "Sabah kalkmamız lazım" diye itiraz etti. "Erkenden yola çıkmalıyız, sen kendin öyle söyledin."

Ambrose, İngilizce, "O kadar vıdı vıdı etme hayatım" dedi ona. Sonra bana bir açıklama yaptı: "Aleko size kenti gezdirmemiz gerektiği düşüncesinde. Pek eğlenceli bulabileceğiniz iki üç meyhane var."

Yolculuktan sonra kendimi yorgun hissettiğimi söyleyerek müsaade istedim. Fakat Waldemar daima olduğu üzere eğlencenin her türlüsüne can atıyordu ve Hans'ın itirazı reddedilmişti. Ambrose, yüzünde hafif yaramaz bir tebessümle, "İstemiyorsan gelmek zorunda değilsin hayatım" dedi. Hans da buna karşılık hırçınlıkla, "Gelmek zorunda olduğumu gayet iyi biliyorsun. Gelmezsem senin halin ne olur? Yarın sabah seni çukurlarda aramak istediğimi mi sanıyorsun?" cevabını verdi. Oradan ayrıldığımız sırada, Hans başıyla

Aleko'nun bulunduğu yeri göstererek bana alçak sesle, "Bak işte, buralarda patron kim, kendi gözlerinle gör" diye bir açıklama yaptı.

Waldemar sabahın ilk saatlerinde döndüğünde, beni Berlin ve Naziler hakkında kaygılı rüyalarla dolu uykumdan sıçratarak uyandırdı. Alametifarikası olan düşüncesizliğiyle, bütün ağırlığını vererek yatağıma oturdu ve beni uyandırmak için omzuma bir şaplak attı. "Oğlum, Christoph, amma da kentmiş burası! Nasıl da sapık moruk karılar varmış! Bir tanesi elini apış arama sokuverdi – yemin ederim! Ambrose'a bir şeyler dedi ve o da kadının benim güzel bir oğlan olduğumu söylediğini anlattı! Kadınla beraber gitmek istedim, ama Hans izin vermedi. Kadında belsoğukluğu varmış, öyle dedi. En az kırkında olduğuna bahse girerim, ama ilginçtir, Berlin'de beraber olduğum yaşlılara hiç benzemiyordu. Bak sana ne diyeceğim: Kadının bıyığı vardı! Ve sana hiç inanmayacağın bir şey söyleyeyim mi Christoph? Bıyığı seksiydi! Bıyığı kanımı kaynattı! Oğlum, bu moruk karılar ben Yunanca öğrenene kadar beklesin bakalım!"

Ertesi sabah, Ambrose'un arabasıyla adaya doğru yola çıktık.

Ada, Atina'nın yüz kilometre kuzeyinde ve büyük Eğriboz Adası ile Boeotia anakarası arasındaki geniş boğazda yer almaktaydı. Oraya varmanın tek çaresi, dağların üzerinden geçen ve kimi yerde sadece toprak yol halini alan bozuk bir yolu kullanmaktı.

Aleko öne, Ambrose'un yanına oturmuştu. Hans, Waldemar ve ben, etrafımız bavullardan ve muhtelif nesnelerden oluşan devasa bir setle sarılmış olarak arkaya oturmuştuk. Külüstür araba saatte yetmiş kilometreyle ve depreme maruz kalmış bir nalbur dükkânını andıran bir gürültüyle yolda bata çıka ilerlemekteydi. Her şey gevşeyip yerinden çıkmıştı, her şeyden şakırtılar geliyordu, ancak hiçbir şey gerçekten bozuk değildi ya da muhtemelen en az bir altı ay daha bozulacağı yoktu. Gaddar ve insanın içini bulandıran bir çarpışan arabadan farksızdı; arka tekerlekleri, insanı omurgasından dişlerine kadar sarsan, esnek olmayan bir çatırtıyla yoldaki her çukura küt diye düşüyordu. Ve her çatırtının ardından bir küreğin sapını, bir kovanın çemberini ya da bir valizin köşesini acımasızca size doğru harekete geçiren bir heyelan baş gösteriyordu.

Şans eseri, pek az sayıda başka arabayla karşılaştık; zira her karşılaşmamızda baştan aşağı toza batıyorduk. Uzak mesafeden bize

doğru geldiği görülen ve boz, hayalet kadar solgun dağların tepesinden yansıyan gün ışığında parıltısıyla dikkat çeken öbür araba bir fitilin yanan ucunu andırır, arkasındaki için için yanan devasa toz bulutuyla yolu ağır tempoda yakıp kül ederdi. Bir kez karşımıza bir keçi sürüsü çıktı. Ambrose arabayı durduramayacak kadar hızlı kullandığından sürüden kaçınmak için yolun öbür yanına ani bir dönüş yaptı. Araba kaydı ve tekerlekler birkaç saniye boyunca, yüksekliği en az otuz metre olan ve dibinde kurumuş bir dere yatağı bulunan bir uçurumun kenarındaki gevşek mıcırın altını üstüne getirdi. Fakat gerçek anlamda korkuya kapılamayacak kadar sarhoştum. Hepimiz sarhoştuk, çünkü Ambrose yola çıkmadan önce kendi deyişiyle "sağlam bir kahvaltı" yapmamızı buyurmuştu, zira akşam yemeğini ne zaman yiyebileceğimiz belirsizliğini koruyordu.

Arada bir Hans ile Waldemar şarkı söylüyordu; en pornografik hallerinde bile insanın içine dokunan tatlı bir keder hissi uyandıran o Alman şarkılarındandı bunlar. Waldemar en çok "Annemarie"den hoşlanır ve gün içinde pek çok kere söylerdi. İçinde bulunan iki mısra yüzünden, deyiş yerindeyse, bunun kendi tema şarkısı olduğunu düşünürdü:

Mem Sonr heisst Waldemar
Weil es im Wald geschah...

Mısralar, "Oğlumun adı Ormanlık'tır, çünkü bir ormanda olmuştur" şeklinde tercüme edilebilirdi.

Ambrose arabayı kullanırken bir yandan da hafiften tebessüm ediyordu. Tebessümü hem yolun durumu hem de kendi araba kullanma tarzı için bir özür niteliğindeydi; gerçi bunların ikisini de eşyanın tabiatı gereği normal kabul ediyor gibiydi. Varlığının bütünüyle burada değilmiş ya da ellerinin arasındaki direksiyondan kaynaklanabilecek kötü niyetli bir itaatsizliğin tam anlamıyla bilincinde değilmiş gibi bir hali vardı. Araba kullanışını bu denli ürkütücü kılan şey ondaki bu kayıtsızlık havasıydı; gelgelelim bu hali bir yandan da insana bir miktar güven aşılıyordu. Bir uyurgezer misali, işin üstesinden rahatsız edilmemek şartıyla gayet iyi gelebileceği hissine kapılıyordunuz.

En sonunda dağları aştık ve zikzaklar çizerek deniz kenarındaki dar bir düzlüğe indik. Burada yol şartları çok daha iyiydi, ancak bu sefer de kuvvetli bir esinti kendi çıkardığımız tozu üzerimize

üfürüyor ve tenimizin toz ve kumla kaplanmasına yol açıyordu. Tam iyice rahatlamış ve hatta arabanın kenarına sıkı sıkı tutunmaktan vazgeçmiştim ki, Ambrose arabanın süratini artırdı ve bizi yoldan kasıtlı olarak savurdu. Kısacık bir an yan devrileceğimizi düşündüm. Bagajlar başımızdan aşağı indi. Hans küfür etti. "Özür dilerim" dedi Ambrose. "Nereden dönmem gerektiğini *hep unutuyorum.* Az kalsın yine kaçıracaktım."

İlk yokuş aşağı iniş bizi su yolunun öbür tarafına geçirmişti. Şimdiyse, kırmızı ve engebeli, güneşten kavrulup çatlaklarla dolmuş boş bir arazide sarsıla sarsıla ilerliyorduk. Orta mesafedeki bir toz sütunu, tıpkı öne eğilen bir hayalet gibi, bir o yana bir bu yana salınmaktaydı. Boyunları yakışıksızlık derecesinde çıplak olan birtakım kuşlar havalanmış, kocaman ve kirli kanatlarını çırparak etrafa toz yağdırıyorlardı. Hayatımda ilk kez bir hayvanat bahçesinin dışında akbaba görmüş oluyordum.

Bu vahşi doğanın ortasında bana içimi rahatlatacak bir tebessüm göndermek için arkaya dönen Ambrose, "Artık neredeyse geldik sayılır" dedi.

Ve beklendiği üzere, yaklaşık çeyrek saat sonra yaşam belirtileri görülmeye başlandı. Bacakları serabın sığ dalgalarına dikilmiş, tepelerine çobanları güneşten korumak için çam dallarından damlar yapılmış, yüksek ve yassı çatılı çardaklar vardı. Zemini yer yer bozuk patikadan aşağı inildiğinde bir zeytinliğe çıkılıyordu. Bir kuyunun yakınından geçtik. Burada, erkekler ve oğlan çocukları yeni boyanmış zincifre kırmızısı bir at arabasının etrafında toplanmışlardı. Ambrose'u tanıdıkları anlaşılıyordu. Gruptakiler kollarını sallayarak ve bağıra çağıra selam vererek arabanın yanında koşmaya başlamışlardı.

Ambrose, içinde hiçbir şaşkınlık barındırmayan bir sesle, "Geoffrey orada" dedi.

Çardaklardan birinin altındaki masada, önünde bir bardak ve bir şarap şişesiyle tek başına oturmakta olan kişi en olmayacak Britanyalı tarzında giyinmiş, iri yarı bir genç adamdı. Bir blazer ceket, flanel pantolon ve açık yakalı bir gömlek giymiş, gömleğin üstüne gevşekçe düğümlenmiş ipekten bir futbol kulübü atkısı atmıştı. Bizi görünce ayağa kalktı ve Ambrose arabayı durdururken yanımıza yürüdü. Öbürleri de etrafımızı sarmış ve heyecan içinde Ambrose ile Aleko'yu Yunanca sorgulamaya girişmişlerdi.

"Sevilen genç toprak ağasının dönüşüne yerel halkın ilgisi büyük" dedi Geoffrey.

Bunu söylerken benim özellikle Britanya'ya has olduğunu düşündüğüm bir tavır içerisindeydi. Bu tavır, bir nevi fosilleşmiş nüktedanlığa karşılık gelir. Şayet gençliğinizde, ağzınızdan çıkan bütün komik satırları mutlak ifadesiz bir suratla söylemek gibi yapmacık bir tavır geliştirirseniz, yaşınız ilerledikçe artık hiç komik olmayan fakat ruhsuzluğu ve gaddarlığıyla öne çıkan eksantrik bir etki yaratırsınız.

Geoffrey kesinlikle benim yaşlarımda olmakla beraber, üzerinden zevk ve sefa düşkünü bir çocuksuluk havası akıyordu. Gözleri çakmak çakmak, fakat masmaviydi. Gözler arada bir insanın içini yakacak derecede masum bir hiddetle ışıldıyor, ardından Geoffrey basbayağı yakışıklı bir adam oluveriyordu. Pürüzlü ve sivilceli tenin altında, bir Anglosakson atletin kaslı güzelliğini görebilirdiniz. Sarı saçları seyrelmeye yüz tutmuştu.

Ambrose ona, "Ne kadar zamandır buradasın canım?" diye sordu.

"Tanrım! Nereden bileyim? Zaman kavramımı yitireli epey oluyor – yani sen beni şu kahrolası dalkavuklarınla bıraktığından beri."

"Sen de gayet iyi biliyorsun ki, hayatım, bu sefer bizimle Atina'ya gelmeyi reddeden sendin. *Burada kalmak* istediğini söylemiştin..."

Geoffrey bu müdahaleyi tamamıyla göz ardı ederek, "Senin şu kahrolası dalkavukların," diye tekrar etti, "artık bir saniye daha tahammül edecek halim kalmayana dek abuk sabuk konuştular da konuştular. Üstelik bütün şarabı da içmiştim. Ben de onlara beni buraya getirmelerini söyledim."

"Tekneyi alıp Halkis'e mi gittiler, biliyor musun? Yoksa adaya geri mi döndüler?"

"Lanet olsun, nereden bileyim ben? Görecek kadar beklemedim ki. Boğazımdan aşağı acilen bir içki inmezse onları tıpkı köpekler gibi vuracağımı biliyordum."

Ambrose filozofça, "Ah, neyse," dedi, "bir yerlerdedirler işte." Geoffrey'ye hitaben, "Arabaya bin canım" diye bir ekleme yaptı.

Geoffrey arabanın ön tarafına geçip Ambrose ile Aleko'nun yanına oturdu. Başka hiç kimsenin onları tanıştıracak gibi bir hali olmadığından, "Bu, Waldemar" dedim. Geoffrey kaba bir tavırla ve kısacık bir süre gözlerini Waldemar'a dikip "Selam" dedi. Böylece,

İngilizce konuşmuyorsan senin varlığını kabul etme zahmetine giremeyeceğim, demiş kadar olmuştu. Waldemar neşeyle gülümsedi ve dağarcığındaki pek az sayıdaki İngilizce deyişten birine başvurarak "Nasılsınız?" cevabını verdi. Geoffrey ona bir gülümsemeyle karşılık vermeyince ya da bu yaptığını sevimli buluyormuş gibi görünmeyince adamdan haz etmediğimin farkına vardım.

Zeytinlikte sarsılarak ve ağır bir tempoda ilerledik. Patika bizi ansızın bir sahilin tam kenarına çıkarıverdi. Ambrose olanca kuvvetiyle el frenini çekmek zorunda kaldı, aksi halde dik bayırdan aşağı kaymamız ve suya düşmemiz işten bile değildi. Araba bir ciyaklama çıkardı, son bir sarsıntı geçirdi ve aniden durdu. Kısacık bir an dünya doğal olmayan bir sessizliğe bürünmüş gibi oldu. Derken, hafif sesler –taşlara vuran küçük dalgaların taşları telaşla yalayıp geçme sesleri– duyuldu. Ambrose kibrit ve sigara bulabilmek için titrek parmaklarıyla cebini yokladı. "Evet," dedi bana, "işte geldik, hayatım."

Sarsak adımlarla arabadan çıktı ve benim tarafımdaki kapıyı açtı. Bir valiz ve bir tel kafes rulosu ayaklarının altına düşerken, bir kova da tangırtılar çıkararak bayır aşağı yuvarlanıp dalgaların kenarına geldi. Ambrose kovayı gidip alma girişiminde bulunmadı; sanki bacaklarında derman kalmamış gibi aniden otomobilin yan basamağına çöküverdi. Geri kalanlar dışarı çıktılar. Hans, Waldemar ve ben bedenlerimizi eşya enkazının içinden güç bela çıkarabildik.

Geoffrey işaret parmağıyla göstererek, "Buyur bakalım" dedi bana. "Bu bizim sevimli minicik Şeytan Adamız olur."

"Adı St. Gregory" dedi Ambrose.

Ada, bulunduğumuz noktanın muhtemelen sekiz yüz metre ilerisinde bulunmaktaydı ve kayalıkların denizden diklemesine yükseldiği dağ yamaçlarına daha yakındı. Adanın ötesinde geniş bir alana yayılmış masmavi bir dış liman ve kuzeydoğusunda ufuk çizgisine paralel olarak uzanan Eğriboz Adası'nın zirveleri göze çarpmaktaydı. Balina biçiminde, yer yer çıplak, yer yer ormanlık kesimleriyle küçük bir alana sıkıştırılmış ve sırtında kamburu olan bir kara parçasıydı burası.

Karşı taraftaki adaya bakmakta olan Ambrose, "Acaba bizi görmüşler midir?" dedi. Konuşurken elini arabanın içine uzattı ve kornanın kauçuk baloncuğunu sıktı. Çatlak, gırtlaktan gelen bir

klakson sesi duyuldu. Çok yaşlı bir kuş tarafından çıkarılmış olabilecek cinsten bir sesti bu. Geoffrey kibir dolu bir kahkaha attı.

"Aptalım benim, *bunu* işitmelerini beklemiyorsun değil mi?" Elini cebine attı ve oradaki bir şeyi çekiştirip çıkardı. Ardından, geriye doğru birkaç adım atarak artık küçük bir otomatik tabanca olduğunu görebildiğim bu nesneyi başının üzerinde sağa sola sallamaya başladı. "Bu onları pek güzel uyandıracaktır!" Kan çanağı, itaatkâr gözlerini Ambrose'un yüzüne sabitlemiş ve silahını havaya doğrultmuş vaziyette dikilmekteydi. "Kendinizi kollayın!" diye bağırdı. "Bir! İki!.."

Aleko heyecanlı bir beklentiyle hoplayıp zıplamaya başladı. Hans kendi kendine "*Total verrueckt!*"* diye mırıldandı. Ambrose yumuşak bir sesle, "Canım, emniyet kilidini açık mı bıraktın yoksa?" diye sordu.

"Başlatma şimdi emniyet kilidinden!" Geoffrey öfkeden kudurmuş vaziyette tabancayı evirip çeviriyordu. "Pekâlâ şimdi, hepiniz geri çekilin! Bir... iki... üç!.." Silah o sessiz sakin yerde insana ürkünç gelen bir şiddette patladı ve dalgaların karşı kıyıda, açılan ve geri çekilen bir el misali, çarparak yükselip yayıldıkları ve geri çekildikleri, yükselip yayıldıkları ve geri çekildikleri dik kayalıklardan geri tepip yankılandı. Uzak mesafedeki bir çoban köpeği zeytinliğin arkasındaki bir yerde çılgınlar gibi havlamaya başladı. Başka köpekler dağ yamaçlarının yukarısındaki bir yerlerden pek zayıf bir sesle hayvana cevap verdiler.

Hiçbir şey olmadı.

"Herhalde şekerleme yapıyorlardır" dedi Ambrose.

"*Şekerleme* mi? Hayatımda böyle boş beleş bir şey duymadım ben! Onlar senin hizmetkârların, öyle değil mi? Sevgili dostum, bu tavrı benimsemek niyetindeysen, akıbetin adamların sabah çayını yataklarına götürmek olacaktır... Peki, Tanrı aşkına bu durumda senin önerin ne olabilir?"

"Onları bekleyelim derim."

"Onları *beklemek* mi? Ya birkaç gün piyasaya çıkmazlarsa ne olacak?"

"Bana yapabileceğimiz başka bir şey varmış gibi gelmiyor, hayatım."

---

* (Alm.) "Tamamıyla delilik." (ç. n.)

Geoffrey tiksinti yüklü bir homurtu çıkardı. "Seni bu pis ülkeye getiren şeyin ne olduğunu bilmiyorum" dedi bana. "Fakat gerçekten polisten filan kaçmıyorsan eğer, sana tavsiyem bizler gibi hepten aklını kaçırmadan önce bir an evvel buradan çekip gitmen olacak... Ambrose, bu iğrenç *plaj*da durup senin hayvandan farksız küçük dalkavuklarını bekleme önerine katılmıyorum. Üstelik, beş dakika içinde bir içki daha içmezsem beni zapt etmeniz mümkün olmayacak. Bu bir uyandır."

"Ortada beni uyarmanı gerektirecek en ufak bir şey yok, sevgili Geoffrey. Geri yürürüz ve istediğin bütün içkileri alırız."

"Niye arabayla gitmiyoruz?"

"Çünkü ya da geç arabayı görecekler. Ve burada olduğumuzu anlayacaklar... Christopher, bizimle gelecek misin?"

"Galiba burada kalacağım ben" dedim. Yolculuktaki sıkıntıların ardından içimde ani bir şekerleme yapma isteği doğmuştu. Ambrose bunun üzerine Hans'la Waldemar'a gelmek isteyip istemediklerini sordu. Waldemar hayır cevabını verdi; benimle kalmak niyetindeydi. Hans diğerleriyle birlikte gitti.

Waldemar ve ben adaya baka baka ayakta dikilmeyi sürdürdük.

Waldemar kolumu sıkarak, "Oğlum!" dedi. "*Yunanistan*'a geldik. Bir düşün! *Yunanistan*'a geldik!" Sonra, belli ki daha önce gördüğü bir filmin adını tekrarlayarak hayretle ve kendi kendine söylenircesine ekledi: "*Gizemli Ada.*" Yerden bir çakıl taşı alıp suda sektirdi. "Sence buralarda köpekbalığı var mıdır, Christoph?"

"Yoktur."

"Peki, neden karşıya yüzmüyoruz o zaman?"

"Göründüğünden daha uzak çünkü."

"Ben yine de yüzeceğim. Hadi gel."

"Şimdi olmaz" dedim. İçimde beni bu yabancı sulara girmekten alıkoyan, tanımlanması güç, batıl bir korku vardı. Fakat Waldemar'ın hiç bu türden çekinceleri olmazdı. Saniyesinde üzerindeki giysileri çıkarıp attı; vücudu şehir kışının ardından bembeyazdı ve ürkünç denebilecek derecede çıplak görünüyordu. Suları etrafına sıçrata sıçrata cesaretle denize koştu. Hayretler içinde, "*Sıcakmış* yahu!" diye bağırdı. Ardından güçlü kulaçlarla yüzerek ışığın göz kamaştırıcı bir hal aldığı noktanın içine doğru uzaklaştı. Neredeyse görünmez olmuştu.

Taşlık plajda ceketimi yastık niyetine kullanarak rahatsız bir

şekilde kestirdim ve çok geçmeden bana doğru gelen toynak sesleriyle uyandım. Yaşmak misali ağızlarını örten başörtüler takmış kadınlarla genç kızların güttüğü ve bindiği ufak tefek yapılı ve zarif adımlarla yürüyen eşeklerden oluşan bir konvoydu bu. Yarattıkları etki insanı heyecanlandıracak kadar Doğu'ya özgüydü. Tam süvari alayının geçtiği sırada Waldemar yüzerek sahile geri döndü. Hiç tereddüt etmeden, suya bata çıka yürüyerek çırılçıplak vaziyette denizden çıktı. Tek elini cinsel organının üzerinde tutarken gömleğini kaptığı gibi eline aldı.

"Oğlum!" diyerek kıkırdamaya başladı. "O kızların bana nasıl baktığını gördün mü? Daha önce hayatlarında tek bir sarışın Alman oğlanı görmediklerine bahse varım!"

Bu arada, idrak edilemeyen bir anda, öğle sonrasının yoğun ışığı yok olup gitmişti. Güneş dağ sırtlarının arkasına çekilmişti ve kumsal artık dağın gölgesi altındaydı. Ötelerdeki yollar ve denizin kendisi hâlâ ışık içindeydi ve Eğriboz'un zirveleri sıcaktan hâlâ puslu görünmekteydi, fakat bulunduğumuz kumsalda hava neredeyse serinlemişti. Giyinme işini bitirmiş olan Waldemar'a, "Hadi," dedim, "gidip diğerlerini bulalım."

Ambrose, Geoffrey, Hans ve Aleko, tepesi çam dallarıyla kaplı kameriyelerden birinin altında oturmuş içki içiyorlardı. Masalarında reçine şarabının yanı sıra ciğer ve peynir, portakal dilimleri, tuzlanmış taze fasulye ve Türk lokumu vardı. Waldemar ve ben Türk lokumunu iştahla yedik ve Waldemar, Ambrose'un kendisine öğrettiği şekilde, "*lou-koumi*" sözcüğünü defalarca tekrar edip durdu.

Ambrose'a, "Bu adayı ne zaman satın aldın?" diye sordum. Bunu sormamla, Eski Ahit'ten fırlamış bir şeyi andıran bu çardakta otururken, bir sosyalleşme muhabbeti üslubuyla sarf ettiğim sözlerdeki acayipliğin farkına varmam bir oldu.

"Aslında satın almadım. Satın almak istiyorum. Fakat, anlayacağın üzere, asıl problem bu adanın, az ileride –yani tam olarak tepenin öbür tarafında– yer alan köydeki her bir ferdin mülkiyetinde olmasından kaynaklanıyor. Tam üç yüz on dokuz kişi bunlar. Satılacak olması durumunda hepsinin hemfikir olması şart. Ve *herhangi* bir konuda hemfikir olma düşüncesi bu zavallıcıkları fena halde paniklетiyor. Demek istiyorum ki, bunların bütün hayat felsefesi *hemfikir olmamak* üzerine kurulmuş. Aylardır pazarlık yapıyoruz. Maalesef, bu yetmezmiş gibi, hepsi benim milyoner olduğuma inandığından

karşıma en akla zarar teklifleri getiriyorlar. Bütün köyün elektrik ışığına kavuşmasını sağlarsam adayı alabileceğimi söylüyorlar. Ya da anakaradan adaya kadar bir köprü inşa edersem – yeri gelmişken, bunun dünyadaki mühendislik harikalarından biri olacağını söylemek gerek. Ve iki gruba ayrılmış durumdalar: Bir grup satış fikrinin lehinde, öbür grupsa aleyhinde düşüncelere sahip. Muhalif grup benim bir casus olduğumu ve adayı Britanya donanmasının üssü olması amacıyla istediğimi ileri sürüyor. Kendilerinin de buna *gerçekten* inandıklarını sanmıyorum, fakat artık neye inandıklarının yahut inanmadıklarının pek bir önemi kalmadı, çünkü bütün olay bir oyuna dönüştü. Dolayısıyla sabırlı olmak şart. Doğrusunu istersen, onları yavaş yavaş bezdirmeye başladım sayılır... Bak, papaz da geldi. Kendisi benim en önemli müttefikimdir..."

Başka bir kameriyedeki bir masanın karşısına yeni geçmekte olan iri yarı, esmer bir adamı işaret etti. Sakallı, uzun saçlı bir adamdı bu ve üzerinde siyah yünlü kumaştan bir cüppe, ayağında elastik tabanlı botlar vardı. Birkaç kişi papaza şarap ve yemek götürmek için koşturdu ve adam kendisine sunulanları müşfik el kol hareketleriyle kabul etti. "Oraya gidip kendisiyle konuşsam iyi olacak," dedi Ambrose, "yoksa arkasından bir işler çevirdiğimi sanacak. Gülünç derecede alıngandır." Ayağa kalktı ve kendisini kral gibi karşılayan papazın yanına gitti.

Geoffrey alçak sesle, "Kahrolası kâfir papalık kurumu" diye söylendi.

Benden çok kendi kendisiyle konuşuyormuş gibi bir hali vardı, fakat onu merak ediyordum, özellikle de Hans'la Waldemar'ın Almanca şakalara kıkır kıkır güldükleri sırada karşılıklı bir konuşma başlatmak için iyi bir an yaşandığı fikrine vardım.

"Burayı pek sevmiyormuş gibi bir halin var" dedim.

"*Sevmek* mi? Sevilecek nesi varmış?" Geoffrey öfkesi burnunda karşı saldırıya geçti. "Tek bir kahrolası şey söyleyebilir misin bana?"

"O zaman niçin burada kalıyorsun?"

"Dediğimle ne alakası var bunun? Nerede kalmamı bekliyordun? Başka nereye gitmemi önerirsin?"

"Yani, bir sürü başka yer var, ben olsaydım öyle düşünürdüm."

"Ah, demek *sen olsaydın öyle düşünürdün*, öyle mi?" Geoffrey, acıklı bir umarsızlığı dışavurması sebebiyle insanı pek de rahatsız etmeyen bir saldırganlıkla suratını öne doğru çıkarıp benimkine

iyice yaklaştırdı. "*Bir sürü başka yer var*, ha? Sanırım bunların içine İngiltere ile Fransa'yı, Almanya ile Rusya'yı ve Amerika Birleşik Devletleri'ni de katardın?"

"Katabilirdim."

"O halde, bu da neden bahsettiğinden hiç haberin olmadığını kanıtlar. Daha doğrusu, *benim* neden bahsettiğim olacak. Ve benim neden bahsettiğimi bilmiyorsan, sana önerim bu tartışmaya bir son vermemiz olacaktır."

"Pekâlâ."

"Neyse, Tanrı'ya şükürler olsun tartışma seven tiplerden değilsin. Benimle münakaşa eden insanlara hiç tahammülüm yok. Ambrose bunu sürekli yapıyor... Sen bana güven azizim, başka bir yer *yok*!"

"Ama mümkün olan en erken vakitte buradan kurtulmamı söylemiştin bana."

"Onu sana söyledim. Bu bambaşka bir şey. Sen, ben değilsin ki. Yoksa *ben misin*?"

Bir kahkaha attım. "Hiç sanmıyorum."

"Ben de sanmıyorum. Aslında, öyle olmadığından gayet eminim."

Konuyu değiştirmek için, "Ne kadar zamandır buradasın, Geoffrey?" diye sordum.

"Unuttum. Birkaç ay oldu. Neden?"

"Ambrose'la burada mı tanıştınız?"

"Atina'da tesadüfen karşılaştım. En azından, *karşılaşan* taraf ben değilim. Korkunç sefil bir meyhanede sızıp kalmıştım. Sonra uyandığımda bir baktım ki, Ambrose karşıma geçmiş oturuyor."

"Bütün yabancıları gelip adada yaşasınlar diye davet ettiği olur mu?"

"Ambrose'la birbirimize yabancı olduğumuzu söylemedim ki ben. O fikri de nereden çıkardın?"

"Ah, anlıyorum. Demek önceden tanışıyordunuz?"

Geoffrey saldırgan tavrına ani bir geçiş yaparak, "Bakıyorum da her şeyi öğrenmek istiyorsun, öyle değil mi?" dedi.

"İlginç olan şu ki, onunla önceden tanıştığımızı fark ettim ben de. Yani ikimiz de Cambridge'yken."

Geoffrey sohbetimize ilk kez ilgi duyuyormuş gibi göründü. Damdan düşercesine, "Hangi kolej?" diye sordu.

Ona hangisi olduğunu söyledim.

"1923'teki Cadılar Bayramı'nı hatırlar mısın? Hani biri sizin şapelin kulesine lazımlık koymuştu?"

"Aslında, evet, şimdi sen bahsedince hatırladım. Evet, hatırlıyorum."

"Yapanın kim olduğunu hiçbir zaman bulamadılar." Geoffrey sessiz bir tatmin duygusuyla kendi kendine gülümsüyordu. "Alpler'e tırmanmış olan Roddy Calhoun vardı – başka hiçbir şey olmasa bile onun iddiası yeter. Demişti ki, 'Bu kahrolası şapel Matterhorn'daki her yerden beter. Allah'ın belası şeye tırmanmanın çaresini bulamadım' demişti, 'yani *dağcı kazığı* kullanmıyorsan elbette.' Sonuna kadar da haklıydı."

"Madem öyle, adam bunu nasıl başarmıştır sence, tahminin nedir?"

"Tahmin etmiyorum. Biliyorum. Atladı – kütüphanenin damından atladı. Rahat iki metrelik mesafedir, üstelik sıçrama noktası da yok gibidir. Ve korkuluk duvarı yüzünden geri dönüş çok daha kötüdür. Ayağım kaydı ve oraya tutunmak zorunda kaldım. Az daha kolum çıkacaktı."

"Yani o kişi sen miydin?"

"Eh, herhalde."

"Çok aptalca bir soru ama, insana bu gibi bir şeyi yaptıran ne olabilir?"

"*Öyle* gerçekten... kahrolası aptalca bir soru bu." Fakat Geoffrey'nin bunu ona sorduğum için rahatsız olmuş gibi bir hali yoktu ve neredeyse hiç duraksamadan sözlerine devam etti. "Yani, insanın *bir şey* yapma mecburiyeti vardır, değil mi? Ve insanların sana yapmanı tembihlediği şeyler, fena halde yapmacık şeylerdir... Hem, sizin kolejin oradan her geçişimde ve onu her görüşümde o Allah'ın belası kule sinirime dokunurdu. Aynısı Calhoun için de geçerli; adamın o bıyığı yok mu? Bence o bıyık sayesinde kahrolası bir süvari subayına benzediğini sanıyordu. Onun haline tavrına katlanamazdım. Her şeyi bildiğini zannederdi, lanet olası üstünlük budalası. Arkadaşları da, onların herife yağ çekmeleri de içimi bulandırırdı. Bir kız öğrenci grubundan farksızdılar. Birinin kravatlarını ya da resimlerini beğenmediler diye odasını nasıl harabeye çevirdiklerini anlatıp böbürlenmeler filan. İçlerinden teki bile hayatta herhangi bir şeyi yalnız başına yapmazdı; sadece öbürleri

kendisini seyrederken yapabilirdi. Yalnız başına yapma cesaretini bulamadığın bir şeyin kime ne faydası vardır? Kendi kendime dedim ki, onlara günlerini göstereceğim..."

"Herhalde, bunu yapanın sen olduğunu öğrendiklerinde bayağı bir hayran kalmışlardır sana."

"Ama hiç öğrenmediler ki! Tanrım, onlara anlattığımı mı sanıyorsun? O domuzları kendime hayran bırakmak istediğimi mi sanıyorsun? Ben kendim için yaptım bunu, onlar için değil... Doğrusunu istersen, bunu anlattığım ilk insan da sen oluyorsun. Sana niçin anlattığımı da Tanrı bilir."

Geoffrey'nin bu güvene karşılık kendisine teşekkür etmemi beklemediği gün gibi ortadaydı. Ne var ki, bir tür yorumda bulunmam icap ettiğinden, "Pek şahane hisler yaşamış olmalısın – bunu yapan sen olduğun ve başka hiç kimse bilmediği için" dedim.

Geoffrey beni şaşırtan bir sertlikle, "İşte orada fena halde yanılıyorsun" dedi bana. "Şahane filan değildi. Hiçbir şey değildi. Hiçbir yararı dokunmadı. Nihayetinde, bir fark yaratmadı."

Bu sözlerle ne demek istediğini sormama kalmadan Ambrose masamıza döndü. Papazın köylülerden birine bizi teknesiyle adaya götürme emrini verdiğini söyledi. Tekne köyün öbür tarafındaki bir koydaydı; sahibi onu getirmek için çoktan yola çıkmıştı.

Geoffrey sabırsızlıkla, "Peki adamın buraya varması ne kadar sürer?" diye sordu.

Ambrose yüzünde uysal bir tebessümle, "Hiçbir fikrim yok, canım" dedi. "Ama herhalde üç dört saati geçmez."

Teknenin bulunduğumuz kumsala çıktığı haberi kulağımıza geldiğinde vakit neredeyse gece olmuştu. Sahilden aşağı ağır tempoda ve sarhoş sarhoş yürüdük. Zeytinlikten çıktığımızda sert bir meltem estiğini fark ettim. Sahildeki dalgalar iyice büyümüştü, arabadan getirdiğimiz bagajlarla ağzına kadar dolup suya gömülmüş tekneye güçlükle tırmanırken hepimiz ıslandık. Teknenin sahibi olan ihtiyar takma motoru çalıştırdı. Dalgalara çarpa çarpa ilerlemeye başladık; su gerçekten çalkantılıydı.

Ada gitgide yaklaşıyordu. Ada yönüne baktığımızda, zifiri karanlığın ortasında hareket halinde iki ışık zerresi gördük.

"Güzel" dedi Ambrose. "Bizi görmüş olmalılar."

"*Güzel* mi?" diye bağırdı Geoffrey. "Tek söyleyebileceğin bu mu – *güzel*? Bu ne demek biliyor musun, sevgili dostum? *Bütün bu süre zarfında adadaymışlar demek!*"

"Öyle sanki, değil mi?"

"Bu durumda, onları başparmaklarından asıp kırbaçlamak gerek."

Ambrose tebessüm etmekle yetindi.

Dalgaların sıçrattığı sular içeri dolmaya başlamış ve tekne bol miktarda su almıştı. Aleko ile Waldemar işi adamakıllı eğlenceye vurarak içeri giren suyu maşrapalarla tahliye etti. Geoffrey küfürler savuruyordu. Baş tarafında bulunan Ambrose hepimizden fazla ıslanmıştı. Gelgelelim, sivri köşeli bagaj yığını üzerinde uzanırkenki halinde tavrında neredeyse bir bezginlik mevcuttu. Bütün bu kargaşanın ortasında aşırı derecede rahat görünüyordu.

Sarhoşlarda rastlanan hayran olma eğilimiyle, "Biliyor musun," dedim ona, "seni hayalimde bayağı bayağı tekneden inmiş, suyun üzerinde yürürken canlandırabiliyorum."

Bir kez daha tebessüm etti.

Artık adanın korunaklı tarafına girdiğimizden rüzgârı hissetmez olmuştuk, gerçi deniz hâlâ kabarık vaziyetteydi. Sahildeki kayaların üstünde duran iki oğlan açık seçik görülebiliyordu; oğlanlar ellerindeki fenerleri çılgınlar gibi ileri geri sallamaktaydı. Aleko onlara bağırdı. Oğlanlar bağırarak karşılık verdi. Hepsi de çıkarabildikleri kadar çok gürültü çıkarmakla meşguldü. Karaya çıkmak alengirli işti. Kayalıkların doğal bir liman havuzu oluşturduğu bir yer vardı, fakat buraya sadece bir dalganın tepesinde girmek mümkündü. Bizim ihtiyar balıkçının hesabı biraz şaştı ve oraya doğru ilerlerken kayalıkları sıyırdık. Birkaç saniye sonra hepimiz kendimizi tekneden dışarı atmaya çabalıyorduk.

Dik keçiyolunu tırmanmaya koyulduk. Arkamızda, dürülüp katlanmış çadır oğlanlar tarafından devasa bir ceset misali taşınmaktaydı. Ellerindeki fenerlerin titrek ışıkları yürüyüş alayımıza geceleyin geçen bir melodramın havasını katıyordu. Şimdi tam da Kitab-ı Mukaddes'e özgü çağrışımlar bulacak bir ruh haline girdiğimden bunun –bayır yukarı çıkmamız haricinde– bir çarmıhtan iniş tablosuna benzediğini düşünüyordum. Küçük ama sarp bir uçurum, tepemizde bir kule misali yükselmekteydi; çalılardan ve ağaçların topraktan yarı yarıya fırlamış köklerinden –buna ek olarak içindeki gölgelerin ağırlıksız fakat arapsaçına dönmüş kocaman kütlesinden– dolayı öyle bir ağırlaşmıştı ki, üzerimize devrilmesi adeta an meselesiydi. Yukarıdaki

uçurumun tepesindeki bir yerden gelen ve orman kuşlarının çığlıkları olarak algıladığım ses yüzünden iyiden iyiye artan bu tropik ortamdan olağanüstü biçimde büyülenmiştim.

Sarhoşluk ve karanlık yüzünden o ilk gece tam olarak neleri fark ettiğimi, neleri fark etmediğimi anımsamak hiç kolay değil. Kesin olarak bilincinde olduğum, iki derme çatma kulübenin varlığıydı. Bunlar uçurumun tepesindeki dümdüz, doğal bir açıklıkta –çorak bir noktada– durmaktaydılar ve aslında kauçuk su geçirmez örtülerle sarılıp sarmalanmış, çam dalından yapılmış, yöreye has barakalardan başka bir şey değildiler. Orman kuşlarına gelince, bunların, çalıların arasına tünemiş ve şimdi tekrar uykuya dalmadan önce kızgın sesler çıkaran evcil tavuklar ve ördekler oldukları anlaşıldı. Oraya gelişimiz hayvanları tedirgin etmişti. Kulübelerin önünde bir mutfak masası ve tabure niyetine kullanılabilecek birkaç tahta ambalaj sandığı vardı. Ambrose, Geoffrey ve ben sandıkların üstüne oturduk ve derhal içmeye başladık. Şarabı tekneyle gelirken yanımızda getirmiştik.

Geoffrey'nin hiddetinde uzatmaları oynamak konusunda özel bir yeteneği var gibiydi. Hâlâ iki oğlana öfke kusmakla meşguldü ve bizi almaya niçin gelmediklerini öğrenmek üzere Ambrose'un onları sorguya çekmesini talep ediyordu. Oğlanlar takriben Aleko'yla aynı yaştaydı; gerçi bir tanesi, Theo, bıyıklı olduğundan daha büyük gösteriyordu. Üçünün arasında en yakışıklı olan da oydu. Petro tombul, şen şakrak ve sivilceli bir tipti. İki oğlanın da Aleko'yu liderleri olarak gördüğü ortadaydı.

Ambrose her ne kadar bariz şekilde olayın aslını astarını öğrenmek için elinden geleni yapsa da, soruşturma çok geçmeden bir oyuna ve kocaman bir şakaya dönüştü. Ambrose bütün enerjisini Theo ile Petro üzerinde yoğunlaştırmış, onları hem kekeleyen hem akıcı Yunancasıyla yönelttiği sorularla sıkıştırmakta ve düpedüz saçma bahanelerine iyi huylu bir bıkkınlık içinde gülümsemekteydi. Aleko ise oyuna gülünçlük derecesinde abartılı el kol hareketleriyle Ambrose'un sözünü keserek dahil oldu. Bunun üzerine öbür oğlanlar bağıra çağıra kahkaha atmaya başladı. Sabırsızlıktan aklı başından gitmiş olan Geoffrey sürekli sorup durdu: "Tanrı aşkına, bu küçük hayvanlar ne diyor? Oğlum, Tanrı aşkına şu laf kalabalığını bırak da anlat bana!"

Nihayet Ambrose bize döndü ve açıklama yaptı: "Anlaşılan, tekne batmış. Sığ suda. Adanın öbür tarafında bir yerde. Bana pek de büyütülecek bir şey gibi gelmedi. Sabahleyin bakarız."

"*Büyütülecek bir şey değil mi?*" diye kükredi Geoffrey. "Tekneyi batırmışlar ve büyütülecek bir şey yok demek? Madem öyle, hemen şu anda topuklayıp gitmelerini ve tekneyi tamir etmelerini söyle onlara. Tamir edemezlerse, bırak sahile kadar yüzsünler."

"Karanlıkta pek bir tamir yapılamaz ama, öyle değil mi?"

"Peki o zaman nasıl batırmışlar, Tanrı aşkına? Yoksa bunu kendilerine sorarak çocukların duygularını incitmek mi istemiyorsun?"

"Benim tam olarak anlayamadığım da bu. Bir tirbuşon hakkında fevkalade karmaşık bir hikâye varmış gibi duruyor. En azından, ben onların tirbuşon dediğini *düşünüyorum.* Bu kelimenin tek başına hangi anlama geldiğinden tam olarak emin değilim. Fakat tirbuşon anlamına geldiğine kalıbımı basarım, asıl şaşırtıcı olansa..."

"Saçmalık bu! *Düzüştüklerini** söylemek istemişler. Biriyle ya da bir şeyle düzüşüyorlarmış. Büyük ihtimalle birbirlerini düzüyorlarmış. İğrenç küçük ibneler..."

"Sevgili Geoffrey, St. Gregory adasında bu tarz konuşmaların kesinlikle hoşgörülmeyeceğini öğrenmen gerekiyor..."

"İbneler. Onlara verilen ad budur ve ben de kendilerini o şekilde adlandırmak niyetindeyim..."

"Canım, Atina'ya her gidişimizde bir yerlerden bulup buluşturduğun o boya küpüne batmış ve iğrenç parfümler sürünmüş kadınları hiç hakir gördüğüm oldu mu?"

"Kimi hakir gördüğün hiç umurumda değil. İbne ibnedir işte..."

Tam bu noktada, Hans ile Waldemar çantadan az evvel çıkardıkları bir domuz jambonunu yanlarına almış olarak ortalıkta göründüler. Islanmıştı ve domuz jambonunun normalde olduğundan daha tuzluydu. Aldırış etmedim. Jambondan dilimler kestik ve aniden bastırmış vahşice bir açlıkla dilimleri ağzımıza tıkıştırdık. Geceye dair başka bir şey hatırlamıyorum.

[*Günlüğümden: Kayıtlara tarih atılmamış*]

Tanrım, akşamdan kalmayım! Yeni bir durum değil gerçi. Burada sabahları hep akşamdan kalma oluyorum. Bu satırları kulübelerin önünde duran ambalaj sandıklarından birinin üzerinde yazıyorum

---

* İngilizcede tirbuşonun karşılığı olan "corkscrew" kelimesi ve düzüşmek anlamında kullanılan "screw" kelimesi arasındaki ses benzerliğinden yararlanan bir kelime oyunu. (ç. n.)

ve tepemdeki güneş dehşet verici derecede dikey bir yoğunlukla ışıklarını üzerime boca ediyor. Bütün bir adanın kafamla birlikte zonklandığını hissediyorum. Ada geceleyin heybetli ve gizemli bir hal alıyor. Gündüzleriyse susuzluk gidermeyen denizin orta yerindeki çok küçük, minicik ve kuru bir toprak parçası oluveriyor. Günün bu vaktinde körfezin etrafındaki dağlar, renklerinin solması neticesinde hepten gözden yitebilecekleri bir evreye gelmiş oluyorlar; görüp görebileceğiniz tek şey, Dherfis Dağı'nın yamaçlarındaki kar tabakalarının hayaletimsi ışıltısı. Ambrose bunların da çok yakında eriyeceğini söylüyor.

Ada insanın giysilerine giren, kumaşı delip geçebilen ve birdenbire iğne gibi teninize batıveren telimsi bir ot türüyle kaplı. Otlar öylesine kuru ki, hafif bir esintide metalik hışırtılar çıkarıyorlar. Her yerde tavuklar ve ördekler dolaşıyor; yataklarımızı mahvediyorlar. Bir de kulübelerin samanını yiyen bir keçi var. Şu anda daracık bir gölge şeridinin içinde hareketsiz durmuş beni seyrediyor: Cin misali sivri dişlere ve çekik Doğu Akdenizli gözlerine sahip sıska, kapkara ve bacakları tüylü bir şeytan bu.

Waldemar ve ben ilk sabahımızı çadırı kurarak ve çalıların arasında bir tuvalet deliği açarak geçirdik. Waldemar hâlâ beline kadar çıplak, bir kıtaya ilk kez ayak basmış genç insan ruh halindeyken bu işi bitirmek istedim. Ondaki heveslerin ne kadar sürdüğünü iyi bilirim ben.

Waldemar der ki: "Yunancayı zenciler gibi konuşmayı öğreneceğim" (yerli demek istiyor) ve "Sen ve ben, bu adayı karış karış keşfedeceğiz, Christoph. Bir petrol kuyusu ya da elmas madeni bulmayacağımız ne malum? Bulursak da bencillik etmeyiz, değil mi? Ambrose'un da yarısını almasına izin veririz; neyse, yok, üçte biri olsun..."

Adanın sırtında, köyden gelmiş bir işçi ekibi Ambrose'un evini inşa ediyor. Evde yağmur suyunun toplanacağı bir sarnıç da olacak ve buharlaşmayı kontrol altında tutmak için sarnıcın temelin içine kazılması gerekiyor. Adaya geldiğimizin ertesi günü Ambrose kendi yokluğunda işte kaydedilen ilerlemeyi görmek üzere yukarı yollandı. Gittiğinde, adamların sarnıç çukurunu kazmadan, çoktan bina duvarlarını inşa etmeye başladıklarını gördü. İşçiler ve Ambrose arasında, yarı ciddi yarı maskaralık kabilinden, bol miktarda bağırış çağırış ve el çırpma sesi eşliğinde gerçekleşen büyük bir hadise çıktı. Ambrose'a göre meselenin özü şöyleydi:

"Çukuru nasıl kazacaksınız şimdi? Duvarlar yolunuzda engel oluşturacak. Toprağı dışarı tahliye edemeyeceksiniz."

"Mühim değil. Çok basit. Küçük bir dinamite bakar."

"Fakat dinamit patlayınca duvarlar da yıkılır."

"Boş ver. Yeniden dikeriz."

Ambrose bunları gururla –sahip olmanın gururuyla– anlatıyor. Bu insanlara –onların cazibelerine, güvenilmezliklerine, çılgınlıklarına , onlara dair her şeye– sahip olduğu hissiyatında. Ve bir anlamda sahip de, çünkü onları bize yorumlayan kişi kendisi. Bir anlamda, bu yer sadece onun iradesinin bir izdüşümü.

Tavuskuşları yahut diğer hoşluklar hakkındaki onca konuşması bir yana, nihayetinde bu ev hiçbir zaman inşa edilmese de Ambrose bunu ciddi biçimde önemsemeyecek. Onun asıl hoşuna giden, tam olarak içinde bulunulan andaki şekliyle durumun kendisi.

Ambrose hepimize roller verdi. Hans'ın yanına yardımcı olarak Waldemar'ı alıp yemekleri pişirmesi bekleniyor. Oğlanların, Aleko'nun gözetiminde, ihtiyaçları gidip almaları ve taşımaları bekleniyor. Geoffrey'nin mümkün olduğunca çok mesele çıkarması bekleniyor. (Bunun Ambrose'un yaşam biçimi açısından ne kadar elzem olduğunu çoktan idrak etmiş durumdayım.) Benimse romanımı yazmam bekleniyor. (Daha çok, tavuklardan beklenenin yumurtlama olmasını andıran bir tarafı var bunun; tüketimden ziyade, genel bir üretkenlik ortamı yaratılması hedefine yönelik.)

Peki Ambrose'un rolü nedir o zaman? Kendisi her şeye nezaret ediyor, fakat bu cemaati yönettiği tam olarak söylenemez. Bir bakıma, cemaat kendi kendini yönetiyor. Ya da denebilir ki, adanın ruhu tarafından yönetiliyor. Gelgelelim, Ambrose hayatın belirli bir anında, adanın ruhunun istediği şeyin ne olduğunu bilen tek insan olduğundan –kendisi, deyiş yerindeyse, adanın rahibi oluyor– onun ağzından çıkan buyrukları kabul etme ve yerine getirme mecburiyetiniz var.

Var olan tek kuyumuzdan alınan suda acımsı bir tat var. Toprak maşrapalarda pis bir koku bırakıyor. Su midemi ağrıttı.

Akşam yemeğini yedikten sonra, kulübelerin önündeki mutfak masasının karşısında oturuyoruz. Lambanın etrafında toplanıp telaşsızca sarhoş olmaya bakıyoruz. Lamba masaya yerleştirilir yer-

leştirilmez dünyanın merkezi halini alıyor. İnsan, hiçbir yerde başka hiç kimsenin bulunmadığı hissine kapılıyor. Tepemizde gökyüzünü bir uçtan bir uca kaplayan Samanyolu, bir alevin ışığı tarafından aydınlanan, buğudan yapılma bir bulutu andırıyor. Günbatımındaki kısa süreli ve şiddetli esintinin ardından hava o kadar durgun bir hal alıyor ki, gece sanki dış ortamda yaşanmıyormuş gibi geliyor insana. Daha ziyade, tavanı olmayan devasa bir odada bulunmaya benziyor bu durum.

İnsana iç mekân duygusu veren bir başka şey de sıçanlar. Kulübeleri istila ediyorlar ve lamba ışığıyla oluşan dairenin hemen dışında mütemadiyen koşuşturuyorlar. Arada bir üzerlerine bir şeyler fırlatıyoruz.

Ambrose, Geoffrey, Hans ve ben ambalaj sandıklarına oturmuş içiyoruz. Aleko ve Petro etrafımızda dolanıp duruyor. Waldemar kendini balık tutma çılgınlığına kaptırmış vaziyette. O ve Theo akşamlarını kıyıdan açılmış bir teknede, balıkları yüzeye çekmek için kullanılan asetilen alevi karşısında geçiriyorlar; daha sonra balıkları zıpkınla öldürmeye çalışıyorlar. İkisi de şehir çocuğu olduğundan, hem Theo hem de Waldemar bu konuda başarılı değil. Çoğu zaman suya düşüyorlar. Fakat pek eğleniyorlar.

Aleko sürekli konuşmalarımızı bölüyor. İnsanı çıldırtan bir sesinin olduğu muhakkak, fakat kendimi bu sese aldırış etmekten muaf tutulmuş gibi hissediyorum, çünkü Geoffrey sese karşı aşırı yoğun bir nefret besliyor. Aleko da bunun fazlasıyla farkında. Özellikle insanın sinirlerini oynatacak bir sevinç çığlığı kopardığında, gözlerini devire devire, asla tepki vermekten geri durmayan Geoffrey'ye bakıyor. "Kapa çeneni, seni iğrenç hayvancık!"

Aleko zevkten dört köşe, "Kepe çineni igranç heyven!" diye taklit ediyor onu.

Geoffrey, Ambrose'a dönüp, "Hepsi senin suçun" diye bağırıyor. "Neden onlarla bu karma Güney insanı lisanında konuşuyorsun? Bu sadece onları yüreklendirmeye yarıyor. Neden onlara beyaz adamın dilinde konuşmayı öğretmezsin ki?"

"Sevgili Geoffrey, her zaman bu kadar kırıcılığa varacak derecede Britanyalı olmak zorunda mısın?"

"Kahrolası canım ne kadar isterse o kadar Britanyalı olurum ben."

Aleko, "Ben Brityalı!" diye araya giriyor. Konuşulanları kısmen anlamış olabilir ya da –daha yüksek bir ihtimalle– Geoffrey'nin

sözlerinden tamamıyla hatalı ve müstehcen bir anlam çıkarmış olabilir. "Aleko Brityalı! Ah, na na!" Geoffrey'ye parmağını sallamasıyla Geoffrey'nin ona vurmak için sarhoşlukla kötü zamanlanmış bir girişimde bulunması bir oluyor. Aleko bir sıçrayışta onun menzilinden çıkıveriyor. Ambalaj sandığının üzerindeki Geoffrey dengesini kaybediyor ve arka üstü yere düşüyor.

Öfkeden kudurmuş vaziyette ayağa kalkmak için debelenirken, nefes nefese, "Ambrose," diyor, "en azından şehvetli küçük âşığına yüksek sesle konuşmamasını tembihleyemez misin? Sinirlerim iflas etmek üzere. Seni uyarıyorum. Basbayağı çıplak elle şunun boğazını koparacak kıvama geldim."

"Fakat canım, burası bir Ortaçağ şatosu değil! Bunlar da benim kölelerim değil. Bu adadaki herkes eşit haklara sahip ve ben de bu haklara saygı gösterilmesinde ısrarcıyım. Ve sana daha önce de binlerce kez söylediğim gibi, başka birinin davranışları konusunda *hiçbir* sorumluluk almamaktan yanayım. Buna sen de dahilsin."

"Sen nesin biliyor musun? Acınacak haldeki bir Bolşeviksin! Neden 'Enternasyonal'i söylemiyorsun? Çıkar bakalım orak çekici, *tovariş**! Hadi ama, şimdi; göster bize şu uydurma orağı!"

"Hayatım, Bolşevik olmadığımı daha kaç kere anlatmam gerekiyor? Hayatımda hiçbir zaman Bolşevik olmadım ben. Ben anarşistim. Doğrusunu istersen, görüşlerim Bolşeviklerle taban tabana zıt. Rusya'da..."

Geoffrey kulaklarını kapatıp, "Dinlemiyorum!" diye feryat ediyor. "Bütün gece maval oku dur, keyfin bilir. Söyleyeceğin tek bir kelimeyi duyacak değilim!"

"Rusya'daki bütün anarşistler rejimin amansız düşmanları olarak ortadan kaldırılalı çok oldu..."

Geoffrey avazı çıktığı kadar, "Tek bir kelime duyamıyorum!" diye bağırıyor. Gözlerini sımsıkı kapatmış, ambalaj sandığına topuklarıyla vuruyor.

"Canım, insan bari şu Kropotkin'i okumuş olsaydın diye düşünmeden edemiyor..."

"Maval! Maval!"

"Almanya'da olup bitenleri ele alalım..."

"Pekâlâ!" Geoffrey anında parmaklarını kulaklarından çekiyor. "Almanya'yı ele alalım!" Masaya yaslanıyor ve karşı taraftaki

* (Rus.) Yoldaş. (ç. n.)

Ambrose'a, yüzleri neredeyse birbirine değene kadar yaklaşıyor. Bu gibi anlarda Geoffrey'nin yaşam enerjisini sürekli kılmak, neredeyse hayata devam etme kabiliyetini kullanabilmek adına Ambrose'a nasıl bağımlı olduğunu görüyorsunuz. Aralarındaki hiçbir zaman bitmeyecek ve hiç kimsenin katiyen kaybeden taraf olamayacağı yarı şaka yarı ciddi çatışma onu canlandırıyor ve gücüne güç katıyor. "Hitler'i ele alalım! Bence senin gibi süzme uyduruk bir Bolşevik tamamıyla Hitler'in karşısındadır! Hadi ama, karşısında mısın, değil misin? Tabii ki karşısındasın! Neyse, sana şunu söylememe izin ver: Hitler kafası acayip çalışan bir adam! En azından bütün o kahrolası Bolşevikleri temizledi..."

"Bu doğru bile olsa, ben..."

"Maval! Maval! Maval! Maval!" Geoffrey kulaklarını yeniden kapatıyor. "Maval! Maval! Maval! Maval! Maval!"

Bütün bunlar olurken Hans'ın ağzından tek bir kelime çıkmıyor. Ortamda Geoffrey varken, Hans konuşmak zorunda olduğu haller dışında hiç konuşmaz. Bardağının içine gülümseyerek, onu dışarıdan bakıldığında esrarengiz ve düşünceli biriymiş gibi gösteren bir tavırla oturur. Sadece şaşkına dönmüş olması kuvvetle muhtemeldir.

Hans'ın Geoffrey'den haz etmemesi hiç şaşırtıcı değil, çünkü Geoffrey ona terbiyesiz bir çocuk gibi davranıyor. Geoffrey, Ambrose'la konuşurken Hans'tan "von Bloggenheimer" olarak söz ediyor. Hans'ın soyadı olan Schmidt'in çok zor ve kendisinin anımsayamayacağı kadar yabancı olduğu şeklinde inanılamayacak derecede çocukça bir iddiada bulunuyor! Ne var ki, Geoffrey şayet Hans'a iyi davranmış olsaydı bile ben Hans'ın yine de ondan haz etmeyeceği düşüncesindeyim. Geoffrey'nin Ambrose üzerindeki etkisini kıskandığından eminim Hans'ın. Fakat nasıl bu kadar aptal olabilir? Adada geçirdiğim şu birkaç haftada bile hiç kimsenin Ambrose'u –çelikten kanatlara sahip o kelebeği– etkisi altına alamayacağını çoktan öğrenmiş bulunuyorum.

Kanında Prusyalı talim çavuşunun geleneklerini taşıyan Hans'ın, Ambrose'u başkomutan –tıpkı Büyük Friedrich gibi, hayattaki rolü eksantrik olmakla sınırlı imtiyazlı bir varlık– olarak gördüğü düşüncesindeyim. Waldemar, Hans'ın emrindeki onbaşı. Theo ile Petro ise onun müfrezesindeki beceriksiz, asi ve iflah olmaz raddede askerlikle ilgisiz erler. Hans onlara bağırıp çağırıyor, kocaman

kepçesiyle onlara vuruyor, üzerlerine kap kacak fırlatıyor, adanın her yerinde onları kovalıyor ve tahminimce onlarla yatağa giriyor. Birbirlerini mükemmel şekilde anlıyorlar; ilişkileri çetrefilsiz, hayvani ve masum.

Hans'ın Aleko'yla ilişkisi çok daha gizemli. Sürekli aralarındaki bu gerilime dair belirtiler yakalayıp duruyorum. Asla birlikte şaklabanlık yapmıyor ya da beraber vakit geçirmiyorlar. Birbirlerine karşı temkinli ve kimi zaman neredeyse kibar davranıyorlar.

Ambrose bilincinde olarak ya da olmayarak kıskançlığı teşvik ediyor. İyi yürekli despotlara özgü bir oynaklık var onda. Oynaklığı, çıkan her kavgada sergilediği tarafsızlık gösterisinden ibaret. Kavgaya karışanlardan birinin genellikle haksız ve diğerinin haklı olduğu düşünülürse, ondaki tarafsızlığın haksız kişiyi kayırmak anlamına geldiği söylenebilir. Bunu ben de dün teknede Theo'ya kızdığımda bizzat tecrübe ettim...

Hayır, o hikâye fazlasıyla çocukça. Kâğıda dökmeye utanıyorum.

Neredeyse her sabah, erkenden yataktan kalkıyorum ve yüzmeye gidiyorum. Mümkünse bunu Waldemar'ı uyandırmadan yapmaya çalışıyorum, çünkü günün tamamıyla kendi başıma kalabildiğim bu ilk saati benim için çok değerli. (Ambrose da uyanık olabilir, fakat hiç ortalığa çıkmaz. Kulübesinde kalır ve sanırım kitap okur, sigara içer ve günün ilk birkaç içkisini yuvarlar. Şimdiye kadar onun suya girdiğini görmüş değilim.) Bu yüzme faslından keyif almamın bir sebebi de çıplak yapabildiğim tek deniz banyosu olmasından kaynaklanıyor. Yerel halkın önyargılarına karşı şaşırtıcı fakat akıllıca bir duyarlılık geliştirmiş olan Ambrose, adada sahip olduğumuz bireysel özgürlüğe dair açıklamalarına rağmen buradaki ilk öğleden sonramızda Waldemar'ın çırılçıplak soyunmasını ve denize girişini haber alan inşaat işçilerinin büyük bir şok yaşadıklarını anlattı bana. (Yaptığımız diğer şeyler gibi, bu olayın da civar köylere yayılmış ve birkaç yüz insan tarafından müzakere edilmiş olduğuna hiç kuşku yok.) Çıplaklık, klasik kültüre ait olan ve günümüzdeki Yunanların reddetmiş göründüğü özelliklerden bir tanesi. İnşaat işçileri yüzdüklerinde, uzun pamuklu donlarını çıkarmadan suya giriyorlar.

Kayalardan aşağı ihtiyatla iniyorum –bunlar lav kayası kadar keskin ve kaymanız durumunda bedeninizde derin kesikler oluş-

turuyorlar– ve kendimi alıştıra alıştıra suya giriyorum. Bu saatte, su adeta cam pürüzsüzlüğünde ve ışıklar saçan süt mavisi bir dış tabakaya sahip. Başımı suyun altına sokmuyorum. Çünkü suyun dış tabakasını bozmadığım müddetçe sabah büyüsünün de bozulmayacağına dair bir his var içimde; dünyanın sihirle karışık gerçek olmayan halinin devam edeceğine dair bir his: Dağlar ve sahil şekillerini bomboş ışıktan var etmek suretiyle şu sıralarda meydana çıkmakta; balıkçı tekneleri havada süzülürcesine ilerliyor. Su çok tuzlu ve kaldırma kuvveti yüksek, yüzerek epeyce açılabiliyorum. Sonra sırt üstü yatıyorum ve gökyüzüne bakıyorum.

Bu denizler ve bu sahil son iki bin yılda pek büyük bir değişim geçirmiş olamaz. Eski Yunan'da yaşamakta olan ve zeytinliklerden dışarıyı seyrederken orta mesafede beni gören birinin, kendisiyle aynı dönemde yaşayan bir insan olduğuma dair muhtemelen hiçbir kuşkusu olmazdı. Bu, insanı fazlasıyla heyecanlandırması gereken bir düşünce, ama fiiliyatta zerrece heyecan vermiyor. Burada Eski Yunan hiç ama hiç umurumda değil; kendimi ondan Kuzey Avrupa'da hiç olmadığım kadar uzak düşmüş hissediyorum.

Fakat Kuzey Avrupa da gitgide daha çok uzaklaşıyor benden; hem de hayret verecek derecede. Alışveriş yapmak üzere ilk kez Halkis'e indiğimizde, adaya gelişimizin üzerinden fazla zaman geçmemişti ve içki içtiğimiz kafede radyodan yayınlanan haber bültenini bana tercüme etsin diye Ambrose'un başının etini yemiştim. Kendisi açıkça görüldüğü üzere bu konuyla gerçekten ilgilenmiyor olsa da, isteğimi yerine getirmek konusunda sabırlı ve iyi huylu bir tavır sergilemişti. Haberler berbattı, şimdilerdeyse her şeyin çok daha kötüye gitmiş olması muhtemel. Bu sene ya da ertesi sene pekâlâ Hitler'le savaşa girilebilir. Bunu söylüyorum ve inanıyorum, fakat nedense artık pek fazla kafama takamıyorum. Halkis'e indiğimizde artık radyoyu merak ettiğim ya da Ambrose'tan gazete manşetlerini tercüme etmesini istediğim de hiç olmuyor. Bu adada katiyen gazete satın almıyoruz. Ambrose hiç durmadan anarşizm, faşizm, komünizm vs. hakkında konuşuyor, fakat bu sözcükleri dışarıdaki dünyaya değil, kendi dünyasına gönderme yaparken kullanıyor. Ve artık ben de gitgide daha çok Ambrose'un dünyasında yaşamaya başladım. Bunu kendime itiraf ettiğimde, suçluluk hissetmem gerekir gibi geliyor. Fakat suçluluk hissetmiyorum.

Suyun yüzeyinde kollarımı ve bacaklarımı açmış ve sırt üstü yatmış vaziyette tepemdeki gökyüzüne bakarken, şimdi ve burası haricinde neredeyse hiçbir şey bilmiyor gibiyim. İçinde yüzmekte olduğum bu beden bile bir yeniyetmeye yahut sağlığı yerinde bir ihtiyar adama ait olabilir; benim on yedimdeki ya da yetmişimdeki halim olabilir. Aradaki farkı anlamam neredeyse imkânsız. Normal şartlarda, yaşımın fazlasıyla bilincindeyim, çünkü zihnim geleceğe dair endişeler ve geçmişe dair pişmanlıklarla meşgul. Fakat şimdi ve burası için geçerli değil bu. Berlin'deyken İngiltere hakkında bir roman yazmıştım. Burada, Berlin hakkındaki romanımın başına dönmek istiyorum, fakat bunu yapamayacağımı anlayalı epey oluyor. Şu aralar belki de yazabileceğim tek şey bu günlük, çünkü buradayken insan sadece bu mekâna dair bir şeyler yazabiliyor.

Sahile geri yüzerken denizanaları için gözümü dört açıyorum. Onlar şimdinin ve buranın oldukça büyük bir parçası durumunda ve sizi çarparlarsa, Hans'ın dediğine göre bir hafta hasta dolaşmanız işten bile değil. Gelgelelim, geçen sabah, suyun yüzeyi silme denizanası kaplıydı ve Theo ile Petro bizim uyarılarımıza rağmen yüzmeye gittiler ama tek bir kıllarına dahi zarar gelmedi. Bu durumun Hans'ı haksız çıkardığını düşündüm. Fakat Geoffrey'nin teorisi farklıydı: "Ben hep şu ikisinin insan olmadığından şüphelenmiştim! Artık eminim! O tiksinç denizanalarının nasıl resmen bunların üzerine geldiğini gördün mü? *Biliyordu* onlar! Bana inanmıyor musun? Pekâlâ, sana bir güzel kanıtlayacağım bunu... Sanırım sen de buranın normal insanlar söz konusu olduğunda her bakımdan cehennemin ta kendisi olduğunu kabul edersin. Peki, hangi türde mahluklar cehennemdeyken kendilerini evlerinde hissederler? Şeytanlar tabii ki! Şeytanlar sıcaktan rahatsız olmaz, hatta sıcaktan büyük zevk alırlar. Ve denizanaları onları çarpamaz. İyi o halde, bu ikisi sence nedir?"

Ben çadıra döndükten kısa bir müddet sonra, Petro, kimi zaman yanına Aleko ve Theo'yu almış olarak kahve getiriyor. Kahvenin henüz sıcakken bir an evvel içilmesi şart, çünkü soğuduğunda fazlasıyla acı ve kötü bir tat alıyor. Kahve, Waldemar'ı uyandırmak için, ki mutfağa gidip Hans'a yardım edebilsin. Waldemar sabahları tam bir tembel torba ve yataktan kalkmayı hiç istemiyor; fakat üç oğlan bu durumu kabulleniyor ve onun başında beklemekten gocunmuyormuş gibi görünüyor. Dördünün arasında çoktan yakın bir arkadaşlık kuruldu. "Walli!" diye bağırıyor Petro. "*Cusina!*

Vasaria." (Bunu nasıl yazacağım konusunda bir fikrim yok, ama bu gibi sözcükler "mutfak" ve "bela" ya da belki "öfke" anlamına geliyor. Buradaki espri, Waldemar'ın işe geç kalması sebebiyle Hans'ın kızgın olacağından çıkıyor.) Ve sonra Waldemar tatlı sözlerle ikna ediliyor ve nihayet, bağırıp çağırarak ve kavga ederek, yataktan sürüklenerek çıkarılıyor. Sonunda pantolonuyla gömleğini kaptığı gibi çadırdan çıkması ve yolda giyine giyine gitmesi büyük bir rahatlamaya yol açıyor.

Çadırı gün boyu kapalı tuttuğunuzda sıcak yüzünden uzun süre içinde kalamıyorsunuz. Açık bıraktığınızda sineklerin içeri girmesine izin vermiş oluyorsunuz. Çadırın damına yağmur damlası misali sürekli pat sesiyle düşüp duran kocaman ve zıplayan kınkanatlı böcekler var. Ses gerçeğine öyle yakın ki, kimi zaman ona kanıp mucizevi bir sebepten dolayı parlak günışığının ortasında yağmur yağdığına inanacağım tutuyor. Fakat kafamı dışarı çıkardığımda, karşımda dikenli, çıra kadar kuru adayı ve sert bir mücevheri andıran denizi buluyorum. O esnada kafanızdan geçen düşüncelerin gökyüzünün alevler saçan müdahalesiyle imha edilmesine ramak kalıyor adeta. Güneşin ayırdına varmanız imkânsız, çünkü alabildiğine dolaysızca tam tepenizde duruyor.

Ötedeki, çatısı olmayan yıkık dökük kulübede Hans ile Waldemar yemek pişirmekte. Hans'ın başında Ambrose'a ait, yağlı ve eski bir şapka var. Keçi eti suyundan yapılmış çorbayı bir dal parçasıyla karıştırıyor. Hans diğer yiyeceklerin bulunduğu pürüzlü ahşap rafa yaklaştığında sinekler deli gibi vızıldayarak bir bulut halinde havalanıyor. Gelgelelim, kesintisiz devam eden yegâne ses, ağustosböceklerinin tiz çığlıkları. Şayet çok uzun süre dinleyecek olursanız, ses olağanüstü derecede rahatsız edici bir hal alıyor. Kimselerin cevap vermediği milyonlarca minik telefon çalıyormuş gibi.

Ansızın tepenin doruğundan canhıraş çığlıklar duyuluyor. İşçiler bir dinamit patlaması konusunda bizi uyarmaktalar. (Fakat bunu hiçbir zaman son âna kadar yapmadıklarından, hiç zahmet etmeseler de olur, çünkü saklanacak vaktiniz kalmamış oluyor.) Sarnıcı yapmak için evin temelini dinamitle patlatma işini bitirdiler; şimdi taşocağından binada kullanılacak taşları çıkarma işine giriştiler. Bütün deneyimlerine rağmen ne kadar dinamit kullanmaları gerektiği konusunda hiçbir fikirleri yokmuş gibi davranıyorlar. Miktar her zaman aşırı derecede az ya da aşırı derecede çok oluyor.

Adamların saçma sapan küçük bir maytabı andıran bir patlamanın ardından gelen çığlıklarına tamamıyla kayıtsız kalıyoruz. Ve sonra, gerçekleşmesini en az beklediğiniz anda bütün adayı yerinden oynatan ve koca taşları havada fırıl fırıl döndüren, dudak uçuklatıcı bir patlama meydana geliyor, taşlar kulübelerimizi ve çadırlarımızı bombardıman altında bırakıyor, hatta denize kadar düşüp suları sıçratıyorlar. Birkaç kez eşyaların kırılıp döküldüğü oldu, fakat şimdiye kadar hiç kimsenin canı yanmadı.

İşçiler bütün faaliyetlerimize büyük bir ilgi gösteriyor. Geçen gün iki tanesi çadıra geldi; benim daktiloda yazı yazmamı seyrederek ve gülüşüp kendi aralarında yorumlar yaparak içeride uzun süre dikildiler. Yerel halkın yaşadığı bir mahallede sıradışı sanatını icra eden bir zanaatkârı seyreden turistlerden farksızdılar. Çadıra girdiklerinde anneme mektup yazmaya çalışıyordum ve burada hiç bulunmamış birine bu ada hakkında bir şeyler yazmak fiilen imkânsız olduğundan tam o sırada mektuptan vazgeçme kararı almıştım. Adayı tasvir ettiğiniz anda, mektubu yazdığınız kişinin neden orayı derhal –varışınızdan beş dakika sonra– terk etmediğinizi anlamasını sağlamanın hiçbir yolu kalmazdı. İşçiler beni seyrettiği müddetçe daktiloda yazmayı bırakamazdım; bunu yaparsam eğlencelerini bozmuş olurdum. Ben de adamlar sıkılıp gidene kadar makineden gözlerimi ayırmadan ve onların içeride bulunduğunu fark ettiğime dair hiçbir belirti vermeden tuşlara hızla vurarak alıntılar, saçma sapan ve müstehcen sözler yazmayı sürdürdüm.

Ambrose'u daha yakından tanıdıkça beni gitgide daha çok şaşırttığına tanık oluyorum. Sabahtan geceye kadar aylaklık ettiğini hiç görmedim. İçki içtiğinde bile bunu bir meşgale haline getirmeyi başarıyor. Bu yalın ve mütevazı meşgul olma halini her daim üzerinde taşıyor.

Sık sık Hans'a sırf çok ucuz olması gibi bir sebepten dolayı inanılmaz derecede iğrenç türde bir yemek yenmesi önerisinde bulunuyor. Hans bu öneriyi onun pintiliğine veriyor, fakat ben bunun düpedüz kayıtsızlık olduğunu düşünüyorum. Rahatsızlıklar ve sıkıntılar söz konusu olduğunda, Ambrose'un büyük bir kahramanda ya da azizde bulmayı bekleyebileceğiniz cinsten bir kayıtsızlığı var. Ve kendisi bundan tamamıyla bihaber olduğun-

dan bizlerde de aynısını görme beklentisinden hiç vazgeçmiyor. Şayet askerlere komuta ediyor olsaydı ve adamlar onun peşinden umutsuz sonlanması mutlak bir sefere çıkmayı reddetmiş olsalardı onları ödleklikle suçlamak katiyen aklının ucundan geçmezdi; hatta adamların ödlek olduklarını bile düşünmezdi. Yalnızca "müşkülpesent" olduklarını söylemekle yetinirdi.

Bana tekrar tekrar Shakespeare'in sürgündeki krallarından birini anımsatıyor; sürgüne gitmiş fakat hiçbir surette umudunu yitirmemiş bir kral bu. Kendi krallığından şu şekilde söz ediyor:

"Elbette, biz iktidara geldiğimizde işe herkesin güvenini kazanmakla başlayacağız. Kesinlikle hiçbir misilleme yapılmayacağı konusunda net olmamız gerekiyor. Aslında, ne kadar hoşgörülü olduğumuzu anlayınca hayretler içinde kalacaklar... Korkarım, ilk etapta heteroseksüelliği fiilen yasal hale getiremeyeceğiz; haddinden fazla itirazla karşılaşmamız muhtemeldir. İnsanların hıncı yatışana kadar en azından aradan yirmi yıl geçmesini beklemek gerekir. Fakat bu müddet zarfında, uygun bir mahremiyet içerisinde icra edilmesi koşuluyla elbette görmezden gelinecek. Sanırım, büyük kentlerin belirli mahallelerinde bu talihsiz eğilimlere sahip kimseler için birkaç bar açılmasına da izin vermemiz gerekecek. Bunları açıkça işaretlemek, yabancıları bunların ne türden yerler olduklarını konusunda uyarmak için kapılarına polis dikmek icap edecek, hiç kimse kendini yanlışlıkla orada bulmasın ve kendisini tedirgin edecek bir şey görmesin diye. Doğaldır ki, ara sıra sinirleri zayıf bir turistin şoktan mustarip olarak hastaneye yetiştirilmesi gerekebilir. Adama, hayatta bu gibi insanların gerçekten var olduğunu, bunun kendilerindeki bir kusurdan kaynaklanmadığını ve onlarla duygudaşlık kurmamız ve onları ıslah etmenin bilimsel yollarını bulmamız gerektiğini anlatmak üzere elimizin altında bir psikolog olacak... Çoğu insanın farkına varamadığıysa, yönetime biz geçtiğimizde kadınların şimdikinden çok daha iyi durumda olacağı. Onlara Devlet'in koruması altındaki varlıklar olarak üreme çiftliklerinde güzel güzel bakılacak. Ve tabii ki, birçok kadın her durumda büyük ölçüde yapay döllenmeyi tercih etmeyecek mi? Kadınların emirler yağdırmak haricinde erkeklere gerçek anlamda bir ilgisinin olmadığı gün gibi ortada; iş çekici erkekleri seçmeye geldiğinde katiyen zevk sahibi olmamaları da bundan. Erkeklerin özünü bilmez onlar; erkeğin iyisinden de anlamazlar. Kadınların hepsi lezbiyendir,

gerçekten; bütün o hiçbir yere varmayan kadınca hareketlerden hoşlanır onlar. Birbirine sokulmalar ve okşayıp sevmeler filan, hani Ingres'in Türk hamamı tablosunda pek ustalıklı şekilde resmettiği türden şeyler. Gerçi, şunu söylemem gerekir ki, o tabloya buz gibi bir dehşet hissiyle tüylerim ürpermeden baktığım hiç olmamıştır."

Ambrose sadece ortamda Geoffrey olduğunda bu gibi konuşmalar yapıyor. Konuşurken de dalga geçercesine Geoffrey'ye tebessüm ediyor ve ben, her şeye rağmen bir yere kadar ciddi olduğunu hissediyorum. Ambrose açısından bu beyanatlar hiç değilse bir nebze şairane hakikat barındırmakta. Geoffrey ise onun gözünde ideal dinleyici. Geoffrey'de –tıpkı bir çocuğun peri masallarının dünyasına girmesi gibi– Ambrose'un hayali krallığına inanmasını ve girmesini sağlayan çocuksu bir yön var. Böyle olmakla birlikte, "İhtiyar kulampara!" "İbnelerin hamisi!" "Oğlancı!" diye bağırarak sürekli Ambrose'un sözünü kesip duruyor.

İşin aslı, Geoffrey'nin kadınlardan sadece bazı heteroseksüellerin yapabileceği şekilde iğreniyor olduğu. Ambrose'un kadınlara yönelik hafif şiddetteki nefreti onunkinin yanında hayli iyi yürekli kalıyor. Geoffrey nefretini zaman zaman açık ediyor. Tamamıyla kendiliğinden gelişen bir şekilde ve neyi itiraf ettiğinin farkındaymış gibi görünmeden, Ambrose'u onaylarcasına söyleniyor: "İşte olayın ruhu bu, o sürtüklere böyle muamele edeceksin!"

Geoffrey'nin kendini Ambrose'un krallığında hayal etmekten keyif almasına şaşmamak gerek. Her şeyden önce bütün kadınları rakipsiz bir şekilde seçme hakkına sahip olacak. Üstelik, heteroseksüel gettonun mahremiyetinde onlarla gününü gün ettikten sonra, köle cinsiyetin mensupları olmaları sebebiyle kadınları hedef alan bütün saldırganlığını ortalık yerde açığa çıkarabilecek. Doğrusu, Ambrose'un krallığı en çok Geoffrey'nin yararını gözetmek için var edilmiş gibi geliyor insana.

Waldemar nihayet tatlı dille, eli ve kolundaki yaraların nasıl meydana geldiğini Hans'ın ağzından almayı başardı. Hans'ı anlatırken dinlemek için yanlarında bulunabilmeyi isterdim; sorun şu ki, birbirimizi yeterince iyi tanımıyoruz. Her neyse, Hans muhtemelen Waldemar'ın bu lafları bana yetiştirmesini de amaçlamıştı. Bunu yapmaması yönünde bir şey söylememiş.

Hans öyküsüne, ilk tanışmalarından itibaren Ambrose ile geçirdiği hayatı anlatarak başlamıştı. Ambrose'un bir ölçüde günah çağrılarının etki alanı dışında kalabildiği bu adada değil de büyük bir şehirde yaşadığında nasıl yabani, ele avuca sığmaz ve inatçı bir hal aldığını Waldemar ile benim hayal dahi etmemizin mümkün olmadığını söylemişti. Hans o konuda yanılıyor; bunu zihnimde son derece kolay canlandırabiliyorum.

(Anlayabildiğim kadarıyla, Ambrose'un inadı ifadesini büyük ölçüde onun mutlak kibarlık talebinde buluyor. Kendisi sonuçlara dair zerrece korku duymadan, kahramanlara layık bir tavırla talep ediyor bunu. Herhangi bir şekilde tehdit edilmeyi ya da kendisine zorbalık yapılmasını kabul etmiyor. Şayet size para versin istiyorsanız, bunu güzellikle rica etmeniz ya da onu bilincini kaybedene dek dövüp cebindeki parayı çalmanız gerekiyor. İnsan, lütfen demenin hiçbir zaman fazla bir zorluğu olmadığını düşünebilir. Fakat maalesef Ambrose kentin en kaba saba muhitlerindeki en azılı meyhanelere takılan cinsten erkeklere ve oğlanlara kendi talebini dayatmaya çalışmakta. Yalınlığın böylesi onlara fazlasıyla karmaşık geliyor; bunda bir bityeniği olabileceğinden şüpheleniyorlar. Çoğu zaman, riske girmektense Ambrose'u eşek sudan gelinceye kadar dövmek onlara daha güvenli ve daha pratik bir yöntem gibi görünüyor olabilir.)

Hans gittikleri her şehirde bu sorunla karşılaştıklarını anlatıyor. Ambrose tek başına dolaştığı her vakit, başına bir bela gelmesi tehlikesiyle karşı karşıyaymış ve Hans'ın da her zaman onun peşinden gitmesi imkânsızmış. Ambrose çareyi, kaldıkları otele Hans'la birlikte geri dönme ve Hans uykuya daldıktan sonra, gece yarısından sonraki saatlerde tekrar otelden çıkma numarasında buluyormuş. Bu da olmazsa Ambrose, Hans'ı o kadar geç vakte kadar uyutmazmış ki, adamcağız nihayet son içkisini içerken uyuyakalır ve Ambrose da onu bırakıp gidermiş. Yabancısı olduğu bir meyhanede, başına neler geldiğini bilen, fakat ona Ambrose'un nereye gittiğini anlatamayan ya da anlatmayan insanların alaycı çehreleriyle kuşatılmış vaziyette uyanmak Hans açısından son derece onur kırıcı olmalıydı. Hans, Ambrose'un kendisinden bilinçli olarak kaçtığını düşünmüyor; sorun Ambrose'un bir yerde uzunca bir müddet kalamamasından ibaret.

Ambrose, genel ilkeler bağlamında ve ayık olduğu saatlerde, yaşam biçimlerinin gereksiz derecede hummalı olduğu konusunda

Hans'la tamamıyla hemfikirdi. Böylece, Atina'ya vardıktan kısa bir müddet sonra kendi aralarında pek parlak bir fikir geliştirmişlerdi. Ambrose meyhane meyhane gezmekten ve bir sürü riske girmekten vazgeçecek, bütün gece Hans'la ya da kendisini korumak ve istenmeyen kimseleri dışarı atmak üzere Hans'ın yerine geçmiş biriyle karşılıklı içkisini içebileceği bir meyhanenin sahibi olacaktı. Bunu ayarlamak oldukça kolaydı ve hatta pek pahalı da sayılmazdı. Kentin daha yoksul semtlerinde makul fiyatlara satın alınabilecek sürüyle küçük meyhane vardı. Tek bir sorun çıkmıştı: Ambrose'un avukatı meyhanenin yasal sahibinin bir Yunanlı olması durumunda polisle ve diğer belediye yetkilileriyle çok daha dolaysız biçimde ilişki kurulabileceğini söylemişti.

İşte Aleko olaya bu şekilde dahil olmuştu. Ambrose onunla daha yeni tanışmış olmasına rağmen Aleko'nun her bakımdan meyhane sahibi rolünü üstlenecek en uygun kişi olduğuna kendini inandırmıştı. Elbette bu, kulağa delice geliyor olabilir, fakat Ambrose'un Şekspiryen bir kral olduğunu akıldan çıkarmamak gerekir. Kendilerini sürgün ettiren cinsten Şekspiryen kralların her zaman gözdeleri olur. Ve kral ile gözde ilişkisinin acayipliklerinden biri de, söz konusu ilişkide kralın bulabileceği en işe yaramaz gözdeyi seçmek ve sonra da onu mümkün olan en kötü davranışlarda bulunması için tahrik etmek suretiyle tebaasına karşı sinsi bir saldırganlık göstermesidir.

Meyhane bulunduktan, parası peşin ödendikten ve belgeler imzalandıktan hemen sonra Aleko resmi konumunun getirdiği avantajları sonuna kadar kullanmaktan geri durmamış. Gerçek bir mal sahibi havalarına girmiş. Hans'a herkesin gözü önünde patronluk taslamak için her türlü fırsatı değerlendirmiş. (Hans, ilk tanıştıkları andan itibaren Aleko'nun kendisini kıskandığını söylüyor.) Hans'a patronluk taslamak Aleko için kolaymış, çünkü bu yeni işletmede Hans barmen olarak çalışmaktaymış ve bu durumda Aleko –kâğıt üstünde ve herkesin gözünde– onun işvereni durumundaymış.

Bir akşam, meyhanenin açılışı üzerinden çok zaman geçmemişken, Hans, Ambrose ve Aleko orada kendi başlarına içiyorlarmış. Gecenin geç bir vaktiymiş ve müşterilerin hepsi çoktan evlerinin yolunu tutmuş. Hans, üçünün arasının iyi olduğu ya da her durumda, mümkün olabileceği kadar iyi olduğu kanaatindeymiş. Konuyu, artık hayatta olmayan ve çok derin bir bağlılık beslediği annesine

getirmiş. Sohbetin tam olarak nasıl ilerlediğini anımsamıyor. Yarı Almanca, yarı Yunanca olması sohbeti karmaşık hale getiriyormuş. Hans, Aleko'ya iyi davranmak ve onu da mümkün olduğunca sohbete dahil edebilmek için elinden geleni yaptığını söylüyor. Dolayısıyla, konuşabildiği hallerde Yunanca konuşuyor ve Almancayı sadece kendini başka türlü ifade edememesi durumunda kullanıyormuş. Ardından, Ambrose da konuşulanları Aleko'ya tercüme ediyormuş. Hoş, Aleko'nun pek ilgilenir gibi bir hali de yokmuş.

Hans, Yunanca ve Almanca karışımı bir dilde annesinin bala olan düşkünlüğünden söz ettiğini anımsıyor. Kadıncağız kırsal kesimde, Spreewald yakınlarında yaşarmış ve hep arı yetiştirirmiş. Bu aşamada, içkisini içen ve boşluğa bakan, sıkıldığı ve Hans'ı hiç dinlemediği her halinden belli olan Aleko birden ayağa fırlamış. Suratı, Hans'ın dediğine bakılırsa, vahşi bir hayvanınkinden farksızmış. Hem Hans hem de Ambrose yerlerinden kıpırdayamayacak kadar büyük bir şaşkınlık yaşamış. Aleko tek kelime etmemiş; masadaki şişeyi kaptığı gibi Hans'ın kafasına geçirmiş. Şişenin kırılmasıyla ortaya öldürücü ve sivri uçlu bir kenarın çıkması bir olmuş. Hans kısmen serseme dönmüş haldeymiş ve kanlar yüzünden aşağı akmaya başlamış. Aleko ona tekrar vurmuş. Ambrose bir sandalye alıp Aleko'yu onlara ulaşabileceği alanın dışına püskürtmüş. Aleko şişeyi yere atmış ve koşarak bardan uzaklaşmış. Hans'ın bedeninde feci kesikler oluşmuş. Bayılmış ve kendine geldiğinde hastanede olduğunu anlamış. Başını korumak niyetiyle havaya kaldırdığı sol kolundaki tendonlar kopmuş ve eli kalıcı biçimde sakatlanmış.

Ambrose her gün ziyaretine geliyormuş; çok geçmeden aralarında bir tartışma çıkmış. Tartışmayı Hans, Aleko'yu bulacağına ve onu öldüreceğine yemin ederek başlatmış. "Boğazını sıkıp onu öldüreceğim" demiş. "Bunu tek elle de yapabileceğimi ona göstereceğim." Ambrose, bunun Hans'ın başına büyük bir bela açmaktan başka işe yaramayacağını söyleyerek itiraz etmiş; bunu söylerken ses tonundaki sabırlı ve şen şakrak inadı duyar gibiyim. Hans, tehditler savurarak geçirdiği birkaç günün ardından Ambrose'un haklı olduğunu anlamış ve artık bu aşamada Aleko'nun saldırı sebebiyle cezalandırılması için Ambrose'un kendisine yardımcı olmasını talep etmiş. Ambrose kibar, fakat son derece kararlı bir şekilde bunu yapmasına imkân olmadığı cevabını vermiş. Bir anarşist olarak, her ne koşulda olursa olsun polisin ve kanunların yetkisini tanıması

imkânsızmış. Bunun üzerine Hans şiddet dolu tehditlere geri dönmüş. Ambrose ona çok mantıksız ve insanlık dışı bir tavır içerisinde olduğunu söylemiş, çünkü Aleko'nun aklından zoru olduğu ve dolayısıyla eylemlerinden sorumlu tutulamayacağı ortadaymış. Bunun sonucunda, Hans hiç değilse Aleko'nun yakalanması, kendisine deli raporu verilmesi ve gözetim altında tutulması talebini dile getirmiş. Ambrose ise Aleko'nun artık tamamıyla sağlığına kavuşmuş olduğu cevabını vermiş. Hans böylece Aleko'nun yeniden ortaya çıktığını ve Ambrose'un da onunla düzenli şekilde görüştüğünü öğrenmiş. Öfkeden deliye dönmüş. Ambrose onu yatıştırmaya çalışmış. Hans ise Ambrose'un hiç değilse Aleko'yla görüşmeye son vermesini talep etmiş. Ambrose ise Aleko'nun kendisine göz kulak olacak birine ihtiyacı olduğu gerekçesiyle bunu reddetmiş. Üstelik kendisi, yani Ambrose, özellikle de Hans'ın başına gelenlerden sonra bunun kendi sorumluluğunda olduğu kanaatindeymiş. Ayrıca, artık herkesin sakinleşecek kadar vakti olduğuna göre, Hans'ın da meselenin tamamına tarafsızlıkla bakması ve suçun az da olsa kendinde olduğunu kabul etmesi gerektiğini eklemiş. Hans öfkeden deliye dönmüş. Ambrose hangi cüretle böyle bir şeyi ortaya atabiliyormuş? "Şöyle ki," demiş Ambrose (onun hafiften dalga geçen o hafif tebessümü gözlerimin önünde canlanıyor), "Aleko ne diyor, biliyor musun? Annesinin fahişe olduğunu söylemişsin ona." Hans nefes nefese, "Ama ben öyle bir şey demedim!" diye konuşmuş. "Ben *kendi* annemden ve onun arılarından bahsediyordum, bunu sen de biliyorsun!" Ambrose "Evet," demiş, "tabii ki biliyorum. Fakat senin de Aleko'ya karşı bu kadar acımasız olmaman gerekir. Müsamaha etmek zorundasın. Sonuç olarak, canım, Yunanca konuştuğunda bir sürü *hata yaptığını* sen de biliyorsun. Rahatlıkla yanlış anlaşılabilirsin. Hem bunun Aleko'nun kabahati olduğunu da söyleyemezsin, öyle değil mi?"

Bu aşamada, anlaşıldığı kadarıyla, Hans düpedüz pes etmiş. Meselenin tamamı haddinden fazla karmaşıkmış. Ve hayli tipik bir şekilde, Hans itirazlarına son verir vermez Ambrose üstü kapalı biçimde suçun kendisinde de olduğunu dillendirmeye başlamış. Hans'a önceden hiçbir şey söylemeden, günlerden bir gün, Almanca olarak düzenlenmiş ve içerisinde Hans'a iş verme ya da ona hayatının geri kalanı boyunca başka şekillerde destek olma taahhüdünde bulunduğu yasal bir belge ortaya çıkarmış. Üstelik, Ambrose'un ölümü halinde mal varlığının yarısı Hans'ın olacakmış. Hans bu

sözleşmede her türlü yasal boşluğun var olduğunu görebilecek kadar uyanık biriydi, fakat ne olursa olsun yapılan şey onu memnun etmiş ve duygulandırmıştı. Waldemar'a dediğine bakılırsa, sözleşmeyi Atina'daki bir bankada muhafaza ediyordu.

Hans'ın nekahet döneminin bitmesine yakın Ambrose onu bir görsün diye Aleko'yu da yanında getirmiş. Aleko herhangi bir biçimde özür dilemeye kalkışmamış, fakat Hans bunu samimi ve dolayısıyla tercih edilebilir bir davranış olarak karşılamış. En sonunda, birbirlerine sanki aralarında hiçbir şey geçmemiş gibi davranır olmuşlar.

Waldemar öyküyü sonlandırırken, ciddi bir tavırla, "Fakat," dedi bana, "Hans ne dedi, biliyor musun, Christoph? Dedi ki: 'Oğlana karşı hiçbir garezim yok. Fakat günün birinde ya ben onu öldüreceğim ya da o beni öldürecek. Ambrose da bunu biliyor. Böyle olmasını o istiyor.'"

Oğlanlar domuz kadar pis, insanlıktan hiç nasip almamışçasına tahripkâr ve bütünüyle düzensizlik güçlerinin yanında saf tutmuş varlıklar. Waldemar kendini onların büyüsüne kaptırmış durumda. İçindeki Kuzey Alman ruhu, oğlanların birtakım daha pis alışkanlıklarını iğrenç buluyor ve zalimlikleri de bir yere kadar onu dehşete düşürüyor. Fakat eninde sonunda çocuklar onu kahkahalarla güldürmeyi her zaman başarıyor.

Theo ile Petro bir baykuş yakalamış ve hayvanın tüylerini yolmaya başlamışlar. Neyse ki Hans onları görmüş ve ikisini de tekme tokat kovalamış. Bir tavşanı içinde hava deliği olmayan bir kutuya koymuş ve unutup gitmişler. Bunu şans eseri, çok geç olmadan ben fark ettim. Oğlanların üçü de inşaat işçilerinden dinamit çalıyor ve bombalar yapıp denizde patlatıyor, havaya uçan balıklar ufacık parçalara ayrılıyorlar. Sonrasında, balık kafalarını ve kuyruklarını havada sallayarak ortalıkta koşturuyorlar. Bulaşık yıkadıklarında, bulaşıkları Petro'nun yağlı saçlarına bağladığı bez parçasıyla kurulamayı âdet edinmişlerdi. Geoffrey oğlanların bunu yaptığını gördü ve öylesine "titizleneceği" tuttu ki, Ambrose bundan böyle bulaşıkların kurulanmak yerine güneşte kurumaya bırakılması emrini verdi.

Oğlanlar her türlü kargaşanın ya da dağınıklığın keyfini çıkarıyorlar. Aniden sert bir rüzgâr çıksa sinsi sinsi onun yarattığı etkilere

destek veriyorlar. Sözgelimi, bir keresinde bir tuvalet kâğıdı rulosu rüzgâra kapılıp çadırdan dışarı uçtu ve rulonun bir kısmı açıldı. Bunu yakalayıp bana getirecekmiş gibi yaparak, civardaki çalılar silme kâğıttan zincirlerle kaplanana dek ayaklarıyla vurdukları ruloyu dört bir yana taşırdılar. Geçen hafta, hiç kuşkusuz sigara içtiğinde kibritlerini her yere atan Aleko'nun sebep olduğu bir yangın çıktı. Yangın sabahleyin çıkmıştı ve haliyle, alevler parlak güneş ışığında neredeyse görünmez oluyorlardı. Sürekli alevlere basıp duruyor ya da onları avucunuzun içine almaktan kurtulamıyordunuz. Yangını söndürmek neredeyse bir saatimizi aldı ve gayet tabii, birkaç kez oğlanları şapkalarıyla alevleri yelpazelerken sırıtır vaziyette yakaladım.

Sadece tek bir kez onların bir projeye aktif biçimde destek verdiklerine tanık oldum ve bu da tahrip etmeye yönelik bir projeydi. Ambrose ile Hans hiç değilse sıçanların bir kısmını ortadan kaldırmaya karar verdikleri zaman yaşanmıştı bu.

(Sıçanlar adanın meskûn kısmını hepten bastı. Bizim gelişimizden bu yana sayıları on katına çıkmış gibi görünüyor. Köpekler kadar cesurlar ve ellerinden kurtulabilecek hiçbir şey yok. Bir keresinde, artık nasıl oluyorsa, *baş aşağı* vaziyette çadırımızın tepesindeki yatay kiriş boyunca tırmanmış ve orada asılı duran bir sepet kavuna ulaşmayı becermişlerdi. Hepimiz geceleyin yataklarımızın üstünde koşturmalarına alıştık. Hans bir gece rüyasında, parmaklarını yeniden oynatabildiğini gördüğünü anlattı. Uyandığında bir de bakmış ki, sıçanın teki felçli elini kemirmekle meşgul!)

Böylece bir akşam, Ambrose kapanları kurdurdu ve kulübelerin etrafına yarım daire şeklinde yerleştirilmelerini sağladı. Ardından o, Geoffrey ve Hans içki içmek ve beklemek üzere masanın başına oturdular. Bu pogrom ihtimali pek hoşuma gitmediğinden, Waldemar'ı benimle beraber tekneye gelmesi konusunda ikna ettim. Fakat bir müddet sonra ikimiz de orada neler olup bittiğini görme merakımıza yenik düştük. Ambrose ile Hans'ı yüzlerinde şaşkın tebessümlerle, sıklıkla yaptıkları üzere, bir kristal küreyi inceleyen kâhinler misali gözlerini lambaya dikmiş halde bulduk. Oysa Geoffrey büyük bir heyecan içindeydi. Bağıra çağıra skoru bildirmekte ve sayıyı yükseltmek konusunda oğlanları yüreklendirmekteydi. "On bir! On bir! Hadi ama çocuklar! Bize daha iyisi lazım! On ikiyi mi duyuyorum yoksa? Hadi on ikiye çıkaralım! Bu

kahrolası haşaratın nesi var? Nereye saklandılar? Bizi bütün gece bekleteceklerini mi sandılar? *On iki*! Ah, şahane bir gösteri! On iki oldu! Şimdi on üçe gidiyoruz! Şanssız kemirgen! On üç! On üç! On üçü mü duyuyorum yoksa?"

Karanlığın içinden sürekli kapanların çatırtıyla kapanma sesi duyuluyordu. Sıçanlar kimi zaman kaçabiliyor, kimi zaman kaçamıyorlardı ve oğlanlar neşeyle kapanların içinde kalanları su dolu bir kovaya atıyorlardı. Hayvanların boğulması insana dehşet yaşatacak kadar uzun sürüyordu. Geoffrey o kadar eğleniyordu ki, oğlanlara karşı bayağı dostane tavırlar içindeydi. Gelgelelim, bu durum o geceye mahsustu, ertesi gün tekrar kendisi oluvermişti. Birlikte toplam on dokuz sıçan yakaladılar. Bunların yerini çoktan adanın diğer kesimlerinden gelen taze kuvvetlerin aldığından eminim.

Dün bir tavuktan patlak veren kavga yüzünden Geoffrey'nin adayı terk etmesine ramak kaldı. Aslında kavgayı başlatan, öğle yemeğinde yediğimiz tavuğun öldürülmeden önce Petro'nun tecavüzüne uğradığını utana sıkıla Geoffrey'ye anlatmaya çalışan Hans'tı. Geoffrey'nin tepkisindeki şiddete Hans'ın hazırlıklı olmadığına kalıbımı basarım; bir müddet ben de onun gerçekten aklını kaçırmış olabileceğini düşündüm. Haykırarak ipe sapa gelmez şeyler söylemeye başladı ve aynı anda tabancasını çıkardığı gibi orta mesafeden geçmekte olan Petro'ya birkaç el ateş etti. Kurşunlar hedefi ıskaladı ve Petro bir an dahi Geoffrey'nin onu vurmaya çalıştığını ve hayatının büyük tehlike altında olduğunu aklından geçirmedi. Hiç sorgusuz sualsiz bunun bir oyun olduğuna kanaat getiren Petro keyiflenmiş ve gururu okşanmıştı, zira Geoffrey'nin tenezzül edip onu dikkate aldığı enderdi. Petro kahkahalarla gülerek koşa koşa kayalıklara indi ve üzerindeki giysilerle denize atladı. Geoffrey oğlana sudayken de birkaç el ateş açtı, ardından Hans olaya müdahale etti.

Bundan sonra Ambrose oraya getirildi, vaka kendisine anlatıldı ve Petro sorguya çekildi. Oğlan suça herhangi bir şekilde karışmış olabileceği iddiasını kesin dille reddetti; gerçi bu olayı hâlâ o kadar heyecan yapılacak bir şey olarak görmediği her halinden belliydi. Ambrose, "Yani sonuçta, canım," dedi Geoffrey'ye, "tavuk sonradan adamakıllı pişirilmiş."

Geoffrey ise çantalarını toplar toplamaz "bu kahrolası, edebe aykırı, leş Sodom"dan ayrılacağı cevabını verdi. Fakat çanta topla-

mak yerine umarsızca sarhoş oldu ve bugün de gidişine dair başka bir laf etmedi.

Tavuk hikâyesinin Geoffrey'yle dalga geçmekten keyif alan ve onun gitmesiyle büyük mutluluk yaşayacak olan Hans tarafından uydurulduğunu varsaymıştım. Fakat hayır, Waldemar hakikati keşfetmiş bulunuyor: Petro masummuş, bunu yapan Theo'ymuş. Olanları bana anlatırken Waldemar yüksek sesle güldü ve şöyle dedi: "Oğlum, insan yurtdışında neler neler öğreniyor! Berlin'de bu domuzluğu yapabilecek bir insanı aklın hayalin alıyor mu?"

Bana gelince, bir tiksinti hissettiğim kesin. İffet düşkünlüğü gerekçesinden ziyade tavuğa zulüm yapılmasından kaynaklanıyor tiksintim. Ve evet, dürüst olmak gerekirse tavuktan ben de biraz yedim ve Theo'yla bu türden dolaylı bir temasın düşüncesi beni kusacak hale getiriyor. Gerçi, Ambrose'un dediğine göre hayvan adamakıllı *pişirilmiş*. Bir de –elimde değil– bunları yazarken ağzım kulaklarıma varıyor... Bu ada bana neler yapıyor böyle?

Bu sabah Ambrose ile yalnız başıma uzun uzun sohbet ettim. Bu, tahmin edilebileceğinden çok daha sıradışı ve yerine getirilmesi güç bir olay. Elbette, Geoffrey ve Hans yatana kadar gecenin yarısını ayakta geçirmeyi göze almışsanız Ambrose ile yalnız başına konuşabilirsiniz, fakat o vakit geldiğinde zihni içkiden bulanıklaşmıştır ve konuştuklarında fazla akıl mantık aramamak gerekir. Gün boyunca ise her şeyin içinde olmak ister, canımız istediğinde onun yanına gitmemiz ve kafamıza takılan bir şeyi ne kadar önemsiz olursa olsun ona anlatmamız konusunda hepimizi üstü kapalı şekilde yüreklendirir. Bu yüzden, Ambrose ile konuşmanız her zaman mümkün olsa da, birkaç dakikada bir konuşmanın kesintiye uğramasına hazırlıklı olmanız gerekir. Kesinti sona erdiğinde de Ambrose ona ne anlattığınızı unutmuş olur ya da unutmuş gibi yapar; dolayısıyla sohbetin en başından alınması gerekir.

Fakat bu sabah etrafta gezinirken –sıcak ve akşamdan kalmalıklarım ve adanın geri kalanına dair gitgide artan bir ilgi eksikliği yüzünden artık pek nadiren yaptığım bir şey bu gezintiler– ötedeki sahilde bulunan kayaların arasında tek başına duran Ambrose'a rast geldim. Etrafı bir duvarla çevrelenebilecek ve akvaryum olarak kullanılabilecek bir kaya havuzu keşfettiğini anlattı bana.

"Evden buraya kadar inen basamaklar yapılmasının çok keyifli olabileceğini düşündüm. Sonra birkaç ağaç dikebilir ve bir taraça yapabilirsin. Öbür taraftaki manzaradan sıkıldığında oturabileceğin ve şarabını içebileceğin bir yer... Niye gülümsüyorsun canım?"

"Sadece... yani hep sanki hayatının geri kalanını burada geçirmeyi planlıyormuş gibi konuşuyorsun da."

"Neden geçirmeyecekmişim?" Ambrose oldukça sert bakan gözlerini bana dikmişti.

"Köy halkının adayı sana satmak ya da satmamak konusunda hemfikir olmadığını bana sen söylemiştin. Bakarsın bir anda teklifini geri çevirme kararı da alabilirler. O zaman ne yapacaksın?"

Ambrose bayağı öfkeli bir şekilde, "Bunun gibi şeyler söylemesen keşke!" diye bağırdı. "Canımı sıkmaya ve beni hepten mutsuz etmeye mecbur musun?"

"Çok çok üzgünüm, Ambrose. Bunun seni rahatsız edebileceği hiç aklıma gelmemişti. Hans'la konuştuklarımızdan senin bir yerden başka bir yere taşınmaktan hoşlandığın izlenimini edinmiştim..."

"Ama ben taşınmaktan *nefret ederim*! İsteyerek taşındığım *hiç* olmamıştır! Taşınmayı hiç istemem. Hatta bir otel odasından ya da gemideki kamaradan ayrılmak zorunda kaldığımda bile içim bir fena olur. Fakat *bırakmazlar* ki insan bir yerde kalsın – *hiçbir yerde*..." Daha önce Ambrose'u hiç bu kadar canı sıkkın görmemiştim; gözlerinde basbayağı yaşlar vardı. "Çoğu yeri tamamıyla imkânsız hale getiren şey budur işte; insanlar. Öylesine katıksız bir nefretle doludur ki içleri... Meselelere aşırı derecede dar ve küçük bir açıdan bakışlarına herkesin uyum sağlamasını isterler. Ve insanın uyum sağlamayacağı tutarsa, ona rezil bir mahluk muamelesi çekerler. Ve bu durumda orayı derhal terk etmekten başka çare yoktur..."

Ambrose hiç kuşkusuz otel müdürleriyle yaşanan gürültülü sahnelere ve muhtelif şehirlerde polisle yapılan sevimsiz mülakatlara dair nahoş hatıralarının verdiği rahatsızlıkla aniden patlamıştı. Onu zarafetle geçmişinin daha mutlu bir bölümüne götürmek arzusuyla sordum: "Cambridge'den ayrıldığına üzülmüş müydün?"

Fakat bu sorunun da zarafetten uzak olduğu gün gibi ortadaydı. Ambrose'un yüzünde birdenbire kuşkulu bir ifade belirdi. "Geoffrey sana ne anlattı?"

"Aslında hiçbir şey. Seninle ilgili hiçbir şey anlatmadı. Demek istediğim, senin Cambridge'deki durumunla ilgili bir şey anlatmadı.

Doğrusunu istersen, sizin birbirinizi oradan tanıyıp tanımadığınızı bile söylemedi..." Son cümleyi yarı soru şeklinde kurmuştum, fakat Ambrose duymazlıktan geldi. Yine de içi rahatlamış gibiydi. Yüz ifadesi yumuşamıştı.

"Cambridge'de sonsuza kadar kalabilirdim. Hatta öğretim üyesi olmak hoşuma giderdi diye düşünmüşümdür. Biliyor musun, *olabilirdim* gerçekten. Aldığım burs derecesi çok iyiydi. Ve özel hocam da öğretim yılının en çok ümit vaat eden kişisi olduğumu söylemişti."

"O halde niçin?.." diye lafa girdim ve bunun üniversiteden atılmış olabileceği anlamına geldiğini fark etmemle kendimi frenlemem bir oldu.

Ambrose ilk başta şüphelerimi fazlasıyla doğrularcasına, "İngiltere imkânsız bir yer" diye kestirip attı. "Katiyen oraya dönmeyeceğim. Katiyen... Ne olursa olsun..." Sanki vatanperverlik ya da başka bir gerekçeyle buna karşı çıkmamı beklercesine bana meydan okuyarak ve düşmanca baktı. Karşı çıkmayınca sözlerine devam etti: "Nasıl da harikulade bir dairem vardı! Kolejin o bölümü on sekizinci yüzyıldan kalmaydı ve eski tavan orijinal kartonpiyerleriyle birlikte hâlâ yerli yerinde duruyordu. Ve benim pencerelerim de The Backs'e* bakardı. Oturma odasını baştan başa zümrüt yeşili yapmıştım –bugün olsa insanın gözüne nasıl görünür bilmiyorum, ama o yıllarda deli gibi modaydı– ve sırf yeşil porselen kullanmıştım, masanın üzerindeki bir kâsede hep yeşil elma bulundururdum. Sonra, bir çift Pamela Bianco gravürüm vardı. Ve bir de hakikaten *iyi durumda* kakmalı bir çalışma masası. Ve bir sürü Venedik kristali. Bunları da taparcasına sevdiğim büyükanneme ait oldukları için severdim. Öldüğünde bana bırakmıştı kristallerini... Şöminemle pek gurur duyardım; birini çağırtmış ve şöminenin üzerine bir desen kopya ettirmiştim. Vanessa Bell'in Hogarth Press'e yaptığı kitap kaplarından biriydi, hani şu çapraz çizgili ve kıvrımlı çizgili olanlardan. Ah, bir de Paris'teki Türk Büyükelçiliği'nden gelmiş olan güzel, eski bir kilim vardı... Mekân bütünüyle benim zihnimdeki cennet fikriyle örtüşmekteydi. *Haddinden fazla* kusursuzdu. Her sabah yataktan kalktığımda ve kahvaltı etmek için oraya girdiğimde kendi kendime, bu fazla güzel, derdim...

---

* Cambridge'de, kolejlerle Cam Irmağı'nın arasında kalan kısma verilen ad. (ç. n.)

"Ve biliyor musun, tam olarak öyleydi de. Fazla güzeldi. Gerçek olamayacak kadar güzeldi. Çünkü *gerçek* değildi, anladın mı? Ben bir hayal âleminde yaşıyordum. Yüzeyin altına inildiğinde her şeyin nasıl korkunç, insanların aslında nasıl çirkef olduklarını anlayamamıştım işte. Pek hoş ve dost canlısıymış gibi davranırlar. Ve bütün bunlar olurken, sadece *domuzluk*, *domuzluk* yapar ve anlamadıkları her şeyden nasıl da *nefret*, *nefret*, *nefret* ederler...

"1923'ün güz dönemiydi, yani bu olay yaşandığında... Bir akşam yemeği partisine gitmiştim, Master's Lodge'daydı yemek. Korkunç sıkıcı bir partiydi aslında. Tabii ki geri çevirmek olmazdı, ama bana kalsaydı dairemden çıkmamayı ve kitap okumayı tercih ederdim. Hatırlıyorum da, Ronald Firbank'i yeni keşfetmiştim ve elimden bırakamıyordum...

"Neyse, sanırım on bir sularında geri döndüm, kapıyı açtım ve gözlerime inanamadım. Herkes öyle der, biliyorum. Fakat demek istediğim şu, gördüğüm şeyi kendime açıklamakta aciz kalmıştım. Bütünüyle olmayacak bir şeydi. Tıpkı çok incelikli bir gerçeküstü espri gibi. Bir sanat galerisindeki bir çeşit deli işi kolaja bakıyor da olabilirdim – gerçek hayatta insanın başına gelebilecek cinsten herhangi bir şeye benzemiyordu... Elbette, ilk şokun ardından bunun *başıma gelmiş olduğunu* idrak ettim. *Benim* başıma gelmişti...

"Mekân baştan sona harap haldeydi, abartısız her şey harap olmuştu. Bütün porselenleri, bütün kristalleri kırıp dökmüşlerdi. Duvarlara ve tablolara bir miktar pislik bulaştırmışlardı. O kadar bayıldığım küçük yumurta kabımı bile bulmuşlardı. Bu bana dördüncü yaş günümde verilmiş bir armağandı ve onu bir dolabın içinde saklardım, çünkü renk düzenine uygun değildi. Fakat benden başka hiç kimse görmediği için onu daha çok sever olmuştum. Neyse, çocukluğumdan kalmış bu minicik parçayı da bulunduğu yerden çıkarmış ve paramparça etmişlerdi. Nasıl olmuştu da her şeyden çok ona dertleneceğimi bilebilmişlerdi?

"Uzun süre etrafıma boş gözlerle bakarak orada kalakaldım. Enikonu hissizleşmiştim. Hiçbir şey hissetmiyordum. Ama sonra öfkeden gözüm dönmeye başladı, *sahiden* gözüm döndü. Öncesinde bunun gibi bir nefretin neye benzediğini hiç bilmezdim. Sanki her şey –bütün geçmiş yaşantım– onların pisliğine bulanmış gibi hissettim. Kirli ellerini onun üzerinde dolaştırmışlardı. Ve şimdi, bütün bunlarla herhangi bir ilgimin olması hiç ama hiç içimden

gelmiyordu. Çocukluk etmiş ve isterik davranmış olabilirim, fakat yerden doğru düzgün parçalanmamış bir tabak aldım ve onu yere fırlatıp üzerinde tepindim.

"Tabii ki ertesi gün bütün olup biteni çok daha derinden hissettim. Durup durup hayret ettiğim, insanın, kendisi hakkında hiçbir şey düşünmediklerini ya da varlığından dahi haberdar olmadıklarını sandığı bu kişilerin, böyle bir şey insanın aklının ucundan bile geçmediği halde ona karşı hakiki bir nefret beslemiş olmalarıydı. Acayip olan da buydu. Cambridge'i ya da İngiltere'yi hiç anlamadığımı idrak etmeme yaradı bu. Bir sürü Eskimo'nun arasında yaşasaydım da olurdu. Birlikte olmamızın anlamı yoktu işte."

"Peki ne yaptın?"

"Yapabileceğim bir şey var mıydı?"

"Hiç olmazsa bunu kimlerin yaptığını ortaya çıkarabilirdin."

"Ah, onu biliyordum zaten. Bizim kolejde bir kulüp vardı; ragbi takımının ilk on beşinden, kolejin kürek takımından ve oradan buradan sportmen tipler takılırdı. Daha önce de bir sürü başka insana aynısını yapmışlardı. Yapılanları bilip özellikle dert etmemem benim açımdan korkunç bir şey değil mi? İçten içe öbürlerinin bu belayı kendilerine çektiklerini düşünmüştüm. Yani bir şekilde sevimsizlik yaptıkları için başlarına bunların geldiğini düşünmüştüm."

"Hepiniz bir araya gelip bu domuzlara bir şey yapamaz mıydınız?"

"Şayet benim ve yanlış okullardan gelmiş, yanlış aksanla konuşan bir avuç korkmuş küçük adamın yerinde Jeanne D'Arc'lar yahut William Tell'ler olsaydı bu yapılabilirdi diye düşünüyorum... Fakat sportmen tiplerin odalarını başlarına *yıkabilmiş olsaydık* bile aynı şey olmazdı. Odalarında takım halinde çekilmiş fotoğraflarından ve kolej armasını taşıyan, pirinçten yapılmış ekmek kızartma çatallarından başka bir şey yoktu ki."

"Yani onlara hiçbir şey de mi söylemedin?"

"Sadece tek bir kişiye söyledim. İçlerinden biri ertesi gün daireme geldi ve hasara karşılık bana bir çek teklif etti. Çeki çoktan imzalamıştı ve meblağı –yani canımın istediği meblağı– doldurmamı söyledi bana. Ona çirkin davrandığımı biliyorum, fakat kendime hâkim olamadım. Korkarım, çocuğun yüzüne bağırıp çağırdım. 'Sen ve arkadaşların her türlü sıkıntıdan parayla yırtabileceğinizi

sanıyorsunuz' dedim. 'Ve çoğu zaman yırtıyor da olabilirsiniz. Fakat her zaman için sizin *pislik* olduğunuzu bilen benim gibi birkaç insan çıkacak ve yaptığınız hiçbir şey de bu gerçeği değiştirmeyecek. Ve en sonunda bu gerçeğe kendiniz de vakıf olacaksınız ve ondan sonra iğrenç paralarınızla satın aldığınız hiçbir şeyin size hayrı olmayacak. Pislik olduğunuzu bilecek ve ölürken de bu bilgiyle gideceksiniz...' Sonra çeki yırtıp parça parça ettim ve oğlana defolup gitmesini söyledim."

"Ah, *harika*!"

"Şu var ki, oğlan aslında bayağı tatlı biriydi. Sonradan öğrendiğime göre bütün miktarı kendi başına ödemeye hazırmış. Öbürlerine de beni görmeye geldiğini söylememiş. Onun gerçekten üzgün olduğunu düşünüyorum. Fakat tabii ki o sıralarda bu durum beni hiç mi hiç ilgilendirmiyordu. Ondan o kadar çok tiksinmiştim ki, tipinin neye benzediğini bile tam olarak fark etmemiştim. Doğrusu, gözüm artık etrafımdaki hiçbir şeyi görmüyordu; hatta kolej binalarını ve bir zamanlar o kadar çok sevdiğim yerleri bile görmüyordu. Hepsi bir tür nefret sisinin içinde kaybolmuştu... Ölmeye karar vermem de o döneme rastlar..." Ambrose özür yerine geçen o küçük kahkahalarından birini attı. Öyküsünü anlatırken yüzünden aşağı birkaç gözyaşı akmıştı; şimdi hiç utanma gereği duymadan, aşırı derecede kirli ipek mendiliyle onları silmekteydi. "Buraya geldiğin gün sana ölü olduğumu söylemiştim ben. Ne demek istediğimi anlamamıştın, değil mi? İngiltere ve oradaki insanlar söz konusu olduğunda ölü olduğumu söylemek istemiştim. Cambridge'i derhal terk etmeme izin versin diye vasimi ikna ettim. Ve yirmi birime gelip de elime kendi paramı alır almaz İngiltere'den tüydüm. Bir daha da dönmedim. Onların iğrenç gazetelerini okumam. Onlarla hiçbir alakam yok. Ölüyüm ben..."

Bunların hepsini kâğıda dökmek için alelacele ve doğruca çadırıma döndüm. Sadece Ambrose'a dair olmakla kalmayıp beni de ilgilendiren bir şeyin açığa çıktığını hissetmiştim. Tabii ki, bir an bile onun İngiltere'yi sırf dairesi kırılıp döküldüğü için terk ettiğine inanmıyorum; anlattığı, genel bir zihinsel tutumu yansıtması sebebiyle insanın dramatize ettiği ve üzerinde durduğu cinsten bir olaydı. Ben onun İngiltere'yi zaten her halükârda terk edeceğinden eminim. Ambrose'u orada yaşarken gözümün önüne getirmem mümkün değil. Onun Cambridge'de öğretim üyesi olma düşüne

gelince, bu düşte Cambridge'in, Ambrose'un kafasındaki hayali krallık kadar düşsel bir yer olarak tasavvur edildiği ortadaydı.

Fakat beni asıl şaşırtan, bu öyküden yoğun bir şekilde etkilenmiş olmamdı. Ambrose hikâyesini anlatırken üniversite öğrenciliğimin bütün husumetleri bana tek tek geri dönmüştü: O sportmen tiplere duyduğum hiddet yüzünden dişlerimi gıcırdatmıştım ve yumurta kabının tuzla buz olması neredeyse beni de gözyaşı dökecek hale getirmişti. Ambrose aslında, hissetme yeteneğine sahip olduğumu çoktan unuttuğum duyguların farkına varmamı sağlamıştı. Bu duyguları unutmuştum çünkü hayatımı İngiltere'nin dışında ve Naziler gibi, insanın farklı türden –kamusal, münasip ve saygıdeğer– bir husumet beslediği halk düşmanlarının arasında sürdürüyordum.

Husumetin saygıdeğer yahut münasip olmayıp kimi zaman fazlasıyla derine inen öbür biçimini, insanın sadece kendi mensubu olduğu sınıfa ve türe karşı hissetmesi mümkün olabilir. Ambrose ile Geoffrey'nin kendi farklı tarzlarında hissettikleri şey tam da bu. Fikirleriyle hiç uyuşmuyor olabilirim. Yarı çatlak oldukları için onlara gülüyor da olabilirim. Gelgelelim, onlar ve ben, hoşlansak da hoşlanmasak da aynı taraftayız.

Evvelki gün hava aniden değişiverdi. O öğleden sonra, rüzgâr kanalın her yerinde sert esmeye ve yükselen deniz kayaları dövmeye başladı. Sonrasında çıkan şimşekli ve gök gürültülü fırtınayı, tepemize kesintisiz bir gümbürtüyle inen muazzam bir sağanak yağmur izledi. Yağmur dindiğinde gökyüzü hâlâ yıldızsız ve bir delik kadar simsiyahtı. Gece yarısı civarında başka bir şiddetli fırtına çıktı. Çadır su sızdırdı. Her çukurun içi su birikintileriyle doldu.

Dün sabah hava kapkaranlıktı ve sıcaklıkta sert bir düşüş oldu. Dağlar bulanık ve bulutsuzdu. Kuvvetli bir rüzgâr esiyordu.

Saat on bir civarında, Waldemar çılgınca bir heyecan içinde çadıra dalıverdi. "Christoph! Christoph! Çabuk dışarı çık ve bak: Bir ziyaretçimiz var!"

"Nasıl bir ziyaretçiymiş bu?"

"Hayatta tahmin edemezsin! Bir *kadın*!"

Çadırdan çıktım ve balıkçı teknelerinden birinin sahilin açığında durduğunu ve karaya çıkmak üzere beklediğini gördüm. Şimdiye kadar hepimiz balıkçı teknelerine alışmıştık. Adamlar bu adayı

kendi mıntıkalarının bir parçası olarak görürlerdi; bizim hasbelkader burada yaşıyor olmamız tamamıyla gelip geçici bir durumdu. Günün her saatinde –kimi zaman gecenin bir yarısında– sahile çıkıp ateş yakar ve balıklarını pişirirlerdi. Şarabımızı son yudumuna kadar içmek karşılığında bizi de balığa ortak olmaya davet ederlerdi. Oğlanlar bu ziyaretlere bayılırdı. Ziyaretler kimi zaman sefahat âlemlerine dönüştüğünden Hans da bunları hoş karşılardı. Ambrose bu durumu bilgece kabul ederdi, Geoffrey ise çıkarılan gürültüye söylenip dururdu.

Ziyaretçimiz teknenin baş tarafında oturmaktaydı. Saçları sarıydı ve güzel, minik bir yüze sahipti. Çobanların giydiği tarzda, koyun postundan yapılmış ceketlerden birine sarınıp sarmalanmıştı. Başına bir eşarp bağlamıştı. Çift sıra inci kolye takmamış olsaydı, fazlasıyla köy hayatını çağrıştıran bir görüntü çizebilirdi. Kadının ufak tefek bir yapısı vardı; onunla ilgili her şey insanda bir minyatüre bakıyormuş hissini uyandırıyordu. Tekne, sahilden geri çekilen dalganın üzerinde yükselmiş ilerlerken kadın neşeyle el salladı. Başımı çevirdim ve Geoffrey ile Ambrose'un kayalıkların üstünde durmuş, tekneyi seyrettiklerini gördüm. El sallama hareketine sadece Geoffrey karşılık verdi ve bunu da gönülsüzce ve zoraki yaptı. Onlara katılmak için aşağı yürüdüm. Tam yanlarına geleceğim sırada Geoffrey'nin konuşması kulağıma geldi: "*Buraya* gelebileceğini nereden bileyim?"

"En bariz açıklaması, onu senin davet ettiğin olacaktır."

"Davet etmediğimi daha önce söylemiştim sana, lanet olsun! Atina'daki son karşılaşmamızda ona bu işi tamamıyla bitirdiğimi söyledim. O lanet, erkek yiyici ahtapota daha fazla tahammülüm kalmadı. Beni rahat bırakmasını söylemiştim o kahrolasıcaya."

"Ne olursa olsun canım, *birinin* bu yeri nasıl bulacağını ona anlatmış olması gerek."

"Azizim, rezil aşk maceraların sağ olsun, sen ve senin icraatların Atina meyhanelerindeki herkesin dilinde. Ona söylemiş olabilecek türlü türlü insan var."

"Neyse, burada kalamaz" dedi Ambrose. "Bu durumu ona en başından açıkça bildirmen lazım."

"Sen herhangi bir şeyi ona açıkça bildirmeyi hiç denedin mi?"

"İyi o halde, hayatım, mademki sen hiç şüphesiz kendi sorumluluğun olan şeyle yüzleşmek istemiyorsun, sanırım bunu bizzat halletmem gerekecek."

"Bol şans. Fakat sana tavsiyem bunu derhal yapman olacak. Karaya çıkmasına izin verme. Sahile ayak bastığı anda işin biter. Tabancamı ödünç almak ister misin? Başının üstüne birkaç el ateş açarsan, bir ihtimal burada istenmediği kafasına dank edebilir."

"Saçmalama. Elbette kibarlığı elden bırakmayacağım. Kibar ama kararlı davranacağım. Hayatım, sen bu kombinasyonu bir türlü anlayamadın gitti."

Bu arada, hiç kuşkusuz egzotik misafirimizi etkileme arzusuyla hareket eden Waldemar mayosunu giymişti. Şimdiyse sahilin bitiş çizgisinden denize atlamış, tekneye doğru yüzüyordu. Teknenin yanına gelip de suyun içinde yürüdüğü sırada, güldüğünü ve hanımefendiyle konuştuğunu görebiliyorduk.

"Bu kadın kim?" diye sordum.

"Onu tanımıyor musun, hayatım? Maria'yı herkesin tanıdığını sanırdım. Kendisiyle pekâlâ Berlin'de de karşılaşmış olabilirdin. Oraya çok sık gider. Doğrusu, gitmediği yer yoktur, ne yazık ki... Fakat aslen Geoffrey'nin arkadaşıdır. Birlikte ağza alınamayacak kadar tiksinç bir eylemi defalarca ifa ettikleri olmuştur. Ve şimdi kadın, içindeki tarifi olanaksız şehvet dürtüsünün peşinde onu buraya kadar takip etmiş..."

"Maria nerede olursa olsun, içindeki tarifi olanaksız şehvet dürtüsü mutlaka tatmin edilir" dedi Geoffrey. Fakat hafiften kendini beğenmiş bir sırıtışı gizlemeyi başaramadı: "*Bana* ne diye ihtiyaç duyar, bilmem ki..."

Tekne, balıkçıların ve oğlanların bağırış çağırışlarından oluşan keşmekeşin ortasında kâh küreklerle, kâh sürüklenerek küçük limanımıza getirilmişti. Ve şimdi de Maria'nın sahile çıkmasına yardım ediyorlardı. Kadın sandığımdan daha minicikti. Ve daha yaşlıydı; gerçi taş çatlasa kırkındaydı. Sarı saçlarının dipleri kapkaraydı ve gözkapaklarına parlak mavi fırça darbeleriyle sanki tiyatro sahnesine çıkacakmış gibi bir makyaj yapılmıştı. Bu, kadının görüntüsünü gülünç hale getirmekte, fakat bir yandan da eleştiri sınırlarının dışına çıkarmaktaydı. İncecikti ve etrafına hayatiyet ışıkları saçıyordu. Sağına soluna bakınarak "*Mais, c'est ravissant*!"* diye bağırdı. "Ah, adanı *sevdim*, Ambrose! İnsan burada *trés content*** yaşayabilir."

---

* (Fr.) Fakat bu çok güzel. (ç. n.)

(Fr.) Çok mutlu. (ç. n.)

Ambrose her zamankinden azıcık farklı bir ev sahibesine dönüşerek, içine bir nebze soğukluk katılmış bezgin bir tavırla, "Bunu söylemen ne kadar hoş!" dedi. "Tabii ki henüz buraya hiçbir şey yapacak vaktimiz olmadı. Fakat sanırım ev yapıldığında *ve misafirleri burada kalmaları için davet edebilecek duruma geldiğimizde...*" Bu noktada bana döndü. "Mr. Isherwood'u tanıştırabilir miyim? Madam Constantinescu."

Maria benimle el sıkışırken, "Ah, fakat ben Mr. Isherwood'u tanıyorum" diye bağırdı. "Daha geçenlerde sizin o şahane romanınızı okudum. Bence uzun zamandır yazılmış yegâne roman o. Yenilerin çoğu pek aptalca. Fakat sizinki, tek kelimeyle şahane! Hani şu okul müdürü olan ve beyaz köle ticareti yüzünden hapse düşen genç adam yok mu – *quel esprit*!*"

Kadının numarasına tav olmamış bir halde, "Korkarım onu Evelyn Waugh yazmıştı" dedim. Fakat Maria, beni gerçekten işitmişse bile, bunu hiç mesele yapmadı.

"Ah, ben genç İngiliz yazarların hepsini severim. Tek bir şey var: Bana kalırsa tutku üzerine yazamıyorlar. Tutkuyu anlamıyorlar. Belki bunun tek istisnası genç oğlanlara yönelik tutku. *Mais, cher Ambrose, je t'assure*,** ben oğlancılara bayılırım. Pek bir duyarlıdırlar. Pek bir *incedirler*... Geoffrey, amma da surat yaptın! Beni gördüğüne sevinmedin mi yoksa?"

Geoffrey asık bir suratla, "En azından geleceğini haber verebilirdin" dedi.

Fakat Maria artık onu dinlemiyordu. Çabuk çabuk Yunanca konuşarak o sırada teknedeki muhtelif valizleri ve koca koca bohçaları boşaltmaya başlamış olan balıkçılara talimatlar vermekteydi. Adamlar bu işle meşgulken, Waldemar denizden çıktı ve her yanından sular akıtarak kadının yanına geldi. Maria tek kaşı havaya kalkmış vaziyette onu tepeden tırnağa süzdü ve Waldemar içgüdüsel olarak kaslarını esnetmeye başladı. Kadın özellikle tek bir kişiyi hedef almadan, kayıtsızlıkla "*Huebscher Junge*"*** yorumunu yaptı. Waldemar'ın üzerinde kadının tarzını kibirli bulmuş gibi bir hal yoktu, aslında zevkten mest olmuştu. Maria'ya cüretkârlık içinde ağzı kulaklarına vararak gülümsüyor ve serin rüzgârdan tüy-

---

* (Fr.) Ne zekâ! (ç. n.)

(Fr.) Fakat sevgili Ambrose, seni temin ederim. (ç. n.)

*** (Alm.) Yakışıklı oğlan. (ç. n.)

lerinin diken diken olmasına aldırış etmeden daha fazla hayranlık toplamak için ortalıkta dolanmayı sürdürüyordu. Fakat o esnada Maria bagajındaki parçaları saymakla meşguldü. Bana hitaben, "Hep söylemişimdir, az eşyayla seyahat etmek nasıl bir salaklıktır" diyerek düşüncesini belirtti. "Ben çok eşyayla seyahat ederim. Bir de bu dünya erkeklerin dünyası derler. Etrafımda eşyalarımı taşıyacak bir sürü erkek olduğu sürece benim için mahsuru yok!" Şen şakrak bir kahkaha attı.

Artık bezginliğini üzerinden atmış ve gözle görülür biçimde paniklemiş olan Ambrose, "Tam olarak anladığını sanmıyorum, Maria," dedi, "seni burada ağırlamamız mümkün değil. Burada yalnızca bizim çadırlarımız ve bu fazlasıyla konforsuz kulübeler var. Onlara eşyalarını yeniden tekneye koymalarını söylesen iyi edersin. Halkis'te pek fena olmayan bir otel var..."

Maria, gözlerinin içi gülerek, "Saçmalık bu," diye bağırdı, "o kadar *galant** olmana lüzum yok! Sana hiç zahmet vermem. Ben senin bildiğin çaresiz kadınlardan değilim. Tabii ki kendi çadırım var. Kırlık yerlere gittiğimde hep onunla seyahat ederim. Pireli otellerden çok daha konforlu!" Böylece söylenebilecek başka bir şey kalmamıştı.

Maria yanında bir portatif gramofon getirmişti. Kadının, oğlanları kendi tarafına çekmek için –ormanın aşina olmadığı bir kesiminde yerli çocuklarıyla dostluk kurmak uğruna bir oyuncaktan yararlanan tüccar misali– gramofondan yararlanma becerisine hayran kalmıştım. Geoffrey'nin hâlâ somurtuk duran yüzünü ve Ambrose'un daha incelikli ve üstü daha çok kapatılmış düşmanlığını hiç kale almadan bir plak koydu. Plak, insanda bir kutudan kaçan şeytan çağrışımı yapan bir cızırtıyla çalmaya başladı:

Es muss 'was wunderbares sein
*Von dir geliebt zu werden...***

Şimdi düşündüğümde anlıyorum ki, Maria'nın açılış parçası olarak Almanca plak seçimi istemeden yapılmış olamayacak kadar cin fikirli bir hareketti. Sanki biz İngilizleri ezip geçmiş ve kasıtlı biçimde Hans ile Waldemar'a hoş görünme çabasına girmişti. Hans yüzünde hülyalı bir tebessümle bu içli müziğe tempo tutmaya

* (Fr.) Kadınlara karşı nazik ve düşünceli davranan kimse. (ç. n.)
(Alm.) Senin tarafından sevilmek / Pek şahane olmalı. (ç. n.)

başladı; Geoffrey tiksintiyle "von Bloggenheimer'ın milli marşı" hakkında bir şeyler homurdandı. Aleko ile Petro'ya gelince, onlar plağı her haliyle sevmişlerdi ve Çince ya da Urduca olsa da bu kadar severlerdi, zira ikisinin anadili gürültüydü.

Maria çocukça bir sevinçle ellerini çırparak, "Ah!" diye bir çığlık attı, "*la vie de gypsy** nasıl da hoşuma gider!" Balıkçılardan birini belinden yakaladığı gibi birkaç adım boyu adamla dans etti, ardından kendini eski Alman usulü vals yapacağı Hans'a emanet etti. Hans utana sıkıla da olsa bundan keyif aldı ve kadın onu fırıl fırıl döndürürken yüzü kıpkırmızı kesildi. Şimdi balıkçılardan birkaçı da oğlanlarla ve birbirleriyle dansa başlamışlardı. Baloyu böylece başlatmış olan Maria birden Hans'ı bıraktı ve Geoffrey'yle dalga geçmeye geri dönüp ona çok suratsız göründüğünü söyledi. "Bence hepiniz burada sıkıntıdan patlıyorsunuz!" diye bağırdı. Sonra Ambrose'a dedi ki: "Senin için *stimmung*** yaratacağım, göreceksin! Sadece lütfen benim bir kadın olduğumu unut! Beni fahri oğlancı olarak kabul eder misin? İnsan nasıl yeni üye olabiliyor? Güzel oğlanlardan hoşlanarak mı oluyor? Ben onu zaten yapıyorum!" Ve kaşla göz arasında Waldemar'a şuh bir tebessüm gönderdi.

Geçtiğimiz dört günde Maria kendini adanın mutlak hâkimi olarak kabul ettirdi.

Kendine kasıtlı olarak böyle bir amaç belirlemediğinden eminim. Gittiği her yerde başına gelen bir şey olmalı. Gücünü de buradan alıyor: Hayatın herhangi bir anında ne istediğini, bizim ne istediğimizi bildiğimizden çok daha kesin bir şekilde biliyor. Haliyle idareyi ele almasına izin veriyoruz.

Maria'nın bütün talebi her günün her saati eğlendirilmek, fakat kendisi bunu pek gaddarca talep ediyor. Onu büyük bir kolaylıkla eğlendirebiliyorsunuz. Her nerede olursa olsun ve eğlence kendisini hangi biçimde ona sunarsa sunsun Maria onu söke söke almaya hazırlıklı. Kendisi çoğu zaman yanlışlıkla kafa dengi olarak adlandırılan bir canavar türüne mensup. Varlığına dair en canavarca şey, hoş mizacı. Asla somurtmuyor ya da surat asmıyor. Her daim neşeli ve bir fil kadar patavatsız. Bu durum sırf vurdumduymazlığına

* (Fr.) Çingene hayatı. (ç. n.)

** (Alm.) Ortam. (ç. n.)

bağlanamaz, çünkü insanların hıncını körüklediğini de gayet iyi biliyor. Buna alışkın. Hatta bu durum onu eğlendiriyor.

Onu hep armağanlarla –ev halkını birbirine düşürecek huzur bozucu armağanlarla– gelen bir konuk olarak canlandırıyorum gözümde. Bangır bangır çalan ve bu satırları yazarken beni deli eden gramofona ek olarak bize viski de getirmiş. Hem de bir kasa dolusu. Hiçbir uygar insan bu reçine şarabını içemez, diye bir beyanda bulunuyor. Elbette bu yaptığı Ambrose'u çileden çıkarıyor. Ambrose, "Leş gibi İngiltere kokuyor" diyerek viskiye elini sürmeyi reddediyor ve mideye indirdiğimiz sırada hepimizi sitemkâr bakışlarla izliyor. Maria'nın ise içkinin herhangi bir türüne fazla meraklıymış gibi bir hali yok. Akşamları kendine, tütüne haşhaş karıştırılmış sigaralar sarıyor. Buraya ilk geldiği akşam bundan oğlanlara da biraz verip Ambrose'un iyice tepesini attırmıştı. Oğlanlar bitap düşüp uyuyana kadar çılgınca kahkahalar atıp ortalıkta koşturmuştu.

Maria, Hans, Waldemar, Aleko, Theo ve Petro'yu tamamıyla kontrolüne almış bulunuyor. Hepsi de onun eğlence arayışındaki yardımcıları ve izleyicileri durumundalar. Onları arı gibi çalıştırıyor fakat kendileri bunun pek farkında değil, çünkü Maria her projede öylesine enerjik bir rol üstleniyor ki, hepsi onun cevvalliğiyle hipnotize oluyor. Balığa çıkma, yemek pişirme, dinamitle patlatma operasyonlarını üstlenme, ormanın içinde bir patika açma ya da bir şeyi yıkıp başka bir yerde tekrar inşa etme kararı aldığı olabiliyor. Her yaptığını bir sirke dönüştürmeyi beceriyor, fakat Geoffrey'nin, Ambrose'un ve benim dışında bırakıldığımız bir sirk bu.

Ambrose ile Geoffrey kendilerini surat asmak suretiyle dışarıda bırakıyorlar. Ben de, onlara karşı makul ölçülerde bir sadakat hissetmem ve Maria'nın etkinliklerine katılamayacak kadar tembel olmam sebebiyle dışarıda bırakıyorum kendimi. Ama yine de, merak etmekten kendimi alamıyorum. Dün oğlanların ormanın içinde bir yerlerde heyecanla bağırıp çağırdıkları kulağıma geldi. Orman altı bitkiler yüzünden her yanımı bolca çizdirmiş olarak nihayet yerlerini bulduğumda ise sesleri birden kesiliverdi. Oyuna kendini kaptırmış çocukların karşısına ansızın çıkmış bir yetişkinden farksızdım. Maria bana, "Çukur kazacağız" dedi. "Herhalde yardıma gelmişsindir?" Meydan okuyan bir yaramazlıkla bakmıştı bana, oysa yardım etmeyeceğimi gayet iyi biliyordu. Hatta bir şeyler beni çukurun ne için kazıldığını sormaktan alıkoydu. Sormam tam da onun ekmeğine yağ

sürecek bir şey olurdu. Kendimi aptal gibi hissederek oradan uzaklaştığım sırada hepsinin bir ağızdan gülmeye başladığını işittim.

Doğrusu, Ambrose, Geoffrey ve ben bir kuşatma halinde yaşıyoruz. Maria bizi yerimizden kımıldayamaz hale getirdi ve bize yapılacak hiçbir şey bırakmadı. İçimizde buna gerçekten içerleyen tek insan Ambrose, fakat o da bizim kadar çaresiz. Maria bize karşı alaycı bir kâhya gibi davranıyor. Yemeklerimiz hazır olduğunda, "Beylere yemek servisi yapılacak!" diye haber veriyor. Akşam yemeğinden sonra Hans ve Waldemar'la kâğıt oynuyor. Doğru, bizleri de oyuna davet ediyor, fakat kabul etmeyeceğimizi biliyor. Maria, kâğıt oyunu bahanesiyle mutfak masasına el koyuyor ve bu şekilde, simgesel olarak Ambrose'u saltanat odasından ve en kutsal mekânından kapı dışarı etmiş oluyor.

Kadının artık Geoffrey'yi alaya aldığı da yok. Aslında, Geoffrey'ye, bana ya da Ambrose'a gösterdiğinden daha az ilgi gösteriyor. Ve birlikte yatağa girmiyorlar. Şu son iki gece, Waldemar onun çadırındaydı. Waldemar bunu benimle paylaşırken kıkır kıkır gülüyor: "Yeminle Christoph, kadının yaptığı şeyleri aklın hayalin almaz! Utanmamasına hayret ediyorum! Diyeceğim o ki, içerisinin karanlık olmasına sevindim. Eğer ışık olsaydı, utancımdan yerin dibine geçerdim!" Fakat ne derse desin, kadının görmüş geçirmiş ilgisi muazzam şekilde koltuklarını kabartıyor.

Ambrose'a gelince, şimdi artık tahtından iki kez indirilmiş bir kral olarak duruma dair pek az şey söylüyor. Maria'nın yakında buradan mutlaka gideceğini kurarak kendini rahatlattığı düşüncesindeyim. Kadın burada en fazla bir hafta daha geçirirse sıkıntıdan patlayacağı ortada. Onun herhangi bir yerde uzun müddet kalabildiğinden kuşkuluyum.

Bu sabah bayağı bir olay çıktı. Maria, geceyi Waldemar'la birlikte geçirdikten sonra onunla birlikte çırılçıplak yüzmeye gitti. Bu, erken bir vakte –benim de suda olduğum saatlerin az sonrasına– denk gelmişti, fakat vaktin yeterince erken olmadığı anlaşıldı. Ambrose öfkeden kudurmuş vaziyette çadırından dışarı fırladı. Bağırarak Aleko ile Theo'yu çağırdı; oğlanlar ortaya çıktığında onları battaniye almaya gönderdi. Sonra da üçü aşağı inip suyun kıyısına geldiler. Oğlanlar kıkır kıkır gülüyordu. Maria olağanüstü derecede sakindi.

Neşeyle, "Günaydın Ambrose!" diye bağırdı. Fakat Waldemar'ın pek korkmuş bir hali vardı. Sanırım, bu sefer fazla ileri gittiğinden endişe ediyordu.

Ambrose anlamsız sesler çıkardığı bir öfke seline kapılmıştı. Waldemar'a Almanca ciyak ciyak "O kadına derhal sudan çıkmasını söyle!" diye bağırdı. Herhalde yapabileceği en kötü hamle buydu. Maria hiç vakit kaybetmeden sudan çıktı. Ancak bunu da oyalanarak yaptı ve endamının hayret verecek kadar iyi muhafaza edilmiş olduğunu kabul etmek durumunda kaldım. Aleko'nun uzattığı battaniyeyi, gülerek oğlanın kulağını çimdikledikten sonra aldı. Nihayet Ambrose'u tahrik etmeyi başardığı için keyiflendiği her halinden belliydi. Hem tahrik olan tek kişi Ambrose değildi. Şimdi arka planda, Geoffrey'nin ağaçların arasında pusuda beklediğini görebiliyordum. Ne hissettiğini tam bilmesem de olup bitenleri kafasına taktığı kesindi. Her daim kuşku ettiğim şeyden artık emin olduğumu hissediyorum: Maria'nın Waldemar'a karşı davranışlarının arkasında gizli bir amaç söz konusu.

Nihayet, Maria, hiç kuşkusuz kıskançlık belirtileri saptayarak zaferini tamamlamak beklentisiyle etrafına bakınıp beni buluverdi. (Tabii ki kendisi Maria olduğundan, benim Waldemar'ın âşığı olduğumu sorgusuz sualsiz kabul etmiş bulunuyor çünkü.) Alaycı bir şekilde güldü. "Hepinizi çok şaşırttım, değil mi? Bir kadına anadan doğmayken bakmak sizi korkutuyor mu?"

Tatlı tatlı gülerek, "Beni korkutmuyor, Maria" dedim. "Biliyorsundur, bir zamanlar tıp öğrencisiydim ben."

Bu öğleden sonra, çadırımda yalnız olduğum sırada Maria çıkageldi. Sanki bana uğramak gibi bir âdeti varmış gibi aniden ve hayli teklifsizce gelivermişti. Yaklaştığını duymamış, yerimden sıçrayınca da huysuzlanmaktan kendimi alamamıştım. Geldiğinde yatağımda uzanmış yatıyordum. Maria, uzun bir sohbete uygun bir ruh halinde olduğuma kesin gözüyle bakarak Waldemar'ın yatağına oturdu.

"Anlat bana, Christopher, burada ne yapıyorsun?"

"Bir öyküyü tasarlama sürecinin tam ortasındaydım." Ses tonumda, yaptığım işi böldüğünü ima eden bir şey vardı. İşin aslı, bu günlerde çok sık yaptığım üzere, hiçbir düşünce barındırmayan bir miskinlik içerisinde öylece yatıyordum.

"Hayır, demek istediğim, bu adada ne arıyorsun? Niçin buradasın?"

Bu soru beni savunmaya geçmek zorunda bıraktığından, ona sinir olmuş bir tavırla, "Tatildeyim işte" dedim.

Maria gülümsedi ve başını kuvvetle iki yana salladı: "Hayır!"

"'Hayır' da ne demek oluyor?"

"Dediğin gibi değil."

Cılız bir sesle, "Peki neymiş o zaman?" diye sordum. Miskinliğime geri dönebilmek için bir an önce gitmesini istiyordum. Fakat henüz gitmeye hiç niyeti yoktu. Gitmeden önce benden söke söke bir miktar eğlence çıkarması şarttı. İnsanlardan uzak duran geçkin bir limon olabilirdim, fakat beni sıkıp suyumu çıkarmak zorundaydı.

"Sen buraya ait değilsin. O yüzden sordum."

Onunla baş etmek için yattığım yerden kalkarak, "İyi," dedim, "madem iş oraya geldi, sen burada ne arıyorsun?"

"Ah, ben mi! Ben her yere giderim."

"Peki neden her yere gidersin?"

"Çünkü meraklıyım. Benim hayatım bu: Merak. Hayır, ciddiyim! Aklıma biri gelir ve kendi kendime, şimdi ne yapıyordur acaba derim. Sonra da onu görmeye giderim."

Cidden buna inanmamı bekleyip beklemediğini merak ederek ona boş gözlerle baktım. Ve hayretler içinde, beni buna inandırmış olduğunu fark ettim. Görebildiğim kadarıyla, gösteriş yaptığı ya da mübalağa ettiği yoktu. Çıplak gerçeği söylüyordu. "Yani hayatını hep böyle mi geçirirsin?" diye sordum.

Maria beni alaya alırcasına güldü. "Ne o, bu seni çok mu şaşırttı? Sence faal şekilde bir meslekle uğraşmam mı gerekirdi? Ya da politikaya filan mı merak sarmalıydım?"

"Hayır, ama... bu tarz şeyler gerçekten ilgini çekiyor mu?"

"Ne yazık ki hayır. Yani çoğu zaman ilgimi çekmiyor! Genellikle pek *ennuyant** işler bunlar, çünkü insanlar hep daha önce yaptıkları her neyse onu yapmaya devam ediyorlar, anlatabildim mi? Hiç değişmiyorlar."

"Ve böyle olunca sen de onları yeniden terk ediyorsun?"

"Böyle olunca onları terk ediyorum. Evet."

---

* (Fr.) Can sıkıcı. (ç. n.)

"Anladığım kadarıyla çok yakında bizi de terk edeceksin?"

"Ah, buradayken hiç canım sıkılmadı! Burada ilgimi çekecek fazlasıyla şey var... Fakat ne olursa olsun, belki de yakında gitmem gerekiyordur. Çünkü başınıza bir sürü iş açtım, değil mi?" Maria gök mavisi gözkapaklarının altından bana hakiki eski model –1914'ten tek gün almamış– cilveli bir bakış gönderdi.

"Çok fena."

"Ah, Christopher. Nasıl söylersin bunu! Benim her gittiği yere bela götüren işsiz güçsüz bir kadın olduğumu mu sanıyorsun?"

"Değil misin yani?"

Maria ellerini çırptı ve çılgınca bir kahkaha attı. "Şimdi açık konuştun bak! En sevdiğim şeydir bu! Şimdi söyle bana: Benden iğreniyor musun yoksa?"

"Elbette iğrenmiyorum! Sana enikonu hayran kaldım. Daha önce hiç karşılaşmadığım bir canavar türüne aitsin sen."

"Ah, harika! O halde artık seninle kardeş olabiliriz. Çünkü hayatım, gördüğüm kadarıyla sen de bir canavarsın! Numara yapma! Kabul et gitsin!"

"Pekâlâ" dedim. "Bir canavarım ben." Gururum fazlasıyla okşanmıştı.

"Evet! Şimdi bunu her zamankinden daha açık bir şekilde görüyorum. *Tu es vraiment gentil, mon petit.** Çok genç gösteriyorsun. Gözlerin nasıl da güzel, pırıl pırıl! Ama sen de benim gibi ihtiyar mı ihtiyar bir canavarsın... Bunu ilk ne zaman fark ettim biliyor musun? Bu sabah, o büyük yüzme *scandale*'ı yaşandıktan sonra! Sen bana baktın ve hemen farkına vardım. O zamana kadar seni anlamamıştım. Fakat sen oldum olası bu adadaki herkesten daha çok ilgimi çektin."

"Geoffrey'den daha mı çok? Hadi ama Maria! Buraya onu görmeye geldin, değil mi?"

"Ah, *mon pauvre petit Geoffrey*!** Evet, onu görmek için mutlaka geri dönerim. Onu tanıyalı o kadar uzun zaman oldu ki, yıllar yıllar oldu! İlk tanıştığımızda nasıl güzeldi, aklın hayalin almaz! Ve daha o zamandan başı beladaydı. Çok içtiği ve aptal aptal şeyler yaptığı için üniversiteden atılmıştı. Ama nasıl tatlı, nasıl *gentil*** idi. İçki

---

* (Fr.) Sen gerçekten çok hoşsun, küçüğüm. (ç. n.)

(Fr.) Benim zavallı küçük Geoffrey'im. (ç. n.)

*** (Fr.) Hoş. (ç. n.)

içmemesi konusunda ona göz kulak olmamı istedi benden. Ben de ona dedim ki: Hayır. Ben senin karın değil, metresin olurum. Yoksa bir haftada sıkıntı basar beni... İşte sonra, Geoffrey'nin babası onu aile işine koydu. Bu iş de İngiltere'de insanın kibarlıkla bahsedemeyeceği bir tür kâğıdın imalatıyla ilgiliydi. Ve Geoffrey hep daha kötüye gitti, gitgide daha *méchant** birine dönüştü. En sonunda, şirketten bir sürü para çaldığı anlaşıldı. Çok feci bir *scandale* çıktı. Geoffrey'nin babası bütün parayı geri ödemek zorunda kaldı. Böyle olmasına rağmen adamın ortakları Geoffrey'ye dava açılmasını istedi, fakat bu da halledildi: Geoffrey'nin İngiltere'yi terk etmesi ve bir daha hiç dönmemesi gerekti."

"Ama bu çok feci..."

"Ah, o riyakâr *grimace*** olmasın yüzünde, *mon cher*!*** Senin Geoffrey'ye üzüldüğün yok. Biz canavarlar, bizim meraktan başka bir şey hissettiğimiz olmaz."

"Belki de ben başka türlü bir canavarımdır."

"*Un monstre sentimentale***** mi? Sakın öyle söyleme! En nefret ettiğim türdür o!"

"Şimdi, bir dakika bekle Maria. Geoffrey'ye karşı hiçbir şey *hissetmiyor* gibi davranmayacaksın, değil mi?"

"*Au fond*,****** sadece merak hissediyorum, başka bir şey değil. Geoffrey beni muazzam derecede hayrete düşürüyor, biliyor musun? Kendi kendime diyorum ki: Bir oğlan vardı, yakışıklı, atletik, iyi bir aileden gelmiş, paralı; kendini neden mahvediyor böyle? Ne düşünüyorum biliyor musun? Bir sırrı olmalı! Belki yaptığı ve çok utandığı bir şeydir bu. Pek çocukça bir şey. İngilizlerin bütün sırları çocukçadır. Onları itiraf edeceklerine işkenceyle ölmeyi yeğlemeleri de bundandır."

"Bunun ne olduğunu sana söylemiyor mu?"

"Asla! Ortada bir sır olduğunu daima inkâr eder, fakat kıpkırmızı olur ve ben anlarım! Günün birinde ne olduğunu öğreneceğim."

"Peki sonra ne yapacaksın?"

"Ah, sonra! Korkarım bizim küçük Geoffrey artık ilgimi çekmez olacak."

---

* (Fr.) Kötücül. (ç. n.)
** (Fr.) Surat buruşturma. (ç. n.)
*** (Fr.) Hayatım. (ç. n.)
**** (Fr.) Duygusal Bir Canavar. (ç. n.)
***** (Fr.) Özünde, temel olarak. (ç. n.)

"Bu çok acımasızca, Maria."

"Fakat canavarlar acımasızdır, *mon vieux*!* Bunu sen de biliyorsun, ikiyüzlülük yapma! Canavarı duygularına hitap ederek elinde tutman imkânsızdır, tek yapman gereken kafasını karıştırmaktır. Canavar kafası karıştığı müddetçe senindir."

Geoffrey ile Maria gitti!

Dün gece adaya çıkan ve sarhoş ziyafetlerimizden birine katılan balıkçı grubuyla bu sabah çok erken saatte adadan ayrıldılar. Bu sefer, Maria haricinde hepimiz sızmıştık. Sanırım ilk sızan ben olmuştum ve galiba bu yüzden ilk kendine gelen de bendim. Kulübelerin önünde dışarıda yatıyordum ve hava yeni yeni aydınlanıyordu. Hans benim birkaç metre uzağımda yatmış horul horul uyuyordu. Waldemar ise, sonradan keşfettiğim üzere, Maria'nın çadırının kurulu olduğu alanda çırılçıplak yatıyordu.

Uyuşukluğumdan sıçrayarak kalkmama sebep olan şey, bu çadırın iki balıkçı tarafından taşınıp önümden geçirildiğini ve yerde rulo yapılıp bir bohça haline getirildiğini görmek oldu. Acı içinde başımı çevirdim. Ambrose ile Geoffrey mutfak masasının karşısındaki ambalaj sandıklarının üzerinde, yüzleri kavuşturdukları kollarına gömülmüş vaziyette ve baygın şekilde oldukları yerde çöküp kalmışlardı. Bazı balıkçılar hâlâ yığıldıkları yerlerde yatıyordu, fakat bunlar da arkadaşları tarafından ya da Maria'nın ayağıyla zarifçe dürtülmek suretiyle uyandırılmaktaydı. Maria gözleri zevkten ve yaramazlıktan ışıl ışıl vaziyette, yüksek tonda fısıltılarla etrafa emirler yağdırarak tahliye işlemine komuta ediyordu. Adamlar onun eşyalarını aşağıdaki tekneye taşıdılar. Sonra Geoffrey'nin çadırına girdiklerini ve onun valizleriyle çıktıklarını gördüm; bunları Maria toplamış olmalıydı. Nihayet eşyalar tekneye yüklendiğinde Maria, Geoffrey'nin kendisini getirsinler diye adamlara bir işaret yaptı. Adamlar Geoffrey'yi bir çuval kadar cansız, kolları sarkmış, elleri yerlerde sürünür ve ağzı açık halde taşıyıp tekneye koydular.

Teknik olarak, dedim kendi kendime, bu, adam kaçırmadır. Sen bu işe hiç bulaşmasan iyi edersin.

Arkamı döndüm ve uykuya kaldığım yerden devam ettim...

---

* (Fr.) İhtiyarcığım. (ç. n.)

"Bir düşün" diyor Waldemar. "Hiç kimseye tek bir kelime etmeden öylece çekip gitmek! Sinsi ihtiyar sürtük!" Hele ki, düne dair son ayık anlarını Maria'nın yatağında geçirdiği ve yatağın da kelimenin gerçek anlamıyla altından çekildiği düşünülürse kendini adam yerine konmamış gibi hissetmesi çok doğal. Maria ona sorsaydı, bir an dahi tereddüt etmeden onunla kendisinin gitmiş olacağına dair hiçbir kuşkum yok. Waldemar'ın bu tür bir macerayı karşı konulmaz bulacağı kesindi.

Hans, sırf Geoffrey gittiği için mutlu. Oğlanlarınsa huzuru kaçtı ve birdenbire sıkılmaya başladılar. Aslında Maria'nın kendilerine emirler yağdırmasını özlüyorlar ama henüz bunun farkında değiller. Atina'dan ve oranın eğlencelerinden hasretle söz eder oldular.

Ambrose, Maria'nın gitmesinden dolayı mutlu olmuşsa bile bunu hiç göstermiyor. Geoffrey'yi özlüyor olmalı. Fakat bunu da göstermekten yana değil. Gidişlerinin fazla ani olduğuna dair bir şey söyleyecek olduğumda o her zamanki tuhaf ve sessiz inadıyla cevap verdi: "Bu adada bulunan herkes canının istediği gibi gitme ya da gelme özgürlüğüne sahiptir."

Normalde bütün bunları yazma zahmetine hiç girmezdim ama...

Hans ve Aleko feci bir kavgaya tutuştu. Kavganın neden çıktığını hâlâ bilmiyorum. Hans Aleko'ya yumruk attı ve Aleko'nun dudağı kanamaya başladı. Koşa koşa ormana kaçtı. Öbür oğlanlar onu aradılar ama Aleko ortaya çıkmadı. Ambrose bile gitti ve onu saklandığı yerden çıkarmak için bağırıp çağırdı. Fakat Aleko çıkmadı.

O gece Hans, kulübesinde uyandığında elinde bir bıçakla bekleyen Aleko'yu görmüş. Hans onu savuşturup üzerine bir battaniye fırlatmayı başarmış ve bıçağı ele geçirmiş. Aleko tekrar ormana kaçmış ve sırra kadem basmış.

Hans ertesi sabah yukarıdaki eve çıkmış, inşaatı yeni bitmiş olan oturma odasına ve taraçaya göz gezdirmekteymiş. Tesadüfen başını öbür tarafa çevirdiğinde bayır aşağı ve orman yönünde paldır küldür koşan Aleko'yu görür gibi olmuş. Binanın bir yerinde saklanmış olmalıymış. Hans bunu anlamlandırmak için bir an bile duraksamamış ve eski bir askerin olanca dakikliğiyle kendini yüzüstü yere atıvermiş. Bunun saniyesinde tozu dumana katan bir patlama olmuş. Şayet Hans ayakta duruyor olsaymış, oracıkta

ölmesi işten bile değilmiş. Mevcut durumda bile kaşları yanmış, alevlerden kavrulan giysileri kapkara olmuş, patlamanın şiddetiyle duvara fırlamış ve vücudu fena halde yaralanmıştı. Ada, kaya parçalarından oluşan bir sağanağın altında kalmıştı. Çadırımızın önünde asılı duran bir fener tuzla buz olmuştu. Ev tamamıyla bir enkaz halini almıştı ve temelinden başlanarak yeniden inşa edilmesi gerekiyordu.

Hans derhal Ambrose'un yanına gitti ve Halkis'ten polis çağrılmasını talep etti. Aleko'nun hiç vakit kaybetmeden bulunması ve yakalanması gerekiyordu. Ambrose, Hans'a "aptallık" ettiğini söyledi. Bunun üzerine Hans başka bir seçeneğinin kalmadığını açıkladı: Mademki Ambrose ona koruma sağlamayı reddediyordu ve hayatı tehlikedeydi, o halde adayı terk etmek mecburiyetindeydi. Ve aynı gün, yanına Waldemar'ı da alıp adayı gerçekten terk etti.

Waldemar gitmeden önce beni hedef alan ve duygusallık dozu yüksek bir olay çıkardı. Onlarla birlikte gideyim diye bana yalvardı. Kabul etmedim. Gözleri yaşlarla doldu. "Biz Ari ırk mensuplarının bir arada durması gerekir" dedi.

Bunu hiçbir şey düşünmeden söylediğinden eminim. Propagandanın en tiksinç yönü de buydu: Naziler ortalığa bu zehirli kelimeleri o kadar bol keseden saçmışlardı ki, insanın hiç beklenmedik bir anda bunlardan birinin kendi ağzından çıktığını fark etmesi mümkün olabiliyordu. Fakat bunu Waldemar'ın yanına bırakacak değildim.

"Hangi ara Kahverengi Gömleklilere katıldın bakalım?"

"Christoph, bunu sakın söyleme, şakasını bile yapma! Başka biri bana böyle bir şey söylemiş olsaydı o adamı öldürürdüm. Ama sen benim dostumsun. Böyle demek istemediğini biliyorum. Biz birbirimizi anlıyoruz."

Sevimsizce, "Sahi mi?" dedim. Doğrusunu söylemek gerekirse, Waldemar'ın beni hiç zorlanmadan yüzüstü bırakması içime dokunmuştu. Fakat, yaşadığımız veda sahnesinin riyakârlığı bana bundan daha fazla rahatsızlık vermişti. Onun Hans'a olan sadakati yüzünden gitmediğini biliyordum; sadece adadan sıkılmıştı ve Atina'da yaşayabileceği heyecanı iple çekiyordu. Bıyıklı kadını aramaya çıkacağından emindim. "Ambrose'a ne demeli?" diye sordum. "*Onun* da yanında durman gerekmez miydi? Unuttun mu? O da Ari ırka mensuptur."

Waldemar ciddi ciddi, "Ambrose artık yerli oldu" dedi. (Aslında söylediği şey Almancada "zenci oldu" anlamındaydı.) "Burada onunla kalamazsın, Christoph. Bu ada sana göre bir yer değil. Burası olsa olsa bir domuz ahırıdır."

"İyi," dedim, "belki ben de yerli olmaya karar vermişimdir."

Böylece ikisi birlikte gitmiş oldu.

Onları götüren tekne sahilden iyice açılır açılmaz Aleko sırıtarak, her zamanki arsızlığı ve fütursuzluğuyla ormandan çıkıverdi. Theo ile Petro onu destek çığlıklarıyla karşıladılar. Ambrose ise Aleko sanki hiç gitmemiş gibi davrandı. Ben de aynısını yaptım.

Bütün bunlar dört, beş ya da altı gün önce mi olmuştu? Zaman kavramımı yitireli çok oldu. Aradan altı ay da geçmiş olabilir.

Çadırdaki sigaralar yok olmuş. İlk kez. Oğlanların artık beni iyice tanıdıkları hissine kapıldıklarını düşünüyorum.

Güneş. Ada. Gramofon. Deniz. Sıfatların olmadığı dünya. Tek istisna: sıcak, sıcak, sıcak.

Bugün bu adanın ne olduğunu gördüm. Kelimeler faydasız.

Keşke insan sadece–
Ben burada ne arıyorum?

Ah, Tanrım, başım.

Dün gece olağanüstü derecede sakindi. Ay ışığında benzin bidonunun üstünde oturup denizi seyrettik. Ambrose anlıyor.

Günlüğüm burada sona eriyor. Bu son kısacık kayıtların hepsinde el yazım kocaman, seyrek ve satırların sonunda birbirinin üstüne

düşen iskambil kâğıtları misali yıkılıp gidecekmiş gibi duruyor. Belli ki bunlar ben çok sarhoşken yazılmış.

Bu kayıtlardan pek çoğunun tam olarak hangi anlama geldiğini bilmiyorum ama tarif ettikleri duygular yine de hatırıma geliyor. St. Gregory'deki hayatımız her gün üst üste özgün versiyonuyla icra edilmesi gereken, fakat artık yeterince geniş bir oyuncu kadrosuna sahip olmayan bir tiyatro oyunundan farksızdı. Ambrose hâlâ Ambrose'du. Oğlanlar hâlâ oğlanlardı. (Gerçi, aynı oğlanlar değillerdi, çünkü Aleko, Theo ve Pedro Atina'ya gideli epey olmuştu ve yerlerini onlar kadar gürültücü, pis ve yüzsüz olan bu öteki oğlanlar almıştı.) Fakat ben, Christopher, Geoffrey, Hans ve Waldemar rollerine çıkmak zorundaydım. Hal böyle olunca, kendim ya da özellikle belirli bir kimse olmaktan neredeyse vazgeçmiş durumdaydım.

Peki ama oyun hangi akla hizmet icra ediliyor olabilirdi? Bu soytarılık için neden bunca emek harcamak zorundaydım? Sırf Ambrose'u eğlendirmek için yapılmadığı muhakkaktı. Hayır. Kulağa ne kadar deli işi gelirse gelsin, *yapayalnız olmadığım* konusunda içimi rahatlatma ihtiyacı duyduğum kanaatindeyim!

Her gece, Ambrose ve ben, karanlığın, denizin ve yıldızların muazzam varlığının huzurunda birbiriyle karşılıklı duran ve lamba ışığıyla aydınlanmış iki surat olarak içkimizin başına otururduk. Hayattaki temel hakikatler üzerine bir diyalog başlatmak üzereymiş gibi bir görüntü veriyor olmalıydık. Şayet sohbetimiz bulunduğu ortama yaraşır nitelikte olsaydı, Platon ve Shakespeare ya da en azından Bernard Shaw ağzıyla konuşmamız gerekirdi. İşin aslı, her seferinde aramızda birkaç kelimeden fazlası katiyen sarf edilmezdi. Gramofon bangır bangır çalardı. Oğlanlar etrafımıza üşüşür, gömlek kollarımızı çekiştirir ve yakın mesafeden yüzümüze bakarlardı. Kimi zaman, tıpkı Geoffrey'nin yaptığı gibi, onlara bağırır ve vururdum. Kimi zaman, tıpkı Hans gibi, onları kovalardım. Kimi zaman onlarla eğlenir ve sarhoş sarhoş dans ederdim ve oğlanlar da, tıpkı Waldemar'ı kabul ettikleri gibi, beni de soytarı eşleri olarak kabul ederlerdi.

Ne var ki, meseleye neresinden bakılırsa bakılsın, yapayalnızdım. Çadırımda çırılçıplak ve ter içinde yatarken kendimi zorlantı derecesinde ve tükenmişlik noktasına varıncaya dek kaptırdığım cinsel fantezilerde yer alan katılımcılar, benim indimde fiziksel olarak bu gürültücü gölgelerden çok daha hakikiydi.

Bu müddet zarfında Ambrose'u ancak ender hallerde bir kişi olarak düşündüm. Çoğu zaman kendisi sadece benim farkımda olan bir bilinçten, yansımamı –belli belirsiz ve yalnızca büyük ve kolayca ayırt edilebilecek el kol hareketleri yaptığımda– görebildiğim bir aynadan ibaret olurdu. Mutfak masasında, içkilerimiz ve lambamızla otururken birbirimize içtenlikle ve eksiksizce açılmış gibi bir halimiz olurdu, oysa ortada ne bir ifşaat ne de paylaşılan bir sır vardı. Gemilerdeki ya da trenlerdeki hiç tanımadığım insanlara kendim hakkında Ambrose'a hiç anlatmadığım kadar çok şey anlatmışlığım vardı.

Sadece tek bir kez bir düşüncesizlik ettim. Düşüncesizliğim, Waldemar'la Hans'ın adadan ayrılmasından kısa bir müddet sonrasına denk gelmiş olmalı. Soruyu tam o sırada sormama yol açan şeyin ne olduğunu hatırlamıyorum. Nicedir aklımdaydı aslında.

"Ambrose, sen Cambridge'deyken daireni enkaza çevirdiklerinde... Diyeceğim o ki, hani ertesi gün elinde çekle seni görmeye gelen çocuk vardı ya... Hep merak etmişimdir, eğer..."

Şimdiye kadar, Ambrose'un benim asla sormamam gereken soruya cevap vermeyeceğini anlamış bulunuyordum, sesim yavaş yavaş kısılarak hepten gitti. Fakat Ambrose sessizliğini sürdürmedi. Birkaç saniye sonra, gözlerini lambaya dikmiş, uysal ve düşünceli bir tavırla şunları söyledi:

"Kanaatimce, bir yazar olmandan ötürü, canım, doğal olarak her şeyi derleyip toparlamak ve bir anlam ifade edecek hale getirmek istiyorsun."

"Evet," dedim, "galiba öyle... Özür dilerim."

"Özür dilenecek bir şey yok... Şu var ki, senin de bildiğin üzere canım, şeyler hiçbir zaman tamı tamına bir anlam ifade etmez. Gerçek hayatta öyle olmaz." Ambrose yüzünde belli belirsiz, gizli bir tebessümle başka bir tarafa bakmaya başladı.

Hepsi bu kadardı.

Ağustosun tam sonunda bir gün bir alışveriş gezisi yapmak üzere Halkis tarafına gittik. Ve oradayken, içki molası için uğradığımız otelde İngilizce bir dergiye rastladım. Resimli haftalık dergilerden biriydi bu. Turistin teki oradan ayrılırken bırakmış olmalıydı. Dergi çoktan kirlenmiş ve yıpranmıştı, ama taş çatlasa bir aylıktı.

Dışarıdaki bir masada ve sıcak güneşin altında, çok sert ve tuhaf, ölümcül bir yeşil renkteki buzlu içkilerimizi yudumlarken derginin sayfalarını tembel tembel çevirmeye koyuldum. At yarışı toplantılarındaki tüvit giysilerini kuşanmış kadınların, boş suratlarla bakan nişanlı çiftlerin, dans partilerinde fotoğrafçıya poz vermiş tiplerin –yakalıklarını beceriksizce taşıyan oğlanların ve bacaklarının farkında olan genç kızların– bilindik fotoğrafları vardı dergide. Ve sonra, bütün bu akıl almaz yabancıların ortasında Timmy'ye rast geldim.

Kitap eleştirisi sayfasındaki orta sütunun yarılandığı noktada, insanı tiksindirecek derecede dalkavukça bakan, oval biçiminde küçük bir fotoğrafı vardı. Fotoğrafın yanında romanı hakkında bir eleştiri yazısı yer alıyordu. Bir deste yazının arasında ilk sıraya konmuştu ve içlerinde en çok beğeniyi barındıran eleştiri yazısıydı. Evet, bizim Timmy bir roman yazmıştı! Hem de göz kamaştırıcı bir roman. Elinizden bırakamayacağınız bir roman. Cüretkâr bir zekâ ürünü olan ve keyifle okunan bir roman. Londra sahnelerini ve cemiyet hayatını anlatan, dertsiz tasasız, neşeli ve baştan sona şenlikli bir roman. Hiçbir yapmacıklığın, hiçbir anormalliğin, marazilik derecesinde modern hiçbir şeyin, tumturaklı, gergin, çetrefil, yapay, içe dönük ve çarpık hiçbir şeyin olmadığı bir roman. Entelektüel takıma mensup –kitapta isimleri belirtilmemiş olan– gözde tiplerin insan sağlığına aykırı, anlaşılmaz lakırdılarını andıran hiçbir şey yoktu burada. Hayır, sadece yalın, sağlıklı ve tadına doyulmaz bir kitaptı bu; eleştirmen dizlerinin üzerine çökmüş, bunu kendisine bağışladığı için Tanrı'ya şükrediyordu.

Ve Timmy'nin kendisi karşımda duruyordu; gözleri faltaşı gibi açılmıştı ve şunları dercesine bakıyordu bana: Biliyorum, senin ait olduğun sınıftan değilim ben. Oraya burnumu sokmaya çalıştığımı düşünme. Benim küçük ve önemsiz saçmalığımı okumayı sakın aklından geçirme. İçinde hiçbir mesaj yok; mesaj vermek gibi bir iddiası da yok. Mesai saatleriyle kokteyl partileri arasında bulabildiğim tek tük anlarda çiziktiriverdim. Ah, evet, *satışlar* iyi gidiyor. Popüler olacağı varmış. Tamamıyla şans meselesi. Kaç adet mi satıldı? Yirmi bin adet ve hâlâ talep varmış, bana öyle söylediler. Bu sayı senin son romanının satışının tam beş katı değil mi? Neyse, bu da bize sadece şunu göstermez mi: Halkın bu tür zırvalardan

hoşlandığını. Bunları ciddi eserlere yeğlediğini. Tabii ki, ben hayatta senin gibi ciddi *olamazdım*. Denemeye bile kalkışmazdım. Kendi sınırlarımı biliyorum ben.

Seni küçük fahişe, dedim ona. Bunu yapacağını bilmem gerekirdi. Cambridge'den beri hiç değişmedin, değil mi? Şimdi de kendini romancı yerine koyabileceğini mi sanıyorsun, tıpkı oyuncu, ressam, besteci yerine koyduğun gibi? İngiltere'nin geldiği durum bu. Bu tam onların istediği gibi bir şey. Sen de onların istediği gibi bir mahluksun. Benim burada olmamın ve ardımda hiçbir iz bırakmadan kayıplara karışmamın sebebi de bu. Beni kıskandıracağını mı sandın? İğrenç küçük oyununda sana rakip olabilmek için oraya geri döneceğimi mi sandın? Senin dünyanın bir parçası olmak istediğimi mi sandın? Bu gördüğüm sadece o dünyanın dışında kalmakla ne kadar doğru bir iş yaptığımı göstermeye yaradı.

Yine de o fotoğraf ve eleştiri bütün gün aklımdan çıkmadı. Ambrose'a bunlarla ilgili hiçbir şey anlatmamıştım ve anlatmayacaktım. Fakat ona ve adaya sadık olduğum konusunda kendisine dolaylı yoldan güvence vermek istiyordum. Onun yaşam tarzını kabul etmekten ve Timmy'nin yirmi bin kitap satabildiği dünyadan kendimi sürgün etmekten dolayı nasıl da memnun olduğumu bilsin istiyordum.

O akşam, içki tüketiminde bayağı bir mesafe kaydedilmişken lafa girdim:

"Biliyorsun Ambrose, bu adaya geldiğim ilk zamanlarda iki ya da üç haftadan daha fazla kalacağımı hiç tahmin etmemiştim. Tuhaf, değil mi?"

Ambrose bardağına bakarak tebessüm etti. Cevap vermedi.

"Yani," diye devam ettim, "hiç de benim tarzıma göre bir hayat olmadığını düşünmüştüm. Bu da, buraya gelene kadar aslında ne istediğimi hiç bilmememden kaynaklanıyordu. Her şeyin ortasında bulunmak istediğimi sanırdım; hani, *faal bir sosyal hayat* derler ya, onu istediğimi zannederdim. Tanrım! Tam bir süzme salakmışım. Kendimi bas bas bağıran bir endişe halinde yaşamaya zorlardım, oysa gerçekte, derine inildiğinde, hiçbir şeye aldırış ettiğim yokmuş, zerrece umurumda değilmiş. Bunun şimdi farkına varıyorum... Biliyor musun, sırf burada seninle birlikte olmak bana bir sürü şey öğretti. Hayatımda tanıdığım ve olayı gerçek anlamıyla çözmüş ilk insanın sen olduğunu düşünüyorum."

Ambrose'la daha önce hiç bu şekilde konuşmamıştım. Söylediklerimin kulağa ilanı aşk sözcükleri gibi geleceğini düşünmeye başlamıştım. Ve en kötüsü de yeterince inandırıcı olmamalarıydı. Sözlerimi zorla inandırıcı kılmak istemiş ama bunu yapamamıştım... O sarhoş halimle, en çok da Ambrose'un karşılık vermemesi yüzünden ani bir mahcubiyet hissettim. Onun da mahcup olduğunu görebiliyordum. Ne olursa olsun, sözlerime devam etmek zorundaydım.

"İngiltere'nin ne kadar feci bir yer olduğunu görmemi sağladın. Oradan böylesine tiksinmene şaşmamak gerek."

"Doğrusu, birbirinden epeyce farklı şeyler, canım." Ambrose özür dilercesine öksürdü. "Yani, benim tiksintimle senin tiksintin."

Ses tonundaki bir şey hoşuma gitmemişti, "Neden farklı oluyormuş?" diye sordum.

"Şöyle, benim durumumu düşünecek olursan, ben oraya ait değilim, hepsi bu."

"Sence *ben* oraya ait miyim?"

"Yani..."

"Benim içimde onların tekine *ihtiyaç duyan* bir şey olduğunu mu sanıyorsun?"

"Demek istediğim bu değildi..."

"Burada tamamıyla mutlu olduğumu düşünmüyor musun?" Sesim hafiften umarsızca çıkmıştı. "Ben yıllarca bu şekilde yaşayabilirim, hiç zorlanmadan. Hayatımın geri kalanı boyunca... Mesele nedir? İnanmıyor musun yoksa?"

"Niyetinin bu olduğunu *sandığından* eminim, hayatım."

"Fakat yapabileceğime inanmıyor musun?"

"Yapamazsın canım. Fazla uzun süre olmaz. Dayanamazsın sen."

"Neden dayanamayacakmışım?"

Ambrose tebessüm etmekle yetindi.

Reddedilmiş, hevesim kaçmış ve sarhoşluğum geçmiş gibi hissettim. Zira, elbette Ambrose mutlak surette haklıydı. Fakat ne kadar üzüldüğümü görmesine izin verecek değildim.

Elimden geldiğince önemsemiyormuş gibi yaparak, "Neyse, bunu tartışmayacağız" dedim. "Hangimizin haksız çıkacağını da hiçbir zaman öğrenemeyeceğiz. Çünkü, doğrusunu istersen, buradan ayrılmak zorundayım. Londra'ya geri dönmem lazım; çok yakında. Bir süredir gitmeyi düşünüyordum zaten."

Ambrose hiçbir şey söylemedi.

"İnsan bir şey yapmaya karar verir vermez," diye devam ettim, "o şeyi bir an önce yapmak en iyisidir, sence de öyle değil mi?"

Bir sessizlik oldu.

Ağır ağır ve dikkatli bir şekilde, "Aslında," dedim, "sanırım beni yarın buradan gitmekten alıkoyacak hiçbir şey yok."

Bunun Ambrose'u en azından bir nevi itiraza sevk edeceğinden emindim. Fakat o sadece hafifçe omuz silkmekle yetindi. "Keyfin bilir canım."

Sergilediği kayıtsızlık beni hayretler içinde bırakıp kısacık bir an kontrolümü yitirmeme yol açtı. Hissettiğim kederle, "Ama Ambrose," dedim, "yoksa?.." Kendimi tam zamanında tutmayı başardım. Az daha, "Yoksa burada kalmam ya da gitmem umurunda değil mi?" diyecektim. Bunu hemen, "Burada tek başına, oğlanlardan başka kimse olmadan yaşamak seni rahatsız etmiyor mu?" şeklinde değiştirdim.

Ambrose sorunun aptallığı yüzünden beni suçlarcasına, tatlı tatlı baktı. "Ama insan hep tek başınadır, hayatım. Bunu biliyorsundur elbet."

Durum böyle olunca, sözümden dönmek imkânsız hale geldi. Ertesi gün eşyalarımı toplamam gerekiyordu. Ambrose sessiz sedasız yardımcı oldu ve epey iş çıkardı. Gidişimi mümkün olduğunca en az duygusallık içeren tavırla karşıladı. Çadırıma ihtiyacım olmadığını ve onu kullanabileceğini söylediğimde, çadırın aşınma ve yıpranma payı hariç fiyatının hesabımdan düşülmesi konusunda ısrarcı oldu.

Beni Halkis'e götürecek olan balıkçı teknesi gecikmiş, oradan ayrılmam gün batımının hemen sonrasına kalmıştı. Ambrose beni geçirmek için kayalıklara inmişti.

Onu bir şekilde teselli etmem gerektiğini hissederek, "Geoffrey yakında tekrar ortaya çıkarsa hiç şaşırmam" dedim. Gerçi Ambrose böyle bir ihtiyacı olduğuna dair en küçük bir belirti dahi vermiyordu.

İlgisizce, "Herhalde gelir" diyerek bana hak verdi.

"Hans da öyle."

"Hiç şaşırmam."

Kır evi sahibesi pozunu fazlasıyla benimsemiş bir şekilde benimle el sıkıştı. "İyi yolculuklar" dedi. Sanırsınız, o öğleden sonra

hayatımızda ilk kez karşılaşmıştık ve eve çağrılıp çay ikram edilmiş bir komşuydum ben.

Tekne pat pat sesleriyle uzaklaşırken kıç tarafında oturup geriye baktım. Ada onu şimdiye kadar gördüğümden çok daha güzel bir halde, erimiş gümüş rengi denizin ortasında kapkara durmaktaydı; batan güneşin arkasında bıraktığı kızıllık çekilmeye yüz tutmuştu. O akşam hiç esinti yoktu. İncecik, helezon biçiminde bir duman yukarılara çıkıyor ve durgun havaya karışıyordu. Akşam yemeği pişiyordu. Mutfak masasındaki lamba yakılmıştı ve Ambrose çoktan oradaki yerini almıştı. Gözlerim doldu. Sadece oradan ayrıldığım için hüzünleniyor değildim, tüm bunların yarattığı etkide insanın içine dokunacak derecede masum ve ilkel bir şey vardı: Eski bir tablodaki, kıtaya ilk ayak basmış insanın kamp yeriydi burası. Ona bakardınız ve kendi kendinize söylenirdiniz: Bir düşün, orada gerçekten biri yaşıyor. Hem de ıssızlığın ortasında tek başına!

Halkis'te kaldığım otelde kendimi aynada güzelce incelediğimde son birkaç ayın yüzüme gözüme neler yaptığını görmek beni epeyce dehşete düşürdü. Saçlarım uzamış ve keçe gibi olmuş, sakalım uzamaya yüz tutmuş, tenim neredeyse siyaha dönecek kadar güneşten yanmış, yüzüm içkiden şişmiş, gözlerim kıpkırmızı olmuştu. Bunların hepsi yakın bir zamanda derlenip toparlanabilirdi elbette. Beri yandan, gözlerime orada daha önce hiç olmayan bir bakış yerleşmişti. İngiltere'ye döndüğümde, beni mutat benliğimle tanımak bakımından hiç kimse bir zorluk yaşamayacaktı. Sadece ben, arada bir tıraş olduğum sırada o bakışı görür gibi olurdum.

Ve arada sırada, gürültülü bir partideyken ya da radyoda kötü haberler dinlerken ya da gözümü açıp kendimi neredeyse hiç tanımadığım biriyle yatakta buluverdiğimde, oralarda bir başına yaşayan Ambrose'u aklımdan geçirirdim. Haklıymış, derdim kendi kendime, onun adasına ait değildim ben.

Ama artık buraya da ait olmadığımı biliyordum.

Ya da başka bir yere.

Waldemar

Bu sefer bir gemideyim.

1938 Ağustosu'nun sonlarında, Dover limanına girmekte olan bir Manş Denizi vapurundayım.

Her zaman nasıl da mini minnacık görünür liman! Hepi topu, ezelden beri orada duran peynir kalıbı biçimindeki falezlere sıkışmış bir kuytuluktan ibarettir; hafif yaz çisentisinde, yukarıdan ona kol kanat geren azimli küçük kalesiyle kasvetli bir minyatür şehir. Ah, tüm şehrin o dik dik bakan, gözünü dahi kırpmayan ve uzlaşmaya yanaşmayan tanıdıklığı! Martıların yüksek perdeden, kulak tırmalayıcı ciyaklamaları! İngilizler nasıl da derli toplu oturmuş, ziyaretçilerini karşılamaktalar: Bizler buradayız, bizi ister alır, ister terk edersin – burada işler senin değil, bizim usullerimize göre yürür. Byron onları son kez burada görmüştü. Wilde da öyle. Kendilerine sonsuza kadar veda eder, güneylilerin arasında şöhreti ya da ölümü bulmak için uzaklara gider ve onların zerrece umurunda olmazdınız. Ah, evet, adınızın son iki neslin dağarcığındaki gündelik bir kelimeye dönüşmesi halinde sizi tanıdıklarını, azıcık tanıdıklarını kabul etmek zorunda kalırlar. Fakat siz yahut başka herhangi bir şey hakkında yanıldıklarını hiçbir zaman gerçek anlamda kabul etmezler. Onlar yılmaz ve iflah olmaz varlıklardır ve hallerinden öylesine mutlak surette memnundurlar ki, daha önemsiz canlı türlerine hitap ederken artık seslerini yükseltmek ya da ellerini kollarını sallamak mecburiyetinde değildirler. Herhangi bir eleştiriniz varsa, size, karşılık verilmesi imkânsız tek bir cevap vereceklerdir: Sen de bizim adamızdan uzak durursun, olur biter.

Neyse, diye düşünüyorum, vapur küpeştesinin başında durmuş onları seyrederken, iş oraya varabilir. Günün birinde. Peki ama niçin geçen ay Çin'den dönerken New York'ta kalacağım yerde tekrar buraya döndüm? Üstelik bunu rahatlıkla yapabilirdim ve yapmayı da fena halde istiyordum. Açıklamakta zorlanıyorum. Edilgenlikle, yay biçiminde bir dönüş hattı çizerek, döne döne çıktığım yere geliyordum, tıpkı bir bumerang gibi. Beni havaya fırlatan kim?

Bilmiyorum ve gerçekten de öğrenmek gibi bir merakım yok. Yoksa öğreneceklerimden mi korkuyorum? Bu soruya cevap vermeyi reddediyorum. Size tek söyleyebileceğim, fırıl fırıl döndüğümdür.

Yoksa bunlar, bir delinin ya da en azından umarsızlığın dibine vurmuş birinin lafları gibi mi geliyor insanın kulağına? Hiç de değil! Orada dikilmiş dururken iyice bir bakın bana hele. Yenik düşmüş, moralsiz ve neşesiz bir halim var mı? Kaygılı mıyım? Evet. Gözlerimin kenarındaki kaz ayakları, siste gitmeye çalışan bir kaptan misali sürekli ve endişeli biçimde gözlerimi kısıp ileriye bakmaktan kaldı. Yanaklarımda iki derin oyuk halinde şekillenmiş parantezlerse asabiyet içinde yüz ekşitme ve dudak büzme hareketleri sonucunda yer ettiler orada. Fakat gözlerim parlak, yüzüm hâlâ gençlere özgü inceliğini koruyor ve yabancı biri, bu ay sonunda otuz dördümde olacağımı işitmekten dolayı hayrete düşebilir.

Dostlarımın ve tanıdıklarımın gözünde nasıl biriyim acaba?

Hakkımda yaptıkları esprilerden bir hükme varılacak olursa, beni yarı despot yarı diplomat karışımı, anlaşılması hayli güç bir varlık olarak gördükleri anlaşılıyor. Bir talim çavuşunu ya da titiz, ufak tefek bir ev sahibesini andıran pozlarda dolaştığımı söyledikleri olur. Karşı konulmaz bir iradeye sahip olduğum anlatılır. Bir keresinde Hugh Weston bu iradeyi, önünde duran herkesin geri çekilmeye mecbur kaldığı bir itfaiye hortumuna benzetmişti. Ayrıca, pek sinsi olduğum da söylenmiştir; Arabistanlı Lawrence'ın kibrini ve Talleyrand'ın cin fikirliliğini her daim bünyemde toplamış olsam da, özel değilmişim ve gruptakilerden biriymişim gibi davranırmışım. Ah, evet; üstelik had safhada acımasız ve sonuna kadar bencilliğe inanan biriymişim. Ama işte, yine de onları kahkahalarla güldürürüm.

Herkes insanlarla iyi kaynaşabilen biri olduğum gerçeğini kabul etmek durumundadır. Başka insanları, kendilerinden söz ettikleri sırada samimi bir ilgiyle dinlerim. Bilhassa yeni tanıştıklarım söz konusu olduğunda, şevkle davranma yeteneğine sahibim. Normalde benden hoşlanmayacak kişiler söz konusu olduğunda özel gayret gösteririm ve genellikle kalplerini kazanırım. Hem neden kazanmayacakmışım? Bu konuda sahte tevazuya hiç gerek yok. Ziyadesiyle cazibe sahibiyim ve hatırı sayılır bir şöhretim var. Yazdıklarım şu aralar tam da olması gereken ölçekte rağbet görmekte; moda oldular, fakat bayağılık derecesinde tanınmış değiller. Gençler, onlardan

bir nebze daha yaşlı olduğum için severler beni: Bir yerlere gitmiş, bir şeyler görmüş olmaktan kaynaklanan o romantik, hafiften hayat yorgunu havayı üzerinde taşıyan bir ağabey. (Siz bir de beni Çin yolculuğu hakkında aydınlatıcı söylevler çekerken, kayıtsızca "Weston o fotoğrafı Han Chwang'daki cephe hattında bulunduğumuz sırada çekmişti. Japonlar karşıdaki, tam kanalın öbür yakasındaki o büyük binadalar" laflarını ederken göreceksiniz.) Yaşlılar beni sever, çünkü iyi terbiye almış biriyimdir; yanlarındayken gencecik, coşkulu, saygılı ve mahcup bir adam olur çıkarım. Onları farklı bir şekilde pohpohlarım. Kimi zaman, pohpohlama işine fazla inceliksiz biçimde yüklenirim; sonrasında içimi okurlar ve bana olan güvenleri sarsılır. Fakat bu hatalardan ders aldım ve gitgide daha dikkatli birine dönüştüm.

"Gerçek" arkadaşlarıma gelince, onların dostluğuna, kendileriyle belirli bir noktanın ötesine gidemeyecek kadar büyük değer veririm. Elimdekileri kaçırmamaya bakarım. Bir insandan ciddi bir talepte bulunmanın nasıl tehlikeli olduğunu bilirim; o kadar güvendiğim hiç kimse yok. Eğer bu, insanın içindeki iyiliğe inanmamak oluyorsa, o halde insanın iyiliğine inanmayan biri olduğumu itiraf ediyorum.

Gelgelelim, dikkatliliğimin de birtakım sınırları var. Kimi zaman, gözümü korkutan insanlarla tanıştığım oluyor, çünkü içimi okuduklarını hissediyorum. Onlarla beraberken ilk başta samimiyetimi kanıtlamak için adeta kendimi parçalıyorum. Buna rağmen üzerlerinde iyi bir izlenim bırakamamışsam eğer, birdenbire içimi bir sıkıntı basıyor ve onları düpedüz acımasızca terslemeye başlıyorum. Artık hiç umursamıyorum onları.

Gelelim şu meşhur irademe; onsuz hepsinin hali ne olurdu acaba? Bazen, neredeyse tek başıma genç kuşakların ayakta kalmasını sağlayan benmişim gibi gelir bana. Şöyle ki, bir yalnız kalpler bürosuyla birleştirilmiş tek kişilik bir evlendirme dairesiyim ben! Onlara iş buluyorum, aşk ilişkilerinden aldıkları hasarı gideriyorum, yayımlanmamış yazılarını okuyorum, onlar adına yayıncılarla konuşuyorum, onları teşvik ediyorum, teselli veriyorum, öğle ve akşam yemeğinde karınlarını doyuruyorum. Ve *tutmuş* bir de benim irademden şikâyet ediyorlar!

Fakat soru halen geçerliliğini koruyor: Bunları neden yapıyorum? Onca zahmete ne için giriyorum?

Kanaatime göre yanıt, *Onların oyununu benim de oynayabildiğimi kanıtlamak için* olacaktır. Kimin oyunu peki? Başkaları'nın oyunu. Kuralları, Başkaları tarafından konmuş olan oyundur bu. Başkaları da, gittiğim okullardaki bütün müdürler, hayat boyu tanımış olduğum bütün vaizler, bütün gerici siyasetçiler, gazetelerin yazı işleri müdürleri, muhabirler ve kırkını aşmış çoğu kadın oluyor. Konuşabildiğim ve okuyabildiğim andan itibaren bana oyunlarındaki kuralları anlatıp durdular. Ve yakın zamana kadar, dudaklarında küçümseyici tebessümlerle, "Fakat tabii ki sen hiçbir zaman oynayamayacaksın" bilgisini üstü kapalı olarak iletmekteydiler. Ve yakın zamana kadar ben de zihnimde onlara cevap yetiştirmekteydim: "İsteseydim oynardım, ama istediğim bu değil; öleceğimi bilsem oynamam." Bu laflar bana bile pek inandırıcı gelmezdi. Ama şimdi savunmadan saldırıya geçmiş durumdayım. Önüme koydukları güç sınavını kabul ettim, oyunlarını oynadım ve kazandım, üstelik onların kurallarına göre . Hepsinin can attığı ve genellikle yapamadığı şeyi yaptım, başarılı oldum.

Tamam, bunu ispat ettim. Peki şimdi sırada ne var?

Hugh Weston ve ben, bir ömür sürmüş gibi gelen o muazzam durmalı kalkmalı yolculuklarımızda, aklımıza esen her konuda tartışmaya girerek kendimizi eğlendirme âdetini çıkarmıştık. Bu tartışmaların hemen hemen tamamı dostane oyunlardan ibaretti. Fakat ne zaman Tanrı ve ruh meselesine girsek, kendimi –son yıllarda hep olduğu üzere– ateşli bir öfkenin pençesinde bulurdum. "Hiç ipliğiğim yok," derdim ona, "başkaları ne derse desin. Bir ruhumun olmadığını biliyorum ben. Ve başka hiç kimsenin de ruhunun olmadığı konusunda iddiaya girmeye hazırım. Bütün bu konuşmalar midemi bulandırıyor. Bu konuda tarafsız olamıyorum. Bunun müstehcen ve kötü bir şey olduğu kanısındayım. 'Tanrı' sözcüğünü duyduğumda kusmak geliyor içimden; dildeki en pis sözcük. Leş gibi olan her şeyi tarif ediyor: Franco'yu, Hitler'i, Faşistleri, hepsini!" Hugh ise şen şakrak güler ve derdi ki: "Ağır ol! Ağır ol! Hayatım, böyle gidersen, günlerden bir gün *muazzam* bir dönüşümden geçeceksin! Aman Allahım, seni Kilise Ana'nın bağrına bastıkları sırada gözümün önüne getirebiliyorum, bütün o ayinler ve mumlarla beraber!" Bunun üzerine ben de kahkahayı basardım. Fakat hâlâ inatla, bir ruhumun olmadığından *kesinlikle* emin olduğumu kendi kendime tekrarlayıp dururdum.

Haklıysam, yani bir ruhum yoksa ve hatta gerçek anlamda bir insan bile değilsem eğer, Başkaları'na kendi oyunlarında kafa tutmayı seçen ben değilsem, sadece bir bumerangsam, o halde fır fır dönmeye son verdiğimde neler olacak? Gelecekte neler olacak?

Gelecek. Bugünlerde o sözcükle beraber sürekli belli belirsiz bir korku ürpertisi alıyor beni. Ve o Balzac'a ait *un jour sans lendemain* –yarını olmayan bir gün– deyişini hatırlayıp duruyorum. Şu aralar içinden geçtiğimiz zamanlar, feci bir akıbete gebe bu yaz mevsimi, *un jour sans lendemain* olmaktadır, ya da içimdeki korku bana öyle olabileceğini söylüyor; insanın yapıp ettiği her şey özünde bir yarınsızlık niteliği barındırıyor gibi. Sözgelimi bugün, Paris'te geçirdiğim ve yarın yokmuşçasına sarhoş olduğum, yarın yokmuşçasına seks yaptığım ve birkaç insana yarın yokmuşçasına çok sayıda vaatte bulunduğum bir hafta sonundan geri dönüş yolundayım. Londra'da ise eşit derecede yarını olmayan bir iki gönül macerası kaldıkları yerden sürdürülmeyi bekliyor. Yine de, nihayetinde yarının *geleceğine* inanıyormuşçasına konuşmak ve davranmak zorunda kalacağım.

Kendime dönük düşüncelerden çıkmam ve birdenbire küpeşte kenarında yanımda ayakta duran genç kızı fark etmem, yaklaşık olarak vapurun limana geri geri girmek üzere bir daire çizmeye başladığı anlara denk gelmiş olmalıydı. Genç kız geminin öbür tarafından buraya az evvel geçmiş de olabilirdi. Onu tanıdığımı fark ettim. Bana dikkat etmediği anlaşılıyordu; yahut beni tanımamıştı. Bir saniye sonra ismi de aklıma geldi.

Dorothy ile benim, 1932-1933 kışındaki o son Hitler öncesi dönemde birbirimizle bayağı sık görüşmüşlüğümüz vardı. Dorothy o sıralarda işçilerin devam ettiği bir Marksist okulunda öğretmenlik yapar, komünist jargona özel bir dikkat sarf ederek İngilizce dersleri verirdi. Komünizme tıpkı gribe yakalanır gibi yakalanmış o üst orta sınıfa mensup İngiliz genç kızlarından biriydi. Sanırım Dorothy gerçekten de kıymetli işçilerine layık bir insan olmadığı hissiyatındaydı; bu insanlar onun hayatta olmayı umut edebileceğinden daha bozulmamış, daha asil, ruhsal anlamda çok daha *dans le vrai** varlıklardı. Üstelik, tabii ki, yeni

* (Fr.) Hakikate yakın. (ç. n.)

inancını ailesine, içinden çıktığı sınıfa ve genel olarak İngiltere'ye karşı bir saldırganlık aracı olarak kullanmaktaydı. Bunu fazlasıyla sempatik bulurdum. Fakat ne zaman ona ısınacak gibi hissetsem, Dorothy, beni taraf tutmayan duygusal bir bohem olarak hedef alan bir eleştiriyi de içinde bulunduran asık suratlı ve dogmatik yorumlarda bulunarak her şeyi berbat ederdi. Bunun üzerine sabrım tükenir, Dorothy'nin yorucu bir insan ve muhtemelen bir erkeğin arkadaş bile olamayacağı hoşgörüsüz cinsten bir lezbiyen olduğuna hükmederdim.

Görüntüsü pek değişmemişti. Solgun, kemikli ve çilli bir yüzü olan, kısa boylu, narin ve kızıl saçlı bir kızdı. Güzel sayılmazdı; çenesi haddinden fazla öne çıkıktı.

"Selam Dorothy" dedim. "Beni hatırladın mı?"

Arkasına döndüğü ve beni tanıdığı sırada iki izlenim edindim: Birincisi, sanki nahoş bir karşılaşma bekliyormuşçasına, birinin kendisine hitap etmesinden tedirgin olmuştu; ikincisi, *beni* gördüğü için rahatlamış ve hatta içten bir memnuniyet hissetmişti. Evet, *çok* memnun olmuştu. Hatta benim tahmin edebileceğimden çok daha fazla. Tabii ki ben de buna karşılık verdim ve karşılaştığımıza sevinmeye başladım.

"Ben de Çin'den yeni döndüm, biliyor musun?" Bu konunun onu ilgilendireceğini ve coşkulu bir siyasi sohbet başlatabileceğini düşünmüştüm. Fakat Dorothy kibarca "Yolculuğun iyi geçti mi?" diye sormakla yetindi.

Kısa bir an fena halde bozuldum ve rahatsız oldum. İşte bu da, diye düşündüm, Dorothy'nin beni hâlâ sadece bir kelebek ve seyahatlerimi de sorumluluk taşımayan turizm faaliyetleri olarak gördüğünü açıkça gösteriyor. Bunun üzerine, savaş muhabiri ses tonumla sözlerime devam ettim: "Avrupa'da hiç kimselerin orada neler olup bittiğini fark etmiyormuş gibi davranması gerçekten hayrete şayan bir durum. Şunu söylemem gerekir, zira bu hepimize örnek teşkil edecektir: *Kurdukları* birleşik cephede çatlak olacağı yok. Tıpatıp aynı gerilimleri yaşamıyor değiller, fakat hepsi de öncelikle Japonları yenmeleri gerektiğinin bilincinde. Chiang'ı, Madam'ı, Chou En-lai'yi gördük, doğrusunu istersen üst düzey şahsiyetlerin çoğuyla bir araya geldik. Ve sonra elbette ki yüzlerce başka insanla tanıştık; öğretmen ve doktorlardan tut, cephede çarpışan askerlere ve çekçekçi çocuklara kadar..."

(Dorothy'yi etki altında bırakmaya uğraşmasaydım ve başarılı olmadığımı hissetmeseydim böyle konuşmazdım. Konferanslarda hava atarak geçirdiğim en berbat anlarda söylediğim cinsten şeylerdi bunlar. Çince bilmediğimden –orayla ilgili yanlış izlenimler edinmememiz için yanımıza verilmiş olan fazlasıyla güvenilmez bir resmi tercümandan yardım almaksızın– cephede çarpışan bir askerle ya da başka bir proleterle konuşmuşluğum yoktu. Çekçekçi çocuklara gelince, insan her halükârda *onlarla* siyaset tartışmak niyetiyle vaktini boşa harcamazdı. Gitmek istediğiniz yeri ve oraya vardığınızda bulmak istediğiniz şeyi kaba saba ve belirsizliğe yer bırakmayan bir işaret dilinde anlatırdınız onlara.)

Mesele, Dorothy'nin bana tam olarak dikkatini vermemesiydi. Dikkati, söylediğim şeylerin değil, bir şahıs olarak benim üzerime yönelmişti. Ayrıca, bir şeyden endişe ediyormuş gibi bir hali de vardı. İki kere göz ucuyla hızlı hızlı omzunun üstünden arkaya baktı.

Büyük bir fesatlıkla, "Peki *senden* naber?" diye soruverdim. "İspanya'ya gittin diye biliyordum, doğru mu bu?"

Fakat Dorothy beni bir kez daha hayretler içinde bıraktı; gözleri bir kutsiyet ifadesiyle parlamamıştı. "Ah, evet," dedi, "1936'da oradaydım. Bir de geçen sene. Gerçi fazla kalmadım." Hali tavrı gitgide daha çok ilgimi çekmeye başlamıştı. Sahiden de değişmiş gibiydi. Artık militanlık yaptığı yoktu. Ve doğal olarak, bu onu daha hoş biri haline getirmişti. Kısa süreli bir duraksamanın ardından, neredeyse özür dilercesine, "Bak Christopher, şu anda yalnız değilim" diye bir ekleme yaptı.

"Evlendin mi yani?"

Dorothy kıpkırmızı oldu ve gülümsedi, "Şey, hayır, henüz değil. Ama iş oraya varabilir."

"Tebrikler!"

"Proleter bir oğlan. Alman. Onunla Paris'te tanıştım."

"Demek mülteci?"

"Yani, bir bakıma öyle. Yahudi değil ama."

"Komünist mi?

"Hayır. Parti üyesi değil. Ama sempatisi var... Christopher, âşık oldum ben. Hayatımda ilk kez hem de. Hiç onun gibi birini tanımamıştım. O kadar içi dışı bir ki... Bu hali, başka insanların, artık nasıl oluyorsa, tam gerçek değilmiş gibi görünmesine yol açıyor..."

Bu içi dışı bir proleterden kuşkulanmaya başladığımdan, "Hayatını nasıl kazanıyor?" diye sordum. Berlin'de Dorothy ile tanışmamızdan uzun zaman önce ben de kısa süren bir işçileri ilahlaştırma hastalığına tutulmuş, şifa bulalı beridir de bu konuya had safhada duyarlı hale gelmiştim.

"Yani, aslında bir mesleği yok. Herhangi bir meslek eğitimi almamış. Ama elinden her iş geliyor. Aklına ne gelirse artık. Kafası da çalışıyor. Eminim, bu konuda sen de bana hak vereceksindir. Tabii entelektüel bakımdan öyle olduğunu söylemiyorum. Ama *hissedebiliyor*. İnsanları anlama konusunda harika. Onu kandırman imkânsız."

Kısacık bir an ona epeyce içerlemiş vaziyette, "Bunu yapmak istediğimi de nereden çıkardın?" diye sordum. Ama sonra anladım ki, kişisel bir meseleye dokundurduğu yoktu; bu sadece, insanların kendilerini yaşadıkları sevdanın trans haline fazlaca kaptırdıklarında ortaya atıverdikleri türden nezaketsizce bir yorumdu.

"Benden beş yaş küçük."

"Fazla bir şey sayılmaz."

"Ne var ki, daha bile genç gösteriyor. Ah, Christopher, bugün seninle karşılaştığıma nasıl sevindim bilemezsin! Gerçekten moral desteğe ihtiyacım var. Bu yolculuğun düşüncesi aylardır resmen ödümü koparıyor!"

"Niye ödünü koparıyor?"

"Ah, ailem. Ve İngiltere. Ve..." Birdenbire Dorothy'nin gözleri birinin üzerinde sabitlendi. Tam o sırada, gemiden inmeye hazırlanan yolcular etrafımızda büyük bir kalabalık oluşturmaya başlamıştı. Dorothy rahatlamış görünüyordu. Alçak sesle, "İşte, *orada*!" dedi. Arkama döndüm. *Ve karşımda Waldemar'ı buldum!* Evet, sahiden Waldemar'dı bu! Ve onu son kez St. Gregory adasında gördüğüm zamanki haline tıpatıp benziyordu ya da ilk bakışta bana öyle gelmişti. O da beni çoktan tanımıştı. Yanımıza gelmek için dirsekleriyle kalabalığın arasında kendine yol açmaya çalışıyordu.

"Christoph!" Kolunu boynuma doladı. Burnuma bira kokusu geldi. Bar kapanana kadar aşağıdaki salonda oturup içmiş olmalıydı. "Bu gerçek olamaz! İnanamıyorum! Sürprize bak! Bunca zaman nerelerdeydin?"

"Çin'deydim."

"*Çin* demek ha!" Waldemar kahkahalarla gülüyordu. "Bizim Christoph işte – çılgın göçmen kuşumuz! Oğlum, aklını kaçırmış olman lazım! Çinlilerle neler yaptın bakalım? Sana da zorla köpek yedirdiler mi peki? Bir yerde okumuştum."

"Yok. Sadece kuş yuvası yedirdiler."

"Kuş yuvası mı? Dorothy, ne dediğini duydun mu? Bu adam çılgın değil mi yani? Bizim eski Christoph hiç değişmemiş!"

Dorothy'nin bütün bu konuşulanları büyük bir hayretle dinlediğini söylememe bile gerek yok. "Waldemar ve ben Berlin'den tanırız birbirimizi" dedim ona.

"Ona ne dedin öyle – Waldemar mı?"

Waldemar çabucak "Christoph, ismimi değiştirdim ben" deyiverdi. "Ülkeden çıktıktan sonra Eugen olarak değiştirdim... *siyasi sebeplerden dolayı*, anlarsın ya..." Dikkatli konuşma işareti vermek istercesine, bana gözlerini hiç ayırmadan baktı.

Dorothy sevinçle, "Galiba Waldemar'ı daha çok sevdim ben" dedi. "Bundan böyle sana Waldemar diyeceğim."

Waldemar ona hafifçe kaşlarını çatarak baktı. Kaşları sadece hafifçe çatılmış olsa da, Waldemar'ın içinde bir şeylerin değiştiğini anlamama yetecek kadar çok şey görmüş sayılırdım. O anda bir eğitmene gönülsüzce boyun eğen bir hayvandan farksızdı; özgürlüğü elinden alınmıştı, fakat henüz ehlileştirilmemişti. Bu teslimiyet, bu yarı ehlileştirilmiş hal onu katılaştırmış, belki de –hayatında ilk kez– başka birinin canını yakma kabiliyetine sahip birine dönüştürmüştü. Yüzüne eser miktarda çirkinlik yerleşmişti; gelgelelim tam da bu sebepten dolayı, cinsel anlamda eskisine nazaran çok daha çekici bir adam olmuştu. Waldemar ile Dorothy'nin arasında yakın bir cinsellik ilişkisinin bulunduğuna dair güçlü bir duyguya kapılmış ve aynı zamanda Waldemar'ın bu yakın ilişkiyi çantada keklik gibi gördüğünü de hissetmiştim. Bu ilişki yüzünden gururu, Maria Constantinescu'yla yaşadığı macerada olduğu kadar okşanmıyor olabilirdi. O bakımdan olgunlaşmıştı. Dorothy'nin onun asık ve esir düşmüş suratına bakışını seyrettim; endişeli ve içlerinde bir nebze çekingenlik bulunan gözlerle bakıyordu ona. Ve daha önce de çok kereler düşünmüş olduğum bir şeyi düşündüm: Doğrusu, bütün blöflerine ve çifte blöflerine rağmen kadınlar nasıl da savunmasızdılar ve pek çoğumuz, çoğu zaman onlara nasıl da kötü davranıyorduk!

Waldemar inceliksiz bir şekilde ve muhtemelen içindeki gaddarlığı alttan alta hissettirme niyetiyle, "Pekâlâ," dedi, "Waldemar diyebilirsin bana – Christoph'la yalnız olduğumuzda."

Sanki bu söylediği bir şakaymış gibi, kendimi bir anda bu lafa kahkahalarla –hem de şiddetli kahkahalarla– gülerken buldum. Bu, kısmen, ânın yarattığı hafif çirkinliğin etkisini azaltmak isteyişimden kaynaklanıyordu. Kısmen de, Waldemar'ın –Dorothy tarafından görüldüğü şekliyle– Eugen olarak vücut bulmasındaki olanca maskaralığın bana şu anda kendini göstermiş ve beni bayağı bir eğlendirmiş olmasından kaynaklanıyordu.

Vapur şimdi, bize doğru çevrilmiş iki tekerlekli el arabalarından oluşan bir konvoyun önünde boş suratlarla sıralarını bekleyen hamalların durduğu rıhtımın kenarına bağlanmaktaydı. Yolcuların tek tük arkadaşları da göze çarpıyordu; bizlere gemideyken el salladıkları için çoktan yorgun düşmüş ve orada somurtkan suratlarla dikilmiş bekliyorlardı. Gelişimizin, önemsiz bir cenaze misali, keyifsiz ve görev kabilinden törenleri andıran bir havası vardı.

Dorothy, "Birlikte Paris'te yaşıyorduk" diyerek durumu bana açıklamaya başladı. "Fakat şu günlerde orası çok pahalılandı. Aileme mektup yazıp para istedim; yıllardır hiç yapmadığım bir şeydi bu. Ablam da bana gönderdiği cevapta, annemin bir süreliğine eve dönmemi istediğini yazdı. Başka bir deyişle, buraya gelmemiş olsaydım parayı alamayacaktım."

Sesimi biraz alçaltarak ve kendini zaten karaya çıkma hazırlıklarını seyretmeye kaptırmış olan Waldemar'a bakmamaya özen göstererek, "Haberleri var mı; yani ondan?" diye sordum. Aslında, yerel halkın çabuk ve gündelik tarzıyla konuşulduğunda, Waldemar'ın İngilizce'yi anlamayacağından emindim ve sonraları haklı olduğumu da anladım.

"Hayır. Haberleri yok. Viola, yani ablam, hayatının şokunu yaşayacak." Dorothy bunu bir miktar haz duyarak söylemişti; yine de fena halde kaygılandığını açıkça görebiliyordum. Kendi kendine "Hak ettiklerini bulacaklar işte" diye söylendi. "Nicedir müstahak oldukları bir dersti bu. Hepsi özünde faşist bunların."

"Sana hiç para vermezlerse ne yapacaksın?"

Katlandığı gerilim neredeyse kırılma noktasına dayanmışçasına, "Ah, Tanrı aşkına!" diye bağırdı. "Henüz *o meseleyi* dert etmemiz gerekmiyor. Birinci soru şu: Acaba bu gemiden inmesine izin verecekler mi bakalım?"

Bununla neyi kastettiğini sormak için vakit kalmamıştı. Zira sürme iskele indirilmişti ve hepimiz ona doğru yönelmeye başlamıştık. Dorothy, Waldemar'la acele acele Almanca konuşmaktaydı. Almancayı hâlâ çok akıcı ve bariz bir Berlin aksanıyla konuştuğu dikkatimden kaçmadı. "Şimdi dinle; üzerinde 'Yabancılar' yazan şu girişten geçeceksin. Çıkış noktasında seni bekliyor olacağız."

"Yani tek başıma gitmem gerektiğini mi söylüyorsun?"

"Eugen, yüz kere söyledim, böylesi çok daha iyi. Seni bir sürü açıklama yapmaktan kurtaracak. Üstelik, seninle baş başa mülakat yapmak konusunda ısrarcı olacaklardır."

"Peki ama onlara ne söyleyeceğim ben?"

"Sordukları tüm sorulara tamamıyla gerçeğe uygun cevaplar ver, yeter. Sen cevap vermeye ne kadar hazır olursan, onlar da sana daha az soru sorarlar."

"Fakat ne dediklerini anlayamayabilirim."

"Aptal aptal konuşma!" Dorothy'nin sesi titriyordu; Waldemar'ı bu çetin sınavdan, sırf kendi iradesinin gücüyle geçirtebilmek adına çılgınca bir çaba harcadığı her halinden belliydi. "Almanca biliyorlar."

"Biliyorlar mı?" Bu durum sanki Waldemar'ı daha da çok sıkmaya yaramıştı. Her ikimize de küskün bir yakarışı yansıtan gözlerle baktı. Sonra, yüzünden düşen bin parça, arkasını döndü, "yabancılar" kapısına doğru gitti ve kapıdan içeri girdi. Waldemar'ı bunu yaparken görmek, yarını olmayan bir gün hissinin bir parçasını oluşturan o muğlak kuruntuyla içimi epeyce bulandırmıştı.

Yanımda duran Dorothy'ye yukarıdan göz ucuyla baktım. Alçak bir sesle, "Eğer birileri gerçekten onun canını yakmaya kalkışırsa, onları öldürmem işten bile değil" dedi. Gözleri yaşlarla dolmuştu. Derken, bir anda kolumun üzerinde duran eli bana sımsıkı tutundu ve ben de içini rahatlatmak istercesine hafifçe sıktım elini; oysa iç rahatlatabilecek bir halde hissetmiyordum kendimi.

"En berbat şeyse, insanların nasıl da kokuşmuş varlıklar olduğunu bir nebze olsun anlamamış olması. O bakımdan beş yaşındaki bir çocuktan farksız. Gittiği her yerde insanların ondan hoşlanmasını bekliyor, sanki bütün olan bitenler kocaman bir çocuk partisiymiş gibi. Öyle kahrolası bir masumiyeti var ki... Tanrım!"

"Masum derken neyi kastediyorsun?" diye sordum, çünkü her durumda Waldemar hakkında konuşma ihtiyacı hissettiğini bi-

liyordum ve Waldemar'ın ona ne kadarını anlattığını öğrenmeye can atıyordum.

"İlk kez seviştiğimizde bana öyle bir muamele etti ki," diye kıkırdadı Dorothy, "ihtiyar bir fahişeymişim gibi davrandı." Bunun hatırası bile bir anda neşesini yerine getirmiş gibiydi. (Sohbetimizin geri kalanı bölük pörçük parçalar halinde, kalabalığın arkadan ittirerek bizi birbirimizden kısacık bir an ayırdığı ve görevliler pasaportlarımızı kontrol ederken durmak zorunda kaldığımız esnada gerçekleşti. Arada bir, gemide bulunan yolculardan biri sohbetin küçücük bir parçasına kulak misafiri oluyor ve meraklı gözlerle ikimize bakıyordu, fakat Dorothy utanıp sıkılmak şöyle dursun, zihnindeki probleme bunları fark edemeyecek kadar, fazlasıyla derin bir şekilde kaptırmıştı kendini.)

"Bu da hoşuna mı gitti?"

"Aklımı başımdan aldı, tabii. Sanırım daha önce hep fahişelerle birlikte olmuş. Her şeyi, bütün o numaraları bildiğini bana göstermek için öyle bir gayrete girdi ki! Onunla tanışmadan önce hayatıma giren genç erkekler, yani, hep fazlasıyla saygılı davranmışlardı bana. Ama onunla olanlar, ah, tarif etmem imkânsız. Saygılı olmadığı kesin; hatta bir yerde ciddi bile değildi. Ama nasıl, nasıl eğlenceliydi! Hem güzeldi de, hayatımda başıma gelen en güzel şeydi. Mutluluktan *ağladım* resmen!"

"Onun durumu nasıldı? O da ağladı mı?"

"Ne mümkün! Bence şaşırıp kalmıştı sadece. Sorunun ne olduğuna bir türlü akıl erdiremedi. Yaptığımız şeyden utanıp utanmadığımı bile sordu! *Utanmak* mı? Hayatımda asla utanmayacağım tek şey bu olacak..." Dorothy geçmişe nasıl ani bir şekilde dönüp içine daldıysa, tam o anda, aynı anilikle geçmişten şimdiki zamana dönüş yaptı. Utanıp sıkılarak ve üzüntüyle çevresine bakındı. "Tüm bunları sana niçin anlattığımı Tanrı bilir... Neyse, evet, *aslında* biliyorum – çünkü bugün sinirlerim o kadar bozuk ki... Ah, Christopher, hayat şu sıralar cehennemden farksız, değil mi? İnsan sürekli endişe etmekten hastalanacak hale geliyor. Endişe, insanı her türlü işi yapmaktan ya da bir şeylere yoğunlaşmaktan alıkoyuyor... Şimdi de İspanya'da işler iyice çığırından çıkmaya başladı, öyle değil mi?"

"Kesinlikle öyle. Ben artık hükümetin kazanmasını sağlayacak bir yol göremiyorum. Bir mucize olmazsa eğer."

Dorothy gözlerini ayırmadan, umarsızca, yabancılara ayrılmış çıkış kapısına bakıyordu. "Ah, Tanrım, bu iş niye bu kadar *uzadı*?"

"Gemide bir sürü yolcu vardı."

"Ama o kadar çok yabancı da yoktu. Ben fark ettim. İnsanlar seyahat etmeye korkuyor da olabilir."

"Bu işler hep uzun sürer."

"Öyledir herhalde. Eugen'le tanışmadan önce bu tarz şeylere dair pek fazla deneyimim olmamıştı. Sonra başka bir sürü insanın başına neler geldiğini fark etmeye başladım. İnsan Britanya pasaportunu nasıl da olağan kabul ediyor, değil mi? Bu konuda nasıl da kendinden emin davrandığımı düşündükçe utanıyorum; hem de Hitler iktidara geldiğinden ve hepimiz –yani bir yolunu bulabilenler– Almanya'dan ayrıldığımızdan beri sürekli sığınmacılarla içli dışlı olduğum halde. Ah, Paris'teki durum içler acısı! Fransa'dan birkaç haftadan uzun süre oturma izni alma umudunun olmadığını bilen o insanların halini bir görsen; yabancı ülke konsolosluklarının önünde bir ileri bir geri gidip gelen ve buralara sanki paralarının yetmeyeceği şeylerin sergilendiği mağaza vitrinleriymiş gibi hasretle bakan insanlar... Oralara fiilen gitmediğin halde vatandaşı olabileceğin birtakım Güney Amerika cumhuriyetlerinin var olduğunu biliyor muydun? Ne var ki, bu da feci pahalı; duyduğuma göre binlerce sterlin tutuyormuş. Hatta vize alabilmek için bile rüşvet vermen ve çok miktarda para göstermen gerekiyormuş. Biletten hiç bahsetmiyorum bile."

"Waldemar'la... yani Eugen'le böyle bir yere gider miydin peki?"

"Hayır, ona Waldemar diyelim. Senin yanında öyle diyeceğim... Evet, tabii ki giderdim. Onunla her yere giderim ben. Yani, başka çare var mı?"

"Sanırım yok."

Dorothy bana bir an baktı. "Onu Berlin'den tanıyormuşsun, öyle mi demiştin?"

"Ah, evet." Bu konuya fazlaca kayıtsız kalıyormuşum gibi bir izlenim bırakma riskine girmek niyetinde değildim. Waldemar'ın ona neyi anlattığını, neyi anlatmadığını tam olarak öğrenene kadar konuya girmeyecektim. Çünkü sorusunun içine çöreklenmiş mini minnacık bir kıskançlık kurtçuğunun varlığından gayet net bir şekilde haberdardım. Sevgili, zavallı Dorothy! Hayatında başa çıkmak zorunda olduğu yeterince şey bulunduğu muhakkaktı; kıskandırılmaya, hele de *beni* kıskanmaya hiç ihtiyacı yoktu!

"Küçük hanım, bu tarafa gelebilir misiniz lütfen?"

Yabancılar bölümü pasaport odasındaki görevlilerden biriydi bu. Adam, gözlerimizi kısa bir anlığına ayırdığımız odanın kapı eşiğinde dikilmekteydi. Anlaşılan, Waldemar adama Dorothy'yi eliyle işaret etmişti. Waldemar'ın kendisinin de odada, görevlinin arkasında bulunduğunu görebiliyorduk.

"Evet." Dorothy, beklenen karşılaşma için kendine çekidüzen verirken fark edilebilecek derecede beti benzi atmıştı. Beni ceketimin kolundan tutarak zayıf bir sesle "Benimle gel" dedi. Birlikte odaya girdik.

Waldemar sert bir büro sandalyesinde oturmaktaydı. Gözü korkmuş ve birdenbire iyice gençleşmiş gibi bir hali vardı; köşeye sıkışmış asık suratlı bir köylü genciydi artık. İçeri girdiğimiz sırada bize yönelttiği bakışlar öfkeli ve sitemkârdı.

Bize seslenen, ikinci dereceden bir memurdu. Amiri, sorgulamayı yapan şahıstı. Koyu renk gözlerinden gülümsemeyi asla eksik etmeyen ve sımsıkı ağzı bir türlü açılmayan zarif ve ufak tefek bir adamdı.

"Küçük hanım, anladığım kadarıyla, bu genç adam ailenizi ziyarete geliyormuş."

"Tabii ki öyle." Dorothy derhal savunmaya geçme hatasını yaptı; adamın gönlünden geçenin tam da bu olduğu ortadaydı.

"Bunun sosyal bir ziyaret olup olmadığını sorabilir miyim?"

"Sosyal derken ne kastediyorsunuz? Tabii ki sosyal."

"O halde aileniz kendisini önceden tanıyor mu?"

"Bundan size ne?"

"Dorothy," dedim, "bu soruları sormak mecburiyetindeler, sen de biliyorsun."

"Siz aileden misiniz beyefendi?"

"Onu bu meselenin dışında bırakın" dedi Dorothy. "Kendisi sadece gemide karşılaştığım bir arkadaşım olur."

"Sadece bir arkadaş... anlıyorum." Memur bu bilgiyi daha sonra aleyhime kullanmak niyetindeymişçesine, büzülmüş ağzı ve gülümseyen gözleriyle baktı bana. Derken, Dorothy'ye döndü ve dedi ki, "Bunun beni niçin ilgilendirdiğini size anlatayım, küçük hanım. Ben Majestelerinin Göç Hizmetleri'nde çalışan bir memurum ve istenmeyen bir yabancının bu ülkeye sahte gerekçelerle girmemesini sağlamak benim görevim."

"Kim demiş sahte gerekçeler var diye?"

"Ailenizin bu genç adamı tanıyıp tanımadığını soruyorum size."

"Hayır tanımıyorlar. Niye tanıyacaklarmış?"

"Ve siz hâlâ bunun sosyal bir ziyaret olduğunu söylüyorsunuz."

"Tabii ki öyle diyeceğim! Başka ne türden bir ziyaret olabilir?"

"Şöyle, küçük hanım, mademki açıkça anlatmam konusunda ısrarcı oldunuz, bu genç adam... yani, sizinle onun arasında sınıfsal bakımdan bir uyuşmazlık söz konusu."

Dorothy sert bir karşılık vermeye hazırlandı. Onun bu karşılığı vermesine kalmadan, koluna uyarı babında dokundum. Yutkundu ve hem kontrollü hem de agresif bir sesle, "Peki bu suç mu?" diye sordu.

Memur, hiç utanıp sıkılmadan, "Göreceğiz artık" dedi. "Pasaportunda mesleğinin *Hausdiener* olarak belirtilmiş olduğunun farkında mısınız? *Hausdiener*'in ne anlama geldiğinden haberiniz var mı?"

"Elbette var; uşak anlamına geliyor."

"Ve siz de bu genç adamın İngiltere'ye uşak olarak değil, sosyal bir ziyaret gerçekleştiren bir arkadaş olarak geldiğinden son derece eminsiniz? Kendisinin, göçmenlik kanunlarına aykırı şekilde, çalışma izni olmaksızın ailenizin yanında çalışmaya geldiğini kabul etmeye niçin yanaşmıyorsunuz?"

"Bu çok saçma."

"O halde, beyefendinin hangi işle *meşgul olacağını* bir zahmet bize anlatabilir misiniz?" Memur bizi mat etmiş ve artık rahatına bakabilirmiş gibi, sandalyesinde arkaya yaslandı. "Bakın, bu genç adam uşak olarak çalışmadığını bize itiraf etmiş bulunuyor; dolayısıyla, pasaportunda gerçeğe aykırı bir beyanat var ve bu da Majestelerinin Göç Hizmetleri'ni kandırma teşebbüsü anlamına geliyor... Neyse, bize karşı tamamıyla dürüst olursanız bunu görmezden gelmeye hazırız."

"*Zaten* dürüst davranıyorum."

"Sizinle aynı fikirde değilim küçük hanım."

"Bence küstahlık ediyorsunuz."

"Her zaman için şikâyetlerinizi yazılı olarak İçişleri Bakanlığı'na gönderebilirsiniz küçük hanım. Fakat tabii ki, bu mesele kararlaştırılmayı bekleyedursun, bizim bu genç adamı bir sonraki gemiyle sınır dışı etmemiz ve kendi memleketine göndermemiz gerekiyor."

"Ama bunu yapamazsınız!"

"Bana kalırsa pek çok şey yapabildiğimizi siz de göreceksiniz küçük hanım. Bu gibi konularda geniş yetkilerle donatılmış olduğumuz bir gerçek. İçişleri Bakanı'na bağlı olarak çalışıyoruz tabii ki. Fakat sizin de göreceğiniz üzere, kendisi inisiyatifi büyük ölçüde bizlere bıraktı. Bu genç adamla ilgili olarak aldığımız her türlü kararı uygun bulacağından eminim."

"Almanya'ya geri dönemez!"

"Bundan kastınız kendisinin bir siyasi sığınmacı olduğu mudur? Oraya dönmesi halinde gerçek bir tehlikeye maruz kalacağı mıdır?"

"Ben... hayır, öyle demedim."

"Güzel, o halde sorularıma biraz daha eksiksiz cevaplar verseniz daha iyi olmaz mı? Biliyor musunuz, pek yardımcı olmuyorsunuz... Bu genç adamı tam olarak ne kadar zamandır tanıyorsunuz?"

"Altı aydır" dedi Dorothy. Halinden tavrından, elinden geldiğince mübalağa ettiğini çıkardım.

"Onunla nerede tanıştınız?"

"Paris'te."

"Lütfen anlatır mısınız, kendisiyle tam olarak *nasıl* tanıştınız?"

"Ben... biz bir restoranda tanıştık."

"Bu genç adam başka bir tabir kullandı. Bir gece kulübü olduğunu söyledi."

"Bu o kadar önemli mi?"

"Madem bu genç adam uşak değil, o zaman kendisi *hangi işle* meşgul olmaktadır? Yaptığı işin bir gece kulübüyle ilişkisi olamaz, değil mi? Kendisi bu tarz yerlere giden, kadın müşterilerle dans eden, onlarla arkadaşlık kuran biri olamaz herhalde?.." Bu aşamada, Dorothy'nin patlayacağından adım gibi emindim; ne var ki, memurun da bunun farkına varmış gibi bir hali vardı, çünkü adam yumuşak bir manevrayla saldırı biçimini değiştirdi. "Kendisi İngiltere'de bulunduğu müddetçe tamamıyla ailenizin şeyine, yani *cömertliğine* bağımlı olarak mı yaşamak niyetinde?"

"Kesinlikle öyle değil! Kendine ait yirmi sterlini var."

"*Kendine ait* mi, küçük hanım? Genç adam bize öyle söylemedi. Paranın size ait olduğunu söyledi."

"Şöyle, parayı ona ben vermiştim."

"Bizim izlenimimiz büyük ölçüde, parayı kendisine sadece *ödünç vermiş* olduğunuz; parayı bize göstersin ve kendisine ait olduğunu iddia etsin diye. Gerçekten böyle bir şey yaptıysanız küçük hanım,

siz de biliyorsunuz ki, Göç Hizmetleri'ni kandırmaya çalışmış sayılacaksınız. Ve bu da kanunlar nezdinde ceza gerektiren bir durumdur."

"Parayı *ona verdim* diyorum size!"

"Demek öyle? Ah! Pek cömert bir davranış, ne armağan ama; davetinizin *cömertliği* yetmezmiş gibi... Her neyse, küçük hanım, olayın hal ve gidişini pek tatmin edici bulduğumu söyleyemeyeceğim. Bu genç adamın ailenizin yanında çalışmayacağı konusunda bize güvence veriyorsunuz, fakat bu konuda sadece sizin beyanınızı dinlemiş durumdayız, anlatabildim mi? Ve yaptığı işin mahiyetinin kuşkulu olması sebebiyle eninde sonunda kendini Londra'da amaçsız bir hayat sürerken bulması –hatta suç unsurlarına bulaşması da– gayet mümkün... Bütün etkenler dikkate alındığında, kendisine bir aydan uzun süreli bir izin verebileceğimi hiç sanmıyorum. Londra'da uygun yetkililere başvurmanız halinde uzatma almanız *mümkün olabilir*, fakat açıkçası bundan kuşkuluyum. Dolayısıyla bu genç adam –hazır bulmuşken– sizin konukseverliğinizden olabilecek en iyi şekilde yararlansa iyi eder." Memur pasaportu damgaladı ve Waldemar'a uzattı. Mülakat o kadar ani şekilde sona ermişti ki, hepimiz bir sersemlik içerisinde ve koyunlar kadar uysal bir şekilde bürodan çıktık.

Bu gecikme sebebiyle koşarak yetişebildiğimiz vapur bağlantılı trende Dorothy en sonunda patladı: "Ah, *domuz herif*!"

Öfkeyle ona doğru dönen Waldemar, Almanca "Ne yapsaydım peki?" diye bağırdı. "Onlara doğruyu söylememi tembihledin, değil mi? Ne söyleyeceğimi nereden bilecektim? Orada aptal gibi oturdum. Beni onlarla neden yalnız bıraktın?"

"Bırakmak zorundaydım Eugen, niçin anlamıyorsun?"

"Beni onlarla yalnız bıraktın. Bana adi bir dolandırıcı muamelesi yaptılar." Waldemar yüzünü pencereye döndü ve somurttu. Dorothy ve ben, sırf diğerimizin orada bulunmasından dolayı yoğun bir mahcubiyet hissettik. Fakat çay siparişi verdiğimizde, Waldemar nezaketsiz bir tavırla, biraz çay içmeye ve bir dilim kum sarısı rengindeki demiryolu kekinden yemeye razı oldu. Biraz sonra onlara barışma fırsatı sunmak arzusuyla koridora çıktım ve bir sigara yaktım.

Gelgelelim, neredeyse aynı anda Waldemar peşim sıra dışarı çıktı; sanki Dorothy'nin konuşmalarımızı duymadığından emin olmak ister gibi kompartımanın kapısını dikkatle arkasından ka-

pattı. Evet, *gerçekten* kızın canını acıtmak istiyordu. Eski Waldemar böyle davranmazdı. Dorothy ise, fark ettiğim üzere, bize camdan göz ucuyla bile bakmamaya dikkat ediyordu. Eline bir dergi almış, büyük bir dikkatle onu incelemeye başlamıştı.

Waldemar benim sigaralarımdan bir tane aldı. Sigarasını yakarken, davranışlarına nasıl tepki verdiğimden emin olamadığından bana deneme kabilinden sırıtarak baktı. "Bunların hepsi aslında *senin* suçun, biliyorsun değil mi Christoph?"

"*Benim* suçum mu?"

"Sen ve ben birlikte Almanya'dan çıktığımızda pasaportuma *Hausdiener*'ı yazdırmamı söyleyen sen değil miydin?"

"Yani, evet bendim, fakat o zamanlar güya Yunanistan'a bir evde uşak olarak çalışmak üzere gidiyordun. Ne var ki, ortada ev filan yoktu. Sen de zaten iş göremeyecek kadar aşırı tembel herifin tekiydin."

Waldemar bu sözlerime tıpkı beş yıl önce yapabileceği gibi içtenlikle ve başını geriye atarak güldü. Derken, "Ona benimle ilgili bir şey anlatmadın, değil mi?" diye soruverdi.

"Ne anlatacakmışım?"

"Ah işte, adayı, Ambrose'u, Hans'ı, o çatlak Maria'yı."

"Ona hiçbir konuda tek bir şey anlatmadım."

"Anlatmadığına yemin eder misin?"

"Yemin etmeme lüzum yok. Öyle diyorsam öyledir."

Waldemar uysallıkla "Pekâlâ" dedi. "Seni kırmak istemedim, Christoph."

"Gerçekten bu kadar kıskanç mı?"

"Sadece kafasının almayacağı şeyler bunlar."

"Ona âşık mısın, Waldemar?"

"Elbette âşığım."

"Hayır, cidden soruyorum. Çünkü onun sana âşık olduğunu biliyorsun. Onun gibi bir kızla sadece gönül eğlendiremezsin."

"Ama Christoph, ne demek istiyorsun şimdi? Gönül eğlendirmekten bahseden kim? Kendisi benim *Braut*'um olur!"

"Hatırladığım kadarıyla, senin daha önce de bir *Braut*'un olmuştu."

Waldemar ağzı kulaklarına varıncaya kadar güldü ve kaburgalarıma sertçe dirseğini geçirdi. "Seni sütü bozuk, Christoph! O türden bir *Braut* değil! Bu başka."

"Nasıl başka oluyormuş?"

"Onunla evleneceğim."

"Sahi mi?"

"Bana evlenme teklif etti. Yemin ederim, Christoph! Bana inanmıyorsan git *ona* sor."

"Tamam! Tamam! İnanıyorum... Peki ne cevap verdin?"

"İlk önce iş bulmam ve ona bakacak duruma gelmem gerektiğini söyledim... Neye gülüyorsun sen?"

"Sana."

"Ama Christoph, hiçbir yerde çalışmama izin vermezlerse ben nasıl iş bulabilirim?"

"Tabii ki bulamazsın. Ne rahat, öyle değil mi?"

"Şimdi dinle beni! Dostum olmasaydın eğer, sana bu lafları ettirmezdim."

"Fakat ben senin dostunum... Bu kendine Eugen adını verme saçmalığı da nereden çıktı?"

"Ah, o mu... Şimdi Christoph, şöyle, seni son gördüğümden beri epey bir tecrübem oldu... Dorothy'ye anlatmayacağına söz veriyorsun, değil mi?"

"Tanrı aşkına..."

"Hayır, Christoph, kusura bakma. Bunu hiç sormamış olmam gerekirdi. Sana güveniyorum... Neyse, türlü türlü şık mekânda bulundum. Ve tanıştığım insanları bir bilsen! Yakında bir gün bunları anlatacağım sana. Şaşırıp kalacaksın... Böyle olunca, bir müddet sonra kendi kendime dedim ki: O Waldemar ismi artık sana yakışmıyor. Doğrusunu istersen, birkaç kişi de bana aynısını söylemişti."

"İsminin nesi varmış?"

"Ah, bir şeyi yok. Sıradan bir isim, hepsi bu. İşçi sınıfından gelmiş bir oğlana göre bir ad."

Waldemar bunu o kadar ruhsuz bir ses tonuyla söylemişti ki, şaşkınlıktan basbayağı ağzım açık ona bakakalmıştım. Ne var ki, artık verdiğim tepkilerle ilgilendiği yoktu. Aklına yeni bir fikir gelmiş gibi, "Dorothy sana anne babasından hiç söz etmiş miydi?" diye sordu.

"Hayır, neden ki?"

"Sadece merak ettim... Tabii ki, kendisi bir komünist. Paraya inanmıyor... Zaten onları sevdiğini de düşünmüyorum."

Olay yavaş yavaş kafama dank etmeye başlamıştı. "Sen onların zengin olabileceğini mi düşündün?"

"Şöyle ki, bence *bir miktar* paraları vardır... Şey, düşünüyordum da, acaba beni evlat edinmek isterler mi?"

"*Evlat edinmek*'mi? Sen aklını mı kaçırdın?"

"Hayatta tuhaf şeyler olabiliyor, Christoph!" Waldemar özgüvenden beslenen hülyalı ve ahmak bir tebessümle gülümsüyordu. "Bir düşün, tanıştığımız zaman beni gözleri tutarsa nasıl olur? Dorothy oğulları olmadığını söyledi. Hayatta ne olacağını hiç bilemezsin."

"Ama Waldemar, seni evlat edinirlerse Dorothy'nin erkek kardeşi olursun. Bu durumda onunla hiçbir zaman evlenemezsin. Hatta onunla yatağa bile giremezsin. Girmen halinde ensest suçu işlemiş olursun."

Suratı asıldı. "Bizi hapse atacaklarını mı söylüyorsun sen?"

"Atmamaları için bir sebep göremiyorum."

"Christoph, yine dalga geçiyorsun! Dalga geçtiğini suratından anlıyorum!"

Tam o anda, Dorothy'nin sanki bir dakika daha yalnız bırakılmaya tahammül edemeyecekmiş gibi aniden dergiyi elinden bıraktığını ve ayağa kalktığını gördüm. Beklenebileceği üzere, bize doğru geldi ve koridora çıkan kapıyı açtı. Elinden geldiğince sevimli bir şekilde tebessüm ediyordu. "Siz ikinizin burada pek güzel vakit geçiriyormuş gibi bir hali var!"

Waldemar çabucak, "Ben de tam Christoph'a Naziler'den bahsediyordum" dedi. Bundan daha az inandırıcı olması imkânsızdı. Münasebetsizliği örtmek için tek yapabileceğim, hep birlikte kompartımana geri dönme fikrini ortaya atmak oldu. Bir müddet Dorothy ve ben havadan sudan konuşmaya çalıştık, ardından Londra'ya varana kadar sessizliğe gömüldük. Veda etme vakti geldiğinde, Dorothy bariz bir şekilde, ailesiyle gerçekleşmesi beklenen buluşmanın yükü altında ezilmeye başlamıştı. Onun peşine takılmış giden Waldemar'ın da –tam olarak anlayamıyor olsa da– onun kuruntularından zehirlenmiş gibi bir hali vardı. Tam bir edilgenlikle, hiç kuşkusuz hayal ettiğinden çok daha düşmanca bir dünyaya doğru, Dorothy'nin peşi sıra gidiyordu. Onu kısa bir an için Dorothy'nin ailesinin gözüyle görür gibi oldum: İnsanın hiç de arzulamayacağı cinsten bir yabancıydı.

Ayrılırken, Dorothy kendini zorlayarak dudaklarına neşeli bir tebessüm kondurdu. "Neyse, verdiğin moral destek için sağ ol, Christopher. Kente geldiğimizde sana telefon edeceğim."

Kenarda durup taksiye binmelerini seyrettim. Taksi şoförü normalde olduğundan daha dost canlısı bir adamdı. Sanki karşısında-

kiler bir çift çocukmuş gibi onlarla ilgilendi, çantalarına yardımcı oldu ve Dorothy belirli bir trene yetişmek için Liverpool Street'e gitmek istediklerini söylediğinde adam gülümsedi ve rahatlatıcı bir edayla başını salladı. Araba uzaklaştığı sırada kısa bir an için, onları sorunsuz ve fasılasız şekilde geleceğe taşıyan mekanizmayı görür gibi oldum. Acaba halleri ne olacak, diye meraklanmaktan kendimi alamadım.

Ve yeri gelmişken, bu *jour sans lendemain*'in sonunda hepimizin hali ne olacaktı acaba?

(*Günlüğümden.*)

23 Ağustos. Geçen gece katıldığım partilerden bir tanesinde, adamın teki Havacılık Bakanlığı'nın savaşı kaçınılmaz bir durum olarak değerlendirdiğini söyledi. Takriben on beş yıl süreceğini düşünüyorlarmış. Başka bir partide, Dışişleri Bakanlığı'ndan kel bir adam dedi ki: "Eğer bin sterlinim olsaydı, ki böyle bir param yok," diye ilave etti, "hâlâ tamamını barışa koyardım."

Gittiğiniz her yerde kulağınıza iki çeşit kanaat geliyor. Fakat sırf daimi bir asabiyet halinin pençesine düşmemek için bile olsa insanın kendine bir kâhin bellemesi gerekiyor; ben de Dr. Fisch'e bel bağlıyorum. Kendisi en azından savaşın bu sonbahar çıkacağını düşünmüyor.

Fakat Dr. Fisch'in o eski kendinden emin ve dogmatik benliğinden eser yok. Paris ona fevkalade uygundu, hatta Nazi öncesi Berlin'den bile daha iyi gelmişti. Burada Londra'dayken ise hayatında ilk kez bir sürgün olup çıkmış; yapayalnız, hırpani ve yoksul bir Yahudi hali gelmiş üzerine. O çok sevdiği diyalektik bile ona sıkıntı veriyor sanki. Her zamanki tarzıyla sorularımı cevaplamaya girişti. "Hayır, özür dilerim Christopher, yine hatalı bir formül oldu. Bir savaşın çıkıp çıkmayacağı meselesi nispeten yüzeyseldir. Başka bir deyişle, sadece eksiksiz bir sosyo-ekonomik resmin kapsamında doğru dürüst ele alınabilecek bir konudur bu. Dolayısıyla, ilk olarak bu resmi analiz etmemiz ve bunu da yedi başlık altında yapmamız gerekir." Fakat Ren Eyaleti Almancasıyla (piposunu ağzından hiç düşürmediğinden konuşmasını anlamak benim açımdan büsbütün zorlaşıyordu) birkaç dakika konuştuktan sonra durup dururken konuya ilgisini kaybetmiş gibi oldu. İlk başlığı yarım yamalak analiz

edilmiş halde bırakarak, kafası karışmış ve hüzünlenmiş bir halde aniden duruverdi; öksürdü ve başka bir şeyden bahsetmeye başladı.

Bununla birlikte, vaziyetin daha önce hiç olmadığı kadar kötüye gittiğini artık kabul etsem iyi olacak. Öylesine ciddi bir hal aldı ki, sadece dehşet içinde olup bitenlere bakakalmak yerine meseleye ilgi duymak ve adım adım gözlemlemek için kendimi zorlamam gerekiyor. Gemi sahiden *batıyorsa*, insanın telsiz sinyalleri göndermesi gerekir. Fakat kime gönderecektir? New York'taki V.'ye mi? Hayır, orası başka bir dalga boyunda yaşıyor; bizim imdat çağrımızı katiyen duyamazlar. O halde, özel bir şahsı hedef almayan ve yardım umudu beslemeyen, sırf insanın akıl sağlığını korumak için yazılmış bültenler kaleme alınmalı.

29 Ağustos. Şehir dışında G.A. ile birlikte geçirilen bir hafta sonundan yeni döndüm. Büyük hata. Bir handa sevişebilmek için Kent'e kadar onca yolu tepmek sevişmeye yapmacık bir önem atfetti. Olayı gözümüzde büyütmek zorunda kaldık; romantik ya da en azından eğlenceli bir şeymiş gibi davranmaya çalıştık. Ama öyle değildi. Tıpkı soğuk yatak odası ve yamru yumru yatak gibi depresifti. İşin tam ortasındayken, sırf nezaket icabı, kendimi fazla yüksek bir sesle homurtular ve iniltiler çıkarır vaziyette buldum. Sanırım, aslında çok tatlı biri olan G. de aynısını yapmaktaydı. Fakat bunu tartışamazdım. Birbirimizi o kadar iyi tanımıyoruz.

Hafta sonunun bir hata olmasının diğer sebebiyse birdenbire çok daha kötü bir hal alan krizdi. Almanya, Çekoslovakya'ya yapılacak bir "müdahale"ye nasıl tepki vereceğini Sovyetler'e sormuştu. Bir kriz, her zaman için Londra'da daha tahammül edilebilir bir durumdur; son haberleri daha çabuk alırsınız ve telefon edebileceğiniz ve fikir alışverişi yapabileceğiniz bir sürü insan vardır. Şehir dışındayken ise kendinizle ve korkularınızla baş başa kalırsınız. Ve sırf endişe etmemesi gibi bir sebepten dolayı tabiat nefret verici bir şeye dönüşür. Ah, ineklerin ve o kocaman aptal sebzelerin, ağaçların kayıtsızlığı! Ve pazar günü; şehir dışında krizin yaşandığı bir pazar! Ne tatsız, ne asık suratlı bir dehşettir bu! Kilise çanları, faşist bir piç olan emekli bir albaya, avlak bekçilerinin izinsiz girenlere hâlâ içi tuz dolu çiftelerle ateş ettiği araziler boyunca tangırdayarak birbirlerine cevap vermektedir. Pub'da öğle yemeği: Rozbif, erik

kompostosu ve pembe renkli keçi peyniri. Tüten bir ateşin karşısındaki hızla soğuyan salonda İngilizlere özgü o bezgin "Sanırım yemek yememiz gerekiyor" havasıyla sunulmuştur hepsi de. Pazar gazeteleriyse insana şehirdekinden daha bile felaket habercisiymiş gibi gelir. Garvin'in kaleme aldığı "Yol" adında bir makale vardı. (Adı "Yol, *Benim*" olsa yeriydi.) Cumartesi akşamı bardaki kalabalık; onlara göre Hutton'ın milli kriket maçındaki 364 sayılık rekoru hâlâ ayın en önemli olayı. Gel gör ki, Çekoslovakya'ya bir saldırı olması durumunda bu insanlar savaşmaya tamamıyla hazırlar. Onların bir lider ya da politik inanç üzerinden değil, odağına kriketi, spor-totoyu ve resimli basını oturtan ortak bir ilgi sayesinde nasıl da kenetlenmiş olduklarını hissediyorsunuz.

Gelecekteki bir çağda bir Çinli tarihçi bizleri inceleyecek ve "Fakat anlayamıyorum, nasıl olmuş da bu tarz insanlar Nazilerin yaptıklarını dert edebilmişler?" diyecek. Artık nasıl oluyorsa, gerçekten de dert ediyorlar. Tutkunun kendilerine has bir biçimiyle dert ediyorlar; Nazilerin ya da başka yabancıların, her şey için çok geç olana değin inanmaya yanaşmayacağı türden bir tutku bu.

Otobüsle geri döndük; yol kenarındaki çirkin, küçücük çayhanelerin, sinemaların ve modası geçmiş villaların önünden geçiyoruz: San Leonardo, Ivanhoe, Rookery Nook. Bu manzara trajedi açısından fazla ehlileştirilmiş duruyor. Fakat bu da trajedinin burada icra edilmesinin ve acınacak haldeki küçük yardımcı oyuncuların trajik roller oynamak üzere zorla sahneye çıkarılmasının önünde bir engel oluşturmayacaktır. Banliyö için Sofokles. O Büyük Yunanlılar'dan ve kahramanca ölmenin cazibesi kültünden nasıl da nefret etmeme yol açıyor bütün bunlar!

31 Ağustos. Bugün, Alman basınında Britanya ve Çekoslovakya'ya yöneltilen saldırıların bir nebze daha az şiddet içermesinin haricinde belirgin herhangi bir sebebe dayanmayan bir iyimserlik içindeyim. Fakat bir şekilde, sonraki umarsızlık nöbeti için kuvvet toplamak adına insanın bu iyimserlik günlerine ihtiyacı oluyor.

Hemen hemen her gün Çin seyahatimiz hakkındaki kitabın bana ait olan kısmını yazma işine devam edebilmek için kendimi zorluyorum. Tam da şu zamanda bana anlamsız ve mecburi bir proje gibi geliyor, ama en çok da kendimi meşgul etmek adına

bu işe asılıyorum. Avrupa'da savaş çıkacak olması halinde, bayat haberlerin arasındaki en bayat haber yerine geçecek yazdıklarım. Üstelik, seçmek zorunda olduğum "saflar" –birleşik cephe, Japonlara direniş vesaire– benim için karşılık geldikleri anlamları yitirmiş bulunuyorlar. Artık sadece sloganlardan ibaretler.

Ne zaman aklımdan Çin'i geçirsem, bana capcanlı ve dokunaklı gelen her şey kendini ikinci dereceden aktörlerin trajedisinde gösteriyor: Siperlerdeki erken askere alınmış yeniyetme erler, bir hava saldırısı sonrasında üzerleri patlamanın etkisiyle yayılmış çakıl taşı ve kumlarla kaplı sivil cesetleri... Tüm bunlar sloganların kalpsiz ve rezil şeylere dönüşmesine yol açıyor. Gelgelelim, yazdığımda slogan diline kayıveriyorum ve konferans kürsülerinde hiç utanmadan bu şekilde konuşabiliyor, tesadüfen izleyicilerin arasında olabilecek çekici bir kimsenin yararına, sahte bir alçakgönüllülükle kahraman rolüne soyunarak caka satıyorum.

Nasıl olursa olsun, politik inancımı yitirmek için daha kötü bir zaman seçemezdim. Bugünlerde her türlü inancın insana yardımı dokunabilirdi. Hâlâ bir yeraltı mezarlığı Hıristiyanı ruhuyla kendini Komünist Parti'ye ait hisseden Mary'ye nasıl imreniyorum! Tamamıyla karşıt uçtaysa, basbayağı krizden mest olmuş vaziyette Londra'da oradan oraya koşuşturan o dertsiz tasasız, eski devlet okullarından çıkma acemi muhabirlere nasıl imreniyorum! Bu akşam Café Royale'de onlardan yarım düzinesine rastladım. Öbür masadaki çok sarhoş bir Alman'ı seyrederken kıkırdıyor ve aralarında fısıldaşıyorlardı. İçlerinden biri bana, "Adamı konuşturamıyoruz," dedi, "ama ceplerini karıştırdık ve bu kartviziti bulduk. Ne yazıyor?" Kart Almanca olarak basılmıştı ve sahibinin *İspanyol Müdahale Karşıtı Komite* diye bir şeyde bulunduğu bilgisini içermekteydi. "Şu âna kadar elde edebildiğimiz tek ipucu," dedi muhabir, "Beaverbrook'tan* söz açıldığında adamın feci şekilde irkilmiş olması." Ben oradan çıktığımda onlar hâlâ Alman'ı seyrediyorlardı ve gecenin geri kalanında da adamı şehirde gittiği her yerde takip etmeye pek bir hazırlıklıydılar.

Krize dair bütün muhtelif hislerimin altında, en dip noktada soğuk bir içerleme hali mevcut. Kriz yüzünden gazeteleri okumak zorunda olmaya içerliyorum: Hangi haberi verirlerse versinler,

* William Maxwell Aitken Beaverbrook (1879-1964). İngiliz siyaset adamı ve gazete patronu. 1940'ta Havacılık Bakanı olarak görevlendirilmiştir. (ç. n.)

gazeteler her zaman çöp kategorisinde. Siyasetçinin her türlüsüyle ilgilenmek mecburiyetinde kalmaya içerliyorum. Temelde, Chamberlain'i ve bizim tarafımızdaki diğer liderleri de Hitler kadar can sıkıcı buluyorum; bu insanlar –arkadaşları, heyecanları, kanaatleri, hobileri ve onlara dair her şey– tiksinç bir sıkıntı anlamına geliyor. Keşke hepsi tek bir muharebede birbirlerini yok etseler!

Elbette bu yaklaşım içler acısı, yüz kızartıcı ve savunulamayacak bir yaklaşım. Bu düşüncelerimi arkadaşlarıma bile itiraf edemem. (Gerçi birkaçının aynı düşünceleri paylaştığı kuşkusunu taşıyorum.) Evet evet, biliyorum, ben bir yazarım; başka bir deyişle, kendi kendinin reklamını yapan bir kimseyim. O halde siyasetçileri eleştirmek benim ne haddime? Üstelik, alenen bilindiği üzere, bir liberalim; dolayısıyla davamızın haklılığına inanmakla mükellefim, değil mi? Ee, o zaman? Buna verebilecek bir cevabım yok, tek söyleyebileceğim bitap, bitap, bitap düşmüş olduğumdur. Bu meselenin tamamı beni korkutmaktan daha çok içime fenalık veriyor. Şu aralar, küçük insanların sessizce ve hiçbir ayrım gözetmeksizin, bütün büyük adamlardan ve onların gürültüsünden, mertliğinden, savaşlarından nefret ettiği Ortaçağ'da sık rastlanan bir ruh halinde olduğum kanaatindeyim.

Gazeteler, Chamberlain'i Abe Lincoln ve İsa Peygamber'le kıyasladığında, kutsala zerrece saygısızlık ettikleri yok, çünkü zaten *onların* Lincoln'ü ve *onların* İsa'sı da sapına kadar düzmece varlıklar. Gazeteler, beyefendi olmayan bir şahıs karşısında geri adım atmayan bir beyefendinin görüntüsü karşısında gözyaşlarına boğuluyorlar. Böylece o adama "İngiltere" adını veriyorlar.

Neyse ki, *benim* "İngilterem" E.M.'dir; dağınık saman rengi bıyığı, aydınlık ve neşeli bebek mavisi gözleri ve yaşlılara özgü o hafif kamburuyla antikahraman niteliklerini haiz bir kahramandır kendisi. Onu simgeleyen şeyler, katlanmış bir şemsiyeden ya da kahverengi üniformadan ziyade, (ona fazlasıyla küçük gelen) tüvit kasketi ve kırsal kesimden kente gidip gelirken eşyalarını taşımak için kullandığı tuhaf biçimli kahverengi karton paketlerdir. Başkaları takipçilerine her an ölmeye hazır olunmasını söyledikleri yerde, kendisi bizlere sanki hiç ölmeyecekmişiz gibi yaşamamızı salık verir. Ve o da her birimiz kadar endişelendiği ve korktuğu ve tek bir an dahi öyle değilmiş gibi davranmadığı halde, dediklerini gerçek hayatında bilfiil uygular. O ve onun kitapları ve bunların

karşılık geldiği şeyler Hitler'den kurtarılmaya gerçek anlamda değecek yegâne şeylerdir; bu adadaki insanların büyük çoğunluğu ise bunların varlıklarından dahi habersizdir.

Clausewitz'in savaş üzerine yazdıklarını okuyorum, çünkü hem Dr. Fisch okumamı söylemişti hem de zamanlaması fazlasıyla uygun. Yazar birkaç düzine sayfanın ardından okuru, acımasız bir mantıkla, tezini kabullenmeye mecbur kalma noktasına getiriyor, tezi de şu: Savaşın amacı düşmanı mağlup etmektir.

Günlüğümde Dorothy ve Waldemar'la sonraki görüşmemize olabilecek en kısa şekilde yer verilmiş. Geriye baktığımda bu durum beni hiç şaşırtmıyor. Günlüğümdeki yazılar, o dönemde, baştan sona kriz –bir diğer deyişle, krizin benimle olan ilişkisi– hakkındaydı. Dorothy ile Waldemar bu duruma tam olarak uygun düşmüyorlardı; onların kendi krizleri kendilerineydi. O sıralarda içinde bulunduğum ruh durumunda, onların başına gelenleri kâğıda dökecek enerjiyi kendimde bulabilmem imkânsızdı; asabiyet nöbetlerime, çoğu zaman rastlandığı üzere, tuhaf ve hissizleşmiş bir atalet eşlik ederdi. Fakat ne olursa olsun, onlara yoğun bir ilgi duyuyordum; öyle olması gerekir, aksi halde şu anda bu ayrıntıları hatırlamıyor olurdum.

4 Eylül'de, akşamın epey geç bir saatinde Dorothy telefon etti. Bana gelip geceyi burada geçirip geçiremeyeceklerini sordu. Evde tek başıma olduğum için "evet" cevabını verdim.

Geldiklerinde ilk dikkatimi çeken, her hallerinden hissedilen, sığınmacılara özgü hal ve tavırları oldu. Bir gemi kazasından az evvel canlarını kurtarmış bir çiftten farksızlar, diye düşündüm; battaniyelere sarılıp sarmalanmaları gerektiği hissine kapılıyordu insan. Dorothy'nin üzerine, isteri sınırlarında gezinen bir İngiliz genç kızının umarsız ve kuş gibi hali gelmişti. Waldemar'ın gözleri kıpkırmızı, hareketleri sarsaktı. Kalın ve boğuk bir sesle doğruca yatmaya gideceğini söylerken gözlerini benden kaçırmıştı.

Az sonra mutfakta tek başımıza kaldığımız ve kakao içtiğimiz sırada Dorothy, "Sarhoşluktan yerlere yıkılacak halde, zavallı kuzucuk" dedi bana. "Böyle durumlarla başa çıkmak adına bildiği tek çare bu. Onu suçlayamayız, değil mi? Keşke ben de aynısını yapabilseydim."

"Denemek ister misin? Burada neredeyse tamamı dolu bir şişe cinim var. Sana eşlik ederim."

"Hayır, teşekkürler Christopher. Çok tatlısın, ama bende işe yaramıyor bu. Kendimi daha beter hissettiğimle kalıyorum... Diyeceğim, umarım buraya gelerek başına bela olmamışızdır."

"Tabii ki olmadınız."

"Bir otele gitmeyi göze alamadım işte, özellikle de gecenin bu kadar geç bir saatinde... İnsana hep fahişe gözüyle bakarlar. Hani önemli olduğundan da değil. İnsan sırf fahişe olmadığı için öfkeden deliye dönüyor işte... Fazlasıyla ipe sapa gelmez şeyler söylemeye başladım, değil mi?" Dorothy duraksadı. Derken, enikonu vahşi bir perdeye çıkan bir sesle bağırdı: "Tek bildiğim, herhangi bir konuda bir yalan daha uydurmak zorunda kalırsam avaz avaz bağırmaya başlayacağım."

Uzun bir sessizlik oldu. Bir yanım, onun kendini bırakıp ağlayacağı beklentisine girmişti; fakat yaptığı açıklama, içinde birikmiş gerilimin büyük kısmını boşaltmış gibiydi. Zira tekrardan lafa girdiğinde epey sakince konuşmaya başladı:

"Biliyor musun, ilk başta gerçekten de her şeyin eninde sonunda yoluna girebileceğini düşündüm. Demek istediğim, eve gelme ve tanıştırma faslını atlattıktan sonra... Çünkü *o* mesele beklediğimden çok daha sorunsuz halledildi. Kabul etmek gerekir ki, Waldemar'ı çat kapı evlerine getirmiştim ben. Bu da tam ön kapı açılmak üzereyken birden kafama dank etti; yani bu durumun *onların* gözünde nasıl bir şey olduğu kafama dank etti. Tam bir panik içindeydim, ama öyle hissetmeme hiç gerek yokmuş meğer. Olanları çok sakin karşıladılar; sanırsın gözleri yolda, onun gelişini bekliyorlarmış. Üst sınıflara has tekniklerin eyleme dökülmesine tanıklık ettiğin durumlardan biriydi. Ve gerçekten de işe yaradı. Bunlar, benim aileme benzer insanların hayatta *her türlü şeyin* üstesinden gelmesini sağlar. En iğrenç tarafı da budur – pis burjuva ikiyüzlülüğü! Bir işçi sınıfı ailesi bizi oracıkta kapı dışarı ederdi. Ama hiç değilse açık ve dürüst davranmış olurdu...

"İşte, her neyse, ertesi gün gerçek yüzlerini göstermeye başladılar. Babam için pek geçerli değil bu. Babam evde tek başına olsaydı, orada sonsuza kadar kalabilirdik, bundan eminim. Gerçi bu da durumu kabul ettiği anlamına gelmezdi. Onun herhangi bir şeyi kabul etmesine gerek yoktur. Bir yolunu bulup üstesinden gelmek

için kendine has yöntemler geliştirmiştir. Kendine özgü deyişleri vardır; bunlar dış dünyada olup biten her şeyden korur onu. Mesela 'Dorothy'nin sakat köpeklerinden biri' gibi bir laf eder. Evet, *kelimesi kelimesine* doğru: Waldemar'ı köydeki bir arkadaşına bu sözcüklerle tarif etti! Onu telefonda konuşurken kendi kulaklarımla duydum. Sanki ben veteriner filanmışım gibi!

"Fakat ablam Viola... Kendisi evli ve bebek sahibi olmak üzere. Yani, tabii ki kendini Evlilik ve Gerçek Aşk konusunda *otorite* olarak görüyor. Kocası da Somerset House'ta çalışıyor; veraset vergileri, vasiyetnameler ve bu gibi işlerle uğraşıyor. Tam da o işlerin adamı tipi var kendisinde... Neyse, Viola beni kenara çekip sormaya başladı: 'Ama Dorothy, ona *âşık* olmadığın kesin, öyle değil mi? Bu *gerçekten ciddi* bir şey olamaz, değil mi?' Onu asıl çileden çıkaran, Waldemar'la benim gayri meşru bir ilişki yaşamamız değil, evlenecek olmamızdı! Çünkü *İngiltere*'ye ve *Evlilik* kurumuna hakaret anlamına gelecekti bu. Mütemadiyen 'Ah Dorothy, bunu *yapamazsın*, bizimle olan bütün bağlarını *kesip atmış olacaksın*!' diye söyleniyordu.

"Ve sonra annem... Daha önce hiç dış görünümün onun için bu kadar önemli olduğunu fark etmemiştim. Sana aptalca bir laf ediyormuşum gibi gelebilir, biliyorum, ama fark etmemiştim işte. Oraya gelişimizin üzerinden birkaç gün geçtikten sonra, Waldemar'ı köydeki insanlara resmen nasıl anlattığını öğrendim; etrafa Waldemar'ın mülteci olduğunu ve *kendisiyle babamın*, onun bir müddet, *kendi ayaklarının üstünde durabilecek hale gelene kadar* onların yanında kalması konusunda *beni ikna ettiklerini* anlatıyordu.

"Bir de doktorun karısı vardı. Kadın o sinir bozucu ve cıvık, hani Sol Kitap Kulübü tarzı işlerle uğraşan liberal tiplerdendi. Çaya geldi; meraktan gözlerinin yuvalarından çıkacakmış gibi durduğunu söylemeye bile gerek yok. İşte o sürtük, eve geldiği andan itibaren Waldemar'a olta atıp durdu. Onu bir sığınmacı olarak kabul ettiği yetmezmiş gibi, bir yandan da gerçek anlamda aktif bir siyasi savaşçı –Nazi karşıtı yeraltı yapılanmasında fiilen görev alan biri– olduğuna da kesin gözüyle baktı. (Gerçi annemin onu ikna edebildiğini sanmıyorum, kadın ortada şüphe uyandıran bir şeylerin döndüğünü anlamıştı.) Hitler iktidara geldiğinden beri K.P.D. organizasyonunun nasıl olduğunu, Gestapo'nun bunun ne kadarını tasfiye etmeyi başardığını, K.P.D.'nin hangi şehirlerde hâlâ

güçlü olduğunu ve silah fabrikalarının greve gitme ihtimalinin ne olduğunu sorup durdu. Waldemar'ın çoğu zaman kadının neden dahi bahsettiğinden haberi yoktu. Ve en sonunda bunu açık etti. Kadın kaşlarını kaldırdı ve anneme baktı; sadece tek bir saniye bakmış, fakat meramını anlatabilmişti... Ah, Tanrım, içimden onu boğazlayabilmeyi diledim!

"Kanı asıl beynime sıçratansa, Waldemar'ın onların hepsine karşı bundan daha sevimli davranmasının imkânsız olduğunu bilmekti. Zavallı kuzucuk... Dostça davranmak adına yürek parçalayıcı girişimlerde bulundu. Ve annem bir gıdım yumuşamadı! Bu sebepten dolayı, hayatta olduğu müddetçe ondan nefret edeceğim. Waldemar'a hiç kaba davranmadı, ah, hayır! Ona son derece hoş bir şekilde, fakat bir hizmetkârmış gibi muamele etti. Elbette, onun bakış açısına göre, Waldemar tam olarak *buydu*. Görür görmez onun işçi sınıfından geldiğini anlamıştı. Bu gibi şeylerde altıncı hissi devreye girer. Waldemar, onun tek bir kelimesini anlamadığı Almancadan başka bir dil konuşmamış olsaydı bile, yine de anlardı. Waldemar işçi sınıfına mensuptu; dolayısıyla bir hizmetkârla bir tutulabilirdi ve annem bunu tek bir saniye dahi aklından çıkarmadı. Onu bir konuk olarak ağırlamak mecburiyetini hissediyordu hissetmesine, fakat Waldemar her durumda bir hizmetkârdı ve annemi ilgilendirdiği kadarıyla hayat boyu başka bir şey olması da imkânsızdı ve hepsi bu kadardı.

"İlk başlarda Waldemar kendisine neler yaptıklarını fark etmedi. Sadece bir şaşkınlık içindeydi. Fakat aradan birkaç gün geçtikten sonra, her şey bütün açıklığıyla ortaya dökülmeye başlayınca yanıma geldi ve pek kederli ve tatlı bir halde, 'Biliyor musun, bana öyle geliyor ki, annen benden hiç hoşlanmadı' dedi. Feci bir suçluluk hissettim, sırf bunu inkâr edemeyeceğim ve bunca zaman durumun farkında olup da ona anlatmadığım için... Ah Christopher, şimdi nasıl da *bir başına* kalmış görünüyor! Ben de yavaş yavaş bir engel oluştuğunu düşünmeye başladım, hem de bizim aramızda...

"Nihayet, bardağı taşıran ne oldu biliyor musun? Annem, Waldemar'la beni ayrı odalara yerleştirmişti. Şu anda sana saçma geliyor olabilir, ama nedense ben böyle bir şey olabileceğini hiç tahmin etmemiştim. Birlikte olacağımıza kesin gözüyle bakmıştım. Gel gör ki, annemin nasıl biri olduğu ortada; ondan başka türlü bir davranış beklemek mümkün müydü? Hizmetkârları düşünme-

den olmazdı. Yine de, Waldemar'ı bizim eski derslik odası olarak adlandırdığımız yere koymasına hiç gerek yoktu; bunun anlamı, odalarımızın mümkün olan en uzak mesafeyle birbirinden ayrı olduğuydu. Bütün evi boylu boyunca yürümek *ve* merdivenden çıkmak zorunda kalırsın... Her neyse, Waldemar bunu kafasına hiç takmamış gibiydi; yani bu durumu bir tür oyun olarak kabul etmişti. Diğerleri yataklarına yattığı sırada gizlice merdivenden çıkmak mecburiyetinde kalmak hoşuna gitmişti; kendi aramızda sessiz davranmak konusunda şakalar yapar ve tabii ki normalden fazla ses çıkarır ve bolca gülerdik. Annemin bilmesi *gerektiğini* düşünüyorum. Her neyse, bir şekilde idare ediyorduk. Benim en büyük sorunum, seviştikten sonra uykuya dalamamaktı, çünkü Waldemar hep uyurdu ve sabahın erken vaktinde onu uyandırmamışsam eğer, odaya çay getirildiğinde benim yatağımda horul horul uyuması işten bile değildi.

"Neyse işte, sondan bir önceki gece... hayır, son gece değil miydi o?.. O zamandan beri o kadar çok şey yaşandı ki, bana sanki bu olay çok uzun zaman öncesinde kalmış gibi geliyor. Aşçının eve çok geç bir saatte geleceği tuttu; kadıncağız, ağır hasta olan kız kardeşini görmeye Ipswich'e gitmişti. Ve kadın ikinci kattaki odasına giderken, birinci katın sahanlığına geldiği anda benim odamdan Waldemar çıkmasın mı? Aşçı çok tatlı kadındır ve ağzını açıp bu konuda tek bir şey söylemeyeceğinden adım gibi eminim. Fakat Waldemar ona iyi akşamlar demek *zorunda kalmış*; kendisinin ne tür bir insan olduğu düşünülürse, bunu yapmamak aklının ucundan bile geçmemiş olmalı. Ve anlaşıldığı kadarıyla annem bunu duymuş, çünkü anında odasından dışarı fırlamış. (Zaten hizmetkârlardan tek bir tanesi eve gelmediği müddetçe annemin gözüne uyku girmez.) Ve ortamda aşçı da bulunduğundan, pek nefret dolu, fakat alçak perdeden ve olay yaratmak istemeyen bir sesle, 'Sence de artık aşağıya inip yatağına yatma ve biraz uyku çekme vakti gelmedi mi?' demiş.

"Böylece, bu sabah annem kahvaltıda ortaya çıkmadı. Fakat Viola geldi ve annemin çok üzgün olduğunu ve odasından çıkmayacağını söyledi. Viola, sanki kasten hepsinin şerefini beş paralık eden benmişim gibi davranıyordu. 'Kabul etmek zorundasın,' dedi, 'annem mümkün olan en anlayışlı şekilde davrandı. Bir kere sizi bu eve kabul etmesi onun adına pek şahane bir davranıştı. Bunu sana

söylemekte bir beis görmüyorum: Burada kalmanıza izin vermemesi yönünde tavsiyede bulundum. Senin er ya da geç sorun çıkaracağını biliyordum. Bizim her inandığımıza burun kıvırıyorsun. Her zaman öyleydin. Sen bizim düşmanımızsın.' Bunun üzerine tepem attı ve avazım çıktığı kadar bağırdım, ne dediğimi bile hatırlamıyorum, bu da annemi aşağı inmek zorunda bıraktı. Annem, Viola'yı odadan çıkardı ve ağlamaya başladı; fakat o daha çok ağladıkça, ben de ondan bir o kadar nefret ettim. Bu dediklerim sana katı kalpli birinin sözleri gibi gelebilir, Christopher, ama benim tek gördüğüm, kendi aşçısının önünde küçük düşürüldüğü ve olanların komşuların kulağına gitmesinden ödü koptuğu için ağlayan, zavallı bir küçük burjuva ev hanımıydı... O anda, daha önce –hatta Berlin'de politikaya en çok içli dışlı olduğum dönemde bile– hiç olmadığı şekilde komünistlerin sonuna kadar haklı olduğunu idrak ettim: *Bu insanlar* halk düşmanıdır; her ne pahasına olursa olsun, tasfiye edilmeleri zorunludur; zira hayat tarzları ölümden başka bir şey değildir. Ve Tanrının, onların kanını taşıdığım, düşünme ve hissetme biçimimin onların kendi eğitim sistemleri adını verdikleri şey yüzünden muhtemelen kalıcı olarak tahrif edildiği fikri aklımdan geçtiğinde, neredeyse seve seve 'Beni de tasfiye edin!' diyecek kıvama geldim.

"Neyse, annem, olup bitenler göz önüne alındığında bir an önce oradan gitmemizin herkes için daha hayırlı olacağını söyleyerek sözlerini sonlandırdı. Gerçi, elbette, istediğim zaman *tek başıma* gelmem halinde başlarının üstünde yerim vardı. Ve sonra Waldemar'la ilişkimi bitireyim diye yalvarıp yakarmaya başladı. Dedi ki, buna inanamazsın Christopher, gerçekten dedi ki: 'Neden Almanya'ya dönmüyor? Sonuçta orası kendi memleketi ve ait olduğu yer, değil mi ama? Hem Yahudi filan da değil. Muhtemelen orada daha mutlu olacaktır.'

"Tahmin edebileceğin üzere, bu laflar yüzünden bir dakika boyunca nutkum tutuldu. İçim tiksintiden çok hayretle dolmuştu. Nihayet 'Naziler hakkında *bir şey* de mi bildiğin yok, anne?' diye sormayı başardım. Ne cevap verse beğenirsin? 'Elbette, birtakım kötü şeyler yaptıklarını biliyorum. Fakat şunu söyleyebilirim ki, Hitler kendi halkı için çok iyi işler yaptı.'

"Bunun üstüne söylenecek bir şey var mıydı? Tek istediğim, o atmosferden çıkmak ve nefes alabileceğim bir yerde olabilmekti.

Ekspres treni kaçırmamış ve iki kez tren değiştirmek zorunda kalmamış olsaydık, buraya saatler önce gelmiş olurduk."

Ertesi sabah tıraş olduğum sırada Waldemar odama girdi. Pek depresif bir hali vardı. "Bence İngiltere'deki herkes aklını kaçırmış," dedi, "gerçekten öyle; seni dışarıda tutuyorum, Christoph." (Bunu da kibarlıktan, pek inandırıcı olamadan ilave etmişti.) "Biliyorsun, buraya geldiğinden beri Dorothy bayağı bir değişti. Aynı kız değil. Endişe etmekten başka yaptığı bir şey yok. Artık gırgır şamata yaptığı da yok. Her şeyi çok fazla kafaya takıyor, beni de mutsuz ediyor. Hiçbir şey için o kadar mutsuz olmaya değmez. Savaş çıkmışsa çıkmıştır."

O öğleden sonra Waldemar'la Dorothy, uzaktan tanıdığım bir genç kızın dairesine taşındılar; kız, Birleşik Devletler'den gelmiş zenci bir şairle birlikte oturuyordu. İkisi de komünistti ve bu da onların, yaşadığımız krize karşı krallara layık bir mesafeli duruş sergilemesine olanak tanıyordu. Onlara göre, nihayetinde İspanya ve Sovyetler Birliği haricinde hiçbir şeyin önemi yoktu; İngiltere'nin içinde bulunduğu çıkmaz ikincil dereceden önem taşımaktaydı. Bununla birlikte, İngiltere ile Fransa savaşa girmeleri durumunda İspanya'da hükümetin tarafında yer alarak olaya dahil olmak zorunda kalacaklardı. Bu durumda savaşa girmek iyi olabilirdi. Fakat bu ikisi –sırf Chamberlain'i akla uygun şartlar altında iyi bir şey yaparken düşünememeleri yüzünden– savaş olmayacağına kesin gözüyle bakmaktaydı.

Onların inanmışlığında benim canlandırıcı ve bulaşıcı bulduğum bir delilik hali mevcuttu. Onlarla birlikte olduğum müddetçe durumu neredeyse onların gözünden görebilecek hale geldim. Hepimiz bira içtik ve kendimi, haftalardır olduğumdan çok daha keyifli ve *Alice Harikalar Diyarı*'ndaki bir karakter kadar sorumsuz hissettim. Sonra, Dorothy ile Waldemar'a veda ettim ve onları ev sahipleriyle baş başa bıraktım. Eve döndüğümde, her zamankinden daha karanlık bir ruh halindeydim.

8 Eylül. Dün *The Times*'da, Sudet bölgelerinin* Almanya'ya verilmesi fikrini ortaya atan bir liderin haberi çıktı. Bu konu hakkında F.P.'ye

* Sudetenland olarak da bilinen ve günümüzde Çek Cumhuriyeti'nin kuzeyinde ve batısında bulunan, Hitler'in bölgedeki yoğun Alman nüfusunu bahane etmesi ve Fransa ile İngiltere'nin desteği üzerine özerklik kazandıktan sonra 1938'de Almanya tarafından ilhak edilen bölgeler. (ç. n.)

telefon ettim, çünkü Muhafazakâr Parti'nin çizgisini öğrenmek istiyordum. Beni sakinleştirmek istercesine, "Taktik icabı" dedi. "Almanların aslında Sudetenland'ı istemediğini gayet iyi biliyoruz; onlar açısından başka bir siyasi yükümlülük anlamına gelir bu. Bu makale onları utandıracaktır."

Hitler, Nuremberg'de henüz konuşma yapmadı. Hafta sonu kolaylıkla bir *putsch** sahnelemeyi tercih etmezse şayet, pazartesi konuşacaktır. Bu arada, buradaki insanların endişe ve tükenmişlik hastalığından mustaripmiş gibi bir halleri var. "Tanrı aşkına, savaşa girelim de atlatalım, bitsin artık" demeye başladılar.

Dün, Stephen Savage çaya geldi. Zihnini –sevimsizlikle uzaktan yakından alakası olmayan bir şekilde– tamamıyla kendisi ve duygusal meseleleriyle doldurma hali, bu esip gürleyen gazete manşetleri okyanusunda tutunduğum minicik bir kaya. Beni değil kendilerini düşünen insanların yanında olmak istiyorum. Sevilmek ya da anlaşılmak istemiyorum. Hiç kimseden şefkat görmek istemiyorum. Stephen da böyle bir şey istemiyor. O sadece kendi büyüleyici efsanesini gözler önüne seriyor. Canınız istiyorsa siz de buna kulak verebilirsiniz. Yaşadığı problemlerin daha karmaşık olması imkânsız; her zamanki üçgen artık beşgen halini almış. Bir an, "Ben sadece dostlarımın bana hissettiğimi söyledikleri şeyi hissediyorum" diyor; ardından geçen gece kendini nasıl da suçlu hissettiğini ve bir saat gözyaşı döktüğünü anlatıyor. İnsan ona inanmadan edemiyor; ne var ki, kahkahalarla gülmekten de kendini alamıyor. Sonra Stephen da gülüyor. Onda yaramaz bir oğlan çocuğunun hali vardır ve pek içten pazarlıklıdır. İçten pazarlıklı bir Shelley. Ama yine de, Shelley'nin herhangi birimizden daha içten pazarlıklı olduğuna eminim.

Daha sonra, Stephen'ın iki arkadaşı geldi. Bunlardan biri ertesi ay Tunus'a gitme planlarını sakin sakin anlatmaya başladı. Kıza karşımda zırdeli varmış gibi baktım. Hissiyatım, Nasıl *cüret edebilir*, şeklindeydi. Ve batıl bir inanca kapılarak yerin kulağı olduğunu ve lafların bir yerlere gideceğini düşünerek korktum. Durum böyle olabilirdi, ancak insan facianın en karanlık gölgesindeyken bile zevke ve mutluluğa dair planlar *yapmayacak mıydı*? E.M.'in bizlere sanki hiç ölmeyecekmiş gibi davranmamızı tembihlerken söylemek

* (Alm.) Darbe, hükümet darbesi. (ç. n.)

istediği şey tam da bu değil miydi? Hayır. Dedikleri, bu genç kız açısından geçerli değil. Çünkü kendisi, gölgenin farkına bile varmasına yetecek hayalgücünden yoksun. Tam su katılmamış bir aptal.

10 Eylül. Başyazarların hepsi bir anda felaketin eşiğinde bulunduğumuzu kabul etmeye başladı. Sudet halkı ve Çekler müzakerelere devam ediyor, fakat Hitler kati surette uzlaşmaz bir tavır içinde. Kendisine telefon ettiğimde Dr. Fisch "Barış ihtimali yüzde elli yüzde elliydi; şimdi yüzde otuza yüzde yetmiş oldu" dedi.

13 Eylül. Hitler'in konuşmasında verdiği gözdağı dün herkesin adeta buz kesmesine yol açtı, oysa hava birden fazlasıyla sıcak olmuştu. Sabahleyin Stephen'la beraber John'u görmeye gittim. Dergide çıkacak bir makale hakkında konuşacaktık. John'un saçları vaktinden önce griye dönmüş olduğundan –özellikle de, meydana bakan ve büyük bir huzur içindeki bu on sekizinci yüzyıldan kalma odada– kabine üyeliği bakımından yeterince saygın bir görüntü çizdiği ortadaydı. Hepimiz manyaklar gibi güldük. Kriz kahkahaları. Stephen dedi ki, "Herr Issyvoo On Numara'ya geldi ve Başbakanın yanında yarım saat kaldı. Sohbet yararlı olarak nitelendirildi."

Zaman geçirmek için saçlarımı kestirdim. Berber dükkânında pek sevimsiz ve fesat tipli bir müşteri büyük bir kendinden eminlikle savaşın kesin olduğuna dair laflar etmekte ve manikürcü kızın tüylerini diken diken etmeye çalışmaktaydı. Adam amacına ulaşamadı. Bu kız da duyarsız tiplerden biri çıkmıştı. Fakat başka bir müşteri büyük bir iştahla ona katıldı: "Gazeteleri okumaya ne gerek var? Savaş çıktığında nasıl olsa hemen haberimiz olacak. Çünkü o zaman emir altına alınacağız." (Bu son yorumda belirgin bir tatmin ifadesi hissedilebiliyordu. *Emir altına alınmak*: İçten içe arzuladıkları şey buydu.)

Ondan sonra sinemaya gittim. Sinema neredeyse her daim bendeki zaman ve mekân duygusunu ortadan kaldıran bir şey olmuştur, fakat dün bu duygu körelmedi bile. Krizden tamamıyla zehirlenmiş gibi hissediyordum. Haber filminde Hitler'e ya da Naziler'e dair tek bir sahne yoktu. Bu kasıtlı bir politika mıydı? Her neyse, bana fena halde devekuşu misali bir davranış gibi geldi. Bana kalsa, bunların

hayatımın her anında bana hatırlatılmasını tercih ederdim. Filmin kendisi de, gerçek anlamda mutlu olan birilerinin –sebepsiz yere kahkahalar atan bir küçük kız, keyfine vara vara birasını içen şişman bir adam– gösterildiği tek tük birkaç an haricinde içime sıkıntı verdi. Bu da neredeyse tahammülü imkânsız bir şeydi, çünkü onların mutluluğu insana içini acıtacak derecede tehlike altındaymış gibi geliyordu. Gözlerim yaşlarla doldu. Bir kereye mahsus olmak üzere, basbayağı hıçkırdığımı fark ettim. Hıçkırığı derhal öksürüğe çevirmeyi başardım.

Sonra tam arkamda oturan yaşlı bir adam alçak sesle kendi kendine konuşmaya başladı. Sarhoştu ya da aklından zoru vardı. "Ah, ölmek istiyorum ben! Ah, çok hastayım! Karım benden nefret ediyor. Diyor ki: Neden kendini zehirlemiyorsun? Çık dışarı sinemaya git. Senden bıktım usandım... Ah, ölmek istiyorum ben..." Yaşlı adam hiç durmadan bunları tekrar edip durdu, sonunda daha fazla katlanamayacağımı hissettim ve çıkmak zorunda kaldım. Adamı benden başka işiten kimse olmamıştı sanki.

Akşam yemeğine Edith Teyze'ye gitmem gerektiğinden, konuşmayı dinleyebilmem söz konusu dahi olamazdı. (E. Teyze bir radyo sahibi olmanın bayağılığına gönül indirmiş olsaydı dahi, muhtemelen konuşmanın dinlenmesine karşı çıkardı. Bunun bir şekilde, kendi tabiriyle "o mide bulandırıcı adam"ı cesaretlendirmeye ve özendirmeye yaradığını düşünürdü.) Biz de aile dedikoduları yaptık, ben büyükbabadan kalma saate bedbahtlık içinde göz ucuyla bakıp durdum ve aklımdan "Şimdi başlamıştır... şimdi tam ortasına gelmiştir... artık bu vakitte o kelimeyi çoktan söylemiştir, *eğer* söylemeye niyeti varsa" diye geçirdim.

Becerebildiğim kadar erken bir vakitte izin isteyip kalktım ve kendimi bir taksiyle Dr. Fisch'in evine attım. Kendisi konuşmanın hiçbir değişiklik yaratmadığını söylüyor. Fazlasıyla şiddet içeriyormuş, fakat adamakıllı muğlak bırakılmış noktalar varmış. "Bak şimdi Christopher, şiddet hiçbir zaman korku verici bir şey değildir; asıl korku verici olan, şiddetin olmayışıdır. Durum şimdi tamamıyla açık seçik bir hal aldı. Çekoslovakya'nın tarafsızlığı sadece Fransız ve Rus ittifaklarının sona erdirilmesi koşuluyla garanti edilecek. Ah, evet, kriz doğal olarak devam edecek. Ve insan hiçbir zaman olay çıkması ihtimalini hafife almamalı. Fakat bunun konumuzla pek ilgisi yok. Kişinin bu meseleleri nesnel ve diyalektik bakış açısıyla

analiz etmeyi öğrenmesi şart. Bunu –böyle söylediğim için kusuruma bakma– popüler basının duygusallığına kapılmadan yapmak lazım." Bu sonuncusu, beni hedef alan oyunbaz küçücük bir taştı, çünkü nasıl endişeler yaşadığımı ona itiraf etmiştim. Fakat bunu önemsemedim, çünkü içim fazlasıyla rahatlamıştı. Dahası, Fisch'in en çok sevdiğim hali bir yandan şefkatle piposunu tüttürürken, bir yandan babacan bir tavırla üstünlük tasladığı ve bilimsellikten uzaklaşmadan kehanetlerde bulunduğu bu ruh haliydi. Fisch'in viskisinden bol miktarda içtim; bu da canımın seks istemesine sebep oldu. Bunun üzerine, önce B.'yi, ardından G.'yi aradım. İkisi de dışarıdaydı.

14 Eylül. İçimin rahatlığı fazla uzun sürmedi. Dünkü öğle baskılarında Sudet bölgelerindeki isyana dair haberler vardı. Bunun ardından, Çek Hükümeti'nin olağanüstü hal ilan ettiği haberi geldi. G. ile akşam yemeği yedim. Restorandan çıktığımız sırada Sudet ültimatomu manşetlerdeydi. Bir anda hissediverdim: Bu iş buraya kadar. Buna verdiğim ilk tepki, pek tatlı fakat son derece edilgen biri olan ve akşam yemeği boyunca –1800'lerde geçen Henry James romanlarındaki karakterlermişiz gibi– "ilişkimiz" hakkında konuşmakta ısrar eden G. ile yalnız kalmaya tahammül edememek oldu. G.'nin dosdoğru eve gideceğimiz ve sevişeceğimiz beklentisinde olduğunu söylememe bile gerek yok. Fakat ben kararlılıkla hayır, dedim; Café Royale'e gidiyorduk. Ve orada, umduğum üzere, Stephen'a ve baleden birkaç oğlanla kıza rastladık. Tabii ki ültimatomdan bahsettik; fakat çok geçmeden gülüşüp espriler yapmaya başladık. İçimizden birinin arabası vardı ve hepimiz "ortalıkta bir şeylerin dönüp dönmediğini görmek için" arabayla Whitehall'a gittik. Downing Street birkaç polis haricinde epey boştu, bu da yüreğimize su serpti.

Fisch bu sabah, yanıldığını veya durumun daha kötü olduğunu kabullenmeye yanaşmıyor. Borsadaki meslektaşlarından biri Almanya'dan yeni dönmüş bir adamı tanıyormuş. Adam, genelkurmay başkanlığının kati surette savaşa karşı olduğunu söylemiş.

Fisch'in diyalektik bakış açısından nasiplenme şansına erişemeyen acınası küçük adamın teki Hitler'in konuşmasını dinledikten sonra kendini öldürmüş. Bir de not bırakmış: "Hiçbir zaman kahraman olmadım. Sonuna kadar bencilim."

Adamın olanları benden çok daha fazla dert ettiği muhakkaktı; ancak tarzı farklıydı. Kimi zaman hiç kimsenin krizi tam olarak benim tarzımda dert etmediğini düşünüyorum; en azından şahsen tanıdığım hiç kimse öyle değil.

Sözgelimi, dostlarımla beraberken takıntılı gazete satın alma dürtüme yenik düşmek bana utanç veriyor. Günde on ikiyi bulacak sayıda gazete satın alıyorum, baskıya son dakikada yetişen haberlere göz ucuyla bakıyorum ve sonra hepsini çöpe atıyorum. Ve bunun sebebi yalnızca en son haberleri öğrenme merakım değil. Bu gerçekten de batıl inançlarla yapılan saçma sapan bir hareket: Bütün baskıları satın almam ve hayatın her bir anında gözümü krizden ayırmamam halinde, işlerin daha kötüye gitmeyeceğine dair bir batıl inanç geliştirmiş durumdayım. Doğrusu, bu olayın daha çok uzaması halinde, sonunda bütün günümü bir ince şeritli makinenin başında oturarak geçirmem işten bile değil! Zaten ondan sonra da akıl hastanesinin minibüsü kapıya gelecektir.

İngiltere'de savaşı gözlerimin önüne getirdiğimde, içimi panikle dolduran şey bombalanma yahut Nazi işgali olasılığı değil, *otorite* imgesinin ta kendisi. Berber dükkânındaki o adamın deyişiyle emir altına alınma hali. İçimde üniformaya ve onun çağrıştırdığı her şeye karşı bir korku olduğunu fark etmiş bulunuyorum. Çin'deyken hava saldırıları esnasında ya da cephede bulunduğumuz sırada birkaç kez korkuya kapıldığım oldu, fakat hiç paniğe kapılmadım. Ve –her ne kadar kulağa gülünç gelse de– bunun, büyük ölçüde, üzerimizde kendi sivil giysilerimizin bulunmasından kaynakladığını biliyorum! Hayatımın sadece tek bir döneminde, kastettiğim anlamdaki otoritenin emri altında yaşadım, bu da okul günlerimdi. Dolayısıyla, beni korkutan şey *İngiliz* otoritesi. Naziler buraya gelseler elbette onlardan da ödüm kopar, fakat onları hiçbir zaman –bilincimin en derin katmanında– tam anlamıyla ciddiye alamam. İlk gittiğim okulun müdürü kadar ciddiye alamam.

15 Eylül. Chamberlain uçakla Berchtesgaden'de bulunan Hitler'i görmeye gitti. Kötü bir hamle, diyor Dr. Fisch. Prestij kaybedeceğiz. Müttefik cephenin tamamı çatırdıyor. Bana ne bundan? Hiç değilse restleşme meselesi ötelenmiş oldu.

Bu akşam, Berchtesgaden görüşmeleriyle ilgili posterler ve ga-

zete manşetleri Victoria Dönemi'nde yaşanmış bir aşk ilişkisini çağrıştırıyor insana. "Buluştular." Ve Chamberlain'in "Herr Hitler bana umut aşıladı" deyişi.

19 Eylül. Evvelki gün Dr. Fisch'le erken vakitte Manchester'a gitmek üzere onun arabasıyla şehirden ayrıldık. Ben bunu hiç istemiyordum, fakat daha fazla ertelemem olanaksızdı, çünkü adamcağız haftalardır ona "hakiki" İngiltere'yi biraz olsun göstereyim diye bana ısrar edip duruyordu. Derby'ye kadarki kırsal kesim aslında kırsal kesimden sayılmaz; daha ziyade bir banliyödeki henüz imar edilmemiş bir inşaat parselini andırır: Benzin pompalan, Tudor üslubundaki kafeleri, ortalıkta bir hayvanat bahçesindeki hayvanlar kadar eğreti duran büyükbaş hayvanlar. Derken, sırılsıklam tarlaları, üst üste yığılmış taşlardan yapılma duvarları, çıplak, kederli ve kadınsı tepeleriyle Kuzey başlar. Chapel Bridge üzerinden gidilen yolu tercih ettik, çünkü Dr. Fisch'e Hall'u* göstermek istemiştim. Beni hangi kuvvet ele geçirmiş ve bunu yaptırtmış olabilirdi? Oranın yakınından bile geçmemem gerektiğini bilmeliydim. Damı hâlâ yerli yerinde duruyor olsa da mekân artık büyük ölçüde harabeye dönmüştü: Duvar kâğıtları lime limeydi, alçılar çatlamış ya da çoktan kopup gitmişti ve kocaman nem öbekleri her yeri sarmıştı. Havada serin bir çürüme kokusu vardı. Ve gülümseyen, sinsi suratlı bekçiler turist sezonu bitene kadar mutfakta kamp kurmuşlardı. Leziz çaylar ikram ediyorlardı. Ah, korkunç ve hastalıklı eski evin sefaleti! Bir insan nasıl olup da bu romantik bir şeymiş gibi davranmaya cüret edebilirdi? Geçmiş, tiksinç pençesiyle beni boğazımdan yakalamış ve boğuyormuş gibi hissettim. Şu anda bile onun kudretini hissettiğimde tir tir titremekten kendimi alamıyorum. Verdiğim onca mücadeleye rağmen, onun bana sımsıkı yapışmış pençelerinden gerçek anlamda yakayı kurtarmış olmam mümkün mü? Arabayla oradan uzaklaşırken, Fisch'e eskilik kültünün menfur bir yanı olduğu üzerine neredeyse isterik bir söylev çektim; Amerika'ya gitmek, soyadımı değiştirmek ve atalarımın varlığını unutmak istediğimi söyledim. Frankfurtlu çok yoksul bir aileden gelen Fisch hayretler içindeydi, fakat bir yandan da merakı kamçılanmıştı. Beni özünde dekadan bir aristokrat olarak düşünmek de *ondaki* romantizmin bir parçası.

* Christopher Isherwood'un çocukluğunu geçirdiği Marple Hall. (ed. n.)

Bu arada, başlangıç aşamasını çekmekte olduğum soğuk algınlığı aniden kötüleşti ve bademciklerim iltihaplandı. Geceyi Manchester'da, her tarafı uçuşan karlar misali kurumla kaplanmış, mezarımsı bir otelde geçirdik. Dün de arabayla evlerimize döndük. Zavallı Fisch, gezintisi mahvoldu! Bana karşı son derece özenliydi, fakat benim suratım asıktı ve ateşim vardı, sonunda da Fisch beni neredeyse avaz avaz bağırmanın eşiğine getirecek kadar sinirlerimi oynattı.

Kabine, Fransızları Çekoslovakya'yı satışa getirmeye ikna etmek için Daladier ile bir araya geldi.

22 Eylül. Fransa-Britanya ortaklığındaki satışa getirme meselesi artık neredeyse tarih oldu. Bu günlerde olaylar o kadar hızlı gelişiyor ki, dünkü gazete bir Mısır papirüsünden farksız hale gelebiliyor. Herkes dehşet içinde ya da öyleymiş gibi davranıyor, ve eskisinden çok daha kavgacılar. Hep bir ağızdan Chamberlain'e lanetler yağdırıyorlar. Onun Bad Godesberg'te Hitler'le bir araya gelmesinden beri dillerden düşmeyen bir espri var: "İşler kötüden Bad Godesberg'e gitti."* Ribbentrop'un da Godesberg görüşmeleri başlamadan önce Hitler'e "Ne istediğini bil; Prag'ı cepte bil" dediği rivayet edildi. Şimdilerde herkes, savaş ilan etmeye kalkışması durumunda Hitler'i tutuklamayı hedefleyen bir *Reichswehr* kumpasının var olduğu iddiasını ortaya atıyor. Dr. Fisch'e gelince, kendisinin yeni sloganı "Özel hayata dönüş." Dediğine göre, Avrupa kaybedildi ve iki yıl içinde bu ülkeye de faşizm gelecek. Güney Amerika'ya gitmek üzere buradan ayrılma planları yapıyor.

Fakat artık Prag'da yeni bir kabine kurulduğuna göre, her şey olabilir. Naziler bütün dünyayı istiyorlar ve bir anda kendilerine bir sürü müttefik edindiler: Polonyalılar, Macarlar, İtalyanlar... Hepsi de o kadar gözlerini karartmışlar ki, neticede bir savaşın çıkması gayet mümkün. Chamberlain bugün, haddini bildirsin diye Hitler'le bir araya geldi.

---

* Kötü sözcüğünün İngilizcedeki karşılığı olan "bad" ile Bad Godesberg arasındaki benzerliğe dayanılarak yapılmış bir kelime oyunu. (ç. n.)

24 Eylül. Dünkü Godesberg görüşmeleri, Chamberlain'in görüşmeler sırasında Hitler'e şiddetten uzak duracağı sözünü vermesi talebini yöneltmesi ve tatminkâr bir karşılık alamaması üzerine başarısızlıkla sonuçlandı. Daha sonra Çeklerin seferberlik ilan ettiği kulağımıza geldi. Fisch telefonda, "Savaş kaçınılmaz. Londra iki üç gün içinde bombalanır" dedi. Yatağıma yattım ve bir uyku hapı aldım.

Bugün E.M.'le öğle yemeği yemek nasıl da ilaç gibi geldi! Aklını kaçırmaktan ve birdenbire sokakta insanlara arkasını dönüp koşarak uzaklaşmaktan korktuğunu söylüyor. Ama aslında kendisi bu hayatta aklını kaçırabilecek son insan; akıl sağlığı tanıdığım herkesinkinden çok daha iyi durumda. Ayrıca muazzam ve insanüstü bir kuvvete sahip. Kuvvetli olmasının sebebi, bizler gibi ağzını bıçak açmayan bir stoacı olmak için çaba harcamaması; dolayısıyla çatlayıp ortadan ikiye ayrılması imkânsız. Mutlak surette esnek bir adam. Hayatı irade üzerine değil, sevgi üzerine kurulu.

Bu son cümleden hoş olmayan şekilde Hıristiyan jargonu kokuları geliyor. Fakat tabii ki E.M.'in dini yok. Eğer olsaydı, E.M. olamazdı; gerçi bu meseleden benim kadar nefret etmiyormuş gibi bir hali olduğunu da kabul etmem gerek. Bu konudan bahsettiğinde çok ılımlı ve açık fikirli biri olup çıkıyor. Fakat, ne olursa olsun, kendisi gerçek anlamda büyük denebilecek bir insanın o çirkefle hiç işi olmayacağının canlı kanıtı gibi.

Yemeğimizi yerken restoran müdürü, radyoda Hitler'in Sudet bölgelerinin boşaltılması için altı gün mühlet verdiğini az evvel duyduğunu haber vermek için yanımıza geldi. "*Demek altı gün!*" diye bir çığlık attım. "Harikaymış!" Birdenbire alıkça bir neşeye kapıldım. Sanki krizi neredeyse sonsuza kadar tecil edebilmişiz gibi hissettim. Zaman bugünlerde öylesine ağır akar oldu ki, altı gün adeta altı sıradan aya denk geliyor.

Bu kriz, yeni keşfedilmiş bir boyutu andırıyor. Şimdiye kadar, barış ve savaş arasındaki bölgenin daracık olduğunu ve her zaman çabucak aşılabildiğini doğal kabul etmiştik. Fakat şimdi, tarafsızlık bölgesinin uçsuz bucaksız olabileceği anlaşıldı. Hayatımızın geri kalanını onun içinde geçirmemiz ihtimal dahilinde.

Tecil olayını kutlamak için –sırf müsrifliğin keyfine varmak uğruna– şampanya ısmarladım ve ikimiz de bayağı sarhoş olduk. E.M. çok keyiflendi ve saçma sapan şakalar yaptı. Onun saçmalaması

güzeldir, çünkü içindeki sevgiyi dışa vurur ve bir şeyleri tutkuyla kafasına takmasının öbür yüzüne karşılık gelir. Saçmalamanın öbür türü –çirkin ve komik olmayan bar hikâyeleri, tatsız sululuklar ve şaklabanlıklar– ise saldırganlığı ve fesatlığı dışa vurur ve duyarsızca ilgisiz kalmanın öbür yüzüne karşılık gelir. E.M.'in saçmalamasına şu an her zamankinden daha çok ihtiyacımız var. Bize cesaret veriyor. Saçmalamanın öbür türlüsü en kötü felaket haberlerinden daha fazla canımı sıkıyor ve beni zayıf düşürüyor.

E.M. bir akşamüstü treniyle şehir dışına gitti. Kutlama ruh halimi devam ettirerek B. ile dairesinde akşam yemeği yedim. Orada son bulunduğumdan beri, B. kocaman bir ayna satın almış ve yatak odasına asmıştı. Birlikte viski içtik ve sonra da aynanın önünde seks yaptık. "Açık saçık filmlerdeki oyuncular gibiyiz," dedi B., "tek farkı, ikimizin de onlardan çok daha çekici olması."

Fakat sevişme biçimimizde acımasızca, trajik ve umarsız bir şey vardı; çırılçıplak, ölümüne bir savaş yapıyor gibiydik. İkimizin de içinde, acısını birbirimizden çıkardığımız bir tür hiddet mevcuttu. Belki de sadece 1938 Eylülü'nde burada sıkışıp kalmışlığın verdiği bir hiddetti bu. Almanya'daki eski zamanlarda yaşanan türden masum bir eğlence değildi yaşadığımız; gelgelelim, sırf öyle olmadığı için azgınca bir heyecan vermişti bize. Bir çift hayvan gibi, en ufak bir duygu kırıntısı hissetmeden, birbirimizi mutlak surette tatmin ettik. Şu anda istediğim şey bu. Zavallı, sevimli, sıkıcı ve çaresiz G. değil.

An itibariyle kendimi şahane hissediyorum. E.M. ve B. el birliğiyle kendimi toparlamamı sağladılar. Ne olursa olsun, Çin kitabı üzerinde daha fazla çalışmak niyetindeyim. Egzersizlerime de yeniden başlayacağım. Bu yıl ilk kez egzersiz yapacağım.

26 Eylül. Çekler, Hitler'in öne sürdüğü şartları reddettiler. Roosevelt, Berlin'e telgraf gönderip orta yol bulunması çağrısı yaptı; acaba Hitler bunu bir şekilde kale alacak mı? Bu gece yeniden bir konuşma yapacakmış. Bu durumda, insanların dediğine bakılırsa, neler yapacağını kesin olarak anlayacakmışız. Anlayacak mıyız? Son beş yıldır aynı şeyi söyleyip duruyoruz.

Şu anda, insanın eski günlerde tek bir an dahi kendini mutsuz addetmiş olması bana neredeyse inanılmaz geliyor. İnsanın kişisel yaşamından kaynaklanan mutsuzluk şu aralar düpedüz nevrotik

bir davranıştan ya da gösterişten ibaretmiş gibi geliyor bana. Neden tehditlerden arındırılmış barış hali benim için tek başına yeterli olamadı? Neden içinde haberlerin yer almadığı cennetimin her bir anından keyif almakla yetinemedim?

Dünyada insanın bunları hâlâ yapabileceği çok sayıda yer olduğu kanaatindeyim; savaş çıkmış olsa bile bundan ciddi anlamda etkilenmeyecek yerler bunlar. Fakat halihazırda oralara gitmek mümkün değil. Kaçıp gitme fikri tümüyle anlamsız. Çünkü bir bakıma, burada hepimiz deliyiz (kriz bizim deliliğimiz) ve insan kaçıp içinde akıl sağlığı ve mutluluk bulunan diyarlara gitse bile, deliliğini de yanında götürmeden duramaz. Hayır, tabii ki burada kalacağım. İzin verseler ve gidebilecek kadar param olsa dahi burada kalacağım. Fakat bu vesileyle, yazgıyla bir pazarlığa oturacağım: Şayet mucize eseri bu olayı savaş çıkmadan atlatmamız mümkün olursa, Amerika'ya geri döneceğim. Uzun süreliğine. Belki de temelli. V. ile birlikte yaşayacağım ve deliliğimi geride bırakmaya, atalarımı unutmaya, akıl sağlığımı yeniden kazanmaya çalışacağım. V. ile New York'ta olmayı aklımdan geçirdiğimde kendimi "Yeni Dünya..." tabirini mırıldanırken buluyorum. Geçen yaz bir an için görür gibi olduğum şey buydu. Ve her ikimiz için yaratmak istediğim şey de bu.

Eğer...

Durumdaki en son kötüye gidiş bir yana bırakılacak olursa, moralim hâlâ çok yerinde. Bugün sekiz sayfa yazdım ve bütün egzersizlerimi iki kez yaptım! Dorothy beni ziyarete geldi, W. yüzünden fazlasıyla keyifsizdi. Özel bir çaba harcamadığım halde, daha iyi hissetmesini sağladım galiba. Bu da, Dorothy'nin içinde bulunduğum yeni ruh haline verdiği tepkiden kaynaklanmış olmalı. Sürebildiğince sürse bari!

Dorothy muhakkak ki keyifsizdi. Waldemar'la birlikte Paddington Station yakınlarındaki küçük, sefil bir otele taşındıklarını anlattı. Taşınmalarının sebebi, Waldemar'ın ev sahibesi Pearl ile yattığını Dorothy'nin öğrenmiş olmasıydı. "Aralarında ciddi bir şey yoktu elbette" diye ilave etti Dorothy. "Ne var ki, artık orada kalamazdık. Bu türden bir olay –özellikle de küçük bir dairede– içinden çıkılmaz bir durum yaratır."

"Daha önce de oldu mu?"

"Ah, Tanrım, evet. Paris'teyken birkaç kere oldu. Hatta bununla ilgili şakalar bile yaptık. Sen de biliyorsun, haddinden fazla kendini beğenmiş biridir, zavallıcık. Neredeyse onu yeterince pohpohlayan herkesle yatağa girebilir."

"O zaman sen de olanları kafana takmıyorsun, değil mi?"

"Takmayabileceğimi düşünüyor olabilirsin. Ama *takıyorum* işte, lanet olsun! Hep o iğrenç yetiştirilme biçimimden çıkıyor. Hani şu, insanlara *sahip olmayı* bellettikleri o korkunç burjuva anlayışından... Ah, gerçekten uğraşıyorum, Christopher! Fakat benim gibi biri için bunun ne kadar zor olduğunu bilemezsin. Hem başka kadınlar da bu meselelerde tam bir sürtük gibi davranıyor. Pearl de öyleydi. Tek istediği –başka herhangi bir kadının da isteyebileceği şekilde– Waldemar'la yatmaktı. Fakat olaydan haberdar olduğumu kendisine söylediğimde, ilk önce yalanlarla durumu kurtarmaya uğraştı, sonra asalet havalarına girdi ve bunu bir prensip meselesine çevirdi. Sanki Waldemar'ı gerici bir faşistin elinden kurtararak çok iyi, özgürce ve devrimci bir eylemde bulunmuş gibi davrandı! Bunları *bana* söyleyecek yüzü bulabilmiş olması gerçekten çok acayipti. Onu öldürmek istedim. Gelgelelim, alttan alta kendimi suçlu hissettim ve onun haklı olduğunu düşündüm... Bu işlerin Sovyetler Birliği'nde, gerçekten birbirinin yoldaşı olan ve kahpelik amacı gütmeyen insanlar arasında farklı olabileceğini düşünüyorum, bizim buralarda oyuna çevirdikleri bu sahte komünistlik gibi olmaz onlarınki."

"Hiç Rusya'ya gitmeyi düşündün mü?"

"Ah, evet... Gerçi Waldemar bu fikre pek sıcak bakmıyor... Neyi merak ediyorum, biliyor musun? İnsanın bu içinde olduğumuz günlerde kişisel ilişkiler yaşaması yanlış olabilir mi acaba? İnsanın, hani olur da birdenbire kendisine ihtiyaç duyulur diye, hiç kimseyle bir bağı olmaması gerekmez mi? Diyeceğim o ki, eğer Waldemar olmasaydı, kendi başıma olsaydım, şu anda kesinlikle İspanya'da olurdum. Öğretmenlik yapardım ya da bir hastanede yardım ederdim."

"Waldemar buna ne diyor?"

"Ah, onu yanımda götüremem ki... Başka bir insan adına böyle bir karar veremezsin. Yani, belki savaşmak zorunda kalabilir! Zavallı kuzucuk, onu *savaşırken* hayal edemiyorum, sen edebiliyor musun?"

"Buraya gelirken onu Paris'te bırakamaz mıydın?"

"Asla! Bensiz yolunu hepten kaybederdi. Bana hep öyle söylüyor. Gerçek şu ki, korkarım bana fazla bağımlı olmasına göz yumdum. Biliyor musun, Christopher, sana çok imreniyorum! Gerçekten de hafif seyahat edebiliyorsun, değil mi? Asla biriyle fazla yakın bir ilişkiye girmiyorsun."

"Ama bunu istemediğim anlamına gelmiyor. Doğrusunu istersen, bu yaz New York'ta biriyle tanıştım..."

"Sakın yapma! Sakın ha yakın bir ilişkiye girme! Seni uyarıyorum!"

"Bu, Waldemar'la yakın ilişkiye girdiğin için üzüldüğün anlamına mı geliyor?"

"Evet... hayır... ah, insan bunu nasıl söyleyebilir? Olan oldu ve söylenebilecek tek şey bu. Belki saçma sapan konuşuyorumdur. Belki bu suçluluk meselesi sadece benim için geçerlidir. Senin için her şey bambaşka olabilir. Yalnızca –elimde değil işte– sürekli aklımdan şöyle geçiyor: Dünyada olup biten onca şeyi düşünürsen, mutlu olmak bencillik değil mi?"

"Mutlu musun Dorothy?"

"Aman Tanrım, hayır! Tabii ki mutlu değilim! Waldemar da değil. Bu içinden çıkılamaz durumda yaşadığımız müddetçe nasıl mutlu olabiliriz ki... Geceleri saatler boyu gözlerim açık yatağımda yatıyorum ve olabilecek en fevkalade şeyi aklımdan geçiriyorum. Mesela, durum keşke tamamıyla tersi olsaydı, yani o kız, ben de erkek olsaydım, o zaman onu nikâhıma alabilirdim ve Waldemar da otomatikman Britanya vatandaşı olurdu. Şu aralar bir sürü kadın sığınmacı bunu yapıyor; yani sırf pasaport için bir İngiliz erkeğine kendisiyle evlensin diye para veriyor. Ama biz yapamıyoruz işte. Büyük bir haksızlık... Sana bir itirafta bulunayım mı? Bu tam da, biriyle yakın ilişki yaşamanın insanı ne hale getirebileceğini ve nasıl alçaltabileceğini gösteren bir şey! Son zamanlarda sık sık kendimi savaşın *çıkmasını* umut eder vaziyette yakaladım! Bu durumda Waldemar'ı hapse koyarlar. O şartlar altında onu ülkeden atmaları olanaksız olur. Ve ona güvenmedikleri için Britanya ordusuna da almazlar. Kilit altında tutulabilir, ama savaşmak zorunda kalmaz. En azından güvende olur... Utanç verici bir şey değil mi bu?"

"Eminim ben de olsam aynısını hissederdim... Peki ama savaş çıkmazsa ne yapacaksın?"

"Şöyle, yakında İngiltere'den gitmeye mecbur kalacağız, orası kesin. İzin süresi çoktan doldu zaten; muhtemelen bir daha buraya gelmesine de izin vermeyecekler. İkimizin de bunu dert ettiği yok gerçi."

"Nereye gideceksiniz?"

"Bilmem. Avrupa'da ne olacağını bilebileceğimiz zamana kadar plan yapmaya elim varmıyor... Ah, Christopher bugünlerde sadece hayatta olmak bile ne *bedbahtlık* değil mi? İnan, her şeyin iyiye gideceğini bilmeseydim, sanırım buna hayatta tahammül edemezdim."

"Nasıl yani?"

"Komünizm geldiğinde tabii ki... Dünyanın her yanına ulaştığında..."

"O zaman her şey daha mı iyiye gidecek?"

"Öyle olması gerekir!"

"Muhtemelen görmeye bizim ömrümüz yetmez."

"Dediğin gibi olsun, ömrümüz yetmesin. İnsan işlerin iyiye *gideceğini* bilsin, yeter. Günün birinde... Öbür türlü, hayatta hiçbir şeyin anlamı kalmıyor."

"Sen gerçekten böyle mi hissediyorsun, Dorothy?"

"Tabii ki böyle hissediyorum! Komünizmin gelmesi şart. Olup biten her şeyin o doğrultuda gerçekleşmiş olması gerekiyor. Yoksa tarihin bir anlamı olmaz, değil mi? Hayatın bir anlamı olmaz. O zaman biz hiç doğmasaydık da olur... Bunları sen de hissetmişsindir, değil mi Chrisopher? Mutlaka hissetmişsindir! Demek istediğim, sen hayatta başka bir anlam bulabiliyor musun?

"Yani... hayır. Hayır, bulamıyorum... Hiçbir anlam bulamıyorum."

Dorothy sonradan, onu bir içki içmeye razı ettiğimde, "Bugün buraya geldiğime ve seninle konuştuğuma o kadar memnunum ki" dedi. "Sende bir şey var, keyfimi hep yerine getiriyorsun."

27 Eylül. İnsan umut etmeyi hepten kesebilmiş olsaydı bu dönemi atlatmak ne kadar kolay olurdu! Neyse, bunun da her geçen gün daha kolay bir hal aldığı ortada. Zavallı Dr. Fisch kendine işkence ediyor; radyoyla yapışık yaşıyor. Ben radyo dinlememeye gayret ediyorum, fakat nerede olursam olayım, yakınlardaki bir odadan ya da evden kulağıma bölük pörçük parçalar çalınıyor. Kulaklarım bir tilkinin kulakları kadar keskinleşti. Ve gazete satın alma takıntımdan bir türlü kurtulamadım.

Gazeteler sanki çoktan savaşa girmişiz gibi bir dil kullanıyor. Elimizdeki fırsatları ölçüp biçiyorlar: Bizim tarafta şu kadar uçak var, onların tarafında şu kadar. Yarın zorunlu askerlik kararnamesi çıkacak.

Bu öğleden sonra bir gaz maskesi için ölçü aldırdım. İnsan bunları takınca hiç nefes alamayacakmış gibi oluyor. Ölçüm istasyonlarındaki görevlilerin tebessümlerindeki olanca sevimlilik neredeyse kendi içinde tıbbi bir nitelik barındırıyor; bunun acısız ve hatta hoş bir operasyon olduğunu ve paniğin akla getirilmemesi gerektiğini anlatmak ister gibiler. Fakat maskeler takıldığında çocuklar avazları çıktığı kadar bağırmaya başlıyor. Kimi insanların maskelerini fırınların içinde ya da araba egzozlarında denediğini ve gaz zehirlenmesi yaşadığını söyleyip bizi uyarıyorlar.

Artık şehrin her yanına –meydanlardaki parmaklıklara, pencerelere– A.R.P.* ilanları asılmış durumda. Hyde Park'ta siperler kazılıyor. Slogan "Sükûneti elden bırakma ve siper kaz." Konserve gıda stoku yapılıyor. Benzin kıtlığı baş gösterdi. Bir sürü insan Londra'dan ayrılıyor; bir sürü insan askere yazılıyor. Propaganda işlerinde gönüllü çalışmak için Dışişleri Bakanlığı'na yazdım. John da aynısını yapmıştı ve şimdi beni evine taşınmaya ve dairesini paylaşmaya davet ediyor. Kendimi olayların tam ortasında, arkadaşlarımla birlikte çalışarak ve espriler yaparak savaş zamanında –daha ziyade Beatrix Potter'ın hayvanları gibi– sımsıcak bir yeraltı hayatı sürdüğüm neşeli bir resmin içinde görebilmek için büyük bir gayret sarf ediyorum.

İşin komik tarafı, bu şehirde modern bir hava saldırısı görmüş nispeten az sayıdaki insandan biri olmam. Elbette, Hankou'daki en berbat hava saldırısının Londra'daki topyekûn bir bombardımanla karşılaştırıldığında ıslak bir havai fişek yerine geçeceğini gayet iyi biliyorum. Fakat bunun çok da üzerinde durmuyorum. Sadece kendi kendime o zaman fazla korkmadığımı hatırlatıyorum ve arkadaşlarıma (ve kendime) sürekli, muhtemelen bolca heyecan yaşayacağımızın ve hatta eğleneceğimizin güvencesini veriyorum: Bu eğlencelere sığınak partileri ve karartmada yaşanacak tek seferlik cinsel ilişkiler de dahil.

---

* (İng.) Air Raid Precautions: Hava Saldırısında Alınacak Önlemler. (ç. n.)

28 Eylül. Pekâlâ, olay kapandı mı yani? Başka tecil olmayacak. Bağışlanma talebi reddedildi. Cezanın infazından başka bir yol kalmadı. Wilson, Berlin'den ağzının payını almış olarak döndü. Alman ordusu bu öğleden sonra seferberlik haline geçiyor. Chamberlain dün gece konuşma yaptı ve yana yakıla "Ne feci!" diye söylendi.

Mary'yle birlikte yediğimiz öğle yemeğinden az önce döndüm. Evindeki pansiyonerlerin hepsi orduya ya da donanmaya katılmak üzere yanından ayrılıyorlar ve evi açık tutup tutamayacağını ya da açık tutamazsa nereye gideceğini kendisi de bilmiyor. Gelgelelim, olağanüstü dingin bir hali vardı her zamanki gibi; insan ondaki komünizm inancının gerçekten de Mary'ye eksiksiz bir iç rahatlığı ve moral destek verdiği hissine kapılıyor. Yoksa sadece mizacından kaynaklanan bir durum mu bu? Başka şartlar altında, mesela bir Yedinci Gün Adventisti olsa, aynı derecede dinginlik içinde bulunması mümkün olabilir miydi? İnanç beni her zaman tedirgin etmiştir, hangisi olursa olsun. Ben E.M.'deki kuşkuya dört elle sarılıyorum.

Mary, okul yaşının altındaki çocuklar konusunda hiçbir tahliye düzenlemesi yapılmadığını söyledi. Hükümetin, savaş çıktığında bütün köpekleri itlaf edeceğine dair bir söylenti varmış ve Mary'nin tanıdığı bir hanımefendi kendi köpeğini veterinerde "uyutmuş." Başka bir hanımefendi Mary'nin sokağındaki A.R.P. merkezine gitmiş ve "daha fazla bireyselleştirmek için" insanın kendi gaz maskesine desen ya da tasarım bastırtıp bastırtamayacağını sormuş. Mary bu hikâyeleri kıyamet kehanetlerini çağrıştıran hafif şen şakrak bir havayla –daha çok ona Hz. İsa'nın Dirilişi'ne dair işaretlerin neler olduğunu sormuşsunuz gibi– anlatıyor.

Bu sabah egzersizlerimi yaptım. Çin kitabı üzerine hiç çalışmadım, fakat bu yalnızca sağduyulu davranmaktan kaynaklanıyor. Yayıncılarımızın mevcut şartlar altında kitabı basmaya hazır olup olmadıklarını bekleyip göreceğim artık. Artık endişe hissetmediğimi sanıyorum; o konu hiç açılmamak üzere kapandı. Sezinleyebildiğim kadarıyla, alttan alta titrek bir coşku ışığının eşlik ettiği kusursuz bir sakinlik içerisindeyim. Coşkunun asıl kaynağı, insanın içindeki o gitgide ivme kazanan *hız* duygusu. Hep birlikte uçurumun kenarına nasıl da çabuk ve kolay savrulmaktayız!

Sonra. Yukarıdaki satırları yazdıktan sonra Belçika tatilinden dönen Hugh Weston'ı karşılamak üzere Victoria'ya gittim. İstasyon,

seferberlik halindeki donanmaya katılmak üzere yollara dökülmüş denizcilerle doluydu. Birkaç kadın gözyaşları içindeydi.

Hugh'yu getiren vapur bağlantılı tren çok geç geldi. Hugh parlak, üstüne yakışan, damalı birtakım elbise giymişti. Güneşten yanmıştı ve keyfi epey yerindeydi. "Eh, hayatım," diye selamladı beni, "savaş filan çıkmayacakmış, biliyor musun!" Kısacık bir an gerçekten de baskıya son dakikada yetişen bir haberi almış olabileceğini düşündüm; ama gerçek öyle değildi: Hugh, Britanya Elçiliği'nde iskambil falı bakan bir hanımla tanışmış, kadın da ona bu yıl savaş olmayacağını söylemişti!

Taksiye bindiğimiz sırada, kaldığı köyün yakınlarında gerçekleştiği iddia edilen bir mucizeyi anlatmaya koyuldu. Köyün üç kötü çocuğu günlerden bir gün Meryem Ana'ya demiryolu raylarının üzerinde yürürken rastladıklarını iddia etmişler. Çok sayıda insanı inandırmayı başarmışlar. Mekân bir hac merkezine dönüşmüş. Vurguncular etraftaki arazileri satın almaya başlamış. İşportacılar demiryolunun raylarından küçük ahşap parçalar kopartıp bunları hatıra olarak satıyormuş.

Derken, taksinin penceresinden baktığımda etraftaki afişler kısacık bir an gözüme ilişti: Büyük Barış Hamlesi. Şoföre aracı durdurması için bağırdım (Hugh bu heyecancı biraz abartılı buldu) ve Hitler, Mussolini, Daladier ve Chamberlain'in yarın Münih'te bir araya geleceğini okuduk.

Sonrasında, Avam Kamarası'nda yaşanan olağanüstü sahnenin haberlerini aldık. Chamberlain'in sesi titremiş. Kraliçe Mary gözyaşlarına boğulmuş. Sadece o terbiyesiz komünist Gallagher bağıra çağıra bunun bir ihanet olduğunu söylemiş.

Bu akşam gazete satan çocuklar pek kederli bir sesle "Savaş çıkmadı! Savaş çıkmadı!" diye bağırıp durdular. Bu durumun gazete satışlarını zorlaştırdığına kuşku yok. Sokaklarda hiç kimsenin özel bir heyecan yaşıyormuş gibi bir hali yok. Sanırım hepimiz düş kırıklığını içimizde hissediyoruz. Kendimi yatağa atmaya ve on iki saat boyunca uyumaya hazırım. Bu sabah endişe içinde olduğumu şimdi şimdi fark edebiliyorum. Ve umut etmekten hiç *vazgeçmediğimi*. Bu keşfi küçük düşürücü ve hatta kaygı verici buluyorum. Bu, her türlü şart altında umut etmekten vazgeçemediğim anlamına mı geliyor? İnsanlar her daim umuttan soylu bir şeymiş gibi bahsederler. Elbette, umudun düpedüz alıkça bir

tavra dönüşmesi de mümkün; insanın ıstırabını sebepsiz yere uzatması da cabası.

Kendime dair bir keşif daha yapmış bulunuyorum ve bunun küçük düşürücü olması ya da olmaması umurumda değil. Artık şundan tam olarak eminim: Beni alakadar ettiği kadarıyla, hayatta savaşa değecek hiç ama hiçbir şey yok.

Hepimiz krizi ihtimal verebileceğimden çok daha çabuk atlattık. Çocuklar parktaki siperlerin arasında savaş oyunları oynamaya başladılar; hatta içlerinden bazıları gaz maskelerini bile taktılar. Chamberlain artık "İngiltere" olmaktan çıktı; meşhur "ısırgan alıntısı"* ihtiyar Shakespeare'in etinden sütünden alıntı yapan başka bir siyasetçi çıkana kadar unutulmaya bırakıldı. Münih'in ertesi sabahı Dr. Fisch acı bir tebessümle, "Hitler muazzam bir taviz verdi" dedi. "Bunun barışçıl bir işgal olduğunu göstermek üzere birlikleri Çekoslovakya'ya çelik başlıklar yerine asker kepleri takarak girecek." Dr. Fisch şu aralar var gücüyle onu Brezilya'ya ve özel hayata götürecek olan vizeyi ve biletleri almaya uğraşıyor. Ben de çoktan New York'la yazışmaya başladım.

Dostlarım ve bizim gibi binlerce insan büyük bir ihanetin gerçekleştiğini dile getirdi. Ben de aynısını söyledim. Tam olarak samimiyetsiz de değildim. Ne var ki, bunu her söylediğimde, içimden şunu da ilave ediyor gibiydim: Evet ama bir savaş ertelendi; ve ertelenmiş bir savaş belki de hiçbir zaman olmayacak bir savaş demektir.

Derken, ekim başında Waldemar ziyaretime geldi.

Kendisi bir sabah banyo yaptığım sırada aniden banyo kapısının önünde belirerek şiddetle irkilmeme yol açtı. Evde yalnız olduğumu sandığım için kapıyı kapatmamıştım. Giriş kapısını da doğru dürüst kapatmamışım anlaşılan. Bu Münih sonrası dönem, benim için, gürültülü ve geç saatlere kadar süren partilerle dolu,

* Çekoslovakya'nın Sudet bölgesini Nazi Almanyası'na bırakan Münih Antlaşması'nı imzalamaya gitmeden önce, Chamberlain'in havaalanında Shakespeare'in *IV. Henry* oyunundan yaptığı alıntı: "Bu ısırgandan, tehlikeden, koparırız bu çiçeği, emniyeti." (Birinci Bölüm, Perde 2, Sahne 3) (ç. n.)

eve sabahın ilk saatlerinde sendeleyerek ve yolumu el yordamıyla bularak döndüğüm bir zaman dilimiydi.

Waldemar benim bulunduğum akşamdan kalmalık aşamasına daha gelmemişti; hâlâ epeyce sarhoştu. Bundan sonra olup bitenlerin büyük kısmında, üzerinde, yalnızca bana değil, bir kalabalığa –belki Dorothy'nin ailesine, belki de bütün İngiliz ulusuna– hitap ediyormuş gibi hissettiren o tipik, düşmanca sarhoşluk havası mevcuttu.

Kendine has o kaba saba ve Berlinli sert sokak çocuğu ses tonuna geçiş yaparak, "Ya, işte böyle" dedi. "Eğlence bitti."

"Bu da ne demek oluyor?"

"Eğlence bitti demek oluyor. Onların beni kapı dışarı etmesine kalmadan benim buradan gitmem gerekiyor. İzin sürem doldu. Hatta iki haftayı geçti."

"Biliyorum. Çok kötü oldu. Peki, sen ve Dorothy şimdi nereye gideceksiniz?"

"Onunla birlikte Zenci Diyarı'na gitmemi istiyor." Waldemar'ın yüzünde ahmaklık ve çirkinlik karışımı küçük bir tebessüm belirdi.

"*Nereye?*"

"Ben o haltları nereden bileyim? Ekvador. Orası nerede?"

"Güney Amerika'da."

"Güney Amerika! Kadın aklını kaçırmış! Ben ne yaparım orada, bütün o zencilerin arasında? *Sen* git, dedim ben de ona. Canın nereye istiyorsa git. Yeter ki beni bu meseleye dahil etme."

"O ne dedi peki?"

"Onun ne dediğini *ben* nereden bileyim? Üç gündür görmüyorum. Eğlence bitti."

"Kavga mı ettiniz?"

"Kavga mı? Niye kavga edecekmişiz? Bırak gitsin zencilere, bana dokunmasın yeter... Neden *benim* nereye gittiğimi sormuyorsun, Christoph?"

Bunun aslında bana anlatmaya geldiği şey olduğunu mütebessim yüzünden, yarı düşman yarı dalga geçen tavırlarından derhal çıkarmıştım. Bana ya da bir başkasına anlatmak zorundaydı. Bu yüzden sarhoş olmuştu. "Nereye gidiyorsun?" diye sordum.

"Almanya'ya dönüyorum."

Waldemar bunu söylerken bakışlarını çabucak benden uzaklaştırmıştı, fakat sadece bir saniyeliğine. Lafa tekrar girdiğinde,

zihninde oluşturduğu ve insanın kulağına hipnoz altında söylenmiş bir şey kadar zoraki gelecek şekilde prova edilmiş bir konuşmayı tekrarladığı her halinden belliydi: "Memleket memlekettir. Ben Nazi değilim. Hiçbir zaman da olmayacağım. Sen de biliyorsun bunu. Ama ben bir Alman'ım ve memleket memlekettir. Nazilerin yaptıkları karşısında elimden bir şey gelmiyor."

Hâlâ ne diyeceğimi bilmiyordum.

"Oskar'ı hatırlar mısın? O hâlâ Almanya'da. Bunca zaman hep oradaydı." Waldemar'ın sesi şimdi daha çok savunmaya geçmiş birini andırıyor ve kulağa daha insani geliyordu. "Ondan kartpostal aldım da."

"Geri dönmeni mi salık veriyor?"

"Pek bir şey demiyordu aslında. Havanın güzel olduğu haricinde."

"Ah... anlıyorum."

Waldemar gözlerini üzerimde sabitledi. Şimdi de doğruca benden medet umuyormuş gibi bir hisse kapılmıştım. "Sence nereye gitmeliyim, Christoph?"

"Yani, bence... Almanya'ya döneceğini söylediğinde Dorothy ne dedi peki?"

"Dorothy'yi boş ver sen. Dedim ya, onunla aramızdaki her şey bitti."

"Bitti mi? Öylece bitiverdi yani?"

"Sen en başından beri haklıydın, Christoph. O gün gemiden indiğimizde senin ne düşündüğünü anlamıştım ben. Dorothy hiç de benim gibi birine göre değil. Benden aile babası olmaz."

"En azından kıza bir telefon açıp veda etmeyecek misin?"

"Ah, Berlin'den kartpostal gönderirim... Dorothy'yi unutalım artık. Sana bir soru sordum Christoph."

"Nereye gideceğini bana sormanın ne yararı var? Sen zaten kararını vermişsin, değil mi?"

"Kötü bir şey yaptığımı düşünüyorsun, değil mi?"

"Senin için kötü olup olmadığını nereden bileyim?"

"Kötü bir şey olduğunu düşünüyorsun. Gerçekten... İtiraf et hadi!"

"Bak Waldemar, yapamam. Bir yere git ya da bir yerde kal diyemem sana. Buna hakkım yok. Hem kısa bir süre içinde ben de gideceğim."

"*Sen* de mi gidiyorsun yani?" Birdenbire daha fazla dikkat kesildi. Hatta artık neredeyse ayılmış olduğu bile söylenebilirdi.

"Evet. Amerika'ya gidiyorum."

"*Amerika!*" Sadece Waldemar'ın kuşağına mensup bir Alman genci bu adı tam tamına böyle bir ses tonuyla söyleyebilirdi. Nazilerin bile Amerika'nın büyüsünden korkmasına ve burayı Yahudilerin anavatanı olarak yaftalayıp gençlerin gözündeki cazibesini yok etmek için uğraşmasına şaşmamak gerekirdi! Waldemar kısa bir an tereddüt etti. Sonra elini çıplak omzuma koyuverdi –o esnada küvetten çıkmıştım ve kurulanmaktaydım– ve çok yumuşak ve ikna edici bir tavırla, "Beni de yanında götürür müsün Christoph?" diye sordu.

Ciddi olmadığını düşünüyormuş gibi yaparak, dudaklarıma cılız bir tebessüm kondurdum.

"Christoph, o eski günleri hatırlıyor musun? Sen unutmuş olabilirsin, ama ben unutmadım. Her şeyi hatırlıyorum. Daha çocuktuk o zaman. Çok mutluyduk ama, öyle değil mi? Birlikte, sadece sen ve ben şahane vakit geçirmedik mi? Nasıl da güler ve aylaklık ederdik, hatırlıyor musun? Paramız olmasa da ne gam! Hayatın tadını çıkarmaya aynen devam ederdik. Ve sonra ta Yunanistan'a kadar gittik! Gerçek bir maceraydı o! Böyle seyahat etmek lazım işte; iki arkadaş birlikte gırgır şamata yaparak. Yanına kadınları almayı kim ister? Onlar eğlenmeyi bilmez. Sadece kendilerini düşünürler. Hayatımızın en güzel günleriydi, değil mi? Sadece ikimiz vardık."

Konuştukça gitgide gençleşiyormuş –daha genç ve daha yumuşak birine dönüşüyormuş– gibi bir hali vardı. Geçmişimize dair bu büyük ölçüde hayallere dayalı tasavvuru canlandırırken, etkisini salt mutlak saçmalığının hatırına yaratabilen bu büyüyü ilmek ilmek dokurken, sesi yaltaklanma raddesinde sevecen bir hal almıştı.

"Christoph, beni de yanında götür! Sana söz veriyorum, hem de şeref sözü: Beni yanına aldığın için asla pişman olmayacaksın!"

"Ama bunu yapamam, Waldemar! Kesinlikle imkânsız. Yapamayacağımı *bilmen* gerekirdi!"

Ve neticede, yarattığı zavallı küçücük büyü nasıl da eften püftendi! Nasıl hiç zorlanmadan darmadağın oluvermişti! Yüzündeki değişimi, onun tekrar daha yaşlı ve daha sert birine dönüşmesini izlerken hem içim rahatladı hem de suçluluk hissettim.

"*Ja, ja* – böyledir bu işler! Şimdiye kadar çoktan kalın kafama girmiş olması gerekirdi... Sen de başkaları gibisin. Almanya'ya geri

dönmememi söylüyorsun. Ama bana gerçek anlamda bir yardımda bulunmuyorsun. Sence ben *buraya* mı aitim? Ya da Paris'e? Hepsi de biz Almanlardan nefret ediyor. Kimileri ilk bakışta Yahudi olabileceğimi düşünüyor; Yahudi olmadığım ortaya çıktığında, onların anlayışına göre Nazi olmam icap ediyor. Belki politikadan biraz anlasaydım işler daha başka olabilirdi. Ama anlamıyorum işte. Anlamak da istemiyorum. Artık hiçbir şeyi ipleyecek değilim. Tek istediğim insanların bana rahat verecekleri bir yerde olmak."

"Waldemar, inan bana, üzgünüm."

"Hoşça kal Christoph."

"Ama niye böyle alelacele çıkıyorsun? Bir dakika bekle, üzerimi giyineyim. Kahvaltı ettin mi?"

"Trenim yirmi dakika içinde kalkıyor."

"Aman Tanrım, sahi mi? Taksi çağırayım."

"Dışarıda bir taksi beni bekliyor."

Waldemar sohbeti önünde dilediğince harcayabileceği saatler varmışçasına sürdürdüğünden, bu dediği bana o kadar deli işi gibi geldi ki gülümsemekten kendimi alamadım.

"O halde, iyi şanslar, Waldemar. İyi yolculuklar. Arayı çok açmadan tekrar buluşmayı umalım... bir yerlerde..." Bu son söze geldiğimde sesimdeki kendinden eminlik hali yok olmuştu. Yapmacık ve kalpsizlik derecesinde samimiyetsiz geliyordu kulağa. Sırf asabiyetimden böyle bir laf etmiştim. Ve tabii ki, Waldemar'ın beklediği ve istediği tam olarak buydu. Kendisine yardım etmediğim için beni cezalandırma fırsatıydı bu söz.

"Hayır, Christoph."

"Hayır da ne demek?"

"Bir daha karşılaşmayacağız. Asla!"

"Amma saçmaladın!"

"Bir faydası yok. Biliyorum işte, hepsi bu. Hoşça kal. Amerika'da sana iyi eğlenceler."

Erkeksi bir tavırla elimi sıktı, arkasına döndü ve benimle göz göze gelmeden merdivenlerden indi. Tam dışarıya çıktığı ve sokakta bulunduğu sırada, içimde onu durdurma görevinin bana düştüğünü söyleyen ani ve şiddetli bir his doğdu. Hiç değilse iyice düşünüp taşınması, iyice kendine gelene kadar beklemesi, Dorothy'ye telefon etmesi konusunda onu ikna etmem gerekirdi. Fakat üzerimde küçücük bir banyo havlusu dışında hiçbir şey yokken merdiven-

lerden koşarak insem ve arkasından seslensem, taksi şoförü neler düşünürdü acaba? Taksi şoförünün canı cehennemeydi... Tereddüdüm kısa bir an sürmüş, fakat yeterli olmuştu. Zira artık taksinin uzaklaştığını işitiyordum.

Sonra, ayakta dikilmiş, taksinin sesini dinlerken, tuhaf bir şey kafama dank etti: Waldemar'ın kararı kendini bir şekilde benim kararımla ilişkilendirmişti. Artık benim gidişim de bir o kadar olmuş bitmiş bir şeydi.

Paul

Bakışlarım bir kez daha aynaya çevriliyor: Bir Beverly Hills restoranının şık alacakaranlığından belli belirsiz yansıyan kendi yüzüm, sırtlarını cama vermiş vaziyette bir sıranın üzerinde oturan üç insanı karşısına almış. Takvim, 1940 sonbaharını gösteriyor. Öğle yemeğine başlamak üzere hazırlık yapıyoruz. On bin kilometre ötemizde savaş var. Dışarıdaysa, tek bir adım uzaklığında kusursuz mavilikte bir gökyüzü ve Noel'e kadar neredeyse sıcaklığından hiçbir şey yitirmeyecek olan California güneşi var. İç mekânda, yer yer pirinç kaplama aksesuarların ışıltısına karışan bol miktarda koyu renk deri kullanılmış; film şirketi temsilcilerinin, üzerinde kafa patlatılan sözleşmelerin ve açlıkla ilgisiz bir gün ortası açgözlülüğünün var olduğu bir ortam burası.

Mutlu görünmüyorum ve gerçekten de mutlu değilim. Hayatımın herhangi bir anında beş dakikadan fazla düşünmeden duramadığım savaş yüzünden cansız ve bedbahtım. Üstelik suratım da asılmış, çünkü bu insanlardan hiçbiriyle yemek yemeyi istemiyorum; bu işe Ronny'nin zoruyla kalkışmış durumdayım.

İçlerinden bir tanesi aleyhine herhangi bir şey hissediyor olmakla da ilgisi yok bunun. Aslında Ronny'yi severim; aralarında önceden tanıdığım tek insan kendisi olur. Onun o küstah, kendine özgü bir çekiciliği olan komik suratında durup durup gülücükler patlıyor ve yuvarlak mavi gözleri –göründüğü kadar dertsiz tasasız olmaması sebebiyle– kendi çapında yürekli sayılabilecek aydınlık bir neşeyle parıldıyor. Ronny çok yakında askere alınacağından fazlasıyla emin ve bu konu haliyle onu endişelendiriyor. (Benim askerlik yaşım geçti; fakat tabii ki bu da yaş sınırının yükseltilmemesi durumunda geçerli.)

Öbür ikisine gelince, onlar da hiç değilse ilginçlik potansiyeli taşıyan insanlar. Kendilerine yönelik düşmanlığım, şahsımın –onları ilgilendirdiği kadarıyla– turistlere yönelik bir kolaylıktan başka bir şey olmadığını hissetmemden kaynaklanıyor. Ben onların öğle yemeğini ısmarlayacağım ve kendilerine bir stüdyo turu yaptıraca-

ğım. Ruthie, evli olduğu bir para babasından yeni boşanmış; hem de mümkün olan en kârlı şekilde. Ronny bana telefonda, kadının "içerek tüketmesinin mümkün olmadığı kadar çok nafaka" aldığını anlatmıştı. Bir de Paul var; adı çıkmış, "efsanevi" Paul.

Konuklarımı ne yeneceğine dair o muazzam, çözülmesine ramak kalan fakat asla bir türlü çözülemeyen gündelik problemle yüzleştikleri sırada, ekşi bir suratla seyrediyorum. Bir beğenmezlik tavrıyla dudaklarını büzüyorlar, menüye şahıslarına yapılmış bir hakaretmişçesine kaşlarını çatarak bakıyorlar ve garson da başlarında durmuş gülümseyerek onları seyrediyor. Adamın da telaşsızlık bakımından onlardan aşağı kalır yanı yok. Bugün mekân dolu sayılmaz ve garson iyi bir bahşiş bekliyor.

Ruthie'nin kalın ve kıpkırmızı dudakları tebeşir beyazlığındaki yüzüne sıvanmış gibi duruyorlar. Kendisi bütünüyle kocaman bir kız; kocaman kalçaları, kocaman poposu, kocaman bacakları var. Hayatımda bu kadar durgun, kendini yabancılara bu denli sonuna kadar açan, bu kadar uykulu bir ağırlık içinde yaşayan başka bir insan az görmüşümdür. İri ve güzel, uysal inek gözlerinin taşa oyulmuş gibi duran kapakları aklıma Asya tarzı yarım kabartmaları getiriyor; mesela devasa, oyma bir tanrıça heykelini. Üzerinde işini akşam için de gayet güzel görebilecek siyah dantelli siyah bir ipek elbise var; hatta dün geceden beri onu üstünden çıkarmamış da olabilir. Elbisenin derin bir dekoltesi var, hem de çok derin, neredeyse bir gecelikte olabileceği kadar. Aman Tanrım, bence bir gecelik bu! Neyse, gerektiğinde üzerine atabileceği bir kürk mantosu da var. Mantoya da bir miktar sigara külü bulaşmış.

Paul –muhtemelen Güneyli aksanının, son birkaç yıldır birlikte takıldığı insanlar durumundaki kültürlü Avrupalılar tarafından konuşulan uydurma Oxford İngilizcesiyle harmanlanmasının bir sonucu olan– o kendine özgü, tuhaf ve yayvan ses tonuyla, "Ruthie hâlâ zil zurna sarhoş, öyle mi Ruthie?" diyor.

"Belki de Doktor Paul bir ilaç yazsa iyi olacak" diyerek Ruthie'yle tatlı dille ve samimiyetle konuşmaya devam ediyor. "Öyle yapsın mı? O sevimsiz hastalık hissini alıp götürsün mü?" Ardından, garsona dönüp sitemkâr bir ifadeyle soruyor: "Sanırım hayatında Peeping Tom'u hiç duymamışsındır?"

Duymadığı her halinden belli olan garson, "Barmene sorayım efendim" diyor.

"Ve ona de ki, Tanrı aşkına o iğrenç anasonlu içkiyi de kullanmasın."

"Emredersiniz efendim."

Kendine has farklı bir Anglo-Amerikan yayvan konuşma tarzı (Maryland, Harvard, sonra Cambridge'deki bir yüksek lisans yılı, artı İngiliz kır evi partileri) olan Ronny, "Arkadaşım absentle yapılmış fazlasıyla sıradan bir *sazerac* kokteylini kastediyor sadece" diyor. "Ben de aynısından alacağım." Sonra da ekliyor: "Hayatım, gerçekten bu ecnebi tabirlerine bir son vermen lazım! Belki de savaş yüzünden buraya dönmek zorunda kalman hayırlı bir şeydir. Kendi anadilini unutmuş gibisin."

Paul tepeden bakan, fakat hedefine beni oturtan varla yok arası bir şakalaşma havasıyla "Benim yapmaya çalıştığım tam da bu" diyor. Evet, ne kadar büyüklük taslarsa taslasın sürekli olarak benim varlığımın farkında olduğu ortada. Hatta bana kendince itina gösterdiği bile söylenebilir. Kanımca, onun gözünde hâlâ mühim bir şahsiyet durumundayım; yazarlarla pek bir işi olmasa da, şu aralar kazandığım paranın miktarı onu etkilemiş olmalı. (Ronny bana telefonda hemen bunu sormuştu; bilgiyi diğerlerine aktardığına kuşku yok.) Ayrıca, Paul'ün beni merak ettiğini düşünüyorum. Gizemli bir durumun kokusunu alıyor. Ismarlama film yazan adam rolüne tam olarak oturmuyorum. İyi, güzel, diye düşünüyorum; meraklansın bakalım.

(Bu aşamada, onca yılın izlenimlerini kafamda yeniden düzenlerken, Paul'ün o ilk karşılaşmamızda bende nasıl bir etki bıraktığını anımsamaya çalışıyorum. Tanışmadan önce en az üç kişiden onun "güzelliği"ni dinlemişliğim vardı ve haliyle, güzellik konusunda hayal kırıklığı yaşama eğilimindeydim. Aslına bakarsanız, ilerleyen zamanlarda çok daha ilginç bir görüntüye sahip olduğu kanısındayım. O dönemde üstünde hâlâ oğlan çocuklarına özgü bir güzellik taşımaktaydı ve bunun, yüzünün altında gelişmekte olan pek tuhaf şeylerle hiçbir ilgisi yoktu. Fakat daha ilk karşılaşmada, o incecik ve doyumsuz bir hali olan bronzlaşmış yüze, bir Picasso tablosu misali farklı düzeylere yerleştirilmiş gibi duran gözlere ve o alaycı ve düzgün biçimli ağıza dair, hiçbir zaman tam anlamıyla değişmeyen temel bir ilk izlenim edinmiştim. Yakışıklı profili, bir bıçağın kesici tarafı gibi, haddinden fazla keskindi. Ve Tanrım, dış görünümünün, cazibesinin ve heceleri yayarak konuşmasının

altında nasıl da huysuz bir adam vardı! Paul'ün bu huysuzluğu kimi zaman –en çok da sevimliliğin ve hafifliğin panzehiri olduğu hallerde– mükemmel derecede uyarıcı ve zindeleştirici olabiliyordu. Ama bundan temkinli dozlarda almak gerektiğini tecrübelerimle öğrendim. Tek seferde çok fazlasına maruz kalmak kinin zehirlenmesi geçiriyormuş hissine kapılmanıza yol açabilirdi.

Paul'ü restorana girdiği sırada ilk gördüğümde, tuhaf bir şekilde baston yutmuş gibi yürümesinin dikkatimi çektiğini anımsıyorum. Adeta gerginlikten felç olmuş gibi bir hali vardı. Hep incecik bir adam olmuştur, fakat o dönemde oğlan çocuklarında rastlanan cinsten sıska ve çelimsiz bir yapısı vardı. Üstelik, yeniyetmelik yaşlarındaki bir oğlan çocuğu gibi giyinmiş ve bizi meydan okumaya çağıran abartılı bir masumiyet havası takınmıştı. Göğüs kısmı dar ve omzunda vatka bulunmayan mat siyah takım elbisesi, temiz beyaz gömleği ve düz siyah kravatı ona katı kurallarla yönetilen bir yatılı dini okuldan çıkıp kente yeni gelmiş birinin görüntüsünü veriyordu. Dış görünüşüne uygun düşmesi sebebiyle, giyiminin fazla genç işi olması bana gülünç gelmemişti. Ne var ki, Paul'ün yirmili yaşların sonunda olduğunu bildiğim için bu gençlik durumunun kendisi –sanki olağandışı yöntemlerle muhafaza edilmiş bir şeyle karşı karşıyaymışım gibi– üzerimde hafiften tekinsiz bir etki bırakmıştı.)

Onu şimdi, masanın karşı tarafında oturduğu sırada seyrediyorum. Demek ki, bana birden çok kez "profesyonel erkek eşcinsellerin sonuncusu" ve "dünyanın en pahalı erkek fahişesi" olarak anlatılmış olan "efsanevi" (Amerikalıların bu sözcüğü kullanma biçiminden nasıl da nefret ediyorum) Paul buymuş, diyorum kendi kendime. Yetmişinci yaşını Cap Ferrat'ta kutlayan Perulu kadın milyonerin, Baltık'ta bir yatı olan Macar baronun, en tutucu İngiliz düklerinden birinin evine kalmaya giderken yanında Paul'ü de götürmeye çalışan ve olaylı şekilde ağzının payını almış olan Prenses bilmem kimin adı çıkmış ahbabıydı kendisi. St. Moritz'teki bir otelin bekleme salonunda herkese göstere göstere kokain çektiği ya da çeker gibi yaptığı gerekçesiyle İsviçre'den sınır dışı edilen, halka açık bir mekânda alenen yaşanan bir cinsel ilişki yüzünden Portekiz'de tutuklanan, fakat kabinedeki bir bakanın araya girmesiyle derhal serbest bırakılan Paul buydu. Ayrıca, ülkesinden sürgün edilmiş, fakat muazzam bir serveti olan Balkanlı bir kraliyet mensubunun

ona aylık bağladığı da kulağıma gelmişti. Hiç kuşkusuz, bunların en azından yarısı –belki de dörtte üçü– doğru. Soru şu: Bunlar benim umurumda mı? Bir yanım Paul'ü daha şimdiden tasvip etmiyor; bir yanımsa onun efsanesindeki usandırıcı yaramazlık motifinden fenalık getiriyor. Fakat şu âna kadar bir hükme varmış değilim. İlgimi çekecek bir şey yapıp yapmayacağını görmek için bekleyeceğim ve onun da bu durumun farkında olduğuna neredeyse inanıyorum. Her halükârda, Paul'ün bunun farkına varabilecek kabiliyette biri olduğunu hissediyorum. Onunla ilgili olarak merakımı uyandıran şey de bu.

Nihayet içecekler ve yemekler ısmarlandı, artık keyfimize bakabiliriz. Ruthie ışıltılı bir tebessümle bana bakıyor. Bu tebessüm bir yerde onun doğal sevimliliğinden, bir yerde, hiç kuşku yok, sarhoşluğunun üzerini kapatma ve bundan hoşlanmamam durumunda gönlümü alma çabasından kaynaklanıyor. Ayrıca, öbürlerine değil bana gülümsüyor olması, büyük ihtimalle onların arasında oturması ve başını çevirip onlara bakma zahmetine giremeyecek olması gerçeğiyle de açıklanabilir. Dert değil; *onu* gerçekten sevdim. Daha şimdiden bundan fazlasıyla emin olduğumu söyleyebilirim. Ruthie hayvani bir tip; insan olma evresine gelmemiş ve dolayısıyla suçsuz bir mahluka özgü sımsıcak bir taraf var onda. Bir tepenin altındaki sıcacık tavşan deliğinden az önce çıkmış da olabilirdi. Tebessümüne karşılık verirken ona doğru içimden bir sıcaklık titreşiminin yayıldığını ve hatta cinsel bir çekimin oluştuğunu hissediyorum. İçkilerimiz geldiğinde bardağımı onun şerefine kaldırıyorum. Bunun üzerine bana hemen gülümsese de hareketime karşılık vermiyor.

Paul, "Hadi ama Ruthie," diyerek ona hatırlatma yapıyor, "fondip!"

Bunu duyunca, Ruthie bardağını kaldırıyor ve içkisinden bir yudum alıyor. Çekingenlik içinde "Hey!" diyor. Sesi boğuk ve neredeyse hayaletimsi bir tınıya sahip; cinli perili bir binadaki yankıdan farksız. Ağzından çıkanlar fiiliyatta "Hey-yaa!" oluyor ve bu sözcük, kısa bir an sizinle kaldıktan sonra, tüyler ürpertici bir şekilde azalıp yok oluveriyor. İçkisini içmesiyle Ruthie'nin kendini sıraya bırakması ve hafifçe yana düşmesi bir oluyor. Büyük, açık kavun rengi memelerinden biri derin dekolte elbisesinden taşıp dışarı fırlıyor. Paul derhal memeyi ittirip elbisenin içine yerleştiriyor.

Sabırsız bir tavırla, "Doğru otur Ruthie!" diyor ona. Sonra, Ruthie doğru oturmayı başarınca, eline hafifçe vuruyor. "Aferin kızıma!"

Paul'ün bu hareketi bana hava atmak için yaptığı gün gibi ortada. Olabilecek en yavan şekilde gösteriş yapıyor; varlıklı Ruthie'ye kimin patronluk ettiğini bana göstermek, bir yandan da beni hayretler içinde bırakmak için uğraşıyor – hem de *beni*! Pek sıkıcıymış doğrusu! Ve beni bu şekilde etkileyebileceğini sanıyorsa, hakkımdaki kanaatinin ne olabileceğini fark etmek nasıl da olumsuzluk yüklü bir duygu! Gerçekten de, sosyeteye girme meraklısı ezik insanların en sık rastlanan türüne mensup kendisi. Eskittiği onca Avrupalı âşığın ona tarz konusunu daha iyi öğretmemiş olması hayrete şayan bir durum.

Kesinlikle etkilenmediğimi, hayretler içinde kalmadığımı ona göstermek için, "Pek eğlendik" tebessümümle gülümsüyorum. Bunu son zamanlarda kullanmaya başladım; daha deneme aşamasında olduğu söylenebilir. Olması gerektiği şekilde gülümsendiğinde, gülümseyen kimsenin hayatı pek eğlenceli bulduğunu göstermesi amaçlanır; gerçi bu, *sazerac* kokteyllerinin, memelerin ve gösteriş peşindeki esprilerin değersiz insani düzleminde değil, *sub specie aeternitatis*,* ebedi dans, Maya** ve "annenin oyunu" düzleminde gerçekleşen bir eğlencedir. Üstelik, bardağı sadece dudaklarıma değdirmek suretiyle içkimi yudumlar gibi yapıyorum. İçer gibi yapmak, püritenliğimin bu öğle yemeğinde varlığını örtbas etmek için kullandığı görüntünün bir parçası. Sandalyemin köşesinde bir *Olde Worlde*** pirinç tükürük hokkasının bulunduğunu az evvel fark ettim. (Savaş başladığından bu yana İngilizliğe dair her şey burada çok moda; bu restorandaki barın adı yakın zamanda Ye Mermaid Tavern Taproom**** olarak değiştirildi ve uygun şekilde yeniden dekore edildi.) Mekân öylesine karanlık ki, biraz sonra hiç kimse görmeden içkimi tükürük hokkasına dökebilmem mümkün olacak.

Bu arada, kendini partiyi hareketlendirmeye mecbur hisseden Ronny alaycı bir tebessümle bana dönüyor: "Christopher, faaliyetlerinle ilgili bütün duyduklarımızdan sonra, hani çivi yutmak veya

---

* (Lat.) Sonsuzlukla ilişkili olarak bakıldığında. (ç. n.)

Hinduizmde "yanılsama"; duyularla algılanan dünya anlamında kullanılır. (ç. n.)

(İng.) Hakiki olmamakla birlikte eski ve antika süsü verilmiş mekân ya da nesne. (ç. n.)

**** Eski İngilizce taklidi bir ifade; "Denizkızı Taverna Bar" anlamında. (ç. n.)

yerden havalanmak olmasa da, seni en azından peştamalını giymiş ve kafana sarığını sarmış vaziyette görmeyi beklerdik."

Ronny'nin neden söz ettiğini anında kavramış olsam da ona boş boş bakıyorum. Lafı er ya da geç buraya getireceğini bilmem gerekirdi.

"Diyeceğim o ki, sevgili Christopher, anladığımız kadarıyla –yani, New York'un her yerine havadis geldi– yogi gizemleri üzerine çalışmaya vermişsin kendini."

Yaptığı hatayı, gönülsüzce ve hayli sinirli şekilde, "Yoga" diye düzeltiyorum. Kişi, herhangi bir konuya heves etmenin ilk evrelerinden geçtiği ve konuya ilgi duymayanların saldırganca cehaletiyle hevesinin kırıldığını hissettiği anlarda, bu gibi hataların kötü niyetle yapıldığını düşünmeden edemiyor.

"*Yoga* olsun." Ronny benim bilgiçlik gösterime iyilik ve güzellikle taviz verir gibi davranıyor. "Duyduğumuza göre, şu Tibet'te yaşamış efsanevi adamla birlikte çalışmalar yapıyormuşsunuz."

"Doğrusunu istersen, adam hayatının tek bir saniyesini Tibet'te geçirmiş değil." Olanca şiddetiyle çileden çıkarken Ronny'ye gülümsüyorum ve dikkatli bir sabrı elden bırakmadan konuşuyorum. "Ayrıca onunla yoga –ya da yerden havalanma veya çivi yutma meselesini– çalıştığım *yok*. Aslında onunla hiçbir şey çalışmıyorum. Arkadaş olduk, hepsi bu."

"Ah, anlıyorum." Ronny, beni sinir etmeyi başardığı için keyiflenerek yalancıktan uysallaşıyor. "O halde, şunu söylemeliyim ki, ikiniz hakkında işittiğimiz bütün o olağanüstü hikâyeler *demek ki gerçekten* bayağı abartılıymış."

Bunun üzerine, tam verdiğim bütün kararları unuttuğum ve hakikaten öfkeli bir laf edeceğim sırada, Paul hafiften sıkkın bir ses tonuyla, "Sanırım Augustus Parr'dan söz ediyorsunuz?" diyerek araya giriyor.

"*Tanıyor* musun onu?" O kadar şaşkın ve merakı kamçılanmış bir haldeyim ki, Ronny'ye cevap yapıştırma hevesimi bir anda kaybediyorum.

Fakat Paul bu sorunun üzerine balıklama atlamıyor. Aynı yorgun argın, rastgele tavırla, "Bir keresinde onun bir kitabını okumuştum" diyor. Beni değil, ötekileri muhatap alarak, "Tunus'taki hastanede okumuştum" diye ekliyor. "Babs'ten kaptığım o feci belsoğukluğu rezaleti yüzünden hastanede yatarken. Kadın bu hastalığı Arap

rehberin tekinden almıştı. Sahra'daki özellikle berbat bir cinsi; fakat oradaki herkes tabii ki buna alışkın ve hiç yokmuş gibi yaşıyorlar, ama bir yabancı bunu kaptığında ölmesi işten bile değil... Doğrusu, bana kitabı ödünç veren kişinin Babs olduğunu sanıyorum."

Ronny zevkle kahkaha atıyor. "Babs mi? Fakat tabii, tam da onun *okuyacağı* türden bir şey." Ardından, bu sefer cidden ve sahiden kırıcı laflar ettiğinin farkına vararak alelacele ilave ediyor: "Demek istiyorum ki, Babs tek kelimesini bile anlamadığı kitapları okumaktan zevk alır."

"Anlaşılmayacak ne vardı bilmiyorum" diyor Paul. "Şahsen, kitabı on yaşındaki bir çocuğun dahi anlayacağını düşünüyorum."

"Azizim, senin hükmünün önünde hepimizin eğilmesi şart oldu, zira her iki cinsiyete mensup on yaşındaki çocuklar hakkında bu masadaki herkesten daha çok bilgi sahibi olduğuna kalıbımı basarım."

Şimdi, Ronny'nin yaptığı çirkinlik karşısında müttefik olduğumuz düşüncesinden hareket ediyor ve Paul'e çabucak, "Kitap hakkındaki düşüncelerin neler?" diye soruyorum.

"*Seninle* kitaplar hakkında konuşmak benim üzerime vazife değil." Paul bu lafı olabilecek en mahcup haliyle, içine eser miktarda fakat gücendirmeye yeterli olmayacak dozda alay katarak söylüyor. Doğrusu, çift taraflı bir blöften kuşkulanıyorum: Benim edebiyat otoritesi olma iddialarıma burun kıvırıyormuş gibi davranıyor, fakat bunu da sırf Ronny ve Ruthie'nin aptallığına eğlence yaratmak için yapıyor ve benim de bunu anlamamı bekliyor. Sanki bana bir işaret veriyormuş gibi: Sen ve ben yalnız olsaydık, bu rol kıvırma meselesini kesip atardık.

Hiç de aptal biri olmayan Ronny, belli ki aynı dolaylı anlatımı sezinliyor, çünkü "Sahte tevazu ile *hiçbir* yere varamazsın azizim!" diyerek araya giriyor.

Şimdi kendisi beni istemiyor olsa bile, Paul'ün tarafında kalmaya kararlı bir şekilde, "Hayır, lütfen anlat" diye ısrar ediyorum.

"Pekâlâ, madem gerçekten bilmek istiyorsun, şöyle: Ben kitabın ikna edicilikten fazlasıyla uzak olduğunu düşündüm. Adam sürekli her şeyi başka bir şeyle kıyaslayıp duruyor ve sonra da bunun bir şeyi kanıtladığını kabul ediyor."

Ronny iğneleyici bir tonla, "Pek anlaşılır olmadı azizim" diyor.

"Hayır, ne demek istediğini tam olarak anladığımı sanıyorum." (Aslında, Paul'ün idrak yeteneği karşısında sahiden şaşkına dönmüş

durumdayım.) "Ve bunun esas itibariyle geçerli bir eleştiri olduğunu kabul etmek zorundayım. Parr'ın gerçekten de bu tarz bir yatkınlığı var. Hipotezlerinden birini tasvir etmek için bir metafor kullanıyor ve sonra, metaforun kendisi kanıtlanmış bir bilimsel hakikati barındırdığından, Parr da ufaktan hipotezinin otomatikman kanıtlandığını varsayma eğilimine giriyor." Bu özetin derli topluluğu beni memnun ediyor; kendimi üstün ve iyicil biri gibi hissetmemi sağlıyor. Dişli bir müttefik olduğumu Paul'e gösterdiğimi hissediyorum.

Ronny rahatsız bir tebessümle, "Korkarım bizim zavallı küçük kafalarımızın alamayacağı şeyler söylüyorsun" diyor. Sohbetin gelişme biçiminden hoşlanmadığını anlayabiliyorum. Ruthie anlamsız bir suratla bana bakıp sırıtıyor. Hiç değilse, bir şeyleri anlamak adına en küçük bir girişimde bulunmuyor ve bu hali ona, epey saçma bir şekilde, sezgisel olarak *dans le vrai* olma havası katıyor. Augustus Parr'ın sofra sohbetleri, içerdikleri mecaz zenginliğiyle bende Kitab-ı Mukaddes'e dair bir farkındalık yarattığından, şimdi de aklıma "Meryem iyi olanı seçti" cümlesi geliyor ve Ruthie'ye bakıp kahkahalarla gülmeye başlıyorum. Bunun üzerine Ruthie de, aklımdan geçenleri biliyormuşçasına, hayli gürültülü kahkahalar atmaya başlıyor. Kahkahalarımız, bunları uygun parti ruh haline geri dönüşümün bir işareti olarak kabul eden Ronny'nin içini rahatlatıyor ve o da bize katılıyor.

Gelgelelim Paul kahkaha atmıyor; olayın dışında bırakılmış gibi bir hal var üzerinde. Ona ve ortak konumuza geri dönmek istiyorum. "Bunlarla ne zamandır ilgileniyorsun? Yani Parr'ın yazdığı türden şeylerle" diye soruyorum.

Belki de halimde tavrımda tepeden bakan bir şey vardı. Paul derhal ve gözle görülür biçimde konuyu kapatıyor. "İlgilendiğimi *hiç* söylemedim ki... Doğrusunu istersen, ben o işlerin külliyen zırvalık olduğu kanaatindeyim. Öyle olduğunu *biliyorum*."

Normal şartlarda, bu tarz bir saldırı ilgimi uyandırabilirdi. Oysa şimdi öfkeliyim ve düş kırıklığı yaşıyorum. Küçük sersem, diye düşünüyorum, bir de bildiğini söylüyor! Ben de tutmuş onunla orta yolu bulacağım diye kendi önyargılarımı geride bırakmışım, hem de küstahça terslenebilmek için! İçgüdüyle omuz silkiyorum ve en dostane çehremle, bana bir soru sormakta olan Ronny'ye dönüyorum. "*Ne olur* söyle Christopher, çünkü gerçekten öğrenmek

için *can atıyorum*, yani bence daha harikulade olması imkânsız, fakat Garbo'nun gerçek hali *neye benziyor*?"

Böylece balıklama Hollywood oyununa dalıyoruz ve onlara anekdotlar anlatıyorum. Çoğu insanınkinden çok daha eğlenceli ve daha hakiki anekdotlar bunlar, ama yine de kendi kendimden sıkılmama yol açıp içimi bulandırıyorlar. Ronny de sürekli "Ah, hayır – *amma da* şahaneymiş!" diye bağırıp duruyor. Arada bir göz ucuyla Paul'e bakıyorum. Karşımda soğuk ve ifadesiz bir yüzle oturuyor.

Öğle yemeği sona erdiğinde, rehberli stüdyo turumuzun başlayacağına kesin gözüyle bakıyorum. Acaba Ruthie bunu yapamayacak kadar sarhoş mudur, diye aklımdan geçiriyorum; onu ofisime bıraksak daha iyi olmaz mı? Fakat Paul, sanki böyle bir plan hiç yapılmamış gibi, tartışmaya yer bırakmayacak şekilde lafa giriyor: "Hadi bakalım Ruthie şekerim, güzellik uykusu vakti! Saat beşte bir sürü insan kokteyl içmeye gelecek, unuttun mu?"

Ronny'nin keyfi kaçıyor. "Ah, ama Paul, ben o iş halloldu sanmıştım."

Paul beni tamamıyla yok sayarak, "Artık başka zaman gidersiniz" diyor ona. "An itibariyle, ben Ruthie'yi yatırırken senin de gidip içkileri satın alman gerekiyor."

"*Çok* üzgünüm, Christopher." Ronny bana çaresizce ve özrünün kabulü için yalvaran gözlerle bakıyor. "Belki başka bir gün yaparız?"

Soğukça "Belki" diyorum. Şimdi, gelmedikleri ve beni korkuyla beklediğim şeyden –bütün bir öğle sonrası kontrolümde olmalarının yaratacağı yorucu durumdan– kurtardıkları için anlamsız bir hiddet içerisindeyim. Sevimsizce bir ekleme yapıyorum: "Zaten Paul'ün ilgisini çekeceğini hiç sanmam. Muhtemelen hepsini daha önce görmüştür."

Paul incecik bir tebessümle, "Mademki bahsini açtın," diyor, "görmüştüm. Görüp görmek istediğim her şeyi, altı yıl önce buraya Condesa* ile geldiğimizde görmüştüm."

İyi, diyorum içimden, canın cehenneme. Ve geçmişte de çok sık olduğu gibi, ilk izlenimlere her zaman itimat edilmesi gerektiğine ve büyük ihtimalle onların hiçbirini, Paul'ü ise kesinlikle bir daha hiç görmeyeceğime karar veriyorum. Gidiyorlar ve ödeme yapıyorum. Hesap gerçekten astronomik. Fakat bunun bir önemi

---

* (İsp.) Kontes. (ç. n.)

yok, çünkü burada kazandığım para bir şekilde bana ait değilmiş gibi hissediyorum. Para elimden uçup gitmeden önce onu aralıksız şekilde harcamam gerektiğine inanıyorum.

Peki ama paramı nereye harcayacağım? Zira burada satın aldığım hiçbir şeyi de kendime aitmiş gibi hissetmiyorum. Güzelim mavi renkli, kocaman, üstü açılabilen arabam da kesinlikle bana ait değil. Olduğumu sandığım türden bir insan nasıl olur da böyle bir arabayla dolaşabilir? Yapmacıklığın bu kadarı utanç verici bile değil, sadece anlamsız. Şimdi arabama, her zamanki gibi, bir sahtekâr olduğum duygusuyla biniyorum: Eğer bu benim arabamsa o halde ben başka biri olmalıyım. Gel gör ki, ruhsatın üzerindeki benim adım ve kontağa tam oturan bir anahtar var cebimde.

Arabayla konutların bulunduğu bir mahalleden geçiyorum ve kenarında sıra sıra jakaranda ağacının bulunduğu güzel bir sokaktan gidiyorum. Yaşadığım sokak burası. Dairemin bulunduğu evin önünden geçiyorum. Dairem mobilyalı olarak kiralanıyordu, ben de bana ait olmadıkları için mobilyaları herhangi bir şekilde yeniden düzenlemedim ya da resimleri değiştirmedim. Resimler Fransız Empresyonistleri'nin –en çok da şu aralar film kolonisinin bir numaralı ressamı durumundaki Renoir'ın– oldukça iyi röprodüksiyonlarından seçilmiş. Dairede bana ait o kadar az sayıda iz bulursunuz ki, orada yaşadığımı kanıtlamak için parmak izlerimi araştırmak zorunda kalırsınız; eminim ki bunlar bile fazlasıyla silik olur. Şu anda oraya uğrayacak vaktim yok, stüdyoya geri dönmem gerekiyor. Sadece önünden geçerken biraz yavaşlıyorum ve çimenleri sulayan Japon bahçıvanın, altın rengi tozdan bir bulut misali penceremin önünde duran akasyanın ve bir çiçeğin ağzında havada asılıymış gibi duran sinekkuşunun farkına varıyorum. Arabadaki radyoyu açtım. Reklamlar ve müzik. Bulova Kol Saati Zamanı. Bir Ford satın alın. Ben Bir Melekle Evlendim. Haberler. Dün gece Londra'ya bir hava saldırısı daha düzenlenmiş. Ve şu sırada çoktan Londra'ya bir kez daha gece inmiş, insanlar ise karartmanın içinde ilk sirenlere ve silah seslerine kulak vererek gidecekleri yerlere koşuşturuyor olmalı. O akıl almaz uzaklıktaki dünyada, Stephen ya da Allen ya da E.M. ya da John ya da Mary tam da şu anda, insanların ölülerden bahsettikleri şekilde, Christopher şunu ya da bunu yapardı diyerek beni düşünüyor olabilir. Hatta bundan çok çok daha uzaktaki –psikolojik bakımdan ışıkyılları

uzaklığındaki– bir başka dünyada da Waldemar var. Ve o da beni düşünüyor olabilir.

Beş milyon adamdan oluşan bir ordunun benim insafıma kaldığını varsayalım. Bu orduyu bir elektrik düğmesine basarak anında imha etmek elimde olsun. Beş milyonuncu adam ise Waldemar olsun. Acaba o düğmeye basabilir miyim? Hayır, elbette basamam. Geri kalan dört milyon dokuz yüz doksan dokuz bin dokuz yüz doksan dokuz adam dünyayı yakıp yıkan habis ruhlar olsa bile bunu yapamam. Bu benim, sonradan edindiğim bütün kanaatlerin ve Augustus Parr'dan dinlediğim savların altında yatan ve pasifist olma gerekçemin belkemiğini oluşturan, kendime özel durumum. Ve bunu Augustus'a bile anlatmak bana mahcubiyet verir.

Waldemar'ın kendisi bunu işitse kim bilir ne kadar şaşırırdı!

Peki ya Waldemar, Fransa'nın işgali sırasında öldürülmüşse ve üzerinde Hitler'in üniformasıyla yerde cansız yatıyorsa ne olacak? Gerekçem hâlâ aynı. Yerli yerinde duruyor. Mademki Waldemar yüzünden düğmeye basmayı reddettim, artık hiç basamam. Çünkü Waldemar'ın yerinde başka birinin olması işten bile değil.

Stüdyoda bulunan Yazarlar Binası, tepesinde dalgalanan Amerikan Bayrağı ile bembeyaz ve bir banka kadar heybetli bir yapı. Resepsiyonda filmlerde rastlanabilecek sevimlilikte bir genç kız ve mavi stüdyo üniforması giymiş bir getir götürcü çocuk var. Ben oradan geçtiğim sırada genç kız başını kaldırıp bakmıyor; bu da rolünün bir parçası. Fakat beni tanıdı, *kendi* elektrik düğmesine bastı ve içeriye giden kapı önümde açılmış oldu. Düz, küçücük ve sert keresteden bir kapı bu; iş, bu kapıdan geçebilmekte. Başarısız aktörlerin, torpili olmayan küçük çapta menajerlerin ve turistlerin nezdinde sihirli bir kapı sayılır. Giriş salonunda oturan ve içeri girme izni koparmak ya da en azından bir yıldızı veya bir yapımcıyı çıkarken görmek umuduyla o kapıya gözlerini dikmiş olan bu insanlardan birkaçına orada her zaman rastlamanız mümkün.

Kapının ötesinde büyük bir yolcu gemisinin koridorunu andıran bir geçit bulunuyor. En uzaktaki ucu haricinde hiç gün ışığı görmüyor burası; gün boyunca tavana monte edilmiş verimli lambalarla aydınlatılıyor. Birkaç meslektaşımla karşılaşıyorum ve yolumuza hiç ara vermeden, âdet yerini bulsun diye söylenen selamlaşma laflarını birbirimize söylüyoruz: "Selam, Chris," "Selam, Bernie," "Selam, Chris," "Selam, Mort," "Oğlan nasıl?" "İyidir," "İşler nasıl?" "İyidir,

fena değil!" Ve burada –bütün tuhaflıkların içindeki en tuhaf şey olarak– kendi adım ofis kapılarından birinin üzerindeki zarif bir etikete basılmış vaziyette duruyor.

İçeri giriyorum, masamın başına geçiyorum ve mavi kabının içinde duran senaryoyu elime alıyorum. Üzerine daktiloyla GEÇİCİ –bir film için nasıl da ideal bir isim bu!– ve LÜTFEN STENOGRAFİ BÖLÜMÜNE GERİ GÖNDERİN yazılmış. Yapımcım senaryoyu beğendi, fakat ön bürodaki bir şahıs British Museum'daki sahnenin yeniden yazılması gerektiği kanısında. "Harika bir iş çıkardın, Chris. Şu anda ihtiyacımız olan tek şey içine biraz daha sıcaklık katılması olacak. Ne demek istediğimi anlıyor musun?" Adamın ne demek istediğini harfi harfine anlıyorum.

Bir çalışma öncesi sigarası için duyulan koşullanmış arzudan kaynaklanan sızıyı hoşgörüsüz bir tatmin duygusuyla kayda geçirerek daktiloya bir kâğıt koyuyorum. An itibariyle, altı aylık yoksunluktan sonra bu sızının ziyadesiyle hafiflemiş olduğu söylenebilir. Ardından daktiloda aralıksız şekilde –neredeyse hiç duraksamadan– yazmaya başlıyorum ve tıpkı bir teknik ressamın çizime gölgeyi yerleştirdiği biçimde, metne sıcaklık katıveriyorum. Ön büronun ve yapımcımın ne istediğini ve bunun kendilerine nasıl verilmesi gerektiğini tamı tamına biliyorum. Söz konusu iş ince bir alayla geçiştirilemeyecek kadar sıkıcı ve küçümsenemeyecek kadar mütevazı. Günün birinde makineler tarafından yapılacağına hiç kuşku yok. Bu süre zarfında, olabildiğince ustalıkla yapılması gereken bir iş neticede. Augustus sürekli Bagavad Gita öğretilerinde nasıl bütün eylemlerin simgesel olduğundan dem vurulduğunu bana hatırlatıp durur. İnsan, eylemlerini o ruhla gerçekleştirmeli ve yukarı havale etmekle yetinmeliymiş.

Öğle yemeğinde ağzımdan bir laf almalarına izin vermediğim ya da beni tahrik edip, halihazırda sürdürmeye çalıştığım yaşam biçimi ve bunun kuralları hakkındaki sırlarımı açık etmediğim için o kadar memnunum ki! Artık en sonunda, diyorum kendi kendime, Başkaları'nın oyununu değil, kendi oyunumu oynamaktayım... Ama dikkat et! Bırak şunu! Augustus'un ruhani gurur hakkında dediklerini anımsa... Çareyi bir telaş British Museum sahnesine sığınmakta buluyorum.

Paul'den tekrar haber aldığımda Beverly Hills'teki öğle yemeğinin üzerinden takriben iki hafta geçmiş olmalıydı. Bir sabah stüdyodan beni aradı.

"Christopher'la mı görüşüyorum?"

"Evet."

"*Emin* misin?"

"Emin miyim ne demek oluyor?"

"*Neyse, nihayet*! Mesajların sana iletilmemesi konusunda emir vermiş olabilir misin?"

"Tabii ki hayır."

"Seni kimin arayacağından korkuyorsun? Sana şantaj yapacak değiller herhalde, ne dersin?"

"Hayır. Bana şantaj yapıldığı yok." Konuşmasındaki o sevimsiz yayvanlığın beni çileden çıkarması, tedirgin etmesi ve bir şekilde savunmaya geçmek zorunda bırakması gerçekten hayrete şayandı.

"Hâlâ binlerce dolar kazanıyor musun?"

"Bu benim buradaki son ayım. Doğrusunu istersen, sizinle buluştuğum gün çoktan stüdyoya ihbarname göndermiştim. Ama senaryoyu bitirmek zorundayım." Evet, kendimi savunuyordum işte! Hem de, Augustus Parr'ın çömezlerinden birinin filmlerdeki zevk ve sefa hayatıyla vakit öldürmek gibi bir işinin olamayacağı suçlamasına karşılık olarak. (Augustus'un kendisi de benimle bu konuda dalgasını geçerdi: "Aman dikkat et, sevgili Christopher! Yalvarırım dikkatli ol! Elbette, sendeki o fevkalade ahlaki dayanıklılığa sahip bir adamın, çoğumuz açısından tehlike hattının oldukça ötesinde bulunan şeylere kalkışabileceğinden hiç kuşkum yok. *Ben* olsaydım ihtiyar kırmızı burnumu Maya'ya o kadar sokmaya katiyen cesaret edemezdim. Bildiğim o ki, *çok* kısa bir süre maruz kalsam dahi burnumu tekrar oradan çıkarmam imkânsız hale gelebilir. Hatta sen bile bunlara olduğundan fazla değer biçme tehlikesiyle karşı karşıya kalabilirsin..." vesaire, vesaire.) Fakat bütün bunlar Paul'ü ne diye ilgilendirecekti? Yapıp ettiğim şeyleri *ona* açıklamamı hangi cüretle bekleyebiliyordu? Hele ki, Augustus'un kitabı hakkında söylediklerinden sonra!

"Sakın seni suçladığımı düşünme şekerim. Ben o kadar para kazansaydım, hepsini son kuruşuna kadar harcayana dek bir gıdım iş yapmazdım."

Buna cevap vermeye tenezzül etmedim. Asıl esrarengiz olan, Paul'ün düşüncelerimi okumuş ve onlarla dalga geçiyormuş gibi davranmasıydı.

Bir duraksamanın ardından dedi ki: "Ruthie seni özlüyor."

"Sahi mi?" Bunu kulağa, "Boş konuşmayı kes ve bana ne istediğini anlat" gibi gelebilecek biçimde söylemiştim.

"Senin sevimli olduğunu düşünüyor."

Bu da cevap vermeye değmeyecek bir laftı. Bekledim. Nihayet Paul lafa girdi: "Ben de seni görmek istiyorum."

Neyse, milyonlarca kez teşekkür, dedim kendi kendime; yüksek sesle ise şöyle dedim: "Şu aralar acayip yoğunum. Neden..."

"Neden haftanın ilk günlerinde bana telefon etmiyorsun; siz para babaları hep öyle dersiniz, değil mi?"

Çoğu zaman söylediğim tam da bu olduğu için vicdanım sızlayarak, "*Ben* öyle söylemedim" dedim.

"Ah, demek öyle?" Paul'ün sesi eğleniyormuş gibi geliyordu. "Dinle, şunu söylesen iyi edersin: Beni başından mı savıyorsun?"

Az daha evet diyecektim. Fakat tereddüdüm devam ettiğinden, Paul aynı ses tonuyla ilave etti: "Korkmana gerek yok, o kıymetli parandan borç isteyecek değilim."

İşte bu, olayı bitirmişti. Şimdi telefonu bir güzel yüzüne kapatacaktım...

"Bana yardım edebilecek tek insan sensin, Christopher." Paul bunu zerrece melodram havası katmadan, ses tonunda hiçbir iniş çıkış yaşanmadan söyleyivermişti. Fakat işe yaramıştı. İlgimi çekmeyi başarmıştı.

"Ne demek istiyorsun? Sana nasıl yardım edebilirim?"

"Telefonda anlatamam. Seni görmem lazım."

"İyi, pekâlâ. Hafta sonuna bıraksak?"

"Yarın bir şekilde ayarlayamaz mısın?"

"Hayır. Mümkün değil. Ah, şey, evet, sanırım ayarlayabilirim."

"Ama yani, istemiyorsan tabii ki gelme."

"On bir gibi diyelim mi?"

"Hiç kimsenin seni zorladığı filan yok, ona göre."

"Nerede buluşalım? Beverly Hills Oteli olur mu?"

"Korkarım olmaz şekerim. Buraya gelmen gerekiyor. Ruthie'yi tek bir saniye yalnız bırakamayız. Temizleme sıvısını bir dikişte içmesi ya da gidip bir denizciye varması işten bile değil. Evin içi

şu anda denizci kaynıyor da... Rambla de la Cumbrera'yı duymuş muydun?"

"Hayır."

Paul, "Başka duyan kimse de yok zaten" dedi ve beni anında merakıma pişman ettiren bir dizi çetrefilli yol tarifi vermeye koyuldu.

Rambla de la Cumbrera, o günlerde tek tük evi barındıran ve Los Angeles ile Vadi arasında yabanıl ve romantik bir sahipsiz toprak alan oluşturan yukarı tepelere kurulmuştu. Oralarda hâlâ Kızılderililerin avlandıkları zamanlardan beri ayak basılmamış kanyonlar bulunuyor olabilirdi. Geceleyin tepeler, rüzgârın etkisiyle sürüklenen deniz sisinin ve düzlükteki ışık kümelerinin tepesinde karanlık ve gizemli halleriyle yükselir ve yeniyetmeler, ebeveynlerine ait otomobillerde öpüşüp koklaşmak için arabalarla yukarı çıkarlardı.

Rambla büyük ve manzaralı bir araba yolu olarak planlanmış olmalıydı; kenarda sokak lambaları ve bir kaldırım vardı. Fakat şimdi lambaların camları kırıktı, kaldırımı tatlı bakla çalıları ve küsküt otları bürümüştü ve yolun her tarafında, muhtemelen geçen yıl boyu yaşadığımız hafif deprem sarsıntılarının sebep olduğu çatlaklar vardı. Daha yukarılara gelindiğinde, şose sona ermekte ve bu mevsimde kupkuru olan, fakat üzerinde derin oluklar bulunan bir toprak yola dönüşmekteydi. Kış yağmurlarında burası neredeyse geçit vermez bir hal alabilirdi. Aylardan kasım olmasına rağmen öğle güneşi hâlâ aşırı derecede sıcaktı.

Paul'ün bana tarif ettiği ev bayırın tepesinde bir başına durmaktaydı. Beyaz alçı duvarları ve çatısındaki ağır kırmızı kiremitlerle California Spanish tarzındaydı. Lüks bir yer görme beklentisindeydim, fakat bu mekâna bir terk edilmişlik havası sinmişti. Araba yolundan otlar fışkırmıştı. Ön kapının boyasının büyük kısmı dökülmüştü. Kapıdaki çan paslanmış ve belli ki kopmuştu. "Paul! Ronny! Ruthie!" diye seslendim. Cevap yoktu. Kapı ardına kadar açık olduğundan içeri girdim. Yerler tuğla görünümlü karolarla döşeliydi ve çatı, tıpkı bir Gotik şapeldeki gibi kirişlerle desteklenmişti. Burası insanın çoğu eski Hollywood evinde karşılaştığı, acayiplik derecesinde teatral mobilyalarla doluydu. Mesela, şu yüksek arkalıklı kadife sandalyeler: *Herhangi* bir yüzyılda yaşamış sıradan insanları bunların üzerinde otururken hayal edemezdiniz, sadece dönem kostümlerini giymiş

aktörler oturabilirdi bunlarda. Bu sandalyelerden birinin üzerine tam takım halinde bir denizci üniforması asılmış, ayakkabılar ve çoraplar düzgün şekilde sandalyenin altına yerleştirilmişti. Ağır adımlarla odanın karşı tarafına yürüdüm ve beni tekrar dışarı, binanın arkasına çıkaran bir koridordan geçtim. Binanın aşağısındaki dağ eteği Antik Roma villaları tarzında, teraslar halinde düzenlenmişti; bir seviyeden diğerine inerken kullanılan basamakların içlerine mozaikler gömülüydü. Civarda hâlâ birkaç sarımsı servi yaşamaktaydı. Çiçekler susuzluktan ölmüş olmalıydı; artık yalnızca sardunyaların kahverengimsi yılankavi iskeletleri ve çiy ve buğuyla hayatta kalabilen o etli yapraklara sahip usareli bitkiler kalmıştı.

Terasların altında bir yüzme havuzu vardı. Ortasında zikzaklar çizerek ilerleyen devasa bir çatlak bulunan havuz insanın gözünü alacak derecede bomboştu. Havuzun kenarındaki hasırların üstünde Ruthie ve Paul anadan doğma vaziyette yatmaktaydı. Üç delikanlı onların yanındaki sert fayanslara sere serpe uzanmış, teneke kutulardan bira içmekteydi. İkisinin üstünde kısa paçalı donları vardı; üçüncüsü mayo giymişti. Kolunda "Anne" sözcüğünün etrafında çelenk biçiminde tasarlanmış güllerden oluşan bir dövme vardı.

Çıplaklık Ruthie'ye yakışmıştı. Sarkıklığın zerresini taşımayan kocaman bedeni yumuşak ve esnekti. En ufak mahcubiyet hissetmeksizin, bana o sersemce sırıtışıyla ve dişlerini göstere göstere güldü. Paul'e gelince, kendisi yerde gözleri kapalı, sözüm ona varlığımı fark etmemiş gibi yatmaktaydı. Nihayet heceleri yaya yaya konuşarak, "Öyle giyimli kuşamlı ne yapıyorsun orada?" dedi.

"Ronny nerede?" diye sordum.

"Aşağıya biraz daha içki almaya gitti. Üstünü çıkarsana, neden çıkarmıyorsun?"

"Şimdi olmaz" dedim. İçime don giymemiştim.

"Eğer çıkarmazsan, Ruthie senin küçük aletinden utandığını düşünecek."

"Ruthie sözüme güvenecek artık." Paul, ufaktan tepemi attırmaya başlamıştı.

Sanki bu durum benim kabahatimmiş gibi, Paul beni suçlarcasına, "Canımız sıkıldı" dedi. "Bir şeyler anlat bize. Yeni dedikoduları anlat."

"Bilmem ki..."

"Ne demek bilmem ki?" Paul sesimi taklit etmişti. Üç delikanlıdan biri sırıttı. Hepsi de Ruthie'nin vücuduna kısacık, istem dışı bakışlar gönderip duruyorlardı. Aynı şeyi yaptığımın farkındaydım. O büyük, simsiyah ve kıvırcık üçgene göz ucuyla bakmaktan kendimi alamıyordum.

"Yani bize hiçbir şey anlatmayacak mısın? Bizi eğlendirmeyi kesin olarak ret mi ediyorsun?"

"Sizi nasıl eğlendirebilirim ki?" Ruthie'nin hatırına gülümsemeye devam ediyordum, fakat gülümsemem gitgide zorlama bir hal almaya başlamıştı.

"Hadi bakalım, Ruthie'yle düzüş de görelim. Geçen gece oğlanlar onunla grup seks yaptılar. *Ama* ne seks; hepsinin canına okudu Ruthie. Hadi, yap da görelim."

"Belki de Ruthie istemiyordur."

"Tabii ki ister! Ruthie her yola gelir. Tam kafa dengidir. Ruthie'nin hayatta korktuğu tek bir şey vardır; o da birinin çıkıp ona kafa dengi olmadığını söylemesidir. Sen ona böyle bir şey dediğin anda sınırlarını zorlayacaktır. Sırf yalancı olduğunu kanıtlamak için. İnsanlar tırsacağını, hiçbir kızın *o kadar* ileri gitmeyeceğini düşünebilir, fakat onlar bizim Ruthie'mizi tanımazlar. O *tam* bir kafa dengidir. O gösterişçi tiplerden değildir, tam bir kafa dengidir. Görüp görebileceğinin en iyisidir, öyle değil misin Ruthie?"

Ruthie bir rüyadaymışçasına tebessüm ediyordu. Üç delikanlı, Paul'ün fantezi muhabbeti yüzünden yarı şaşkın yarı mest olmuş halde sırıtıp duruyorlardı. Bana gelince, durumun olanca saçmalığına rağmen utanç duyacak derede tahrik olmuştum. Şayet vakit öğle değil akşamüzeri olsaydı, birkaç sağlam içki içmiş olsaydım, kendime koyduğum kuralları yıkmak, Augustus'u unutmak, herhangi bir şey üzerine düşünmeyi hepten bırakmak ve bir saatliğine içimdeki o çıplak ve nefes nefese hayvanı salıvermek nasıl da kanımı kaynatan bir heyecan yaratırdı! Elbette geri kalan herkesin katılması şarttı. Hayır, herkes olmazdı; Paul olmazdı. Onun aramıza katılmasını ya da bizi seyretmesini hiç istemezdim. Hayvanların arasında Paul'e yer yoktu. Oyunlarına katılmaya yeltenecek olursa, çirkin, tekinsiz ve sapkın bir şeye dönüşebilirdi oyun. Bunu nasıl da şiddetle hissettiğimi fark etmekten dolayı şaşkındım; hissettiğim şeyi kelimelerle açıklayamıyordum. Tek söyleyebileceğim şuydu: Paul'ünki yanlış türde bir bedendi.

Bedeninin nesi yanlıştı? Çok koyu kahverengi ve yağdan parıl parıl parlayan teniyle güneşin altında yatarken güzel görünmediği söylenemezdi. Gelgelelim, bende hafif bir antipati uyandırıyordu; bedeninin inceliğinde bir yanlışlık vardı ve her nasılsa, devinimleri –efemine görünme raddesinde olmasa da– fazlasıyla nazik, fazlasıyla insanı yoracak derecede zarifti. Belki de, pahalı Riviera ya da Bahama güneşinde, kendini beğenmiş otellerin ve denizin tepesine kartal misali tünemiş villaların teraslarında fazla uzun süre uzanıp yatmıştı; çok sayıda insana hem ait olmuş hem de ait olmamıştı; bedenine çoğu zaman, sırf ona sahip olamayan kimselerin içinde yarattığı hasedin karşılığı olarak değer biçilmişti. Belki de doğal hayvani zarafetini, ihmalkârlık ve kibir gerektiren seyredilme sanatını öğrenme sürecinde kaybetmişti.

Kendimi fazla giyinmiş, düş kırıklığına uğramış ve aptal gibi hissederek oracıkta dikilmiş onlara bakıyordum. Ve bunların tamamı Paul'ün kabahatiydi. Zar zor zapt edilmiş bir hiddetle ona dedim ki, "Benimle bir şey hakkında konuşmak istediğini sanmıştım?"

Tabii ki Paul'ün hoşuna gitti bu; sinirimi oynatmayı başarmıştı. "Aşırı gerginsin, değil mi Christopher? Ben de bütün bu Doğu felsefesi işlerinin insanı pek bir sakinleştirdiğini sanırdım. Hani sen de bunların iyi bir reklamını yapıyor sayılmazsın; artık *söylemem* şart oldu!" Sonra, sitemkâr bir edayla üç delikanlıya dönerek, "Konuğumuza bir içki ikram etmeyecek misiniz?" diye sordu.

"İçki istemiyorum, teşekkürler."

Sanki ben hiç konuşmamışım gibi, "Bu, Nelson," dedi Paul, "bu, Rex, bu da Red." Her bir ismi, kulağa gülünç gelmesi adına özel bir çaba gösterircesine, adeta tırnak işareti içine alarak söylemişti. "Ve bu da Mr. Isherwood. Kendisi ünlü bir yazardır." Üçü de bana, tam küçümseyerek olmasa da, onulmaz bir hastalığım varmışçasına baktı. Hepsi de özlerinde vahşi yaratıklardı, fakat göründüğü kadarıyla Paul ve Ruthie –en azından şimdilik– onları ehlileştirmişti.

"Ne içmek istersin?" diye sordu Paul.

"Dedim ya, hiçbir şey istemem."

"Yukarıda biraz marihuana olacaktı. Gerçi garanti veremem. Şehir merkezinde her yer kapandıktan sonra açık kalan bir zenci mekânından satın almıştık. Bu kahrolası uygarlaşmamış kentte *bulabileceğin* tek mal bu."

"Hayır, teşekkürler."

"Seks yapmıyorsun, içki içmiyorsun, ot içmiyorsun. Sen *ne yapmak* istiyorsun?

"Artık gitmem lazım."

"Ah, tamam." Paul, zorluk çıkaran bir yatalak hastanın ya da bir bunağın gönlünü yapmaya mecbur kalmış gibi gözlerini devirdi. Derin bir nefes aldı ve hasırından kalktı, kalkarken de beline bir havlu sardı.

"Hoşça kal Ruthie" dedim. Ruthie ikimizin arasında kocaman ve mahrem bir şaka varmış gibi bana tebessüm etti. Kızın kafasının da muhtemelen marihuanadan iyi olduğu kafama dank etti. Delikanlılara gelince, neşeyle el sallayarak gönüllerini kazanmaya çalıştım. Bir işe yaramadı. İçlerinden sadece teki, taşın üzerindeki elini çok hafifçe havaya kaldırdı ve bu da büyük olasılıkla rastlantı eseri gerçekleşti.

Ben basamakları çıkarken ve eve girerken Paul arkamdan geldi. Şahsıma karşı sergilediği çeşit çeşit küstahlığın üstüne geleneksel ev sahibi rolüne soyunması bana yapmacıklık gibi geliyordu. Kendimi misafir sohbeti yapar halde buldum. "Burayı nereden buldunuz?"

"Ruthie'nin bir teyzesine ait. Kısa süre içinde çıkmamız gerekiyor. Vergi meselesi yüzünden satışa çıkarılacak."

"Sen de yine Doğu taraflarına mı gideceksin?"

Paul cevap vermedi. Fakat tam oturma odasından geçmiş ve ön kapıya varmıştık ki, damdan düşercesine lafa girdi: "Geçen gün öğle yemeğinde laf olsun diye mi konuşuyordun? Yoksa bunlara inanıyor musun?"

İşte anlaşıldı, dedim kendi kendime; bunun için buralara kadar gelmemi istedi! Ben de zaten bundan şüphelenmiştim. Ve yaptığı bütün bu şirretlikler de hiç kuşkusuz beni sınava tabi tutma biçimiydi. Neyse ki sınavı geçmiş ve onu saklandığı yerden çıkmaya zorlamıştım. O kadar keyiflenmiştim ki, sorusunu anlamazlıktan gelip onu biraz olsun cezalandırmak bile içimden gelmedi. Ciddi bir sohbetin ortasındaymışız gibi cevap verdim.

"Evet," dedim, "inanıyorum. Daha doğrusu, kendi deneyimlerimle sınayabildiğim kadarına inanıyorum. Kabul etmem gerekir ki, bu da aman aman bir şey değil. Fakat elbette Parr'ın inandığına da inanıyorum."

Daha bunlar ağzımdan çıktığı sırada kendi ses tonumdaki bir

şey sinirime dokundu; sesim bir nebze fazla "doğrudan" ve fazla "samimi" çıkmıştı. Paul'ün de bunu fark ettiğini anlamıştım.

"Parr'ın sakalı var, değil mi?" Paul bunu en uslu ve en az alaycı tavrıyla sormuştu. "Bir yerde bir fotoğrafını görmüştüm."

Fakat beni kışkırtmasına meydan vermeyecektim. "Evet, sakallı ve biraz İsa'yı andıran bir hali var ve bütününe baktığında, çoğu insanın şey... yani, çalışılmış ve teatral bulabileceği bir tarafı var. Ama beni etkileme *sebebi* tam olarak da bu. O sevimli, çocuksu, küçük, kocaman gözlü azizlere hiç güvenmediğimi söylemek istiyorum. Augustus kesinlikle entelektüel biri ve yarattığı etkinin de kesinlikle bilincinde. Bu da bana güven telkin ediyor. İnsani bir kibri var ve hiç de aptal değil ve aynı zamanda gerçekten inandığı..."

"Tam olarak *inandığı* şey nedir peki?

"Ama sen de onun bir kitabını okuduğunu söylemiştin. Ve..." –buna karşı koyamadım– "bir çocuk bile anlayabilir demiştin."

Paul, yaptığım sayıyı kabul edercesine gülümsedi. "Ama ben senin açıklamanı dinlemek istiyordum."

"İnandığı..." Birdenbire, Paul'le konuşurken Tanrı lafını ağzıma alamayacağımın farkına vardığımdan, ben de bunu "hepimizin içinde var olan ama yine de biz olmayan, bireysel kişiliğimize karşılık gelmeyen o şey" şeklinde değiştirdim. "Parr bunun içimizde bulunduğuna ve onunla temasa geçebileceğimize inanıyor."

"Temasa geçmek *istiyorsan* tabii." Paul'ün verdiği cevabın çabukluğu beni şaşırtmıştı. Demek ki bu mesele üzerine bayağı bir kafa yoruyor, dedim kendi kendime.

"Herkes ister."

"Katiyen istemezler."

"Gerçekten isterler, kendileri bunu kabul etmese bile." (Burada olağanüstü iyi niyetli biri gibi konuştuğumun farkındaydım.)

"Tam bir deli saçması." Paul beni terslercesine ve öfkeyle konuşmuştu.

"Yani şimdi sen bunu yapmak istediğini kabul etmiyor musun?"

"Ben kendimden söz etmiyorum. *Benim* ne istediğimin bir önemi yok. Mesele şu: Neden sıradan ve aklı başında bir insan –senin deyişinle– bu şeyle temasa geçmek istesin ki?"

"Çünkü bu... hayatın gayesi budur."

"Kim demiş?"

"Şimdi, yani... başka ne *olabilir* ki? Kişinin gerçekten kim olduğunu öğrenmesi haricinde ne olabilir?"

"Hayatın herhangi bir *gayesi* olabileceğini sana düşündüren şey nedir? Neden sadece anlamsız zırvalıklardan oluşan iğrenç bir kargaşa olamıyormuş?"

"Dediğinin de *mümkün* olduğunu düşünüyorum. Fakat öyle olmadığına kalıbımı basarım."

"Augustus Parr öyle olmadığını düşündüğü için mi?"

"Kısmen. Ve türlü türlü azizin ve gizemcinin, birbirlerinden tamamıyla bağımsız şekilde, dünyanın her tarafında yaşadığı tecrübeler de cabası..."

"Ki bunlar da somut şekilde kanıtlanamaz. O insanlar sadece bu tecrübeleri yaşadıklarını *söylerler*. Bu da çıkarıp başka insanlara gösterebileceğin bir şey olamaz, değil mi?"

"Hayır, ama başka insanlar bu durumun *senin üzerinde* yarattığı değişimin farkına varırlar."

"Parr'ı değiştirmiş mi peki?"

"Evet. Kesinlikle."

"Nereden anladın?"

"Bu konuların öncesinde de tanırdım onu. Birkaç yıl oluyor, İngiltere'deydik o zaman."

"Soruma cevap vermiyorsun. Değiştiğini nereden *anladın*?"

"Ah, sezgisel olarak. Yani, sonuçta ben yazarım ve..."

"*Kusuruma* bakma!" Paul alay edercesine gözlerini devirdi. "Hiç sormamış olmam gerekirdi! Sen adamın değişim geçirdiğini anlayabiliyorsun ve bunun da biz geri kalanlar açısından tamamıyla yeterli olması bekleniyor! Ve tabii ki *sen* de değiştin, değil mi?"

"Hayır. Senin yerinde olsaydım öyle demezdim."

"Neden değişmedin peki?"

"Çünkü, yani, daha yeni başlamış sayılırım..." Suçluluk hissiyle duraksadım. Ona bu kadar çok şey anlatmak niyetinde değildim.

"Yeni başlamış sayıldığın şey *nedir*?"

"Yani, meditasyon yapmak." Keşke bunun için başka bir ifade icat etseler, diye düşündüm! İnsanın kulağına hep fazlasıyla yetersiz ve bilgiçlik taslayan bir laf gibi gelirdi.

"*Nasıl* meditasyon yapıyorsun?" Bir an için Paul'ün konuya gerçekten ilgi duyduğu hissine kapılıyor, sonraki anlarda sadece beni sorularla sıkıştırmaktan keyif aldığını düşünüyordum.

"Ben... aslında birkaç kelimeyle anlatmak epey zor. Kısaca şöyle: Oturuyor ve sakinleşmek için kendine zaman tanıyorsun, sonra da kendini açmaya çalışıyorsun..." Bu noktada tıkandım. "Kendini açmak" Augustus'un deyişlerinden biriydi. Bunu Paul'le konuşurken kullanmak, aklıma derhal bir bağırsak hareketini getirmişti. Sözlerime devam etmek için kendimi zorladım: "Demek istediğim, kendini bu şeye açmaktır..."

"Neden sürekli 'bu şey' deyip duruyorsun? 'Tanrı' denmesine ne gibi bir itirazın olabilir? Sonuçta onu kastediyorsun, değil mi?"

"Evet."

"O halde *Tanrı* de, Tanrı aşkına!"

"*Tanrı*" dedim. Paul'ün huzurunda bunu söylemek, ilkokulda öğrendiğim yeni bir küfrü kullanmak kadar heyecan vericiydi.

"Ve meditasyon yaptığında Tanrı'yı içinde görebiliyor musun?"

"Tabii ki hayır."

"O zaman ne için yapıyorsun?"

"Hiç bırakmadan yapmak gerekir. Uzunca bir süre sonuç almayı beklemeyeceksin. Belki yıllar boyunca."

"Yani öylece oturuyor musun? Biliyorum, ben olsaydım ömrüm boyunca yatmış olduğum bütün insanları aklımdan geçirirdim. En sonunda otuzbir çektiğimle kalırdım."

"Bazen ben de aynı şekilde hissediyorum. Ve yapmak istiyorum."

"Ama yapmıyorsun?"

"Hayır."

"Neden yapmıyorsun? Seksi bıraktın mı yoksa?"

"Bırakmaya çalışıyorum."

"Parr sana bırakmanı söyledi diye mi? Herhalde kötü bir şey olarak görüyordur bunu."

"Hayır, hiç de değil. Çoğu insan için kötü bir şey olmadığı kanısında. Cinsellik iyi bir şey olabilir, ancak ne zaman ki aramaya karar verirsin..."

"Bu şeyi bulmak için mi?" Paul bana takılmak istercesine sırıttı.

"Tanrı'yı."

"Peki sonra?"

"Sonra cinselliği de, sigarayla içkiyi de bırakman gerekir; o tarz şeylerin hepsini. Yanlış olduklarından değil, ama işte... bu tıpkı bir yarışa katılmak için idman yapmaya benziyor."

"Şahsen, ömrü hayatımda herhangi bir şey için idman yapmışlığım yok. Dolayısıyla bilmem imkânsız."

"Yani, canına yandığımın, benim de idman yapmışlığım yok! Ama bir şekilde açıklamam gerekiyor, değil mi?"

"Olayı baştan sona fena halde sıkıcı bir şeymiş gibi anlattığını söylemem gerekiyor." Gelgelelim, Paul bunları söylediği esnada bana bambaşka bir şekilde, öyle bir hoşluk ve yakınlıkla gülümsedi ki, aramızda dostluğa dahi varabilecek bir şeyin –bir tür teklifsizliğin– varlığını duyumsar gibi oldum. Görüldüğü kadarıyla, daha en başından bilinçaltımda onunla dostluk kurmayı arzulamış olmalıydım, aksi takdirde o andaki kadar çabuk cevap vermem imkânsızdı.

"Hayır, Paul, yanılıyorsun. Sandığın gibi değil. İlginç olan da bu zaten. Fevkalade heyecan verici. Yani, o sırada öyle anlar yaşıyorsun ki... tarif edebilmek isterdim; olduğun yerde otururken bir anda bir şeyle karşı karşıya olduğunu anlıyorsun. Göremiyorsun, ama tam karşında durduğunu biliyorsun."

Sadece birkaç saniye boyunca, Paul'ün hakiki bir merakla bana kulak verdiğinin farkındaydım. Hatta şüpheci bir hali bile yoktu. Ama sonra, o bakış gözlerinden gidiverdi. Pek soğuk bir tavırla konuşmaya başladı: "Ben şahsen her daim neyi görebiliyorsam ve dokunabiliyorsam ve koklayabiliyorsam ve el yordamıyla hissedebiliyorsam ve düzebiliyorsam ona sadık kalmışımdır. Gerçek anlamda güvenebileceğin her şey bundan ibarettir. Geri kalanı, insan kendini bir şeye inandırana kadar laf ebeliği yapmaktan başka bir şey değildir. Bu senin gizemcilerin bilerek ve isteyerek sahtekârlık ettiğini söylemiyorum. Fakat kendilerini kandırmadıklarını bana ispat edemezler. Dostun Parr da edemez."

Ses tonunda üstü kapalı bir soru işittim ya da işittiğimi sandım. Her durumda, asıl arzusunun ona karşılık vermeyi ya da pozisyonumu savunmayı sürdürmem olduğunu biliyordum. Fakat şimdi, birdenbire buna uygun ruh halinden uzaklaşıvermiştim. Paul hevesimi kırmıştı. Sonuçta, dedim kendi kendime, *ilgilenmediği* her halinden belliydi. Augustus'un kitabını okumuş ve üzerine azıcık kafa yormuş olsa bile bu neyi gösterirdi ki? O hastanede canı sıkılmış ve olağan zevklerinden –seks, içki ve uyuşturucu– mahrum kalmıştı. Zevk ve sefa düşkünü delikanlılarla kızların hepsinin canı cehenneme! Herhangi bir şeye gerçek anlamda asla aldırış etmez onlar. Asla, asla, asla.

Böyle olsa bile, ona bir fırsat daha verecektim...

"Telefonda sana yardım edebilecek tek insanın ben olduğumu söylemiştin. Hangi konuda yardımdan söz ediyoruz?"

Paul çok çabuk davranıp, "Asla 'yardım' diye bir laf etmedim ben" dedi.

Söylediğinden emindim, fakat üzerinde durmadım. "Pekâlâ, benimle konuşmak istediğin şey neydi?"

"Hiçbir şey."

"Hiçbir şey. O kadar mı yani?"

"Önemli bir şey değildi."

"O zaman ne olduğunu niye anlatmıyorsun?"

"Fikrimi değiştirdim. Anlamazsın sen."

"Çok kötü, hem de bana onca yol teptirip buralara sürüklediktен sonra."

"İstemiyorsan gelmemeni söylemiştim."

Yine de birbirimize hâlâ gülümsüyorduk. Husumetimizde tuhaf bir şekilde samimi ve oyunu andıran bir şey saklıydı.

"İyi o zaman, hoşça kal" dedim.

"Hoşça kal." Büyük bir nezaketle el sıkıştık. Paul bana ön kapıyı açtı. Otomobilime varmama kalmadan tekrar kapattı.

Bundan birkaç gece sonra, telefonun sesiyle çok derin bir uykudan uyandım. Hava hâlâ zifiri karanlıktı ve sabaha karşı vakitlerde rastlanan ölgünlüğün içerisinde hiçbir hayat belirtisi hissedilmiyordu. Aksi bir sesle "Alo" dedim.

"Christopher..." Paul'ün sesiydi bu. Sesinde umutsuzluktan ve hatta gerginlikten eser yoktu; ne var ki, ben bunun bir acil durum olabileceğini anlamıştım. Sesi aşırı derecede sakindi ve yapmacık hallerinden arınmış, içinde Güney aksanının kalıntılarından başka hiçbir şey barındırmaz olmuştu. "Oraya geliyorum."

"*Şimdi mi?*"

"Takriben on beş dakika içinde. Oraya kadar araba kullanabilecek duruma gelir gelmez."

"Önemli bir şey mi?"

"Herhalde değil, yani senin açından."

"Şu anda neredesin? Evde misin?"

"İki gündür eve gittiğim yok."

"Ah... Pekâlâ, hadi gel buraya."

"Christopher..."

"Efendim?"

"Yalnız mısın?"

"Evet, tabii ki."

"Yatağında seninle beraber başka biri var mı?"

"Hayır..." Buna ince bir alay katmadan duramadım: "...bu sefer öyle denk geldi."

"Pekâlâ."

Paul'ü daireme alırken karşımda bulduğum görüntü beni hayretler içinde bıraktı. Tek bir gözünü kapatmasına ramak kalmış ve altına kan oturmuş feci bir morluk vardı yüzünde. Tıraş olmamıştı ve giysileri buruş buruş ve pislik içindeydi. Dairenin bir ucundan ötekine kadar önüm sıra yürüdü ve yatağıma oturdu. "İçecek bir şeyin olmadığını varsayıyorum" dedi. "Siz içki düşmanları asla misafirler için bir şey bulundurmazsınız."

"Azıcık rom olacaktı."

"*Rom mu!* Tanrım... eh, sende de ancak rom *olurdu*! Tamam, madem elinde başka bir şey yok."

Mutfağa gittim ve elimde şişeyle geri döndüm. Şişenin dörtte birinden daha azı doluydu. "Yanında *Coca-Cola* ister misin?"

"*Coca-Cola* mı?" Paul ürperdi. "*Lütfen!*" Şişenin tıpasını açtı ve içindekini birkaç uzun yudum halinde içip bitirdi. Ardından eliyle ağzının her tarafını sildi. "Muhtemelen çok geçmeden hepsini çıkaracağım" dedi. Ellerini büyük bir ilgiyle inceler gibi yaparak, "Neyse, hiç değilse ellerimin titremesini durdurdu" diye de ekledi.

"Gözün nasıl yaralandı?"

"Ah, o mu?" Paul ayağa kalktı, aynanın karşısına geçti ve kendine baktı. "Dört ya da beş gün önce oldu bu. Evet, senin bize uğradığın gündü. Onun gecesi. Denizcilerden biriyle kavgaya tutuştum. Adı Nelson olanla. Beni çok fena dövdü."

"Bunu niçin yaptı?"

"Ah, zom olmuştu. Ona orospu çocuğu diyeceğim tuttu; özel bir anlamı yoktu, bayağı dostça söylenmişti. O da üstüne alındı. Ya da üstüne alınmış gibi yaptı. Annesine hakaret ettiğimi söyledi. Gerçek, eski tarz bir Eski Dünya kavgası yapmamızı istedi. Hatta gömleğini çıkardı. Ayağa kalkmamı ve erkek gibi dövüşmemi söyledi. Ben de ona, 'Mary, senin teyzen erkek *değil* ve asla erkek

rolüne soyunmaya tenezzül etmez, sen de acayip sıkıcı bir tip olmaya başlayan küçük bir zenneden başka bir şey değilsin' dedim. Bunun üzerine bana girişti."

"Hiç şaşırmadım" dedim gülerek. "Fakat cesaretine hayranım, onunla böyle konuşabilmişsin. O çocukların hepsi bana pek sert tipler gibi gelmişti."

Paul zorla gülümsedi. İltifatını hoşuna gitmişti. "Eğer bir denizcinin ya da başka bir askerin hakaretlerini sineye çekecek olursan, *sonun* gelmiş demektir. Bu durum onların kendine olan güvenini öylesine çok aşındırır ki, evi başına yıkar ve içindeki herkesi de katlederler."

"Sen dayak yerken Ruthie ile Ronny ve öbürleri ne yapıyorlardı?"

"Galiba hepsi sızmıştı. Ruthie dışında; onun sızdığı görülmüş şey değildir. O tıpkı yaşayan bir ölü gibi, sersemlemiş vaziyette ruh gibi dolaşır. Onu fark etmedim, düşün artık. Zaten orada olsaydı da bir şey değişmeyecekti. Ruthie o hale girdiğinde, gözünün önünde birini katletsen şaka yaptığını sanır."

"İki gündür eve gitmediğini söyledin. Nerede olduğunu biliyorlar mı?"

Paul'ün yüz ifadesi değişti. Pencerenin yanına gitti. Dışarıda hava aydınlanmaya başlamıştı. "Bilmiyorlar" dedi. "Ve hiç umurlarında değil."

"Niye böyle dedin?"

"Feci bir ağız dalaşı yaptık. Ah, onca iğrenç, saçma sapan ayrıntıyı anlatmakla uğraşamayacağım. Tamamıyla önemsiz bir şeyden çıktı tartışma; o tarz şeyler hep öyle başlar ya. Ve sonra üçümüz de uzun zamandır biriktirdiğimiz bir sürü acı gerçeği birbirimize söylemeye başladık. İçten içe benden düpedüz nefret ettiklerini anladım. Ben de çıkıp gideceğimi söyledim. Ve çıktım."

"Yani ciddi ciddi kopardınız mı ilişkiyi?"

"Kopacak bir şey olsaydı bari."

"Üzgünüm."

"Ah, Tanrım, palavra sıkma bana! Üzgün filan değilsin. Niçin üzülecekmişsin ki? Tanrı aşkına bir kez olsun aklından geçenleri söyle."

"Pekâlâ. Hangi akla hizmet gecenin bir yarısı sırf o ikisiyle kavga ettiğini anlatmak için buraya paldır küldür geldin? Ve hazır o konuya girmişken, neden telefonda konuştuğumuzda on beş dakikada

burada olabileceğini söyledin ve gelişin bir saati geçti? O kadar zaman seni bekleyeceğim diye uykumdan olduğumu fark ettin mi acaba? Ve bir özür bile dilemedin."

"Benzinim bitti. Açık bir benzinlik bulana kadar yirmi blok yürümek zorunda kaldım."

"Bunu bana anlatmış olmalıydın."

"Senden özür dilemem gerektiği aklıma gelmemişti." Paul'ün yüzüne hiçbir ifade yansıtmamakta zorlandığını fark ettim. "Dostum olduğunu sanıyordum."

"Ah, aman Tanrım! Bir de karşıma geçmiş, *bana* aklımdan geçenleri içimde tutmamamı söylüyorsun!"

Bunun üzerine tebessüm etti, fakat tebessümüne hiçbir anlam veremedim. Çok tuhaf bir ruh halinde olduğu kesindi. Cevap vermeyeceğini ve aslında benim bir şeyler söylememi beklediğini fark ettiğimde, "Peki, şu anda tam olarak ne yapmamı bekliyorsun?" diye sordum.

"Buradan defolup gitmemi söylersin diye bekliyorum."

"Sonra ne yapacaksın peki?"

"Dışarı çıkacağım."

"Ondan sonra?"

"Ronny'nin New York'taki bir eczaneden satın aldığı özel uyku hapları vardı. Oradaki adam tanırmış bizimkini. Ekstra kuvvetli haplar bunlar. Ronny bunları anlata anlata bitiremez, yedi tanesinin insanı öldürmeye yeteceğini iddia eder. Oradan ayrılmadan önce şişeyi çaldım. Bunu sırf pislik olsun diye yaptığımı düşünmüştüm, çünkü Ronny onlarsız uyuyamayacağına inanır ve daha çok sayıda temin edebilmesi en az üç gününü alacaktır. Ama şimdi onları asıl ne için istediğimi biliyorum."

"İntiharı kastediyorsan, öncelikle biraz ekmek yediğinden emin olman gerek. Boş mideyle alındığında insanın hapları kusup çıkarma ve sonrasında toparlanma ihtimalinin söz konusu olduğunu duymuştum."

"Yapacağıma inanmıyorsun, değil mi?"

"Öyle demedim."

"Tabii ki inanmıyorsun! Buna inanmak istemezsin ki sen. Çünkü inanacak olursan, beni vazgeçirmeye uğraşmak–belki günlerce gözünün önünden ayırmamak– zorunda kalacaksın ve bu da çok sıkıcı gelecek sana. Ne dersem diyeyim bana inanmayacağını bili-

yorum; dolayısıyla sana gerçekleri olduğu gibi anlatacağım. Sonra istersen Ruthie ile Ronny'ye anlatabilirsin, gerçi onlara anlatıp anlatmaman da hiç umurumda değil. Ben sadece eğlencesine anlatıyorum bunları; çünkü biriyle ilk kez ve aynı zamanda son kez bu şekilde konuşuyor olacağım... Sanırım, daima intihar tehditleri savuran o isterik genç kızlar gibi bir şey olduğumu düşünüyorsun. Bu sadece beni hiç tanımadığını gösterir. Daha önce hiç kendimi öldürmeye karar vermemiştim; neredeyse aklımdan bile geçirmiş değildim. Çünkü bunu yapmanın delicesine yorucu bir iş olduğunu düşünürüm. Ne istediğinden tamı tamına emin olacaksın ki, çevrene bu kadar büyük bir rahatsızlık vermenin bir özrü olabilsin. Sonrasında bu işi adam gibi yapabileceğinden kesinlikle emin olabilirsin. Dün akşama kadar, geride hep beni emin olmaktan alıkoyan bir şeylerin kaldığını hissederdim. Küçücük bir şey de olabilirdi bu; mesela göreceğimiz bir film ya da akşam yemeğinde ne yiyeceğimiz veya bundan sonra neler olacağı hakkında meraka kapılmak gibi. Neyse, dün birdenbire tüm bunların sonuna geldiğimi hissettim."

"Ne demek istiyorsun?"

"Bir şekilde artık sona geldiğimi biliyordum. Kent merkezinin oralarda, Sunset Bulvarı'ndaki bir barda oldu bu. Gecenin ortasında, bir an aynadaki gözlerime bakacak oldum ve kendime baktım; insanın normalde yaptığı gibi değil, *sahiden* baktım. Bar kalabalıktı, fakat ıssız bir adada tek başıma kalmış kadar oldum. Aynen öyle hissettim. Bunun son anlamına geldiğini biliyordum, çünkü artık bir işe yaramadığımı görebiliyordum. Hem de hiçbir işe yaramadığımı."

"Her insan kimi zaman öyle düşünür. Ben de düşünürüm."

"Hayır, düşünmezsin. Ciddi ciddi düşünmezsin. Ciddi anlamda öyle düşünecek bir insan pek çıkmaz. Çünkü herkes iyi kötü bir işe yarar. Ben de öyleydim. Ama artık değilim ve sona gelmiş bulunuyorum. Bu kadar basit işte."

"Ve o hapları da bu yüzden mi almak istiyorsun?"

"Bana önerebileceğin başka bir şey var mı?"

"Yok. Fakat anlamadığım birşey var. Neden bana geldin? Demek istediğim, diyelim bir işe yaramıyordun ve intihar etmek niyetindeydin, bunu niçin o bardan çıktığın gibi yapmadın?"

"Nedeninin yeterince anlaşılır olduğunu sanıyordum. Korkuyorum."

"Kendini öldürmekten mi korkuyorsun?"

"Yok daha neler! O değil. Sonrasında olacaklardan korkuyorum."

"Ama Paul, ben senin inancın olmadığını söylediğini sanmıştım..."

"Hıristiyanların herkese anlattığı zırvalara inanmıyorum. Sonraki hayatta bir şey olduğuna da *inanmıyorum*. Fakat salt inanmamak yeterince iyi bir şey değil. Hele hele, bununla olduğu gibi yüzleşmen gereken hallerde. Kesinlikle emin olmaya mecbursun; ama öyle, ama böyle. Emin değilsem eğer, tabii ki bu işi yapmaya korkarım. Uyuşturucunun herhangi bir çeşidini hiç kullanmamıştın, değil mi Christopher? Kullanmış olsaydın eğer, neden bahsettiğimi anlardın belki. Belki de anlamazdın. Bakıyorsun, kimi insanlar kendilerini sonsuza kadar kandırmaya devam edebiliyorlar. Ben bunu yapamam. İki üç kez uyuşturucuyla benliğimin içine girip dibine kadar gittim ve kesin olarak bildiğim tek bir şey var: Olur da en uzak ihtimal gerçekleşir ve ölümden sonra hayat diye bir şey *var olursa* ve ben, o hapları şu anda içinde bulunduğum ruh halindeyken yutarsam, kendimi muhtemelen burada başıma gelebilecek herhangi bir şeyden milyon kere daha berbat bir keşmekeşin içinde bulacağım kesin. Çünkü orada gerçekten *kendi kendimle kalmış* olacağım. *O kadarını* biliyorum."

"Hiç riske girme o zaman. Hayatta kal."

"Deminden beri söylediklerimin tek kelimesini bile anlamadın, değil mi? Bunların sadece laftan ibaret olduğunu sanıyorsun. Senin için hiçbir şey ifade etmiyor; kıymetli uykunun bölünmüş olması haricinde. İyi, birkaç dakika içinde yatağına dönebilirsin, çünkü anlatacaklarım bitti sayılır. Bunlar sana sıkıcı gelmiş ya da bayağı olduklarını düşünmüşsün, hiç umurumda değil. Artık geri kalanını da dinleyeceksin. Belki bir gün gelir, aklın alır... Hayatta tek bir işe yarardım ben ve o da seksti. O işte *gerçekten* iyiydim. Bir zamanlar türlü türlü insan benimle yatağa girmeye can atardı ve bu da beni heyecanlandırırdı. Genellikle olduğu üzere onları tipsiz bulsam bile heyecanlanırdım. Onlara haz vermekten müthiş keyif alırdım ve hemen hemen her zaman bunu yapabildiğim için de gururluydum. Sonra, kademe kademe, bütün olay gitgide daha çılgın bir hal aldı. Bitmiş tükenmiş dahi olsam hiç ama hiç durmadan seks yapmaya devam etmem gerekirmiş gibi hissetmeye başladım. Ve sonra anladım ki, aslında ben seksten tiksiniyormuşum. Düzüşerek onu sistemim-

den atmak için uğraşıyormuşum meğer. Birkaç kez, bu işi manyaklar gibi yaparken bir damarımı patlattım ve kanama geçirdim. Ve sonra, nihayet, geçenlerde başarıya ulaştım. Son üç aydır iktidarsızım. Yani, mutlak surette iktidarsızım. Ereksiyon bile olamıyorum... İnsanın böyle bir durumun üzerini ne kadar uzun süre kapatabileceği gerçekten şaşılacak bir şey. Müstehcen laflar ederek ve becerdiğim onca tipten bahsederek sürekli blöf yapıp durdum ve üç ya da dört kez köşeye sıkışıp da biriyle yatağa girmeye mecbur kaldığımda o işi yapamayacak kadar sarhoş olduğum numarasına yattım. Ama Ruthie durumu anladı. Aramızdaki kavga da kısmen bundan çıktı. Gidip Ronny'ye anlatmış, tabii Ronny de bana pislik yapmaktan kendini alamadı. Yapmasaydı bile bilmesi beni deli etmeye yeterdi. İnsanların benim hakkımda bir şeyler bilmesine tahammül edemiyorum. Bilmeleri durumunda onlardan nefret ediyorum."

"Bana bu yüzden mi anlatıyorsun bunları? Benden nefret edebilesin diye mi anlatıyorsun?"

"Yok canım, hayır; sen benim umurumda değilsin. Neden senden nefret etmek isteyeyim ki? Hayatta hiç kimsenin de senden *nefret etmiş* olabileceğini sanmıyorum ve sen de –ne kadar uğraşırsan uğraş– muhtemelen bir başkasından nefret edemezsin. Tek bildiğin kitaplar ve sözcükler. Sen tipik kültürlü bir İngilizsin. O tipler hep tüylerimi diken diken etmiştir."

"Doğrusu, sen de bana pek cazip gelmiş sayılmazsın. Tanıştığımızdan beri, türlü şekillerde beni etkilemek için yapmadığını bırakmadın. Ve kalkıştığın her bir hüner gösterisi bir öncekinden daha aptalcaydı. Sen içinde şeytani kötülük taşıyan bir Dorian Gray'sin diye hepimizin hayretler içerisinde popo üzeri oturmamız bekleniyor. İşin aslı, Birleşik Devletler'deki en sevimsiz eyaletten gelmiş, hayli görgüsüz, yaşı küçük fakat artık o kadar da genç olmayan bir oğlansın. İncelmişliğe dair biricik iddian Avrupa'daki birkaç otelden kovulmuş olmakla sınırlı. İncelmişlikmiş! Tanrım! Senin cennet tasavvurun muhtemelen Windsor Düşesi'yle çay içmek olabilir! Bana gelince, benim gerçekte nasıl biri olduğum ya da nasıl hissettiğim veya neler düşündüğüm hakkında zerrece fikrin yok. Ve hiçbir zaman da benim yahut bir başkasının içyüzünü öğrenemeyeceksin, çünkü aklını tamamıyla kendinle ve acınası soytarılıklarınla bozmuş durumdasın. Hani olur da intihar edersen –sende onu yapacak yürek olmadığını düşündüğümden bu konuda

cidden kuşkularım var– bunu sırf kibrinden yapmış olacaksın. Şahsen, sadece blöf yaptığına dair iddiaya girebilirim..."

Tam bu feveranın ortasındayken, kendi davranışlarım karşısında şoke olduğumu ve hatta şoke olmaktan ziyade şaşırdığımı fark ettim. Çünkü bu laflan eden tam olarak ben değildim; ses tonum ve kelimeler bir parça doğallıktan uzaktı, ama her şeye rağmen, bu sözler tümüyle ağzımdan dökülene kadar kendime engel olamadım. Paul'ün taşıdığı cinsten bir isteri bu kadar bulaşıcı mıydı? Yoksa gerçekten onunla bu üslupla konuşmamı *arzu etmiş* olabilir miydi? Buraya gelişinin asıl sebebi, beni kendisini reddetmeye zorlamak mıydı?

Bu arada, Paul gözlerime bakmadan arkasına dönmüş, daireden dışan çıkıyordu. Onu durdurmak adına bir hamlede bulunmadım. Ön kapı bir tık sesiyle arkasından kapandı ve ben, binanın dışından gelen erken saatlere has sokak seslerine kulak vererek kısa bir an olduğum yerde kaldım.

Hayır, bunu yapamayacaktım. Eğer Paul *blöf yapmışsa*, ben de aynısını yapmıştım. Onun bu şekilde, cebinde uyku haplarıyla çıkıp gitmesine izin veremezdim. Arkasından koştum; telaşın verdiği bir beceriksizlikle kapıyı kurcaladım ve çekip açtım. Paul merdivenlerin ortasına kadar gelmişti. Peşinden geldiğimi duymuş olmalıydı, fakat arkasına hiç bakmadı; ben ona yetişene kadar neredeyse son basamağa gelmişti. Onu sert bir şekilde ve sadistçe kolundan yakaladım (bir kez daha beni tam anlamıyla yansıtmayan bir davranışta bulunmuştum) ve neredeyse sürükleyerek merdivenlerden yukarı çıkardım ve daireye aldım. En küçük bir direniş göstermedi. Yüzünü benden uzak tutuyordu, fakat kısacık bir an aynada suratına yerleşmiş bir tebessümü görür gibi oldum. Bu öylesine hastalıklı bir mazoşistliğe işaret eden, kahpece bir tebessümdü ki, bir an için yoğun bir tiksinti hissettim ve kendi kendime şunları söyledim: Seni kahrolası aptal, neden istediğini yapmasına izin vermedin?

Kolunu bıraktım ve geriye doğru adım atarak ondan uzaklaştım. Nefes nefese kalmıştım. Ondaysa en hafif bir tıknefeslik yoktu. Ben sarsılmıştım. O sakindi. Tek bildiğim, orada onunla bir dakika daha ayakta dikilmenin gerilimine katlanamayacak olduğumdu. Gerilimi düşürmek için bir şey yapmak zorundaydık.

"Dinle," dedim ona, "git bir duş al. Benim tıraş makinemi kullanabilirsin. Ben ikimize kahvaltı hazırlayacağım."

Paul tek kelime etmeden ve bana hiç bakmadan hemen banyoya girdi. Kendi kendine "Madem öyle istiyorsun" diye mırıldanmış olabilir miydi, yoksa bu, hayalgücümün marifeti miydi? Ne olursa olsun, yeni bir saldırganlık türünü üzerimde nasıl kullanabileceğini ona göstermiş olduğumu fark etmek içime sıkıntı vermişti; bundan böyle, kendisinden istediğim her şeyi yapacağı muhakkaktı.

Paul yarım saat sonra banyodan büyük bir başkalaşım geçirmiş olarak çıktı. Giysileri bile derli toplu görünüyordu. Misafir kabul etmek için yıkanıp çekidüzen verilmiş bir yatalak hastayı andırıyordu. Yeni tıraş olmuş yakışıklı yüzüne tam bir tezat oluşturan morluğu artık şerefli yaralara özgü bir ayrıcalık kazanmıştı.

Bu arada ben de giyinmiş, kahve makinesini çalıştırmış, portakalları sıkmış ve buz kutusundan yumurtaları çıkarmıştım. Tam birkaç yumurtayı tavada pişireceğim sırada Paul mutfağa girdi. "Benim yapmamı ister misin?" diye sordu. Orada dikilip beni seyretmesi sinirime dokunduğundan, "Evet, lütfen" dedim.

"Omlet ister misin?"

"Güzel olur."

Olup bitenlerde bir acayiplik vardı; durum nasıl da bir anda tersine dönmüştü. Artık ikimiz de birbirimize karşı kibar davranmaya ve yumuşak bir sesle konuşmaya başlamıştık. Ben ölümcül bir utanç içerisindeydim; Paul'ün neler hissettiği hakkında hiçbir fikrim yoktu. Omleti hızla ve kusursuz bir kendinden eminlikle yaptı: Elini attığında onları tam olarak nerede bulacağını biliyormuş gibi, dolaptan soğanla yeşillikleri aldı ve buz kutusundan bir parça jambon çıkardı. Omleti bir tabakla yemek köşesine getirdiği sırada kendi kendime, Kendini nasıl da kolaylıkla bir hizmetkâra dönüştürüyor! diye düşündüm. Ve hemen ardından, Belki de kendini en rahat hissettiği rol budur, düşüncesi aklımdan geçti.

"Ama Paul," dedim omleti yerken, "bu çok lezzetli!" Gerçekten de öyleydi. Paul, göz kapaklarını hafifçe ve tevazuyla kırpmak haricinde iltifatımı duymazlıktan geldi. Omletlerinin şahane bulunmasını olağan bir durum olarak kabul ettiğine kuşku yoktu; hem belki de hizmetkâr rolündeyken bana teşekkür etmesi yakışık almazdı. Birkaç dakika boyunca sessizlik içinde yemeğimizi yedik ve Paul'ün sapına kadar acımasız yeni edilgenliğinin bütün yükünü üzerimde hissettim. Nihayet, kahvaltı sona erdiğinde, çaba harcayarak lafa girdim: "Peki, şimdi ne yapacağız?"

Paul en kışkırtıcı tebessümüyle, "Bunun, *benim* ne yapacağımla ilgili bir soru olduğunu zannetmiyorum" dedi. "*Sen* ne yapacaksın bakalım?"

Fakat tam da bu noktada ben onu şaşırttım. Capcanlı bir sesle, "En başından beri yapmamı istediğine inandığım şeyi yapacağım. Seni Augustus Parr'a götüreceğim."

Paul sessizdi ve yüzü tamamıyla ifadesizdi. Beklediğim kadar şaşırmamış da olabilirdi.

Hem oyunbaz hem sataşan bir tavırla, "Asıl istediğin şey bu değil miydi?" devam ettim. "O gün beni stüdyodan aradığında yapıp yapamayacağımı sormak istediğin şey bu değil miydi?"

"Madem biliyordun, şekerim, neden *o zaman* teklif etmedin?"

Beni faka bastırmıştı. Bu katıksız bir zihin okuma mıydı, yoksa şans eseri atıp tutturmuş muydu? Akılsızlık ederek, "Seninle o evde konuştuğumuzda, bana gerçek anlamda ilgileniyormuşsun gibi gelmemişti" diye cevap verdim. "Bilirsin, Augustus'un her hafta onlarca insan görmesi gerekiyor. Ben daha en başından yeterince ilgili olmayan birini götürüp onu rahatsız etmek hiç istemem."

"Peki, şimdi ciddi olduğumu mu düşünüyorsun?"

"Evet. Öyle düşünüyorum. Yani, bütün bu olanlardan sonra..."

"Bunların tekine inanmadığımı söylemiştim sana."

"Tam olarak inanmıyor olabilirsin, ama..."

"Beni Parr'a şimdi başına kaldığım ve sıkıntı yarattığım ve başka ne yapacağını bilemediğin için götürmediğinden emin misin?" Paul gözlerini bana dikmiş gülümsüyordu. Ve ben cevap veremedim; sadece zayıf bir tebessümle ona karşılık verebildim ve kızarmaya başladım. Bu onu tatmin etmiş gibiydi. Hakikat karşısında hayrete düşmüş değildi; sırf o hakikati benim için bulup çıkarmış olmak onu eğlendirmeye yetmişti. "İyi, tek bir şeyi unutmayacağın konusunda bana söz ver, hepsi bu."

"Neymiş o?"

"Ben buradan çıkıp gitmek üzereyken beni tuttuğun gibi geri getiren sendin, şekerim. Sakın daha sonra bu yüzden *beni* suçlamaya kalkma."

"Suçlamam."

"İnsanlar neredeyse istisnasız öyle yapar, yani böyle bir olaydan sonra."

"Sana bir şey diyeyim mi Paul? Ben *o insanlardan* biri değilim. Bunu ne kadar erken anlarsan beni de o kadar erken anlamış olursun."

Paul yüksek sesle güldü. Sahiden eğleniyormuş ve memnun olmuş gibi bir hali vardı. Ve bir kez daha, Ruthie'nin tepedeki evinde olduğu gibi, aramızda gerçekleşebilecek bir teklifsizlik ve dostluğun ihtimalini hissettim. "İyi, aferin sana, tatlı biberim!"

Saatime baktım. "Onu şimdi arayabilirim."

"Uyanmış olabileceğini mi söylüyorsun?"

Pek ciddi bir sesle, "Augustus," dedim, "her sabah şafak sökmeden yataktan kalkar ve iki saat meditasyon yapar. Gün ortasında iki saat daha meditasyon yapar. Ve akşam iki saat daha. Yazdığı onca mektubun ve görüştüğü insanların arasında buna nasıl vakit bulduğunu hiç anlamadım gitti."

"Bu sabah senin meditasyonuna engel oldum, değil mi?"

"Ah, neyse, korkarım o kadar düzenli yapabilen biri değilim. Hem Augustus kadar uzun süreler boyunca da yapamıyorum."

"Seninki ne kadar sürüyor peki?"

"Ah, yaklaşık yarım saat. Bazen yirmi dakika." Paul'ün soruları kulağa yeterince masum geliyor olabilirdi, fakat beni mahcup ediyorlardı. Soruları kısa kesmek için ayağa kalktım ve yatak odasına gittim. İçimden gelen, kapıyı arkamdan kapatmaktı, fakat bunu yapmam Paul'e kendini dışlanmış hissettirecek, böylece ona moral üstünlük sağlayacaktı. Ben de kapıyı aralık bıraktım.

Augustus'un temkinli sesi hattın öbür ucunda "Alo" dedi. Kendisine uçlarda yaşayan kaçık insanlardan telefon gelmesine alışkın bir adamın sesiydi bu. Suçluluğa ya da dinsel kuşkulara dair isterik itiraflar, okült deneyimleri anlatan ipe sapa gelmez tasvirler, deli saçması anlamsız şakalar, hatta şiddet içeren tehditler duyardı kendisi. İcra ettiği sanatın mesleki riskleri bunlardı.

"Merhaba Augustus, ben Christopher."

"Ah, Christopher, sesini duymak ne güzel! Günaydın."

"Augustus, zaman ayırman mümkün olabilirse şayet, görmeni çok istediğim biri var." Hem Paul kapının yan tarafında olduğundan hem de ses tonum kendini içgüdüsel olarak Augustus'unkine uydurmaya çalıştığından, günah çıkarma seanslarında rastlanan, fısıltıya yakın sesle konuşmaktaydım. "Ne kadar yoğun olduğunu biliyorum."

"Ne acayip bir şey, sence de öyle değil mi, yani kişinin yoğun olduğunu söylemesi! Bu, çoğu zaman yalnızca, insanın sahip olduğu vaktin elinden alınacağı korkusunu taşıdığı anlamına gelir. Aslında istemediği bir kemik parçası için hırlayan köpek misali. İnsan daha kendine yaklaşan kimsenin niyetlerinin ne olduğunu bilmeden hırlamaya başlar; oysa tek bildiği o kimsenin yaklaştığıdır. Kendi mülkiyet alanına girdiğidir."

"Bilirsin, acil bir durum olmasaydı, bu kadar kısa bir süre öncesinden arayıp sana birini getirmeyi asla teklif etmezdim."

"Teşekkür ederim, Christopher. İnsanın içler acısı düzensizliğine sen her zaman nasıl da düşünceli yaklaşırsın, zira mesele tamamıyla bundan ibarettir. Doğru dürüst bir düzen kurulabilmiş olsaydı, elbette ne telaş, ne de vakit darlığı kalırdı... Çok acil, öyle mi diyorsun?"

"Aslında, evet, hatta doğrusunu istersen şey ihtimali de var..." Sesim daha da alçaldı: "... intihar."

"Ah, anlıyorum... evet, bu *acil bir durum*... İlginç bir anomali olan, yani İngiltere Kilisesi'ne mensup bir vaiz olan, fakat ne olursa olsun hatırı sayılır bir ruhani içgörü taşıyan amcam derdi ki, bir ölüm döşeğine her daim Hıristiyanlığa özgü bir teslimiyetle yaklaşılabileceği halde (tıbbi ve insani anlamda mümkün olan her şey yapıldıktan sonra, O'nun iradesinin illaki bizimkiyle uyuşamayacağını kabullenmeniz gerekir), konu intihar ise son derece radikal biçimde müdahale etme hakkınız doğar, çünkü intihar hiçbir zaman Tanrı'nın iradesi olarak görülemez... Doktor ne diyor? Söz konusu şahıs tehlikeyi atlattı mı?"

"Ah, bak şimdi, Augustus..." Gülmek zorunda kalmıştım, çünkü Augustus hep olabileceklerin en kötüsünü varsayardı. Hatta bunu öyle ileri bir boyuta taşımıştı ki, sırf durumu daha dramatik hale getirmek için ona anlattıklarınızı çoğu zaman yanlış anlardı. "Bunu *yapmış olduğunu* söylemedim ben! Daha herhangi bir teşebbüste bulunmadı, ancak yanında birtakım haplar var. Gel gör ki, ipin ucuna gelmiş gibi görünüyor..." Bulduğum mecazın önceden tasarlanmamış uygunluğu karşısında kıkırdamaktan kendimi alamadım. "Demek istediğim, önümüzdeki yirmi dört saati bile atlatıp atlatamayacağını bilmiyorum. Ve ona yardım edebilecek tek insan olarak aklıma sen geldin."

"Teşekkür ederim. Fakat tabii ki, bu tarz vakalarda mesele aslın-

da kişinin doğru insan olup olmamasından ibaret değildir, doğru mu? Tek yapılması gereken, birinin afet bölgesinin mümkün olabilecek en yakınına, yani o feci ego engelinin tam olarak öbür tarafına inebilmesidir. Bir maden tünelindeki, ardında bir insanın sıkışıp kaldığı muazzam bir çöküntüyü andırır bu durum. Ve sonra, artık nasıl olacaksa, o adama bir çeşit sinyal vermek ve onu, kurtarma ekibinin yolda olduğuna ve sükûneti elden bırakmayarak kendi kendisine yardım edebileceğine inandırmak gerekir. Acil durum devam ettiği müddetçe insanın yapabileceğinin en fazlası budur."

"Güzel, bu şahıs mevzubahis olduğunda, dediğin çok şey ifade edecektir."

"O halde, bir an evvel buraya gelecek misiniz?"

"Evet, lütfen, gelmemiz mümkünse tabii. Yirmi dakika içinde diyebilir miyiz?" Şimdi, tam da bir hastanın ameliyathaneye kabulü için gereken düzenlemeleri yapan doktorlar gibi konuşmaya başladık, diye düşündüm.

"Sizi bekliyorum. Teşekkürler, Christopher."

"Teşekkürler, Augustus." Telefonu kapattım ve oturma odasına döndüm. "Hemen oraya gitmemizi istiyor."

"*İyi*" dedi Paul. "Elbette, ne yaptığının farkında olduğun umudunu taşıyorum!"

Sırıtarak, "Bilmiyorum, ama riske gireceğim artık" dedim ona. Bir anda keyfim yerine gelmişti. Kendimi enerjik ve girişken ve aynı zamanda sevinçli bir sorumsuzluk içinde hissediyordum. Bu olanlar, eskiden Londra'dayken içinde bulunduğum Bay Sorun Giderici dönemimi andırıyordu. Kendi ellerimle zorlu bir durum yarattığım günlerin üzerinden çok uzun zaman geçmişti. Şimdi, sadece bundan ne çıkacağını görmek adına bir merak beslediğim söylenebilirdi.

Augustus o sıralarda, kitaplarını okuduktan sonra onu yanlarında kalmaya davet eden iki yaşlıca hanımefendinin, iki kız kardeşin evinde yaşamaktaydı. Hollywood'un dış mahallelerinde bulunan ve hâlâ kıvrıla kıvrıla tepelere çıkan bir köy yolu olarak kalabilmiş bir yolun üzerindeki büyük, karanlık ve eski bir evde oturuyorlardı. Tam karşılarında, Augustus'un içinde yürüme izninin olduğu bir portakal bahçesi vardı. Hayatımda gördüğüm ilk çıngıraklı yılanı

orada görmüştüm; hayvan tam günbatımı öncesinde topraktan yayılan sıcaklığın keyfini çıkarmaktaydı. Şişman ve uykulu bir hali vardı ve tıslamamıştı bile. Aramızda bir saygı mesafesi bırakarak onu seyrettiğimiz ve benim de vazifeşinaslıkla antipati duygumu aşma alıştırması yaptığım sırada, Augustus zavallı yaratıkların nasıl yaratıcı evrim çizgisinden çıkıp hatalı tarafa gittiklerini, nasıl endişelerine yenik düşüp zehirli salgı bezleri geliştirdiklerini ve şimdiyse kanlarının sıcaklığını kontrol edememeleri sonucunda meşakkatli bir hayat sürdüklerini anlatmıştı. Öğle güneşinde yirmi dakikadan uzun süre yatmaları durumunda kanları kaynama noktasına gelebilirdi. Kışları, Augustus'un söylediğine göre, portakal bahçesine geyikler inerdi ve her gece civar tepelerde uluyan çakalların sesi duyulurdu. Augustus bu Hollywood tepelerinin jeolojik açıdan epeyce yeni olduğunu ve –yumuşak ayrışmış granitten meydana gelmeleri ve senelik yağışların bunların tonlarcasını içine katıp vadiden aşağı sürüklemesi sebebiyle– fazla uzun bir müddet oldukları şekilde kalamayacaklarını söylemişti. Değişkenliğe dair tüm kanıtlarda olduğu gibi, bunun da ona tatminlerin en büyüğünü yaşattığı her halinden belliydi. Hatta gezintiye çıktığımızda erozyondan aşınmış yamaçları bastonuyla ittirmek suretiyle bu süreci hızlandırdığı olurdu. Bunu yaparken kıkır kıkır güler ve üzerine neredeyse şeytani bir hal gelirdi.

Yaşlı hanımefendiler ve Augustus, birbirlerinin mahremiyetine olabilecek en ileri boyutta özen gösterirlerdi. Ara sıra birlikte yedikleri yemekler dışında mutfağı hiçbir zaman aynı anda kullandıkları olmazdı. Augustus'un kendi telefonu vardı ve hanımlar hiçbir zaman o telefona cevap vermezdi. Kendisi bahçenin öbür ucunda bulunan ve etrafı devasa eğrelti otları, palmiyeler ve muz bitkilerinden oluşan bir astropikal ormanla çevrilmiş bir kulübede meditasyon yapardı. Buradayken her türlü şart ve koşulda Augustus'a ulaşılması imkânsızdı. Ev yanıyor olsa bile hanımların ona seslenmeyeceğinden emindim. Böylesi bir aksiliğin onun aydınlanmış dikkatine layık olmayacağı kanaatinden hareket etmeleri muhtemeldi.

Hem Paul hem de ben arabalarımızı almak zorunda kalmıştık, çünkü daha sonra stüdyoya gitmem gerekiyordu. Augustus'un giriş

kapısı önünde durduğumuzda ve arabalardan indiğimizde Paul, "Adamın yaşı kaç?" diye sordu bana.

"Ah, elli civarında."

"O zaman herhalde iktidarsızdır. Sekse karşı olmasının sebebi de budur; aynı benim gibi."

"Bu tam da, insanların inanmaya korktukları bir şeyi başlarından savmak istediklerinde yaptıkları türden aptalca bir yorum."

Paul şen şakrak bir tavırla, "Evet, onlardan biri bu" dedi. "Diğeri de şu: Parası nereden geliyor?"

"Hiç sormadım. Az miktarda ve geçimine yetecek bir geliri olduğunu sanıyorum. Çoğunu başkalarına dağıtıyor zaten. Çok azıyla yaşamını sürdürüyor."

"Sen de benim gibi yaşlı bir fahişe olsaydın, her ayın ilk günü eline geçmesi halinde pek azın bile ne kadar çok demek olduğunu anlardın."

Augustus, söz verdiği üzere, misafirlerinin daima kullanması gereken yan kapının başında bizi bekliyordu. Kaldırım taşından sütunlarla kaplı, koyu kızıl çam rengi bir sundurmanın en uzak ucundaydı kapı; bütün odaları karartan ve Japon tarzı bir havası olan eğimli bir çatının altında yer alıyordu. Augustus'un renkli mozaikten yapılmış camdan bize baktığını gördük; derken kapı açıldı ve Augustus resmi bir tavırla bize el salladı. Bir yandan da mırıltı halinde bir sesle, "Doğruca koridordan son kapıya kadar devam edin" diyordu. Dışarının aydınlığından sonra gözlerimiz neredeyse hiçbir şey görmez olmuştu ve el yordamıyla yolumuzu bulmaya çalışıyorduk. Paul sevinçle kulağıma, "Burası tam bir gizli meyhane!" diye fısıldadı. Bu arada, Augustus dış kapıyı kilitlemekle meşguldü; bunun, yaşlı hanımların endişeleri sebebiyle gerek duyulan bir önlem olduğu anlaşılıyordu. Gerçi bundan emin olmam imkânsızdı, çünkü Augustus'un başkalarını anormal derecede can ve mal korkusu taşıyan varlıklar olarak göstermek gibi bir huyu vardı.

Kendimizi Augustus'un odasına atmayı becerdiğimizde ve rahatsız edici seslerin dışarı çıkmaması için kapıyı dikkatle kapattığımızda, tanıştırma faslına geçtim ve anında, Augustus'un Paul'den hoşlandığını fark ettim. El sıkıştıkları ve Parr cazibesinin kendini göstermeye başladığı esnada Augustus'un gözlerinin etrafında bir sıcaklık belirmişti. "Size çay ikram edebilir miyim? Ben de şimdi biraz çay yapacaktım. Hiç zahmet olmaz. Ne olur çay içeceğinizi

söyleyin bana! Siz içseniz de içmeseniz de ben biraz içeceğim. Tabii ki, çayın izin verilen tek uyarıcı olduğunu düşünüp içimi rahatlatıyorum. Fakat doğrusunu isterseniz, benim gibi Britanyalı eski bir çay tiryakisi açısından ne olursa olsun bağımlılık sayılır."

Nasıl da yürekten sevilesi bir hali var, diye düşündüm. Augustus'un en sevilecek tarafı, içindeki korkudan arınmış şevkti. Başka insanlar geride durur, ikna edilmeyi beklerdi. Augustus sizinle tanışmak için kendisi gelirdi. Tüm ilgisini size, hepten alelade bir kimseye ya da herhangi bir şeye vermek için can atardı. Zekâsı, bu sınır tanımayan merakın bir sonucuydu ve o merak ne kadar da az sayıda insanda mevcuttu! Augustus çayı getirmek için odadan çıktığı sırada, Paul ve ben bir tiyatroda bulunan ve olanların bir perdenin sonu değil, hızlı bir sahne değişimi anlamına geldiğini bildiklerinden büyüyü bozmak istemeyen izleyiciler misali hiç ses çıkarmadan oturduk. Acaba Paul bu temsili nasıl bulmuş olabilirdi? Ona hiç bakmadım; yüzünde küçümseyici bir tebessüm göreceğimden ve bu yüzden ona öfkeleneceğimden o kadar çok korkuyordum ki! Augustus'un kıymetini bilmezse, dedim kendi kendime, kendi kaybı olur.

Augustus'un odası meyilli bir bahçeye bakıyordu. Bunun daha soğuk bir iklimde depresif bir etki yaratması mümkündü; oysa buraya hoş bir gölge ve serinlik verdiği söylenebilirdi. İçerisinde bulunduğumuz, epeyce geniş ve konforlu bir odaydı ve çıplak görünmesinin tek sebebi Augustus'un –dikkat dağıtıcı bulduğu açıklamasını yaparak– bütün resimleri indirmiş olmasıydı. ("Bir baktım ki, onların *içerisinde* çok fazla zaman geçiriyorum ve ayrıntıları seçip ayırmakla oyalanıyorum. 'Bak hele, bu ne kadar zekice!' ya da 'Adamın *bunu* yapma tarzı hoşuma gitmiyor' diyorum. Tabii ki, sanatçı olsaydık eğer, onları bambaşka bir şekilde ve bir bütün olarak görebilirdik. Şu güzellik ne acayip bir şey, değil mi? Belli ki bize bir şey anlatmak için oraya konmuş, fakat *güya* anlatması gereken şeyi anlatmıyor işte.")

Augustus, elinde çay malzemeleriyle, tıpkı bir hayalet gibi aniden ve sessizce kapı girişinde yeniden beliriverdi. Ayağından neredeyse hiç çıkarmadığı spor ayakkabılar, adımlarının olağanüstü derecede sessiz olmasına yol açıyordu. Üzerinde her zamanki gibi, hem sanatçıyı hem de ne iş olsa yapan adamları çağrıştıran bir kıyafet vardı: Manşetleri yıpranmış mavi bir iş önlüğü, denizcilerin

giydiği türden bir ağır iş gömleği ve dizleri yamanmış ve pek çok kez yıkanmaktan dolayı rengi solmuş bir blucin pantolon. Olanca tarafgirliğime rağmen, ona Paul'ün gözleriyle bakmaktan kendimi alamadım. Tabii ki o İsa sakalı yerli yerindeydi; pek düzgün ve sivri görünüyordu. Belli ki sakalını kesip düzeltiyordu da. Neyse, niye yapmayacaktı ki, Tanrı aşkına! Sakal, o ince ve güzel yüzünü, Tanrı'yı arıyormuşçasına geriye yatırmış gibiydi. Augustus'un çayları bardaklara doldurma işini aşırı bir itinayla yerine getirirken yeterince dünyevi bir hali vardı. Fakat Paul, sigara paketini çıkararak *bağımlılıklarından* bir tanesini açık ettiğinde, Augustus kül tablası aramak adına gereğinden fazla bir rahatsızlık gösterisinde bulundu. Bu tutumunda, "Siz sigara tiryakileri ne biçim bir esaret altında yaşıyorsunuz; hiçbir yerde gerekli tertibatınız olmadan beş dakika geçiremeyecek haldesiniz!" demiş kadar olmasını sağlayan inceden bir dokundurma söz konusuydu. Paul'ün de verilmek istenen mesajı kavradığını görmüştüm.

Bundan sonra ortama bir sessizlik çöktü. Paul'ü ilgilendirdiği kadarıyla bu durum mahcubiyetten veya dozu gitgide artan husumetten kaynaklanıyor olabilirdi, fakat beni hiç rahatsız etmemişti. Augustus'a yapılan herhangi bir ziyaretin başlangıcında sessiz kalınmasına fazlasıyla alışkındım ben. Hatta kendisi bunun, pratiğini yaptığı anımsama tekniklerinin bir parçası olduğunu söylemişti bana. Konuşmaya başlamadan önce kişinin "tortunun dibe çökmesine izin vermesi ve suyun berraklaşmasını beklemesi" gerekirdi.

Yeterli bir duraksamanın ardından Augustus'a, "Bana ödünç verdiğin, Gita üzerine yazılmış makaleyi okudum" dedim. İkisini de, Paul'ü sohbete doğrudan dahil etmeyecek kadar iyi tanıyordum.

Augustus ağırbaşlılıkla, "Teşekkür ederim" dedi. Sessizlik esnasında, iskemlesinin ucunda öne kaykılmış vaziyette oturmaktaydı; hareketsiz fakat bir o kadar tetikte bir hali vardı; uzun ve duyarlı elleri kucağında kavuşturulmuştu. Bu pozdayken bana çoğu zaman kulaklıklarını takmış, etrafındakilerin duyamadığı bir mesajı almakla meşgul olan bir telsizciyi anımsatırdı. Ve bunlar olurken, açık ve parlak mavi gözleri odak noktalarını yitirmiş ve en azından dış dünyaya karşı kör olmuş gibi görünürdü.

Augustus'un lafa girmesini sağlamak için, "Sorgulamaktan kendimi alamadığım bir ifade var," diye devam ettim, "bu da yazarın, pek az sayıda insanın şeyle ciddi şekilde ilgilendiğini baştan kabul

etmesi..." (Paul'ün canı cehenneme, dedim kendi kendime) "... yani bu şeyle ilgilenmek anlamında söyledim."

"Ah, sevgili Christopher, senin insan tabiatına dair iyimserliğine ne kadar imreniyorum ben! Aslında bu da bir nevi alçakgönüllülük. Sen buna erişmenin yolunu bulabildin diye her insanın ona son derece kolay ve normal şekilde kavuşabileceğini sanıyorsun." (Bir kez daha Paul'ün varlığının bilincindeydim. Yani, Augustus arada bir beni pohpohluyorsa bundan ne çıkardı? Onun beni pohpohladığını ve benim de buna bayıldığımı itiraf etmem gerekirdi. Tek istediğim, bunu şu anda yapmamasıydı.) "Korkarım ki sen ve ben gerçekle yüzleşmek mecburiyetindeyiz; bu şeyi bulmak adına arayışa *girmemiş* bir kimseyi fazlasıyla önemseyen bizim gibi insanlar açısından özellikle acı bir gerçek bu. Başka bir deyişle, bir ömrün sınırları içerisinde çok az sayıda insanın bu şeye *vakıf olabileceği* gerçeği. Bu da, sadece ve sadece dünyaya özgü katıksız insafsızlık, parmağını kapıya sıkıştırdığındaki gibi canını acıtmaya *–gerçek anlamda* canını acıtmaya– başladığında olur..." Konuştuğu sırada Augustus'un yüzü acıyla kasılmıştı; sözlerini gayri ihtiyari mimiklerine yansıtmak gibi bir huyu vardı. "İşte o zaman bu konuda bir şeyler yapmaya karar verirsin. Ve o vakit geldiğinde genellikle çok geç kalınmış olunur... Bu, Orta Dünya'dır; bunu aklımızdan hiç çıkarmamamız gerekir. Burası, amcamın cehennem olarak adlandırdığı şey (nihayetinde, geçici bile olsa, biz çağdaş insanların kabul etmek istediğinden daha nahoş olması muhtemel bir durum için pek de uygunsuz bir ad değildir bu) ile yine amcamın Gustave Doré tarzı bir cennet tasavvuruyla cennet olarak adlandırdığı şey arasındaki dünyadır. Ve bu cennetin de Vedalar'da bahsi geçen, farkındalığın o sarsıcı anlık olma hali yanında Brighton İskelesi'nden satın alınmış abuk sabuk resimli bir kartpostal gibi duracağından kuşku yoktur. Yaşadığımız *her* an ebediyettir. Ve hayatın *herhangi bir* anında zamanın ördüğü ağı yarıp geçmemiz mümkün olabilir. Ya da elimizden ayağımızdan bağlanmış olmasaydık bunu yapabilirdik," –Augustus prangalara karşı koyuyormuşçasına hafifçe kıvrandı– "ne var ki, tek bir kasımızı bile kımıldatamayız."

Paul, ondan hiç beklemediğim bir şekilde, "Bağlanmış olmakla neyi kastediyorsun?" diye araya girdi. Bütün bunları takip etme zahmetine dahi girmediği düşüncesindeydim. Gelgelelim, Augustus bu soru karşısında hiç istifini bozmadı ve Paul'e bir kez olsun bakmadan ya da ses tonunda değişiklik olmadan cevap verdi.

"Üç çeşit esaret vardır, değil mi?" Augustus uzun parmaklarıyla bunları bir bir saymaya koyuldu: "Bağımlılık, gösteriş ve antipati hissi. Hasretle arzuladığım şey, dünyaya kendim olarak gösterdiğim şey ve korktuğum şey. Aziz Francesco ile cüzamlının hikâyesini hatırlar mısın? Korku, hırsın kristalleşmiş halinden başka bir şey değildir. Ve gösteriş, hepsinin içinde en berbatıdır. Onun üstüne yoktur." Augustus, tanıdık bir romatizma sancısı hissetmiş gibi suratını buruşturdu. "İnsan *hiçbir zaman* güvende değildir. Her saniye tetikte olması gerekir. Tereddüde yer bırakmayan anımsanmışlıklar, tereddüde yer bırakmayan farkındalıklar – *bundan azı* hiçbir zaman yeterli olmaz. Ramakrişna'nın keşiş ve kumaş parçası meselindeki gibi. Ve Tanrı aşkına, dünyadan onay beklemekten vazgeç! Bu kararı kendi başıma vermeliyim; bu konuda, kendisi bizzat deneyip görmemiş olan bir kimsenin onayını isteyecek değilim. Kiniklerin o kadim alaycılığı vardır ya hani, insan tabiatını değiştiremezsin minvalinde. İnsan tabiatı diye bir şey yoktur hayatta! Bizler nasıl ki herhangi bir seviyeye alçalabiliyorsak, aynı şekilde herhangi bir seviyeye yükselebiliriz de. İşte böyle, Paul," –artık Augustus, Paul'e doğrudan hitap etmeye başlamış ve bunu da özel, sır paylaşmayı andıran bir yakınlıkla yapmıştı– "kendi suçluluğumuzun ve kendi ahlaki değerlerimizin keyfini sürmeyi amaçlayan bu feci arzunun üstesinden gelmek *zorundayız*. Kendimizi bu cinsten bir kibre kaptırdığımız müddetçe durum ümitsizdir. Francis de Sales'den de haberin vardır elbette, değil mi? *Nedametinizde bile barışçıl olun.*"

Kendi kendime gülümsedim. Augustus hoş bir şekilde ısınmaktaydı. Bunların hepsini muhtelif çeşitlemeler halinde defalarca dinlememe rağmen bütün bir sabahımı orada geçirmekten mutluluk duyardım. Asıl mesele, yalnızca Augustus ile birlikte olmaktan ve konuşma mecburiyeti hissetmemekten ibaretti. (Baş başa yaptığımız konuşmalar beni adeta cezbederdi, fakat bu bambaşka ve daha olağan türden bir deneyimdi.) Çenemi kapatmam ve o melodik sese kulak vererek ve bir yandan da vermeyerek kıpırtısız oturmam halinde, bir şeyler sözel olmayan bir düzlemde bana aktarılmaya başlardı. Korkularım ve şüphelerim çıktıkları deliklere çekilirlerdi. Kendimi dingin ve devamlılığı olan biri gibi hisseder ve "bu şeyin" hakikiliğinden *neredeyse* mutlak şekilde emin olurdum.

Fakat şimdi ayaklanmıştım. "Augustus azizim, benim utancımı biliyorsun. Yeniden dünya işlerine dönmek zorundayım. Gürül-

tücülerin ve hırslıların ve kibirlilerin ve küstahların ve kendini beğenmişlerin ortalığı birbirine kattığı ve insanı canından bezdirdiği ve olağan gürültü patırtılarını yaptıkları yere gitmem gerekiyor."

Augustus bu sözlerim üzerine kıkır kıkır güldü. Ortak noktalarımızdan biri de, neredeyse her zaman birbirimizin Victoria Dönemi edebiyatından yaptığı alıntıları tanıyabilmemizdi.

"Paul, buradan çıkınca beni stüdyodan arayabilir misin? Beşe kadar orada olacağım."

Paul gözlerini Augustus'tan ayırmaksızın ve dalgın bir ifadeyle başını salladı. Merakının uyandığı her halinden belliydi. Güzel, şimdilik fena değil, diye düşündüm.

Gelgelelim, arabama binerken büyük ihtimalle buluşmalarından bir şey çıkmayacağını kendime hatırlattım. Yılların büyüleyici konuşmacısı Augustus, bir iki saatliğine Paul'ü etkisi altında tutabilir ve aklını başından alabilirdi, fakat ona gerçek anlamda yardım etmesi mümkün olabilir miydi? Augustus'a güven besleyene kadar Paul'e yardım etmek olanaksızdı; Paul bu kadar kısa sürede o güveni nereden bulacaktı? Benim ona güvenmemden daha normal bir şey olamazdı; Augustus'un dört yıl önceki halinden şu andaki haline dönüşmesine tanıklık etmiştim. Bunun ne anlama geldiğini, onunla ilk kez bu sabah karşılaşan Paul'den beklemek mümkün olabilir miydi?

Londra'da tanıdığım Augustus'un sakalı yoktu ve İsa'yla aralarında büyük bir benzerlik söz konusu değildi. Titizlik derecesinde temiz tıraşlı, berberini ve terzisini aksatmayan, fakat şimdiki kadar büyüleyici ve konuşkan bir adamdı. Bloomsbury'de edebiyat camiasının katıldığı partilerin, Oxford ve Cambridge'deki profesör masalarının ve British Museum'daki okuma odasının gediklisiydi. Konferanslar verir ve yayınlar yapardı. Büyük bir çeşitlilik gösteren ilgi alanlarına sahipti: Evrim, biyoloji, astrofizik, prehistorya, filoloji, felsefe ve fizik araştırmaları. Seanslara katıldığı ve kimileri sonradan sahtekâr çıkan birtakım medyumlar üzerine bir çalışma yaptığı için dostları onunla dalga geçerdi. Karşımızda fazlasıyla hayat dolu ve merak bakımından hiçbir utanması sıkılması olmayan bir adam bulunduğundan, bizler onu sorumsuz biriymiş gibi görme eğilimdeydik. Hepimiz, çoğu zaman bunların sadece Augustus'un da haklarında henüz bir hüküm vermediği teoriler olduğunu aklımızdan çıkarıp onun şahane teorilerini dinlemeye bayılırdık.

1936'da Hindistan'a gitmek üzere ülkeden ayrıldı, çünkü Bengal'de bulunan bir üniversiteden profesörlük teklifi almıştı. Bu durum bizleri bir miktar hayal kırıklığına uğrattı, fakat bir yıl sonra yoga üstadı olmak üzere işinden ayrıldığının dedikodusu İngiltere'ye ulaştığında biraz rahatlar gibi olduk. Anlatılanlar, bizim inanmak istediğimiz Augustus'un tarzını daha fazla yansıtır gibiydi. Hugh Weston ve ben onu havaya yükselmeye çalıştığı sırada kötü bir şekilde düşerken, imkânsız denebilecek kadar çetrefilli bir duruşta kördüğüm olmuş ve yarım düzine eğitmen tarafından açılmak zorunda kalmışken ve yirmi dört saat gömülü kaldıktan sonra biraz soluk soluğa vaziyette nihayet diplomasını almak üzere gün ışığına çıkarken gözümüzün önüne getirip kahkahalarla gülmüştük.

Hâlâ Londra'da bulunduğum, fakat gemiyle Birleşik Devletler'e gitme hazırlıklarımı neredeyse tamamlamış olduğum 1938 Aralığı'na kadar Augustus'tan doğrudan hiçbir haber almamıştım. Augustus, söylediğine göre artık temelli yerleştiği Los Angeles'tan bana bir mektup göndermişti. Benim de yakın gelecekte Amerika'ya geleceğimi haber almıştı. Acaba onu ziyaret etmez miydim? Mektubu, o zaman bile bana tuhaf gelmiş olan bir cümleyle bitirmişti: "İşlerine burnumu sokuyormuş gibi görünmek yahut münasebetsizlik etmek istemem, ancak son zamanlarda –bir kez değil, fakat üç ayrı vesileyle– sana dair çok güçlü bir endişeye kapıldım."

Gelgelelim, 1939 Ocağı'nın sonlarında Birleşik Devletler'e ayak bastığımda California'ya gitmek gibi bir niyetim yoktu. İstediğimi sandığım her şey New York'taydı. Yeni hayatın başlayacağı yer orasıydı.

Bundan sonra olanlar ise bir başkası tarafından yapılmış kötü bir şaka kadar gülünçlükten uzaktı. Orada beni beklediğini sandığım hayatımın gerçek aşkının sadece bir başka gelip geçici ilişki olduğu anlaşıldı ve olay iki ay içinde sona erdi. Yeni hayatım, sözde aşkın temelleri üzerine kurulmuş ve otomatikman çöküvermişti. Bir sabah uyanmış ve son derece açık ve sakin bir şekilde, neden bu şehirde tek bir saniye kalmam gerektiğine ya da ayrılırsam ne yapacağıma veya nereye gideceğime dair hiçbir fikrimin olmadığını idrak etmiştim.

Sonraki birkaç haftayı hemen hemen yapayalnız geçirdim. Buz gibi ilkbahar öncesi rüzgârında Central Park'ta gezindim, otel odamda oturup pencereden dışarı, karşı çatıdaki bir su kulesine

bakıp durdum. Telefon çaldığında arkama döner ve susana kadar ona dik dik bakardım. Bu, içimdeki bir tür saldırganlık duygusunu tatmin eder ve takriben beş dakika süresince kendimi daha iyi hissetmeme yarardı.

Kendimi tekrar tekrar Dorothy ile Münih krizi sırasında yaptığımız son konuşmayı hatırlarken buluyordum. Dorothy bana hayatta, insanın komünizme inanarak çıkarabildiği anlamdan başka bir anlam bulup bulmadığımı sormuştu. Ona hayır cevabını verdiğimde, ne demek istediğimi, bir başka deyişle hayatta hiçbir anlam bulamadığımı tam olarak anlayamamıştı.

Beni şaşırtan, böylesi bir itirafı bu kadar gelişigüzel yapabilmiş olmamdı. Verdiğim cevabın, şu andakinin aksine o zaman içimi üzüntü ve dehşetle doldurmamasının sebebi ne olabilirdi? Bu durumun, hayatımın o günlerinde, kendime dair en acımasız gerçekleri ne dediğimi tam anlamıyla hissetmeksizin ve düşünmeksizin açık etmemden kaynaklandığı kanaatindeyim. Başkaları'nın oyununu oynadığım müddetçe düşünme ve hissetme eylemlerinden azadeydim.

Fakat artık düşünmek ve hissetmek zorundaydım. Elbette, oyun burada da oynanabilirdi, fakat oynayacak taraf ben değildim. Amerikalı Başkaları'nın varlık sebebi sadece Amerikalılardı; benimle hiçbir ilişkileri yoktu. Düşmanım bile değildi onlar.

Yaşadığım umarsızlıkta birden aklıma Augustus'un mektubunda yer alan son cümle geliverdi. Sözleri o anda bana fevkalade önemli göründü, hatta bir tür doğaüstü destek vaat etti. Şayet Augustus benim hakkımda gerçek bir endişe hissetmişse, Amerika'da bu endişeyi hisseden yegâne insanın kendisi olduğu kesindi. Ben de ona bir mektup yazıp bütün sorunlarımı anlattım.

Augustus ilk postayla mektubuma cevap verdi ve ondan sonra haftada iki üç mektup göndermeye başladı: Pasifizm, marjinal faaliyet, doğru geçim kaynağı ve bir kolektif şirket olarak düşünülebilecek grup üzerine sayfalar dolusu mektuplardı bunlar. Pek çoğunu anlamak için çaba göstermedim. Beni etkileyen ve cezbeden şey, Augustus'un otorite hissettiren üslubu olmuştu. Kendisinden istemem halinde bana kati talimatlar verebilecekmiş gibi bir hali vardı. Ve benim o anda istediğim tam da buydu. Disiplin özlemi çekiyordum.

California'ya gitme kararını veren ben miydim, yoksa benim adıma bu kararı veren Augustus muydu? Mektuplarında en başından beri oraya gitmemi beklediğini hissettiren dokundurmalar

olurdu; en sonunda, bana otobüs bileti parasını göndermeyi dahi teklif etti. Bu beni haddinden fazla duygulandırdı, çünkü o sırada, elimin altında –kullanmaya tenezzül etmem halinde kullanabileceğim– ücretsiz ve birinci mevkiye ait bir tren bileti vardı. Birkaç gün önce New York'taki temsilcim bana Hollywood film stüdyolarından birinde senaryo yazarlığı teklifi getirmişti. Bu bana kaderin bir işareti gibi geldi. Bunun üzerine kalkıp gittim.

Augustus muhakkak ki, Hindistan'da geçirdiği dönemin hiçbir anında yoga egzersizleri yapmış değildi. O kadarını hemen öğreniverdim. İlk karşılaşmamızda ben de kristal küreler ve çivili yataklar hakkında saçma sapan bir espri yapmıştım. Augustus kibarca muğlak görünmüş ve kederle tebessüm etmişti. Ertesi gün, bariz bir kayıtsızlıkla, bütün büyük hocaların bu gibi egzersizleri aydınlanma yolunda engel olarak eleştirmek konusunda fikir birliğine vardıklarını paylaştı. Bunlar en iyi ihtimalle fiziksel anlamda kendini beğenmişliğe ve cinsellik obsesyonuna yol açabilir, en kötü ihtimalle de beraberlerinde kaçınılmaz olarak ruhani gururu, megalomaniyi ve deliliği getiren birtakım psişik güçler ortaya çıkarabilirlerdi... Yine de, psişik güçlerin kulağa bayağı heyecan verici geldiği söylenebilirdi. Bunlara dair daha çok şey sormaya can atıyordum, fakat yaptığım nezaketsizlikten sonra çenemi kapalı tutmanın daha iyi olacağını düşünmüştüm.

O halde, Augustus kolejden ayrıldıktan sonra neler yapmıştı? Bunları yavaş yavaş öğrenecektim. İlgim cevapları hak edecek ciddiyete gelene kadar bunları bana anlatmayı ertelediğine kuşkum yok. Üstelik, nelerden söz ettiğini kısmen bile olsa anlayacak hale gelene kadar öğrenmem gereken yığınla şey vardı. İşe, bana kitap ödünç vererek başladı. Vivekananda, Brother Lawrence, William James, Bhagavad Gita, Thomas Kelly, Evelyn Underhill. Bunlardan bazıları ilk satırından itibaren bana hitap etmişti. Geri kalanlarla, estetik bakımdan kendimi cezalandırma ruhu içinde mücadele etmek durumunda kalmış, Augustus'un onlarda bulunduğu ve özünde değer taşıdığı konusunda beni temin ettiği şeyleri bulup çıkarmak uğruna, insanın midesini bulandırabilecek bir söz dağarcığına, pasaklı üsluba ya da salt düz ve hoyrat sıkıcılığa tahammül etmiştim.

Derken bir gün oldukça ani bir şekilde manastır hakkında konuşmaya başladı. Himalayalar'ın alçak tepelerine kurulmuş, dört bir tarafı çam ve Himalaya sediri ormanlarıyla çevrili bir yerdi burası. Aşağıdaki vadiler haftalar boyu bulutlar altında adeta nefessiz kalabilir, ardından hava açılır ve insan Tibet sınırı boyunca sıra sıra uzanan devasa, karlı zirveleri görebilirdi.

"Bunlara bakmak için Darjeeling'e çıkan turistler 'Ne kadar güzel!' derlerdi ve elbette güzeldiler; gel gör ki, basmakalıp güzellikten –resimlerdeki güzellikten– bu denli uzak düşmüş bir şeyi hayal etmek olanaksızdır. Kişi *sonsuz* uzak ve meşum bir şeyin huzurundadır. O zirveleri insana şunları söylerken hayal edebilirdin: Evet, bir *dünya* bu – fakat senin gibi küçük acınası yaratıklara göre bir dünya değil. Bu kondisyonsuz halinde yukarıda bizim aramızda tek bir saniye bile yaşayamazsın. Halihazırda tek yapman gereken orada bulunduğumuzu hatırlamak. Biz de zaman zaman bunu sana hatırlatmaya devam edeceğiz."

Manastır Brahman'a, yani biçimi veya nitelikleri haiz olmayan Tanrı'ya yönelik tefekküre adanmıştı. Dolayısıyla içerisinde türbe ya da tanrılara veya kutsal şahıslara ait herhangi bir görüntü ya da resim bulunmamaktaydı. Hiçbir ibadet töreni yapılmazdı; ortak dualaların okunması ya da ilahilerin söylenmesi söz konusu değildi. Aslında, sabit bir zaman çizelgesi yoktu. İnsan ne zaman isterse, yalnız başına ve odasındayken meditasyon yapardı. Augustus ilk başlarda mekândaki sessizliği neredeyse dayanılmaz bulduğunu söyledi. "Ta ki, yanlış olanın kişinin kendi temposu olduğunu anlayana kadar. Çünkü o vakte kadar insan kendi hayatını *prestissimo* yaşamakta olduğundan aynı şeyi orada da yapmaya kalkıyordu; bestecinin niyetini anlayamamış ve geleceğe dair ümit vermeyen amatör bir orkestra şefi misali."

Augustus manastırda yaşamaya yaz aylarında başlamıştı. Böyle olduğu halde, hâlâ az çok Londra günlerindeki Augustus olduğu düşünüldüğünde, oradaki hayat kendisine bir hayli zor gelmiş olmalıydı. Sonra aradan aylar geçmiş ve her yerin karlar altında kaldığı kış gelip çatmıştı. Keşişlerin yaşadığı minik kabinlerde ısıtma yoktu. Augustus içerideyken bile üzerine birkaç battaniye almak ve kulak kapakçıkları olan yünlü bir takke takmak zorunda kalıyordu. İlk sakalını da o dönemde bırakmıştı. ("İnsan sadece yüzünü sıcak tutmak gibi basit bir sebepten yola çıkar, sonra ona

alışır ve derken, sakalın cılız çenesini kapattığını kendine itiraf ederdi.") Keşişler sevimli ve dost canlısıydı, fakat içlerinden sadece bir tanesi, duraksayarak ve büyük güçlükle İngilizce konuşabiliyordu. Kütüphanelerinde Bengalce ve Sanskritçe yazılmış olanlar haricinde hiç kitap yoktu. Kışın beslenme düzeni pirinç ve sebzeyle, sebze olarak da çoğu zaman kurutulmuş balkabağıyla sınırlıydı. Çoğu zaman hava şartları onları günler boyu dışarı çıkmaktan alıkoyardı... Augustus bana bunları anlattığında kahkahalarıma engel olamamış, fakat içimde bir ürperti hissetmiştim. Böyle bir sıkıntının düşüncesi bile dağlar kadar heybetliydi ve bundan kurtulmanın tek yolu meditasyon yapmaktı!

Augustus'un "bu şey"in gerçekliğine ikna olması manastırda geçirdiği yıla rast geliyordu. Bu, kendi başına pek etkileyici bir durum değildi; insanın bu ortamda kendini neredeyse her türlü şeye inandırmasının mümkün olduğuna kuşku yoktu. Fakat o, Hindistan'dan ayrılırken inancını yanına almayı ve onunla buraya, California'ya yerleşmeyi başarmıştı. Beni asıl etkileyen de *buydu.*

Paul'den bütün gün hiç ses çıkmamıştı. Bu da beni tam olarak şaşırtmamıştı. Augustus'un ona kaldırabileceğinden çok daha fazla geldiğine ve şu anda da Paul'ün beni suçlayıp surat astığına kuşkum yoktu.

Peki ama Augustus'un kendisinden neden hiç ses çıkmamıştı? Bu kadar inatçılık raddesinde tepkisizlik sergileyen biriyle vaktini ziyan ettiğim için bana kızmış olabilir miydi? Hayır, bu hiç de Augustus'un yapacağı bir şey değildi. Üstüne üstlük, Paul'ün de ona ilginç geldiğinden emindim.

Eve döndüğüm ve erken bir akşam yemeği yediğim sıralarda bayağı meraklanmaya başladım. Augustus'un akşam meditasyonu –kendi deyişiyle, "üçüncü nöbeti"– şu sıralarda bitmiş olacağından ona telefon ettim. Cevap yoktu. Yarım saat sonra tekrar denedim. Yine cevap yoktu. Arabayla evine kadar gidip gitmemem gerektiğini düşündüm. İlk önce bir kez daha telefonu denemek iyi olacaktı.

"Ah, Christopher! Nasıl da harikulade bir şey bu! Al sana, ESP* denen o acayip şeyin bir kanıtı daha. Sanki başka kanıta lüzum varmış gibi... Şu anda seni aramak için elimi telefona götürmüştüm..."

"Birkaç kez aradım seni. Dışarıda mıydın?"

---

* (İng.) Extrasensory Perception: Duyu ötesi algı, altıncı his. (ç. n.)

"Hayır, buradaydım. Ama yalnız değildim. Ve içimden bir ses, dostumuzla kurulan bağın aşırı derecede kırılgan olduğunu ve tek bir an dahi kesintiye uğratılmaması gerektiğini söyledi. Beni bağışlayacağını umuyorum."

"Nasıl yani – bütün *gün* Paul'le mi beraberdin?"

"Aynen öyle, sevgili Christopher... O adı taşıyor olması ne kadar ilginç! Gerçi şimdiki durumda *Saul* daha uygun düşerdi... Kendisi buradan ayrılalı birkaç dakika oldu ve elbette, içimden gelen ilk şey bu tecrübeyi seninle paylaşmaktı. İnsanın hayatında karşılaşabileceği en tuhaf durumlardan biri olduğu muhakkak. Ve insan bu şeyle iyice içli dışlı olalı beri çok sayıda nevi şahsına münhasır vakayla karşılaşmıştır... Eğer ki bu sorum bir sırrı açık etmene yol açmayacaksa, dostumuz hakkında ne kadar şey bildiğini sorabilir miyim sana?"

"Epeyce şey bilirim. Bilirsin, hakkında epeyce konuşulan biridir kendisi."

"İnsanın edindiği izlenim de bu. Geleneksel olarak 'açık saçık' diye tarif edilen türden ayrıntıları ima etmiyordum aslında; hem kelimenin ne tuhaf bir kullanımıdır bu böyle! İnsanın sorası geliyor, açılıp saçılan da ne oluyor diye. Hayır, ben onun bıraktığı genel intibayı kastetmiştim. Sen, tabii ki, olağanüstü dil yeteneğini kullanarak bunu çok daha açık seçik tarif edebilirdin... İnsan ona baktığında, sence de *arkasında duran bir şeyler olan* bir şahsiyet görmüyor mu? Bireyin kendisi sessiz sakin, terbiye almış bir kimse ve katiyen yakışık almayan davranışlar içerisinde değil. Fakat arka planda –şayet o insanın içine korkular salacak kadar gerçekçi kitabı, Bardo Thödol'u* Asya fantezisinin bir eseri olarak değil de, bizdeki Batı psikolojisinin daha tanımlamaya bile başlamadığı birtakım durumları anlatan son derece isabetli bir psikoloji kılavuzu olarak kabul edersen– onun, her ne kadar istem dışı olsa da, kendi kendine yarattığı bir şeyin bulunduğunu varsaymak gerekir..."

"Augustus, ne demek istiyorsun?"

"Sanırım, birtakım eylemlerin her zamanki doğrudan ve birinci dereceden sonuçları (mesela arabamı yolun hatalı tarafında sürmeyi tercih ediyorum, haliyle polis bana mahkeme celbi gönderiyor) ortaya çıkarmakla kalmadığını ispat edilmiş bir şey olarak kabul-

* Tibet Ölüler Kitabı; insan ruhunun ölümden tekrar doğuma kadar bulunacağı koşulları ve geçireceği bilinç hallerini açıklayan bir Tibet kitabı. (ç. n.)

lenmemiz icap eder.. Hayır, söz konusu eylemler aslında bütün bir süreci harekete geçirirler. Ve ben, birtakım göstergelerden yola çıkarak, elimizdeki özel vakada yaşananın da bu olduğundan çok eminim. Çok derin bir düzeyde bir çeşit girdap meydana gelir ve o fırıl fırıl döndükçe içinde bir şey biçimlenir. Çok feci bir şeydir bu, üstelik insanın iradesine karşı sorumlu değildir. Kendine ait bir hayatı vardır. Bir müddet sadece yaramazlıkla *yetinebilir*; er ya da geç açıkça düşmanca ve kötücül bir hal alması kaçınılmazdır. Lear'daki o muhteşem 'takipçimden sakının' sahnesini hatırlar mısın? Dostumuzun arkasında gördüğüm şey de buydu benim. Kendisi de onun orada olduğunu biliyor –insan bundan tamamıyla emin olabilir– ya da en azından bunu bildiği anlar var ve aynı zamanda daha fazla geri çekilemeyeceğini de biliyor. Öyle ya da böyle ilerlemek *mecburiyetinde*. Yüzüne iyice baktın mı, Christopher? Gözlerinde çok acayip bir ifade var; hani bazen köşeye sıkışmış vahşi hayvan fotoğraflarında görürsün o ifadeyi. Fakat görülen ve hiçbir hayvanın taşımadığı ya da taşıyamayacağı başka bir şey daha var: Umutsuzluk. Çaresiz, negatif umutsuzluk değil ama. Dinamik umutsuzluk. Tehlikeli suçlular ve çok ender hallerde azizler yaratan cinsten bir umutsuzluk."

"Doğruyu söyle, bunun Paul'ün başına gelebileceğini düşünüyor musun gerçekten?"

"Ah, insan haddinden fazla akılsız olmasaydı şayet, hiçbir zaman *o* mesele üzerine herhangi bir tahmin yürütmeye kalkışmazdı! Mamafih, bu sabah şahsımı fazlasıyla duygulandıran bir şey oldu. Bu, sadece geçici bir duygusal tepki olmakla kalmayıp hakiki bir mutasyonun ilk belirtisi anlamına *geliyor olabilir*. Kaybedecek bu kadar çok şey varken insan umuda daima tereddütle yaklaşır. İnsanın şunu kendine hiç durmadan hatırlatması gerekir: Bu şey sadece bir adım uzağımızda bile olsa ona ulaşmak için birkaç ömre bedel bir yolculuk yapılmalıdır. Ah, yüce ve erişilmez ışık – sana bu kadar yakın olan benden ne kadar da uzaktasın! Tıpkı civcivin gagalayarak yumurtadan çıkmaya çalıştığı o olağanüstü dokunaklı anda olduğu gibi. Senin de bildiğin üzere, civcivin kabuğu kırmak için yalnızca sınırlı sayıda gagalama şansı bulunduğu hesaplanmış. O sayı geçildiği an, civciv hâlâ kabuğu kırıp çıkamamışsa eğer, zayıf düşecek ve çok geçmeden havasızlıktan ölecektir. Ve bence bu bir analojiden daha fazlasına karşılık gelir; belki de onu homoloji diye

adlandırmaya cüret edebilir insan. Hepimiz çılgınlar gibi kaçmaya, kendi engelimizi aşmaya çalışmakta ve bir zaman sınırlamasına karşı yarışmaktayız..."

Kendimi havasız kalan civcivlerden biri gibi hissederek umutsuzluk içinde "Augustus lütfen!" diye bağırdım. "*Bana sadece şunu söyle: Bu sabah neler oldu?*"

Sabırsızlığım yüzünden Augustus'un suratında şekillenen o belli belirsiz tatmin olma tebessümünü görür gibi olmuştum. Tabii ki bu devasa ölçekteki konu dışına çıkmalar daldan dala konan bir zihnin ürünü değildi; onlar Augustus'un konuşmasındaki zirve noktalarının iyice yükseklere çıkmasını sağlardı ve kendisi de bunu gayet iyi bilirdi! Fakat şimdi, beni tam da uygun biçimde hüsrana uğratmış olarak, ses tonunu değiştirmiş ve bir yeminli tanık gibi, gösterişli bir özen ve yalınlık içinde konuşmaya başlamıştı: "İkinci nöbete başlama vaktim geldiğinde, nöbetin bir kısmını isterse benimle paylaşabileceği önerisini getirdim. Kabul etmesi üzerine birlikte kulübeye gittik. O sırada, bana eşlik etme sebebinin meraktan mı, yoksa sadece kibarlıktan mı kaynaklandığı konusunda hiçbir fikrim yoktu. Mükemmel derecede sakindi. Belki de daha ziyade düşünceliydi. Bahçenin içinden yürürken ikimiz de konuşmadık. Kulübeye geldiğimizde ona oturacağı yeri gösterdim ve bir minder verdim. Her şeyi görebilsin ve bulunduğu ortama alışabilsin diye kapıyı açık bıraktım; senin de bildiğin gibi, kapı kapandığında pencere panjurları yüzünden içeride kesif bir alacakaranlık olur. Yerine alıştığında kapıyı kapattım ve kendi yerime geçtim. Sanırım aradan takriben on dakika geçti. Senin kendi kişisel deneyiminin ne olduğunu bilmiyorum, Christopher; bana kalırsa, kişinin zihnini dağıtan acınası unsurları kontrol benzeri bir durumda tutabilmesi için geçmesi gereken minimum süre budur. Neyse, en azından bir yere kadar zihnimizi yoğunlaştırmayı başarmıştık ki, dostumuz hıçkırıklarla sarsılmaya başladı. İlk başta öksürdüğünü sandım; derken sesler, gücünün son raddesine gelmiş ve bedeni harcadığı efora itiraz eden bir koşucunun kesilmiş soluğunu andırır bir hal aldı. Doğrusu spazmlar o kadar şiddetliydi ki, şahsım bunların az sonra biteceğine kesin gözüyle bakıyordu, fakat kesintisiz şekilde devam ettiler. Ardından, dostumuz dizlerini göğsüne çekerek ve tekrar serbest bırakarak hasırın üzerinde gerçek anlamda yuvarlanmaya başladı. Ta ki, şahsım bunun tam manasıyla bir nevi doğum

vakası olduğunu idrak edene kadar. İçindeki bir şey zorla dışarı atılmakta ve belki de dünyaya gelmekteydi. Ve ıstırabı, tahammülü olanaksız düzeydeydi."

"Peki sen ne yaptın?"

"Ah, beklemekten başka çare yoktu. Şahsım, olur da bir an evvel ihtiyaç duyulur düşüncesiyle, bir hazır olma halini elden bırakmamaya çalıştı. Krizin kendisi sona erene kadar yapılabilecek hiçbir şey yoktu. Zira, tabii ki, bu gibi vakalarda acının gerçekten de lüzumlu olması tamamıyla mümkündür. Doğumda olan da budur. Bloch'un Zürih'te yaptığı deneyleri hatırlarsın... Haliyle, beklemek gerekti. Ve çok yavaş bir tempoda, ıstırap içindeki bu genç hayvan sakinleşti; insanoğlu duruma el koydu ve yerden kalktı. Ve sonra çok tuhaf bir laf etti. 'Bana bunu neden yaptın?' dedi."

"Ne demek istemişti?"

"İnsan ne demek istediğini anlıyor, sanırım. Sadece, herhangi bir müdahalede bulunanın yanındaki kişi olduğunu düşünerek hata etmişti. Başka bir kimsenin tek yapabileceği –en iyi olasılıkla– onun için bir alan yaratmaktır. O alanda türlü türlü içgörü vuku bulabilir. Asıl muazzam derecede etkileyici olansa, Paul'ün kendini bu deneyime bütünüyle teslim etmesiydi. Kendi kendini tanımak çoğumuz açısından imkânsızdır, çünkü bu yolda önümüzde duran şeyi bir kenara itemeyiz. Fakat söz konusu durumda insan bütün bir ego kılıfının kendiliğinden düştüğü hissine kapılıyordu. Biliyor musun, Christopher, yüzü bir anda ergenlik öncesindeki bir oğlan çocuğunun yüzüne dönüşüverdi. Hakiki masumiyetin huzurunda durduğunu anlıyordu insan."

"Peki ondan sonra ne oldu?"

"Birlikte tepelerde yürüdük ve sürdüğü hayatı olanca samimiyetiyle bana anlattı. Hırs ve korku, hırs ve korku! İnsanın aklından neredeyse cehennemi geçirmeden duramadığı anlar oldu. Ve bir şekilde nasıl sarsıldığını açık etmeden dinlemek zorundaydın onu. Konuşması sona erdiğinde, duruma uygun düşecek laflar söylendi. Doğrusunun bu olduğu umut edildi."

"Peki, şimdi nerede?"

"Kendi başına kalmak ve düşünmek istediğini söyleyerek buradan ayrıldı. Onu alıkoymak aklımın ucundan geçmedi, elbette... Tek bir şeyden emin olabiliriz, Christopher: Yakın gelecekte sana pek fazla ihtiyacı olacak."

"*Bana* mı ihtiyacı olacak?"

"Yardım almak için ilk başvurduğu kişi sendin."

"Ama asıl görmek istediği de sendin."

"Birtakım şekillerde şahsımın ona faydası dokunabilir, evet. Fakat içgüdüsel olarak geldiği kişi sendin. Yaşadığın tecrübelerin onu anlayışla karşılamana olanak vereceğini bilmesinden dolayı sana geldi. İyi niyetin de cabası. İçgüdüsü doğru çıktı. Sen onu geri çevirmedin. Ve inanıyorum ki, çok yakında bir gün gelecek ve kendi kendine şunu diyebileceksin: Tanrı'nın inayetiyle bir insanın ruhunu kurtardım... Biliyorsun Christopher, bu tarz açıklamaları öyle kolay kolay yapmam ben. Fakat şunu söyleyecek kadar ileri gideceğim: Sen olmasaydın eğer, dostumuzun gerçekten de kendini çok karanlık bir yerde bulması işten bile değildi... Sana söylediği tek şeyi bana anlatmamış olması da önemli; yani canına kıymasına ramak kaldığını."

"Yani, evet, fakat..."

"Bunu yapmış olabileceğinden kesinlikle eminim. Artık o köşeden dönüldüğü kanaatindeyim, en azından şimdilik. Ama birtakım kaygılar yaşayacağın günler seni bekler. Ve inan bana, büyük bir hayranlık ve muhabbetle seni izleyeceğim. İyi geceler olsun, sevgili dostum."

"İyi geceler, Augustus."

"Tanrı'ya emanet olun, ikiniz de."

Bu sohbet esnasında muhtelif ruh hallerinden geçmiştim. İlk olarak, Augustus ile Paul'ün birbirlerini bu kadar ciddiye almaları beni düpedüz şaşırtmıştı. Ardından, Augustus'un bir türlü sadede gelmemesi yüzünden meraktan çıldıracak gibi olmuştum. Derken, Paul'ün bu ağlama numarasıyla kendini sadece ilginç göstermeye çalıştığı yolunda kuvvetli bir şüphe hissetmiştim. Sonra, her durumda Augustus'un eski kulağı kesiklerden olduğunu ve ona bu kadar kolay kanma ihtimalinin çok zayıf olduğunu düşünmüştüm. Bunun üzerine, Paul'ün –dürüst davranmışsa eğer– kendini açıkça Augustus'un bir numaralı çömezi ve ruhani düzlemde benim üstüm olarak konumlandırdığını kendime itiraf etmeye mecbur kalmıştım ve bu da onu fena halde kıskanmama yol açmıştı. Fakat sonra, en nihayet, Augustus beni Paul'ün kurtarıcısı olarak tayin etmek suretiyle her şeyi yoluna koymuş, Paul'e karşı fevkalade iyicil duygularımla baş başa kalmamı ve kendimi de bayağı aziz gibi hissetmemi sağlamıştı.

İlk başta niyetim elime bir kitap alıp oturmak ve Paul'ü beklemekti. Nasılsa çok geçmeden mutlaka ortaya çıkacaktır, diye düşünmüştüm. Fakat erken kalkmış olmak uykumu getirdi. Bunun üzerine, çarşafları oturma odasındaki yataklı kanepeye bırakıp, yastığa "Hepsi senin" yazılı bir not iğneledim. Kanepenin yanındaki bir masa lambasını açık ve daire kapısını aralık bıraktım. Sonra da yatak odasına gittim ve uyudum.

Telefon çaldığında hava çoktan aydınlanmıştı. "Umarım seni uyandırmamışımdır?" diyordu Ronny'nin sesi.

"Zaten kalkma vaktim gelmişti."

"Herhalde arkadaşınla ilgili haberleri almışsındır?"

"Arkadaşım mı?" Uyku mahmurluğu yüzünden hâlâ azıcık sersem gibiydim.

"Gerçekle yüzleşelim artık Christopher: O bundan böyle ya senin arkadaşındır ya da hiç kimsenin arkadaşı değildir."

"Ah, Paul'ü diyorsun. Sanırım yan odada uyuyordur. Bir dakika bekle, gidip bakayım."

"Hiç zahmet etme, azizim. Tesadüf bu ya, ben sana Paul'ün şu anda tam olarak nerede bulunduğunu söyleyebilirim. Şehir merkezindeki hapishanede!"

"Aman Tanrım! Sebep nedir?"

"İçkili araba kullanmak."

"Sen bunları nereden öğrendin?"

"Kefaletname görevlileri bize telefon ettiler. Tam *iki yüz elli dolar* istediler!"

"Siz de kabul etmediniz mi?"

Bunu biraz alıkça söylemiş olmalıydım, çünkü bu muazzam dertle bizzat uğraşma mecburiyetinin artık benim üzerime kalmış olduğu yavaş yavaş kafama dank etmekteydi. Fakat Ronny ses tonumdan bu durumu kabullenmediğim sonucunu çıkardı ve derhal savunmaya geçti.

"Kesin olarak reddettik! Ve şunu da söylemem gerekir ki, bence Paul onlara bizim adresimizi vererek büyük terbiyesizlik etmiş. Sen belki farkında değilsin, Christopher; Ruthie'ye ve *bana* söylediği *şeyleri* bir bilsen! Ve şimdi, ikimizi de bir daha asla görmek istemediğini fazlasıyla belli ettikten sonra çıkmış büyük bir soğukkanlılıkla onu bu rezaletten kurtarmamızı istiyor..."

Şimdi, asil davranmaya yönlendirilmiş ve en azından bunun keyfine varmaya niyetlenmiş olduğumdan, soğuk bir sesle "Sen merak etme" dedim. "Ben her şeyi halledeceğim."

"Ah, azizim, halledeceğini biliyordum!" Ronny rahat bir nefes aldı.

Hapishane ağzına kadar insanla doluydu. Çoğunu zenci ve Meksikalıların oluşturduğu uzun bir kuyruktaki ziyaretçiler tel örgünün önünde dirsek dirseğe istiflenmiş halde durmaktaydı. Sesinizin uğultuyu bastırıp duyulması için bağırmak zorundaydınız. Bir bakıma, burası da bir hastane sayılırdı; neredeyse herkesin dilinde aynı şey, yani "hasta"nın ne zaman taburcu edilebilecek kadar "iyi" olacağı konusu vardı.

Onca gürültünün ve pisliğin ve kötü kokunun ortasında Paul'ün rahatlamış ve bir şekilde kendi evindeymiş gibi bir hali vardı. "Gelmene gerek yoktu" dedi bana. Tavrında saldırganlıktan eser yoktu ve dudaklarında hafif bir tebessüm belirmişti.

"Ne bekliyordun? Seni burada çürümeye mi bırakacaktım? Yine de şunu söylemeliyim ki, Ronny ile Ruthie'yi değil beni istemiş olman gerektiğini düşünüyorum."

"Ronny ile Ruthie'yi *hiç* istemedim ki! Sen benim ne olduğumu sanıyorsun? Arayan şu orospu çocuğuydu, yani kefaletname görevlisi. Adama kefaletle çıkmak istemediğimi söylediğimde gidip onları aradı."

"İsimlerini nereden bulmuş?"

"Adamın beni tutuklayan polislerle konuştuğunu görmüştüm. Herhalde polisler ceplerimdeki belgeleri incelemiş ve ona söylemişler. Bu yüzden onları dava edebileceğime eminim, alçaklar. Birkaç dolar kazanacaklarını bilseler kendi büyükannelerini bile düzer bunlar... Doğruyu söyle, Chris, ölsem bile sürüne sürüne Ronny ile Ruthie'ye gideceğimi düşünmüyorsun, değil mi?"

"Hayır, yapmayacağını tahmin ediyorum."

"Yapmayacağımı *tahmin* ediyorsun!"

"Eminim yapmazsın."

"Bu daha iyi."

"Şimdi dinle beni: Ronny, kefaletin iki yüz elli dolar olduğunu söylüyor."

"Hiç utanması yokmuş bir de seni aramış. Bu yüzden onu hiç affetmeyeceğim, alçak herif."

"Ama iyi ki de aramış. Ben de gidip halledeceğim, hemen şimdi."

"Böyle bir şey yapmayacaksın. Daha önce de söyledim: Kefaletle çıkmak *istemiyorum ben*."

"Ah Tanrım, Paul! Ronny ile Ruthie'ye sormak istememeni anlıyorum, fakat ben hiç zorlanmadan o parayı sana ödünç verebilirim. Aslında, sen istesen de istemesen de bunu yapacağım."

"Anlamıyorsun, Christopher. O parayı ödünç alamam senden. Çünkü *hiçbir yerde hiç* param yok."

"Fakat Paul, sen... tamam haklısın... anlamakta *zorlanıyorum*... Yine de, dün bir miktar paran vardı, değil mi?"

"Yüz küsur dolar. Şimdi hepsi gitti."

"Arabana ne oldu?"

"Tam bir enkaz oldu."

"Ya sigorta?"

"Sigortam yok. Herhalde o konuda da sorun çıkacaktır."

"Anladım... Neyse, şimdilik bunların konumuzla alakası yok. İlk işimiz seni buradan çıkarmak."

"Niye sana izin verecekmişim?"

"Sırf *gururun* yüzünden bu çöplüğe kapatılmak istediğine ciddi ciddi inanmamı mı bekliyorsun benden? Gerçekten, tatlı biberim, hangi *cüretle* bu kadar yüksekten atabiliyorsun?"

Paul bunun üzerine sırıttı ve kısacık bir an kendimden bayağı memnun olduğumu hissettim. Bu durumun altından tam da Augustus'a yakışır bir çömez olarak kalkmamış mıydım?

Dört saat sonra, bundan o kadar emin değildim.

Kefaletname görevlisi ve polisle halledilmesi gereken formaliteler beklediğimden uzun sürdü. Nihayet Paul hapishaneden çıkarıldığında, enkaz halindeki arabasının çekildiği bir polis aracı otoparkına kadar gitmek ve içindeki valizleri alabilmek için izin çıkartmak zorunda kaldık. Üstelik, bagaj kapağı kazada yamulmuş olduğundan ve bir levyeyle kanırtılarak açılması gerektiğinden fazladan bir gecikme daha yaşandı.

Ve onca telaşın ortasında Paul büyük bir rahatlıkla, bunun kendisinin California'daki ilk içkili araba kullanma suçu olmadığını

söyledi. Geçen gelişinde de tutuklanmış ve para cezası almıştı. Bu kez, kendisine para cezası ödeme seçeneği sunulmaksızın, üç ay hapis mahkûmiyeti alması yüksek bir ihtimal gibi görünüyordu!

Böylece arabayla Wilshire Bulvan'ndan batıya giderken içimdeki kuruntularla baş başa kaldım ve kendime sordum: Ben şimdi onunla ne yapacaktım? Sorunu tekrar Augustus'un üzerine atamayacağım muhakkaktı. Dönüp dolaşıp tekrar A pozisyonuna gelmiştik, ama arada büyük bir fark vardı: Dün Paul hiç değilse, bir erkek Mecdelli Meryem cazibesine sahip olduğu iddiasında bulunabilecek durumdaydı (şayet Mecdelli Meryem ilgi alanınıza giriyorsa elbet); oysa bugün insanın canını sıkacak kadar sıradan ve ikili oynayan bir kaybedenden başka bir şey değildi.

Dün akşam neler olduğu hakkında az çok tahmin yürütebileceğimden emindim. Augustus ile haddinden fazla içli dışlı olmasının sonucunda Paul şiddetli bir antipati nöbeti geçirmişti. (Hakkında çok şey bilen insanlardan nefret ettiğini kendisi anlatmamış mıydı bana?) Bunun üzerine kendini en yakın bara atmış, kör kütük sarhoş olmuş, arka odada poker oynayıp bütün parasını kaybetmiş ve en sonunda arabasını parçalamıştı.

Ve tamamıyla beş parasız olduğu gerçekten doğruysa (ben doğru olduğu kanaatindeydim, çünkü Paul bu tarz bir yalan söyleyemezmiş gibi geliyordu), bu durumda artık her şeyin benim tarafımdan ödenmesi gerekecekti. Şu veya bu şekilde ondan kurtulmak adına fazla yakışıksız kaçmayacak bir bahane icat edene kadar durum böyleydi.

Bu arada yorgundum, acıkmıştım ve moralim bozuktu. Böyle olunca, Beverly Hills'e geldiğimizde –neşemi yerine getirmek umuduyla– onu pahalı bir restoranda öğle yemeğine davet ettim. Gittiğimiz yer, tesadüf eseri, Ruthie ile Ronny'nin de aramızda bulunduğu o ilk gün Paul'le tanıştığımız restoran çıktı.

Yerimize oturduktan sonra Paul, "Herhalde dün gece neler olduğunu bilmek istersin" diye lafa girdi. Bunun kulağa bir suçlama gibi gelmesini sağlamıştı.

"Bana anlatmak niyetinde değilsen bilmek istemem."

"İlgini çekmediğini mi söylüyorsun?" Kısacık bir an, gözlerini hiç ayırmadan bana baktı; sonra o hayret verici zihin okuma becerisiyle, "Yoksa bir tahmin yürütebileceğinden çok mu eminsin?" diye sordu. O incecik ve huysuz tebessümüyle gülümsüyordu. "Bildiğin bir şey var mı? Aslında bayağı şaşırabilirsin."

"Tamam, hadi bakalım, şaşırt beni."

"Peki, en baştan alayım: Günün büyük bölümünü Augustus'la birlikte geçirdim..."

"Evet, biliyorum. Ben..." Kendimi tuttum. Aptalca bir dil sürçmesiydi. Paul de üzerine atladı. "Onunla konuştun mu? Sana ne anlattı?"

"Özel bir şey değil. Sadece senin orada epey kaldığını söyledi."

"Ah... Neyse işte, adamın akşam yemeği vaktine kadar oradaydım ben. Kalıp onunla birlikte yemek yememi teklif etti ama ben kendi başıma takılmak istedim. Arabayla şehir merkezine gittim ve bir bara girdim... Niye sırıtıyorsun sen?"

"Çünkü çok şaşırdım."

"Sana bir şey söyleyeyim mi şekerim? Kendin huysuz ve ihtiyar bir İngiliz püriteni olduğundan barların sadece günah ve müstehcen şaka kaynayan izbe yerler oldukları kanaatindesin. Hayatta olup bitenlere dair tek bir şey anlamak gibi bir niyetin varsa öğrenmen gereken şudur: Bu dünyada bütün düşünüp taşınma işlerini barlarda halleden ve kendi doğal benliklerine sadece barlarda kavuşan bir sürü insan var; misal, senin bu teyzeciğin. Ve bu insanların bardayken sarhoş olacağı tutarsa, bu tamamıyla arızi bir olaydır ve hiçbir şeyi kanıtlamaz."

"Anlıyorum. Teyzecikten özür dilerim... Ve büsbütün arızi..." Tam o sırada garson masamıza gelmişti. "Ne içeceksin?"

"Bir duble Gibson."

"İyi. Bana da aynısından."

"*Güzel!*"

"Neymiş güzel olan? Anlattığın şeye devam etsene."

"Neyse, sanırım o barda epey bir süre kaldım. Birkaç saat. Her neyse, gece yarısı civarında şu pek sert Meksikalı oğlanlar –*pachuco** idi bunlar– içeri girdi. Hepsi de bir çeteye mensuptu, ancak bunu biraderlik olarak adlandırıyorlardı. Ve bana kız arkadaşları, toplantıları, çete savaşları hakkında ne var ne yok hepsini anlattılar. Sonra da beni gizlenme yerlerine götüreceklerini söylediler. Arabama doluştular ve içlerinden biri kendisinin kullanacağını söyledi. Aldırış etmedim. Herhalde ben de sarhoştum, çünkü oğlanın kafasının acayip iyi olduğunu gayet güzel anlamıştım. Benim de ot tüttürmemi istediler, ama ona uygun bir kafada değildim. İyi

* ABD'deki Meksika kökenli çete mensubu gençlere verilen ad. (ç. n.)

ki de değilmişim, olanları düşünürsen... Dur bakayım... ah, evet, gizlenme yerine gittik. Çocukların tekilası vardı ve şişeyi elden ele dolaştırıp hepsini içtik. Ve sonra başka bir oğlan geldi... Yok, ondan önce benimle kan kardeşi olmak istediklerini söylediler ve bıçakla kollarımıza çentik attık. Bak..." Paul gömleğinin kolunu yukarı çekti ve ön kolundaki uzun çiziği gösterdi. Şişmişti ve kenarları iltihap toplamıştı.

"Berbat görünüyor."

Paul ilgisizce, "Mikrop kapmıştır herhalde" dedi. Derken şu öbür oğlan geldi ve uzun süre İspanyolca konuştular. Sonra da bana çete biraderlerinden birinin fahişelik yaparken ahlak zabıtası tarafından yakalandığını anlattılar. Zabıta oğlanı parkta orta yaşlı bir herifle yakalamıştı ve ikisini de Lincoln Heights'a götürecekti ve bu, oğlan açısından ıslahevine gönderilmek anlamına geliyordu. Fakat şimdi, ahlak zabıtası bu ikisiyle birlikte parkın etrafında bir araba turu atmaktaydı. Birilerinin kendilerine rüşvet teklif edip etmeyeceğini görmek üzere işi ağırdan alıyorlardı. Orta yaşlı herifin üzerinde hiç para yokmuş ve para istemek için karısını aramaya da korkuyormuş... Bunun üzerine bütün çocuklar gözlerini bana dikti, içlerinden biri "Biraderler daima birbirini kollar" dedi. Ben de polis memurlarını halletmek için ne kadar para lazım olduğunu sordum ve onlar da üzerimde ne kadar para olduğunu sordular. Onlara gösterdim ve bunun muhtemelen işi göreceğini söylediler... Neyse, parayı alıp gittiler ve az sonra polisten kurtardıkları çocuk da onlarla beraber geldi. Ve bana sarılıp teşekkürler etti ve çocuk güzel bir kız kardeşi olduğunu, canım ne zaman isterse onunla ücretsiz birlikte olabileceğimi söyledi. Ya da tercih etmem durumunda onunla da olabilirdim. Doğrusunu istersen, El Greco tarzındaki o uzun suratlıyla güzel de sayılırdı, zaten hepsi o tipteydi... Neyse, sonra hep birlikte dışarı çıkıp bir yere kutlamaya gidecektik. Direksiyonda aynı çocuk varken –belki de ötekilerden biriydi; öyle bile olsa onun da kafası çok iyiydi– tekrar yola koyulduk ve çok geçmeden bir sokağın köşesini doksanla dönmeye çalışırken araba patinaj yaptı; patinaj yaparak bodoslama sokağın karşısındaki, park halinde bir araca çarptı, geriye savruldu ve arkaya patinaj yapa yapa bir telefon direğine girdi. Hem önden hem arkadan darbe almıştık. Birkaç dakikalığına kendimden geçmiş olmalıyım. Galiba kafamı vurdum, ama yara bere izi bulamadım. Dolayısıyla, bildiğim bir sonraki şey polislerin geldiğiydi."

"Çocuklara ne oldu?"

"Ah, hepsi tüydü."

"Amma da kan kardeşleriymiş!"

"Sen o tip çocukları anlayamazsın, Chris. Aynı durumda benden de aynısını yapmamı beklerlerdi. Üzerinde anlaşmaya varılmış şeylerdendir bu; uçaktan paraşütle atlamak gibi."

"Ama Paul, bunu kafam almıyor bir türlü... Hayatta sahip olduğun bütün parayı onlara vermişsin; hikâyelerinin baştan sona bariz şekilde yalan olduğunu fark etmedin mi?"

"Muhtemelen öyleydi. Konu bu değil. Bak, bunu anlamanı beklemiyorum..."

"Bunu *bir kez* daha söylersen bağıracağım!.. Garson, iki Gibson daha lütfen."

"Ama ben gerçekten de o çocukların kardeşi gibi hissettim kendimi. Onlarla tanışır tanışmaz, düşündüm ki, benim yerim bu insanların yanı. Sonuçta ben de bir fahişeyim. Ruthie ile Ronny de bunu hiç unutmamışlardı; ağız dalaşı yaparken ortaya döküldü işte. Ve düşün, ben onlarla uyum içinde ve canım cicim yaşamıştım; meğer onca zaman karşı saflardaymışız. Çocuklara o parayı vermek kendimi harika hissetmemi sağladı. Ait olduğum tarafa geri döndüğümü hissettim."

"Bunun hiç üzerime vazife olmadığını biliyorum, ama... hep senin çok zengin olduğunu hayal etmişimdir. Senin bir çeşit şeyin... yani düzenli gelirin yok muydu?"

"Tabii vardı. Doğrusu, iki tane vardı. Ne var ki, Ludwig-Joachim'e asla güven olmaz ve ihtiyar serseri şimdi de çekip Arjantin'e gitti. Condesa'nın parasının çoğu da işgal altındaki Fransa'da kaldı; gerçekten kadının eli kolu bağlı, yani hiç para yollamadığı için onu suçluyor değilim. Savaş bitene kadar bekleyeceğim artık."

"Yani elinde avucunda kalanı mı harcıyordun?"

"Aynen öyle."

"O tükendiğinde ne yapmayı planlıyordun peki?"

"Sanırım Ruthie'nin sırtından geçinecektim. Başka biri çıkana kadar."

"Sen de tuttun onunla kavga etmek için o ânı seçtin demek! Sana bir şey diyeyim mi? Eğer o çocuklar senin nasıl da berbat bir kaltak olduğunu bilselerdi, seni biraderler çetesinden atarlardı!"

Akşam öğününe biraz yiyecek satın almak için markete uğradığımızdan daireye öğle sonrasının ilerleyen saatlerinde döndük. Paul market alışverişini insanın tüm ilgisini gerektiren önemde bir olaya dönüştürmeyi başarmıştı. Meyvelerle sebzeleri sanki kravat ya da çoraplarınış gibi büyük bir özenle seçmişti. Artık öğle yemeğindeki içkilerin sarhoşluğunu da üzerimden epeyce atmış bulunuyordum, fakat ruh halim yemek öncesindekinden çok daha iyiydi. Paul ikimize kahve yaptı.

Damdan düşercesine, "Senin meditasyon saatin gelmedi mi?" diye sordu.

"Evet, galiba öyle."

"O zaman git yap, ne duruyorsun?"

"Sen ne yapacaksın?"

"Ben de seninle birlikte oturabilirim, yani rahatsız olmayacaksan."

"Hayır, tabii ki rahatsız olmam." Fakat rahatsız olurdum, hem de çok. Bu oturma fasılları hayatımda yaptığım en mahrem şeyler arasındaydı. Augustus'la beraber oturmak bile beni mahcup ederdi. Paul ise çok daha büyük bir mahremiyet ihlali yaratacaktı.

"Dün onunla birlikte oturduğumu Augustus söylemedi mi sana?" Bunu sorarken bir yandan da dikkatle yüzüme bakıyordu.

"Yani evet, şöyle bir bahsetti... Nasıl geçti?"

"Bilmem ki. Tuhaf olan..."

"Bir şeyin varlığını mı hissettin yoksa?"

"Ne hissettiğimi ya da ne hissetmediğimi bilmiyorum. O konuda bir karara varamadım. Yine de tekrar denemek isterim."

Böylece bağdaş kurmuş vaziyette yerde oturmaya başladık. Ben odanın bir köşesinde Hintli tarzında yerde oturmayı severdim. Bunun avantajı insanın hepten alışkın olmadığı bir pozisyon olmasından kaynaklanıyordu. Her şeyi –mobilyaları, tavanı, pencereden görünen manzarayı– bambaşka bir açıdan görürdünüz ve bu bile tek başına, gözlerinizi her açışınızda, yapmaya çalıştığınız şeyin daimi bir anımsatıcısı yerine geçerdi. Hâlâ birkaç dakikada bir gözlerimi açma isteğine karşı koyamadığımı fark etmiştim.

Bu akşam da her zamanki dikkat dağıtıcı etkenler mevcuttu: Sokaktaki trafik, binanın bir yerindeki açık bir radyo, ayak sesleri, insan sesleri, buz kutusu motorunun kendi kendine açılma ve kapanma sesi. Fakat Paul bunların tamamını hükümsüz kılmış

gibiydi; bugün onun varlığına dair yoğun bir farkındalık haricinde bir şey hissettiğim yoktu. Sanki her ikimiz de orada çırılçıplak oturuyor gibiydik; içinde bulunduğumuz durum o türden bir içli dışlılık hali barındırmaktaydı. Peki ama birbirimize dair gerçekte ne biliyor olabilirdik? İkimizin burada ve bu vaziyette bulunması ne olağanüstü bir şeydi! Bizim gibi birbirine hâlâ yabancı olan iki insan, adeta kendisini bu odaya ve bu âna yöneltmiş olan pamuk ipliğine birer ucundan tutunmuştu sanki. Hayatta tesadüfle olan bir şey var mıydı? Augustus buna hayır cevabını vermişti. Paul ve ben karşılaşmıştık, çünkü birbirimize ihtiyacımız vardı. Evet, şimdi bir anda bunu görebilmiştim: Paul'ün bana ihtiyacı olduğu kadar benim de ona ihtiyacım vardı. Güçlerimiz ve zayıflıklarımız birbirini tamamlıyordu. Hayata tek başımıza değil, bir arada devam etmek ikimiz için de daha kolay olacaktı. Ne var ki, ilk adımı atmak bana kalıyordu.

Bu fikre dair çağrışımlar gitgide daha açık seçik bir hal aldıkça heyecanım da tırmanmaya başladı. İnsanın ömründe bir kez olsun herhangi bir şeyi zorlama olmaksızın yapması, tamamıyla özgür bir eylem sayesinde hırs ve korku kalıbını yıkması ne muazzamdı! Daha güzeli, bunun hangi eylem olabileceğini yeni fark etmiş olmamdı. O halde neden olmasındı? Bunu neden göze almayacaktım?

Kafamda şekillenmiş olan fikir, ortaya atmak istediğim plan beni o kadar heyecanlandırmıştı ki, Paul'e derhal söylemeye can atıyordum. Meditasyon yapmaya uğraşıyordum, fakat yapamıyordum. Paul'den başka bir şey düşünemez olmuştum. Madem öyle, ben de onu meditasyonun içine getirecektim. *Biz artık beraberiz*, dedim "bu şey"e. *Ona da yardım et. İkimize yardım et. Yanımızda olduğunu anlamamıza yardım et...* Paul için dua etmiştim! Bunu yapmış olmanın ve ona hiçbir zaman anlatamayacak olmanın düşüncesi son derece sarsıcı ve heyecan vericiydi. Bunu yapmış olmaktan dolayı, içimden çıkan büyük bir sevgi dalgasının ona doğru gittiğini hissettim. Bundan böyle, gerçek anlamıyla kardeş olacaktık biz... Bu da *pachuco*'ların kolunda açtığı yara izine sürmek üzere tentürdiyot satın almayı unuttuğumu aklıma getirmişti...

Gözlerimi bir sonraki açışımda ve saatime göz ucuyla bakışımda, nihayet meditasyonu sona erdirme vaktimiz gelmişti. Yerimden fırlayarak ayağa kalktım. Paul gözlerini açtı ve başını

kaldırıp bana baktı. Hafiften sersemlemiş bir hali vardı ve içimden bir ses kendini fazlasıyla yoğun biçimde olaya kaptırmış olduğunu söylüyordu.

"Paul, sana söylemek istediğim bir şey var. Ve ben bitirene kadar lütfen sözümü kesme. Sana deli saçması gibi gelse bile bunu yapma. Çünkü gerçekten ciddiyim... Bak şimdi, senin de bildiğin gibi bunca zamandır film sektöründe çalışmaktayım ve hatırı sayılır miktarda para kazandım. Vergiler ve benzeri masraflar için kenara ayrılanların haricinde bankada yaklaşık yirmi bin dolarım var. Şimdi..." Bu aşamaya geldiğim sırada hakikaten nefesim kesildi ve sözlerime devam etmeden önce kısa bir an duraksamak zorunda kaldım. "Bunun yarısını sana *vermek* istiyorum. Demek istediğim, onu gerçekten ve olması gerektiği şekilde, hiçbir şart ya da koşul olmaksızın sana vermek niyetinde olduğum. Parayı almanı ve bununla canın neyi isterse onu yapmanı istiyorum. Hatta, parayı hangi bankaya yatırdığını ya da nereye harcayacağını bilmesem daha bile iyi olur. Kabul etmen halinde para sadece sana ait olacak ve bu konu bir daha hiç açılmayacak... Dur şimdi, başka bir şey daha var. Sen ne kadar istersen, burada kalmanı ve benimle birlikte yaşamanı rica ediyorum. Oturma faslını birlikte yapabiliriz ve bütün kurallara riayet edilmesi konusunda birbirimize yardım edebiliriz ve belki de birlikte çalışabiliriz. Augustus'un sözünü ettiği kitapların bir kısmını okuyabiliriz... Bunun hayırseverlikle alakalı bir teklif olduğunu düşünme, çünkü gerçekten de yoldan çıkmamak için birine ihtiyacım var ve sanırım sen de aynı durumdasın... Dinle, eğer istemiyorsan şu anda bir cevap vermesen de olur. İyice düşün taşın. Ben söyleyeceğim her şeyi söyledim."

"Ortada *benim* düşünüp taşınacağım bir şey olduğunu sanmıyorum. Bence *senin* iyice düşünüp taşınman gerek."

Paul'ün yanıtı beni hayal kırıklığına uğratmıştı. Bunun başlıca sebebi, teklifimin hemen sonrasında aldığım tepki sayesinde, isteklerimi pişman olmama kalmadan ona çabucak kabul ettirmeyi arzuladığımın farkına varmamdı. İnatla, "Ben kararımı verdim" dedim. "Sence karar vermemiş olsaydım bunların hepsini anlatır mıydım?"

"Peki o zaman..."

"Kabul ediyor musun yani?"

"Benim yerimde sen olsaydın ne yapardın?"

Şevkimin sıcaklığı takriben on derece düşmüştü. "Anladığım kadarıyla, bunun gibi bir sürü teklif almış olmalısın" dedim.

"Hiçbir zaman, senin deyişinle şart ya da koşul içermeyen bir teklif almadım."

"Bunun da şartlar ya da koşullar içereceğini mi düşünüyorsun yani?"

"Umarım içermiyordur tatlı biberim, senin iyiliğin için."

"İyi, karşına ziyadesiyle yozlaşmış insanların çıktığını biliyorum ve benim de tıpatıp onlar gibi olduğumu ve bunun da sadece yapmacık bir harekete karşılık geldiğini düşünüyorsun diye seni suçlayacak değilim. Mesele şu ki, bu sefer yanılacağın tuttu ve ben de bunu *ispat edeceğim* sana. Belki de, senin şu *Pislik olduğumu biliyorum, demek ki sen de öylesin* tavrına derman olur bu; belki de olmaz. Umurumda değil." Ona karşı gözümü döndüren bir öfke içindeydim ve öfkem beni taşkın ve gösteriş kabilinden bir harekette bulunmaya yöneltti. Çek defterimi çıkardım, Paul'ün adını ve on bin doları yazdım ve imzaladım. (Bunu yaparken içimde ölümcül hastalara özgü bir sızı hissettiğimi itiraf etmem gerek.) Çeki Paul'e fırlatıp histeri sınırında gezinen bir sesle, "Ve şimdi," diye bağırdım, "bunu al ve defol git buradan!"

Paul kafasını geriye attı ve kahkahalara boğuldu. "Tanrım! Şu stüdyonun seni çalıştırmasına hiç *şaşmamak* gerek! Sen eğlence sektöründen ayrıldığında halleri ne olacak? Adamlar iflas eder! Ha ha, bir yaşıma daha girdim! Şunu kafana soksan iyi edersin şekerim: Teyzeciğinin *hiçbir* yere gittiği yok. Kendisi buracıkta kalıyor ve senin akşam yemeğini hazırlıyor. Ve bundan böyle paran cebinde kalacak, çünkü o şık restoranlardan uzak duracaksın ve hakiki ev yemeği yiyeceksin." Paul kollarını boynuma doladı ve bana sarıldı. Yanaklarımız birbirine değdi. Ben de gülmeye başladım. Ama çek hâlâ elimdeydi.

"Al işte" dedim.

"Sende kalsın, Chris. Yarın bankaya yatırırım. Tabii bunu yapmamı hâlâ istiyorsan."

"Şimdi al. Cebine koy."

"Dediğin gibi olsun."

Büyük eylemim tam anlamıyla başarıya ulaşmamıştı. Teklifimi yaptığım sırada beklediğim duygusal orgazmı yaşayamamıştım. Ama yine de her şey bir anda sımsıcak oluvermişti. Aramızda ne-

redeyse çocuksu samimiyette bir olay yaşanmıştı ve belki Paul bu yüzden mahcup olmuştu. Benim mahcup olduğum muhakkaktı. Birden mutfağa girdi ve akşam yemeğimizi hazırlamaya başladı. Peşinden gittim. Nedense olayı bir şekilde duygusallaştırma gereksinimi hissetmiştim.

"Belki de Augustus'a telefon etmek gerekebilir" dedim.

"Neden?"

"İşte, olanları anlatmak için."

"Neyi anlatmak için?" Paul'ün üzerine inandırıcılık dozu yüksek bir benim neden bahsettiğimi anlamama havası gelmişti.

"İşte, bi–" Kendimi tuttum. Az daha "bizi" diyecektim ve bu deyiş bir anda gülünç gelmişti bana; sanki nişanlanmıştık da ondan bahsediyordum. "Bizim karar verdiğimiz şey hakkında."

"Niye ona anlatacakmışız ki?"

"İşte, seni pek beğendi ya..."

"Sana böyle mi söyledi?" Paul'ün sesinde hafiften hor gören bir tını varmış gibi hissettim.

"Evet, böyle söyledi. Sen bizzat bunu hissetmedin mi peki?"

"Şekerim, senin ihtiyar teyzeciğinin her türlü insandan her türlü sevimli konuşmayı duymuşluğu var. Mr. Parr'ın kendisi de acayip sevimli konuşuyor. Ama teyzeciğinin konuşmaya karnı toktur. Milletin nasıl davrandığını görmek için bekler. Mr. Parr'ın bana teklif filan getirdiğini görmedim."

Paul'ün kasıtlı ve hatta müstehzi bir şekilde bana iltifat ettiğinin bilincinde olduğum halde zevkten kıpkırmızı oldum. Paul'ün Augustus'a karşı bu tavrı takınmasından memnuniyetsizlik duymadığımı fark ettim. Biraz üstüne giderek, "Ondan hoşlandığını sanmıştım" dedim.

"Hoşlanmış olabilirim. Hoşlanmamış da olabilirim. Henüz karar vermiş değilim."

O gece yatağımda yatarken, bir sesin alçak tonda şunları söylediğini duydum: *Parayı toplu şekilde ona vererek pek aptallık etmiş sayılmazsın. Belki uzun vadede böylesi senin için daha ucuza gelir. Artık ona devamlı cep harçlığı vermek ve faturalarını ödemek zorunda değilsin. Ve paralar suyunu çektiğinde, o da bir daha senden para isteyecek yüzü bulamaz.*

Başımı öfkeyle yastığın öbür tarafına çevirdim. Sesi reddettim. Ona dair herhangi bir sorumluluk almayı kabul etmedim. Söyledikleri zarafetten uzak, münasebetsiz ve berbat derecede zevksiz şeylerdi. Zira, bu benim için yeni bir hayatın arifesiydi; New York'ta süreceğimi düşündüğüm türden bir hayat değildi bu, fakat her bakımdan yepyeniydi. Augustus'un deyişiyle bir gayeye yönelmiş bir hayattı. Her ânı maksatlı bir yaratım ve haliyle şahane bir macera anlamına gelecekti... Her neyse, fikir genel itibariyle buydu. Daima başarı kazanacağımız umuduna bel bağlamak olmazdı. Fakat hiç değilse birbirimize kuvvet verebilecektik. Ve denemekten vazgeçmediğimiz müddetçe başarısızlık diye bir şey söz konusu olabilir miydi?

Birlikte geçirdiğimiz ilk hafta aynı zamanda benim de stüdyodaki son haftam olduğundan, bütün rutinimiz belirlenene ve uygulamaya konana kadar aradan takriben on gün geçmesi gerekti. İlk başlarda Paul radikal tavrıyla beni bayağı bir ürküttü. Augustus'un ona anlattıklarını, hiçbir tereddüde yer bırakmaksızın, tamamıyla harfi harfine kabul etmeye hazırdı. "Mistikler gibi yaşayacak mıyız, yaşamayacak mıyız? Ya bu deveyi güdeceksin ya bu diyardan gideceksin. Hâlâ bu işlerle ilgili olarak ne düşündüğümü bilmiyorum, ama hiç kimse de bir şans vermediğimi söyleyemez. Neyse, daha *başka* ne yapılabilir bilmiyorum. Herhalde hayatta denemediğim bir bu kalmıştı."

Eve bir çalar saat daha satın aldık. Biri yatak odamda, diğeri oturma odasında olmak üzere her iki saat de sabah altıda çalmaya başlardı. Oturma fasıllarımız boyunca kendi odalarımızda kalırdık; bunların süresi de artık bir saate çıkmıştı. Paul itirazlarıma rağmen en başından iki saatlik oturma fasılları yapılmasını istemiş, fakat Augustus bile, kendisine danışıldığında bunun çok fazla gerilim yaratabileceğini ve "tekdüzelik"le sonuçlanabileceğini söyleyerek bana hak vermişti. Meditasyon sırasında Paul'ün aklından neler geçtiğini merak ederdim; onun kafasında, çoğu zaman benim zihnimi dolduran ve anlamsız endişe sancılarıyla çocuksu bir alınganlığın eşlik ettiği, popüler şarkılardan parçalar, gazete manşetleri, kelime oyunları, uyaklar, istenmeyen adlar ve telefon numaraları gibi karmakarışık bir yığın halindeki saçmalıklardan daha derin ve heyecan

verici bir şey olduğu şüphe götürmezdi. Paul, "Tek yaptığım oraya oturmak ve hiçbir şey hissetmemek; lazımlıkta ıkınmaktan beter" sözleriyle bana güvence verdiğinde bile etkilenmiştim. Paul'ün sessiz kararlılığında olağanüstü etkileyici bir şey vardı. Asla halinden şikâyet etmez ya da verdiği mücadelenin kulağa dramatik gelmesi adına çabalamazdı. Onu nasıl olup da maymun iştahlı biri olarak düşündüğüme inanmakta zorlanıyordum.

Oturma faslımızın sonunda banyoyu kullanır, üstümüzü giyinir ve kahvaltı hazırlardık. Bunları da tam olarak nasıl yapacağımızı bir düzene koymuştuk; hareketlerimiz bir bale gösterisindeki kadar kurallara uygundu. İlk olarak Paul duşunu alırken ben tıraş olurdum; Paul yemek hazırladığı sırada ben kahveyi yapar ve sofrayı kurardım. Kahvaltı hazır olana kadar tek kelime etmezdik. Bize Benediktin rahiplerinin günün belirli saatlerinde uyguladığı sessizlik alıştırmasını anlatan Augustus'tan aldığımız bir fikirdi bu. Aşırı sert bir uygulama olmak şöyle dursun, bu durum çok geçmeden keyifli bir oyun halini almıştı. Banyoda ve mutfakta birbirimizi tamamıyla görmezden gelmek eğlenceliydi; banyo aynasında göz göze geldiğimizde bile gülmemek için kendimizi tutmayı başarırdık. Üstelik, birbirimize "günaydın" diyebileceğimiz saat geldiğinde tamamıyla uyanmış, erken saatlerde rastlanan huysuzluğu üzerimizden atmış ve sohbete hevesli hale gelmiş olurduk.

Kahvaltıdan sonra bulaşıkları yıkardık. Ardından "dersler" adını verdiğimiz ve Augustus'un tavsiye ettiği bir kitaptan birbirimize yüksek sesle okumalar yaptığımız vakit gelirdi. Benim çoktan aşina olduğum iç bulantısını tecrübe etme sırası şimdi Paul'deydi. Özellikle tek bir kitap aklımda kalmış: Bir mahkûm arkadaşını boğma teşebbüsü yüzünden hücre hapsine alındığında birdenbire halihazırdaki zihin durumuna geçiş yapan –şimdi kendisi ruhban sınıfına mensup olmayan bir vaizdi–eski bir halk düşmanının otobiyografisiydi bu. İnsan yazar tarafından yaşanmış tecrübenin sahiciliğinden kuşku duymazdı, fakat, aman Tanrım, bu ağzından bal damlayan hidayete ermiş adam jargonuyla yazmayı da kimden öğrenmişti? "Hangi *cüretle*!" diye bağırırdı Paul.

Saat on ikide öğle oturma faslımıza başlardık. Biri çeyrek geçe hafif bir öğle yemeği yerdik. Öğleden sonra bazen arabayla tepelere çıkıp yürüyüş yapar (plaj tehlike yaratabilecek derecede fazla cinsellik içeriyordu), bazen Augustus'u ziyaret eder ve bazen de

onun arkadaşı, Baptist rahibi Ian Banbury'nin (az sonra kendisi hakkında daha fazla bilgi verilecektir) gündelik işlerini hallederdik. Gündelik işler genellikle fizikseldi ve bunlan en çok da egzersiz niyetine yapardık. Gerçi Augustus bunu "Bizim gibi tefekküre dalan insanların bile bir miktar karma yoga* uygulamasına katılması şarttır" sözleriyle ifade etmişti. Taşınabilir sandalyeleri üst üste yığar ve bunlan konferans yapılacak bir kilisenin salonuna nakleder ya da San Joaquin Vadisi'nde bulunan Okie kamplanna gönderilsinler diye Quaker** merkezine bırakılacak giysileri bohçalara koyardık. Arabada giderken, arabayı kullanmayanımız diğerine yüksek sesle kitap okurdu. Bunun da amacı, zihnimizi ve gözlerimizi çekici yayalardan uzak tutabilmekti; doğrusu tam tersi bir etki yaratırdı: Bakışlarımız, kaçamak göz atma dürtüsüne yenik düşerdi ve çarpışmaya ramak kalan durumları atlattığımız olmuştu. Üstelik, kitap okumak araba tutmasına yol açardı.

Akşam oturma faslı, altıyla yedi arasındaydı ve bunun ardından, günün en çok iple çekilen ve Paul'ün de bütün sanatını konuşturduğu öğün olan akşam yemeği vakti gelirdi. Paul, vejetaryen olmamız konusunda ısrarcı olmuştu –balık konusundaki yalvarmalarım nafileydi– ve artık bu durumun beni tatmin ettiğini itiraf etmeliydim: Paul sebze, yumurta ve peynirle harikalar yaratabiliyordu. Tekrar dışarı çıkma mecburiyetimiz olmadığından geç vakitte ve telaşsız bir ruh halinde yerdik yemeğimizi. Paul zihin dağıtan unsurlar oldukları gerekçesiyle filmlere de yasak getirmişti.

Bunun, hayatımın en mutlu dönemlerinden biri olduğu muhakkaktı. Paul ile daha uzun müddet yaşadıkça, onda var olan geyşa benzeri bir vasfın da daha çok ayırdına varmıştım. Keyif vermek, gündelik hayatı daha süslü hale getirmek ve küçük olaylardan mutluluk yaratmak gibi meselelerden iyi anlıyordu. Dairemizin her tarafını yeniden düzenlemiş, çiçeklerle doldurmuş, perdeleri boyamış, karakalemle yahut yağlıboyayla kimi saçma sapan, kimi hoş çizimler yapmış ve bunları Fransız Empresyonistleri röprodüksiyonlarının yerine duvarlara raptiyeyle asmış, mutfağı canlı Rus

---

* Hint felsefesinde kişiyi karma bağından özgürleştiren yol anlamına gelir ve diğerkâm eylemlerde bulunulmasını gerektirir. (ç. n.)

Religious Society of Friends adıyla bilinen ve İngiltere'de 17'inci yüzyılda ortaya çıkmış olan bir mezheptir. Mennonite ve Brethren kiliseleriyle birlikte Hıristiyan pasifizmini savunan üç kiliseden biri olarak kabul edilir. (ç. n.)

Balesi renklerine boyamıştı. Bizim iki erkekten oluşan manastırımız zamanla incelikli bir anaokulu ortamı halini almıştı. Belki de, en canlı şekliyle Paul'ün kuşluk vakti sütlerimizi bardaklara doldururken *"Et maintenant, c'est l'heure du cocktail"** deyişinin hatırasıyla zihnimde yer etmiş bir ortamdı bu.

Bizimkisi doğallıkla kendine has özel dilini geliştiren cinsten bir dostluktu ve dilimiz, genel itibariyle Augustus'un gözde cümlelerinin yanlış uygulamalarından meydana gelmişti. Dakiklik konusunda çok hassas olan Augustus'la randevumuza geç kalmışsak eğer, "Oğlum, ânın içinde olup orada bitsek iyi olacak!" diye bağırırdı Paul. Bense mutfakta konserve açacağını ararken, "Benden pek uzak olan bu şeye öylesine yakınım ki" derdim ona.

Paul, Avrupa'daki eski günlerden özlemle söz ederdi ve ben de onu dinlemeye bayılırdım. "Teyzeciğinin adı Ritz Barı'nın bir ucundan öbürüne kadar nam salmıştı" der ve konuk olarak katıldığı tarihi partileri anlatmaktan hiç bıkmazdı. Bunlardan biri de, Ludwig-Joachim'in Londra'da bir ev tuttuğu kısa ve skandallarla dolu dönemde orada verilmiş olan ve Paul'ün ayağı patenli bir rahibe kıyafetiyle katıldığı baloydu. Patenle kaya kaya sokaklardan geçmiş, polis tarafından kovalanmış ve onlardan kıl payı kurtulmuştu. Deneysellik ruhuyla kalkıştığı güzellik tedavilerinden de bahsetmişti: Bir tanesinde, insan tüm bedenindeki deri soyulduktan sonra tedaviden ilk başta büyük bir can acısıyla çıkar, fakat bir bebek kadar kusursuz ve yepyeni bir cilde sahip olurdu. Gelgelelim, sakal çıkması olayını bitireceği yahut cilt kanserine yol açacağı veya her ikisini de gerçekleştireceği rivayet edilen bir X-ışını küründe artık bu işlere noktayı koymuştu. Aralarında Paul'ü haşhaşla tanıştıran Maria Constantinescu'nun da yer aldığı çok sayıda ortak arkadaşımızın olduğunu keşfetmiştik. Paul, Geoffrey'nin şimdilerde nerede bulunduğunu tam olarak söyleyemiyordu; gelgelelim, Ambrose'un birkaç yıl önce tası tarağı toplayıp Hint Okyanusu'ndaki bir adaya gittiğine dair bir şeyler duyduğunu hayal meyal anımsıyordu. (Bunu gerçekten yapmışsa, Tanrı'ya şükürler olsun! Çünkü hal ve gidiş Nazilerin çok yakında Yunanistan'ı işgal edeceğini göstermekteydi.)

Augustus'un bizim evi paylaşmamızdan büyük bir heyecan duyduğunu söylememe bile gerek yok. Bu, tabiri caizse, onun ilk

* (Fr.) "Ve şimdi kokteyl saati." (ç. n.)

deneysel çiftliğiydi, fakat ne kadar çok eğlendiğimizi fark ettiğinden kuşkuluyum. Çünkü Augustus –fazla dram seven yüreği sağ olsun– Paul'e ruhani başkalaşım geçiren, yumurtasını kıran civciv rolünü uygun görmüş ve dolayısıyla onun hayatı ikimiz için de çekilmez kılan en cefalı ruh mücadelelerinden birinin ortasında bulunduğunu sorgusuz sualsiz kabul etmişti. Paul odadan çıktığında ve ikimiz baş başa kaldığımızda, "Aman!" diye küçük bir feryat koparırdı, "Ne çetin bir iş!" Üstelik, Ian Banbury ile Dave Wheelwright'a da Paul'ün tüyler ürpertici geçmişine dair bir şeyler anlattığı muhakkaktı. Adamların Paul'e bakışlarını gördüğümde bundan emin olmuştum. Paul'ün kendisi de bir keresinde bunun farkına varmıştı. "Tanrım, Chris, tövbe etmiş bir fahişenin etrafına toplanmış bir grup evde kalmış kız gibiler!"

"O kadar üstünlük taslama" demiştim ona. "Biz fahişe olmayanların da bir şekilde keyfimize bakmamız lazım, değil mi ama?"

Ian Banbury ince açık renk saçları ve avurtları çökmüş, derin çizgilerle kaplı çocuksu bir suratı olan sıska ve güneşten yanmış bir adamdı. Hali tavrı silik ve yumuşak başlıydı; mesele, azınlık gruplarının kamuoyundan ya da polisten korunması olduğunda bayağı korkusuz bir adam olup çıkardı. İnsanın ender hallerde işitebileceği kadar alçak bir sesle yaptığı Erken Dönem Amerikan tarzı fıkralara meraklıydı. İsa Mesih'ten beni adeta kıvrandıran bir ağzı sıkılıktan nasibini almamışlıkla söz ederdi; gerçi Augustus'un sayesinde artık en azından adamın inancına saygı duyabilecek durumdaydım. Ve Ian'ı bir insan olarak beğenmek ve hatta sevmek de yeterince kolaydı. Adam, Augustus'un "hakiki bir masum" dediği tiplerdendi: "Sen ve ben, Christopher, bizler kötürüm olmuş insanlar gibiyiz. Bir daha kolumuzu bacağımızı kullanmak gibi bir umudumuz olamaz; bu hayatta başarabileceğimiz en iyi şey, şanslıysak eğer, yapay bacaklarla ve ellerle nispeten iyi bir teknik geliştirmek olacaktır. Bu da en iyi olasılıkla hep sarsak ve mekanik şekilde çalışacaktır. Ama Ian farklı. O hâlâ kollarını bacaklarını doğallıkla ve serbestlikle kullanma imkânına sahip. Dünya *onu* kötürüm yapmayı başaramadı."

Dave Wheelwright ondan daha fazla takdire şayan, fakat daha az sevilesi bir adamdı. Dave'de biraz ruhani bir primadonna havası vardı. Pek şişman sayılmazdı, fakat anaokulu öykülerindeki iyi domuzun tombulluğuna sahipti. Dave, 1917'de siperlerde savaşırken

İsa'nın bir tür vizyonuyla karşılaşmıştı. Bunun sonucunda komutanına gitmiş ve öldürmeyi reddettiğini söylemişti. O komutana acımıştım. Adam korkunç bir pozisyondaydı: Görev gereği, asker kaçağı olarak kurşuna dizilmesi neredeyse kesin olan Dave'i askeri mahkemeye sevk etmek zorundaydı. Adamı, gözyaşları içinde Dave'in hayatını kurtarmak uğruna Dave'e yalvarırken ve Dave'i de kendisine böyle adice bir teklifte bulunduğu için adama son derece acımasızca davranırken gözümün önüne getirebiliyordum. Ne var ki, Dave en sonunda insafa gelmiş ve uzlaşmayı kabul etmişti: Bundan böyle, kendi sınırlarını zorlayıp bölüğüyle birlikte saldırılara katılacak, fakat omzunda asılı duran tüfeğinde kurşun olmayacaktı. Dave sadece bunu yapmakla kalmamış, atlayarak siperlere inmiş ve Alman askerleriyle el sıkışmıştı. Almanlar dehşete düşmüş olmalıydı; Dave'in kendilerini bir judo yöntemiyle alt edeceğini düşünmüş olduklarına hiç kuşku yok. Adamları alt ettiği bir gerçekti!

Dave'in bu zamandan sonra yaptığı her şey saldırganlığa varacak raddede şiddet karşıtlığı içermişti. İçki kaçakçılarıyla, soyguncularla, yeniyetme çete liderleriyle şiddet içermeyen bir zeminde muhatap olmuş, adamlara gözdağı vermek suretiyle silahlarını ve bıçaklarını bırakmaya ve polise teslim olmaya ikna etmişti. Adamlarsa bunun karşılığında Dave'in ruhani şantajına sonuna kadar katlanmak durumunda kalmışlardı. Dave yaşça kendisinden epeyce küçük, Naomi adında neşeli ve dağınık saçlı bir genç kızla evlenmiş ve çift kendi etraflarında, insanı evlerinde sunulan bir bardak suyu dahi kabul etmeye utandıran kasıtlı ve yüce gönüllü bir yoksulluk ortamı yaratmıştı. Dört çocuklarını da ilkelerinde en küçük bir yumuşatmaya gitmeden yetiştirmiş olmaları okul kurullarıyla bitmek bilmeyen bir çatışma anlamına gelirdi.

Paul'ün sarhoş araba kullanma duruşmasına ücret almadan çıkan kişi Dave'in bir avukat dostuydu. Bu duruşma şimdi neredeyse bir anakronizm gibi duruyordu. Fakat sonuç itibariyle, yetkililerin, tutuklamış olduklarından tamamıyla farklı bir insanla –şiddet karşıtı, sigara içmeyen, cinsel ilişkiye girmeyen, ağzına içki koymayan bir vejetaryen olan ve ruhani başkalaşımdan geçen biriyle– karşı karşıya bulunduklarını anlamalarını beklemek pek olacak şey değildi. Augustus karma üzerine bir söylev çekerek bizi yüreklendirdi. Kendisi, Paul'ün eylemlerinden doğan kötü sonuçların arayı büyük

bir hızla kapatmasını ve bu şekilde köklerinin kazınmasını bir inayet işareti olarak görme eğilimindeydi.

"Ne giyeceğim ben?" diye sızlanmıştı Paul. Uzun süre, bir süveter ve blucinle, zarif bir kravatla tamamlanmış koyu renk resmi birtakım elbise arasında kalmıştık. Şayet Paul süveterle blucini giymiş olsaydı, iyi giyinecek maddi gücü bulunmayan ve haliyle, duruşmanın en başından itibaren muhtemel suçlu olarak önyargıyla yaklaşılan yoksul insanlarla kendini bir tutmuş olacaktı. En şerefli davranış bu değil miydi? Takım elbiseyi giymiş olsaydı güvenilir bir vatandaş olarak mahkeme üzerinde iyi bir izlenim bırakacaktı. Bu da ödlekçe ve haysiyetsizce bir hareket olmayacak mıydı? Hayır, diyerek karşı çıktım ve Augustus'un bize öğrettiği şeyi hatırlattım: İnsan hiçbir zaman bir başkasını kendisine haksızlık yapmak adına tahrik etmemeliydi. Süveterle blucini giymek, yargıca karşı bir iyi niyet eksikliği anlamına geleceğinden biz de takım elbisede karar kıldık.

Paul tek başına, incecik, zarif, kusursuz derecede kendine hâkim ve tekinsiz denebilecek kadar genç gösteren haliyle ayağa kalktığında ve alçak ve berrak bir sesle ağzından "Suçlu" sözcüğü döküldüğünde, bu –kendisine daha sonra söylediğim üzere– Jeanne d'Arc'tan beri yaşanmış en büyük hadiseydi. Yargıç da aynısını düşünmüş olmalıydı. Paul sadece para cezasına çarptırıldı ve şartlı tahliyeyle salıverildi.

Hepsi sona erdiğinde Ian Banbury ve karısı Ellen'la birlikte öğle yemeğine çıkmak mecburiyetinde kaldık ve onlar da Paul'e suçlu sınıflara mensup biri gözüyle bakmadıklarını göstermek hevesiyle adeta kendilerini parçaladılar. Bunu yaparak Paul'ün biraz fazla üstüne gitmiş olabileceklerinden endişe ettim ve daireye döndüğümüzde onların aleyhine konuşarak hislerini yatıştırmaya çalıştım. "Fena halde can sıkıcı tipler çıktı bunlar da!" diye bağırarak konuştum.

"Biliyor musun, şekerim? Öğle yemeğindeyken sürekli aklıma Cannes'da briç oynadığım o zengin ihtiyar kocakarılar ve Estoril'deki kraliçeler gelip durdu. Hepsi de, kendi tarzında, bunlar kadar berbattı. Belki daha bile berbattılar. Şu gerçekle yüzleşelim: Neredeyse her insan can sıkıcıdır, şu veya bu şekilde. Hiç değilse, Banbury'ler benim alışkın olmadığım tarzda tipler. Bu da onları gayet çekici hale getiriyor."

Bir sonraki problemiyle yüzleştiğimizde Paul'ün radikalliği bir kez daha su yüzüne çıktı: Askerlik hizmeti konusunda ne yapacaktı? Kendisi çoktan askerlik şubesine muharip olarak kaydolmuştu. Şimdiyse Augustus ve ben, Paul'ün tekrar başvurup kendini vicdani retçi sınıfına aldıracağına ve vakti geldiğinde bölgedeki orman kamplarından birinde çalışmaya gönderileceğine kesin gözüyle bakıyorduk, çünkü pasifistler için resmi olarak uygun bulunan askerlik hizmeti şekli buydu. Fakat Paul bizimle aynı fikirde değildi. "Senin için durum farklı, Chris. Sen bütün bu işler patlak vermeden önce de pasifisttin. Bu savaşa girersek ve yaş sınırını yükseltirlerse sen bir kampa gidebilirsin; bunda bir sorun yok. Fakat benim açımdan, dürüst olduğumu kanıtlamamın tek yolu askerlik celbini alana kadar beklemek ve sonra da askere gitmeyi reddetmektir."

"Ama o zaman seni hapse atarlar."

"Tabii ki atarlar. Ait olduğum yer de orası zaten."

Paul'ü bu tavrın lüzumlu olmadığına inandırmamız Augustus, Ian ve benim tam bir haftamızı aldı. (Dave Wheelwright tartışmaya dahil olmadı; Paul'ün kendini hapse attırması gerektiği kanaatinde olduğundan adım gibi eminim.) Biz ne kadar çok sayıda gerekçe ürettiysek, Paul o kadar çok sayıda ustalıklı manevrayla bunları püskürttü, hatta bir noktada tartışma bir çeşit cilveli flört halini aldı ve bizimle sırf dalgasını geçtiğinden şüphelenmeye başladım. Neyse ki sonuçta pes etti.

Fakat bu da meselenin hallolmasını sağlamadı. Paul'ün bağlı bulunduğu askerlik kurulunda –Batı Sahili'ndeki çoğu kurulda olduğu gibi– sırf *genç olmalarından* dolayı bütün genç kuşaklara üniforma giydirmeyi arzulayan gerçek anlamda kötü niyetli birkaç ihtiyar vardı. Paul'e asker kaçağı olduğunu söylediler ve askerlik hizmetine karşı öne sürdüğü itirazlara dudak büktüler. Ian, Paul'ün samimiyetine kefil olan bir mektubu kurula göndermemiş olsaydı büyük ihtimalle retçi sınıfına alınması mümkün olmazdı. Ian yörede pasifist olarak iyi bilinen bir şahsiyetti ve sözleri, savunduğu görüşleri tasvip etmeyen bir sürü insan tarafından bile saygıyla karşılanırdı. Paul son sözlü savunmasından döndüğünde halinden tavrından fena halde aşağılanmış olduğunu anladım, fakat bu konudan pek bahsetmedi yahut içerlemiş gibi de görünmedi. Yaptığı tek yorum "Büyük ölçüde, tam da onlardan

beklediğim gibi davrandılar" oldu. Bu gibi durumlarda kendisi tam bir *çetin cevizdi.*

Günlerden bir gün Paul bana cinsel gücünün geri geldiğini söyledi. Bunu ilk olarak bir oturma faslında fark etmiş ve şimdilerde en azgın fantezilerin ve hayallerin kurbanı haline gelmişti. Benim de bunlardan rahatsızlık duyduğum muhakkaktı, fakat Paul'ün yoldan çıkmaları bana hep kendiminkilerden daha heyecan verici gelirdi. En sonunda, gecenin bir yarısı yatak odama geldi, beni uyandırdı ve dedi ki: "Galiba aklımı oynatmak üzereyim. Eğer seninle de konuşmazsam kendimi sokağa atmam ve karşıma ilk çıkan şeyin –erkek, kadın ya da hayvan fark etmez– üzerine çıkmam işten bile değil." Bunun üzerine, fazladan bir yatak satın almaya ve onu da benimkinin yanına koymaya karar verdik. Ondan sonra da, her birimizin diğerini istediği saatte uyandırabileceği ve "daha iyi hissedene" kadar konuşabileceği konusunda anlaşmaya vardık.

Böylece Paul'ün aşk hayatını en ince ayrıntısına kadar dinlemeye başladım. Bazen beni çok güldürürdü; sözgelimi İsviçre'de tanıdığı ve dokuz yaşında bir kızı olan bir Amerikalı kadının, çocuğunu onunla yalnız bırakmaktan nasıl endişe duyduğunu anlatmıştı. (Bunu itiraf ettirmek için Paul'ün kadını nasıl sorguya çekmiş ve yıldırmış olabileceği gözümün önüne geliyor!) Bunun üzerine Paul kadına, cinsel özgürlüğün kendi çocukları hariç herkes için iyi bir şey olduğunu düşünen kıymeti kendinden menkul açık fikirli annelerin riyakârlığı üzerine gurur kırıcı bir söylev çekmişti. Kadın gözyaşları içinde kalana ve Paul'ün deyişiyle "resmen o iğrenç küçük çocuğunu tepe tepe kullanayım diye yalvarana" dek, konuşmasına bu minvalde devam etmişti. "İnanabiliyor musun Chris, tam da ertesi gün, ben güneşlendiğim sırada çocuk çatıya geldi ve *beni* baştan çıkardı!"

Çoğu zaman, dinlemeye bile zar zor tahammül edebileceğim derecede heyecan verici cinsel ilişkilerden söz ederdi. Bunlar genellikle telaşla ya da büyük bir kesintiye uğrama tehlikesi altında gerçekleştirilen ilişkilerdi, zira Paul'ün kafasında heyecanın en üst seviyesi buna karşılık gelirdi: Trenlerde, taksilerde, uçaklarda, kayak yapmaya çıkılmışken karlarda ve çırılçıplak, büyükelçilikteki bir balo sırasında gece kıyafetlerinin içinde, çetelerde, kalabalık-

larda, orjilerde... Derken, sıra bana geldiğinde kendi hatıralarımı yad etmeye başlar ve onu da kendim kadar heyecanlandırmak için elimden geleni yapar ve her zaman da gerçeklere tamı tamına bağlı kalmazdım. Waldemar'ın *Braut*'unun yatak ve oturma odasında yaşanan ve artık neredeyse tarih öncesinde kalmış olan o öğle sonrası allanıp pullanıp Marquis de Sade'dan fırlamış bir sahneye dönüşmüştü. (Gelgelelim, bunu yaptığım esnada bile hayatımın neredeyse en hakiki anlamda masum deneyimlerinden birini çarpıttığım için suçluluk hissetmiştim. Kendimi yaşlı bir sapık gibi hissetmiştim.)

Ve ikimiz, aralarında sadece birkaç santimetre bulunan yataklarımızda yan yana uzanır, benim ender hallerde durdurabilecek kadar güçlü bir irade ortaya koyabildiğim bu neredeyse sağlığa zararlı, fakat karşı konması imkânsız oyunu oynardık. Er geç "Yüce Tanrım, biz kimi kandırıyoruz? Seni bilmem ama ben kalkıp soğuk bir duş alacağım!" diye bağıran Paul olurdu.

Cinsellik hakkındaki konuşmalar ikimizin arasında ister istemez Augustus'u dışlayan bir bağ kurmuştu. Bu olayda dahlim olduğunu sonuna kadar itiraf etmek isterim. Augustus'a karşı öncekinden daha az sevgi hissediyor değildim, fakat Paul'ün sadece kendime kalmasını isteyerek fesatlık yapmıştım. Dolayısıyla, Paul bir keresinde "Tanrı'ya şükürler olsun, seninle konuşabiliyorum; öbürleri olsaydı içlerinden bir teki bile beni anlamazdı" dediğinde, Augustus'un nihayetinde yaşlıca bir adam olduğu ve Ian ile Dave'in ise cinsellikten uzak durmak gibi bir dertlerinin bulunmadığı konusunda onunla hemfikir olmuştum. Bu durumda bizim neler çektiğimizi anlamaları nasıl mümkün olacaktı? Bizim karşımızda duran ayartıcı unsurlar onlar için geçerli değildi. Ve sonra, bu laflardan feyzalan Paul büyük bir sadakatle beni pohpohlamaya başladı. Ya paraya, başarıya ve şöhrete ne demeliydi? Bir de ekleme yaptı: Öbürleri bu gibi şeylerden ne anlardı? "Gerçekten *her şeyi* bırakmış biri varsa, o da sensin, Chris" deyiverdi. Kızardım ve sessiz kalarak ona hak verdim.

Bir sabah Paul dışarıdayken Railway Express'ten telefon gelince şaşırdım. Ellerinde Paul'e teslim edilecek bir resim olduğunu söylüyorlardı. Bir yanlışlık olmalı, dedim. Diş doktoruna gitmiş olan Paul eve döndüğünde konuyu kendisine açtım.

"Ah, tabii, benim Picassso işte" dedi kayıtsız bir tavırla. "Buraya getirene kadar amma da oyalanmışlar yani. New York'ta depoda

duruyordu. Senin yanına taşındıktan kısa bir müddet sonra gönderilmesini talep ettim. Azıcık mekânı şenlendirir."

O günün ilerleyen saatlerinde resim geldi. Yüz seksen santimetrelik boyu, yüz yirmi santimetrelik eniyle –en azından bizim daire için– devasa boyutlardaydı. Uzun bacaklı bir masaya oturmuş dev bir genç kızı, uzun ve dar biçimde resmeden bir tabloydu bu. Genç kızın menekşe rengi bir suratı, iki burnu, kuş kanatlarını andıran elleri ve zehirliymiş gibi görünen soluk çiçeklerden yapılmış bir tacı vardı.

"Aman Tanrım!" diye bir çığlık attım. "Bu sahiden de bir Picasso."

"Tabii ki öyle, tatlı biberim! Yaşlı teyzeciğinin bir röprodüksiyonu oradan oraya taşıyacağını mı sandın? Bu bana Avrupa'dan kalan tek ve son hatıra. Sana bundan hiç bahsetmemiştim, çünkü seni şaşırtmak niyetindeydim. Tam oradan ayrılacağım sırada Condesa vermişti. Kadının yatak odasında asılı dururdu, ben de sabahleyin bununla uyanmayı hep sevmişimdir... Bilirsin, belki de yatak odamıza asmamız daha iyi olur. *Ayaktakımının* görmesini gerektirecek bir şey yok ortada, zaten anlamazlar da."

Ne demek istediğini tam olarak anlamıştım. Picasso, Ian ile Dave'i rahatsız edecekti. Tablonun huzur kaçıracak kadar havai olduğunu, bizim sözde sadeliğimize tamamıyla aykırı bir yanı olduğunu düşüneceklerdi. (Her halükârda, Dave'in bizdeki havailik potansiyelinden kuşkulandığından emindim.) Augustus'a gelince, resmin er ya da geç kendisine gösterileceğine şüphe yoktu, fakat bunu yaptığımızda yüzünde oluşabilecek hafif ironik tebessüm gözlerimin önüne geliyordu. Paul ve ben, onun yaşam standartlarımız arasında olumsuz karşılaştırmalar yaptığının nicedir farkındaydık. Paul'ün pişirdiği yemekleri pek leziz bulduğu her halinden anlaşılsa da, bunların tabii ki "zavallı ihtiyar midesinin kaldıramayacağı kadar zengin" yiyecekler olduğunu söyleyerek bizi ince ince paylamıştı. Bu yorumu, Augustus'un pilor ile bağırsak denen o kanalizasyon sisteminin çalışma düzenini anlatan ve sadistlik raddesinde tiksindirici açıklamaları izlemişti.

Augustus'un evine akşam yemeğine gitmek dramatik bir tecrübeydi; insan yemek çalmak için bir eve girmiş aç bir dilenci gibi hissederdi kendini. Zira mutfak Augustus ile yaşlı hanımefendilerin kendi bölgeleri arasında kalan sahipsiz toprakların bir parçası

olduğundan, içine yalnızca belirli saatlerde ve gürültüye karşı ileri boyutta önlemler alınarak girilebilmekteydi. Hanımefendilerin tahminen gece dinlenmesine çekildiği saat olan sekiz buçukta ("Büyük ihtimalle burlesk gösterisi seyretmek için gizlice şehre inmişlerdir" derdi Paul) Augustus saatine göz ucuyla bakar ve yüksek tonda bir fısıltıyla "Kendileri artık çıkmış olmalılar!" şeklinde bir açıklamada bulunurdu ve hepimiz parmaklarımızın ucuna basa basa koridordan aşağı yürürdük.

Bu mutfakta –şayet Augustus'a inanacak olursanız– en çok batıl inanışla yaşayan Pasifik adasında olduğundan daha çok tabu ve gizli yer vardı. Augustus size hanımefendilerin sağlıklı ekmeğinin ve ithal İngiliz marmeladının durduğu ve bu açıdan kutsal olan rafı, bir de buz kutusundaki, onlara ait olan ve açlıktan ölünse dahi asla el sürülmemesi gereken tereyağının bulunduğu tabağı gösterirdi. Oturmamanız gereken bir iskemle ve kullanmamanız gereken türlü türlü bıçaklar, çatallar, kaşıklar ve tabaklar vardı. Arrowhead şişesinden su içme cüretinde bulunmanın düşüncesi bile hoş değildi; başınıza aldığınız uğursuzluğun sonucunda fil hastalığına ya da üçüncü dereceden ekvator frengisine yakalanmanız muhtemeldi. Kuşkusuz, hanımefendiler bir şekilde ev konusunda titiz davranan ve paylaşmaktan haz etmeyen kişilerdi, fakat Augustus onları koruyucu iblisler gibi gösterirdi. Ben onlardan Canayakın Hanımefendiler* diye söz ettiğimde, kendisinin espriyi bulmasının üzerinden uzun zaman geçtiğini ve aslında içten içe bu espriyi yapmamı arzuladığını gösterecek şekilde gülümsemişti.

Augustus fısıltının bir nebze üzerindeki bir sesle gevezelik ederken sizi, kendi deyişiyle "sağlam bir şeyler" –yumurta ya da konserve çorba– yemeye teşvik ederdi. Kendisi dağınık bir şekilde kırıntılarla beslenirdi. Buz kutusunun ona ait kısmı bayat artıklarla doluydu: Eski kek parçaları, kurumuş sandviçler, sertleşmiş peynirler, çürük meyveler. Bunların çoğu da Banbury'ler ve Wheelwright'larla yapılan pikniklerden arta kalanlardı. "Ben bir çöpçüyüm, tabiatım öyle" derdi. Çoğu zaman olduğu gibi, sürekli onu beslemeye çalışan Ellen Banbury tarafından bir ev yapımı pasta ya da bir kalıp evde dövülmüş tereyağı getirilmişse şayet, Augustus'un

* İtalyan oyun yazarı Carlo Goldoni'nin bir komedisinden uyarlanan bir bale. (ed. n.)

bunları konuklarına sunmaktan kesinlikle şeytani bir zevk aldığı hissine kapılırdınız.

Paul bu gibi meydan okumaları ya da karakter sınavlarını kabul etmek konusunda hassas davranırdı. Nazik bir tereddüt gösterisinde dahi bulunmaksızın Augustus'un ikram edebileceği en iyi yiyeceği yumuşakbaşlılıkla alır ve silip süpürürdü. "Miss Parr'ın 'var mı benden alçakgönüllüsü' oyununa katılmayı, kesinlikle reddediyorum" demişti. Ve çok geçmeden Augustus'un giysilerindeki maksatlı kılıksızlık halini eleştirir oldu. Onunla aynı fikirde değildim. Augustus'u bu şekilde giyinmeye yönelten şeyin, ruhani bağlamdaki bir kendini beğenmişlikten çok, bulunduğu ortamla dalgasını geçme içgüdüsünden kaynaklandığını söyleyerek ona itiraz ettim. Kendisi, Bond Street terzilerinin anavatanı Londra'dayken abartılı denebilecek kadar şık giyinirdi. Burada, erkek rahat giyiminin anavatanı Los Angeles'tayken doğal olarak tersi yönde bir abartı geliştirmişti. Fakat Paul'ü ikna edemedim. Ve Augustus'un bizi üzerinde kaba bir şekilde yamalanmış bir gömlek ve paçaları kesilmiş ve kenarları yırtık pırtık bırakılmış bir blucinle kabul ettiği tek bir seferde Paul en yayvan konuşmasıyla, "Augustus, şunu artık kabul edelim: Bu Robinson Crusoe olayı tam olarak *seni* yansıtmıyor" yorumunda bulundu. Augustus güldü, fakat ben hafiften kırıldığını düşündüm; ve eve varır varmaz, bize göstermek niyetiyle, üzerine daha iyi bir ceket giymek suretiyle Paul'den bunun acısını çıkardı.

Birkaç kere, genellikle yöredeki kanyonlardan birinin tepesinde yapılan ve Paul'ün "kilise piknikleri" adını taktığı faaliyetlere biz de katıldık. Banbury'ler ve Wheelwright'lar bunları en çok da Augustus'un konuşmalarını dinlemek amacıyla düzenler ve yemek etkinliği, Augustus'u kesintiye uğratması sebebiyle, ikinci planda kalır ve bir nebze mahcubiyet içinde gerçekleşirdi. Ian sanki ikinci tabağını almak istermişçesine, "Bundan biraz daha lütfen" derdi; oysa gerçekte tek istediği, Augustus'un konuşmasındaki bir hususun daha ayrıntılı biçimde ele alınması olurdu. Zaman zaman hepimizin ya da içimizden bazılarının anlatılmış olanlar üzerine derin düşüncelere daldığı grup sessizlikleri yaşanırdı. Benim çektiğim ve üçümüzü tam da bunu yapar halde gösteren bir şipşak fotoğraf

hâlâ duruyor: Dave başını ellerine gömmüş ve deniz tutmuş gibi bir hali var; Ian mide krampından mustaripmiş gibi kaşlarını çatmış ve Pasadena'dan gelmiş olan Pat Chance adındaki bir Quaker doktor, gözleriyle kendisini kurtaracak yelkenliyi arayan bir gemi kazazedesi misali umarsızca uzaklara bakıyor.

Maalesef elimde Alanna ve Dee-Ann Swendson'a ait hiçbir fotoğraf yok. Bunlar iki kız kardeştiler ve grubumuzun hakiki anlamda genç olan yegâne varlıkları durumundaydılar. Fakat aramızda bulunmalarının tek sebebi annelerinin Ian'ın cemaatinde yer alması ve Augustus'un çömezlerinden biri olması değildi. Kız kardeşleri toplantılarımıza getirmesini annelerinden rica eden Augustus'un ta kendisiydi ve onlarda gördüğü şeyi heyecanla ve üstü kapalı bir anlatımla dile getirmişti: "Öyle bir şey ki, sadece bir olasılık, bunu aklınızdan çıkarmayın, ki insan bu gibi vakalarda böyle bir fikri ortaya atmak konusunda bile tereddüt eder; bu tür, belki de en nadir rastlanan ve en gizemli olanlardan biridir, elbette sanatın harika çocuklarıyla benzerlik taşımaktadır, beş yaşında çoktan beste yapmaya başlayan Mozart'la örneğin, fakat kabul etmek gerekir ki onlardan biri çok çok ender hallerde çıkabilir, yani ruhani bir deha, ki bunu karşılayabilecek başka bir sözcük yoktur; mesela Aziz Bonaventura ve Shivananda gibi adamlar, görüldüğü kadarıyla bu şeye ergenlik öncesinde çoktan ulaşmış gibi görünmektedir, hem de *hiçbir* çaba göstermeksizin."

Mrs. Swendson'ın annelikten kaynaklanan önyargılarının dahi bu tarz konuşmaları kulağa geldiği şekliyle kabul ettiğini sanmıyorum. Augustus çoğu zaman yaptığı üzere, olayı romantikleştiriyordu; fakat bu kez onu suçlamaya içiniz elvermezdi. Kızların ikisinde de büyülü bir tatlılık mevcuttu; bal sarısı renginde şahane ve soluk bir tenleri olan İskandinavyalı sarışınlardı. Alanna daha güzel ve daha kadınsı olandı; neredeyse on dördündeydi. Dee-Ann on iki yaşındaydı ve hâlâ büyük ölçüde bir çocuk ya da genç bir hayvan sayılırdı. Yerde bağdaş kurarak oturmuş, Augustus'u dinlerken gördüğüm yüzü, aklıma nedense tundranın ücra yerlerindeki kıpırtısız fakat tetikte bekleyen ve kuzey ışıklarının altında etrafına kulak kesilen bir ren geyiğini getirmişti. *Dee-Ann*! Nasıl olurdu da insan genç ve sihirli bir ren geyiğine o korkunç adı verirdi?

Pikniklerimizden birinde, Augustus her zamankinden daha büyük bir inandırıcılıkla hayatın sadece "bu şey" arayışıyla anlam

kazanabileceğini anlatıp durmuştu. Alanna birdenbire insanın içine dokunan ve neredeyse öfke dolu bir hayretle, "Ama bu doğruysa eğer, neden hayatta başka şeyleri dert ediyoruz ki?" diye soruverdi. Soru karşısında hepimiz sessiz kaldık. Sadece Augustus, nihayet ruhani anlamda turnanın gözünden vurulduğunu belirtmek istercesine nefesiyle beraber bir "Ah!" sesi çıkardı.

Daha sonra, birlikte arabayla eve giderken, Paul, "Tanrım, şu çocuk beni fena halde azdırıyor!" diye söylendi.

"Alanna mı? Tanrı aşkına, Paul, onları bu kadar genç yaşta *hakikaten* beğenmen mümkün mü?"

"Yok canım, Dee-Ann'i kastetmiştim. Benim seyrettiğimi bile bile bacaklarını açıp oturuşu var ya... Beni azdırdığını nasıl da iyi biliyor, küçük sürtük... Bana inanmıyorsun, değil mi?"

"Yok, bu gibi şeyleri hayal ettiğin kanaatindeyim."

"İddiaya girmek ister misin?"

"Tabii biliyorum ki, demek istediğim, bir yerde okumuştum, bazı çocuklar erkenden gelişirmiş. Fakat Dee-Ann... ama imkânı yok bunun! Kızcağız Augustus'a o kadar kayıtsız şartsız inanmışken ve bu şey hakkında bir gelişme kaydetmeye uğraşırken imkânsız demek istiyorum."

"*Hakikaten*, Chris, bir de kendini romancı diye adlandırma *cüretinde* bulunursun. Tam da böyle olduğu *için* bu kadar seksi olduğunu da mı anlamazsın? Sen 'bu şey'in başka ne olduğunu sanıyorsun?"

"Ama sen de bıkıp usanmadan Augustus'la diğerlerinin elinden bir halt gelmeyen tipler olduğunu bana anlatıp duruyorsun. Bir karar ver artık dostum!"

"Fakat işte tam da bu yüzden amaçlarına asla ulaşamayacaklarını anlamıyor musun? Belki günün birinde Dee-Ann ulaşabilir."

"Neyse, ulaşırsa aferin ona... Ama şimdi, beni iyi dinle: Seni o kızla oynaşırken yakalarsam, anlaşmamızı bozmuş olursun ve bütün olay sona erer, duydun mu? Artık bu hiç yoktan sorun çıkarma haline daha fazla katlanacak değilim. Mevcut şartlarda kendi üzerime düşeni yapmakta bile fazlasıyla zorlanıyorum."

Paul sırıttı. "Bana göz kulak olman gerekecek, tatlı biberim." Sonra hülyalı bir tavırla şarkı söylemeye başladı: "Bana *göz kulak* olacak biri..."

"Seni adi sürtük! Ne yaptığının farkında mısın sen? Ağır fakat kesin manevralarla beni kıskanç koca pozisyonuna sokuyorsun."

Paul sırıtmayı sürdürdü ve cevap vermedi. Tabii ki ne yaptığını gayet iyi biliyordu. Aynısını bütün sevgililerine yapmış olmalıydı; bunların erkek ya da kadın olması bir fark yaratmazdı. Bu bakımdan, onun ne yapıp edip kendine her zaman kadınsı bir rol biçtiğine emindim. Ve aynı rolü benimle de oynayabilirdi, çünkü ikimiz cinsellik üzerinden değil, benim ona vermiş olduğum para sayesinde birbirimize bağlanmış durumdaydık. Tanrım, nasıl da sımsıkı bağlayıcı ve sinsi bir şeydi bu! Verdiğim paranın hiçbir şart ve koşula bağlanamayacağını söylemiş ve buna tüm kalbimle inanmıştım. Fakat bağlanmıştı işte. Hep bağlanırdı... Bir süredir, göz ucuyla, Paul'ün *bana* ait olan on bin doları nasıl harcayacağını görmek için çaba harcıyordum. Hatta, Picasso'yu buraya getirterek yaptığı savurganlık karşısında hayretler içinde kalmıştım. Ve daha geçen gün kendine özel olarak birkaç ayakkabı yaptırmıştı... Bunları uzaktan seyrediyor ve seyrettiğim için suçluluk hissediyordum.

Çalıştığım filmlerden birinin yapımcısı Lester Letz adında bir adamdı. O ve karısı film dünyasından olup da stüdyodan ayrıldığımdan beri benimle bağlantıyı koparmayan yegâne insanlardı ve bunun sebebi de Mrs. Letz'in Augustus'un kitaplarını okuması ve Augustus ne zaman bir konferans verse onu dinlemeye gitmesiydi. Kadın sürekli bana telefon açıp akşam yemeğine davet edip durmuştu ve ben de, tıpkı Mr. Parr gibi bir vejetaryen olmam gerektiği düşüncesini taşıdığını ve kendisinin de vejetaryen olmaya karar verdiğini söyleyerek baskıyı iyice artırdığı âna kadar ona türlü türlü mazeret uydurmuştum. Birlikte yüzde yüz vejetaryen bir yemek yiyeceğimiz vaadinde bulunmuştu. Bu durumda, kabul etmekten başka şansım kalmamıştı.

Letz'lerin evine geldiğimde her zamanki Hollywood numarasıyla karşılaştım: Evde yirmi kişilik bir akşam yemeği partisi verilmekteydi. Ve gelenlerden biri de Ronny idi. O da beni gördüğüne benim onu görmekten dolayı şaşırdığım kadar şaşırmış, fakat aynı zamanda keyiflenmişti de. Bu, sezinlediğim kadarıyla, kendisi adına şahane bir saldırganlaşma fırsatı anlamına geliyordu.

Sofrada, şarap içicilerle et yiyicilerin arasında sütüm ve sebzelerimle baş başa otururken yemek boyunca Ronny'nin alaycı

gözlerinin üzerimde olduğunu fark ettim. Yemek bittikten sonra beni köşeye sıkıştırdı.

"*Seninle* burada karşılaşacağımız kimin aklına gelirdi, Christopher? Demek ki, *gerçekten* arada bir eşlikçini yanına almadan dışarı çıkarmışsın!"

"Bakıyorum sen de öylesin... Ruthie nerede?"

"Doğu taraflarına döndü. Ev satıldı... Neyse, azizim, çok yakında askere gideceğimi öğrenmek ilgini çekecektir."

"Çok fenaymış."

"Sahiden de fena. Kahramanca bir ruh halinde olmadığım kesin. Bir şekilde kurtulmanın bir çaresini bulabilseydim kaçıp kurtulurdum. Fakat korkarım bunu yapamayacağım. Yani, tabii ki sen ve dostların bana bir mazeret bulamazsanız eğer."

"Mazeret de ne demek oluyor?"

"Mazeret işte, bunu karşılayan başka bir sözcük yok, değil mi? Hani, Paul'e ayarladığınız gibi bir şey."

"Hiç kimsenin Paul'e bir şey *ayarladığı* yok."

"Sahi mi? İyi, şöyle ifade edeyim o zaman: Anladığım kadarıyla, insanın yasalar nezdinde kabul edilmiş bir vicdani retçi olabilmesinin tek şartının dinsel eğitim ya da inanç gerekçesine dayandırılması gerekiyor. Bu ikisine dair en ufak bir belirtiyi *onda* görmemiş olduğumu söylemek zorundayım."

"Yani, Paul'ün yalan söylediğini mi düşünüyorsun?"

"Hiç böyle bir şey demedim! Hasbelkader Paul'ü tanıyorum o kadar."

"Ve insanların değişebileceğini kabul etmiyorsun?"

"Sorunlarının farkına varmaları halinde değişebileceklerine inanıyorum; sözgelimi, iyi bir psikanaliste gittikten sonra. Fakat öncelikle meselelerini açığa kavuşturmaları şarttır ve bu dediğim –sözlerimin kusuruna bakmazsan eğer– sizin yogilerle üstatların yaptığı şeyin tam tersidir."

"Sanırım senin gözünde bu işler gizem tacirliğinden ibaret."

"Azizim, birilerinin benim adıma konuşmasını *kabul edecek değilim*! Anlatmaya çalıştığım, senin dostun Paul'ün durumunda bir miktar –kelimelere nasıl dökeceğimi bilmiyorum– kişinin başını kuma gömmesi söz konusu."

"Sana bir şey diyeyim mi Ronny? Paul askere gitmeyi reddetmek ve kendisini hapse atmalarını sağlamak istedi. Senin deyişinle bir mazeret kullanacak değildi."

"Paul'ün hapse gönderilmek *istediğini* mi söylüyorsun? Peki, neden gitmiyor o zaman?

"Ben... içimizden bazıları bunu yapmaması için ikna ettik onu."

"O da uysallıkla razı mı oldu?"

"Bir orman kampına gönderilecek. Bu da hayli zorlu bir iş."

"Azizim, öyle bile olsa, korkarım öyle bir gün gelecek, ben ve ahbaplarım ona bayağı bir imreneceğiz ve herhalde bu da pek sevecen bir imrenme olmayacak. Hatta hapishane bile bize daha cazip görünmeye başlayacak. Ve diyebilirim ki, orası Paul'e çoğumuzdan daha uygun bir yerdir. Anladığım kadarıyla, yolunu yordamını bilirsen oradayken kolayca uyuşturucu temin etmek de mümkün."

"Paul'den zerre kadar haz etmiyorsun, değil mi?"

"Sevgili Christopher, nasıl da yanlış düşünüyorsun! Lütfen Ruthie'nin ya da benim hâlâ Paul'e karşı o küçük tatsızlığın kinini tuttuğumuzu düşünme. Tam tersine, ben onun kendi dünyasında kaldığı müddetçe büyüleyici ve acayip eğlenceli bir yaratık olduğunu düşünüyorum... Bunu söylememe izin verirsen eğer, Paul'ü bu dünyadan çıkardığın ve onun açısından tamamıyla yanlış olan şu Doğu işlerine soktuğun için *bir miktar* sorumluluk alman gerekir. Gerçekten yanlıştı çünkü. Sen de biliyorsun ki Paul hiçbir zaman doğru düzgün bir eğitimden geçmemiş; bildikleri Avrupa'da takıldığı süslü püslü takımından kaptığı şeylerden ibaret. Ve Paul'ün bu entelektüel oyunu oynaması, eh, açıkçası bu onun boyunu aşar."

"Neden bunu entelektüel bir oyun olarak adlandırıyorsun, Ronny?" Bu sohbetin en başında, sükûnetimi korumak konusunda kesin bir karar vermiştim. "Bu olay bir sürü karmaşık dogmayı ve teoriyi kabul etme meselesi kesinlikle değil. Doğrusunu istersen, hayatta görüp görebileceğin en az entelektüellik içeren şeydir bu."

"Azizim, böyle bir sohbeti hiç açmamış olmam gerektiğini biliyordum, hele ki senin gibi biriyle! Kendimi aptal yerine koydurmam kaçınılmazdı. Ve senin de göreceğin üzere, aslında söylediklerimin tam tersini kastetmiştim, değil mi? Demek istediğim, bu tarz şeylerin tam da entelektüellere cazip gelmesinin sebebi akıldan bir kaçış yolu sunmasıdır. Ve onların da hasretini çektiği şey budur. Geri dönmeye can attıkları yer..."

"Ana rahmi mi oluyor? Biliyor musun Ronny, daha sen bir şey söylemeden ne diyeceğini biliyormuşum gibi hissediyorum."

"Bu senin için eğlenceli olmalı. Eminim, sen ve Paul bir araya geldiğinizde bunu konuşup doyasıya gülersiniz. Ne olursa olsun, günün birinde haklı olduğumu kabul edeceksin. Sen de biliyorsun ki Paul bu olayın devamını getiremeyecek."

"Yani, *umudunun*, devamını getirmemesi olduğunu söylüyorsun. Ve çuvallamasını istiyorsun. Bunun sebebini söyleyeyim mi sana? Çünkü Paul bunu yaptığı müddetçe senin kendine olan güvenin azalıyor. Onu sarhoş ve uyuşturucu kullanan bir seks manyağı olarak bir güzel etiketlemiştin. Şimdi seni bir tasadır aldı."

"Ne diye tasalanacakmışım ki?"

"Çünkü bu tür bir şeyin mümkün olması durumunda kendi dünyanın başına yıkılabileceğinden korkuyorsun. Kıymetli psikanalizinin itibar kaybedeceğinden korkuyorsun. Hatta, Paul'ün yaptığı tarzda bir şeyi bizzat kendin yapmak zorunda kalabilirsin diye korkuyorsun. Ve bu korkunun sebebi de, dinin çok sıkıcı ve insanı çıldırtacak derecede eşcinsellikten uzak bir şey olması."

"*İyi!* Beni benden daha iyi tanıyor gibisin, orası kesin. Sakın beni kitaplarındaki karakterlerden biriyle karıştırıyor olmayasın, böyle bir şey olabilir mi? Siz hayalgücüyle haşır neşir olan insanları bekleyen tehlike, onu çok fazla kullanma eğilimine girmenizdir."

"Fakat Ronny, Paul'ün dikiş tutturamayacağını öngörüyorsun da, geri kalanlarımıza ne demeli? Neden onun yerinde ben olmuyormuşum? Anladığım kadarıyla, hayalgücüm sayesinde her şeyin üstesinden gelebileceğimi, başka bir deyişle kendimi kandırabileceğimi düşünüyorsun. Bunu mu demeye getiriyorsun?"

"Christopher, güya söyleyeceklerime dair ortaya atılmış olan bu iddialardan herhangi birini üzerime almayı kesinlikle reddediyorum! Ben yalnızca senin kendisi için planlamış olduğun bu hayatı Paul'ün sürdüremeyeceği tahminini ortaya atıyorum, hepsi bu."

"İddiaya var mısın?"

"İstediğin miktar üzerine varım."

Ronny'ye hiddetli gözlerle baktım, ancak dediklerine mutlak şekilde inandığını fark etmemle hiddetimin kısacık bir an sonra yerini batıl inançtan kaynaklanan bir nevi yılgınlığa bırakması bir oldu. Ronny kendinden çok ama çok emindi.

Dermansız bir halde, "Ah, neyse," dedim, "on yıl sonra zaten hangimizin haklı olduğu ortaya çıkacak, değil mi?"

"Fazla bol keseden attın, sevgili Christopher. Eminim bir yıl yeter de artar bile."

Letz partisinden eve döndüğümde, Ronny'nin de orada bulunduğundan Paul'e bahsetmedim bile.

Dave Wheelwright'ın Ford adını taşıyan bir erkek kardeşi vardı ve Ford'a vefat eden bir akrabasından üzerinde birkaç kulübe bulunan küçük bir arazi miras kalmıştı. Palm Springs'in çöllük güneydoğu kesimindeki en büyük tuz gölü olan Salton Denizi'nin kenarında yer alıyordu burası. Mekânın adı Eureka Plajı idi. Adı, 1920'lerin başında Orta Batı'dan buraya yerleşmek ve bir kooperatif ortaklığı kurmak amacıyla gelmiş olan bir grup emekli işadamı tarafından verilmişti. Ortaklık yürümemişti, çünkü işadamları ve aileleri yazın sıcaklığın 48 dereceye kadar çıkabildiği ve su kıtlığına, kum fırtınalarına ve tepelerden ani su baskınlarına maruz kalan bir yörede el birliğiyle çalışabilecek ve gündelik angaryaları paylaşabilecek derecede birbirlerini sevmemişlerdi. Doğaya yönelik heveslerinin daha en başından büyük ölçüde teoride kaldığına kuşku yok, şayet teorik olmasaydı böyle bir yeri seçmeleri imkânsızdı.

Ford Wheelwright, Eureka Plajı'na ne yapacağını tam olarak bilmiyordu. O bölgedeki gayri menkul fiyatlarının artması durumunda daha sonra burayı satabilirdi. (Gerçekten de, fiyatlar ellili yıllarda bayağı bir yükselip tavan yaptı; şimdilerde kulübelerin yerini havalandırmalı bungalovlar aldı ve bir bar, bir spor kulübü binası ve bir balık tutma iskelesi var; insanlar gölde su kayağı yapıyorlar. Gelgelelim, Ford'un payına bu kazançtan hiçbir şey düşmedi; kendisi yeterince uzun müddet sabredemedi.) O dönemde, Ford ile karısı ve birkaç arkadaşları orada kamp yapmaktaydı. Dave ile Naomi onları ziyarete gitmiş ve çılgınca bir coşkuya kapılmış vaziyette geri dönmüşlerdi; bu coşkuyu kamptaki hayatın kendi evlerindekinden bile rahatsız olmasına borçlu oldukları şüphe götürmezdi.

Hepimizin Eureka'da bir hafta ya da on gün geçirmesinin ve meditasyon süreleriyle grup tartışmalarının önceden belirlenmiş bir program uyarınca gerçekleştirildiği bir "inziva"ya çekilmesinin iyi olacağına Augustus'u ikna eden de Dave oldu. Ian Banbury bu fikre derhal ısındı –kanımca, üzerine titreyen ve ona patronluk taslayan cemaat üyelerinden uzaklaşmak istiyordu– ve Ellen da ona katıldı, çünkü kendisi insanları zor şartlarda doyurmanın lojistiğinden büyük keyif alırdı. (En yakın dükkânın uzaklığı on altı kilometreden

fazlaydı, bütan gazı teslimatları pek seyrekti, kuyuya güven olmazdı ve tek yakacak, tatlı bakla dallarından ve gölde kıyıya vuran odunlardan ibaretti.) Paul ve ben gönülsüzdük; rahat yuvamızdan ayrılmak istemiyorduk. "Augustus için hava hoş" demişti Paul. "Kendisi taşları ekmeğe dönüştürerek ve bakir doğada yoldan çıkarak şahane vakit geçirebilir. Neyse, yine de Tanrı'ya şükürler olsun ki orada kırk gün kırk gece kalmaya mecbur değiliz!" İçten içe, Augustus'un yanı sıra bir başkasının da yoldan çıkabileceği korkusunu taşıyordum; benim kulağıma gelmiş olan şeyden –Mrs. Swendson'ın yanına Alanna ve Dee-Ann'i de alarak bize katılacağından– Paul'ün henüz haberi yoktu.

Sonunda, bütün gerekli düzenlemeler yapıldı. Mayısın üçüncü haftasında, bir sabah vakti arabalardan oluşan bir kervan halinde Eureka'ya gitmek üzere Los Angeles'tan yola çıktık. (Nazilerin Girit'i işgal ettiği güne denk gelmişti gidişimiz.) Arabalar ağzına kadar yatak örtüleriyle, erzakla, tencere tava ve araç gereçle doluydu. İhtiyacımız olabileceğini düşündüğümüz her şeyi yanımızda götürüyorduk. Dua etmek uğruna, takriben üç yüz yirmi kilometre olan bu araba yolculuğunu yanımıza bir gemiyi doldurmaya yetecek kadar ekipman almış halde yapmak insana komik geliyordu!

Günün ortasında, sahilin her yanına vuran ışığa güneş gözlüğü olmadan katlanmak imkânsızdı, zira geniş ve sığ göl, etrafına gözü kör eden bir ışıltı saçıyordu. Su o kadar tuzluydu ki hiçbir efor harcamadan su yüzünde durmanız mümkündü, fakat gece haricinde serinletici bir etkisi yoktu; sudan çıktığında güneş bir anda insanın turşusunu çıkarırdı. Kulübeler kumsalın biraz gerisinde, cılız ve gri dallarla kaplı sarı sumakların arasında yer almaktaydı. Kum fırtınaları duvarlarındaki boyayı aşındırarak tahtaların rengini griye dönüştürmüş ve bir kemik kadar kupkuru bırakmıştı. Kayalık bir keçiyolu düzensiz bir hat çizerek kulübelerden anayola kadar çıkıyordu. Anayolun ilerisinde de sayıları binleri bulan, fakat gri ve kumlu toprağın temeldeki çıplaklığını örtmeye yetmeyen sarı bakla ve kreozot çalısı kümeleriyle kaplı tepe yamaçlarından geçtiği sırada, gri, sıcak, demir kuruluğunda ve fazlasıyla çölün bir parçası olarak görünen demiryolu ve ona ait telgraf direkleri göze çarpardı. Yamaçların ardında dağlar yükselirdi. Bunlar gün ortasındaki kurşuni cehennem sıcağında soluk gri hayaletler, günbatımında harikulade madeni gökkuşakları ve geceleyin devasa boyutlardaki simsiyah ve işe yaramaz volkanik döküntü yığınları halini alırlardı.

Kulübelerimizden biri yemekhane olarak inşa edilmişti ve diğerlerine nazaran epeyce büyüktü, fakat gün boyu o kadar sıcak olurdu ki içindeyken nefes almakta zorlanırdı insan. Bunun üzerine, Ford ile Dave sarı sumakların arasındaki açıklık bir alanın üzerini muşambalarla kaplayarak bir korunak yapmışlardı ve öğlen meditasyonlarımızı, öğle yemeğimizi ve grup tartışmalarımızın çoğunu burada halleder olmuştuk. Sabah beşte kalkıp akşam dokuzda yatıyor ve öğlenin en sıcak kısmında siesta yapıyorduk.

Toplamda on beş kişiydik: Augustus, Paul ve ben, Banbury'ler, Dave Wheelwright'lar, doktor Pat Chance, Ford Wheelwright'lar ve onların iki kadın arkadaşı (Laguna Beach'ten gelmiş bir öğretmen ve San Diego'lu bir şifacı), Mrs. Swendson, Alanna ve Dee-Ann.

Aşağıda, Eureka'da tuttuğum defterden birtakım alıntılar yer alıyor. Defter tutmak, "inzivamız" sırasında kendime uyguladığım disiplinin bir parçasıydı.

Perşembe. Tam programın başlangıcı. Dün hâlâ derlenip toplanmakla meşguldük.

İlk nöbet: Yeni ortamdan tedirgin oldum. *Bütün bu insanlar da kim?* Araştırmacı dostların; haliyle, doğal müttefiklerin ve dostların. *Ben burada ne yapıyorum?* Hayatının her gününü yaşamış olman gerektiği şekilde yaşıyorsun... Augustus'un geliştirdiği ve grup elemanlarımızı röntgende görüntülenecekleri şekilde, kişisel özelliklerden azade, yaşayan iskeletler olarak gözümde canlandırma tekniğini uygulamaya çalışıyorum; bu şekilde, antipati hissinin alt edilmesi amaçlanıyor. Bunun en zor Dave, en kolay Fran Wheelwright ile yapılabildiğini gördüm.

Pat'in kahvaltıda bize Fénelon'un mektuplarını okurken takındığı yapmacık tavırların sebep olduğu antipati hissi – gururumun incinmesinden başka bir şey değil. Neden *benim* okumamı istemediler ki?

İkinci nöbet: Tozlu, fırın sıcaklığındaki meltemden ve muşambaların çarpıp durmasından kaynaklanan akut sinir gerilimi. Maskaralık bu: Bu cehennem çukurunda nasıl meditasyon yapacağız?

Şiddetten uzak durma üzerine bir tartışma. Çok konuştum,

kadın sırf "anlamlı" gibi beni sinir eden kelimeler kullandığı için Grace Birnbaum'a saygıda fena halde kusur ettim. Augustus merhamet hakkında konuştu: Hayvanların ilk günahı, yaşayan fosiller, küçük ve uyum sağlayan canlıların hayatta kalması, *Tao Tê Ching*, su gibi ol.

Üçüncü nöbet: Çok daha iyiyim. Yanımda oturan Paul ile güçlü bir duygusal alışveriş yaşadığımızı hissettim.

Cuma. Birinci nöbet: Hâlâ dün geceki, içinde B.'nin olduğu cinsellik rüyasının rahatsızlığını yaşıyorum. Yeats'in "Belleğin öylesine kıymet verdiği o hazdan bile..." dizesini sürekli tekrar edip durduğumu fark ettim. Ağlak bir kendi kendine acıma. Birkaç gözyaşı döktüm.

Vejetaryenlik tartışması. Başka yaşam formlarına hürmetle yaklaşmak. Zaten et şart değil. Protein yerine soya ve yer fıstığı. Kendi tahılını bir el değirmeninde öğütmek gerek. Posa çok önemli.

İkinci nöbet: Girit'in işgali bahanesine sığınan huzursuzluk ve asabiyet. Öğle yemeğinden sonra gizlice dükkâna gittim. Ellerinde sadece dünkü gazete vardı. Haberler feci. Kapkara bir kasvet. Gazeteyi dönüşte yol kenarına gömdüm. Oybirliğiyle, burada bulunduğumuz müddetçe gazete ve radyoyu yasaklama kararı almıştık.

Üçüncü nöbet: Şimdiye kadarki en iyisi. Burada olduğum ve bunu yaptığım için Tanrı'ya şükürler olsun. Geri kalan her şey, *benim açımdan*, kaçış yerine geçer.

Cumartesi. Birinci nöbet: Uyutucu, sıkıcı. Dachine Dickinson'ın şifa hakkındaki konuşması: "İçimizdeki mücadele veren İsa'yı serbest bırakalım." Dudak bükmemek çok mühim. Söylemek istediklerini kendi lisanıma tercüme etmeye uğraşıyorum. Augustus bu konuda takdire şayandır.

İkinci nöbet: Pat'in kuşkuculuğu yüzünden rencide olan Dachine'a iyi davrandığım için mutluyum. Fakat daha sonra, bir miktar üzeri örtülmüş ödleklik: Havanın çok sıcak olduğu bahanesiyle ata binmeyi reddettim. Üstelik, Fran, Ford ve Naomi'ye Almancamı övüp durdum. Almancayı bir zamanlar *mükemmel derecede* konuşabildiğimi söyledim; ondan bir şekilde ruhani yaşamın hatırına *vazgeçtiğimi* üstü kapalı olarak hissettirdim.

Üçüncü nöbet: Birdenbire insanın bu hayatı nasıl yaşaması gerektiğini idrak ettim. Eğer Çince öğreniyorsanız, sadece birkaç ke-

lime dahi bilseniz Çinceden başka bir dilde konuşmamanız şarttır. Dilin "İngilizce"ye dönmesinin korkunç baştan çıkarıcılığı.

Bulaşık yıkama konusunda bencillik. Önce kendi payıma düşenden daha fazlasını yapıyorum. Sonra bunu fark etmediklerini öne sürerek itiraz ediyorum. Fakat daha fazlasını yapmaya ne hakkım var? Öbürlerinden daha iyi davranışlar sergilemeye ne hakkım var? Bu, herhangi bir kişiye yönelik saldırganlıktan başka bir şey değil. Daha sonra Mrs. Swendson'dan özür diledim.

Pazar. Şafak sökmeden kalktım ve kumsalda yürüyüş yaptım. Birdenbire yere diz çökmek ve dua etmek geldi içimden. Dehşet verici sinsilikte bir melodram heyecanı. Derken, Ian ve Ellen çıkageldi, beni bu faaliyeti yerine getirdiğim esnada gördüler. Sonra, bilinçaltımda bunu istediğimi ve planladığımı fark ettim! Onlar her sabah bu yürüyüşe çıkarlar. Mutlak bir küçük düşmüşlük hissi ve kendi kendinden tiksinti ilk nöbetimi mahvetti.

Konforum konusunda sıçan misali bir titizlenme: Kırık iskemleye oturmak istemedim. Mecburen Grace almak durumunda kaldı. Arabamı Pat'e ödünç vermek konusunda bencillik ettim; Ian'ınkini almak için gereken ayarlamaları yaptığını bildiğim zaman, çok geç teklif ettim.

Tartışma; aktif hayat ve tefekkür hayatı. Herkes bunların birbirini tamamladığı konusunda hemfikirdi. Fakat Augustus ile Dave arasında bir sürtüşme yaşandı. A., çoğu sosyal hizmet görevlisinin sonuç alma arzusuyla batağa saplandığı kanısında; Bagavad-Gita'dan simgesel eyleme dair alıntılar yaptı; D. özellikle savaş krizi söz konusu olduğunda, geri kalan her şeyi dışlayan tefekkürün bencilce olacağını ima etti. Kendimi D.'yi destekler buldum. *Bunun ardındaki saik ne olabilir?*

İkinci nöbet: Seks, seks, seks. "Tanrı'yı bulmak isterseniz, onu kaybettiğiniz yere bakın." Eckhart.

Augustus: "Tanrı, Eskiden Beri Var Olan *değildir* – o talihsiz Eski Ahit deyişindekinin aksine! Asıl acınacak halde olan, köhne ve eskiden beri var olanlar bizleriz. O, bir başına genceciktir – kendisine has o müthiş ânın içinde olma haliyle..."

Vesaire vesaire... Bu defterle ilgili en önemli nokta, Alanna ve Dee-Ann'in bahsine sadece tek bir kez yer verilmiş olması. Kızlar

hep yakınımızda yöremizdeydiler ve çok küçük oldukları için programa harfiyen uymaları beklenmese de yemek pişirme ve gündelik işlere epey yardım ettiler; pek yardımcı ve sevimli bir halleri vardı.

Onları görmezden gelmek adına iyi bir gerekçem vardı yine de. Dee-Ann ile Paul'ün arasında neler olduğunu bildiğim konusunu kendi kendime itiraf etmek istemiyordum.

Gruptaki çoğu insanın bir şey fark ettiğini sanmıyorum, çünkü Paul aslında Dee-Ann ile baş başa pek fazla vakit geçirmezdi. Genellikle, çoğumuzun dışarı çıkmak istemeyeceği kadar sıcak bir vakit olan öğle sonralarında beraberdiler. Ford, dağ eteklerinin gerisinde bulunan bir çiftlikte at kiralandığından bahsetmişti Paul'e. Fakat Paul at binmeye gittiğinde, yanına iki kızı da almış olurdu ve çiftlik çalışanlarından biri de onlara eşlik ederdi. Sonra, günün serin saatleri geldiğinde gölde yüzmeye giderlerdi, fakat çoğunlukla orada bizden birileri de olurdu.

Eureka'daki beşinci günümüz olan pazar öğle vaktinin sonlarına doğru, Mrs. Swendson, kızlar, Paul ve ben yüzmeye gittik. Alanna ile annesi üzerlerini giyinmek için bizden evvel kulübelerine döndüler. Onlara bir kez daha dalıp çıkacağımı söyledim; ama sonra fikrimi değiştirdiğimi söyleyip Paul ile Dee-Ann'i kumsalda yalnız bıraktım. Paul ile ortak kullandığımız kulübede mayomu çıkarıp üzerimi kuruttuğum sırada dışarıdan ayak sesleri duydum. Kulübemiz diğerlerinin biraz uzağında kalıyordu; güneye bakan duvarına iyice yanaşmanız halinde diğer kulübelerden görülmenize imkân yoktu. Ayak sesleri bu duvara yaklaştı. Hiç konuşma yoktu; sadece hızlı hızlı nefes alıp vermeler, kıkırdamalar ve sonra da çıplak ete vurulan bir şaplak sesi duyuldu. Pencerenin güneşliğini azıcık yerinden oynattım ve dışarı baktım. Hâlâ mayolarıyla dolaşan Paul ile Dee-Ann orada durmuş gülüşüyor ve birbirlerine hafifçe vuruyorlardı. Fakat Paul için bu bir oyun değildi. Gözleri bir kuşu seyreden kedi misali dikkat kesilmişti ve ağzının sert ve büzülmüş bir görüntüsü vardı.

Birkaç saniye sonra Paul başını kaldırıp pencereye baktı –nasıl da yoğun bir biçimde tetikte bekler gibi bir hali vardı!– ve beni gördü. Yalancıktan kavgayı ânında sona erdirdi, yetişkinlere özgü bir tavırla Dee-Ann'in poposuna rastgele bir şaplak attı ve doğruca kulübeye girip kapıyı arkasından çarptı.

Çabucak yatağına oturup, "Amanın," diye feryat etti, "şu Tanrı'nın belası çocuk yok mu! Şimdi ne yaptı biliyor musun? Bana elle sarkıntılık etti!"

"Ah, saçmalama!"

"Sürekli yapıyor bunu... Sana bir şey diyeyim mi Chris, biri derhal onu alıp buradan götürmezse başımıza bir iş açılacak. Artık buna daha fazla katlanamayacağım... Dün onların kulübesinde kızla beraberdim, yalnızdık. Doğrusunu istersen kendisi çağırmıştı beni. Yatakları topluyordu. Derken, oyun yapmaya başladı ve güreştik ve ben de onu yatağa attım ve bir baktım ki üstüne çıkıvermişim. Ona bir şey yapmadan kendimi nasıl tuttum hiçbir zaman bilemeyeceğim, ama tuttum işte. Müthiş bir çaba harcadım ve arkaya doğru yuvarlanıp kendimi yataktan attım ve ayağa kalktım. Peki kız ne yaptı beğenirsin? O masum sürtük halleriyle bana baktı ve dedi ki: 'Sorun ne? Güreş tutmayı sevmiyor musun? Ben *seviyorum*!' Bütün bu süre zarfında tabii ki beni seyrediyor, ne kadar ileri gidebileceğini anlamaya çalışıyordu. 'Ama annemin hoşuna gitmez,' dedi, 'yani bizi görecek olursa.' Demek istediği şeyi anladığımı kabul etmemi istiyordu benden, fakat gözlerimi ona dikip dedim ki, 'Madem annenin hoşuna gitmiyor, o halde bizim de bunu yapmamamız lazım, öyle değil mi?' Ve o numaracı sürtük ne dese beğenirsin? 'Hiç kimsenin bizi görmeyeceği bir yere gidebiliriz,' dedi, 'mesela kumsalın epeyce ilerisine. O zaman doğru dürüst yapabiliriz.' Ben de 'Doğru dürüst de ne demek oluyor?' dedim. O da dedi ki, 'Güneş yağı sürebiliriz, hem de her tarafımıza.' Sonra kıkırdar gibi oldu ve dedi ki, 'Alanna bir keresinde senin için ne dedi, biliyor musun? Senin güzel olduğunu söyledi.' Bunun üzerine, 'Peki sen ne dersin? Sence ben güzel miyim?' diye sordum. Sadece bir kahkaha attı ve dedi ki, 'Erkekler güzel olmaz ki, salak!' Sonra bana şunu söyledi: 'Alanna artık seni beğenmiyor.' Ben de 'Ah,' dedim, 'demek öyle. Neden sevmediğini söyledi mi bari?' Ve Dee-Ann dedi ki, 'Seninle yalnız kalmamam gerektiğini söylüyor. Diyor ki, sen bana zarar verebilirmişsin, yani istemeyerek de olsa.' Ben de sordum, 'Yani senin istediğin şekilde güreşmiş olsaydık sana zarar verebileceğimi mi söylüyorsun şimdi?' Ve kız tekrar kahkaha attı ve dedi ki, 'Tabii ki hayır. Ondan niye zarar görecekmişim? Sadece bir oyun. Hem bana karşı dikkatli davranacağını da biliyorum, çünkü sen bir erkeksin ve hem büyük hem de güçlüsün...' Ve sonra Chris, bundan sonra ne dediği hayatta

aklına gelmez ve bu da *kelimesi kelimesine* doğru. Dedi ki, 'Hem bana zarar vermiş olsaydın da dert etmezdim, yani azıcık bir zarar. Hatta burnumu kanatmış olsaydın bile dert etmezdim.' Sana sorarım! Ben ne yapacağım? Olaylar böyle giderse, kusura bakma ama olacaklara dair herhangi bir sorumluluk almayı reddediyorum."

Güldüm. Hâlâ Paul'ün anlattıklarına inanmaz gibi davranıyordum. Gelgelelim, ne kadar abartırsa abartsın, durumun tam da onun anlattığı gibi ve son derece tehlikeli olduğunu biliyordum. Hâlâ kendi kendime itiraf etmeyi kesin olarak reddettiğim şeyse *tüm bunların yaşanmasını arzulayanın ben olduğum* gerçeğiydi.

İçerisinde ruhsal arayışlar ve tereddütler bulunan o defteri yeniden okuduğumda ve gerçekte nasıl davrandığımı hatırladığımda hayrete düşmekten kendimi alamıyorum. Benliğimin bir parçası –çoğunluğu oluşturan parçası– Eureka'ya ciddi niyetlerle ve bu inzivadan özdisiplinimi pekiştirme fırsatı yaratmak için *gelmişti*. Ne var ki, olanca dürüstlüğümle bunu gerçekleştirmeye çalışırken dahi öbür parçam ihtiyar bir röntgenci gibi davranıyordu! O öğleden sonra Paul ile Dee-Ann'i kumsalda kasten yalnız bırakmıştım. Ve Paul'ün kız hakkındaki konuşmalarını onun aklını başına getirmek adına herhangi bir girişimde bulunmadan dinlemem yetmezmiş gibi, bir de düpedüz yaptıklarını örtbas etmeye kalkışmıştım! Bir keresinde, arabamı Dee-Ann'i gezintiye çıkarması için Paul'e ödünç verdiğim halde, Paul ve benim arabayla dışarı çıkacağımızı bildirerek Augustus'a yalan söylemiştim. Tabii ki bunu yaptığımı Paul'e hiçbir zaman anlatmamıştım.

Aklımı kaçırmış olabilir miydim? Paul bu yolda kötü bir sona ulaşırsa, bana ne olacağını sanıyordum acaba? Kendimi ayakta tutabilmek için ona gitgide daha çok bel bağlar olmuştum. Üstelik, Paul'e umut bağlamak suretiyle Ronny'ye ve bütün bir şüpheciler dünyasına meydan okumuştum. Onu bulacak herhangi bir başarısızlık beni de bulmuş sayılırdı.

Hayır, bu çılgınlık değildi. Röntgencilik de değildi. Hatta, sırf yapılan yaramazlıklardan alınan bir zevk de değildi. Bu bir *darbe* girişimiydi. Kesinlikle azınlığı oluşturan, fakat umarsız ve hayli acımasız bir parçam her şeyin –sürmekte olduğum bütün bir hayatın– sona ereceği bir skandalı tırmandırma arzusundaydı. Azınlık, bu karşı devrimin getireceği uzun vadeli sonuçların tam tamına neler olacağını hem bilmiyor hem de umursamıyordu. Sadece yı-

kıntıların arasından kendisine avantaj ve fırsat yaratmak gibi bir umut taşımaktaydı.

Gölün uzak ucunda yüksekliği bir metreyi bulmayan, fakat aktif durumdaki minyatür kraterlerden oluşan ve büyülü bir çirkinliği olan küçük bir alan vardı. Çamurdan Saksılar olarak bilinirdi burası. Hiç durmadan çıkardıkları sıcak ve gri çamur kabarcıklarından kükürt ve buhardan oluşan kötü kokulu volkanik gazlar salınırdı. Nicedir burayı görmek istiyordum. Dachine Dickinson ile Grace Birnbaum da görme niyetindeydi.

Oraya Eureka Plajı'ndaki son tam günümüzün sabahında Dachine'in arabasıyla gittik. Paul bizimle gelmek istememişti; birkaç gün evvel kızlarla birlikte at sırtında Saksılar'ı görmeye gitmişti. "Ve doğrusunu istersen, şekerim," demişti bana "leş gibi kokuyorlar!"

Dachine, kötülük denen hakikate kesinlikle inanmadığını gösterecek biçimde, tam bir şifacı gibi araba kullanıyordu. Onları kendi arabamla götürmek için ısrar etmediğime üzülmüştüm. Neyse ki trafik çok azdı. Ve her ne olursa olsun, onlarla birlikte olmak eğlenceliydi. Dachine ateşli davranışlar sergilemediğinde ve meslek jargonuyla konuşmadığında hoşsohbet biriydi. Grace'in taşkın bir kahkahası vardı ve resmi öğretmen maskesinin altında delidolu ve cadımsı bir varlık gizliydi. Saksılar'a baktıktan sonra, saldıkları kötü kokunun erişim alanından çıktık ve birkaç sandviç yedik. Her iki kadının da grubun dışında hayli farklı –neşeli ve rahatlamış– bir hali vardı ve gizliden gizliye inzivamızın bitmesinden memnundular. Hepimiz mümkün olan ve yakışıksız kaçmayacak en uzun süre boyunca Eureka'dan uzak kalmak konusunda sessiz bir anlaşma içindeydik. Bugünkü programa meditasyon yahut tartışma konmamıştı ve yarın yola çıkmadan önce yapılması gereken eşya toplama işleri yüzünden mekâna bir kargaşa hâkimdi.

Ford Wheelwright'ın –sürücü koltuğunda Ford'un ve yanında Augustus'un bulunduğu– arabası göründüğünde bir aksilik çıktığını derhal anladım. Ford, evinde yapılacak işler olduğunda keyif için araba gezintisine çıkacak tiplerden değildi ve bizimle gelmek isteyen Augustus da yazması gereken çok sayıda mektup olduğunu üzüntüyle bildirmişti. Dahası, "Augustus'u arabayla geri götürebilir misin, Chris? Seninle konuşmak istiyor. Ben birazdan kızlarla

birlikte arkanızdan gelirim" diyerek arabadan dışarı atladığında Ford'un her halinde faal bir krizin izleri mevcuttu. Soru soran gözlerle Augustus'a baktım, fakat onun da Çamurdan Saksılar'ın bir tanesine dair derin düşüncelerde kaybolmuş gibi bir hali vardı. Nihayet, kendi kendine konuşurcasına, usulca ve düşünceli bir şekilde, "Evet..." dedi. Sanki saksının az önce çıkardığı bir kabarcıkla gelen bir yoruma onay veriyordu. Ford'un arabasının motoru hâlâ çalışmaktaydı; Augustus'un yanındaki koltuğa atladım ve oradan uzaklaştık. Biz gittiğimiz sırada, Ford'un ellerini Dachine ile Grace'in dirseklerine koyduğunu ve ortada gizliliği gerektiren bir durum varmışçasına onları yoldan uzaklaştırdığını gördüm; oysa kilometreler boyu tek bir Allah'ın kuluna rastlamak imkânsızdı.

"Augustus, ne oldu?"

"Hep şunu düşünmüşümdür, Christopher, iki insan birbirlerini aynen bizim gibi çok iyi tanıdığında ve bunlardan birinin diğerine söylemek zorunda olduğu haddinden fazla nahoş nitelikte bir şey söz konusuysa, doğrudan meselenin özüne girmek en iyisidir... Mamafih, seni kötü bir şoka hazırlamam gerek... Alanna, takriben bir saat önce annesiyle babasının yanına gitti ve sizin kulübenin penceresinden, Paul ile Dee-Ann'i cinsel bir faaliyet gerçekleştirirken gördüğünü söyledi."

"Aman Tanrım!" Göz açıp kapanıncaya kadar birkaç düşünce zihnimde birbirini kovaladı: İkna edecek derecede şaşkın bir görüntü çizmem gerektiği. Böylesine tehlikeli bir yer seçtiğine göre Paul'ün aklını kaçırmış olması gerektiği. Aklını kaçırmadığı gün gibi ortadayken, yakalanmayı kendisinin istemiş olması gerektiği. Fakat yakalanmak istemişse şayet... peki ama *neden*?

Sırf bir şey söylemiş olmak için "Kaç kişi biliyor?" diye sordum.

"Korkarım herkes biliyor. Şu an için Dachine ve Grace haricinde herkes biliyor; Ford ve ben onlara çıplak gerçekleri anlatmanın ve ketum davranacaklarından medet ummanın iyi olacağına karar verdik. Mr. Swendson, yani kızların babası bu sabah ailesini arabayla eve götürmek üzere buraya gelmişti, bunu biliyorsun değil mi? Bunu söylemekten dolayı üzüntü duyuyorum, fakat *kendisi* hiç de *ketum* davranmadı. Tabii ki adamın doğal hislerini anlayışla karşılamak lazım. Yine de bunlar yaşandığında burada olmamasını dilerdim... Neyse ki, bu talihsizliğe karşı, elimizin altında bir

doktorun bulunmasını hakiki anlamda Tanrı'nın bir lütfü olarak kabul etmemiz gerek."

"Sen şimdi Dee-Ann'in gerçekten şey..."

"Hayır. İşte ondan yakayı kurtardık. Pat Chance kızı derhal ve tepeden tırnağa muayene etti. Penetrasyon olmadığı konusunda bize güvence verdi." (Augustus'un gözlerindeki çok belli belirsiz, bir anlık bir ışıltıdan, içten kaygıları bir yana bırakılacak olursa, yaşanan onca heyecandan bayağı bir keyif aldığını anlamıştım; neyse, ben de aynı durumdaydım.) "Asıl ilginç olan, çocuğun bütün bu yaşananlardan hiç etkilenmemiş gibi görünmesi. Elbette, kendisine doğrudan bu konuyla ilgili hiçbir şey söylenmedi. Paul'ün adı bile ağza alınmadı. Pat Chance bizleri bu hususla ilgili olarak çok ciddi biçimde uyardı. Her zaman için bir travma yaratma tehlikesi mevcutmuş... Gördüklerinden dolayı feci bir rahatsızlık yaşamış izlenimini bırakan taraf Alanna'ydı. Kız tam anlamıyla bir isteri halinin pençesine düşmüştü. Pat, Mrs. Swendson'ın kızları derhal arabasıyla Los Angeles'a geri götürmesini salık verdi. Onlar gideli çok oldu. Maalesef, Mr. Swendson kalmak konusunda ısrarcı oldu. Adam Paul'le yüzleşmeye kararlı."

"Yüzleşmek mi? Yani Paul'le daha konuşmamış mı?"

"Onunla konuşan kimse yok."

"Fakat Augustus... bu durumda... nasıl emin olabiliriz ki? Olayın tamamıyla bir yanlış anlamadan kaynaklanmış olması mümkün. Paul'ün kesinlikle masum olması mümkün."

"Teşekkür ederim, Christopher. Hiçbir insana, ispat edilene kadar suçlu hükmü verilemeyeceği bilgisinin hatırlatılması üzerine kişinin her daim müteşekkir olması gerekir... Ve tabii ki dostumuzun geri dönmesi de ihtimal dahilinde. Sırf körlemesine bir paniğe kapılıp kaçmış olamaz, hani insan korkmadan edemiyor... Bu da aklıma şunu getiriyor: O uyku hapları hâlâ kendisinin tasarrufunda mı?"

"Yüce Tanrım, Augustus, neler diyorsun böyle?"

"Kusuruma bakma, Christopher. Korkarım, mevcut şartların yarattığı stresin altında pek tutarlı bir açıklama yapılamadı sana... Şöyle ki, Alanna ebeveynlerine durumu anlattığında onlar da doğruca sizin kulübenize gitmişler. Boş olduğunu görmüşler. Tabii ki, Alanna'nın isterik hali göz önüne alındığında, iki olay arasında tamı tamına ne kadar zaman geçtiğini kestirmek olanaksızmış... Derken, Dee-Ann'in tek başına göl kıyısında yürüdüğünü ve anlaşıldığı

kadarıyla, benim de dediğim gibi, tamamıyla her zamanki halinde olduğunu görmüşler. Sonra, Mr. Swendson Paul'ü aramaya çıkmış ve Naomi adama, Paul'ü birkaç dakika önce, anayolda yüksek bir hızla arabayla giderken gördüğünü söylemiş..."

"Arabayla..." Birden her şey kafama dank etmişti. "Diyorsun ki, bindiği..." "Benim" sözcüğünü "bizim"e tam zamanında çevirmeyi başardım: "Bizim araba mıymış?"

"Evet. Korkarım, bu olayı da eksi hanesine yazmak gerekecek. Bu gitgide, fazla bilindik bir çaresizlik modeli gibi görünmeye başladı."

"Anlıyorum... Evet, öyle." Aklımdan, Paul'ün nasıl da gerçek anlamda insanı deli eden bir tip olduğu düşüncesini geçirmekte ve hatta, yeni bir araba satın alıp alamayacağımın hesabını yapmaktaydım. Acaba sigortadan para alabilir miydim? Almanın tek şartı hırsızlığı bildirmek olabilirdi ve bu da söz konusu değildi.

"Bizleri, seni bu kadar ani biçimde alıp getirmeye iten şey," dedi Augustus, "Mr. Swendson'ın mantıken ikna edilebilmesi konusunda sana ihtiyaç duyabileceğimizi düşünmemizdir. Ben oradan ayrıldığımda adam hâlâ büyük bir gerilim altındaydı. Hatta Paul'ün takip edilmesinden ve polis tarafından geri getirilmesinden bahsediyordu."

Bu sırada neredeyse kampa varmıştık. Ford'un aracı külüstür olmasına külüstürdü, fakat hâlâ saatte seksen kilometre yapabiliyordu. Anayoldan saptığımız ve her zamanki toz bulutunun içinde keçiyolundan aşağı sarsılarak indiğimiz sırada, arabamın diğerlerinin yanında park edilmiş halde durduğunu görmek beni hem ürküttü hem de içime su serpti.

"Paul geri dönmüş!" diye bağırdım.

Augustus vakur bir tavırla, "Tanrı'ya şükürler olsun!" diye mırıldandı.

Ian Banbury bizi karşılamak için kulübesinden çıkmıştı; yolumuzu gözlüyor olmalıydı. Sıcak fakat telaşsız bir halde, sanki aylardır orada değilmişiz gibi, "Sizi görmek ne güzel" dedi. Kısılmaktan çizgi halini almış gözlerin eşlik ettiği tebessümüyle gülümsedi ve ellerimizi sımsıkı ve şefkatle sıktı. Zerre kadar tedirgin olmuş gibi bir hali yoktu.

"Paul nerede?" diye sordum.

"Sizin kulübede. Merak etme, durumu iyi." (Ian'ın böylesine dolaysızca, Paul için endişeleneceğime ve Paul'ün hâlâ merak edilmeye layık biri olduğuna kesin gözüyle bakması o anda bile içime

dokunmuş ve sonraları aklıma geldiğinde beni daha da çok duygulandırmıştı.) "Sen ve Ford çıktıktan hemen sonra buraya döndü, Augustus. Swendson onu gelirken gördü. Bağıra çağıra üzerine çullandı. Ona bir güzel dayak atmak istiyordu. Engel olduk tabii. Çoğunu Dave halletti. Orada bulunduğuna memnunum. Böyle zamanlarda insan kendini çok yetersiz hissediyor."

"Paul ne yaptı peki?"

"Gayet iyiydi. Çok sakindi. Tam bir erkek gibi davranıp geri adım atmadı. Bende bunu yapabilecek cesaretin de, alçakgönüllülüğün de bulunduğunu sanmıyorum. Ne özür ne de başka bir şey."

"Yani her şeyi kabul ettiğini mi söylüyorsun?"

"Ah, evet. İnkâr etmeye kalkışmadı hiç. Tanrım, bu yüzden hayran kaldım ona!"

Ve ben de, şu anda, Ian'a nasıl da hayran kalmıştım! Kanımca, Paul'ün yaptığı şey onun nezdinde akıl almayacak bir davranış olmalıydı: Kirli, hayvani ve bütünüyle doğaya aykırı bir şeydi. Bu durum onun açısından müthiş bir hayırseverlik çabası gerektiriyor olmalıydı. Augustus, yani o dindar bohem için açık fikirli olmak kabul edilebilir bir durumdu. Ian'ın bir karısı, çocukları, bir kilisesi ve cemaati vardı; adamın hayatı iyiliğin zalim sahne ışıklarının altında geçiyordu. Neyse – *aferin ona!*

"Mr. Swendson hâlâ polisi aramak istiyor mu?"

"Ah, hayır. Artık kendini toparlamış olmalı. Dave muazzamdı, adamı vazgeçirdi. Şimdi hep birlikte içerideler." Ian başıyla Swendson'ların kullandığı kulübeyi gösterdi. "Elbette, Swendson hâlâ sinirli. Bu da normal. Bir günah keçisi arıyor. Muhtemelen dolaylı olarak suçu dinin üstüne atıyor. Kendisi hiçbir zaman benim cemaatimin bir mensubu olmadı. Karısı ve o, bu mesele yüzünden kavga etmişlerdi." Ian birden dişlerini göstererek güldü ve tam bir oğlan çocuğuna benzedi. Onu bağrıma basabilirdim.

Augustus hafifçe boğazını temizleyerek, "Güzel, şimdi," dedi "gündemimizin bir sonraki maddesine geçelim: Paul'ün ivedilikle buradan ayrılması konusunda hemfikir olduğumuzu varsayıyorum. Mr. Swendson'a daha fazla gerilim yaşatmak istemeyiz."

"Eşyalarımızı toparlar toparlamaz buradan ayrılacağız" dedim.

Ian bana şefkatle gülümsedi. "Tanrım, bu yaptığın iyi bir şey, Christopher!" Ian "iyi" sözcüğünü kulağa bir lütuftan çok temel bir erdemmiş gibi gelecek biçimde söylemişti.

Kulübemize giderken yolda battaniyeleri katlayan Naomi ile Fran'e ve fincanlarla tabakları bir kutuya yerleştiren Ellen'a rast geldim. Hepsinin neler döndüğünden haberdar olduğu gün gibi ortadaydı. Erkekleri ruhani derlenip toparlanma meselesiyle boğuşurken, onlar da bu angaryaları hallederek kendilerine has kadınca yöntemlerle işi bir ucundan tutmuş oluyorlardı. Bana bir nebze fazla neşeli bir selam verdiler.

Kulübede bulunan Paul de çanta toplamakla meşguldü. İçeri girmeme pek bir tepki vermedi. Heceleri yaya yaya, "Tatlı biberim," dedi huysuz bir sesle, "korkarım beni arabayla Indio'ya götürmen gerekecek. Bir trene ya da otobüse binebileceğim en yakın yer orası."

"Ama Paul, ben seni Los Angeles'a götüreceğim! Yoksa benimle gelmek *istemiyor* musun?"

"Beni yanına almak isteyeceğini düşünmemiştim."

"Ah, amma saçmaladın şimdi! Öyle yapma! Benim hangi tarafta olduğumu bilmiyor musun?"

"Ben *taraf* filan bilmem. Tek bir taraf olduğunu sanırdım. Benim de mi bir tarafım var yoksa?"

"Bir evin var, benimle paylaştığın. Unuttun mu?"

"Seni az evvel Augustus ve Ian ile sevgi yumağı olmuş vaziyette gördüm."

"Olmuşsam ne var bunda? Augustus sana karşı değil. Seni anlıyor. Gerçekten anlıyor."

"Anladığı neymiş peki? Ah, o da gençliğinde küçük kızları düzermiş mi demek istiyorsun?"

"Paul! Şimdi fena halde mantıksız davranmaya başladın. Sana başka bir şey söyleyeyim: Ian sana hayran kaldığını söyledi. Demek istediğim, hiçbir şeyi inkâr etmemene."

"Niye buna hayran olmuş ki?"

"İşte, senin yerinde olsa başka bir sürü insanın ödü patlardı. Mr. Swendson'ın sana dayak atmak istediğini duydum, yani Dave adamı durdurmamış olsaydı eğer."

"Miss Wheelwright o dandik şiddet karşıtı eylemini gerçekleştirerek pek güzel vakit geçiriyordu. Swendson'ın şansı varmış ki bana *vurmadı*, şişko şünepe. Daha ellerini kollarını sallamaya ve 'Senin gibilerin yeri gaz odası!' diye bağırmaya başladığı anda aklıma koymuştum yapacağımı. Dişlerimi herifin taşaklarına geçirecektim. Öyle bir geçirirdim ki, ölürdüm de bırakmazdım."

Münakaşaya devam etmek için doğru zaman değil gibiydi. Ben de sessizlik içinde Paul'ün çantasını toplamasına yardım ettim. Hiç kimseyle karşılaşmadan arabaya kadar geldik. İnsanların ihtiyatlı davranarak kulübelerine çekilmiş olduklarına kuşku yoktu. Fakat arabayla keçiyolundan çıktığımız sırada anayoldaki serabın içinde siyah bir benek belirdi, türlü başkalaşımlardan geçti ve Dachine'ın arabası halini aldı. Kavşakta birbirimize teğet geçmek durumunda kaldık. Dachine ile Grace, ben kadar Paul'e de çılgınlar gibi el salladılar ve gülüştüler. Ford'un mahcup bir hali vardı. Belki de olanları o kadar incelikli bir dille anlatmıştı ki kızlar onun neden bahsettiğini anlayamamışlardı.

Yolda giderken arada bir göz ucuyla Paul'e bakıp durdum. Soru sormak için canımı verebilirdim, fakat nereden başlayacağımı bilmiyordum ve bunun farkında olan Paul'ün de bana yardım etmek gibi bir niyeti yoktu. En sonunda pat diye söyleyiverdim: "Yani tam olarak nasıl oldu her şey?"

"Bir gün Dee-Ann ve ben dükkâna gitmiştik. Biliyorsun, orayı işleten adam taş, kuvars parçaları ve zımbırtılar toplar ve bunları satar. Dee-Ann hani şu pirit taşı dedikleri bir parçaya deli olmuştu; ben de bugün aniden oraya bir koşu gitmeye ve bir veda armağanı olarak kıza bunu satın almaya karar verdim. Bak işte..." Paul elini koltuğun altına götürdü ve bir gazete parçasına sarılmış ağır bir nesne uzattı bana. "Umarım arabanı aldığım için bana kızmamışsındır?"

Pirit taşını ambalajı hiç açılmamış olarak yanımdaki koltuğa bıraktım. "Paul, demek istediğim bu değildi ve bunu sen de biliyorsun! Diyeceğim, sen ve Dee-Ann ve Alanna arasında tam olarak neler yaşandı?"

Paul o ince ve kışkırtıcı tebessümüyle bana baktı. "Sana ne olduğunu anlatmadılar mı yani?"

"Bizim kulübede olduğunu söylediler. Ve Alanna'nın pencereden içeriyi gördüğünü."

"O zaman niçin *bana* soruyorsun?"

"Şöyle ki, her şeyin nasıl başladığını hâlâ bilmiyorum."

"Niye bilmek istiyorsun ki? Ne o, seni azdırıyor mu yoksa?"

"Tabii sen bu mesele hakkında konuşmamayı tercih ediyorsan..."

"Konuşmak istemediğimi söylemedim. Ama niye öğrenmek isteyesin ki? Senin için ne fark eder? Sonuçta hemencecik, daha hiçbir şey bilmiyorken kararını vermedin mi?.."

"Karar vermek mi? Hay lanet olsun, bu kadar gizem yapma! Ya nasıl olduğunu anlatırsın ya da anlatmazsın!"

"Olmadı ki."

"*Olmadı mı*? Yani, *hiçbir* şey mi olmadı?"

"Sen de buna inanmıyorsun, doğal olarak."

"Ama Paul, tabii ki sana inanıyorum! Sen bana yalan söylemezsin."

"Nereden biliyorsun?"

"Söylemeyeceğini biliyorum işte."

"*Bildiğini* söylüyorsun, ama hiç vakit kaybetmeden benim bunu yaptığıma karar verdin. Daha bana bile sormadan. Augustus ve Ian gibi adamların lafına güveniyorsun."

"Bak şimdi, Paul; şunu kabul etmen gerek: Yapmış da olabilirdin. Bundan önce sen kendin de o kadarını itiraf ettin. Hem Dee-Ann'in tam bir küçük aşüfte olduğunu düşünürsen..."

"Tabii, yapmış olabilirdim. Sen de yapmış olabilirdin. Augustus da yapmış olabilirdi. Ian da yapmış olabilirdi. Herhangi biri yapmış olabilirdi. Ama ben yapmadım."

"Alanna'nın derdi ne o zaman? Aklını mı kaçırmış?"

"Şekerim, bu kadar melodram tadında yaşamaman gerektiğini öğrenmelisin artık! Böyle bir şey yapmak için illaki aklını kaçırmış olman şart değildir. Tabii ki olayın tam olarak nasıl gerçekleştiğini bilmiyorum, ama gayet güzel tahmin edebiliyorum... Kız sürekli Dee-Ann'in benimle olan ilişkisini kıskanıyordu. Benim tahminim, bir gün annesine gidip bizimle ilgili bir şey anlattı ve annesi de aptal aptal konuşmamasını söyledi. Haliyle, zor durumda kaldı. Haklı olduğunu ispat etmek ve bizden intikam almak zorundaydı. O da bu hikâyeyi uydurdu. Ve artık bir kez anlattığı için sadık kalması gerekti. Diyeceğim, kendisi bir yalancı olduğunu biliyor ve büyük ihtimalle cehenneme gideceği korkusundan ödü bokuna karışacak. Umarım öyle olur."

"Ama Paul, dur bir dakika, neden onlara yaptığını söyledin?"

"Onlara bir şey söylemedim. Sadece inkâr etmedim. Hem ne diye inkâr edecekmişim? Ta en başından herkes benim yaptığıma inandı. Bunca zamandır duymayı bekledikleri şeyi duydular, hepsi bu. Benden hep tiksindiler zaten."

"Bu kesinlikle doğru değil!"

"Peki; doğru olup olmaması umurumda değil. O tarz insanlar on yaşımdan beri benim doğal düşmanım durumunda. Onlarla asla

bir alışverişimin olmaması gerekirdi. Seni dinlemeseydim hiçbir zaman olmayacaktı da. Şimdi adım kötüye çıktı ve ben de böyle kalmasını istiyorum."

"Bak şimdi, Tanrı aşkına, en azından açık konuşalım. Asıl suçladığın kişi ben oluyorum, değil mi? Pekâlâ, bana yapılabilecek tek bir şey bırakıyorsun. Madem dediğin gibi sana inanmadım, o halde ben de Augustus'a ve öbürlerine –buna Swendson'lar da dahil– gidip hakikati anlatacağım."

"Chris, hele bir buna *cüret et*..." Paul şimdi gerçekten de öfkeliydi, "...bak nasıl onlardan daha alçak biri oluyorsun! Bütün taifenin içindeki en pis, riyakâr ve yerlerde sürünen küçük Yahuda sensin!"

Bir kez olsun akıllıca manevralarla onu köşeye sıkıştırmıştım. Keyfimden bir kahkaha attım. "Sen bana izin vermeden sahiden böyle bir şey yapabileceğimi mi sandın? Senin de bana, benim sana güvendiğimden daha fazla güvenmediğinin ispatıdır bu! Ödeşmiş olduk! O halde niçin ikimiz de biraz rahatlamıyoruz? Mesela, on dakika içinde Indio'ya girmiş olacağız. Bir bar bulalım ve birkaç tek atalım. Ne dersin?"

Paul hemen insafa gelmedi, fakat ben bunun işaretlerini bilirdim. Artık her şey yoluna girecekti. Bir bar bulduk ve akşam olana ve mekân yöredeki ırgatlarla dolana kadar birkaç saat boyunca içki içtik. Ardından, Los Angeles'a dönüş yoluna koyulduk. Beni arabayı parçalamaktan ya da en azından alkollü araba kullandığım için hapse düşmekten kurtaran şey Eureka Plajı inzivasında kazanılmış iyi karma olabilirdi. Nihayet sallana sallana merdivenlerden çıkıp daireye girdiğimizde, Paul'ün askerlik kurulundan gönderilmiş, birkaç hafta içinde C.P.S. orman kampına göreve hazır olduğunu bildirmesi emrini içeren bir ihbarnameyle karşılaştık.

İzleyen günleri Paul'ün "çeyizim" diye adlandırdığı şeyleri satın alarak geçirdik. Kampta çalışma kıyafetleri olarak ihtiyaç duyabileceği kazık gibi sert mavi blucinler, svetşörtler, kalın çoraplar ve kaba saba botlardı bunlar. Uzun bir ayrılığın kesinliği bizi birbirimize karşı sevecen ve düşünceli yapmıştı. Paul'ün saldırganlığı şimdilik tamamıyla yok olmuş gibiydi; Swendson'ların adını bile anmamıştı. Ortak bir kararla, kurallarımızın çoğundan vazgeçmiştik vazgeçmesine, fakat hâlâ sabah ve akşam meditasyon yapıyorduk.

Gelgelelim, akşam meditasyonundan sonra gerçek kokteyller içiyor ve evde yahut restoranlarda, içinde et ve balık bulunan akşam yemekleri yiyorduk. "Şu ara vejetaryen olmak hiç içimden gelmiyor" demişti Paul. "Hem, kim bilir o ihtiyar pasifistler bana ne yedirecek? Büyük ihtimalle insan eti verirler." Gitmeden bir gün önce aniden saçlarını üç numaraya vurdurma kararı verdi. "Sonuçta, madem zavallı ihtiyar teyzen rahibe hayatı yaşamaya gidiyor, neden tipini de onlara benzetmesin?"

Ertesi sabah hüzünlü bir araba yolculuğuyla onu kentin doğusundaki uzak bir noktada, portakal bahçelerinin arasına konuşlanmış küçük bir kasabaya götürdüm. Kamp müdürünün karısı May Griffith'in burada Paul'ü kamp kamyonuyla karşılaması ve dönüşte onu da yanına alıp dağların iç kesimine götürmesi kararlaştırılmıştı. Yolda giderken Paul bir kez daha eski hayatından bahsetmeye koyuldu. Kederli kederli, "Babs ve Condesa benim şu halimi görebilmiş olsalardı!" diye söylendi.

Onu neşelendirmek için çok uğraştım. "Anlat bakalım, her şeyden önce seni bütün bunları yapmaya yönelten şey aslında neydi? Yani Avrupa'ya gitmeye, bütün o insanlarla içli dışlı olmaya yönelten? *Eğlenceli* miydi gerçekten?"

"Şekerim, asla bir Amerikalı'ya bu tarz sorular sorma. Avrupa'ya gitmeye mecburdur Amerikalılar. Sırf lafı edilen onca şeyin bir halta yaramadığını görmek için."

"Peki, öyle miydi?"

"Ah evet, tabii ki, fakat bunun lafını etmenin kimseye faydası olmaz. Gidip bizzat görmen gerekir."

"İyi, şimdi aynısını bu kamp için de düşüneceksin. Senin Condesa ve öbürleri hayatta böyle bir yere gelmeye *cesaret edemez*. Ve gelmiş olsalar bile içeri girmelerine izin verilmez. Kalıbımı basarım, buraya davetsiz girmek senin ömrü hayatında gördüğün en özel partiye girmekten bile daha zordur! Ve oradaki oğlanlar var ya, kırk yıl düşünseler o partilerin neye benzediğini hayal dahi edemezler. Senin harikalığın –seni mutlak bir şekilde eşsiz ve benzersiz kılan şey– her ikisini de bilgi dağarcığına ekleyecek olman!"

Bunun üzerine Paul'ün neşesi biraz yerine geldi. Birkaç saniyeliğine, yakın geleceği ona göz kamaştırıcı göstermekte başarılı olmuştum. Fakat sonra randevu yerimize, civar bahçelerden gelen portakalların, limonların ve greyfurtların saklandığı demiryolu

ikmal deposunun yanındaki ambara geldik. Havada kekremsi, insana musallat olan bir turunçgil kokusu asılıydı. Hava çok sıcaktı. "Bak," dedim, "duvar kenarında park halinde duran araç kadının aracı olmalı. Mavi bir pikap olduğunu söylemişlerdi, değil mi?"

"Teyzeciğin son pikapı*" diye mırıldandı Paul.

May Griffith neşeli genç bir kadındı. Paul'ü Dostlar Hizmet Komitesi'nin insanı huzursuz eden anında ahbap olma tavrıyla selamladı. Derken bir saniye izin istedi; demiryolu ofisine bir paketi sorması gerekiyordu.

Yüzü birden kararan Paul, "Kadına anlatmışlar" dedi. "Eureka'dan haberi var. Bana yaptığı o 'düşmanın değilim' tebessümünü gördün mü?"

"Saçmalık! Sen bunları kendi kafandan uyduruyorsun."

"Hiç umurumda değil. Mademki onların istediği bu, ben de ona göre oynarım."

Bu yorumun ardından, kendimi bir tür gösteriye hazırlamaya başladım. Ve beklendiği üzere, May yanımıza döndüğünde ve ikisi de gitmeye hazır olduğunda, Paul beni kollarına alarak ve dudaklarıma ateşli bir öpücük kondurarak, "*Au revoir, mon amour*," diye bağırdı, "*tu sais que je t'adore!*"** Kendimi düşman safında konumlandırınışım gibi bir izlenim vermeyeyim diye öpücüğüne derhal karşılık verdim.

May Griffith bunlara içtenlikle güldü. Fena halde aptal biri miydi, yoksa şaşılacak derecede incelikli bir kadın mıydı? Ne olursa olsun, Paul'ün onurunu kurtarmış gibi bir hali vardı. Kamyona çıkarken kadına ağzı kulaklarına vararak gülümsedi ve araçla uzaklaştıkları sırada cazibesini kadının üzerinde kullanmaya başladığını görebildim.

Eureka'dan ayrılışımız ile Paul'ün kampa gidişi arasındaki süre zarfında Augustus'la görüşmelerimizden kendimi tamamıyla çekmiştim. Augustus, Paul'ün Swendson olayında masum olduğunu bilmediği müddetçe hem onunla hem de Paul'le birlikte olmayı kaldıracak halde değildim. Paul ise en hafif kınama işaretini sap-

* İngilizcede "pickup" sözcüğünün anlamlarından biri, cinsel ilişki yaşamak için bir araya gelinmiş yabancı şahıstır. (ç. n.)

** (Fr.) "Elveda aşkım, seni sevdiğimi biliyorsun." (ç. n.)

tamak üzere tetikte bekleyecekti. Ve nihayetinde, geçecek bile olsa, Augustus'u böyle bir sınava tabi tutmaya hakkımız yoktu. Sözümden dönmeme izin versin diye Paul'e yalvarıp durmuştum, fakat buna hiç yanaşmamıştı. "Günün birinde söyleyebilirsin" demişti. "Ona ne zaman anlatacağını ben sana söylerim. İnsanın adını temizlemesinin pek utanç verici bir yanı var. Bırakalım bir müddet kirli kalsın."

Paul gider gitmez Augustus'a telefon ettim ve yeniden buluşmaya başladık. Fakat ilişkimiz tam olarak öncesindeki gibi değildi; aramızdaki ilişkiye kısıtlama getirecek yeni bir sebep ortaya çıkmıştı. Eureka inzivasından kısa süre önce Dave Wheelwright bana Pennysylvania'daki Dostlar Hizmet Komitesi konukevinde çalışmak isteyip istemeyeceğimi sormuş ve ben de kendisine evet cevabını vermiştim. Konukevi, Nazi Avrupası'ndan kaçan sığınmacılara hizmet vermekteydi; insanlar iş bulana ve Amerika Birleşik Devletleri'nde kendi ayaklarının üzerinde durana kadar orada konaklamaktaydılar. Sığınmacıların çoğunda halihazırda bunları yapabilecek İngilizce yoktu. Hal böyle olunca, Dostlar'da, öğretmenlik deneyimine sahip, Almanca konuşan yardımcı ihtiyacı baş göstermişti.

Son birkaç haftadır bana bu tarz bir iş ayarlaması için Dave'i harekete geçirmeye çalışmıştım. (Eureka defterimdeki pek samimiyetsiz "*Bunun ardındaki saik ne olabilir*?" sorgusunun önemi buydu.) Eureka'dayken Dave'in faal hayatı savunan tezlerinin arkasında durmuştum, çünkü artık ben de hayatımda bir miktar faaliyet olmasını istiyordum. Paul'ün çok yakında gideceğini biliyordum ve tekrar yalnız kaldığımda Parr kurallarına göre yaşamayı sürdürmek gibi bir niyetim yoktu. Paul'le birlikte geçirdiğimiz mesut hayatın ardından fazlasıyla depresif gelecekti bana.

Üstelik, "faaller"in arasına girmem durumunda kendi kendimle yeni bir sözleşme yapabilecektim. Sıkı çalışmam ve konukevindeki bütün görevlerimi sadakatle yerine getirmem durumunda izinli olduğum akşamlarda kendime her türlü özgürlüğü yaşama iznini verecektim. Philadelphia sadece kısa bir tren yolculuğu mesafesindeydi. Daha şimdiden oradaki birkaç adresi öğrenmiştim.

Augustus kararımı asla eleştirmedi ya da tartışmaya açmadı. Bana kalırsa kararımın ardında neyin bulunduğunu gayet iyi biliyordu ve müsamaha göstermişti. Beni yolcu etmek için Union

Depot'ya geldi ve içtenliği her halinden belli olan bir "Tanrı seni korusun, sevgili Christopher!" ile bana sarıldı. Sonra kendi kendine mırıldandığını duydum: "Senin iyi olacağını *düşünüyorum*. Evet..."

Ve sonra tren beni ondan uzaklara ve başka türden bir hayata götürdü; Başkaları'nın dahi anlayabileceği ve tasvip edebileceği türden bir hayattı bu. Pek çok insan üstlendiğim yeni meşguliyete "özverili", "faydalı" ve "kamu yararına" gibi adlar takarak hayranlık duyabilirdi. Augustus'a gelince, yaşlı hanımefendilerine, bayat kurabiyelerine ve bahçenin tepesindeki kulübesine geri dönmekteydi. Gelgelelim, artık yüksek ihtimalle onun ve –ülkenin muhtelif yerlerine dağılmış ve genellikle birbirini tanımayan– eşit derecede demode birkaç yüz insanın, tamamıyla gizemli ve dolaylı bir şekilde, bizleri bu savaş zamanında ruhsal anlamda hayatta tuttuğunu idrak etmemi sağlayacak yeterli bilgiye sahiptim. Yokluğu halinde toplumumuzun, Nazilerin kaybetmesinden yahut kazanmasından bağımsız olarak, sararıp solmasına ve hayata veda etmesine sebep olacak bir hormonal ikmal yapmışlardı. Belki de, Amerika'da yaşayan ve işleri *gerçek anlamda* zaruri diye nitelendirilebilecek biricik insanlar onlardı... Düşüncesi bile insanın içini huşuyla dolduruyordu. Beni bekleyen faal hayatın ortasında bunu hiçbir zaman aklımdan çıkarmamam gerektiğini kendime tembihledim. Fakat söz konusu düşünce bana suçluluk hissettirmedi. Yemekli vagonda lager bira eşliğinde mideye indirdiğim biftekten aldığım keyfi de bozmadı.

Konukevinde çalıştığım sürenin takriben üç ayı bulduğu sıralarda Augustus'tan şu mektubu aldım:

HER DAİM SEVGİLİ CHRISTOPHER,

Sana ortak bir dostumuzu ilgilendiren ve bir yabancıdan ya da basından öğrenmeyi tercih etmeyeceğini düşündüğüm haberleri ilk bildiren kimse olmak umuduyla yazmak hissiyatındayım. Hatta, Doğu'daki gazeteleriniz sayesinde çoktan bunun haberini almış bile olabilirsin. Haber dostumuz Paul ile alakalı.

(Aman, diye düşündüm, acaba bu sefer ne yapmış olabilir?)

Yakın zamanda, dağlarda pek berbat bir fundalık yangını –anlatılanlara bakılırsa, son yıllardaki en kötü yangın– çıktı ve başkaları yla

birlikte Paul'ün kampındaki çocuklar da göreve çağrıldı. İnsan bu gibi şeylerin nasıl da umarsızlık raddesinde tehlike arz ettiğini anlamakta yetersiz kalıyor. Rüzgâr olması halinde alevler bir atın dörtnala temposundan daha büyük bir süratle ilerleyebiliyor ve tabii ki her an yön değiştirebiliyorlar. Sözü edilen olayda yaşanan tam da buymuş ve Paul'ün iki yangın söndürme eri arkadaşı kelimenin hakiki anlamıyla ve feci biçimde yangın kapanlarına dönüşebilen o aşırı dik ve dar kanyonlardan birinde mahsur kalmış. Çılgına dönen oğlancağızlar dağ eteğine tırmanmaya çabalıyormuş ama tabii ki alevler onlara yetişmeye başlamış. Durum düpedüz umutsuzmuş. Paul ise onların üzerindeki, tehlikeden ırak sırttaymış ve arkasında kolayca geri çekilebileceği bir yol da mevcutmuş. Çocukların zamanında kaçamadığını ve kendilerine bağıra çağıra bildirilen talimatları duyamayacakları, yahut yerine getiremeyecekleri kör ve sağır bir panik hali yaşadıklarını görmüş. Bunun üzerine, kasıtlı olarak bayır aşağı koşarak onlarla buluşmaya niyetlenmiş; ve kendi davranışlarıyla örnek teşkil ederek, orman koruma memurlarının tekrar tekrar bu gibi acil durumlarda yapılması gereken hareket olarak anlattığı şeyi çocuklara göstermiş. İnsan kapana kısılmışsa şayet, başına bir ceket ya da kalın bir giysi parçası sarıp sarmalaması, derin bir nefes alması ve sonra da dönüp balıklama ateşin içinden koşması gerekir. Tek kurtuluş şansı budur. Yangın derinliğine ilerlemiyorsa ve kişi, duman yahut –çok daha kötüsü– alev solumaktan kaçınabiliyorsa, olayı sadece yüzeysel yanıklarla atlatabilme ihtimali mevcuttur. Paul oğlanlara bunu yaptırmış ve üç can kurtulmuş.

Bu aşamada, kişinin koşarak *uzaklaşmak* yerine ateşin *içinden* koşması fikri Augustus'u bir dizi felsefi genelleme yapmaya yöneltmişti; bunların içinde, Tibet Ölüler Kitabı'ndaki lamanın* bedeni yeni terk etmiş ruha verdiği talimatlara özel bir yer ayrılmıştı. Mektubun ana parçasını bunlar oluşturmaktaydı. Ayrı bir kâğıtta aşağıdaki ek yazıyı buldum:

Pek çok kimsenin bunlardan daha bile çok sözü edilmeye değer bulabileceği başka bir havadisi sana anlatmayı ihmal edişim, muhtemelen kişinin çoğunluk tarafından paylaşılmayan bir değerler ölçeğine yöne-

* Tibetli Budist rahip. (ç. n.)

lik zihinsel meşguliyetinden kaynaklanan bir arazdır. Görünen o ki, Paul'ün kahramanca davranışı öğrenildikten kısa müddet sonra –ve bu da bir tesadüf olamaz– o bahtsız ergen, Alanna Swendson, Eureka'da yaşananlara dair anlattığı öykünün baştan sona uydurma olduğunu itiraf etmiş! (Korkarım, kızın yetişkinlikteki zihinsel hayatına dair kehanetimiz ziyadesiyle kuşku barındırıyor.) Bu durum, tabii ki, dostumuzun itibarının kendisine tamamen iade edildiği anlamına geliyor ve bunun da sevgili Ian ve diğerleri açısından büyük bir önem arz ettiğini söylememe gerek yok. Sen, sevgili Christopher, burada kişinin salt dostuna olan inancını fazlasıyla aşan bir şey olduğunu bize göstermiş bulunuyorsun. Söylememin bir mahsuru yoksa, bu gizemli şeyin –sorgulanması imkânsız yetkenin bizlere dediklerine bakılırsa, üçünün arasında en büyük öneme sahip olanın– sende hem inanca hem de umuda üstün geldiğini görmek beni duygulandırdı ve yüreklendirdi.

Hemen Paul'e bir mektup yazmaya oturdum. Gelgelelim, ciddi olmaya niyetlenmiş, fakat doğru üslubu tutturamamış oldukları için yırtılıp atılmış çeşitli yazı girişimlerinin ardından bir kartpostal göndermekle yetindim: "İhtiyar teyzeciğimle pek bir gurur duydum."

Buna karşılık, aynı şekilde kartpostal olarak gönderilmiş bir cevap aldım: "Şu zamana kadar şekerim, teyzeciğinin reklam için yapmayacağı *hiçbir şey* olmadığını öğrenmiş olman gerekirdi. O küçük sürtüğe gelince, anne babasına hakaret davası açmak istedim, fakat tam bir dangalak olan avukat olayı başta kabul ettiğim için ortada hukuki bir durum olmadığını söyledi! Hepsinin canı cehenneme. Burada sıkıntıdan öleceğim. Neden doğru dürüst mektup yazmıyorsun? Öpücükler."

Pasifistlerin, tam ağızları Paul hakkında övgülerle doluyken, onun hiç de pasif olmayan kindarlığını yutmak zorunda kaldıklarında hissettikleri acıyı anlamaya çalışırken sırıtmaktan kendimi alamadım. İşte benim teyzeciğim bu, dedim kendi kendime ve Paul'e konukevi, yöredeki Quaker'lar ve onların yapıp ettikleriyle dalga geçen uzun bir mektup yazdım; samimi bir mektup değildi, zira Quaker'ları gerçekten sevmiş, onlara bayağı bir hayranlık beslemiş ve Paul'ün kendi standartlarına ihanet olarak şiddetle eleştireceği

biçimde –hatta sen/siz olayına* varıncaya dek– kendimi onlarla özdeşleştirmeye başlamıştım. İnsanın Paul'le bir alışverişinin olmasının en kötü yanı buydu. Her daim Yahuda'nın akıbetiyle karşılaşmanız kaçınılmazdı... Hem zaten mektuba cevap da vermemişti.

Bunun üzerinden çok zaman geçmemişken, Ronny'den de kısacık bir mektup geldi. Mektupta, Long Island'daki bodur çamların ve rüzgârın yol açtığı buz gibi deniz sisinin ortasında kalmış ordu kampındaki dehşeti tasvir etmekteydi Ronny: "Buradan bana kalacak olan tek şey, bir daha asla uyku hapı kullanmak zorunda olmayacağımı bilmemdir. Artık *nerede olursam olayım* uyuyabilirim – insanlar şarkı söylerken ya da horlarken ve ışıklar açıkken ve radyo bangır bangır çalarken. Neyse ki, Tanrı'ya şükürler olsun çok yakında bu cehennemden kurtulmuş olacağım."

Zavallı Ronny! Bu satırları Pearl Harbor'ın sadece birkaç hafta öncesinde kaleme almıştı.

Ertesi ilkbahar, askerlik yaşını kırklara kadar yükselttiler. Vakti geldiğinde kendimi vicdani retçi olarak yazdırdım, Pennsylvania'daki askerlik kurulunun karşısına çıktım ve retçi sınıfına alındım. İnsanların barış yanlılarına alışkın olduğu bu Quaker muhitlerinde hiç de zor bir şey değildi bu. Fakat, Paul ile aynı kampta bulunmayı istediğimden kamu hizmetimi California'da yerine getirmeme izin verilmesini talep ettim. Paul'e bir mektup yazıp bundan söz ettim ama yanıt alamadım.

Bu arada, sığınmacılarımız İngilizcelerinin ilerlemesiyle ve savaş dönemindeki sivil işgücü açığının artmasıyla birlikte iş bulmaya başlamıştı. Nihayetinde, konukevi bomboş kaldı ve faaliyetlerimize son verdik. 1942 sonbaharının başlarında California'ya döndüm.

Savaş Los Angeles'ın çehresini değiştireli çok olmuştu. Hollywood Bulvarı yeni açılmış tilt oyunu mekânlarına ve gürültülü barlara girip çıkan askerlerle dolup taşmaktaydı. Etraf lunaparktan farksızdı

* Quaker'ların 17'inci yüzyıl İngilizcesinde ikinci çoğul şahıs için kullanılan "ye/you/your" (siz/sizi/sizin) biçimini, dili sadeleştirmek ve eşitliği öne çıkarmak adına reddetmesi ve bunun yerine, modern İngilizcede kullanılmayan "thou/thee/thy" (sen/seni/senin) kalıbını kullanması kastediliyor. (ç. n.)

ama insanın tüylerini ürperten bir hüzün vardı. Sonraki aylarda otellerin ağzına kadar dolmasıyla oğlanlar lobilerde, iskemlelerin üzerinde ve yerlerde uyumaya başlamışlardı. Öbürleri sinema salonlarında ve otobüs terminallerinde uyuklamaktaydı. Parti vermek istediğinizde, sokağın köşesinde duran bir grup askere seslenirdiniz ve yaşayan ölülerin itaatkârlığıyla arabanıza balık istifi doluşurlardı. Şişeleri boşalana dek onlara verdiğiniz her şeyi içerlerdi. Çoğunun içinde bulunduğu ortamın pek az ayırdına varabildiği düşüncesindeyim; hisleri sıla hasretinden fazlasıyla uyuşmuştu. Bu şehir onların gözünde bir nevi arafı temsil ediyor olmalıydı; bu arafsa, Pasifik Okyanusu'yla ve kendilerini okyanusun açıklarında bulunan adalar civarında bekleyen şeyin tekdüze korkusuyla kuşatılmıştı.

Bulabildiğim ilk fırsatta kampa gittim. Gereken ayarlamaları yapmak için Paul'e telefon ettiğimde sesi sanki onu önemli bir meşguliyetin ortasında rahatsız etmişim gibi pek memnuniyetsiz gelmişti kulağıma. Hatta, kibarca müsait olmadığını söyleyerek, önerdiğim günü bile geri çevirmişti. Sonra "Neden ben kasabaya inmiyorum ve seninle orada buluşmuyorum?" diye bir eklemede bulunmuştu.

"Ama ben kampı görmek istiyordum."

"Ne için? Görülecek bir şey yok ki."

"Fakat Paul, sana yazmıştım, unuttun mu? Çok geçmeden benim de oraya gelmem gerekecek. Askerlik celbimin gönderilmesi artık an meselesi. Oranın neye benzediğini görmek istiyorum."

"Ah, iyi peki." Teslimiyet anlamına gelen hafif iç çekişini duymuştum.

Dağların iç kesimlerine giden yol gerçekten de engebeliydi. Kavurucu sıcak bir gündü ve çalılarla ağaçlar kav kuruluğunda ve her an alev almaya hazır gibiydiler. Kamp pek sevimsiz bir yerdi; uzun ve kasvetli barakalar beton kaidelerin üzerinde ve yerden yüksekte konumlandırılmıştı.

Paul'ü mutfakta yarım düzine yardımcı personelin işini denetler vaziyette buldum. İncelmişti, güneşten yanmıştı ve sağlıklı bir görüntüsü vardı, fakat beni görünce yüzüne bir somurtkanlık geldi. Hevesi kaçmış bir sesle, "Selam şekerim" dedi. "Erkencisin. Öğle yemeğinin hazır olmasına daha yarım saat var." Benimle konuşamayacak kadar işinin başından aşkın olduğunu göstermek istercesine,

hemen çocuklardan birini bana etrafı gezdirmekle görevlendirdi. Görülecek pek bir şey olmadığı muhakkaktı. Barakadaki yatakların üstü insanların üzerlerinden çıkarıp attığı giysilerle karman çormandı ve buranın bir askeri kampa kıyasla çok daha tertipsiz olması sadece daha iç karartıcı görünmesine yol açıyordu. Hiçbir sınırın olmadığı bu tarz bir dip dibelik halinde yaşama düşüncesi moralimi bozmuştu; insanın kendini komşularından ayrı tutmasının imkânı yoktu. Oğlan beni –yakında bir yol olduğu durumlarda– yangında kullandıkları tanker kamyonlarına götürdü ve yol yoksa toprakta nasıl soğuk yamalar açtıklarını ve yangının yolunu kesmek için nasıl kasıtlı yangınlar çıkardıklarını anlattı. Ardından, yakında gelmesi beklenen ve yağmur ölçerleri okumaya ve toprak tarafından emilmemiş suyun miktarını ölçmeye başlayacakları yağmur mevsiminden söz etmeye başladı. Ve bir de yeniden ağaçlandırma projeleri vardı... Oğlan ağırbaşlı ve teknik bir tipti; takriben on dokuz yaşında bir Yedinci Gün Adventistiydi ve bana "efendim" diye hitap ediyordu. Henüz benim yaş grubumda olup da aralarına katılan tek bir acemi er yoktu ve sonuçta çocuğun babası olacak yaştaydım.

Yemekhanede verilen öğle yemeğinde Paul çok daha canayakın birine dönüştüyse de bu tavrı bana özel değildi. Onun, muhtemelen yaşı biraz daha ileri ve daha eski kafalılar haricinde, oğlanları kendine nasıl hayran bıraktığını ve üzerlerinde nasıl hâkimiyet kurduğunu görebiliyordum; ileri yaştakilerin onu ihtiyatlı bakışlarla süzdüğünü fark etmiştim. Fakat çoğunluğu çiftlik ve kiliseden çıktığı gibi kampa gelmiş ve hayatlarında daha önce hiç Paul gibi bir şey görmemiş olan iyi huylu ve kendi halinde çocuklardı. Bir de, Paul'ün bir tür özel sadistçe koruyuculuk muamelesi çektiği, Wilson adında tombul ve gözlüklü bir siyahi vardı. Paul'ün ona sık sık yönelttiği "Zenci" hitabına Wilson şişmanlara has bir edayla kıkırdamakta ve Paul'ü "Beyaz Çocuk" diye çağırmaktaydı.

Paul bir de köpek edinmişti. Gigi adını taktığı köpek kampın tek sahipli evcil hayvanı durumundaydı. Gigi tepelerde yaşayan vahşi bir *chow chow* ile sonradan Les Madres'deki kampa nakledilen bir orman bekçisine ait bir Airedale teriyerinden olma melez bir dişi köpekti. Paul, gösterdiği muazzam ilgiyle adeta Gigi'nin üzerine titremekteydi. O hiç yabancısı olmadığım, üstü kapalı saldırganlık içeren tavrıyla, "Ona platin bir tasma yaptırıyorum" dedi.

En sonunda yalnız kaldığımızda ve ben tam gitmek üzereyken, "Buraya gelmek için aklını kaçırmış olman lazım" dedi. "Les Madres çok daha iyi yönetiliyor. Hem yemekleri daha güzel ve buradaki yangın tehlikesi orada yok. Buranın Orman Hizmetleri Amiri aşağılık herifin teki. Tanrım, onu boğmak istiyorum! Herkes istiyor. Sürekli bize 'Korkudan sararan birini görürsem, onu tuttuğum gibi bu kamptan atarın. Yangınla savaşamayan, gidip Nazilerle savaşır' deyip duruyor. Doğrusunu istersen, görev üstünde olduğumuz durumlar dışında otoritesi de yok, ama Clem Griffith –o ödlek yalaka– bunları adamın yanına bırakıyor işte."

Paul bariz bir hazla, "Her şeye rağmen," diye ekledi, "bu benim değil, senin derdin şekerim. Benim bir daha asla yangına gitmem gerekmeyecek. Kalbimde bir sorun olduğunu fark ettiler. O yüzden mutfağın başına geçtim. İstediğim zaman tıbbi gerekçelerle terhis olabilirim."

"Peki, terhis olmak istemiyor musun? Burada olmak hoşuna mı gidiyor?"

"Tabii ki burada olmak hoşuma gidiyor." Paul'ün ses tonunun ima ettiği şey şuydu: Ama senin hoşuna gitmez. Kaldıramazsın sen.

Arabama bineceğim sırada kamp müdürü Clem Griffith yanımıza geldi. Askere alındığım ve çok yakında oraya geleceğim adamın kulağına gitmiş ve kendisi de onun ve May'in buna pek sevindiği minvalinde laflar etmek istemişti. Paul bunları ekşi bir suratla dinledi. Clem yanımızdan gittiğinde, araya cesaret kırıcı bir ayrılık sözcüğü sokuşturuverdi: "Burası resmen çıngıraklı yılan kaynıyor. Düzine düzine öldürüyoruz onları. Bütün bu şiddet karşıtlığı palavrası ise sadece dışarıya yönelik propagandadan ibaret. Burada tutabildiğimiz her şeyi öldürüyoruz. Quaker'lar en acımasız olanlar. O zavallı küçük çıngıraklı yılanları nasıl döve döve öldürdüklerini bir görsen."

Arabayla bayır aşağı giderken kendi kendime kampa tahammül edip edemeyeceğimi sordum. Evet, bunu yapabilirim diye düşündüm. Oğlanlarla anlaşabilirdim pekâlâ. Yangınlara gelince, neyse ki şu anda onları düşünmek zorunda değildim. Yağmur mevsimi geliyordu. Fakat Paul'e ne demeliydi? O apayrı bir meseleydi.

Ne var ki, birkaç hafta sonra şehirde gerçekleşen sonraki buluşmamızda aramızda çok daha olumlu bir atmosfer söz konusuydu. Paul yanına Gigi'yi almıştı ve birlikte Beverly Hills'te alışverişe çıkmıştık. Canlı, fakat bir parça isterik ve ele avuca sığmaz bir ruh halindeydi. Ve çılgınlar gibi para harcadı: Bir su geçirmez saat, lüks bir uyku tulumu, dürbün, kürk yakalı bir ceket, deri kılıfı olan bir pusula satın aldı. "Biliyor musun," dedi, "şimdiye kadar senin paranın yarıdan fazlasını yemiş bulunuyorum."

"O *kadarcık* mı?" Sesimin kulağa eleştirel gelmemesi adına bayağı bir çaba harcamıştım. "Fakat bu bir mucize!"

"Aldıklarımın hepsi benim için değil, anlarsın. Doğrusunu istersen, yalnızca ceket bana ait. Geri kalanlar arkadaşlar için. İçlerinden pek çoğu akşamlarını eski katalogların sayfalarını çevirerek geçiriyor. İnsan kamp gibi bir yerde hapis kaldığında katalogda gördüğü bir şeye cidden âşık olabiliyor ve aklını kaçıracakmış gibi hissedebiliyor. Ona sahip olmaktan başka bir şey düşünemez oluyor... Ben de çocuğa, şehre gittiğimde fiyatına bakacağımı söylüyorum, sonra gidip onu satın alıveriyor ve döndüğümde yanımda getiriyorum. Çocuk ilk başta bana onca parayı bir ay içinde ödeyeceğini söylüyor ve olanca dürüstlüğüyle buna niyet de ediyor. Ama zaten çoğunun tek kuruşu bile yok. Ve sonra çocuğun doğum günü oluyor ya da Noel yahut Paskalya zamanı gelip çatıyor, ben de bunu armağan olarak kabul etmesini sağlıyorum..." Paul duraksadı ve bana baktı. Ardından, saldırganlıktan epey uzak ve neredeyse çekingen bir tebessümle dedi ki, "Aklından geçenleri biliyorum Chris. Doğru. Onlara rüşvet veriyorum."

Bu itirafın aynı zamanda hem bir özür hem de kampta bana karşı sergilediği davranışın bir açıklaması yerine geçtiğini anlamıştım. Demek ki sadece kıskanmıştı. Mekânın bütünüyle kendisine ait olmasını arzulamıştı. Oraya gitmemden ve sahip olduğu konumu gasp etmemden korkmuştu.

Bu gerçekten de bir iltifattı ve ben de fazlasıyla duygulanmıştım. Bunun üzerine, oracıkta Les Madres'e nakil başvurusu yapmaya karar verdim. Şayet Paul durumu öğrendiğinde içten bir hayal kırıklığı yaşıyormuş gibi görünecek olursa, her zaman için bunun askerlik kurulunun bir hatasından kaynaklandığı numarasını yapabilmem ve muhtemelen kendimi oraya tekrar aldırtmam mümkündü.

Daha sonra, kokteyllerimizi içmek üzere büyük otellerden birine gittik. Bu otel de diğer pek çoğu gibi bir U.S.O.* merkeziydi ve askerlerin belirli saatlerde otelin havuzunu kullanmasına izin vardı. Halihazırda askerler havuzun her yanında su sıçratmakta ve batıp çıkmaktaydı. Alabamalı çok sarhoş bir gemici çocuk vardı; çocukcağız hayal meyal Ellen adındaki bir yıldız adayıyla randevusu olduğunu sanıyordu. Acaba Helen mıydı? Bir türlü emin olamıyordu. Haliyle, karşısına çıkan her genç kıza, "Hey, güzelim, adın ne senin?" diye soruyordu. Bir kabinin önündeki bambu şezlongda sere serpe yatan ince suratlı bir esmer ona hayretle karışık bir tiksintiyle bakmaktaydı. Paul, kadının 1920'lerdeki çılgın bir parti sırasında sızıp kalmış ve on beş yıl boyunca bu havuzun kenarında uyumuş bir Scott Fitzgerald karakteri olabileceğine hükmetti. Şimdi uykusundan uyanmış, tüm bunların kötü bir rüya olabileceğini düşünüyordu.

İçkiler bittikten sonra birden cömertliğim tuttu ve "Akşam yemeği benden" diye bir laf attım ortaya. "Yemeği burada otelde yeriz. Şampanyayla birlikte."

"Fakat bu harika, tatlı biberim! Wilson'ı da davet etsem kusura bakmazsın değil mi? O da bugün şehirde. Kendisine ulaşabileceğim bir telefon numarası biliyorum. Hem nasıl da heyecanlanacaktır böyle bir yerde yemek yiyeceği için."

"Benim için hava hoş... Ama Paul, onun içeri girmesine izin verirler mi?"

"Hele bir vermesinler, biz de benim Savoy'dan atılmamdan beri gelmiş geçmiş ikinci en büyük rezaleti çıkarırız. Yine de belki onunla girişte buluşsak iyi olur."

Gerçekten de en küçük bir sorun dahi çıkmadı. Otel çalışanlarının birtakım ırksal önyargıları var idiyse bile, bunları akıllarına getiremeyecek derecede mobilyaların güvenliği konusunda endişeliydiler. Sarhoş askerler çalışanların bütün endişelerini kendi üzerlerine çekmekteydi. Wilson üstünde gösterişsiz bir şıklığı yansıtan giysilerle çıkageldi; hem rahat hem de canayakın bir hali vardı.

Fakat onun varlığı Paul'ü yeniden saldırganlaştırdı. Israrlı bir şekilde, Wilson ile beraber Los Angeles'ın siyahi kesiminde çıktık-

* United Service Organizations; ABD'de ordu mensuplarına ve ailelerine çeşitli programlar ve hizmetler sunan, kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşu. (ç. n.)

ları izinlerden söz ederek beni sohbetin dışında tutmaya başladı. Avrupa'daki kafe sosyetesine mensup ünlü şahısların isimlerini ağzına almasını fazlasıyla andıran bir üslupla, her ikisinin de tanıdığı şarkıcılara, müzik grubu liderlerine ve barlara atıfta bulunup durdu. Bir de Trinidad'dan gelmiş, Sandy adında bir kız vardı; o kızla çılgınlar gibi bir aşk yaşadığı iddiasındaydı. Kızın adını ilk duyuşumdu bu, fakat gerçekten de böyle bir şey yaşıyor olabilirdi.

Sonra, akşam yemeğine oturduğumuzda yan masadaki insanların bize düşmanca bir tavırla baktıklarını ilan etti. "Şunu düşünüyorlardır: Bu şişko zenci, o tatlı beyaz oğlancıkların yanında ne arıyor olabilir?"

Fakat Wilson gülümsemekle yetindi. "Oğlum, bana büyük bir iyilik yap ve şu beyaz milletini kendi haline bırak. Ne düşündüklerini bilmiyorum, ve sana bir sır vereyim mi, hiç umurumda da değil. Bu akşam keyfime bakmak istiyorum."

O yıl sona ermeden önce, kampa gönderilmeyeceğimi kesin olarak öğrenmiş bulunuyordum. Askerlik yaşını yeniden aşağı çekmişlerdi. İçim rahatlar gibi oldu, fakat sonradan bayağı bir hayal kırıklığı yaşadım. Derken, yeni bir roman yazmaya başladım. Savaş zamanındaki Los Angeles atmosferinden uzaklaştığımda çok daha iyi yazabildiğimi fark etmiştim; Augustus'un bir arkadaşı beni sahil şeridinin güneyinde bir yerde bulunan evinde istediğim sıklıkta kalmaya davet etmişti. Augustus da arada bir orayı ziyaret ederdi. Olayların gelişimi neticesinde, Paul'ü birkaç ay boyunca hiç görmedim.

Derken, yaz başında Pat Chance'ten belirli bir tarihte evine uğrayıp uğrayamayacağımı ve kendi tabiriyle, düşüncelerimi onunla ve birkaç başka kişiyle paylaşıp paylaşamayacağımı soran bir mektup aldım. Mektup hayli kaçamaklı bir dille kaleme alınmıştı, fakat düşünce faaliyetimizin Paul hakkında olacağı yeterince açıktı. Belli ki Paul kampta sıkıntı yaratmaktaydı ve ondan kurtulmaktan memnuniyet duyacaklardı. Gelgelelim (bunu da çoğunlukla satır aralarından çıkarmıştım) Paul üstü kapalı laflara karşılık vermekten kaçınıyordu ve oradan çıkıp gitmesini istiyorlarsa, onu kamptan atmanın sorumluluğunu da bunu isteyenlerin alması gerektiği gibi bir tavır takınmıştı. Ayrıca Paul'ün adı –büyük ölçüde, pasifizm

propagandası yapmak uğruna giriştikleri çabaların sonucunda– bir kahraman olarak o kadar geniş bir alanda duyulmuştu ki, bu türden bir skandalın çıkması onların da en son istediği şeydi.

Bunların tamamını gayet iyi anlayabiliyordum. Ve buna rağmen, toplantıya düşmanca ve Paul yanlısı bir ruh haliyle gittim. Orada Pat Chance'in dışında, Clem Griffith ile onun emrindeki dört adet sıkıcı tipli vicdani retçi bulunmaktaydı; aşırı ciddi ve yakışıklı suratları olan, geniş omuzlu ve güneşten bronzlaşmış oğlanlardı bunlar. Ortama, her şeye baskın çıkan sevimsiz bir iyi niyet havası sinmişti.

Clem Griffith konuşmasına "herkesin" Paul'ü sevdiğini, fakat yarattığı etkinin "huzur bozucu" olduğunu söyleyerek başladı. Çalışma arkadaşlarını tedirgin etmiş ve tatminsiz insanlara dönüşmelerine yol açmıştı. Clem bunu tam olarak söylemese de, durumun, Paul'ün uzak başkentlerde yaşadığı harikulade cinsellik deneyimlerinden söz etmesinden kaynaklandığına şüphe yoktu. Kampa sürekli sert içkiler getirip durmuştu, fakat Clem başkalarının da bunu yaptığını kabul etmek zorunda kaldı. Onun ve bazı arkadaşlarının marihuana bulundurduğuna dair birtakım şüpheler vardı. Vicdani retçi çocuklardan biri adil davranmak adına umarsızca bir hevesle, "Fakat ispatı yok," diye araya girdi, "daha doğrusu, hiç kimse onları bir kez olsun şey yaparken... yani *kullanırken* görmedi."

Derken, ne kadar uğraşırsa uğraşsın suçlamaların kulağımıza aptalca gelmemesini sağlayamadığı için bir mahcubiyet hissettiği her halinden belli olan Clem, Paul'ün yapmaya çalıştığı şeyi bize anlattı: "Arkadaşlarını, benim cinsel tekelim diye adlandırdığı duruma karşı ayaklandırmak için uğraşıyor." Benden medet umarcasına asabi bir kahkaha attı. "Çünkü yukarıda yanında karısı bulunan tek adam ben oluyorum."

Vicdani retçiler görev icabı, fakat benim düşünceme göre biraz utana sıkıla tebessüm ettiler. İçlerinden tipi buna en uygun görünenini seçip, "Evli misin?" diye sordum. Oğlan "Evet" dedi. Ardından, özür dilercesine ekledi: "Karım hem çocuklarımıza hem de annesine bakıyor. Öyle olmasaydı gelip burada yaşardı; yani öbürleri gibi Vadi'nin aşağısında."

Başka bir oğlan, "Birbirimizi hafta sonları görebiliyoruz" diye araya girdi. Fakat oğlanın içindeki Kitab-ı Mukaddes'ten çıkma doğruculuk onu sözlerini düzeltme mecburiyetinde bıraktı: "Demek

istediğim, ortalama olarak ayda iki kez." Batırdığım küçük iğne doğru noktaya isabet etmişti. Aralarında Clem'in de bulunduğu herkes iğnenin ucunu teninde hissetmişti.

Pat Chance (artık oyunu Eureka kurallarıma göre oynamadığım için kendisinden bütün kalbimle nefret edebilirdim) kahpece bir tebessümle lafa girdi: "Paul'ün bu özel kaygıyı taşıyan kişi olması bana biraz tuhaf geliyor. İnsan *zevceler* hakkında bu kadar kuvvetli duygular beslemesini *ondan* hiç beklemiyor doğrusu."

Bir yandan adama nasıl karşılık vereceğimi düşünürken, masumiyetten faltaşı gibi açılmış gözlerle, "Bunu sana söyleten şey ne olabilir?" diye sordum.

"Yani, Paul'ün genel davranışlarını göz önüne alıyorum. Mesela, Wilson Jacks'e karşı davranışlarını."

"Hangi davranışlarını? Ah, Wilson'a zenci demesini mi kastediyorsun?"

Vicdani retçilerden biri, "Aslında çok daha..." diye söze girdi, ardından kıpkırmızı oldu ve telaşla kendini tuttu.

"Çok *daha kötü* mü?" diyerek çocuğun üstüne gittim.

"Paul bunu söylediğinde, sanırım hepimiz o şekilde kastetmediğini anlıyoruz – yani, genelde kullanıldığı şekilde... Ama öbür şeyler..."

İçinde çok hafif bir paylama çağrışımı bulunduran bir ifadeyle, "*Zenciden* daha kötü şeyler mi yani?" diye sordum.

Vicdani retçi oğlanın rengi parlak kırmızıya döndü: "Mesela, sevgilim... ve... güzel çocuk gibi."

Kahkahalarla gülmeye başladım. Kısa bir an için kahkahalarımı sahiciydi. Sonra başka bir şeye, katıksız ve apaçık bir nefret ifadesine dönüştüler. Paul'ün kendisinin kahkahalarla gülebileceği şekilde gülmekteydim. Doğrusu, benliğim Paul'deki saldırganlık tarafından ele geçirilmiş gibi hissediyordum. Vicdani retçiler beni bir nevi dehşet içinde seyrediyordu.

En sonunda nefes nefese, "Kusura bakmayın" dedim. "Çok uğraştım, fakat bir türlü onları yatakta beraberken gözümün önüne *getiremedim* işte!"

Bu söylediğim, tam da niyetlendiğim şekilde, panik benzeri bir duruma yol açtı. Clem, sanki hepsini dava etme tehdidinde bulunmuşum gibi, "Fakat onlara bu suçlamayı yönelten kimse yok!" diye bağırdı.

Pat Chance içlerinde soğukkanlılığını koruyabilmiş olan tek kişiydi. Şimdiyse, bütün bu olup bitenler güzel ve temiz tarafından bir eğlenceymiş, fakat konuyla hiç ilgisi yokmuş gibi hoşgörüyle tebessüm etmekteydi. Sonra, boğazını temizledi ve resmi doktor ses tonuyla sonuçta Paul'de kalp üfürümü sorunu *bulunduğunu* açıkladı; durumu hiçbir şekilde ciddi değildi, fakat teknik açıdan onu askerlik hizmetinden muaf tutmaya yeterliydi. Pat bizlere, bizzat kendisinin Paul'e başka bir tıbbi muayene yapılması konusunda yetkililere baskı uygulayacağını söyledi. Söz konusu muayenenin ardından 4-F sınıfına alınması ve terhis edilmesi kaçınılmazdı.

Bunu önceden kendi aralarında kararlaştırdıkları şüphe götürmezdi. Belki gerçekten de bu toplantıyı benim Paul'ü derhal kamptan ayrılmaya ikna etme teklifinde bulunmam ve onların daha sonra Paul adına terhis belgesini almasına izin vermem umuduyla tertip etmişlerdi. Bu konuda başarısızlığa uğramış olabilirlerdi, ama ne olursa olsun kendi ayaklarımla bana kurdukları tuzağın içine girmiş ve şimdi de uzlaşma yoluna gitmiştim. Her ne kadar onların karşısında duran bir tanık olsam da, verdikleri kararın tanığı durumundaydım. Ve eğer Paul burada tek bir saniye bulunduğumu haber almış olsaydı, beni hayat boyu affetmezdi.

Dağıldığımız sırada Clem asabi bir tavırla, "Hepimiz onu *gerçekten* çok seviyoruz" diyerek içimi rahatlatmaya çalıştı.

Tam da benim beklediğim şekilde, Paul kamptan hiçbir yere ayrılmadı ve askerlik kanunu aygıtının tercih ettiği kadar ağır bir tempoda ona ait 4-F kararını çıkarmasına izin verdi. Olayları Pat ve Clem'in açısından daha kolay hale getirmek gibi bir niyeti yoktu. Fakat en sonunda terhis kararı çıktı. Onu alıp getirmek için arabayla kampa gittim.

Paul yığınlarca bagajı üst üste koymuştu; bir de, kocaman, bol tüylü ve ıslak dilli haliyle arabayı iyice dolu gösteren Gigi vardı. Gidişine üzüldükleri her hallerinden anlaşılan oğlanlar Paul'ün etrafında toplanmışlardı. Paul onların sadakatini, tebaasını seven, fakat onları pek yorucu bulan bir kral misali bezginlik içerisinde kabul etmekteydi. Clem ve May akıllılık edip arka planda durmuşlardı.

Veda faslı sırasında Paul'ün beni dışarıda bıraktığı dikkatimden kaçmamıştı. Arabayla oradan uzaklaşırken arkasına döndü ve Gigi'yle oynamaya başladı.

"Sen benim sevgilim değil misin?" dedi ona. "Sevdiğim biricik aşkım değil misin? Biricik kızım değil misin?" Fakat Gigi patavatsızca benim kulağımı yalıyordu. Sahiden çok sevimli bir köpekti.

Paul bana, "Gigi eğitim alacak" dedi. "Dostunu düşmanını nasıl ayıracağını öğrenecek. Yukarıda kamptayken herkes resmen onun üzerine titredi, o da kandı; her şey öyle canım cicim gidecek sandı. Köpeğin başka köpeği yediği bir dünyada yaşadığımızı öğrenmesi şart oldu. Senin Quaker'ların ona anlatmayacağı şey de bu."

"Onlar *benim* Quaker'larım değil!"

Paul itirazımı duymazlıktan gelerek, "Profesyonel anlamda iyi insanlarla işim olmaz artık" dedi. "İnsanı hep hayal kırıklığına uğratırlar."

Konuyu değiştirmek için bir süredir kafamı kurcalayan başka bir konuya atladım. Paul'ün tekrar benim yanımda kalmasını –şu halinde ve şimdi içinde bulunduğumuz koşullarda– gerçekten istemiyordum. Fakat iyi niyet gösterisinde bulunmaya mecburmuşum gibi hissettim.

"Benim eve dönüyorsun, değil mi?"

"Otelde kalsam daha iyi olur."

"Ne diye otelde kalacakmışsın?"

"Çünkü beni istemiyorsun. Sadece kibarlık ediyorsun."

"Kibarlık etmiyorum!"

"İyi o zaman, keyfin bilir" dedi Paul kayıtsızlık içinde. "Yalnız seni önceden uyarsam iyi olacak: Ateşim başıma vurdu. Şu valizin içinde takriben elli adet marihuanalı sigara var."

Sinir içinde, "Al sana otelde kalmaman için bir sebep daha" diye söylendim. "Paul, sahiden ot tüttürüyor muydun yani?"

"Sadece arada bir, ruh halime uygun düştüğünde. Ya da her şey çok sıkıcı bir hal aldığında."

"Ama bana hiç söylemedin!"

"Sana hiç anlatmadığım yığınla şey var, şekerim. Seni *arkadaşlarının* karşısında müşkül durumda bırakmak istemedim."

"Kancık!" diye bağırdım. "Gigi, bağışla beni, seni kastetmedim!" Paul bir kahkaha attı ve ondan sonra, şehre gidiş yolculuğumuzun geri kalanında tatlılığı pek bir üzerindeydi.

Gelgelelim, daireme girer girmez marihuanalı sigaralarından birini gösterişle yakınca, biraz daha üzerime varılmasına hazırlıklı olmam gerektiğini anladım. Bana da bir sigara ikram etti. Geri çevirdim ve dedi ki, "Nasıl olur aklım almıyor, bir de yazar olacaksın; gel gör ki, yaşayacağın deneyimlerden ödün kopuyor." Ardından bir müddet sessizlik içinde, nesnel ve bilimsel bir poz takınarak yüzümü inceledi.

"Hâlâ meditasyon yapıyor musun?" diye sordu.

"Tabii ki."

"Düzenli olarak mı?"

"Yani, düzenli sayılır."

"Hâlâ vejetaryen misin?"

"Yok canım!"

"Cinsellik ne durumda?"

"Canım çektiğinde oluyor."

"Augustus ne diyor buna?"

"Dadım değil ya."

"Tasvip etmediğini mi söylüyorsun yani?"

"Bu konuda tam anlamıyla mutabık olduğumuz söylenemez. Fakat yine de anlayışla karşılıyor."

"Anlayışla karşılasa iyi eder. Seni kaybetmeyi göze alamaz, sebebi bu. Siz ikiniz birbirini beğenme derneği gibisiniz... Sen bugünlerde neler yapıyorsun?"

"Bir roman yazıyorum. Ve çok yakında stüdyoda başka bir işe girebilirim."

"Anladım. Demek oluyor ki, doğruca A Konumu'na dönmüş oldun."

"Hayır."

"Hayır da ne demek?"

"Arada büyük bir fark var."

"Bu büyük fark ne oluyormuş?"

"Şöyle, hâlâ tamı tamına eskiden inandığım şeylere inanıyorum. Sadece şimdilerde, inandıklarım konusunda o kadar püriten davranmak mecburiyetinde hissetmiyorum kendimi. Bana artık mesele o kadar da kurallara riayet etmekten ibaretmiş gibi gelmiyor. Elbette, *birtakım* kurallar olması gerektiğini kabul ediyorum. Fakat burada asıl önemli olan kurallar değil. Asıl önemli olan..." Tıpkı yaklaşık üç yıl önceki sohbetimizdeki gibi birdenbire Paul'e

söyleyemeyeceğim bir kelime olduğunu fark etmemden dolayı bir an duraksadım. Geçmişten tek farkı, bu sefer söz konusu kelimenin "sevgi" olmasıydı.

Fakat Paul benim tereddüdümü hiç fark etmemişti bile. "*Sahi*, şekerim!" diye lafımı kesti. "Bu akıl yürütmeleri kendine sakla, *ne olur*! Tek söyleyebileceğim, çok geç olmadan kararını vermeye hazırlansan iyi edersin. Artık ya doğru dürüst bir keşiş ya da sapık bir ihtiyar olacaksın."

"Sen hangisi olacaksın?"

Paul kendinden memnun bir havayla gülümsedi. "Ben farklıyım. Şimdi *gerçekten* ne istediğimi biliyorum. Kamptayken keşfettim."

"Peki neymiş o?"

"Artık bu kendi kendine hipnoz ve profesyonel iyilik halleriyle işim olsun istemiyorum. Bir şeyleri hissedebildiğim hayalini kurmaktan da gına geldi. Sadece bilmek istiyorum."

"Neyi bilmek istiyorsun?"

"Kendim hakkındaki her şeyi. Analist olmaya karar verdim."

"*Psikanalist* mi? Paul, ciddi olamazsın!"

"Neden olamazmışım, sorabilir miyim?"

"Seni o halde göremiyorum, hepsi bu. Demek istediğim, onların çoğu kendini pek beğenmiş ahmaklardır."

"Ve sen de teyzeciğinin onların topundan çok daha iyi olacağını düşünmüyor musun, hele ki onca deneyimi yanına almış biri olarak?"

"Evet... evet, bence de yapabilirsin... Yalnızca, senin için aşırı uzun bir vakit harcamak anlamına gelmeyecek mi bu? Mezun olmayı beklemeden liseyi bırakmıştın ya, bana da bir keresinde anlatmamış mıydın?"

"Benim kampta ne yaptığımı sanıyordun? Mektupla dersler aldım ve lise diplomama kavuştum. Hem de çok iyi notlarla."

"Paul! *Şahane* bu! Böyle bir şey yaptığını bana neden söylemedin?"

"Wilson haricinde tek bir Allah'ın kuluna söylemedim. Çünkü hiçbiriniz bunu yapabileceğime inanmazdınız ."

"Ben inanırdım."

"Hayır, inanmazdın Chris. Sen yalnızca bir şeyleri senin tarzında yapabileceğime inandın."

Söylediği canımı biraz olsun acıtmaya yetecek kadar doğruydu,

fakat incindiğimi göstermemeye çalıştım. "Demek şimdi tıp hazırlık derslerine başlıyorsun, öyle mi?"

"Sonbaharda."

"U.C.L.A.'de mi?"

"Dalga mı geçiyorsun sen? Bu şehirde ömrümün geri kalanına yetecek kadar yaşadım ben, artık burama geldi. Okula New York'ta gideceğim. Kamptaki çocuklardan birinin, bana kitapçı dükkânında iş verebilecek bir amcası var. Bir başkası, her hafta birkaç saatimi apartman görevlisi olarak çalışmaya ayırmam halinde kira vermeden oturabileceğim bir daire biliyor. Her şey ayarlandı. Bir iki güne buradan gidiyorum. Gigi ve ben tren rezervasyonumuzu yapar yapmaz gidiyoruz."

"Paul," dedim ve bunu olanca içtenliğimle söyledim, "sen hayatımda tanıdığım en fevkalade insansın!"

Yaşadığım hayret ona mutluluk vermiş gibiydi; bundan sonra saldırgan davranmaz oldu. Günün ilerleyen saatlerinde gidip Augustus'u ziyaret etmemiz fikrini ortaya atarak beni epeyce şaşırttı. Bunu kararlaştırmak için kendisine telefon ettiğimde Augustus'un da şaşırdığını ve aynı zamanda keyiflendiğini her halinden anlamıştım. İhmalden yahut nezaketsiz davranışlardan asla şikâyet etmemek onun alametifarikasıydı; ama Paul'ün son iki yılda onu hiç ziyarete gelmemiş ya da mektup bile yazmamış olmasını dert edindiğini biliyordum.

Eve vardığımızda Paul tekrar Augustus'un gözüne girmek adına muazzam bir çaba göstermeye kalkıştı. Canayakın davrandı, hevesli bir ilgi sergiledi, onu hafif hafif pohpohladı, incelik gösterdi; hatta, Tanrı'nın adını bile enikonu hürmetkâr bir şekilde ağzına aldı. Augustus'u büyülediği ve kalbini kazandığı muhakkaktı. Augustus da Paul ile sanki çoktan mesleğini icra etmeye başlamış bir psikologmuş gibi konuşmaya başladı: "Bu konuda senin fikrini almayı çok isterim: Sen de Jung'un kendi bulduğu arketipleri durağan kabul ederek çok vahim bir hataya düştüğü hissine kapılmıyor musun?"

Eve dönüş yoluna geçtiğimizde, "Miss Parr hâlâ gösteri dünyasının bir numaralı azizi" dedi Paul. Fakat bunu hakiki bir sevgiyle söylemişti.

Augustus'un Paul hakkındaki fikirlerini aradan birkaç gün geçene kadar dinleme fırsatı bulamadım; dinlediğimde Paul ve Gigi

çoktan New York'un yolunu tutmuşlardı. "Ondaki irade gücü yok mu!" diye bağırdı. "Aman Allahım! Dağları yerinden oynatabilir, ona ne şüphe! Doğrusunu istersen, olumlu anlamda *epileptik* bir yönü var iradesinin. O müthiş enerji *spazmlarını* düşünecek olursan."

Augustus bir kez daha Paul'e olan ilgisinin en yoğun demlerini yaşamaktaydı ve Paul'ün derslerinden geçip dört başı mamur bir başarı kazanacağına kesin gözüyle bakmaktaydı. Ben o kadar emin değildim. Muhtemelen bu durum Paul'ün New York'ta ne kadar muhalefetle karşılaşacağına bağlıydı. Zira, onu harekete geçiren güdülenmelerle ilgili bir gerçeğe yeni vakıf olmuştum: Paul hayatındaki şeyleri –tıp doktorluğu derecesi gibi tamamıyla yapıcı şeyleri dahi– sadece bir başkasına *kafa tutarak* yapabiliyordu. Her zaman için rolü Paul'e güven duymamak olan ve sonuçta haksız çıkan bir düşmanın bulunması şarttı. Ve Paul'ün son düşmanı Quaker'lar ya da Augustus ya da Avrupa'da tanıdığı insanlar ya da Ruthie veya Ronny değil, bendim.

Neyse, Paul'ün hayatta bir şeyler yapabilmesinin tek çaresi buysa, durumu gerçekten kafama takmayabilirdim. Muhtemelen Paul'ün tanışıklık kurduğu herkes er ya da geç onun düşmanı olmaktan nasibini alacaktı.

1944 Martı'nda, Ronny teçhizatıyla Marshall Adaları'ndan bir tanesine indi. Ada bir ya da iki hafta önce düşmandan geri alınmıştı ve artık neredeyse tamamen düşman birliklerinden temizlenmiş olduğu düşünülüyordu. Gelgelelim, adadaki ikinci gününde Ronny yolda huzur içinde pedal çevirirken bir Japon keskin nişancı onu bileğinden vurdu. Aylar sonra Beverly Hills'te öğle yemeği yediğimiz sırada Ronny olayı bana anlatırken, "Amma da büyük *kindarlık*" dedi. "O anda bile aklımdan, sahi bu adam neyi kanıtlamaya çalışıyor diye bir düşünce geçti." Ne var ki, keskin nişancı istemeyerek de olsa Ronny'ye büyük bir iyilik yapmıştı. Ronny doğruca Birleşik Devletler'e geri yollanmış ve "hayallerimdeki iş" diye adlandırdığı şeye kavuşmuştu: Long Island'da ordu için belgesel filmler çekiyor ve New York'ta masrafları hükümet tarafından karşılanan konforlu bir otelde yaşıyordu. Şimdi de, belgesel projelerinden biri hakkında ünlü bir film yönetmeniyle görüşmek üzere görev icabı Hollywood'da bulunuyordu. Ve yeni hayatının her bir dakika-

sından nasıl da büyük keyif alıyordu! Purple Heart* madalyasıyla tamamlanmış yüzbaşı üniformasının içinde gerçekten pek yakışıklı görünüyordu.

"Demek artık sen de bir kahramansın, Ronny!"

"Artık kahraman olduk demek, evet! Çok olağanüstü bir şeymiş bu, azizim! İnsan hayatta böyle şeyler de mi varmış diye merak etmekten kendini alamıyor. Hani, hoşuma gitmiyor da değil; hele hele, bana sağladığı onca seks fırsatı düşünüldüğünde, hoşuma gitmiyor desem nankörlük etmiş olurum. Üstelik hafif bir topallama, insana azıcık Byron'vari bir hava katıyor ve acayip çekici hissetmesini sağlıyor."

Ronny'nin bana Paul hakkında anlatacağı yığınla şey vardı. "Elbette, her daim zor bir insan olmuştur. Bir kere bunu kabul etmek lazım. Fakat diyebilirim ki, artık gerçekten de biraz fazla olmaya başladı. Şimdilerde burun kıvırmadığı bir şey neredeyse hiç yok gibi: Müttefik Kuvvetleri'nden, Nazilerden, tarafsızlardan, barış yanlılarından, Yahudilerden, zencilerden, Hıristiyanlardan, ateistlerden, eşcinsellerden, heteroseksüellerden nefret ediyor – dışarıda bıraktığım biri kaldı mı? Yani, aşırı derecede monoton bir hal alıyor işte... Bizim bulunduğumuz çevrelerde insanın ne dediğinin pek bir kıymeti harbiyesi yok, çünkü hiçbirimiz savaşı ciddiye almak gibi hayaller içerisinde değiliz, yani artık öyle. Fakat Paul barlara gidiyor ve çiftlikten yeni çıkmış masum küçücük erler ve deniz erleriyle tanışıyor ve onlara Hitler'in dünyada umutsuzcasına yozlaşmamış tek kişi olduğu ya da Tokyo'yu bombalamamızın tarihteki en büyük vahşet sayılabileceği minvalinde şeyler anlatıyor. Eh, çocukların kafası almıyor bunları... Daha şimdiden birkaç kez bir temiz dayak yedi."

"Peki, öğrenimi nasıl gidiyor? Yoksa onu da mı bıraktığını söyleyeceksin?"

"Ah, hayır azizim, hayatta dört elle sarıldığı yegâne şey o! Doğrusunu istersen pek parlakmış, ya da bize öyle söylüyor. Ve yakın zamanda bir sınavı varsa ve insan onu arayıp şehirde bir gece geçirmeyi teklif etmişse, pek bir züppe ve kibirli hallere girebiliyor. Sanki ondan başka hiç kimse ders çalışmıyormuş gibi... Hayır, bunu tamamlayacağından ve psikanalist olacağından eminim artık.

---

* ABD'de savaş gazilerine verilen madalya. (ç. n.)

Tanrı hastalarına yardım etsin! Ne diyeyim, onun hakkında epeyce yanılmışız, değil mi?"

1945 Eylülü'nde Londra'daki eski adresimden şimdiki adresime yönlendirilmiş bir kartpostal geçti elime. Üzerinde *Savaş Esiri Kartpostalı, Postkarte fuer Rriegsgefangene* damgası bulunan mavili grili bir karttı bu. Şans eseri ya da kasıtlı olarak, doğum günüm olan 26 Ağustos'ta kaleme alınmıştı.

"Sevgili Mr. Isherwood, çoktan ölmüş olduğunu düşündüğünüz bir kimseden haber almaktan dolayı şaşkınlık yaşayacaksınız. Almanya'da askere gitmek zorunda kaldım ve Ren Irmağı'nda yakalandım. Kim bilir, terhis olduktan sonra hayatım neye benzeyecek? Selamlar. Waldemar."

(Neden sonra, Waldemar'ın bana "Mr. Isherwood" şeklinde hitap etme sebebini anladım; bu, hayatı boyunca yaptığı en sevimli ve en aptalca şeylerden biriydi. Düşman saflarına mensup biri olarak, beni iyi tanıdığını göstermek suretiyle hayatımı tehlikeye atmaması gerektiğini düşünmüş olmalıydı!)

Tabii ki Waldemar'a bir cevap yazdım ve ondan sonra da arada bir mektuplaşmayı sürdürdük. Waldemar çok geçmeden Berlin'in Rus bölgesindeki bir adresten yazmaya başladı. Esir kampından ayrılmış ve Ulrike ile, yani savaş çıktıktan hemen sonra evlendiği genç kızla yeniden bir araya gelmişti. Waldemar cepheye gönderilmeden önce Christoph adını verdikleri bir oğulları olmuştu.

Waldemar mektuplarında bana ısrarla onları ziyaret etmem çağrısında bulunup duruyordu. Fikir ödümü koparıyordu. O yıkıntıları görme düşüncesi ödümü koparıyordu. Waldemar'la karşılaşmak ve onun içinde bulunduğu zor durum sebebiyle duygu sömürüsüne maruz kalmış gibi hissetmek düşüncesi ödümü koparıyordu. Hal böyle olunca, korkakça mazeretler ve bahaneler ürettim ve 1947'de ve 1948'de olmak üzere İngiltere'yi iki kez ziyaret ettiğimden ona hiç bahsetmedim. Gelgelelim, yakın bir zamanda Almanya'ya gitmek ve her şeyle yüzleşmek zorunda kalacağımı biliyordum.

Bu arada, 1946 yazında, New York'ta bulunan Paul'den ilk ve son kez haber almıştım:

SEVGİLİM CHRIS,

Bu mektubu, buradan ayrılacağımı ve belki uzun bir süre için Avrupa'ya gideceğimi sana bildirmek üzere kaleme alıyorum. Bir partide benim Picasso'yu dokuz bin beş yüz dolara *satın alacak bir adamla tanıştım; yani hiç değilse, muhteşem dönüşüm için deli bir para olacak cebimde! Senin akıllı teyzen, satış işlemini kokteyllerin arasında kendi başına halletti. O aşağılık ihtiyar simsarlara tek kuruş koklatmadı. Yeri gelmişken, Picasso'nun şimdi, yani hâlâ bir kısmı duruyorken satılması çok iyi oldu. Onu depodan çıkarttığımdan ve bu daireye getirttiğimden beri, tablonun altındaki divanda oturan o kadar çok sayıda insanın yağlı kafası onu lekeleyip durdu ki, sürtünme yüzünden boyaları dökülmeye başlamıştı. Fakat satın alan adamın bu durumu fark etmiş gibi bir hali yok.*

Senin anlayacağın, şimdilik –durum ne olursa olsun– tıp fakültesini bırakıyorum. Bunu yapıyorum, çünkü kendime dair birtakım şeyleri anlayana değin benden asla iyi bir psikolog olamayacağını fark etmiş bulunuyorum. Buradan da, olayı sırf kendimi analiz ettirerek halledebileceğim gibi bir anlam çıkarılmasını istemem; demek istediğim, benim her şeyi yeniden sapına kadar yaşamam gerekiyor. Bunu daha açık seçik anlatmam olanaksız, çünkü kendimi ifade etme yeteneğine sahip değilim ve denesem bile ortaya haddinden fazla sahte ve yapmacık bir şey çıkacaktır. Fakat bütün bunların bir sebebi olduğunu bilmeni istiyorum. Başkaları, artık tahammül edemediğim için okulu terk ettiğimi söyleyeceklerdir. Bırak, istediklerini desinler. Bu mesele hakkında konuşabileceğim tek insan sensin, çünkü sen benim tatlı bebeğimsin ve hep yanımda durdun. Avrupa'ya ne zaman geleceksin? Umarım gelişin yakındır. Tanrı seni korusun.

Bu mektubu ilk kez okuduğumda, merakım uyanmış ve bayağı etkilenmiştim. Fakat sonra, önümüzdeki altı ay zarfında, Paul'ün Cannes'da, İsviçre'de, Portekiz'de o her zamanki insanlarla bütün o her zamanki şeyleri yaparken görüldüğü kulağıma geldi ve dışarıdan gizemli görünen bu *sebebe* olan inancımı yitirir gibi oldum. Sebep, bana gitgide daha çok suçluluk psikolojisiyle yaratılmış bir şeymiş gibi gelmeye başladı. Hayallerim yıkılmıştı. Dram tutkunu içgüdülerim daha esaslı bir sahne çıkışı ve meslek değişimi talep etmekteydi. Eski uğrak yerlerine dönmek ona yakışmıyordu; tarz

bakımından eksik kalıyordu. Hatta, bir bakıma, onu tanıdığımdan beri yapmış olduğu her şeyin itibarını sarsmıştı. Zira şimdi, Avrupa'daki bu hayatın sonuç itibariyle, onun fırsat bulur bulmaz içinde doğal şekilde dibe çöktüğü gerçek hayatı olduğu kanısındaydım. Bizleri savaş dönemini bir arada geçireceği kişiler olarak kullanmıştı, hepsi buydu.

Yine de, bu olanlar yüzünden Paul'ü suçlamaya hiç hakkım yoktu ve doğrusu suçlamadım da. Er geç bir yerlerde denk geleceğimiz kesindi ve denk geldiğimizde de, onu görmekten dolayı mutluluk duyacak ve anlatacağı hikâyelere kahkahalarla gülmek için sabırsızlanacaktım.

10 Şubat 1953'te uçağımız Berlin çatılarını endişe verecek kadar alçaktan sıyırıp geçti ve bir kar fırtınasının ortasında, tam da gecenin çöktüğü sırada, Tempelhofer Feld'e iniş yaptı. Arabayla Kurfürstendamm üzerindeki otelime giderken hava bomba hasarlarını pek fazla göstermeyecek kadar kararmıştı; otele vardığımda birden her şey reklamlardan ve neon ışıklarından ibaret oldu. Orijinal binanın kırık dökük ön yüzüne çelikten ve camdan oluşan yeni bir cephe yamalanmıştı. Ön cephe, aşırı derecede parlak aydınlatılmıştı ve bütün olarak ele alındığında fazlasıyla göze çarpan bir hali vardı. Boyunlarındaki etler kat kat olmuş ve kocaman purolar içen işadamları, makyaja batmış ve mücevherlerini takıp takıştırmış kadınlar, sinirli balıklar misali bir oraya bir buraya koşturan komiler vardı ortalıkta. Ve bana sanki hepsi de alçak perdeden bir sesle kendi kendilerine "Hiçbir şey olmadı, hiçbir şey olmadı; burası hiçbir şeyin olmadığı yer" telkininde bulunuyorlarmış gibi geldi. İnsan bir an için geçmişi olmayan bir dünya yaratmak konusunda neredeyse muvaffak oldukları hissine kapılıyordu.

Fakat dünyaları sadece geceleyin ve elektrik ışığında var olabiliyor, gündüz vakti sizi ikna etmekte yetersiz kalıyordu. Gerçek Berlin'e, yani her şeyin *olduğu* kente karşılık gelen ve sizi çepeçevre saran bomba çölünün fazlasıyla bilincine varıyordunuz. Burada evlerde, ev kalıntılarında, kulübelerde ve düpedüz deliklerde yaşayan binlerce insan vardı. Hepsi de Berlin insanına has azim ve kara mizah duygusuyla çölde hızlı hızlı yürüyor, hayatı devam ettiriyor, azar azar molozları temizliyor, parklar planlıyor ve ağaçlar

dikiyorlardı. Orasında paramparça olmuş bir heykel, burasında yeni dikilmiş körpe bir ağaç bulunan karla kaplı Tiergarten açıklığının bir yanından öbürüne kadar yürüdüm; mavi kış göğüne karşı dalgalanan kırmızı bayrağıyla Brandenburg Kapısı ve ufukta, içi dışına çıkmış bir demiryolu istasyonunun balina iskeletini andıran devasa kaburgaları vardı. Sabah ışığında tamamı, size kendi kendinizi kandırmamanızı tembihleyen tarihin sesi kadar çığ ve apaçık ortadaydı: Bunlar her kentin, her insanın, sizin de başınıza gelebilirdi.

Otele döndüğümde Waldemar'ı ailesiyle birlikte beni lobide bekler buldum. Bir kalabalığın içinde olsaydı, onu tanıyamayabilirdim. Gayet iyi görünüyordu; çok kocaman, geniş ve içten biri olup çıkmış ve sesi kalınlaşmıştı. Yüzünde artık o huysuz, yarım yamalak evcilleşmiş hayvandan eser kalmamıştı; sakin ve kendinden hoşnut bir şekilde orta yaşa ermiş gibiydi. Bana birazcık Hans Schmidt'i çağrıştırmıştı. Karısı Ulrike, ufak tefek, canlı ve düzgün bir kadındı. Christoph'ları ise on bir yaşlarında, soluk benizli ve çırpı bacaklı bir oğlandı. Az konuşan ve muhtemelen zeki bir çocuktu; yine de hiçbir zaman bir Gotik meleğin görüntüsüne sahip olamayacağı ortadaydı.

Onları Viyana şnitzeli yediğimiz bir restorana götürdüm ve Ulrike yiyeceklerin şahaneliği ve Batı Berlin'deki dükkânlar hakkında coşkulu konuşmalar yaptı. Bu coşkunun büyük ölçüde, bir Amerikalı olarak bana iltifat anlamına geldiği hissine kapıldım. Waldemar Amerikalıları sevdikleri ve Ruslardan nefret ettikleri, komünist olmadıkları konusunda bana sürekli güvence verip duruyordu. Özür dilercesine bir üslupla, şimdiki dairelerine savaştan önce zaten yerleşmiş olduklarını anlattı. İşgalin kenti ikiye bölmesi ve kendilerini artık Rus bölgesinde yaşayan insanlar olarak bulmaları onların suçu muydu sanki? Tabii ki onlar da "bizim" tarafımızda olmayı açık ara tercih ederlerdi. Fakat maddi durumları, her şeyi geride bırakmaya ve Batı'da yeni bir başlangıç yapmaya elvermiyordu; yani en azından şimdilik. Waldemar'ın benimle bu şekilde konuşma gereğini hissetmesi çok normaldi. Fakat ben yine de ikimiz adına da utanmıştım.

Daha şimdiden, Christoph'a bana Christoph Amca diye hitap etmesini tembihlemeye başlamışlardı. Waldemar tekrar tekrar "eski günler"e atıfta bulunarak yakınlığımızı ballandıra ballandıra anlattı. Bu da beni mahcup etmekle kalmadı, aynı zamanda kederlendirdi

de, çünkü artık eski olan günler değil, o ve bendik. Acaba Ulrike'nin aklından neler geçiyordu? Kesinlikle geçmişi kıskanıyormuş gibi bir hali yoktu. Restoranın tuvaletinde yalnız kaldığımızda, Waldemar bana "İyi kızdır. Fazla soru sormaz" demişti.

Ertesi gün onlarla birlikte oturdukları dairede öğle yemeği yiyecektim. Birlikte asma demiryolunu kullanan bir trenle yola çıkıp Alexanderplatz'ın öbür tarafına geçtik ve üzerlerinde sloganlar bulunan koskocaman kırmızı sancakların, dev gibi Lenin ve Stalin portrelerinin, adeta aynanın içinden geçilerek erişilen dünyasına giriverdik. Rusların "Demokratik Bölge" adını verdiği yerdi burası. Bir yanımda korumacı bir edayla oturan Waldemar, öbür yanımda Ulrike vardı. Yol boyunca beni ortalarına almış vaziyette Almanca konuştular ve onları anladığımı göstermek istercesine gülümsedim, fakat yabancı aksanım yüzünden hiç konuşmadım. Bu önlem güpegündüz kalabalık bir trende biraz gülünç kaçıyor olabilirdi; gelgelelim etrafta mebzul miktarda polis ve hem merak hem de pervasızlıkla dikilmiş gözlerle bakan çok sayıda insan mevcuttu. Üstelik, Doğu Berlin'e geçme iznim de yoktu.

Daireye geldiğimizde mekânın beklediğimden çok daha sevimli ve konforlu olduğunu gördüm ve kendimi onların yanında daha rahat hisseder oldum. Kelimenin gerçek anlamıyla yiyecek hiçbir şey bulamadıkları ilk savaş sonrası yıllarını anlattılar. Waldemar kırsal kesime gitmiş ve tarlalardan pancar kökleri aşırmıştı. Ulrike fincan fincan sıcak suyla ayakta kalmıştı. Bunları anlatırken gülüyorlardı. Hiç de kendilerine acıyormuş gibi bir halleri yoktu.

Waldemar'ın artık otomobil tamircisi olarak nispeten daha iyi bir işi vardı. Bu mesleği nasıl icra edeceğini de ordudayken öğrenmişti. Biriktirebildiği kadar çok para biriktirmeye çalışıyordu. "Ona para biriktirmeyi öğreten benim" dedi Ulrike. "Onunla tanıştığımızda nasıl müsrifti, inanamazsın! İçkiyi ve sigarayı bıraktırdım, bir de kumarı. En zoru kumardı! Bir keresinde kâğıt oynayacağım diye gecenin geç vakitlerine kadar eve dönmedi, bunun üzerine sonraki üç gün boyunca ona akşam yemeği pişirmedim. Bu sayede bıraktı işte!"

Karısının bana bunları anlatmasına içerleyebileceği düşüncesiyle göz ucuyla Waldemar'a baktım. Fakat halinden memnun sırıtmaktaydı. Belli ki, ev içi kurallar geliştirmişlerdi ve bu durumdan ikisi de memnundu. Yemeği mutfaktan getirme vakti geldiğinde ayağa kalkıp yardım etme teklifinde bulunduysam da, Waldemar, "Hayır,

bırak o yapsın. O bir kadın" dedi. Ulrike de ona hak verdi: "Evet, kadının görevidir bu. Erkeğin eve para getirmesi gerekir. Kadının da onun yemeğini hazır etmesi ve evi temiz tutması gerekir. Hayır, temiz tutması yetmez; parlatması gerekir!"

Yemeğimizi yerken Waldemar, Christoph'a dedi ki: "Dinle beni. Christoph Amcanın Amerikalı olduğunu biliyorsun. Eğer komşular onun buraya bizi ziyarete geldiğini haber alırlarsa, laf olur. Bir işler çevirdiğimizi söyleyebilirler. Başımız fena halde derde girebilir. Hiç kimseye bir şey söyleme, duydun mu beni?" Ardından, Waldemar bana dönerek, tekrar özür dilercesine, Christoph'un bir komünist okuluna gittiğini söyledi; neticede, insan burada, Doğu Berlin'de yaşıyorsa eğer başka nereye gidebilirdi?

Çocukcağız vakarla başını sallarken hepimiz Christoph'a bakmaya başladık. Acaba bir uyarı almış olmaktan bile kendini feci derecede küçük düşmüş mü hissetmişti? Belki öyle hissetmişti. Belki de sonraki zamanlarda bunu Waldemar'ın yüzüne vuracaktı. Muhakkak ki bizi *ele vermeyecekti*; onu ben bile biliyordum. Marx'ın, Parti'nin, Rus Ordusu'nun ve okuldaki öğretmenlerinin sahip olduğu onca haşmet ve kudret çocuğun nezdinde hiçbir şey ifade etmiyordu. Neden? Ebeveynlerini sevdiği için miydi bu? Öncelikle bir Berlinli olduğu ve geri kalan her şeyi ikinci plana attığı için miydi? Yoksa şimdiden endoktrinasyonun her türünden bıkıp usanmış ve büyüdüğünde dünya yansa umursamayacak bir adama dönüşecek olmasından mıydı? Muhtemelen üçünden de birazcık.

Derken, Waldemar lafı Amerika'ya getirdi. Gökdelenler nasıldı? Büyük Kanyon'un derinliği ne kadardı? Şunun büyüklüğü neydi, bu ne kadar hızlı gidiyordu, şu kaç dolar ediyordu? Verdiğim cevapların her birine mübalağalı bir sevinç ve hayretle tepki gösterdi ve arada Ulrike ile Christoph'a da kaçamak bakışlar göndererek onları da şaşkına dönmeye zorladı. Fakat Ulrike, pişirdiği yahniye övgüler düzmemi ve iki tabak almış olmamı daha çok önemsiyordu. Christoph'un konuya ilgi duyduğu şüphe götürmezdi; fakat ne şaşkına dönmüş ne de keyiflenmişti. Evet, o gerçek bir Berlinliydi. Christoph ve onun mensup olduğu tür, bu kenti yeniden inşa edecek ve –şayet yabancılar onlara rahat verecek olursa– onu kendi istedikleri şekle getirecekti.

Ne yazık ki, Waldemar'ı, Amerika konusu üzerinde bu kadar ısrarla durmasının sebebini anlayabilecek kadar iyi tanıyordum!

Göçlerinin sponsorluğunu yapmamı istiyordu benden. Katiyen bunu açık açık dile getirmemişti. Fakat veda etmemizden hemen önce epey imalı laflar etmeye başladı: "Biliyorsun Christopher, sen de artık pek genç sayılmazsın. Ta California'da bir başına yaşamak senin için de iyi değil. Yanında yörende bir aileye ihtiyacın var. Yemeğini pişirecek ve akşamları sana yarenlik edecek birileri lazım sana, hem böylelikle şehirde gezip tozarak da paranı harcamamış olursun. Hastalandığında sana bakacak biri..."

Lafı ağzımın içinde geveleyerek, "Bilmem ki" dedim. "İyice düşünüp taşınmam gerek. Planlarım büyük ölçüde belirsiz. Bakarız. Birbirimize mektup yazarız." Mesele, paramı ondan esirgeme meselesi değildi. Fakat bir ailem olması fikrine sonuna kadar karşıydım. Hiç kimsenin amcası olmamaya kararlıydım. Gel gör ki, onu reddettiğim için suçluluk hissetmiştim.

Aynı zamanda oradaki son gecem de olan o gece, hissettiğim suçluluk sarhoş olmama ve Hitler öncesi günlerinden hatırladığım bir barı aramaya çıkmama sebep oldu. Hayret verici olan, barın hâlâ yerli yerinde durmasıydı: Yıkıntılarla ve kirli karla kaplı bir sokakta ışıkları yanan ve ayakta kalabilmiş tek bina oydu. Ve içeride Japon fenerlerinin ve yapay kiraz çiçeklerinin altında dolaşan dansçılar, deri şortlar giymiş garsonlar, yaramaz gözlerle bakıp şarkılar söyleyen piyanist ve akordeoncular kadim zamanlardan kalma bir dinsel ayine katılmış insanlardan farksızdı; kendisine yönelik bütün zulümlerden sağ çıkabilmiş ve dogmaların yıkıldığı dönemde varlığını yeniden ispatlamış eski bir din de olabilirdi pekâlâ.

Ve sonra arkamdan bir "Hey-yaa!" sesi geldi, döndüm ve bir baktım ki, Ruthie ile Ronny karşımda oturuyor. İkisinin de bir gün dahi yaş almış gibi bir hali yoktu. Beni gördüklerine çok sevinmişlerdi. "Tanrım," diye bağırdı Ronny, "bu kadar da *olmaz* artık! Ne içersin?"

Az sonra onlara Paul'ü sordum. Ronny hafifçe yüzünü buruşturdu. "Ah, evet, onu görmek mümkün, tabii uygun ruh halinde olması şartıyla. Opera'daki Hayalet."

"Bu ne demek şimdi?"

"Tipi ona benziyor. Ve sadece geceleyin dışarı çıkıyor... Paris'te tamamıyla kendi başına yaşıyor. Anlaşılan soylu arkadaşları onu

terk etmiş. Ve bunda şaşılacak bir şey yok. Çoğu zaman pek dalgın ve serseme dönmüş oluyor çünkü. İnsan onun yanındayken sıkıntıdan patlıyor."

"Hep sarhoş mu dolaşıyor?"

"Ah, azizim! Keşke *her şey* o kadarla kalsaydı! Neredeyse gözlerinden uyuşturucu fışkıracak."

"Aman Tanrım..."

"Paul'ün en kötü huyu hep bu olmuştur. Hayatında hiçbir şeyi yarım yamalak yapmayı beceremedi gitti; azizim, sen de bilirsin ya... Demek istediğim, bizler, yani her birimiz arada bir tabii ki bu şeylerden *kullanmışızdır*. Ama adamda otokontrol diye bir şey yok."

"Paris üzerinden döneceğim. Adresi var mı sende?"

"Gerçekten istediğinden eminsen adresi vereceğim. Ama sakın ola ki seni uyarmadığımı söyleme. Muhtemelen bir saat boyunca ölüm sessizliğine bürünmüş halde oturacak ve sonra birden defolup gitmeni söyleyecektir... Neyse, Ruthie ve ben seni daha yeni bulmuşken Berlin'den gitmeni aklımızdan bile geçirmiyoruz. Romanlarını tıpkı bir Baedeker* gibi, gittiğimiz her yere yanımızda götürdüğümüzü biliyor musun? Ama en kutsal mekânları bize göstermen gerekecek, çünkü artık onların yerinde yeller esiyor!"

Ronny'nin verdiği adresi bulmuştum. Rue du Bac üzerindeydi. İnsanı endişeye sevk edecek kadar kirli olmayan bir merdivenden çıktım ve bir kapıyı tıklattım.

Paul'ün tamamıyla aynı kalmış sesi olan sesi "Kim o?" dedi.

"Chris."

"Hangi Chris?"

"*Malum* Chris" dedim ve kapıyı iterek açtım.

Oda pek azametliydi. Sadece duvarların üç tanesinde kabartmalı kapı panoları vardı; bu mekân bir zamanlar çok büyük bir oturma odası olmalıydı, şimdiyse ikiye bölünmüş ve dönüştürülmüştü herhalde. Vakit öğleden sonranın erken saatleri olduğu halde, kalın kadife perdeler sıkı sıkı çekilmişlerdi. Paul, üzeri darmadağınık

* Karl Baedeker (1801-1859) Alman yayıncı. Baedeker markasıyla yayımlanan turist rehberleri bu alanda bir standart olarak kabul edilmektedir. (ç. n.)

haldeki kitaplar ve dergilerle kaplanmış bir İmparator yatağında sırtı yastıklarla desteklenmiş vaziyette oturmaktaydı. Ceset beyazlığındaki yüzü sert balmumunun kaskatılığını taşır gibiydi ve yarı saydamdı. Üzerine, artık nasıl oluyorsa, bir muhafaza edilmişlik ve arılaştınlmışlık hali gelmişti; teni büsbütün lekesiz duruyordu. Hakikaten, fevkalade ve tekinsiz bir güzelliği vardı. Pijamalarının üstüne kalın bir kayak süveteri giymişti. Gigi yatağın üstünde, ayaklarının dibinde yatıyordu.

"Beni artık görmemeye karar verdiğini sanıyordum" dedi.

"Bunu neden yapacakmışım?"

"Uyuşturucu bağımlısı olduğumu söylemediler mi sana?" Paul doğruca önüne bakarak, tane tane konuşuyordu.

"Tabii ki haberim var." Sesimin, duruma ilgisizmişim gibi çıkması için çaba harcamıştım. "Ne kullanıyorsun? Morfin? Kokain? Eroin?"

"Sahi, Christopher, uyuşturucular hakkında az buçuk bir şey biliyor olsaydın, hepten kafayı sıyırmadan bunların herhangi birini o kadar uzun müddet kullanmamın imkânsız olduğunu bilirdin. Ben olup olabilecek en güvenli, en aklı başında şeyi kullanıyorum; hem tütün içmekten ya da alkolle karaciğerini mahvetmekten katbekat iyi: Babadan kalma afyon."

Yatağın yanındaki masanın üzerinde darmadağın duran bir nesne yığınını işaret ederek, "Bu senin pipon mu?" diye sordum.

Paul sitemkâr bir sesle, "Tüttürebilecek paran yoksa, bir pipoya sahip olmanın da pek bir faydası yoktur" dedi. "Duydum ki, son dönemde filmlerde pek fazla çalışıyormuşsun; madem öyle, belki bana azıcık para verebilirsin? Yoksa bu da mı prensiplerine aykırı?"

Üslubundan duyduğum rahatsızlığı gizlemek niyetiyle ağzım kulaklarıma varıncaya dek gülümseyerek, "Emin değilim" dedim. "Daha sonra bu konuyu enine boyuna düşünmem gerekecek."

"Umarım *çok* sonraya kalmaz. Çünkü taze afyon satın alamadığımda, posasından –pipoda arta kalanlardan– çay yapmaya mecbur oluyorum ve bu da feci mide krampları yapıyor." Paul kısa bir an sessiz kaldı, sonra durup dururken "Saat kaç?" diye sordu.

"İkiyi çeyrek geçiyor."

"Buradayken zaman kavramımı yitiriyorum. Şimdi kış olduğundan hava zaten çok karanlık. Ben de günün büyük kısmını burada okuyarak ve kestirerek geçiriyorum. Bazen bir tabak yulaf ezmesi dışında hiçbir şey yemediğim oluyor."

"İnsanlarla görüşmüyor musun?"

"Bazen görüşüyorum, bazen görüşmüyorum. Gerçekten umurumda değil. Dostluğunu aradığım tek varlık Gigi. Öyle değil misin aşkım?" Kuyruğunu güçlü bir şekilde sallamaya başlayan Gigi'yi okşadı. "Gigi mutasyon geçiriyor. Geçen gün onu meditasyon yaparken yakaladım. Kendisi bizim ilk köpek azizimiz olacak."

"O da bütün gün burada mı duruyor?"

"Çoğu zaman. Arada bir apartman görevlisi onu koşuya çıkarıyor. Ve bir de geceleri benimle birlikte dışarı çıkıyor... Aslını istersen Christopher, hayvanlara eziyet meselesini açacaksan eğer, gitsen daha iyi olur."

"Ben hiç öyle bir şey demek istemedim..."

"Bak şekerim, sakın bana kızma." Paul bunu söylerken bana doğru dönmüştü ve üzerine neredeyse alçakgönüllü birinin havası gelmişti. "Kendimi şu anda çok berbat hissediyorum... Bu akşam bir yerlerde buluşamaz mıyız? Sen akşam yemeğinde nereye gitmek istersen. Sanmıyorum ki pek bir şey yiyebileyim, yani biraz havyar dışında bir şey yiyemem. Neden Ritz demiyoruz?"

O akşam arzı endam eden Paul tekinsiz ve matemi çağrıştıran bir zarafet içerisindeydi ve Dorian Gray'in mezarından çıkıp gelmiş halinden farksızdı. Üzerinde, siyah bir şapkayla tamamlanmış, kusursuz bir terzilik ürünü siyah birtakım elbise ve düzgün şekilde rulo haline getirilmiş bir şemsiye vardı. Gigi ayağının dibindeydi.

Paul, öngördüğü biçimde sadece havyar yedi, fakat aynı zamanda birkaç kokteyl de içti. O öğleden sonra alkol aleyhine sözler sarf ettiğini anımsatacak oldum. Sesinde hafif bir sabırsızlık tınısıyla, "Biliyorum sevgilim," diye cevap verdi, "fakat içki içmeyince hiç konuşamadığımı fark ettim. Afyon beni konuşmak istemeyen birine dönüştürüyor. Alkol ise zihnimin öbür insanların düzeyine inmesini sağlıyor."

"Senin açından pek can sıkıcı bir durum!"

"Üzerine alınma şekerim. Ama şimdi, müphem davranmayı bir kenara bırakalım; ahlaki prensiplerin konusundaki kararını verdin mi?" Sadece ona vurdumduymazlığı yüzünden küçük bir ceza vermek ve bir şekilde alaya almak niyetiyle "Hangi prensipler?" diye sordum.

"Mesele uyuşturucu satın almak olduğunda prensiplerinin bana para vermene olanak verip vermeyeceği... Bunu şimdi öğrenmek zorundayım, çünkü uyuşturucuyu satın aldığım adam önümüzdeki bir saat boyunca buraya yakın bir yerde olacak ve daha fazla kalamayacak. Bu durumda, ihtiyar teyzeciğinin telaşını mazur gör."

"Pekâlâ, ne halin varsa gör! Ne kadar istiyorsun?"

"Mümkünse verebileceğin kadar çoğunu, tatlı biberim. Ve unutma ki, muhtemelen beni uzun bir süre tekrar göremeyeceksin."

Ona otuz bin frank verdim; o öğle vakti seyahat çeklerimi paraya çevirdikten sonra, içimdeki Paul yanlısı ve Paul karşıtı tepkiler arasındaki uzun bir savaşın ardından karar vermiş olduğum miktardı bu. Paul, bu miktarın umduğundan daha çok yahut daha az olduğunu bana göstermemeye kararlıymışçasına, parayı kasten ifadesiz görünen bir suratla aldı.

"Bu adamla tanışmak ister misin?" diye sordu. "Pek enteresan bir tiptir."

"Şu anda gitmek zorunda mıyız? Yemekleri yeni sipariş ettik."

"Bilmem gerekirdi. Tabii ki bu işe karışmak istemezsin, değil mi? Hep çok korkak davranmışsındır."

"Çık git buradan!"

"Çabucak gidip gelirim, tatlı biberim."

Dediği gibi de yaptı. Ben daha başlangıç yemeğimi bitirmeden elinde küçük bir paketle döndü.

Tekrar yerlerimize geçtiğimizde, "Söylesene, Paul," dedim, "tıp fakültesini bırakmana ve buraya gelmene yol açan şey tam olarak neydi?"

Bezgin bezgin esnedi. "Ah, şekerim, hepsi *tam olarakları* bilemeyeceğim kadar çok uzak bir geçmişte kaldı artık!"

"Mektubunda her şeyi yeniden yaşamak hakkında bir şeyden bahsetmiştin."

"Bahsetmiş miydim? Yani, evet, buraya dönmek ve bütün her şeye dair neler hissettiğimi görebilmek istemiştim. Demek istediğim, California'da başıma gelenlerden herhangi biri, Augustus'la tanışmak, meditasyon yapmak falan, bunlar yüzünden *gerçek anlamda* değişip değişmediğimi görmek istiyordum. Öğrenmenin başka bir yolunu da bilmiyordum."

"*Değişmiş miydin* peki?

"Ah, evet, değişmiştim." Bir kez daha Paul'ün üzerine konudan sıkılmış gibi bir hal gelmişti.

"Peki, bu sayede kafandaki soruların cevabını buldun mu?"

"Sorular mı? Ah, hayır. Çünkü değiştiğimi anladığım vakit gelene kadar, *çok daha* derine inmeye başlamıştım..."

"Daha derinden kastın nedir?"

"Ne yararı var, şekerim? Zaten anlamazsın."

"Neden anlamayacakmışım? Afyon tüttürmekle bir ilgisi olduğunu mu söylemeye getiriyorsun? Bana bak Paul, neden ben de denemiyorum? Hazır buradayken bir pipo deneyeyim bari. Biliyorum, bu tarz şeylerden korktuğumu düşünüyorsun. Yani, korkuyor olabilirim, azıcık. Fakat artık deneme zamanı geldi..."

Bunun üzerine Paul başını arkaya attı ve kahkahalarla gülmeye başladı. "Ah, sevgili Chrissikins! Ne kadar komik olduğunu bilebilseydin! Demek denemek istiyorsun? Bir kere! Tek bir pipo! Ya da bir düzine pipo olsun, ne fark eder? Sen tam da bütün Roma'yı tek bir günde görüp anlayacağını zanneden bir turist gibisin. Sen de biliyorsun ki, gerçekten de bir turistsin sen, hem de iliklerine kadar. Her zaman üzerlerinde 'Gelip geçerken uğradım!' yazan kartpostallar gönderdiğine kalıbımı basarım. Senin hayat hikâyen de bu... Tek bir pipo tüttürürsen ne olacağını söyleyeyim sana: Hiçbir şey! Hiçbir şey! Bunun *içinde* ne bulunduğunu, tüm bunların ne *anlama geldiğini* gerçekten bilmek istemiyorsan eğer, onunla laf olsun diye oyalanmanın hiçbir faydası yok. Ve bunu yapmak için de kendini bırakıp oltaya gelmen şarttır. Kasıtlı olarak. Mücadele etmeden. Hiç korkmadan. Süre sınırlamaları koymadan."

"Ama er ya da geç tedavi olman icap edecek, değil mi?"

Baştan savarcasına "Ah, elbette, tedavi olacağım," dedi Paul, "bilmek istediğim ne var ne yok hepsini öğrendiğimde."

"Ve bunun ne olduğunu tarif edemez misin?"

"Şekerim, birdenbire fena halde yorgun düştüğümü hissettim. Hemen şimdi eve dönsem kusuruma bakmazsın değil mi?"

"Yani, elbette kusura bakmam, ama... yarın akşam görebilir miyim seni?"

"Korkarım göremezsin. Hayır."

"Sonraki güne ne dersin?"

Paul, bir randevu koparmak için ona musallat olmuşum gibi, yorgun bir sabırla, "Bak, tatlı biberim," dedi, "herhalde önümüzdeki üç hafta boyunca büyük ölçüde kabuğuma çekilmiş olacağım. Büyük ihtimalle hiç dışarı çıkmam."

"Demek istediğin, o malın hepsini kullanıp bitirene kadar mı?"

Paul azarlama amaçlı resmi ve soğuk bir tavırla, "Anlamıyorsun işte" dedi. "Kati surette, gerektiğinden daha fazla rahatsız edilmek istemiyorum."

"Peki, bu durumda korkarım seninle bir daha görüşemeyeceğim, yani bu gezide. Çünkü burada bir üç günüm daha var. Sonra Birleşik Devletler'e uçacağım."

Paul hiçbir yorumda bulunmadı. Hiç konuşmadan otelin girişine yürüdük ve onu ve Gigi'yi bir taksiye bindirdim. Benimle aynı yöne gitmiyorlardı.

"O zaman hoşça kal" dedim. Eğildim ve Paul'ü balmumu beyazlığındaki yanağından öptüm.

"Hoşça kal tatlım" dedi Paul. Fakat öpücüğüme karşılık vermedi; başını çevirmedi, hatta bana bakmadı bile. Daha şimdiden başı sonu belli olmayan bir mesafenin içine çekilmiş olduğu ve çok uzaklarda bir yerde bulunduğu hissine kapıldım.

"Hoşça kal Gigi" dedim. "Ona iyi bak, tamam mı?" Gigi kuyruğunu salladı. Kapıyı kapattım ve taksi onları alıp uzaklara götürdü.

Bu, Paul'ü son görüşümdü. Ertesi yıl, 1953 ilkbaharında hayatını kaybetti.

Ronny, haberi aldığımda ona gönderdiğim telgrafa cevap olarak bana bir mektup yazdı:

Evet; olay meydana gelmeden çok kısa süre önce Paul'ü Paris'te görmüştüm. İlk olarak, onun namına fazlasıyla takdire şayan bulduğum bir şeyi anlatmak zorundayım. Geçen sene bir tedaviye başladı ve tam anlamıyla başarılı sonuç aldı. Gittiği klinikteki doktor (kliniğin masraflarını Condesa ödemişti; Paul'ün ona yapıp ettikleri düşünülecek olursa, bu hareketin bayağı meleklere yaraşır bir şey olduğu kanısındayım), bu doktor bize Paul'ün dezentoksikasyon sürecinde kabir azabını aratmayacak işkenceler çektiğini, fakat olağanüstü bir irade gücüne sahip olduğunu ve bundan olabilecek en kısa sürede kurtulmayı kafasına koyduğunu anlatmıştı. Tabii ki, daha sonra uyuşturucuya yeniden başlayıp başlamayacağını bilmemiz imkânsızdı, fakat öldüğü güne kadar bunu istediğine dair hiçbir belirti göstermediği muhakkak.

Onu en son, olaydan önceki hafta, salı günü gördüm. Fazlasıyla her zamanki halindeymiş gibi görünüyordu; başka bir deyişle, tartışmaseverliği bayağı üzerindeydi. Gittiğimde yanında birtakım genç entelektüellerin olduğunu gördüm. Gençler kendi aralarında ölümden sonra yaşamın imkânsızlığı üzerine bir tartışma yapmaktaydılar. Şansım varmış, tartışmaya hiç katılmadım! Çünkü hiçbir yorumda bulunmaksızın onları dinleyen Paul, birdenbire ve mümkün olan en kuvvetli tepeden bakma ifadesiyle, "Sizi küçük aptallar!" *deyiverdi. Azizim, onu duyman lazımdı! Kati surette yıkıcı bir etkisi olmuştu. Ve bu lafı da tam bir otorite edasıyla söylemişti; sanki gerçekten bir şeyler biliyormuş gibiydi. Bu sözün ardından tabii pek acı verici bir sessizlik yaşandı. Az sonra çocuklar birtakım bahaneler ileri sürdüler ve çıkıp gittiler. Bunun üzerine Paul ve ben epeyce güldük. Biliyor musun, tedavi sonrasına denk gelen o son aylarda, geçmişte kalmış olan, Avrupa'daki o eski günlerdeki halini çok fazla andırır olmuştu. Sen onun bu zamanlarını hiç bilmezsin, ki bu çok üzücü bir şey. Hayatımda yanındayken bu kadar çok eğlenebildiğim ve gerçek anlamda* deli *diyebileceğim başka bir kimse tanımadım ben. Senin duygularını, bilhassa şu aralar, incitmek gibi bir arzum yok Christopher, fakat bunu söylemek mecburiyetindeyim ve Ruthie de benimle aynı fikirde: İkimizin de sevdiği gerçek Paul buydu. Ciddi olmak ona göre değildi, bunu kabul etmek gerek. Keyif almak konusunda bir dehaydı ve yaşamını buna adamış olsaydı, belki de bugün hayatta olurdu.*

Paul tuvalette ölü bulunmuş. Verdiği bir partinin ortasında olmuş bu. Orada bulunan herkes çok mutlu göründüğü ve bundan daha keyifli olamayacağı konusunda hemfikir. Üstelik sarhoş bile değilmiş. Özel olarak kimsenin dikkatini çekmeden odadan çıkıvermiş. Derken, başka birinin ondan birkaç dakika sonra alelacele tuvalete gireceği ve kapıyı çat diye açacağı tutmuş, Paul'ü böyle bulmuşlar. Yüzünde hiçbir acı belirtisi olmadığını söylediler, ölümün ansızın geldiğinden eminler. Anlaşılan, bir süredir kalbinin durumu iyi değilmiş, fakat bunu ya bilmiyormuş ya da görmezden geliyormuş. Bir de yakın zamanda berbat bir grip atlatmış.

Onu nasıl da hasretle özlediğimizi yeni yeni fark etmeye başladık. Bir partiye gidip de bunu hissetmemek mümkün değil. Onun gibi biri hiç olmadı; ne var ki, kıymetini de pek az insan bildi. Sen, Ruthie ve ben, ömrü boyunca sahip olduğu biricik yakın dostlarıydık.

Gelip Geçerken, Christopher Isherwood'un belki de en "iddialı" romanı: Almanya'dan Yunanistan'a, İngiltere'den ABD'ye uzanan geniş bir coğrafyayı; 1920'lerin sonlarından 1950'lerin başlarına, yirminci yüzyıl tarihinin en sancılı dönemlerinden birini katediyor. Isherwood'un kozmopolit dünyasını, yine onun pek çok romanıyla özdeşleşen sıra dışı karakterler aracılığıyla tanıyoruz: Yaşamını bir Alman şehrinde, kendini işine adayarak sürdüren yalnız ve gizemli Mr. Lancaster; memleketi İngiltere'den kaçıp bir Yunan adasında yeni bir yaşam kuran Ambrose; seyahat ve macera tutkunu, hayat dolu, çocuksu Waldemar; ve son olarak, gece hayatındaki ünü ve "güzelliği" dilden dile dolaşan Paul. Isherwood'un yazarla aynı adı taşıyan anlatıcı-kahramanı, ziyaret ettiği şehirler gibi, gelip geçerken uğradığı bu hayatları da bütün renkleri ve dramlarıyla canlandırıyor.

Belki de Christopher Isherwood'un yazdığı en iyi kitap. Son derece zekice, okuru usulca sürükleyen bir hikâye...
New York Times

ISBN 978-975-08-4076-0
28 TL
9 789750 840760